

DANMARK I DEN GLOBALE ØKONOMI

Konkurrenceevneredegørelse 2007

LANDEKODER

Argentina	ARG
Australien	AUS
Belgien	BEL
Canada	CAN
Cypern	CYP
Danmark	DNK
Estland	EST
Finland	FIN
Frankrig	FRA
Grækenland	GRC
Holland	NLD
Hong Kong	HKG
Indien	IND
Indonesien	IDN
Irland	IRE
Island	ISL
Israel	ISR
Italien	ITA
Japan	JPN
Kina	CHN
Korea	KOR
Letland	LVA
Litauen	LTU
Malta	MAL
Mexico	MEX
New Zealand	NZL
Norge	NOR
Polen	POL
Portugal	PRT
Rusland	RUS
Saudi Arabien	SAU
Schweiz	CHE
Singapore	SGP
Slovakiet	SVK
Slovenien	SVN
Spanien	ESP
Storbritannien	GBR
Sverige	SWE
Tjekkiet	CZE
Tyrkiet	TUR
Tyskland	DEU
Ungarn	HUN
United Kingdom	UK
USA	USA
Østrig	AUT

DANMARK I DEN GLOBALE ØKONOMI

Konkurrenceevneredegørelse 2007

Danmark i den globale økonomi

Konkurrenceevneredegørelse 2007

Udarbejdet af Økonomi- og Erhvervsministeriet i samarbejde med
Finansministeriet, Undervisningsministeriet, Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling samt Beskæftigelsesministeriet

Publikationen kan bestilles hos:

Schultz Information
Herstedvang 12
DK-2620 Albertslund

Telefon: 43 63 23 00
E-mail: Schultz@schultz.dk

Publikationen kan hentes på www.oem.dk eller www.konkurrenceevne.dk

Omslag: Datagraf

Oplag: 2.000

Pris: 150,00 inkl. moms

ISSN: 1901-7502

ISBN: Trykt udgave 978-87-786-2256-3

ISBN: Elektronisk udgave 978-87-786-2257-0

Redaktionen er afsluttet den 16. maj 2007

Trykt i Danmark, maj 2007 af: Schultz Grafisk

Økonomi- og Erhvervsministeriet

Slotsholmsgade 10-12

DK-1216 København K

Telefon: 33 92 33 50

E-mail: oem@oem.dk

Hjemmeside: www.oem.dk

Forord	5
Sammenfatning	7
1. Velstand	29
Velstand	30
Produktivitet	35
Arbejdsindsats	39
Velstand, vækst og miljø	43
2. Sammenhængskraft	47
Arbejdsmarkedstilknytning	49
Integration på arbejdsmarkedet	50
Spredning i løn, ledighed og indkomster	52
3. Folkeskolen	59
Faglige færdigheder	61
Rammevilkår for folkeskolen	69
4. Ungdomsuddannelser	75
Andel med ungdomsuddannelse	77
Erhvervsrettede ungdomsuddannelser	80
Gymnasiale uddannelser	84
Rammevilkår for ungdomsuddannelserne	87
5. Videregående uddannelser	91
Andel med videregående uddannelse	93
Rammevilkår for de videregående uddannelser	103
6. Offentlig forskning og universiteter	107
Kvalitet af offentlig forskning	109
Relevans og nyttiggørelse af offentlig forskning	110
Rammevilkår for offentlig forskning	112
7. Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation	117
Innovation i virksomhederne	119
Private investeringer i forskning og udvikling	123
Rammevilkår for innovation i virksomhederne	124
8. Konkurrence	129
Konkurrencesituationen	131
Rammevilkår for konkurrencen	138

9. Åbenhed over for omverdenen	143
Handel med udlandet	145
Internationale investeringer.....	150
Rammevilkår for international handel og investeringer	152
Vandringer over landegrænser	158
Rammevilkår for vandringer	163
10. Iværksættere	167
Etablering af virksomheder	169
Vækst i nye virksomheder.....	171
Rammevilkår for iværksættere.....	174
11. Fleksibelt arbejdsmarked	179
Mobilitet.....	181
Ledighed.....	182
Rammevilkår for arbejdsmarkedets fleksibilitet	185
12. Velfungerende finansielle markeder	195
Det finansielle system	197
Investeringsniveauet.....	197
Effektivitet af kapitalformidling	198
Rammevilkår for det finansielle system.....	205
13. Effektiv offentlig service	209
Good Governance	211
Service på sundheds-, dagpasnings-, skole- og ældreområdet	212
Administrative byrder	214
14. Sund samfundsøkonomi	221
Samlet vurdering af samfundsøkonomien.....	223
Offentligt overskud og offentlig gæld.....	223
Inflation, renter og valutakurs	226
Betalingsbalance og udlandsgæld	229
Ledighed og erhvervsfrekvens	230
Appendiks 1 – Målemetode	231
Appendiks 2 – Nye initiativer	235
Appendiks 3 – Status for regeringens mål	249

Forord

Vi skal bruge de muligheder, som globaliseringen giver Danmark. Vi skal gøre os gældende i konkurrencen på de internationale markeder. Vi skal deltage i den dynamiske udvikling, som globaliseringen medfører. Det gør os rigere. Det kan give os bedre job. Det vil give os mulighed for at sikre en tidsvarende offentlig service.

For et år siden fremlagde regeringen en samlet offensiv strategi for Danmark i den globale økonomi.

Strategien skal sikre, at Danmarks konkurrencekraft er så stærk, at vi kan fastholde vores position blandt verdens rigeste lande. Det er samtidig regeringens mål at bevare Danmarks stærke sammenhængskraft, så vi kan bevare et trygt samfund uden store skel.

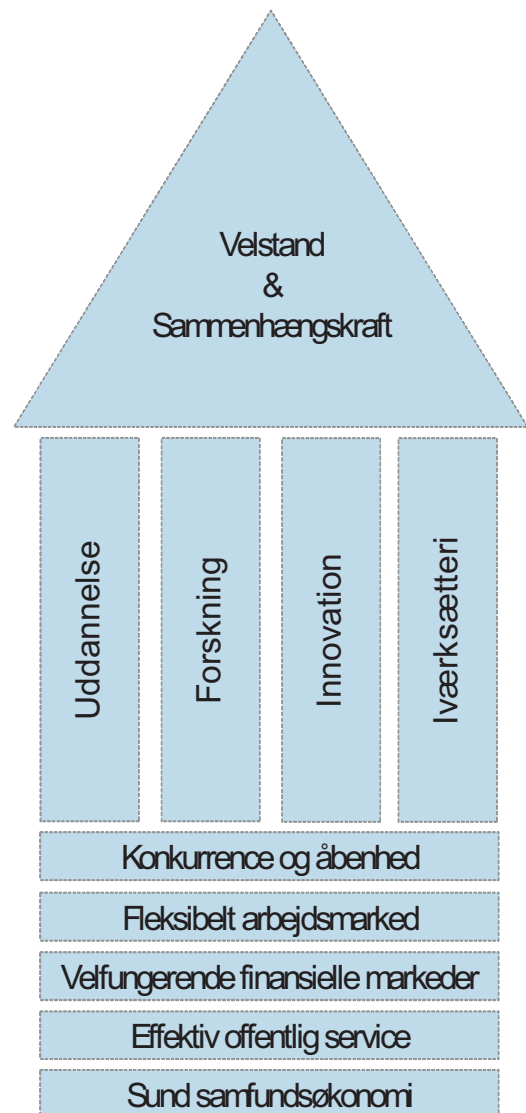
Strategien opstiller en række ambitiøse mål for Danmarks udvikling de kommende 10 og 20 år og regeringen er ved at implementere over 300 initiativer for at nå disse mål.

De årlige redegørelser for Danmark konkurrenceevne skal give et billede af, om Danmarks position styrkes, og målene nås.

Konkurrenceevneredegørelse 2006 beskrev *udgangspunktet*: Danmarks position i forhold til andre lande på de områder, der er afgørende for Danmarks konkurrencekraft og sammenhængskraft.

Dette års redegørelse beskriver *udviklingen* i det forløbne år. Både i forhold til udviklingen i andre lande og i forhold til regeringens mål for globaliseringsstrategien.

Meget kan endnu ikke måles, men der er ingen tvivl om, at Danmark er på rette spor. Danmark har styrket sin position på mange af de områder, hvor der er kommet nye internationale tal. Og de nyeste danske indikatorer viser klare fremskridt i forhold til regeringens mål.

Det er en omfattende national opgave at nå målene. Det er regeringens håb, at redegørelsen vil nuancere og udbygge vores fælles viden om Danmarks udvikling. Så vi sammen kan identificere eventuelle yderligere udfordringer og gennemføre supplerende initiativer, hvis det viser sig nødvendigt.

Regeringen

Danmarks udvikling

Danmark har et godt udgangspunkt. Velstanden er blandt de 10 højeste i verden og Danmark er et af de samfund i verden, hvor velstanden er mest ligeligt fordelt. Det viste Konkurrenceevneredegeørelse 2006.

I det seneste år har udviklingen været gunstig for Danmark. Siden Konkurrenceevneredegeørelse 2006 har Danmark oplevet en fremgang i velstand og beskæftigelse.

Danmark har desuden fastholdt en høj sammenhængskraft. Alle indkomstgrupper har nydt godt af den højere velstand. Og indvandrere og langtidsledige er i stigende grad blevet integreret på arbejdsmarkedet.

Hvis den positive udvikling skal fortsætte, er det vigtigt, at Danmark udnytter de muligheder og møder de udfordringer, den øgede globalisering medfører.

Tabel 1 sammenfatter redegørelsens måling af Danmarks konkurrencedygtighed. Pilene illustrerer udviklingen i Danmark siden Konkurrenceevneredegeørelse 2006.

Der er sket fremskridt på mange af de områder, der har betydning for fremtidens velstand og sammenhængskraft. På nogle områder er der dog et stykke vej endnu, før Danmark ligger i den internationale top fem. Der er ganske vist sket fremskridt i Danmark, men andre lande står ikke stille.

Tabel 1 Danmarks konkurrencedygtighed

Mål	Udvikling i Danmark	Placering blandt OECD landene		
		Under gennemsnit	Midterfeltet	Top 5
1. Velstand	↗		■	
2. Sammenhængskraft	■			■
Områder af betydninger herfor				
3. Folkeskolen	■		■	
4. Ungdomsuddannelser	■		■	
5. Videregående uddannelser	↗		■	
6. Offentlig forskning og universiteter	↗		■	
7. Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation	■		■	
8. Konkurrence	↗		■	
9. Åbenhed over for omverdenen	↗		■	
10. Iværksættere	↗		■	
11. Fleksibelt arbejdsmarked	↗			■
12. Velfungerende finansielle markeder	↗		■	
13. Effektiv offentlig service	↗			■
14. Sund samfundsøkonomi	↗			■
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ■ og ↗ angiver henholdsvis status quo og fremgang i danske data siden Konkurrenceevneredegeørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. Der er for hvert område tale om en samlet vurdering af en række underliggende internationale indikatorer. Top 5 dækker over, at mere end halvdelen af de underliggende indikatorer ligger i top 5. Under gennemsnittet dækker over, at mere end halvdelen af de internationale indikatorer ligger under OECD-gennemsnittet. Se de detaljerede tabeller i indledningen til kapitel 1-14, samt Appendiks om målemetoden.

Den overordnede status for Danmarks konkurrencedygtighed er baseret på en række internationale indikatorer, se tabel 2.

Udviklingen i indikatorerne afhænger i varierende grad af konjunkturudviklingen og skal tolkes i det lys.

Fremgangen i velstanden skyldes fx ikke kun højere produktivitet, men også højere erhvervsdeltagelse og arbejdstid, hvilket i nogen grad kan tilskrives de seneste års højkonjunktur.

Sammenhængskraften i Danmark er høj med små lønforskelle på tværs af uddannelsesgrupper og lille risiko for permanent lav indkomst. Siden sidste redegørelse er ledigheden for kortuddannede faldet og integrationen på arbejdsmarkedet forbedret. Flere indvandrere er nu i beskæftigelse og færre personer er på kanten af arbejdsmarkedet.

Der er fortsat udfordringer på **uddannelsesområdet**. Den internationale undersøgelse af det faglige niveau i folkeskolen er ikke opdateret siden sidste års redegørelse, men en ny dansk undersøgelse viser, at der stadig er mange 15-årige med svage faglige forudsætninger. Det gælder i særlig grad for tosprogede elever.

Der er tegn på stagnation i den andel af en årgang, der forventes at få en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse. Dog er andelen af 25-34-årige, der har fuldført en videregående uddannelse, steget siden sidste års opgørelse. Det afspejler bl.a. at de studerende er blevet yngre, når de afslutter deres uddannelse.

Både kvaliteten og omfanget af den **offentlige forskning** er på rette spor. De offentlige midler til forskning og udvikling øges i 2007. Og bevillingerne vil blive forøget i de efterfølgende år, sådan at de offentlige investeringer i forskning og udvikling vil udgøre 1 pct. af BNP i 2010. De offentlige forskningsmidler nyttiggøres i stigende grad og

leder til flere kommercielle resultater. Antallet af videnskabelige publikationer og kvaliteten heraf er steget siden sidste år og placeringen i top 5 er fastholdt.

Virksomhedernes innovation, forskning og udvikling har på en række områder udviklet sig positivt siden sidste år. Flere virksomheder er innovative, og der er sket en vækst i antallet af patentansøgninger. Virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling er fulgt med udviklingen i BNP, men omsætningen fra nyudviklede produkter er faldet.

Konkurrencen er moderat i Danmark, men der er tegn på forbedring. Antallet af brancher med konkurrenceproblemer er reduceret siden sidste år. Priserne er dog fortsat højere i Danmark end i sammenlignelige lande. Lovgivningen er blevet ændret, så konkurrencemyndighederne har fået bedre beføjelser til opklaring af fx karteller, hvilket vil intensivere konkurrencen i Danmark. Den tiltagende **åbenhed** over for udlandet vil trække i samme retning.

Både antallet af **iværksættere** og udbuddet af venturekapital til virksomheder i ekspansionsfasen er steget. Danmark har dog stadig en lavere andel af vækstiværksættere end mange andre lande.

Det danske **arbejdsmarked** er blandt de mest fleksible med høj mobilitet og lav ledighed. Siden sidste års redegørelse er deltagelsen i voksen- og efteruddannelse steget, så vi nu er det land i EU, der ligger højest.

Danmark har fastholdt sin placering blandt de 5 OECD lande med de **mest effektive offentlige sektorer**. Desuden er omfanget af administrative byrder igen i år faldet.

Den danske **samfundsøkonomi** er fortsat sund med afdæmpet stabil inflation og store overskud på de offentlige finanser. Dette placerer os ligesom i sidste års redegørelse blandt top 5 i OECD.

Tablet 2 Danmarks konkurrencedygtighed – styrker og svagheder

	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
1. Velstand	■ Arbejdstid ↗	■ Produktivitet ↗ ■ Samlet arbejdsudbud ↗	■ Erhvervsfrekvens ↗
2. Sammenhængskraft	■ Integration ↗	■ Lav merledighed for kortuddannede ↗	■ Lille lønforskel (i f.t. uddannelse) ■ Få med lav indkomst ↘ ■ Lav risiko for permanent lav indkomst ↘
Områder af betydning herfor:			
3. Folkeskolen	■ Fagligt niveau i naturfagene ■ Stor andel dygtige elever ■ Dygtige elevers færdigheder	■ Fagligt niveau i læsning ■ Fagligt niveau i matematik ■ Lille andel svage elever	■ Holdning til samarbejde ■ Svage elevers færdigheder
4. Ungdomsuddannelser		■ Andel 25-34-årige med ungdomsuddannelse	
5. Videregående uddannelser	■ Andel med udd. inden for teknik ■ Lav fuldførelsesalder ↗	■ Andel 25-34-årige med videreg. udd. ↗ ■ Andel med udd. inden for natur ■ Andel med udd. inden for sundhed ↗	
6. Offentlig forskning og universiteter		■ Nyttiggørelse af offentlig forskning ↗ ■ Statslige bevillinger til offentlig forskning og udvikling ↗	■ Videnskabelige publikationer ↗ ■ Videnskabelige citationer ↗
7. Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation		■ Patentering ↗ ■ Andel innovative virksomheder ↗ ■ Omsætning fra nye tjenesteydelser ↘ ■ Privat forskning og udvikling ■ Samspil med kunder ■ Samspil med universiteter	■ Omsætning fra nye varer ↘
8. Konkurrence	■ Lavt prisniveau ■ Udbud af offentlige opgaver ↗	■ Lave avancer ■ Frit leverandørvalg ↗ ■ Lav markedsregulering ■ Håndhævelse ↗	
9. Åbenhed over for omverdenen	■ Nettoindvandring af højtuddannede	■ Samhandel ↗ ■ Danske investeringer i udlandet ↗ ■ Udenlandske investeringer i DK ↘ ■ Andel udenlandske studerende ↗	
10. Iværksættere		■ Etableringsrater ↗ ■ Venturekapital ↗ ■ Andel vækstiværksættere	■ Tid og omkostninger ved etablering af virksomhed
11. Fleksibelt arbejdsmarked	■ Økonomisk incitament til at arbejde	■ Lav strukturledighed ■ Fleksibel regulering	■ Lav ungdomsledighed ■ Høj mobilitet ■ Voksen og efteruddannelse ↗ ■ Ufaglært voksen og efterudd. ↗
12. Velfungerende finansielle markeder	■ Effektivt aktiemarked ↗	■ Virksomheders bruttoinvesteringer ↗ ■ Effektivt bankmarked ↗	■ Effektivt realkreditmarked ↗
13. Effektiv offentlig service			■ Good governance ■ Lave administrative byrder ↗ ■ Digital infrastruktur og e-parathed
14. Sund samfundsøkonomi		■ Lang rente	■ Offentlig saldo ↗ ■ Afdæmpet stabil inflation

Anm.: ↗ og ↘ angiver henholdsvis fremgang og tilbagegang i Danmark siden Konkurrenceevnerede-gørelse 2006. Top 5 dækker over, at Danmark placerer sig blandt de 5 bedste lande i OECD. Under gennemsnittet dækker over, at Danmark placerer sig under OECD-gennemsnittet. Status og udvikling er nærmere beskrevet i kapitel 1-14.

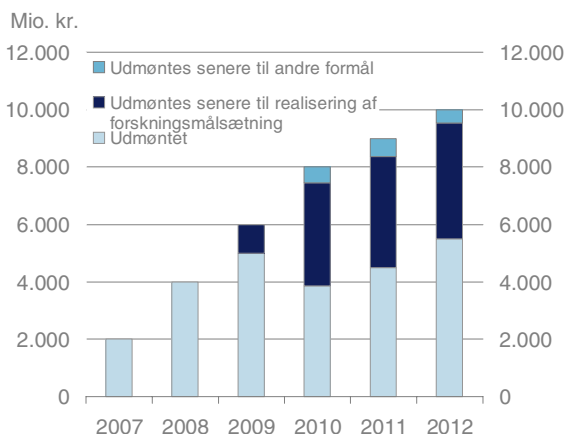
Initiativer

Regeringen har siden Konkurrenceevneredegørelse 2006 arbejdet på at søsætte de 350 initiativer, der var en del af Globaliseringsstrategien.

Over 300 af disse initiativer er enten allerede gennemført eller forventes at blive gennemført i den kommende folketingsamling.

Det var et led i *Aftalen om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden* at sikre det nødvendige økonomiske råderum til at følge op på strategien. Frem mod 2012 afsættes 10 mia. kr. (i alt udmøntes 39 mia. kr.), der bl.a. skal bruges til investeringer i forskning og udvikling, uddannelse samt innovation og iværksætteri, se figur 1.

Figur 1 Udmøntning af Globaliseringspuljen

Kilde: Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden, juni 2006.

Partierne bag aftalen indgik i efteråret 2006 en aftale om udmøntning af globaliseringspuljen. Puljen udmøntes til en række konkrete initiativer, som skal bidrage til at målene på globaliseringsområdet nås.

De initiativer regeringen har taget i det forløbne år med henblik på at øge velstanden og styrke sammenhængskraften, er beskrevet nærmere nedenfor og i en særlig boks på side 2 i de relevante kapitler.

Mål og måling

I strategien for Danmark i den globale økonomi fremlagde regeringen en række ambitiøse mål for Danmark frem mod år 2015.

Målene afspejler, hvad der skal til, for at Danmark i 2015 bliver verdens mest konkurrencedygtige samfund.

I tabel 3 nedenfor er givet en status for regeringens hovedmålsætninger. Pilene i tabel 3 (↑, → og ↓) angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang for hvert af regeringens hovedmål.

Den overordnede konklusion er, at udviklingen går i den rigtige retning. På langt de fleste områder sker fremskridt. Men der er også enkeltområder, hvor det går mindre godt. Man skal i den sammenhæng være opmærksom på, at regeringens mange nye initiativer endnu ikke har haft mulighed for at påvirke tallene.

Kapitel 1-14 gennemgår mere detaljeret udviklingen inden for de områder, der har betydning for Danmarks konkurrenceevne, velstand og sammenhængskraft. Herunder de initiativer, der er taget i det forløbne år for at opfylde målene.

Tabel 3 Status på regeringens mål

Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden.

Danmark skal have en stærk sammenhængskraft, så vi fortsat har et trykt samfund uden store skel.

Uddannelser i verdensklasse:

Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste til læsning, matematik, naturfag og engelsk.

I 2010 skal 85 pct. af alle unge gennemføre en ungdomsuddannelse. I 2015 skal tallet være 95 pct.

Mindst halvdelen skal gennemføre en videregående uddannelse.

Kvaliteten af uddannelserne skal være i top på alle niveauer.

Danmark som førende videnssamfund:

De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal i 2010 nå op på 1 pct. af BNP

Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling i 2010.

Forskningen skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med den bedste i verden.

Danmark skal være blandt de bedste lande til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Danmark som førende iværksættersamfund:

Danmark skal fortsat være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder.

Danmark skal være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

Danmark som et førende innovativt samfund:

Danske virksomheder og offentlige institutioner skal være blandt de mest innovative i verden.

Konkurrencen i Danmark skal være på højde med de bedste OECD-lande.

Danmark skal i 2015 være verdens mest konkurrence-dygtige samfund.

↑ Danmarks velstand er steget i kraft af både produktivitetstigninger og øget beskæftigelse, og Danmarks placering blandt de ti rigeste lande er fastholdt.

↑ Den store sammenhængskraft er bibeholdt. Desuden er integrationen på arbejdsmarkedet blevet forbedret med en stigning i beskæftigelsen af indvandrere samt et fald i antallet af personer på kanten af arbejdsmarkedet..

→ Der er ikke nye data på dette område. Sidste års opgørelse viste en placering i midterfeltet.

→ Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet vil ca. 85 pct. af en ungdomsårgang fuldføre mindst en ungdomsuddannelse. Dette er uændret i forhold til sidste års redegørelse.

↓ Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet forventes 44 pct. af en ungdomsårgang fra 2005 at fuldføre en videregående uddannelse. Det er et lille fald på knap 2 pct. i forhold til årgangen fra 2003. Faldet stammer alene fra de korte videregående uddannelser og kan være en følge af den lave ledighed.

→ Høj tilgang til ungdomsuddannelserne, gode beskæftigelsesmuligheder og overgang til videregående uddannelse tyder på høj kvalitet. Omvendt kan relativt lave fuldførelsesprocenter være tegn på det modsatte. Der udvikles nye indikatorer til måling af kvaliteten på de videregående uddannelser.

↑ De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling er steget, så de nu udgør mere end 0,8 pct. af BNP.

↑ Det offentlige og de private virksomheder bruger tilsammen ca. 2,4 pct. af BNP på forskning og udvikling.

↑ Danmark ligger i top 3 både med hensyn til omfang og kvalitet af videnskabelige publikationer. Danmark er rykket en plads frem siden sidste års opgørelse.

↑ Kommersialiseringen af den danske forskning har udviklet sig positivt. Antallet af kommercielle resultater er næsten fordoblet fra 2004 til 2005. Internationalt er der imidlertid fortsat et stykke op til de bedste lande.

↑ I 2003 var Danmark fortsat et af de lande i Europa, hvor der starter flest nye virksomheder. Den seneste danske opgørelse viser desuden en stigning på ca. 7 pct. i etableringsraten fra 2003 til 2004

→ Andelen af vækstiværksættere er fortsat lavere i Danmark end i de førende lande i verden og er ikke steget det seneste år. Vores placering er dog forbedret marginalt.

↑ Andelen af innovative virksomheder er steget det seneste år, og Danmarks placering forbedret fra en 8. til en 7. plads.

↑ Priserne i Danmark er fortsat høje. Antal brancher med konkurrenceproblemer er imidlertid faldet det seneste år. Samtidig er lovgivningen ændret, så konkurrencemyndighederne får bedre beføjelser til bl.a. optrevling af karteller.

↑ Danmark er endnu ikke blandt de fem bedste lande indenfor alle områder af betydning for konkurrenceevnen. Udviklingen det seneste år har imidlertid medført, at Danmark er tættere på målet end i sidste års opgørelse.

Anm.: ↑, → og ↓ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. En komplet opgørelse over regeringens mål i Globaliseringsstrategien samt status herpå findes i appendiks 3.

■ Høj velstand

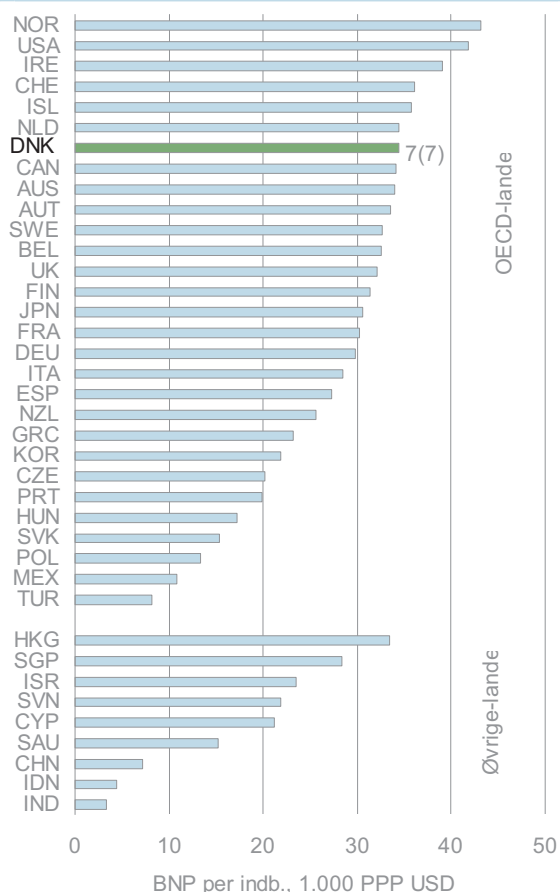
Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så Danmark fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden.

Høj velstand er en betingelse for høj levestandard og giver samtidig mulighed for offentlig service af en høj kvalitet.

En relativ høj produktivitet og navnlig en høj deltagelse på arbejdsmarkedet har betydet, at Danmark i mange år har været blandt verdens 10 rigeste lande. Danmark har fastholdt sin placering siden sidste redegørelse, se figur 2.

Figur 2 BNP per indbygger, 2005

Kilde: OECD og IMF.

De seneste danske data viser videre, at både erhvervsdeltagelsen og antallet af arbejdstimer per beskæftiget er steget fra 2005 til 2006. En udvikling, der har været understøttet af de gunstige konjunkturer.

Danmarks udgangspunkt er godt, men det er ingen garanti for en plads blandt de rigeste lande i fremtiden.

En væsentlig udfordring er at styrke produktivtetsvæksten, som i de seneste år har været moderat i sammenligning med andre lande. Skal Danmark høste de fulde gevinster ved øget international arbejdsdeling og bevare sin position som et af de mest velstående lande, skal vi blive bedre til at skabe værdi per arbejdstime.

De over 300 initiativer i Globaliseringsstrategien vil bidrage til at øge væksten i produktiviteten blandt andet via et løft af befolkningens uddannelsesniveau og styrket forskning og innovation.

Den stigende levealder udfordrer også velstanden. Fremover bliver der færre i den erhvervsaktive alder og flere ældre.

Velfærdsaftalen, som regeringen indgik sidste år med et bredt flertal i Folketinget, er et vigtigt skridt for at håndtere den demografiske udvikling og sikre finansieringen af de offentlige velfærdsydelse.

Aftalen, som blandt andet omfatter senere tilbagetrækning, lavere ledighed og bedre integration, modvirker det betydelige fald i arbejdsstyrken, der var udsigt til, og skaber dermed økonomisk råderum til, at de mange initiativer i Globaliseringsstrategien kan realiseres.

Læs mere i kapitel 1.

■ Høj sammenhængskraft

Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have en stærk sammenhængskraft, så vi fortsat har et trygt samfund uden store skel.

Den danske sammenhængskraft understøttes af en generelt høj levestandard og erhvervsdeltagelse samt et højt uddannelsesniveau.

Globaliseringen giver nye muligheder for at udbygge velstanden. Men i nogle lande har ny teknologi og øget international arbejdsdeling også medført større lønforskelle og højere merledighed for kortuddannede. Det er ikke sket i Danmark, hvilket vidner om en stor omstillingsevne.

I forhold til andre lande er det kun en lille andel af befolkningen, der har en relativ lav indkomst, og risikoen for vedvarende lav indkomst er lille i Danmark. Og mobiliteten ud af lavindkomstgruppen er fortsat stor.

Samtidig er der tegn på, at arbejdsmarkedet er blevet mere inkluderende. Det kommer blandt andet til udtryk ved et fald i antallet af personer, der oplever svag arbejdsmarkedstilknytning, se figur 3.

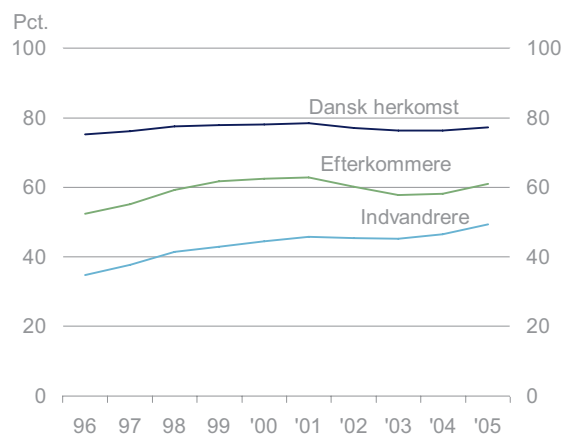
Figur 3 Personer på kanten af arbejdsmarkedet

Kilde: Egne beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, dream-registeret.

Det kommer også til udtryk ved, at indvandrere i stigende grad vinder fodfæste på det danske arbejdsmarked se figur 4.

Figur 4 Beskæftigelsesfrekvens og herkomst

Anm.: 16-64-årige. Indvandrere og efterkommere omfatter alene personer fra de ikke-vestlige lande. Kilde: Danmarks Statistik.

Blandt nytilkomne indvandrere fra ikke-vestlige lande er beskæftigelsesfrekvensen steget med 16 pct.point fra 1999 til 2006.

For at fastholde den høje sammenhængskraft i Danmark har regeringen fået vedtaget en række initiativer, der blandt andet vil sikre bedre integration, opkvalificering af ledige mv.

Hertil kommer en målrettet indsats for de grupper af indvandrere, der har særligt svært ved at komme i arbejde. Her er der fx afsat 300 mio. kr. til ekstra virksomhedsrettede jobkonsulenter. Der er desuden indgået en fornyet firepartsaftale om integration.

En række andre tiltag styrker arbejdsmarkedsdeltagelsen og reducerer ledigheden. Eksempelvis er der indført en målrettet løntilskudsordning for personer, der har modtaget introduktionsydelse, kontanthjælp eller starthjælp i 90 pct. af tiden i de seneste 3 år.

Læs mere i kapitel 2.

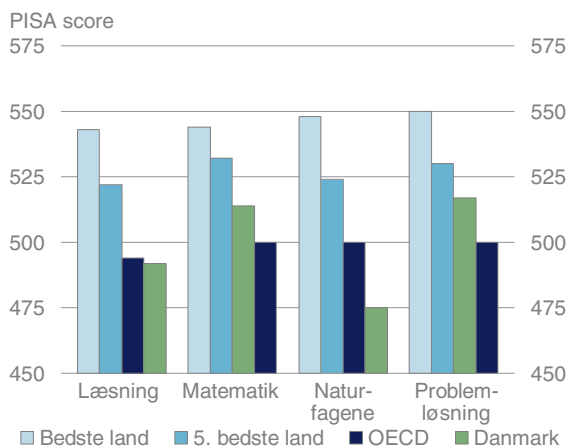
Verdens bedste folkeskole

Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have verdens bedste folkeskole. Folkeskolen skal give eleverne faglige kundskaber og færdigheder, fremme kreativitet og selvstændighed samt forberede til videre uddannelse.
- Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste inden for de fire grundlæggende fagområder: Læsning, matematik, naturfag og engelsk.
- Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Og niveauet hos de svageste elever skal hæves.
- Folkeskolen skal sikre, at alle unge får kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden.

Den seneste internationale undersøgelse af det faglige niveau i folkeskolen (PISA 2003) viste, at de danske elevers faglige færdigheder ligger et stykke under de bedste lande i OECD. Dette gjorde sig især gældende for naturfagene og læsning, se figur 5.

Figur 5 De 15-åriges faglige færdigheder, 2003

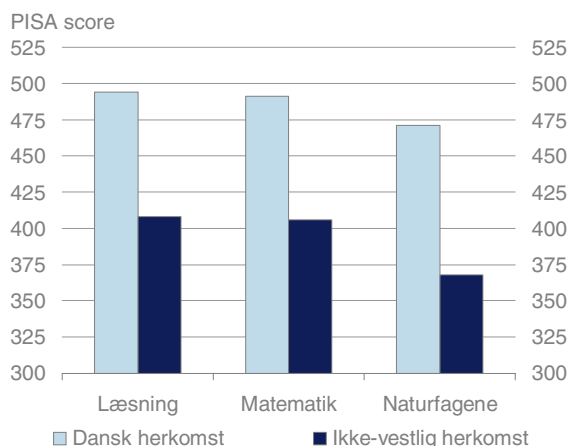

Anm. PISA-undersøgelse er ikke blevet opdateret siden sidste års redegørelse. Den næste PISA-undersøgelse ventes i efteråret 2007.

Kilde: OECD, PISA 2003.

I foråret 2005 blev der gennemført en særlig PISA-undersøgelse på danske skoler med mange elever med ikke-vestlig herkomst. Undersøgelsen viste, at indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande klarer sig markant dårligere end deres klassekammerater med dansk herkomst. Det gælder både i læsning, matematik og naturfagene, se figur 6.

Figur 6 Betydning af herkomst, 2005

Kilde: PISA Etnisk, 2005.

Regeringen har derfor fået vedtaget en række initiativer på folkeskoleområdet, der blandt andet er målrettet integrationen i folkeskolen.

Herudover ventes nye elevplaner at styrke skole-hjem-samarbejdet, da forældrene vil få mere viden om, hvordan eleven klarer sig i skolen og dermed i højere grad har mulighed for at yde en indsats for at hjælpe deres barn.

Nationale test er indført i udvalgte fag på bestemte klassetrin. Resultaterne vil give et bedre overblik over elevernes faglige niveau samt om de bevæger sig i den rigtige retning. De skal hjælpe lærerne til at målrette undervisningen efter de behov, den enkelte elev har. Endelig er der indført ekstra timer i dansk og historie.

Læs mere i kapitel 3.

■ Alle unge skal have en ungdomsuddannelse

Regeringens mål er, at

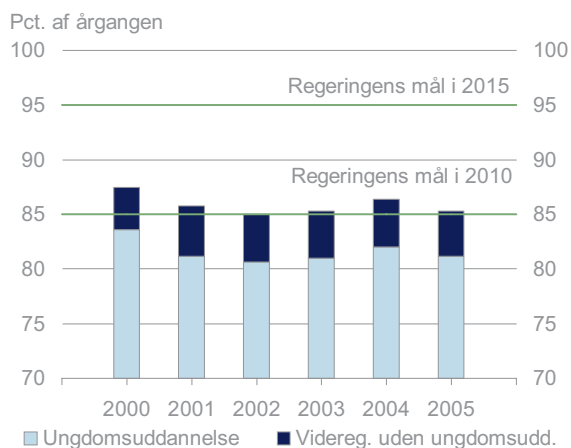
- Mindst 85 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2010 og mindst 95 pct. i 2015.
- Ungdomsuddannelserne skal være attraktive, og kvaliteten skal være i top.
- Erhvervsuddannelserne skal udfordre de dygtigste elever og give dem muligheder for videre uddannelse. Samtidig skal erhvervsuddannelserne rumme realistiske uddannelses tilbud til elever med svage faglige forudsætninger.
- De gymnasiale uddannelser skal give eleverne gode faglige og almene kompetencer, så flere kan gennemføre en videregående uddannelse.
- Vejledningen skal give de unge et kvalificeret grundlag for at vælge en uddannelse, der stemmer overens med egne ønsker og evner og med samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft.
- Der skal være god sammenhæng i uddannelserne fra folkeskole til ungdomsuddannelser og fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser. Vejledningen skal bidrage til smidige overgange.

En ungdomsuddannelse giver bedre muligheder på arbejdsmarkedet og åbner samtidig dørene for videre uddannelse.

Langt størstedelen af danske unge – over 95 pct. – påbegynder en ungdomsuddannelse, men med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet vil blot ca. 81 pct. fuldføre uddannelsen.

Foruden de 81 pct., der gennemfører en ungdomsuddannelse, vil ca. 4 pct. gennemføre en videregående uddannelse uden først at have gennemført en ungdomsuddannelse. Den samlede andel, der vil fuldføre mindst en ungdomsuddannelse udgør dermed ca. 85 pct. af ungdomsårgangen i 2005, se figur 7.

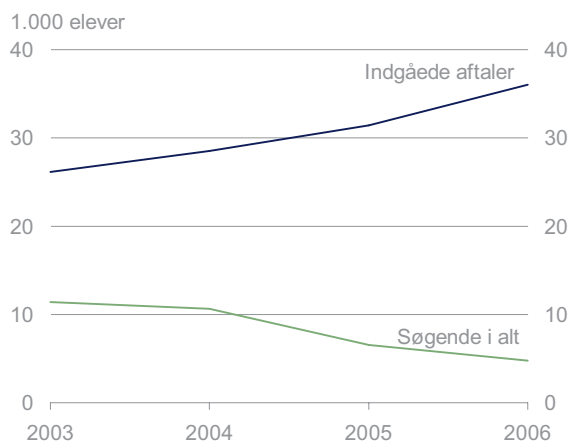
Figur 7 Andel af en årgang med mindst en ungdomsuddannelse

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Ungdomsuddannelserne er styrket med en stigning i antallet af praktikaftaler, se figur 8.

Figur 8 Indgåede praktikaftaler og praktikpladssøgende

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Regeringen har desuden vedtaget en række initiativer, som vil forstærke indsatsen mod frafald, herunder mere målrettede tilbud til de svageste elever samt styrkelse af vejledningen til de unge.

Læs mere i kapitel 4.

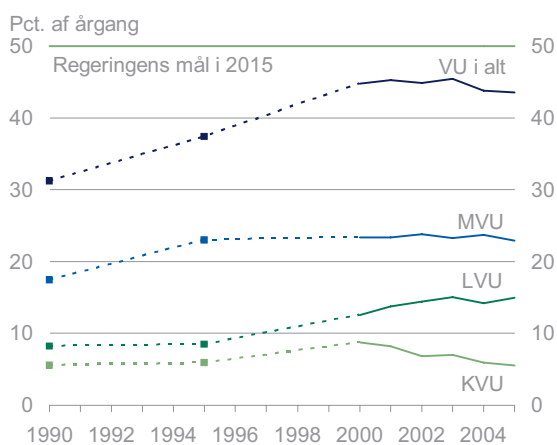
Flere højtuddannede

Det er regeringens mål, at

- Mindst 50 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.
- Flere unge skal tage en uddannelse inden for teknik, natur og sundhed.
- Unge, der tager en videregående uddannelse, skal på længere sigt som hovedregel være færdige, når de er omkring 25 år.
- Kvaliteten af de korte og mellemlange videregående uddannelser skal kunne måle sig med de bedste i verden.
- De korte og mellemlange videregående uddannelser skal have et indhold, som svarer til samfundets behov.
- Universitetsuddannelserne skal være af høj kvalitet og have et indhold, som dækker samfundets behov for arbejdskraft med en forskningsbaseret uddannelse.

Danmark ligger i top 3 med hensyn til andelen af 45-54-årige, der har fuldført videregående uddannelse. For de 25-34-årige ligger Danmark i midterfeltet. Givet adfærden i uddannelsessystemet i 2005 vil lidt under 44 pct. af en ungdomsårgang fuldføre en videregående uddannelse. Det er et lille fald i forhold til niveauet i 2003, se figur 9.

Figur 9 Andel af en årgang, der vil fuldføre en videregående uddannelse

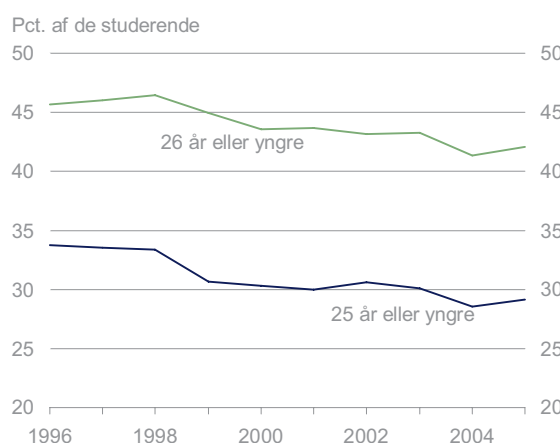

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Faldet i andelen med en videregående uddannelse siden 2004 stammer fra de korte videregående uddannelser og kan være en konsekvens af forbedrede beskæftigelsesmuligheder.

De danske studerende afslutter deres uddannelse i en relativt høj alder. De nyeste data fra 2005 viser imidlertid en stigning i andelen af unge, der afslutter deres uddannelse inden, de fylder 26 år, se figur 10.

Figur 10 Aldersfordeling ved fuldførelse af videregående uddannelse

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Regeringen har fået vedtaget en række initiativer med henblik på at forbedre kvaliteten af de videregående uddannelser og give de unge incitament til at komme hurtigere igennem studiet. Initiativerne vil blandt andet styrke vejledningen på uddannelserne.

Desuden vil en ny akkrediteringsinstitution være med til at sikre kvaliteten samt gøre uddannelserne mere relevante for arbejdsmarkedet.

Endelig vil optagelsessystemet tilgodese unge, der starter tidligere på en videregående uddannelse. Unge, der begynder senest to år efter afslutning af den adgangsgivende eksamen, får hævet deres oprindelige karaktergennemsnit.

Læs mere i kapitel 5.

■ Offentlig forskning og universiteter

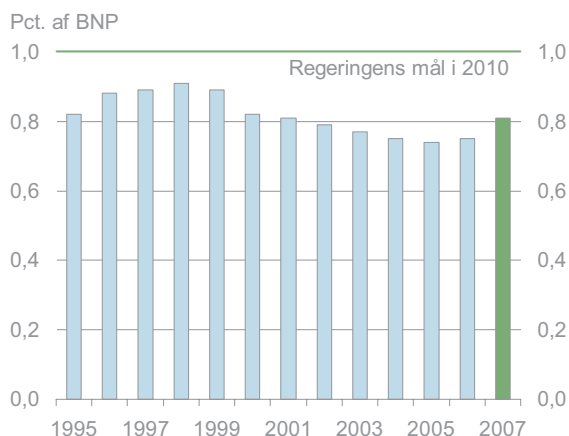
Det er regeringens mål, at

- De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling skal i 2010 nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet til forskning og udvikling i 2010.
- Den offentlige forskning skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med den bedste i verden.
- Den offentlige forskning skal være relevant og understøtte høj velstand og velfærd.
- De danske universiteter skal kunne måle sig med de bedste universiteter i verden.
- Universiteterne skal skabe forskning i verdensklasse og være blandt de bedste i verden til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.
- Universiteterne skal fortsat udvikle og videreudvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

Offentlig forskning og udvikling er afgørende for at udvikle ny viden og nye idéer på områder, hvor private virksomheder ikke investerer. Regeringen fokuserer derfor på at forbedre kvaliteten, effekterne samt omfanget af den offentlige forskning.

De seneste tal for 2007 viser, at de offentlige forsknings- og udviklingsbevillinger vil stige til ca. 0,8 pct. af bruttonationalproduktet. Desuden forventes der afsat midler til, at den offentlige forskning i 2010 vil udgøre 1 pct. af BNP, se figur 11.

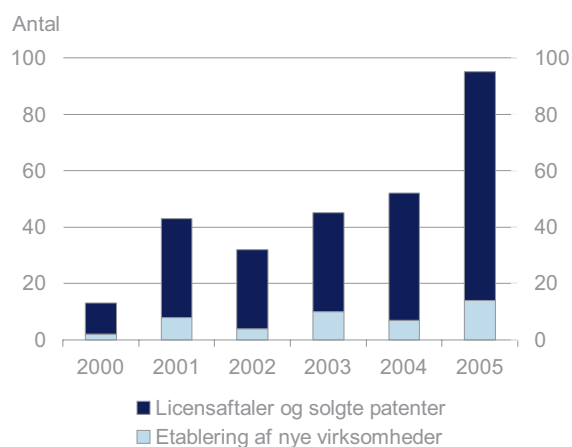
Figur 11 Udvikling i samlede offentlige bevillinger til forskning og udvikling

Kilde: Finansministeriet.

Hertil kommer, at den forskning der gennemføres i det offentlige i højere grad end tidligere er blevet nyttiggjort i form af en større grad af kommercialisering, se figur 12.

Figur 12 Kommercielle resultater

Kilde: Kommercialisering af forskningsresultater - statistik 2005. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2006.

Regeringen har desuden fået vedtaget en række initiativer, der vil fremme den offentlige forskning. Det vedrører blandt andet flere midler til strategisk og fri forskning, en styrkelse af universiteterne, flere forskeruddannede samt bedre incitamentter til erhvervssamarbejde.

Læs mere i kapitel 6.

Virksomhedernes innovation

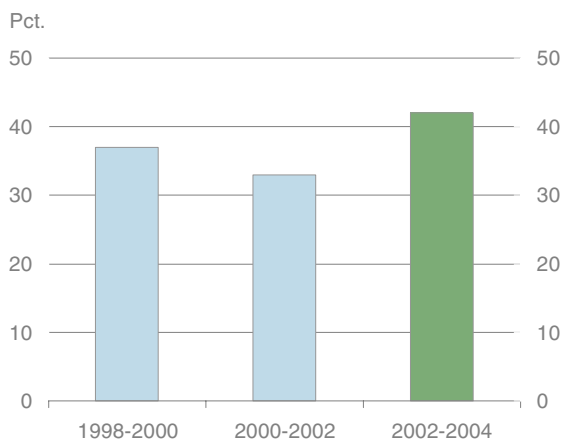
Det er regeringens mål, at

- Danske virksomheder skal være blandt de mest innovative i verden.
- Danmark skal fortsat være blandt de lande i verden, hvor de private virksomheder forsker og udvikler mest. Den private sektor skal bruge mindst 2 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling i 2010.
- Danmark skal være blandt de bedste lande til at omsætte nye forskningsresultater og viden fra forsknings- og uddannelsesinstitutionerne til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Virksomhedernes innovation er vigtig for den løbende fornyelse af det danske samfund.

Omfanget af forskning, udvikling og innovation i danske virksomheder ligger fortsat over gennemsnittet i OECD. Samtidig er andelen af innovative virksomheder vokset, se figur 13.

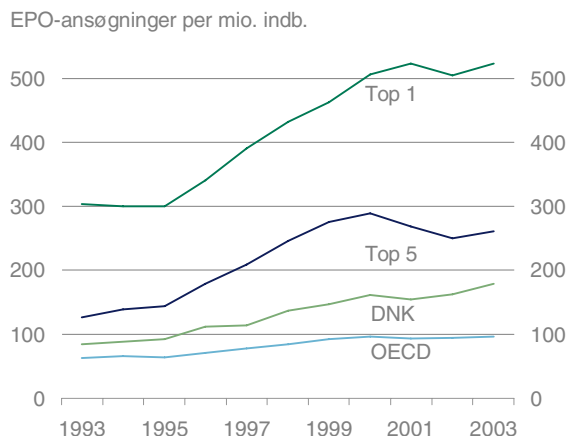
Figur 13 Andel produkt og/eller procesinnovative virksomheder

Kilde: Center for Forskningsanalyse.

Hertil kommer, at den seneste udvikling peger i retning af, at danske virksomheder er bedre til at omsætte deres forskning til teknologier, processer, varer og tjenester, der er nye for markedet, se figur 14.

Figur 14 Patentansøgninger

Kilde: OECDs patentdatabase, januar 2007

Efter mange års vækst i virksomhedernes forskning og udvikling i pct. af BNP, er andelen stort set uændret fra 2004 til 2005.

Regeringen har fået vedtaget en række initiativer, der vil fremme innovation i små og mellemstore virksomheder fx i form af dobbelt-op-initiativ, hvor der ydes offentlig medfinansiering til samfinansierede forskningsprojekter mellem små og mellemstore virksomheder og videninstitutioner.

Desuden er der afsat midler til matchmakere, som vil sætte virksomheder og videninstitutioner i forbindelse med hinanden og igangsætte samarbejdsprojekter.

Endelig er der igangsat et program for brugerreven innovation, der vil styrke virksomheder og offentlige institutioner i udviklingen af nye produkter og serviceydelser på grundlag af et bedre kendskab til kundernes og brugernes behov.

Læs mere i kapitel 7.

■ Stærkere konkurrence

Det er regeringens mål, at

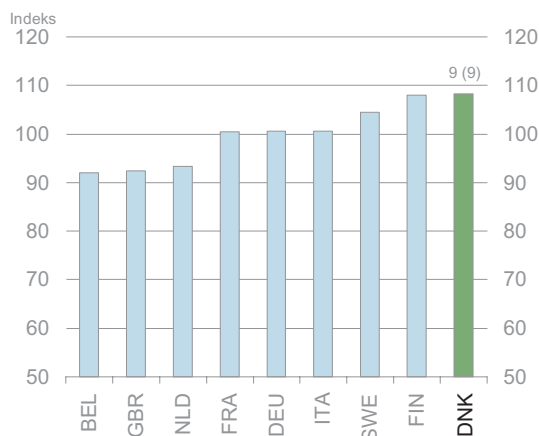
- I 2010 skal konkurrencen i Danmark være på højde med de bedste OECD-lande, og antallet af brancher med konkurrenceproblemer skal være halveret.

Konkurrence forbedrer Danmarks evne til at udvikle, producere og markedsføre nye varer og tjenesteydelser.

Der er endnu et stykke vej, før Danmark ligger blandt de bedste i OECD med hensyn til konkurrence.

Virksomhedernes avancer ligger i midterfeltet af OECD-landene, og de danske priser er fortsat højere end i andre rige lande, se figur 15.

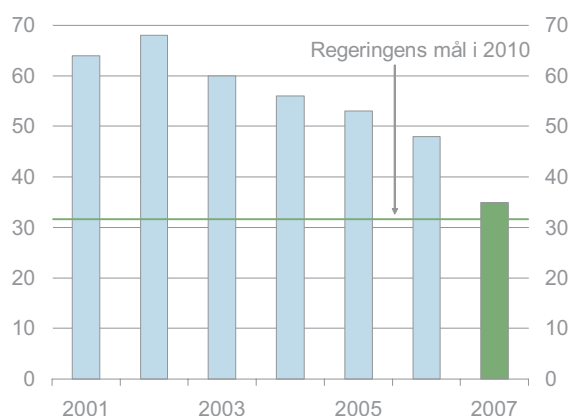
Figur 15 Nettopriser i ni EU-lande, 2005

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

Antallet af brancher med konkurrenceproblemer er imidlertid faldet igen i år, se figur 16.

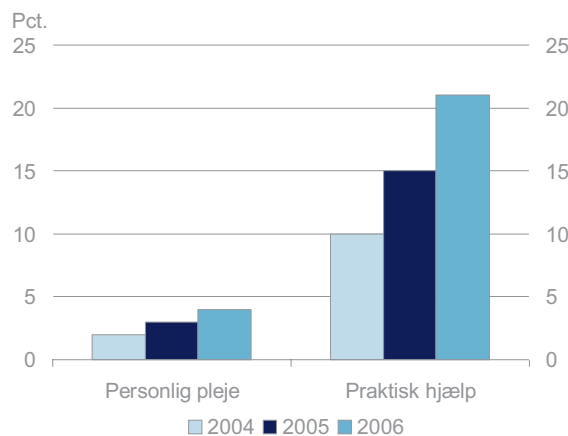
Figur 16 Antal brancher med tegn på konkurrenceproblemer, 2007

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

Konkurrenceudsættelsen af offentlige opgaver ligger fortsat under gennemsnittet i EU på trods af vækst i de danske tal. Der er desuden en stigende tendens i brugen af frit valg. Det gælder bl.a. hjemmehjælpen, se figur 17.

Figur 17 Andel brugere af hjemmehjælp, der benytter privat leverandør

Kilde: www.fritvalgsdatabasen.dk og Konkurrencestyrelsen.

Regeringen har siden Konkurrenceevnerede-gørelse 2006 fået vedtaget en konkurrencepakke, der bl.a. giver bedre muligheder for opklaring af karteller, øgede kompetencer til kontrol af afregningspriser samt annonceringspligt for flere offentlige indkøb.

Læs mere i kapitel 8.

■ Stærkt samspil med andre lande og kulturer

Det er regeringens mål, at

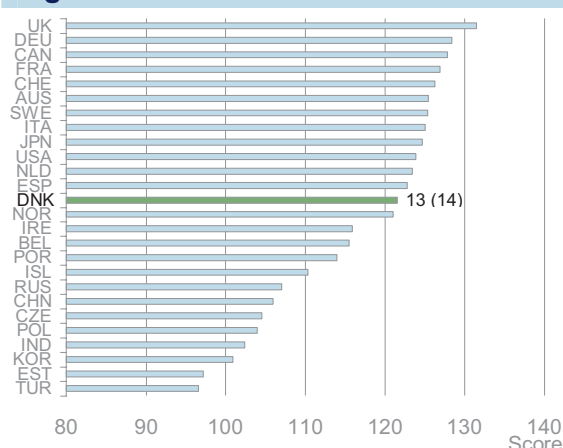
- Alle unge skal have en uddannelse med globalt perspektiv.
- Mange flere danske studerende skal på uddannelsesophold i udlandet, så de kan få international indsigt og større forståelse for andre kulturer.
- Det skal være mere attraktivt for højt-kvalificerede udenlandske studerende og undervisere at komme til Danmark.
- Uddannelsesinstitutionerne skal fortsat udvikle og videreudvikle attraktivt faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt-kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.
- Danske interesser skal varetages effektivt på den globale scene - politisk, økonomisk, kulturelt og konkret for danske borgere og virksomheder.
- Det danske samfund skal have god indsigt i og forståelse af andre lande og kulturer - også kulturer, der er meget forskellige fra vores.
- Udlandet skal have kvalificeret viden om Danmark og Danmarks særlige kompetencer.

Åbenhed i form af samhandel med andre lande, udveksling af studerende og forskere samt tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft er fremmede for den danske velstand og styrker samtidig samspillet med andre lande og kulturer.

Et lands omdømme er af betydning for tiltrækning af både arbejdskraft, studerende, investeringer, samhandel samt øge globale markedsandele.

Det er meget vanskeligt at måle omdømme, men nogle indikatorer peger i retning af, at Danmark omdømme ikke er blandt de bedste i verden, se figur 18.

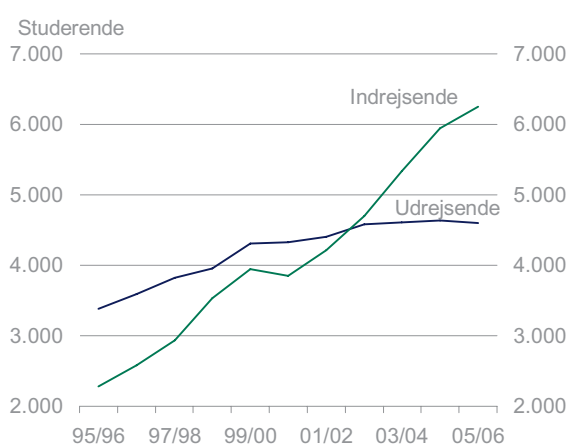
Figur 18 OECD landenes omdømme

Kilde: The Anholt Nations Brand Index, Q4 2006.

Antallet af danske studerende, der tager en del af deres uddannelse i udlandet, har været stigende. Denne tendens har været endnu mere udtalt for udenlandske udvekslingsstuderende i Danmark, se figur 19.

Figur 19 Udvekslingsstuderende

Kilde: CIRIUS.

Til fremme af Danmarks internationale position har regeringen vedtaget en række initiativer, der bl.a. skal markedsføre Danmark som uddannelses- og investeringsland. Desuden får universitetsstuderende mulighed for at få betalt studieafgiften ved et udenlandsk universitet. Endelig er der indført en green-card-ordning, der skal tiltrække kvalificerede udlændinge til danske job.

Læs mere i kapitel 9.

Flere vækstiværksættere

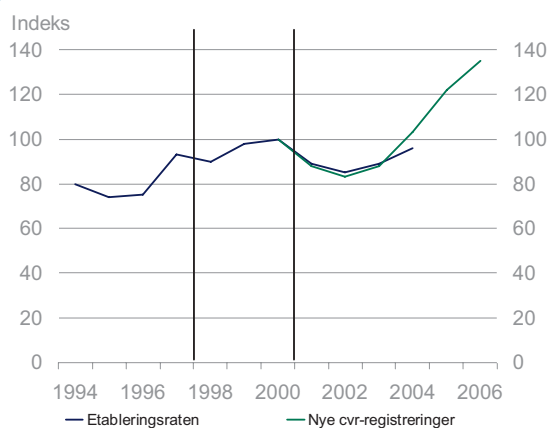
Det er regeringens mål, at

- Danmark fortsat skal være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder.
- Danmark i 2015 skal være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

Nye virksomheder spiller en vigtig rolle for dynamikken og væksten i økonomien i form af nye produkter, teknologier og serviceydelser.

I 2003 lå Danmark blandt de 6 lande i Europa, hvor der blev etableret flest nye virksomheder. Og den seneste udvikling i danske data viser, at etableringsraten er steget betydeligt i 2004, se figur 20.

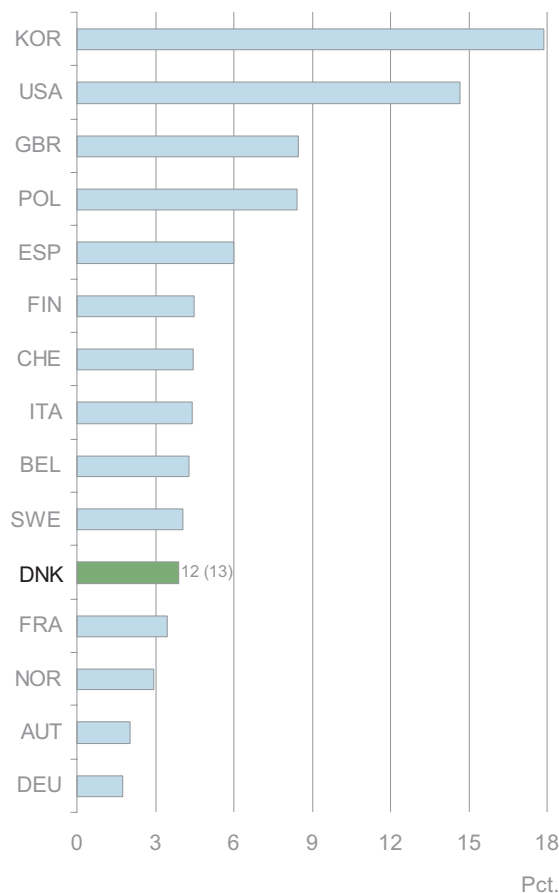
Figur 20 Udviklingen i etableringsraten

Kilde: Danmarks Statistik.

I Danmark er det imidlertid fortsat få virksomheder, der oplever at blive vækstiværksættere. Her er Danmarks placering forbedret marginalt i forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006, se figur 21.

Figur 21 Andelen af vækstiværksættere, pct., 2004

Kilde: Bureau van Dijk og Iværksætterindeks 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Regeringen har fået vedtaget en række initiativer, der skal fremme mulighederne for danske iværksættere indenfor både rådgivning, finansiering og kompetenceudvikling.

På rådgivningssiden er der blandt andet afsat midler til nye regionale væksthuse, hvor al relevant rådgivning til små og mellemstore virksomheder forefindes. Finansieringen bliver styrket med en ny kapitalstærk venturfond samt en iværksætterfond i Vestdanmark, hvilket vil styrke adgangen til risikovillig kapital. Endelig bliver der mere fokus på iværksætteri og idéudvikling i uddannelserne og erhvervsuddannelserne vil i højere grad udvikle iværksætternes kompetencer.

Læs mere i kapitel 10.

■ Fleksibelt arbejdsmarked

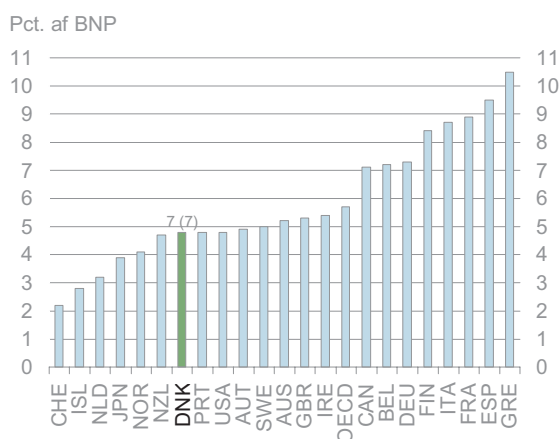
Et velfungerende fleksibelt arbejdsmarked bidrager til vækst, velstand og velfærd og gør det muligt at høste det fulde udbytte af globaliseringen.

Det danske arbejdsmarked er kendetegnet ved en kombination af fleksibel regulering, relativt høje sociale ydelser og aktiv arbejdsmarkedspolitik, herunder skrappe rådighedsregler. Det bidrager ikke kun til høj beskæftigelse og lav ledighed, men også til en relativt lige indkomstfordeling.

Et fleksibelt arbejdsmarked giver større jobmobilitet og mange jobåbninger. Dermed bliver det nemmere for personer med svagere forudsætninger at få fodfæste på arbejdsmarkedet.

Den i forvejen lave danske ledighed er faldet yderligere det seneste år, og Danmark er blandt den tredjedel af OECD-landene, der har den laveste strukturledighed, se figur 22.

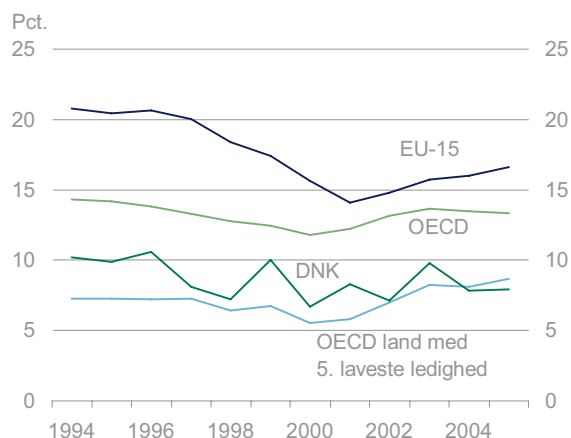
Figur 22 Strukturel ledighed, 2005

Kilde: OECD (2007), Economic Outlook No. 80.

Med hensyn til at sikre lav ungdomsledighed er Danmark i den seneste opgørelse blandt de mest fremgangsrige OECD-lande, se figur 23.

Figur 23 Ledighed, unge under 25 år

Kilde: OECD.STAT.

I Danmark er det lykkedes at nedbringe ledigheden på trods af, at relativt høje sociale ydelser isoleret set mindsker den økonomiske tilskyndelse til at være i beskæftigelse. Det skyldes bl.a. en omfattende aktiv arbejdsmarkedspolitik og stramme rådighedsregler.

Danmark er det OECD-land, der bruger den største andel af BNP på aktiv arbejdsmarkedspolitik. Det er dog effektivitet og kvalitet af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er bestemmende for indsatsens betydning for arbejdsmarkedet.

Regeringen har fået vedtaget en række initiativer på arbejdsmarkedsområdet. Sanktioner ved udeblivelse fra samtaler i a-kasse eller arbejdsformidling skærpes, og der sker ydelsesbortfald ved manglende rådighed. Derudover stilles der større krav om straksaktivering af ledige, hvis der er tvivl om opfyldelsen af rådighedsforpligtelsen.

Endelig fremrykkes aktivering fra efter 1 år til efter 9 måneders ledighed, og aktiveringen intensiveres efter 2½ år for forsikrede ledige.

Læs mere i kapitel 11.

■ Uddannelse hele livet

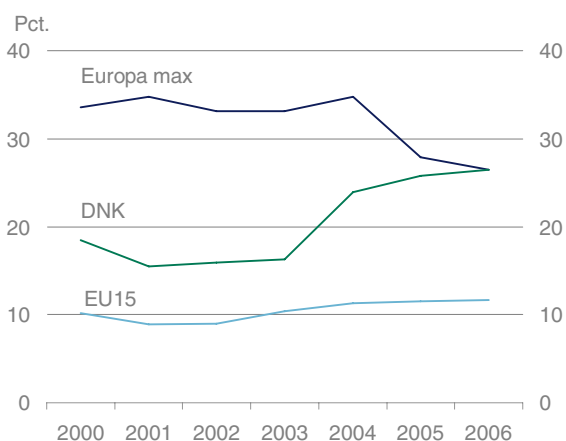
Det er regeringens mål, at

- Alle skal uddanne sig hele livet.
- Voksen og efteruddannelserne skal give mulighed for at løfte kompetencerne for alle - ikke mindst de kortuddannede.
- Voksen og efteruddannelserne skal afspejle ændringer i kvalifikationskrav og behov på arbejdsmarkedet.
- Voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal være effektiv og fleksibel og understøtte gode jobmuligheder for den enkelte, en god konkurrenceevne i virksomheden og høj beskæftigelse og velstand i samfundet.

Voksen- og efteruddannelse er med til at øge befolkningens kompetencer. Det gavner både den enkelte i form af bedre jobmuligheder og højere løn, og kommer samtidig samfundet til gode i form af højere produktivitet og bedre konkurrenceevne.

Danmark har historisk set haft en høj deltagelse i voksen- og efteruddannelse. Deltagelsen er steget yderligere, så Danmark nu er det bedst placerede land i Europa, hvad angår voksen- og efteruddannelse, se figur 24.

Figur 24 Deltagelse i voksen- og efteruddannelse

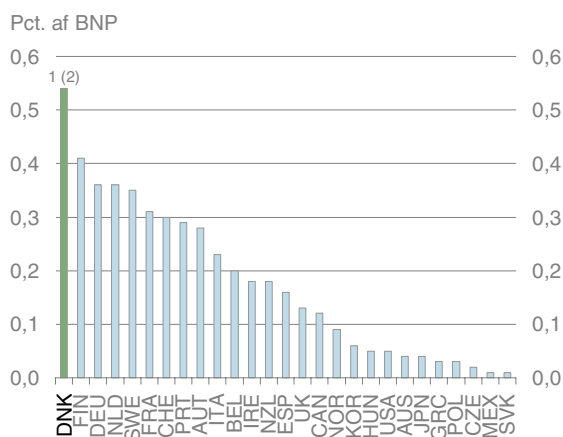

Kilde: Særudtræk fra Eurostat Labour Force Survey.

Samme billede tegner sig for de kortuddannedes deltagelse i voksen og efteruddannelse, hvor Danmark også har indtaget førstepladsen.

Danmark er i dag det land i verden, der anvender flest penge på voksen og efteruddannelse, se figur 25.

Figur 25 Offentlige udgifter til voksen og efteruddannelse, 2004

Kilde: OECD (2006), Employment Outlook.

For at bibeholde den stærke position på dette område har regeringen fået vedtaget en række initiativer til fremme af voksen og efteruddannelse.

Konkret vil en forbedring af den forberedende voksenundervisning og ordblindundervisning for voksne gøre læse-, skrive- og regneindsatsen mere fleksibel og praksisnær.

Desuden øges antallet af voksenlærlinge, hvilket vil give flere, der i første omgang ikke har fået en uddannelse, mulighed for at styrke deres kvalifikationer

Endelig gøres jobrotationsordningen permanent. Samtidig forenkles ordningen, så den bliver nemmere for virksomhederne at administrere og dermed mere attraktiv at anvende.

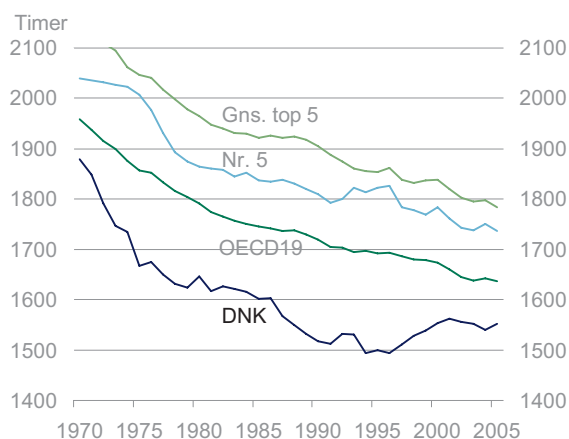
Læs mere i kapitel 11.

■ Effektivt arbejdsudbud

Et højt arbejdsudbud er afgørende for en høj velstand. Danmark har historisk set haft en høj arbejdsmarkedsdeltagelse, hvor især kvindernes stigende erhvervsfrekvens har været med til at sikre et voksende arbejdsudbud.

Anderledes forholder det sig med arbejdstiden per beskæftiget, hvor Danmark ligger et stykke under gennemsnittet for OECD. De seneste tal fra 2005 tyder dog på en mindre stigning i forhold til 2004. Den korte arbejdstid i Danmark skyldes både, at den aftalte ugentlige arbejdstid er relativt kort, og at antallet af feriedage er relativt højt sammenlignet med andre lande, se figur 26.

Figur 26 Udvikling i årlig arbejdstid per beskæftiget

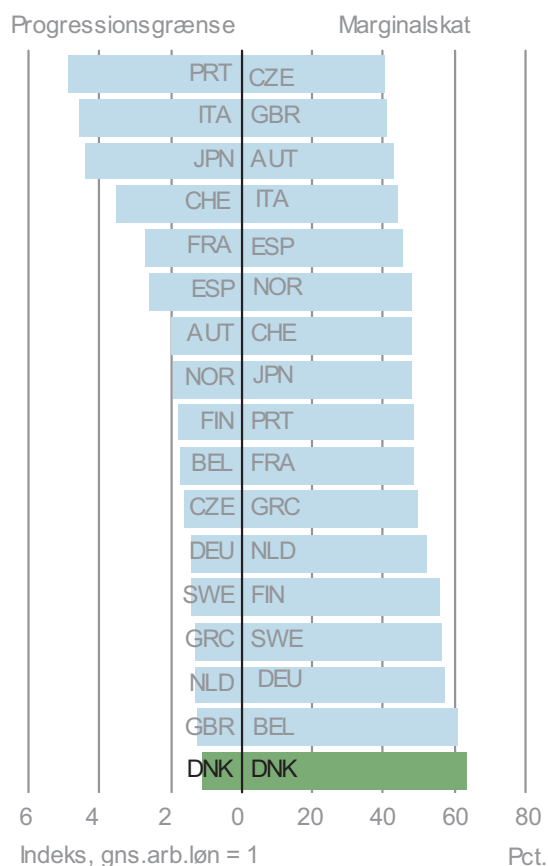
Kilde: OECD Productivity Database, september 2006.

Den forholdsvis korte arbejdstid i Danmark er blandt andet udtryk for, at det høje velstandsniveau afspejles i et stort ønske om fritid. Også den høje arbejdsmarkedsdeltagelse blandt danske kvinder er med til at trække den gennemsnitlige arbejdstid ned.

Dertil kommer, at den økonomiske tilskyndelse blandt højere lønnede til at yde en ekstra indsats er mindre i Danmark end i mange andre lande. En årsag hertil er, at man i Danmark har en relativt høj marginalskat, der samtidig træder i kraft ved en løn, der

cirka svarer til en gennemsnitlig arbejders, se figur 27.

Figur 27 Grænse til øverste progressionstrin og højeste skattesats, 2006

Anm.: Figuren viser den højeste marginalskat på lønindkomst ekskl. arbejdsgiverbetalte sociale bidrag (opgøres ikke inkl.), og hvornår denne indtræder, målt i forhold til en gennemsnitlig arbejders løn. Kilde: OECD Tax Database.

Regeringen har med velfærdsaftalen fået indført en række initiativer, der vil øge arbejdsudbuddet.

Efterløns- og folkepensionsalderen hæves, hvilket øger det samlede antal år på arbejdsmarkedet.

Derudover ophæves de særlige regler i dagpengesystemet for ældre ledige, og der gennemføres tiltag rettet mod at nedbringe ledigheden yderligere og øge indvandreres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Læs mere i kapitel 1 og 11.

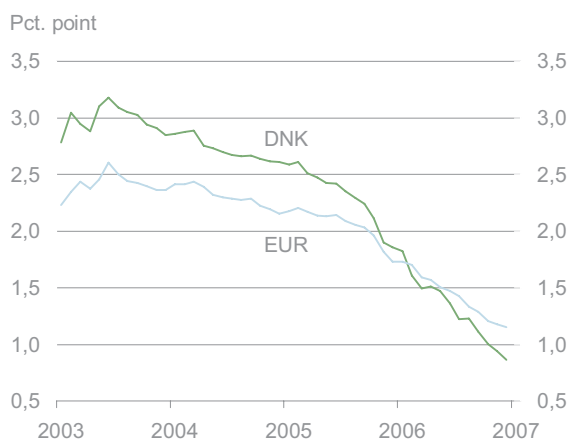
■ Velfungerende finansielle markeder

Velfungerende finansielle markeder formidler kapital, så rentable investeringer bliver gennemført til fremme af velstand og velfærd.

De danske finansielle markeder er velfungerende og placerer sig samlet set i midterfeltet blandt EU-landene.

På bankmarkedet har rentemarginalen historisk set været højere i Danmark end i euroområdet. Siden 2003 har der imidlertid været en tendens til faldende rentemarginaler, og i den seneste opgørelse fra 2006 er rentemarginalen for første gang mindre i Danmark end i euroområdet, se figur 28.

Figur 28 Rentemarginal på virksomhedsudlån

Anm.: Eksisterende udlån til ikke-finansielle virksomheder. Rentemarginalen er defineret som udlånsrenten minus 3-måneders Cibor/Euribor-rente.

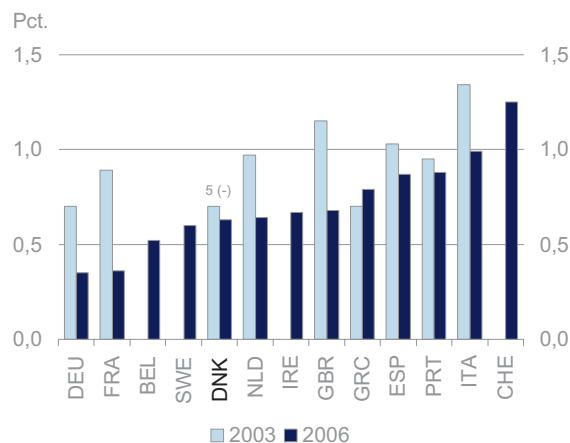
Kilde: MFI-statistik, Nationalbanken og ECB samt egne beregninger.

Det danske realkreditmarked er en effektiv finansieringskilde for husholdninger og virksomheder.

Realkreditlån er relativt billige i Danmark sammenlignet med udlandet. Desuden har den seneste udvikling fra 2003 til 2006 været gunstig for danske forbrugere i form af lavere priser på realkreditlån.

Udviklingen har imidlertid været mere positiv i andre lande, hvilket har betydet, at Danmark nu er placeret på en 5. plads, se figur 29.

Figur 29 Realkreditmarkedets effektivitet

Kilde: Mercer Oliver Wyman, "Study on the Financial Integration of European Mortgage Markets", 2003 og 2006

Regeringen har fået vedtaget en række initiativer på området, der blandt andet vil medføre øget konkurrence på værdipapirhandel samt sikre et ensartet beskyttelsesniveau for investorerne.

Desuden er der indført nye solvensregler for kreditinstitutterne, så kapitalkravene i højere grad afspejler den risiko, hvert enkelt kreditinstitut påtager sig.

Endelig har regeringen fået vedtaget de såkaldte særligt dækkede obligationer, som er et nyt alternativ til boligfinansiering, der åbner op for øget konkurrence til glæde for danske forbrugere.

Læs mere i kapitel 12.

■ Effektiv offentlig service

Det er regeringens mål, at

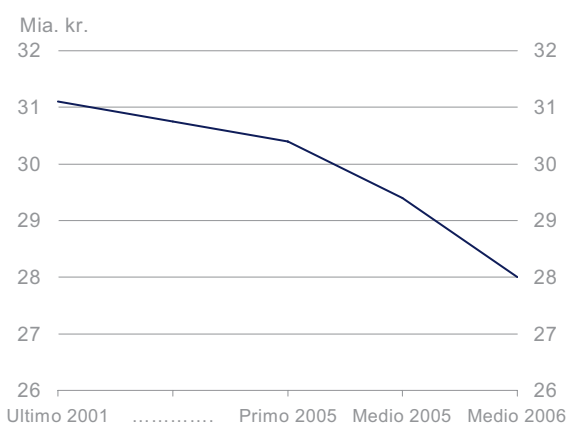
- Danmarks offentlige institutioner skal være blandt de mest innovative i verden. De skal have fokus på at udvikle nye idéer, som kan omsættes til bedre service for borgere og virksomheder.

Den offentlige sektor udgør ca. 1/3 af den danske økonomi, og er således en afgørende medspiller for danske virksomheder og borgere og dermed for Danmarks velstand og velfærd.

Samtidig er det vigtigt, at den offentlige regulering sætter hensigtsmæssige rammer for virksomheder og borgere, der fremmer lysten til at iværksætte, innovere og tænke nyt.

De administrative byrder i Danmark er relativt små sammenlignet med andre lande. Desuden har der siden 2001 været et fald i de administrative byrder på mere end 3 mia. kr. svarende til en reduktion på knap 10 pct., se figur 30.

Figur 30 Administrative byrder i Danmark

Kilde: Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2007).

Den offentlige sektor i Danmark er relativt effektiv sammenlignet med andre OECD lande. Danmark har en effektiv og decentraliseret offentlig sektor, gode demokratiske og retfærdige civile rettigheder samt et lavt

niveau af korruption og kriminalitet, se tabel 4.

Tabel 4 Good Governance i Danmark i forhold til øvrige OECD lande

Kategori	Placering
Medbestemmelsesret og ansvarlighed	1 (1)
Politisk stabilitet og fravær af vold	8 (6)
Bureaukratisk effektivitet	1 (1)
Kvalitet i reguleringen	2 (3)
Retssikkerhed	2 (4)
Kontrol med korruption	3 (2)

Kilde: Verdensbanken 2005.

Den offentlige sektor står imidlertid overfor en række udfordringer i fremtiden.

En voksende aldring i samfundet vil betyde et øget pres på ressourcerne i sundhedsvæsenet. Hertil kommer, at en relativt stor andel af de offentligt ansatte går på pension indenfor de nærmeste år.

Der er således behov for at tænke nyt i den offentlige sektor, så virksomheder og borgere også i fremtiden kan nyde godt af en af verdens bedste offentlige sektorer.

Regeringen har derfor iværksat et arbejde med en kvalitetsreform, der skal hjælpe den offentlige sektor med at løfte fremtidens udfordringer.

Der er afholdt en række temamøder og inddraget brede kredse for at samle ideer og inspiration til arbejdet. I den forbindelse har regeringen offentliggjort fem temaoplæg med konkrete forslag til nye initiativer. Regeringens strategi for bedre kvalitet i den offentlige service forventes offentliggjort i løbet af sommeren 2007.

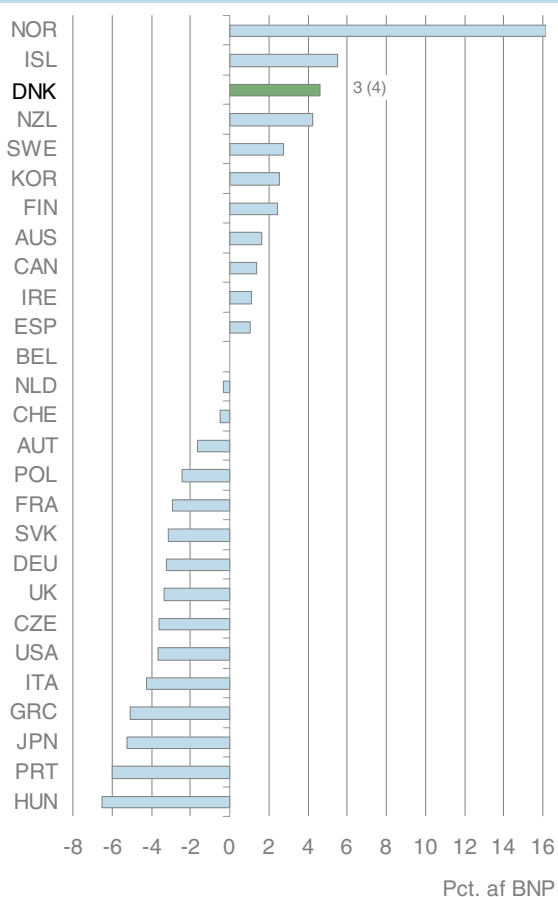
Læs mere i kapitel 13.

■ Sund samfundsøkonomi

Makroøkonomisk stabilitet og sund økonomi er vigtige betingelser for holdbar økonomisk vækst. Stabile makroøkonomiske rammebetingelser giver virksomheder og husholdninger bedre muligheder for at planlægge deres økonomiske dispositioner.

Ligesom det også blev fastslået i Konkurrenceevneredegørelse 2006 fra sidste år, er dansk økonomi sund. Danmark havde igen i den seneste opgørelse det største offentlige overskud blandt EU-landene, se figur 31.

Figur 31 Offentlig saldo, 2005

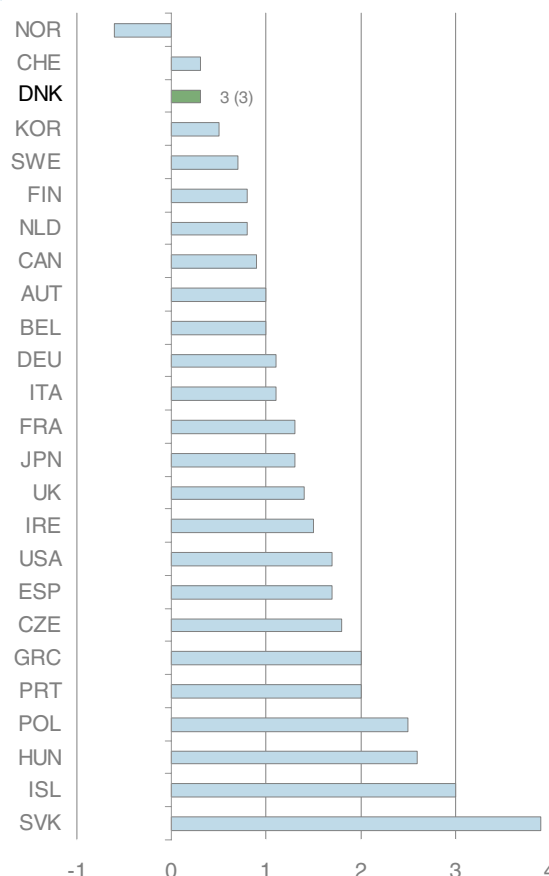
Kilde: OECD – Economic Outlook 80.

Den danske inflation har været afdæmpet og stabil siden begyndelsen af 90'erne, navnlig som følge af fastkurspolitikken. Med hensyn til rente og valutakursstabilitet ligger Danmark også pænt. Betalingsbalancen viser fortsat overskud, og udlandsgælden er løbende blevet nedbragt. Ledigheden er siden

Konkurrenceevneredegørelse 2006 faldet yderligere til et efter danske forhold historisk lavt niveau.

For at give et samlet billede af dansk økonomis tilstand sammenholdt med andre lande er det nødvendigt at se på nøgletallene i sammenhæng. En sammenvejning af en række af nøgletallene placerer Danmark på en tredjeplads blandt OECD-landene, hvilket er uændret i forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006, se figur 32.

Figur 32 Samlet vurdering, vægtet gennemsnit

Kilde: Finansministeriet

Regeringen har fået vedtaget en velfærdsreform, der yderligere vil sikre en holdbar udvikling i de offentlige finanser og en sund samfundsøkonomi – også på lang sigt.

Læs mere i kapitel 14.

1. VELSTAND

Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden.

Målt på indkomsten per indbygger er Danmarks placering blandt de 10 rigeste OECD-lande uændret i forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006. Siden 2003 er afstanden op til det femte rigeste land dog øget.

Det afspejler, at den danske produktivitetsvækst ligger under gennemsnittet i OECD. Hvis den udvikling fortsætter, kan det få betydning for Danmarks velstandsplacering. En forbedring af bytteforholdet og dermed større købekraft har dog indtil videre delvist modvirket den moderate produktivitetsvækst.

Den moderate produktivitetsvækst for økonomien som helhed genfindes på brancheniveau. Den moderate vækst er således ikke et resultat af, at brancher med en lav produktivitet har fået en relativt større betydning. Tværtimod har brancher med en høj produktivitet fået en relativt større betydning, hvilket har haft en positiv indvirkning på væksten. Den tendens ses i de fleste EU-lande.

Danmarks placering blandt de rigeste lande skal også ses i sammenhæng med, at en stor del af befolkningen er aktive på arbejdsmarkedet. Det skyldes især, at danske kvinder har en høj arbejdsmarkedsdeltagelse sammenlignet med kvinder i mange andre OECD-lande. Det solide danske forspring er dog indsnævret betydeligt i løbet af de seneste årtier, i takt med at kvinder i andre lande er blevet mere aktive på arbejdsmarkedet.

Set over en længere årrække har der været en aftagende tendens i arbejdsmarkedsdeltagelsen i Danmark. Faldet over de senere år skyldes demografiske ændringer, herunder flere indvandrere og ændret alderssammensætning. Den aftagende tendens i arbejdsmarkedsdeltagelsen blev vendt til en stigning fra 2005 til 2006, på trods af at demografien trak i den modsatte retning.

Danmark hører til den fjerdedel af OECD-lande med færrest arbejdstimer per beskæftiget. Danmark er dog et af de få OECD-lande, hvor antallet af arbejdstimer per beskæftiget er steget inden for de seneste 10 år. Stigningen fandt navnlig sted i anden halvdel af 1990'erne, om end arbejdstiden også har været svagt stigende siden 2003.

Tabel 1.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Produktivitet (BNP per arbejdstime)	↗		■	
Samlet arbejdsudbud (timer per indb.)	↗		■	
Erhvervsfrekvens	↗			■
Arbejdstimer per beskæftiget	↗	■		
Samlede vurdering (BNP per indb.)	↗		■	

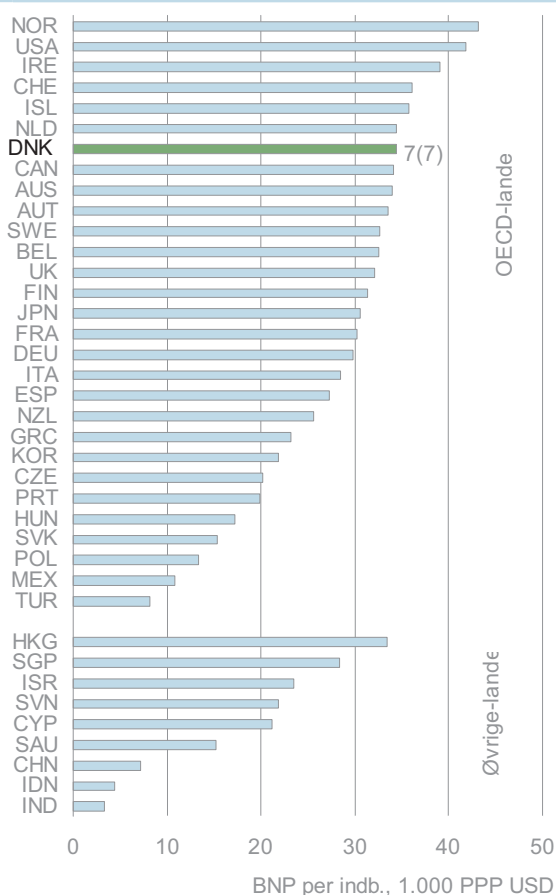
Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figurene 1.1 (BNP per indbygger), 1.7 (Produktivitet) og 1.14 (Samlet arbejdsudbud, arbejdstimer per beskæftiget og erhvervsfrekvens), mens udviklingen for Danmark refererer til figurene 1.12 (Produktivitetsvækst), 1.16 (Erhvervsfrekvens) og 1.21 (Arbejdstimer per beskæftiget).

1. VELSTAND

Velstand

Traditionelt måles et lands velstand ved BNP per indbygger korrigeret for købekraft, se boks 1.1. Dette mål afspejler den samlede værdi af landets produktion per indbygger. Målt ved BNP per indbygger er Danmark et af verdens rigeste lande. Danmark har fastholdt sin placering fra 2004 til 2005, se figur 1.1.

Figur 1.1 BNP per indbygger, 2005

Anm.: Købekraftskorrigeret BNP per indbygger i løbende priser opgjort i 1.000 USD. Ved købekraftskorrektion tages der højde for forskelle i indkomstens købekraft mellem lande som følge af forskelle i prisniveauer opgjort i en fælles valutaenhed. Bemærk, at en væsentlig del af den irske produktion er udenlandsk ejet. Korrigeret herfor er den gennemsnitlige indkomst ca. 15 pct. lavere - og lavere end i Danmark. Norges placering skal endvidere ses i sammenhæng med de historisk høje oliepriser.

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006) og IMF, World Development Indicator, 2006.

Boks 1.1 Mål for velstand

Velstand er et komplekst begreb. BNP anvendes traditionelt som mål for velstand, fordi indkomst i mange tilfælde er forudsætningen for, at vi som individer og som samfund har mulighed for at tilgodese de behov, vi mener, der bidrager til, at vi har det godt. Det gælder eksempelvis et godt helbred.

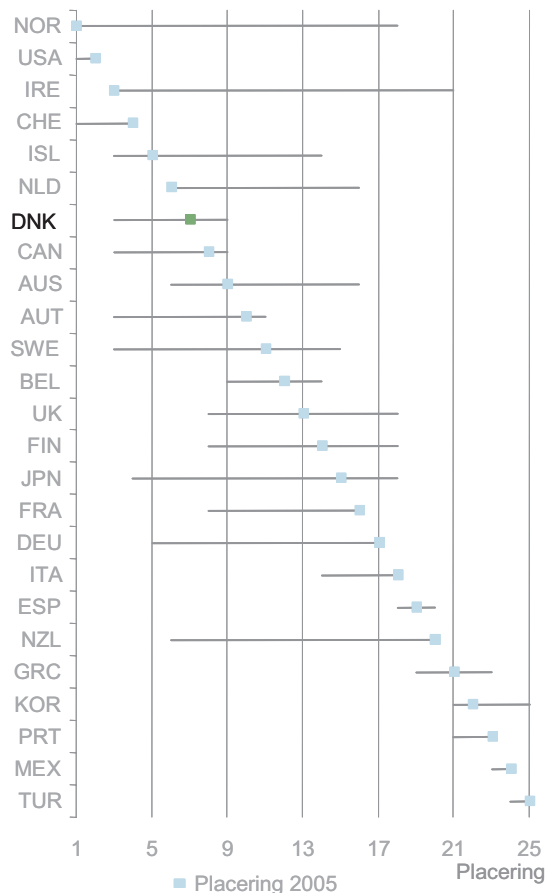
Et alternativt indkomstbegreb til BNP er bruttonationalindkomsten (BNI). BNI adskiller sig fra BNP ved, at den er korrigeret for nettooverførsler til udlandet, herunder rente- og udbyttebetalinger samt betalinger til EU mv. For de fleste lande giver BNP og BNI stort set samme gennemsnitsindkomst. Rangordningen af lande bliver derfor næsten den samme. Det gælder også for Danmark, som ligger lige uden for top 5 for begge velstandsmål. For enkelte lande har valget af velstandsmål dog stor betydning. Det gælder eksempelvis Irland, idet en væsentlig del af den irske produktion er udenlandsk ejet. Omvendt rykker Storbritannien langt frem på grund af relativt store overførsler fra udlandet blandt andet som følge af afkast på investeringer i de tidligere britiske kolonier.

Kilde: OECD (2005), Alternative measures of well-being.

Det er ingen selvfølge, at Danmark bevarer en plads blandt de rigeste lande. Eksempelvis har lande som Japan, Frankrig og New Zealand været blandt de ti rigeste OECD-lande i løbet af de sidste 35 år, men er i dag rykket tilbage i feltet. Omvendt er lande som Holland og Island rykket frem, se figur 1.2.

1. VELSTAND

Figur 1.2 Placering, 1970-2005

Anm.: De vandrette streger angiver de placeringer de enkelte OECD-lande har indtaget med hensyn til BNP per indbygger i perioden 1970-2005. Placeringen vedrører købekraftskorrigeret BNP per indbygger i løbende priser. Landene i midterfeltet har større tilbøjelighed til at flytte placering, da spredningen i velstandsniveau landene imellem er lille. Kilde: OECD Factbook 2006 og OECD Productivity Database (september 2006).

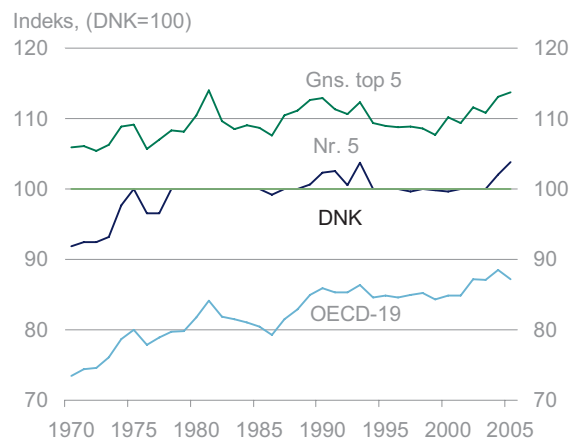
Det skal dog bemærkes, at en sammenligning af velstanden i forskellige lande - især over tid - er forbundet med en vis usikkerhed, da sammenligningen baserer sig på en konstrueret omregningskurs, hvor beregningsgrundlag og -metode ikke nødvendigvis er det samme i alle år, se boks 1.2.

Boks 1.2 Købekraftskorrektion

For at kunne sammenligne købekraften af indkomsten per indbygger i forskellige lande er det nødvendigt at tage højde for, at de nationale prisniveauer - opgjort i en fælles valutaenhed - er forskellige. Til det formål konstrueres en særlig omregningskurs (PPP) på baggrund af priserne for et repræsentativt udvalg af varer og tjenesteydelser og den fælles valutaenhed. Som hovedregel vælges US-dollars som den fælles valutaenhed. Metode og beregningsgrundlag kan variere fra år til år.

Selvom Danmark har fastholdt en plads blandt de ti rigeste OECD-lande i mange år - og i perioder har tilhørt top fem - så er afstanden til både de rigeste og det femte rigeste land øget siden 2003, se figur 1.3

Figur 1.3 BNP per indbygger

Anm.: Købekraftskorrigeret BNP per indbygger i løbende priser. Rangordning og gennemsnit for OECD baserer sig på de 25 OECD-lande, hvor der er oplysninger for alle år. Gennemsnittet for OECD er uvejet. Gennemsnittet for top 5 er påvirket af den betydelige stigning i det norske velstandsniveau som følge af prisudviklingen på olie. Kilde: OECD Factbook 2006 og OECD Productivity Database (september 2006).

USA har i de sidste 35 år været enten det rigeste eller næstrikste OECD-land. I det følgende er USA derfor valgt som sammenligningsland i forhold til velstandsniveau og -udvikling i de øvrige OECD-lande.

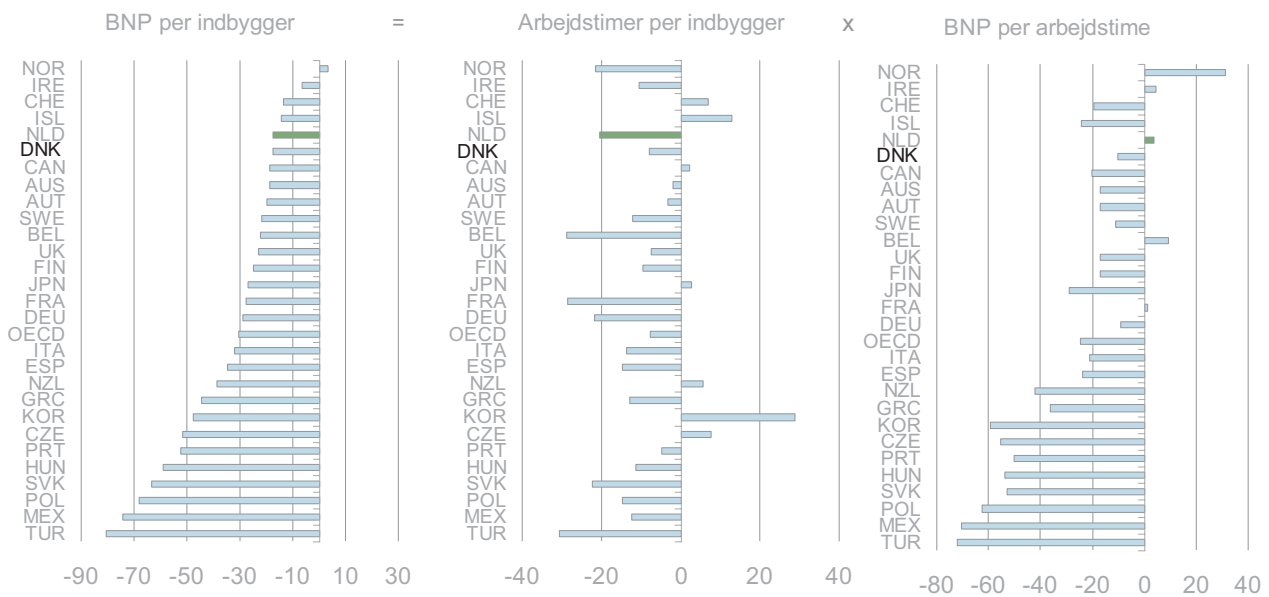
1. VELSTAND

Gennemsnitsindkomsten i Danmark lå cirka 20 pct. under den amerikanske i 2005. Afstanden op til USA skyldes både, at vi i Danmark skaber mindre værdi per arbejdstime og arbejder færre timer per indbygger end amerikanerne. En del af forskellen skyldes dog, at en mindre del af den danske befolkning er i den erhvervsaktive alder sammenlignet med alderssammensætningen i den amerikanske befolkning

I de fleste OECD-lande er både værdiskabelsen per arbejdstime og arbejdsindsatsen per indbygger lavere end i USA. Det er dog især en lavere værdiskabelse per arbejdstime, der er årsag til afstanden til det amerikanske velstandsniveau, se figur 1.4

I løbet af de seneste ti år - fra 1995 til 2005 - har flere af de OECD-lande, som lå tættest på det amerikanske velstandsniveau i 1995, tabt terræn, fx Schweiz, Japan og Tyskland. Derimod har flere af de OECD-lande, der havde et markant lavere velstandsniveau i 1995, hentet ind på USA, herunder flere af de østeuropæiske lande. Det danske velstandsniveau var omtrent 20 pct. lavere end det amerikanske både i 1995 og 2005, se Factbook.dk.

Figur 1.4 Forskel til BNP per indbygger i USA i 2005, pct.

Anm.: USA er valgt som reference. En negativ hhv. positiv værdi betyder, at niveau ligget under hhv. over det amerikanske niveau. BNP er købekraftskorrigeret og i løbende priser. "BNP per arbejdstime" omfatter både et lands evne til at udnytte produktionsfaktorerne effektivt og evnen til at producere produkter af en høj værdi, som forbrugerne er villige til at købe.

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006).

1. VELSTAND

Ændringen i velstanden per indbygger - i forhold til det amerikanske niveau - skyldes for de fleste lande en anderledes produktivtetsudvikling end den amerikanske.

Det gælder både de lande som har tabt terræn til USA, og de som har hentet ind på USA. Danmark er blandt de lande, der har haft en mindre gunstig udvikling i produktiviteten sammenlignet med USA.

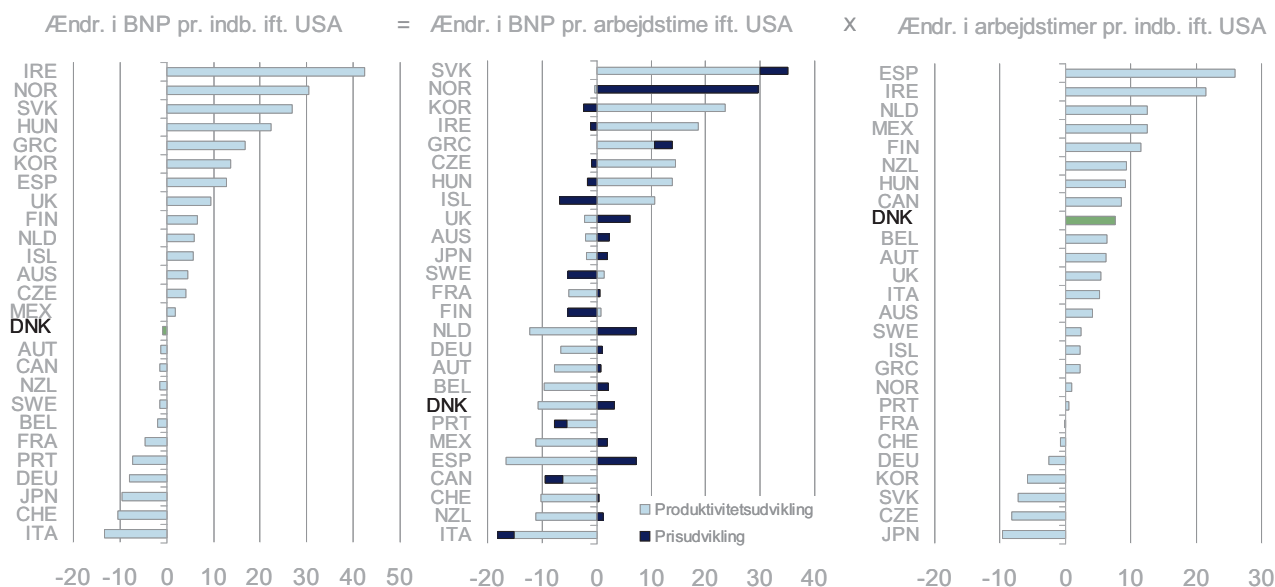
De fleste lande har til gengæld haft en positiv udvikling i arbejdsindsatsen per indbygger relativt til USA. Det gælder også Danmark, se figur 1.5.

Derimod er det kun få lande, hvor både produktiviteten og arbejdsindsatsen har udviklet sig mere gunstigt end i USA. Der synes med andre ord at være et "trade-off" mellem produktivitet og arbejdsindsats. Det kan der være flere forklaringer på.

For Danmarks vedkommende har blandt andet det kraftige fald i ledigheden siden 1994 bidraget til stigningen i arbejdsindsatsen per indbygger, men formentlig lagt en dæmper på produktivtetsvæksten, da flere med relativt svage forudsætninger er kommet i beskæftigelse.

I andre lande kan forklaringen på den modsatte udvikling i arbejdsindsats og produktivitet være en anden. Eksempelvis har Slovakiet og Korea haft en betydelig større vækst i produktiviteten fra 1995 til 2005 end USA, men en relativ tilbagegang i arbejdsindsatsen per indbygger. Mens den kraftige stigning i produktiviteten er udtryk for, at Slovakiet og Korea henter ind på det teknologiske forspring i de rigere OECD-lande, så er tilbagegangen i arbejdsindsatsen formentlig et udtryk for, at den hastigt stigende velstand har øget efterspørgslen efter fritid.

Figur 1.5 Bidrag til ændring i BNP per indbygger i forhold til USA fra 1995 til 2005, pct.

Anm.: Figuren viser den procentvise ændring fra 1995 til 2005 i købekraftskorrigeret BNP per indbygger i løbende priser relativt til det amerikanske niveau samt den del af ændringen som skyldes hhv. en ændring i arbejdsindsatsen, produktiviteten og priserne relativt til den amerikanske udvikling.

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006).

1. VELSTAND

Ændringer i bytteforhold mv.

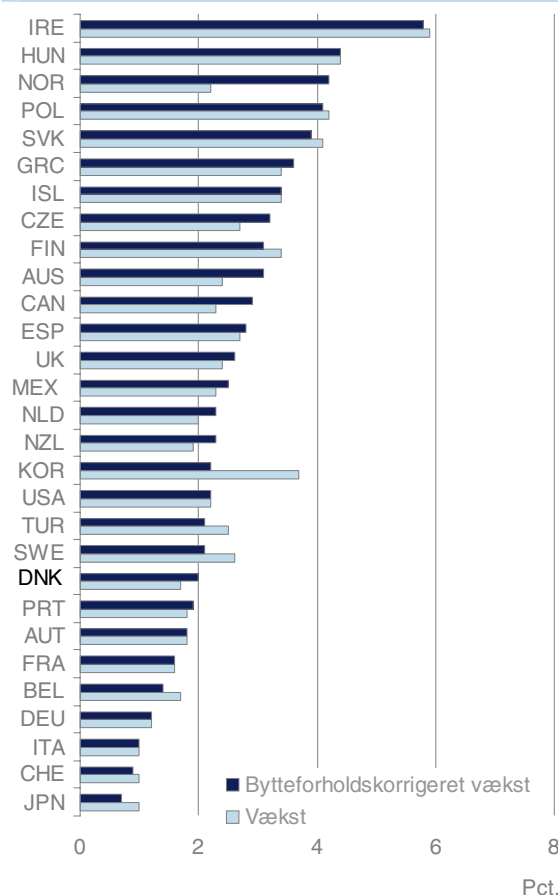
Nogle lande har også oplevet en større velstandsfremgang end USA på grund af en relativ gunstig prisudvikling. Det gælder blandt andet Danmark. En gunstig prisudvikling dækker over, at priserne på dansk produktion i forhold til de danske forbrugerpriser udvikler sig gunstigere end det tilsvarende forhold i USA, når sammenligningen foretages i en fælles valutaenhed. Prisudviklingen har med andre ord forbedret købekraften af dansk produktion mere end det er tilfældet i USA.

En gunstig prisudvikling afspejler eksempelvis, at et lands eksportpriser stiger hurtigere end importpriserne. Dermed får landet en købekraftsgevinst, idet der skal afsættes færre varer i udlandet for at købe en given mængde udenlandske varer. Det gælder eksempelvis for Norge, hvor de stigende oliepriser har haft stor betydning for den norske velstandsfremgang. Omvendt har en række lande, som er relativt specialiseret i produktionen af IT- og teleudstyr, oplevet bytteforholdsforringelser.

Mange af de lande, som fra 1995 til 2005 har oplevet en gunstig prisudvikling sammenlignet med USA, har også generelt set oplevet bytteforholdsforbedringer og omvendt, se Factbook.dk.

Betydningen af bytteforholdsændringer kan også illustreres ved at se på væksten i BNP per indbygger med og uden bytteforholdseffekt. For de fleste lande har ændringer i bytteforholdet kun haft en beskeden betydning for velstandsudviklingen fra 1995 til 2005. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med størrelsen af landenes udenrigshandel. For Danmarks vedkommende var den årlige vækst per indbygger 0,3 pct. point højere, når bytteforholdsudviklingen indregnes, se figur 1.6.

Figur 1.6 Gennemsnitlig årlig BNP-vækst per indbygger, 1995-2005

Anm.: BNP-udviklingen er korrigeret for udviklingen i bytteforholdet ved at deflatere udviklingen i eksporten med importpriserne. Se i øvrigt OECD (2005), Economic Surveys Denmark for den anvendte metode.

Kilde: OECD National Accounts.

En gunstig prisudvikling kan dog også skyldes andre forhold af mere teknisk karakter¹.

¹ Generelt kan ændringer i sektorsammensætningen af det samlede prisindeks give anledning til forskelle i den målte effekt af priserne på købekraftskorrigeret BNP. Det gælder fx, hvis den offentlige sektor får en større rolle. Prisindekset for offentlig produktion er således tæt forbundet med lønudviklingen og vil derfor typisk stige hurtigere end forbrugerpriserne. Omvendt vil en større offentlig sektor typisk reducere produktivitetsvæksten, idet værdien af offentlig produktion og input i produktionen begge opgøres fra omkostningssiden. Forskelle i opgørelsesmetoder af prisudviklingen landene imellem kan være en anden årsag. Eksempelvis anvender nogle lande kædeindeks, mens andre anvender faste indeks.

1. VELSTAND

Endelig bør det bemærkes, at en sammenligning af købekraften i forskellige lande samt udviklingen heri er forbundet med usikkerhed, se boks 1.2.

Produktivitet

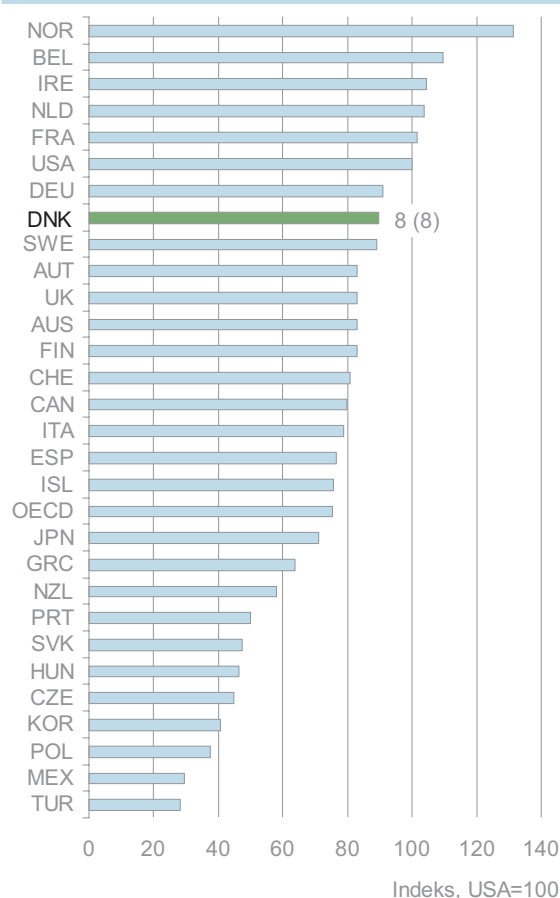
Arbejdsproduktivitet udtrykker forholdet mellem værdiskabelse og arbejdsindsats. Jo større værdi, der skabes per arbejdstime, jo højere er produktiviteten.

En gunstig produktivitetsudvikling er en nødvendig betingelse for, at Danmark fortsat kan være et land med en høj gennemsnitsindkomst og mange vellønnede job.

Evnen til at skabe værdi kan stimuleres på mange måder; fx gennem uddannelse, investeringer i ny teknologi, forskning og innovation og en bedre tilrettelæggelse af arbejdet. Produktiviteten stimuleres ligeledes gennem åbne og velfungerende markeder, en effektiv offentlig sektor og et fleksibelt arbejdsmarked. En nærmere gennemgang af disse forhold findes i særskilte kapitler.

Danmark var i 2005 blandt de ti OECD-lande med det højeste produktivetsniveau. Danmark har fastholdt sin placering i forhold til 2004, se figur 1.7.

Figur 1.7 Arbejdsproduktivitet, 2005

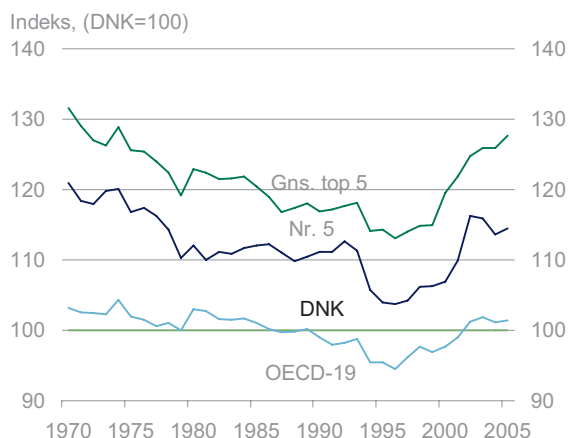

Anm.: Købekraftskorrigeret BNP per arbejdstime i løbende priser relativt til det amerikanske niveau.
Kilde: OECD Productivity Database (september 2006).

Det danske niveau er dog stadig et stykke under det gennemsnitlige niveau i top 5. I løbet af 1970'erne og 1980'erne steg produktiviteten hurtigere i Danmark end blandt de fem mest produktive lande i OECD, se figur 1.8.

1. VELSTAND

Figur 1.8 Udvikling i arbejdsproduktivitet, 1970-2005

Anm.: Udvikling i købekraftskorrigeret BNP per arbejdstime i løbende priser relativt til det danske niveau. Gennemsnittet for OECD er uvejlet og baserer sig på de 19 lande, hvor der er oplysninger i alle år. Gennemsnittet af top 5 er påvirket af den betydelige stigning i det norske velstandsniveau som følge af prisudviklingen på olie.

Kilde: OECD National Accounts.

Siden midten af 1990'erne er udviklingen imidlertid vendt. Både Danmarks afstand til top 5 og det femte bedste OECD-land er steget i løbet af de seneste 10 år. Udviklingen kan blandt andet være et resultat af det kraftige fald i ledigheden i Danmark, som har betydet, at flere med relativt svage forudsætninger er kommet i beskæftigelse.

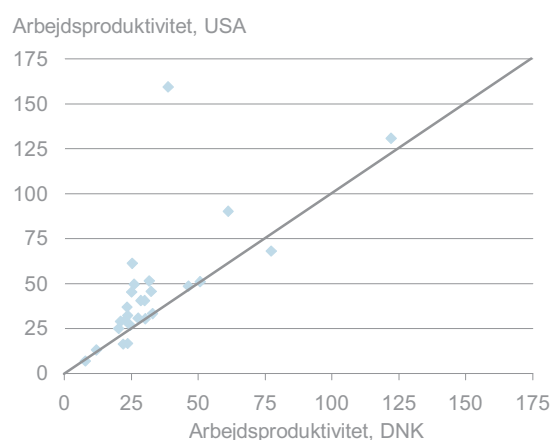
I regi af EU blev der i marts 2007 offentliggjort en ny database (EU KLEMS), hvis formål er at sikre sammenlignelige data om produktion og produktionsfaktorer blandt andet med henblik på at kunne sammenligne produktivitet og produktivitetsudvikling på brancheniveau. Databasen omfatter alle EU-lande samt USA og Japan.

På baggrund af oplysningerne i den nye database fås omtrent det samme billede af rangordningen af landespecifikke produktivitetens niveauer. Danmark er også at finde

blandt de ti EU-lande med det højeste produktivitetens niveau², se Factbook.dk.

Databasen viser endvidere, at der er en betydelig grad af overensstemmelse mellem de branchespecifikke produktivitetens niveauer i Danmark og USA. De brancher, som har et højt henholdsvis lavt produktivitetens niveau i Danmark, er stort set de samme i USA. Produktivitetens niveauet er dog højest i de fleste brancher i USA, se figur 1.9.

Figur 1.9 Branchespecifik arbejdsproduktivitet, 2004

Anm.: Købekraftskorrigeret BVT per arbejdstime i faste priser (1995-niveau) opgjort i euro. Sammenligningen omfatter 26 brancher.

Kilde: EU KLEMS.

Brancheproduktivitet og -sammensætning

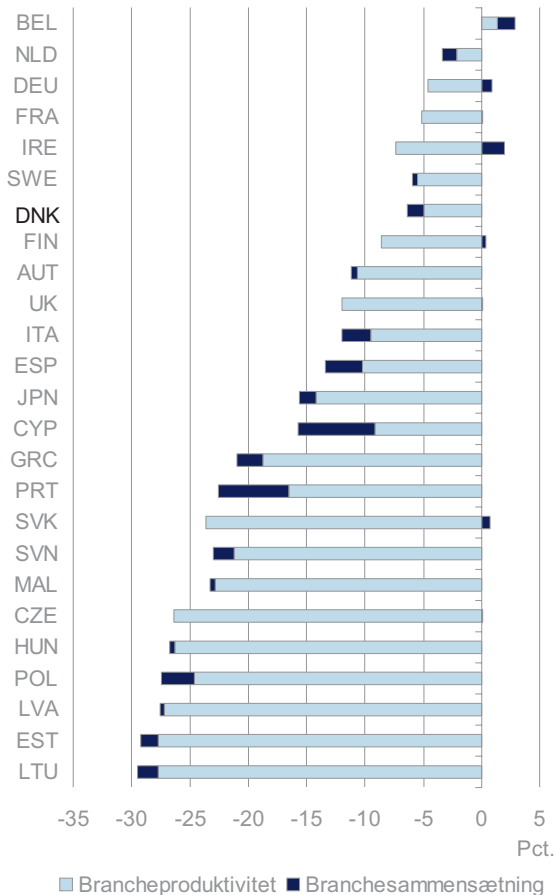
Arbejdsproduktiviteten for økonomien som helhed påvirkes dels af produktivitetens niveauet i de enkelte brancher, dels af branchernes andel af den samlede arbejdsindsats (branchesammensætning). Er en stor del af arbejdskraften eksempelvis beskæftiget i brancher med lav produktivitet, vil produktiviteten i økonomien som helhed - alt andet lige - være lavere sammenlignet med andre lande. Det gælder eksempelvis i Portugal.

² Det bemærkes, at arbejdsproduktiviteten opgjort på baggrund af EU KLEMS er købekraftskorrigeret BVT per arbejdstime i faste priser (1995-niveau).

1. VELSTAND

For de fleste EU-lande har branchesammensætningen dog kun mindre betydning for afstanden til det gennemsnitlige produktivetsniveau i USA. Afstanden til USA skyldes især, at de branchespecifikke produktivetsniveauer er lavere end i USA. Det gælder også for Danmark, se figur 1.10.

Figur 1.10 Bidrag til forskel til produktivetsniveauet i USA i 2004

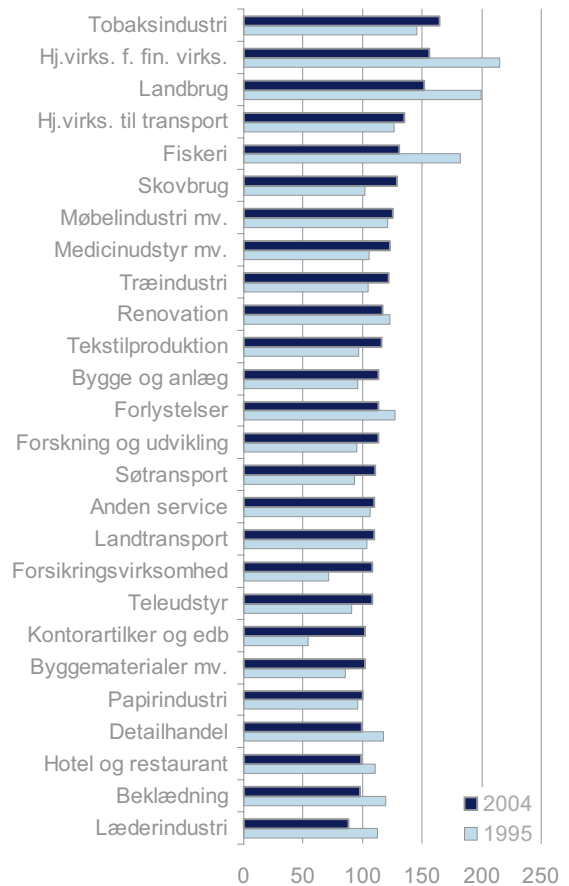

Anm.: Procentvis forskel til købekraftskorrigeret BVT per arbejdstime i faste priser (1995-niveau) i USA. Beregningen baserer sig på en opdeling af den samlede produktion på 26 brancher. Se Factbook.dk for en uddybende anmærkning om beregningen.
Kilde: EU KLEMS.

I nogle brancher har Danmark en relativ høj produktivitet sammenlignet med de tilsvarende brancher i udlandet. Det gælder blandt andet tobaksindustrien, møbelindustrien og hjælpevirksomhed for finansiel virksomhed og transport. Også de primære erhverv som landbrug, skovbrug og fiskeri har en relativ

høj produktivitet. I 1995 var det mange af de samme brancher, som havde en relativ høj produktivitet, men nogle af de, der lå godt i 1995, er faldet tilbage. Det gælder blandt andet læderindustrien og beklædningsindustrien, se figur 1.11.

Figur 1.11 Relative produktivetsfordele, 1995 og 2004

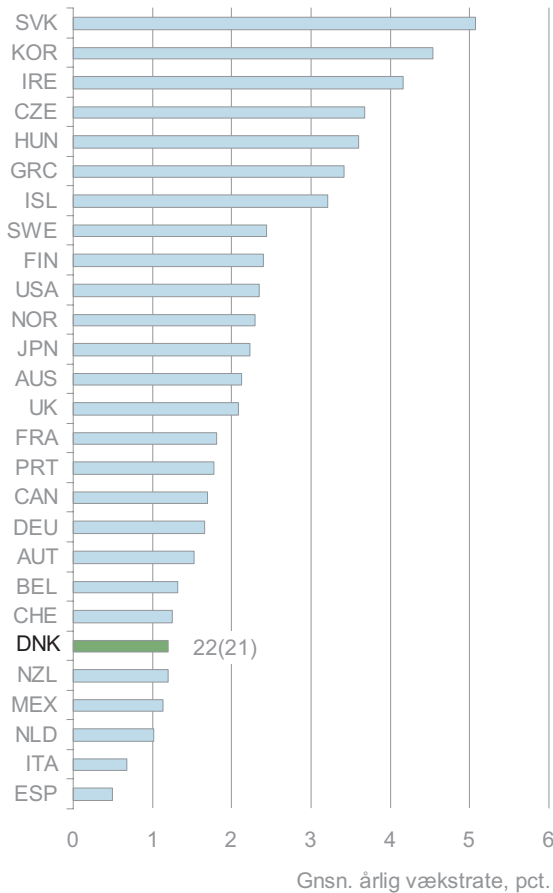
Anm.: Relative produktivetsfordele i danske erhverv sammenlignet med landene i EU-25 samt USA. Værdier over 100 angiver, at den relative produktivitet i erhvervet i Danmark er højere end i det tilsvarende erhverv i udlandet. De relative produktivetsfordele for hhv. service- og fremstillingserhvervene er beregnet separat. Se Vækstredøgørelse 2005, Økonomi- og Erhvervsministeriet, for yderligere beskrivelse af relative produktivetsfordele.
Kilde: EU KLEMS.

1. VELSTAND

Produktivtetsvækst

Den danske produktivtetsvækst har været forholdsvis moderat fra 1995 til 2005 og under gennemsnittet i OECD, se figur 1.12. Den moderate danske produktivtetsudvikling er dog delvist blevet opvejet af købekraftsgevinster, jævnfør tidligere.

Figur 1.12 Arbejdsproduktivtetsvækst, 1995-2005

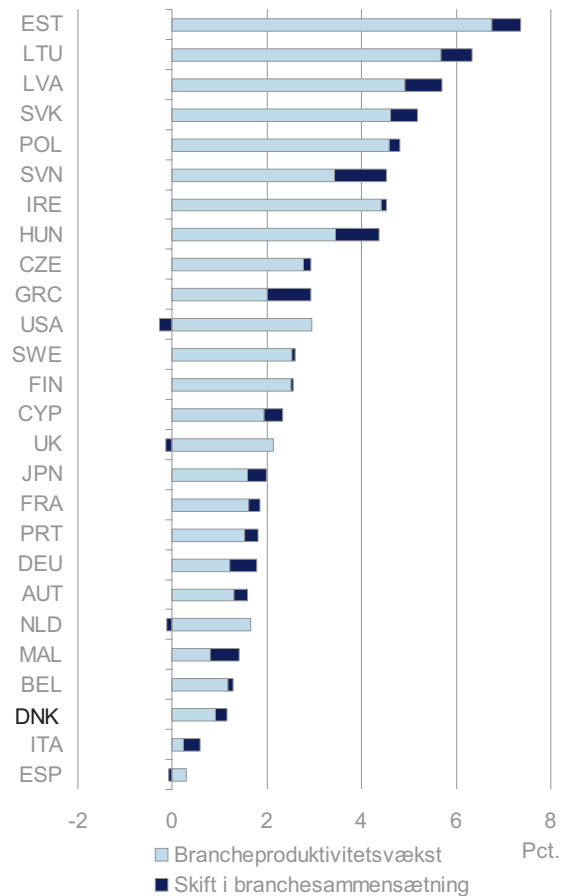
Anm.: Gennemsnitlig årlig vækst i BNP per arbejdstime i faste priser. I forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006 er Østrig tilføjet. Valget af periode kan have betydning for rangordningen. Den danske produktivtetsvækst er fx højere, hvis man i stedet betragter perioden 1994-2004 (gns. årlig vækstrate på 1,24 pct. mod 1,20 pct. i figuren).

Kilde: OECD Productivity Database, september 2006.

Sammenlignes den danske produktivtetsvækst med væksten i EU-landene, så er billedet det samme. Ifølge EU KLEMS er Danmark også blandt EU-landene med den laveste vækst, se Factbook.dk.

Den moderate danske produktivtetsvækst for økonomien som helhed er ikke et resultat af, at der er sket en forskydning af arbejdsindsatsen fra høj- til lavproduktive brancher. Tværtimod har brancher med en høj produktivitet fået en relativt større betydning, hvilket har haft en positiv indvirkning på væksten. Den tendens ses i de fleste EU-lande, se figur 1.13.

Figur 1.13 Bidrag til produktivtetsvækst, 1995-2004

Anm.: Beregningen omfatter 26 brancher. Se Factbook.dk for en uddybende anmærkning om beregningsmetoden.

Kilde: EU KLEMS.

1. VELSTAND

Arbejdsindsats

Befolkningens arbejdsindsats er afgørende for velstandsniveauet. På længere sigt er der en tæt sammenhæng mellem arbejdsstyrkens størrelse og hvor mange, der er i arbejde. Befolkningens arbejdsindsats afhænger således af, hvor mange der står til rådighed for arbejdsmarkedet, og antallet af arbejdstimer per beskæftiget.

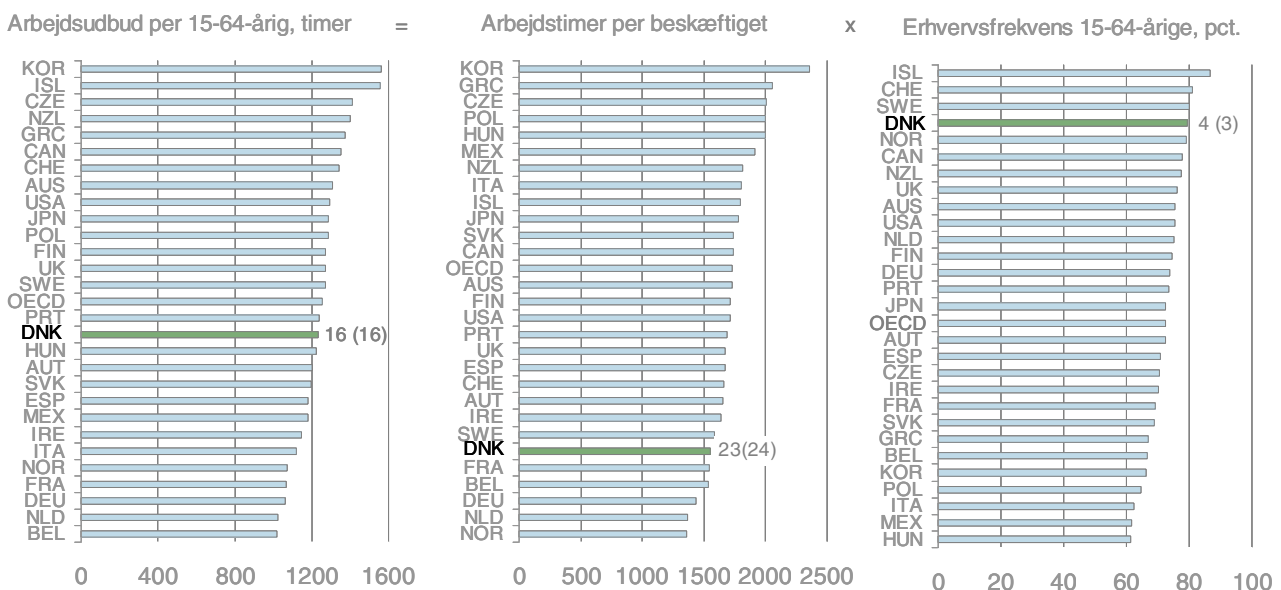
I Danmark står en stor del af befolkningen til rådighed for arbejdsmarkedet. Erhvervsfrekvensen for de 15-64-årige er blandt de højeste i OECD. Derimod arbejder de beskæftigede færre timer om året end i mange andre lande.

Resultatet er, at arbejdsudbuddet i Danmark - målt i timer per indbygger i den erhvervsaktive alder - ligger tæt på OECD-gennemsnittet. I forhold til 2004 er Danmarks placering uændret, se figur 1.14.

Fra 2005 til 2006 er arbejdsudbuddet - målt i timer per indbygger i den erhvervsaktive alder - steget svagt i Danmark. Udviklingen dækker over, at både arbejdsmarkedsdeltagelsen og antallet arbejdstimer per beskæftiget er steget fra 2005 til 2006, se nedenfor samt Factbook.dk.

Arbejdsindsatsen - og dermed velstandsniveauet - afhænger ikke kun af størrelsen af arbejdsudbuddet, men også af hvor stor en del af arbejdsstyrken, der har et arbejde. I løbet af de seneste 10-15 år er det i Danmark lykkedes at nedbringe den strukturelle ledighed markant. Danmark er i dag blandt de OECD-lande, der har den laveste strukturelle ledighed, se kapitel 11.

Figur 1.14 Samlet arbejdsudbud, arbejdstimer per beskæftiget og erhvervsfrekvens, 2005

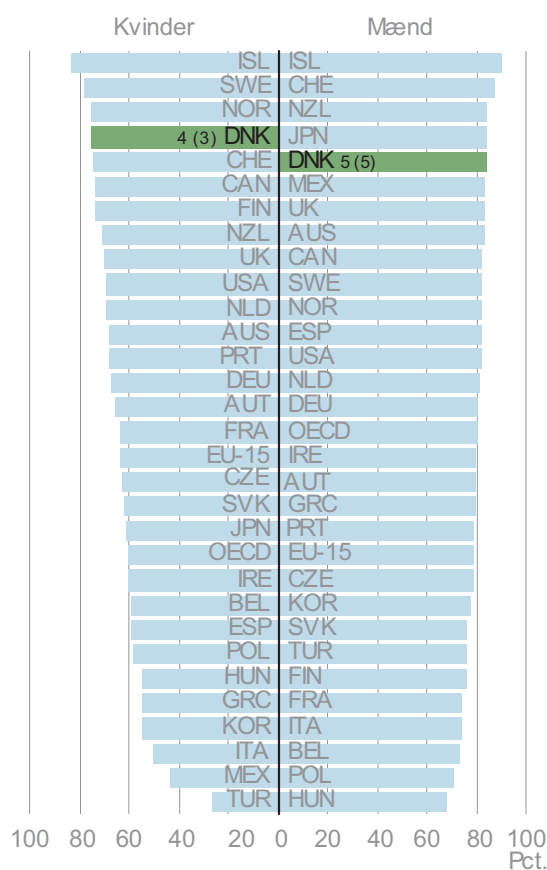
Anm.: Det bemærkes, at kilden for så vidt angår arbejdstimer per beskæftiget er ændret i forhold til Konkurrenevne-redegørelse 2006. Danmarks placering i 2004, som er angivet i parentes, er opgjort på baggrund af den nye kilde. Reelt bestemmes befolkningens arbejdsindsats af beskæftigelsesfrekvensen. Erhvervsfrekvensen er imidlertid valgt i stedet for beskæftigelsesfrekvensen, da den er mindre konjunkturfølsom. Samtidig gælder det, at der på længere sigt er en tæt sammenhæng mellem erhvervs- og beskæftigelsesfrekvens, se Konkurrenevne-redegørelse 2006.

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006) og OECD Labour market Statistics.

1. VELSTAND

Den høje danske arbejdsmarkedsdeltagelse skyldes navnlig, at danske kvinder i højere grad deltager på arbejdsmarkedet end kvinder i de fleste andre OECD-lande. Erhvervsfrekvensen for danske mænd er ligeledes blandt de højeste, om end forskellene landene imellem er forholdsvis små. Fra 2004 til 2005 har Danmark fastholdt sin placering for mænd, men er rykket en plads ned for kvinder, se figur 1.15.

Figur 1.15 Erhvervsfrekvens for aldersgruppen 15-64 år, 2005

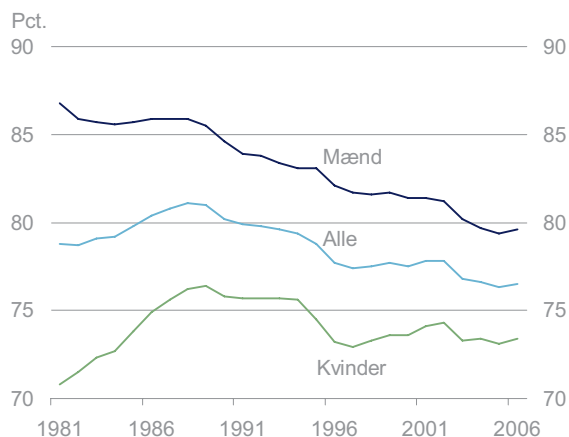

Kilde: OECD Labour Market Statistics.

Selvom Danmark ligger højt placeret, så har erhvervsfrekvensen siden slutningen af 1980'erne udvist en aftagende tendens. Faldet i erhvervsfrekvensen i de senere år skyldes ændret demografi, herunder flere indvandrere og ændret alderssammensætning. Den aftagende tendens blev brudt fra 2005 til 2006, hvor erhvervsfrekvensen for begge

køn steg svagt, på trods af at ændringer i befolkningens sammensætning trak i den modsatte retning, se figur 1.16.

Figur 1.16 Udvikling i erhvervsfrekvens for 16-66-årige i Danmark

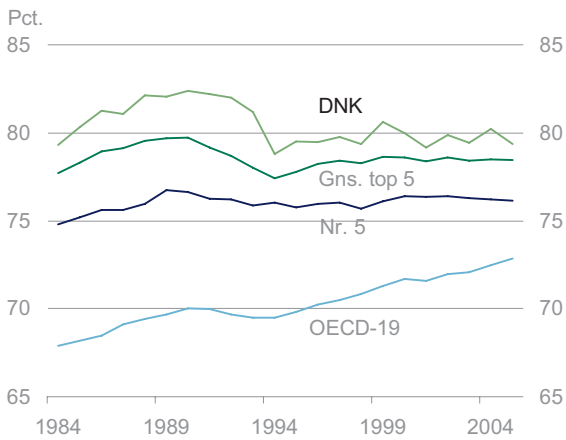
Anm.: Der er databrud i 2003 på grund af ændringer i opgørelsesmetoden. Ændringerne betyder isoleret set et fald i erhvervsfrekvensen på 0,4 pct.point fra 2002 til 2003.

Kilde: Danmarks Statistik (Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik).

Den aftagende tendens i arbejdsmarkedsdeltagelsen har medført, at Danmark har tabt terræn blandt de bedst placerede OECD-lande. Indtil starten af 1990'erne lå den danske erhvervsfrekvens et pænt stykke over gennemsnittet i top fem, men i første halvdel af 1990'erne blev afstanden indsnævret betydeligt og har siden ligget konstant. Samtidig har OECD-landene under ét indhentet omtrent halvdelen af det danske forspring, se figur 1.17.

1. VELSTAND

Figur 1.17 Erhvervsfrekvens for 15-64-årige, Danmark og OECD

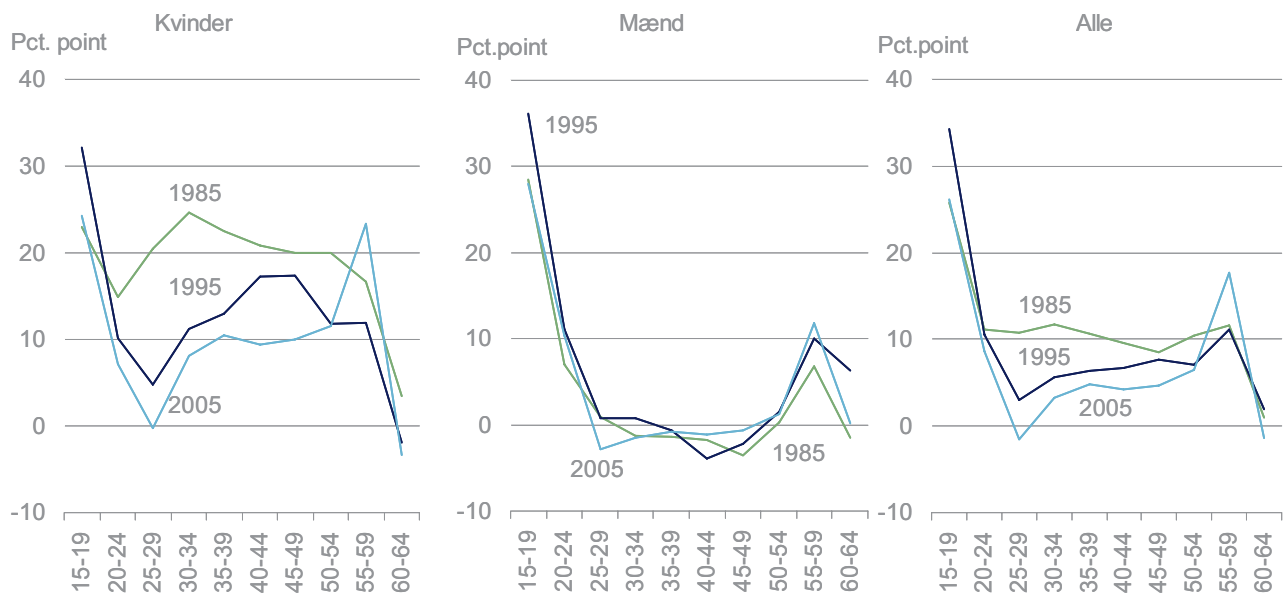

Anm.: Tallene kan ikke sammenlignes med de i figur 1.16. Gennemsnittet for OECD er uvejet og baserer sig på de 19 lande, hvor der er oplysninger i alle år. Island og Schweiz, hvor erhvervsfrekvensen er højere end i Danmark, indgår eksempelvis ikke i gennemsnittet for OECD.

Kilde: OECD Labour Market Statistics.

I 1985 var erhvervsfrekvensen i de fleste aldersgrupper omkring 10 pct.point højere i Danmark end i OECD. I takt med at kvinder i andre lande er blevet mere aktive på arbejdsmarkedet, er forskellen indsnævret. I 1995 var det danske forspring skrumpet ind til mellem 5 og 10 pct.point og til mindre end 5 pct.point i 2005 for de fleste aldersgrupper. Til gengæld har Danmark udvidet forspringet for de 55-59-årige, se figur 1.18.

Figur 1.18 Danmarks forspring i forhold til OECD-19 med hensyn til erhvervsfrekvens

Anm.: Erhvervsfrekvensen i 5-års aldersgrupper. Forskel mellem Danmark og gennemsnittet for 19 OECD-lande.

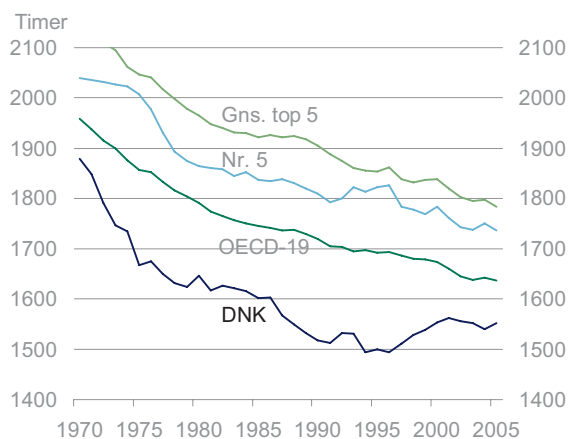
Kilde: OECD Labour Market Statistics.

1. VELSTAND

Arbejdstiden

Antallet af arbejdstimer per beskæftiget i Danmark er lavere end i de fleste OECD-lande. Danmark har i en lang årrække været blandt de OECD-lande med færrest arbejdstimer per beskæftiget, se figur 1.19.

Figur 1.19 Årlig arbejdstid per beskæftiget, Danmark og OECD

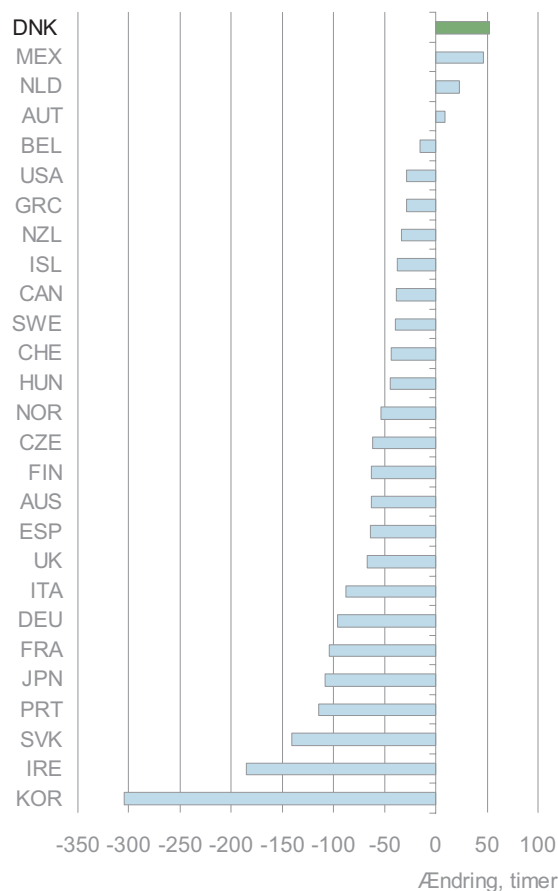
Anm.: Kilden er ændret i forhold til Konkurrenceevnerede-gørelse 2006, hvilket har påvirket niveauerne og udviklingen i figuren en smule. Gennemsnittet for OECD er uvejlet og baserer sig på de 19 lande, hvor der er oplysninger i alle år.

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006).

Den forholdsvis korte arbejdstid i Danmark skyldes blandt andet, at den aftalte ugentlige arbejdstid er relativ kort, og at antallet af feriedage er relativt højt sammenlignet med andre lande. Desuden er den høje arbejdsmarkedsdeltagelse blandt danske kvinder med til at trække den gennemsnitlige arbejdstid ned, idet kvinder i højere grad end mænd har deltidsarbejde.

Danmark er imidlertid blandt de kun fire OECD-lande, hvor det gennemsnitlige antal arbejdstimer per beskæftiget er steget fra 1995 til 2005. Og blandt de fire lande er arbejdstiden steget mest i Danmark, se figur 1.20.

Figur 1.20 Ændring i årlig arbejdstid per beskæftiget, 1995-2005

Kilde: OECD Productivity Database (september 2006).

Stigningen har dog været forholdsvis beskednen. Samtidig bemærkes det, at antallet af arbejdstimer per beskæftiget har ligget nogenlunde konstant siden 2000, om end der har været en svag stigning siden 2003, se figur 1.21.

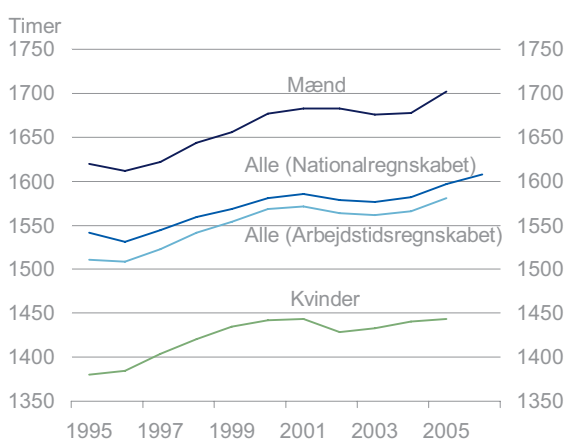
Stigningen i det gennemsnitlige antal arbejdstimer siden midten af 1990'erne er ikke et resultat af overenskomstændringer. Tværtimod er antallet af feriedage for de fleste lønmodtagere steget gradvist fra 25 til 30 dage siden 1998, mens den aftalte ugentlige arbejdstid har været uændret.

1. VELSTAND

En mulig forklaring på udviklingen i arbejdstiden kan være konjunkturudviklingen.

I perioder med vigende efterspørgsel tilpasser virksomhederne aktiviteten både ved at afskedige medarbejdere og ved at reducere arbejdstiden blandt de ansatte, mens det omvendte gør sig gældende i perioder med stigende efterspørgsel. Det kan være derfor, at vi har set en stigning i arbejdstiden for både mænd og kvinder siden 1995.

Figur 1.21 Årlig arbejdstid per beskæftiget, 1995-2006

Anm.: Kilden til arbejdstid for hhv. mænd og kvinder er Arbejdstidsregnskabet.

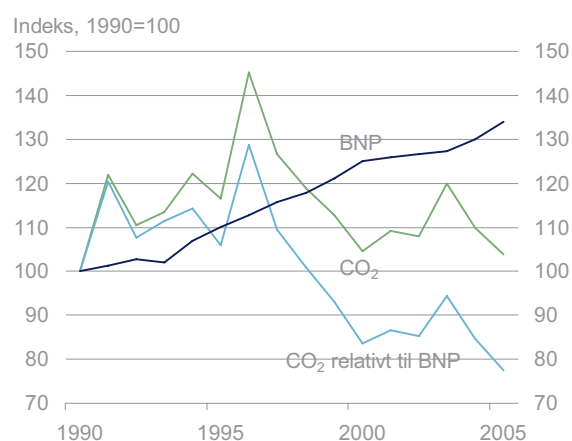
Kilde: Danmarks Statistik (Arbejdstidsregnskabet og Nationalregnskabet).

Velstand, vækst og miljø

Produktionen af varer og tjenesteydelser afhænger blandt andet af energi og transport og kan derfor påvirke miljøet.

Stigende velstand - og dermed øget produktion - er dog ikke ensbetydende med, at udledningen af eksempelvis CO₂ stiger. I perioden fra 1990 til 2005 er BNP i Danmark steget med mere end 30 pct., mens udledningen af CO₂ var stort set den samme i 2005 som i 1990, se figur 1.22.

Figur 1.22 Udledning af CO₂ relativt til BNP, 1990=100

Anm.: Erhvervslivets udledning af CO₂ ekskl. emissioner forårsaget af dansk opererede skibes og flys bunkring i udlandet. Den høje CO₂-udledning i 1996 skyldes en ekstraordinær høj eksport af el til vores nabolande (Sverige og Norge), hvis produktion af el fra vandkraft blev begrænset af en lav nedbørsmængde det år.

Kilde: Danmarks Statistik.

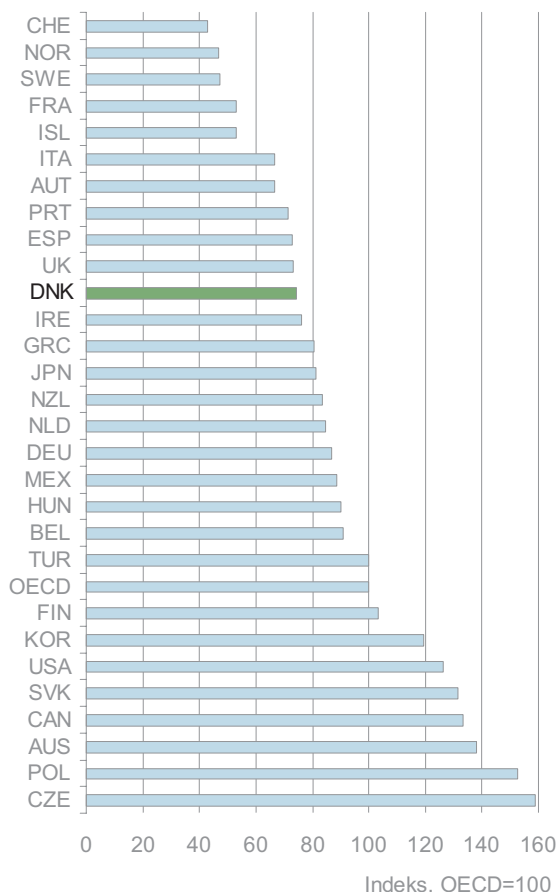
Afkoblingen mellem økonomisk vækst og udledning af CO₂ er blandt andet et resultat af en omkostningseffektiv og markedsbaseret miljøpolitik, som har tilskyndet erhvervslivet til at anvende og udvikle mere miljøvenlige produktionsmetoder, og husholdningerne til at bruge mere miljøvenlige produkter.

Danmarks udledning af CO₂ relativt til BNP lå væsentligt under OECD-gennemsnittet i perioden 2000 til 2004. Gennemsnittet for OECD er dog påvirket af, at store lande som

1. VELSTAND

USA og Canada har en relativ høj CO₂-udledning. Danmark er til gengæld et stykke fra de fem lande, som har den laveste udledning, heriblandt Sverige og Norge, se figur 1.23.

Figur 1.23 Udledning af CO₂ relativt til BNP, 2000-2004

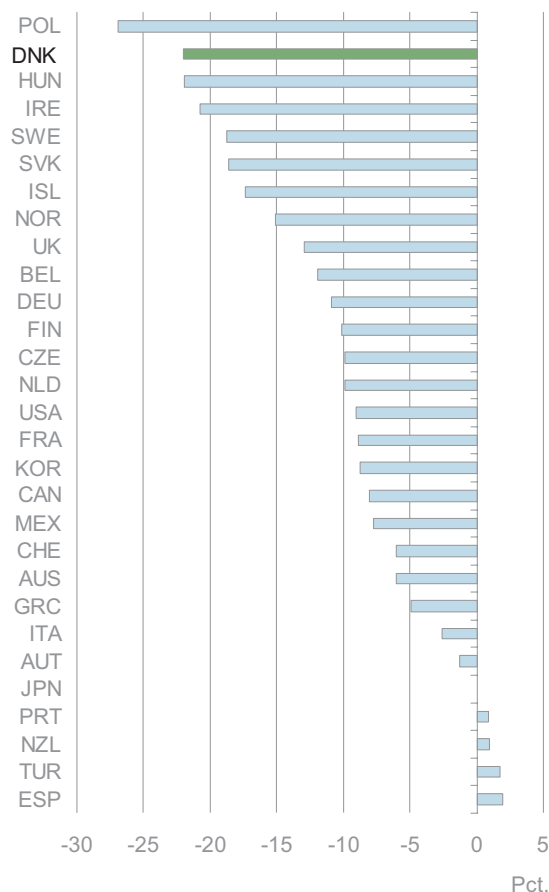
Anm.: Figuren vedrører udledning af CO₂ i forhold til købekraftskorrigeret BNP i løbende priser. Gennemsnittet for OECD er vejret. Den lokale udledning af CO₂ kan fluktuere betydeligt fra år til år blandt andet på grund af vejret, som påvirker energiforbruget. Det er derfor valgt at sammenligne landene i en 5-årig periode. For hvert land er der beregnet et indeks for hvert af årene 2000 til 2004, hvor efter gennemsnittet er fundet.

Kilde: OECD Factbook 2007.

Det gælder ikke kun i Danmark, men i OECD-landene generelt, at økonomisk vækst ikke længere leder til en tilsvarende vækst i udledningen af CO₂. Det er således lykkedes i næsten alle OECD-lande at reducere det gennemsnitlige niveau for udled-

ningen af CO₂ i forhold til BNP fra de sidste fem år af 1990'erne til de første fem år efter årtusindeskiftet. Danmark er det OECD-land, hvor reduktionen af CO₂ relativt til BNP har været næststørst, se figur 1.24.

Figur 1.24 Ændring i udledning af CO₂ relativt til BNP

Anm.: Ændring i den gennemsnitlige udledning af CO₂ relativt til BNP i faste priser fra perioden 1995-1999 til perioden 2000-2004.

Kilde: OECD Factbook 2007 og OECD National Accounts.

Kyoto-protokollen og en fremtidig opfyldelse af Klimakonventionens mål forudsætter kraftige globale reduktioner af udledningen af drivhusgasser, herunder ikke mindst udledningen af CO₂ fra energiforbrug og -forsyning. Danmark har en af verdens mest ambitiøse klimaforpligtelser, idet CO₂-udledningen i 2008-2012 skal reduceres med 21 pct. i forhold til niveauet i 1990.

1. VELSTAND

Såvel internationalt som i Danmark er der igangsat en række initiativer, der skal bidrage til at sikre dette. Senest har den danske regering med Energistrategi 2025 sat en række ambitiøse mål og med kvoteallokeringsplanen er der lagt en plan for en reduktion af Danmarks udledning af drivhusgasser. Løsningen på de miljøproblemer, vi kender i dag, og de vi vil støde på i fremtiden, hænger uløseligt sammen med udviklingen af nye miljøvenlige teknologier, produkter og energi- og transportformer.

Danmark er allerede i dag langt fremme med udviklingen af miljøvenlig produktion, se boks 1.3. Det kan give Danmark en konkurrencefordel på et marked, som kan vokse sig større i fremtiden.

Boks 1.3 Regeringens handlingsplan

For at styrke danske virksomheders position på markedet for miljøteknologiske miljøløsninger, har regeringen udarbejdet en handlingsplan for fremme af miljøeffektiv teknologi. Handlingsplanen indeholder en detaljeret beskrivelse af 9 initiativer, som alle skal bidrage til at skabe bedre rammer for virksomhedernes udvikling og markedsføring af teknologiske løsninger til miljøindsatsen – i Danmark, i EU og globalt. Målet er, at Danmark og danske virksomheder også i fremtiden vil spille en central rolle i løsningen af verdens mest presserende miljøproblemer gennem teknologisk innovation. Kortlægning af virksomhedernes styrkepositioner, vurdering af det globale samfunds miljøudfordringer, samt i forlængelse heraf fremtidens globale marked for miljøteknologiske løsninger danner udgangspunkt for prioriteringen af regeringens indsats på dette område. Ifølge en analyse gennemført af Økonomi og Erhvervsministeriet var der i 2005 420 danske virksomheder med 60.000 ansatte, hvor miljøeffektiv teknologi udgør en central konkurrenceparameter.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have en stærk sammenhængskraft, så vi fortsat har et trykt samfund uden store skel.

Den danske sammenhængskraft understøttes af en generelt høj levestandard, en høj erhvervsdeltagelse og et højt uddannelsesniveau.

Der er mange forhold, som har betydning for sammenhængskraften, herunder deltagelsen i den demokratiske proces, tolerance og respekt for andre personer og kulturer samt lige adgang til uddannelse.

Dette kapitel fokuserer på den sammenhængskraft, der skabes gennem befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet, hvilket svarer til afgrænsningen i Konkurrenceevneredegørelse 2006. En stærk tilknytning til arbejdsmarkedet er vigtig for den enkeltes tryghed og tilhørsforhold til samfundet og har afgørende betydning for evnen til at forsørge sig selv.

Globaliseringen og den teknologiske udvikling leverer markante bidrag til velstandsfremgangen. I nogle lande har anvendelsen af ny teknologi og øget international arbejdsdeling imidlertid også ført til stigende lønforskelle og højere merledighed for kortuddannede (personer, der ikke har uddannelse ud over grundskole). Det har ikke været tilfældet i Danmark, hvilket vidner om en stor omstillingsevne.

Danmark placerer sig fortsat i den internationale top 5, hvad angår lille lønforskel mellem uddannelsesgrupper, lille andel med relativ lav indkomst og lav risiko for vedvarende lav indkomst. Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen har hidtil været stor, og der er fortsat stor udskiftning i lavindkomstgruppen. Merledigheden for kortuddannede er fortsat i midterfeltet.

Samtidigt er der tegn på, at arbejdsmarkedet er blevet mere inkluderende. Færre personer oplever svag arbejdsmarkedstilknytning. Og indvandrere fra ikke-vestlige lande kommer i højere grad i beskæftigelse.

Tabel 2.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Lav merledighed for kortuddannede	↗		■	
Lille lønforskel mellem uddannelsesgrupper	■			■
Lille andel med relativ lav indkomst	↘			■
Lav risiko for vedvarende lav indkomst*	↘			■
Integration på arbejdsmarkedet	↗	■		
Samlet vurdering	■			■

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figur 2.7 (Lav merledighed for kortuddannede), figur 2.9 (Lille lønforskel mellem uddannelsesgrupper), figur 2.15 (Andel med relativ lav indkomst), figur 2.17 (Mobilitet ud af lavindkomstgruppen) og figur 2.4 (Integration på arbejdsmarkedet).

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Antallet af personer på kanten af arbejdsmarkedet udgjorde 157.000 i 2006, hvilket svarer til et fald på knap 15.000 personer i forhold til året før. Når færre personer i dag oplever svag arbejdsmarkedstilknytning, så hænger det bl.a. sammen med faldende ledighed.

Indvandrere fra ikke-vestlige lande får i stigende grad fodfæste på arbejdsmarkedet. Udviklingen skyldes blandt andet, at indvandrere i dag kommer hurtigere i job efter

ankomsten til Danmark. Beskæftigelsesfrekvensen er steget med godt 16 pct.point. siden 1999 for indvandrere fra ikke-vestlige lande, der har været i landet i mindre end 3 år.

Men der ligger fortsat en stor udfordring i at sikre en succesfuld integration af indvandre-re på arbejdsmarkedet. Danmarks internationale placering skal dog ses i lyset af sammensætningen af indvandrerbefolkningen, herunder andelen fra ikke-vestlige lande.

Tablet 2.2 Nye initiativer

INITIATIVER VEDRØRENDE INTEGRATION AF INDVANDRERE PÅ ARBEJDSMARKEDET

- Fornyet firepartsaftale mellem regeringen, DA, LO, KL, AC, FA, FTF, LH, SALA og Danske Regioner om integration 2006. Aftalen omfatter initiativer målrettet mod at få flere indvandrere i job. Aftalen berører følgende områder: trappemodell, jobpakker, mentorordning, netværk for indvandrerkvinder, kompetenceafklaring og lokalt samarbejde mellem kommuner/jobcentre, virksomheder, arbejdspladsens ledelse og ansatte.
- 300 mio. kr. til ekstra virksomhedsrettede jobkonsulenter i 15 kommuner i perioden 2007-2010. Jobkonsulenterne skal sikre en tæt opfølgning og håndholdt indsats overfor den gruppe indvandrere, der har brug for en ekstra indsats for at komme i arbejde.

TILTAG DER STYRKER ARBEJDSMARKEDSDELTAGELSEN OG REDUCERER LEDIGHEDEN

- Kommuner og staten kan indgå partnerskabsaftaler med virksomheder om rekrutteringsforløb af ledige med ringe beskæftigelsesmuligheder. Jobcentrene refunderer virksomhedens udgifter til opkvalificering af den ledige.
- Målrettet løntilskudsordning ved ansættelse i private virksomheder. Ordningen gælder personer, der har modtaget introduktionsydelse, kontanthjælp eller starthjælp i 90 pct. af tiden i de seneste 3 år.
- Kommunerne har fået mulighed for at give tilbud til selvforsørgede.
- Kontant- og starthjælpsmodtagere, som er fyldt 30 år, får ret og pligt til gentagen aktivering ligesom for personer under 30 år.
- Indførsel af en minimumslængde for aktivering på sammenlagt 4 uger, der tæller som et ret og pligt tilbud.
- Kommunerne mister fra 2008 refusionen for udgifter til start- og kontanthjælp i perioder, hvor de ledige ikke er i aktivering, men burde have været det.
- Refusionen på 65 pct. for kommunernes forsørgelsesudgifter til ledige start- og kontanthjælpsmodtagere gøres fra 2008 betinget af aktivering i mindst 25 timer om ugen.

Herudover er der med *Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden* afsat midler til en styrket voksen- og efteruddannelsesindsats og gennemført en række andre tiltag, der generelt øger arbejdsmarkedsdeltagelsen og dermed sammenhængskraften, se kapitel 11. Med aftalen gennemføres endvidere en række initiativer, der fremmer deltagelsen på arbejdsmarkedet via opholds- og arbejdstilladelser til bestemte arbejdsmarkedsrettede grupper, se kapitel 9.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Arbejdsmarkedstilknytning

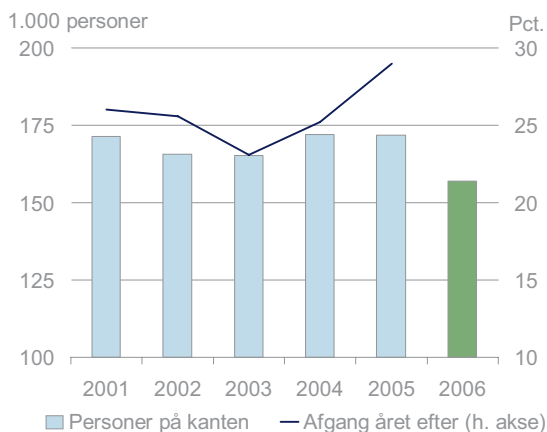
Den del af sammenhængskraften, som knytter sig til det ”at gå på arbejde”, kan blive sat over styr, hvis store befolkningsgrupper lever uden tilknytning til arbejdsmarkedet. Internationalt set er arbejdsmarkedsdeltagelsen høj i Danmark, se kapitel 1.

Der vil altid være nogen, der lever uden tilknytning til arbejdsmarkedet i en kortere eller længere periode. Det gælder fx ledige, kontanthjælps- og sygedagpengemodtagere.

Den gruppe af personer, der har modtaget midlertidige indkomsterstøttende ydelser i mindst 80 pct. af tiden i en 3-årig periode, kan siges at befinde sig på kanten af arbejdsmarkedet.

Gruppens størrelse har været omtrent uændret fra 2001 til 2005 og udgjort 165-172.000 personer. I den seneste opgørelse fra 2006, er gruppen dog reduceret til 157.000 personer, se figur 2.1.

Figur 2.1 Personer på kanten af arbejdsmarkedet, 2001-2006

Anm.: Modtagere af midlertidig indkomsterstøttende ydelser i mindst 80 pct. af tiden i løbet af de seneste tre år, hvilket omtrent svarer til social- og marginalgruppen. Afgang året efter angiver andelen, der har forladt gruppen året efter.

Kilde: Egne beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, dream-registeret.

Når færre personer i dag er på kanten af arbejdsmarkedet, så hænger det bl.a. sam-

men med en stigende afgang fra gruppen. Fra 2005 til 2006 forlod 43.000 personer eller knap 30 pct. kanten af arbejdsmarkedet.

En stor del af afgangenen sker til fordel for beskæftigelse.

Af de personer, der forlod kanten af arbejdsmarkedet i 2004, var knap 30 pct. fuldt beskæftiget året efter. Og yderligere 17 pct. var delårsbeskæftigede, hvilket kan afspejle, at de kom i beskæftigelse i løbet af året, se tabel 2.3.

Tabel 2.3 Hvor går de hen?

Status året efter:	Andel, pct.
Fuldt beskæftigede	29,5
- heraf i fleksjob	4,3
Delårsbeskæftigede	17,4
Beskæftigelse i alt:	46,9
Førtidspension	17,6
Efterløn og folkepension	11,9
Pension og efterløn i alt:	29,5
Studerende	5,9
Død eller udvandret	4,6
Andet	13,1

Anm.: Personerne, der forlader kanten af arbejdsmarkedet i 2004 fordelt efter beskæftigelsesstatus i 2004 (altså det første år de ikke er på kanten af arbejdsmarkedet). De, der forlader kanten af arbejdsmarkedet i 2003, men som ikke er det i 2004. Fuldt beskæftigede inkluderer selvstændige. Andet omfatter bl.a. modtagere af ledighedsydelse.

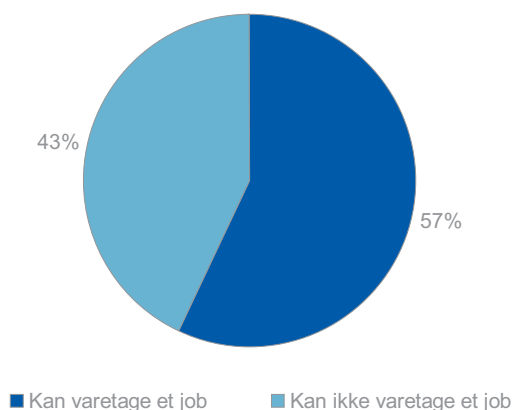
Kilde: Egne beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, dream-registeret og lovmodellen.

Omtrent 30 pct. kom enten på efterløn, førtids- eller folkepension.

En stor del af personerne på kanten af arbejdsmarkedet vurderes at kunne varetage et ordinært job. Knap 60 pct. har aktuelt kompetencer og ressourcer, der umiddelbart, i høj grad eller delvist matcher kravene på arbejdsmarkedet, se figur 2.2.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.2 Match med kravene på arbejdsmarkedet, 2006

Anm.: Personer på kanten af arbejdsmarkedet opdelt efter matchkategori i 3. kvartal 2006. De, der kan varetage et job, er i matchkategori 1-3 (umiddelbart, høj grad eller delvist match), mens de resterende 43 pct. udgøres af matchkategori 4-5. For omkring 20 pct. foreligger der ikke en matchvurdering. Disse indgår ikke i opgørelsen.

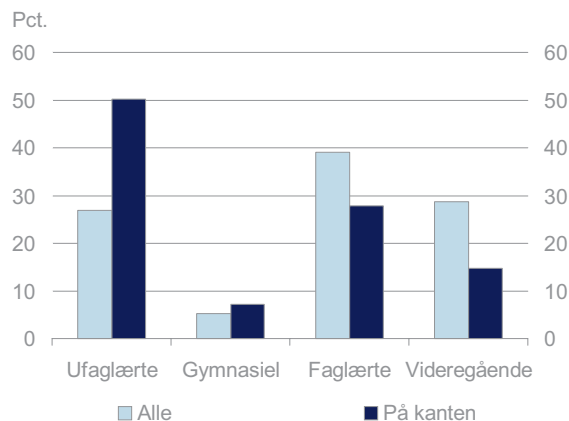
Kilde: Egne beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, dream-registeret.

For de resterende godt 40 pct. er vurderingen, at de med deres nuværende kompetencer og personlige forhold kan have vanskeligt ved at finde beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked. Vurderingen afspejler alene et øjebliksbillede og siger ikke noget om beskæftigelsespotentialer på sigt.

Personerne på kanten af arbejdsmarkedet har i gennemsnit et lavere uddannelsesniveau end befolkningen set under et. 50 pct. af personerne med svag arbejdsmarkedstilknnytning har ingen uddannelse ud over grundskole. Det er kun tilfældet for 27 pct. af befolkningen i den erhvervsaktive alder.

Uddannelse er dog ingen garanti mod svag arbejdsmarkedstilknnytning. Godt 40 pct. af personerne på kanten af arbejdsmarkedet har en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse, se figur 2.3.

Figur 2.3 Uddannelse og på kanten af arbejdsmarkedet, 2004

Anm.: Personer på kanten af arbejdsmarkedet og befolkningen opdelt efter deres uddannelsesbaggrund. Opgørelsen omfatter de 30-59-årige.

Kilde: Egne beregninger på Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase, dream-registeret og lovmodellen.

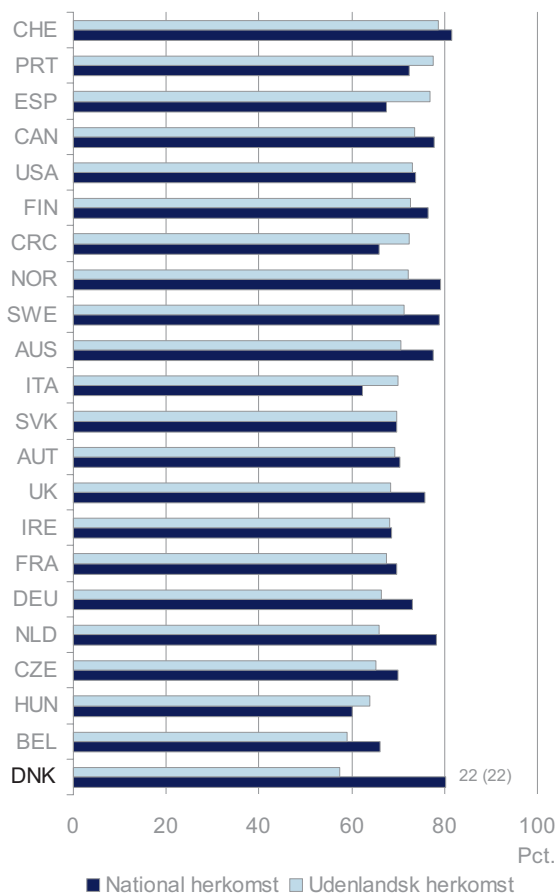
En højere ledighedsrisiko er en forklaring på, hvorfor de ufaglærte er overrepræsenterede i gruppen af personer med svag arbejdsmarkedstilknnytning. Dels bliver kortuddannede hyppigere berørt af hjemsendelsesledighed og ledighed i forbindelse med sæsonarbejde, og dels er det økonomiske incitament til beskæftigelse mindst for de kortuddannede.

Integration på arbejdsmarkedet

En vellykket integration på arbejdsmarkedet er fortsat en markant udfordring. Danmark var det OECD-land, hvor arbejdsmarkedsdeltagelsen var lavest for personer med udenlandsk herkomst i 2004, se figur 2.4.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.4 Arbejdsmarkedsdeltagelse fordelt på herkomst, 2004

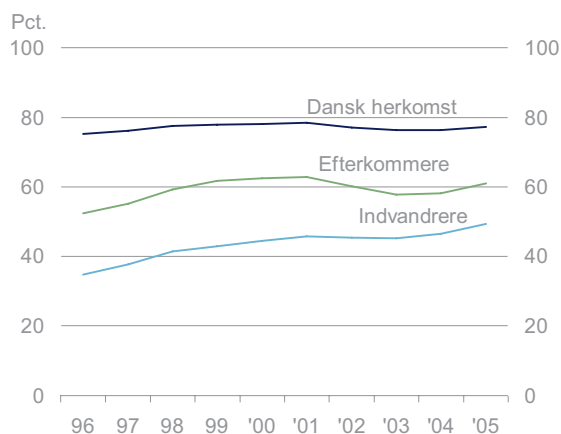
Anm.: Tal for Canada er fra 2003. I Konkurrenceregørelse 2006 var opgørelsen baseret på statsborgerskab og ikke som her på oprindelse.
Kilde: International Migration Outlook, OECD So-pemi 2006.

Sammensætningen af indvandrerbefolkningen kan dog til dels forklare Danmarks internationale placering. Sammenlignet med andre OECD-lande, så udgør en forholds-mæssig stor andel af den danske indvan-drerbefolkning lavtuddannede med oprin-delse i et mindre udviklet land.¹

Beskæftigelsen for indvandrere har i de sid-ste ti år udvist en stigende tendens. Forskel-len mellem indvandrere og personer med dansk herkomst er indsnævret siden 1996. Og den positive tendens er fortsat i de sene-ste år, se figur 2.5.

¹ OECD Economic Surveys Denmark 2005.

Figur 2.5 Beskæftigelsesfrekvens og herkomst

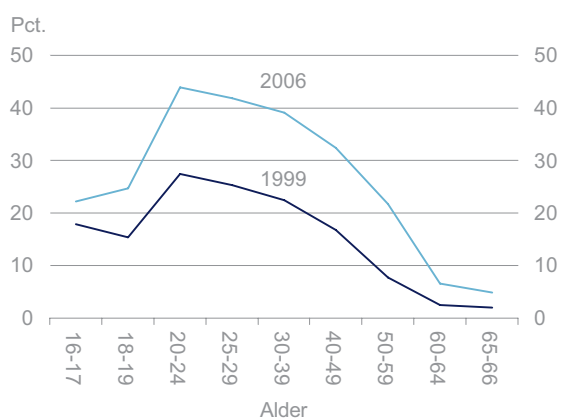

Anm.: 16-64-årige. Indvandrere og efterkommere omfatter alene personer fra de ikke-vestlige lande.
Kilde: Danmarks Statistik.

Den gunstige konjunkturudvikling kan have bidraget til, at indvandrere i højere grad har fået fodfæste på arbejdsmarkedet, men en række andre forhold kan også have haft betydning. Siden 1999 er der fx foretaget en række ændringer af integrationsindsatsen.

Nye indvandrere har i dag en væsentlig hø-jere beskæftigelsesfrekvens end i 1999, se figur 2.6.

Figur 2.6 Beskæftigelsesfrekvensen for nyindvandrede

Anm.: Nyindvandrede er indvandrere fra ikke-vestlige lande, der har opholdt sig i Danmark i mindre end 3 år på opgørelsetidspunktet. Data er opgjørt 1. januar det givne år.

Kilde: Integrationsministeriets Udlændingedatabase.

Spredning i løn, ledighed og indkomster

Den teknologiske udvikling og international samhandel ændrer løbende virksomhedernes behov for arbejdskraft. Efterspørgslen efter kvalificerede og veluddannede medarbejdere er taget til.

En utilstrækkelig evne til at tilpasse sig de nye vilkår kan indebære, at kortuddannede oplever stigende ledighed og lavere løn i forhold til personer med uddannelse ud over grundskolen. Det er ikke sket i Danmark.

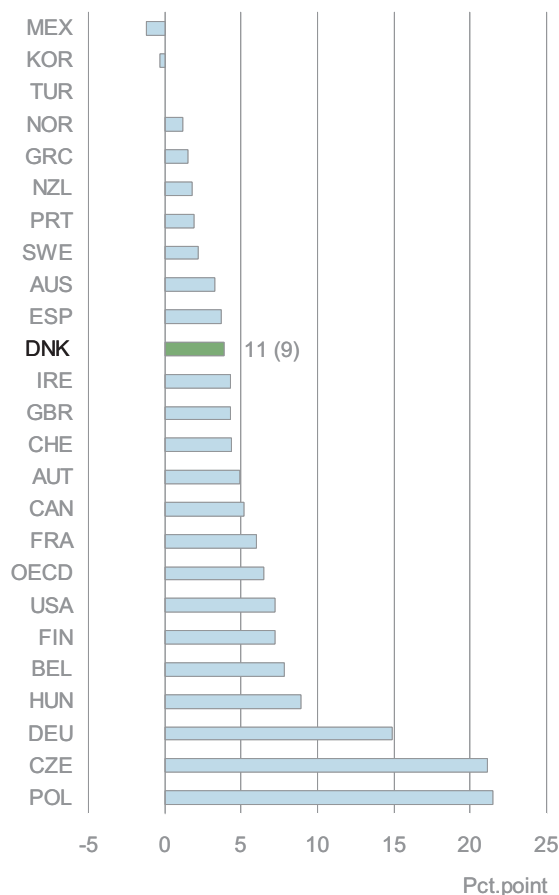
I Danmark har der ikke været tegn på øget lønspredning eller merledighed. Det skal bl.a. ses i lyset af et stigende uddannelsesniveau og den omfattende voksen- og efteruddannelse i Danmark, se Konkurrenceevne-redegørelse 2006.

Også i de kommende årtier vil uddannelsesniveaue stige. Det kan reducere risikoen for øget merledighed og nedadgående lønpres for de kortuddannede.

Forskelle i ledighed for uddannelsesgrupper

Merledigheden for kortuddannede er relativ lille i Danmark. Den ligger noget under gennemsnittet blandt OECD-landene, se figur 2.7.

Figur 2.7 Kortuddannedes merledighed, 2004

Anm.: Merledigheden er opgjort som forskellen i ledighedsprocenten for personer kun med grundskole og personer med videregående uddannelse. Ledigheden er opgjort blandt de 25-64-årige.

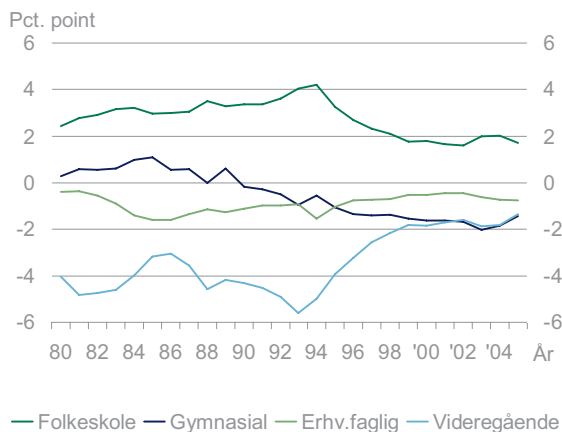
Kilde: OECD, Education at a glance 2006.

I det seneste år med internationalt sammenlignelige data steg ledigheden for kortuddannede en smule i Danmark. Dette skal ses i lyset af det midlertidige konjunkturtilbageslag, der berørte kortuddannede mest. Dette fænomen er sædvanligt i forbindelse med et konjunkturtilbageslag.

Det efterfølgende ledighedsfald er imidlertid kommet de kortuddannede til gode. De seneste danske tal indikerer et fald i merledigheden for de kortuddannede, se figur 2.8.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.8 Ledighed for uddannelsesgrupper, afvigelse fra gennemsnit

Anm.: Afvigelser ift. gennemsnittet beregnet med faste vægte svarende til hver gruppes andel af arbejdsstyrken i 1980-2005. Videregående er korte, mellemlange og lange videregående uddannelse.
Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriets beregninger på IDA.

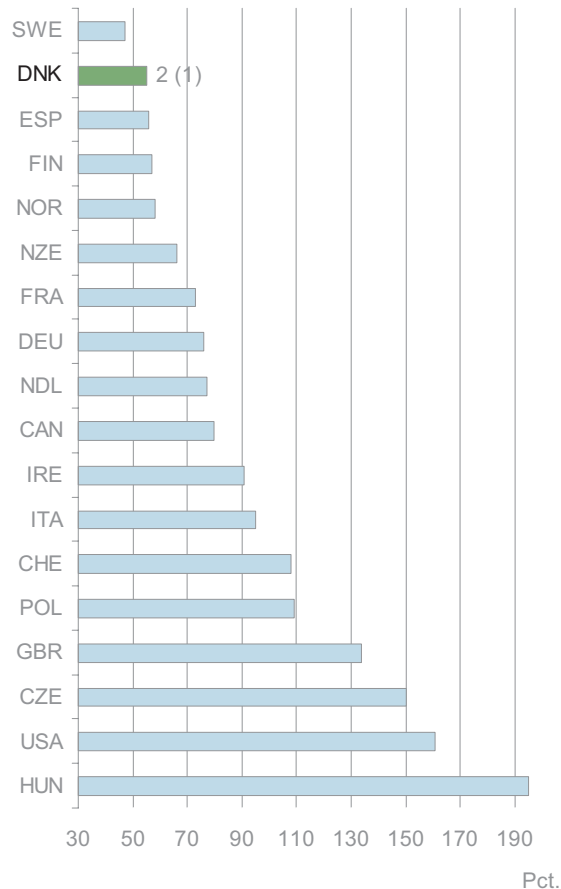
Merledigheden har siden midten af 1990'erne været omtrent uændret i Danmark. Historisk har kortuddannede dog formentlig haft forhøjet merledighed under lavkonjunkturer.

Forskelle i løn

Lønforskellene i Danmark er mindre end i mange andre lande. Det gælder både, når man sammenligner lønninger for forskellige uddannelsesgrupper og for mænd og kvinder.

Lønforskellen mellem kort- og langtuddannede er beskeden i Danmark set i en international sammenhæng. Kun i Sverige er lønforskellen mindre, se figur 2.9.

Figur 2.9 Lønforskel mellem kort- og langtuddannede, 2003

Anm.: Forskellen mellem langt- og kortuddannedes løn relativt i forhold til lønniveauet for kortuddannede. Lønforskellen er opgjort før-skat. Belgien og Korea er ikke medtaget, da oplysningerne fra disse lande kun foreligger efter-skat. For Irland, Italien, Holland, Polen, Spanien og Tjekkiet er der anvendt oplysning fra 2002 eller 2004.
Kilde: OECD, Education at a glance 2006.

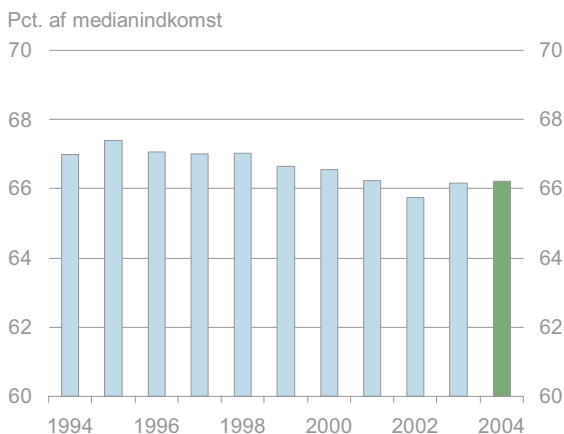
Siden 1980 har de kortuddannedes løn udgjort omtrent 87 pct. af gennemsnitslønnen. Hidtil har der ikke været tegn på øget lønforskel mellem kort- og langtuddannede, se Konkurrenceevneredegørelse 2006.

I de seneste år er der heller ingen tegn på, at lønindkomsten for de lavest lønnede er faldet i forhold til den typiske lønindkomst.

For de fem pct. af de beskæftigede, der har den laveste årlige arbejdsindkomst, har indkomsten ligget ret stabilt på 2/3 af medianindkomsten de sidste 10 år, se figur 2.10.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.10 Udviklingen i de laveste arbejdsindkomster, 1994-2004

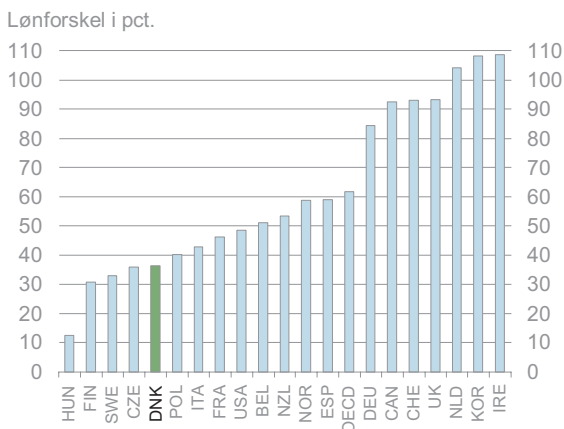

Anm.: Udviklingen i årslønnen for de fem pct. af de 30-64-årige fuldtidsbeskæftigede, der har den laveste årlige arbejdsindkomst.

Kilde: Lovmodellen.

Danmark er et af de lande, hvor lønforskellen mellem mænd og kvinder er mindst. Blandt kortuddannede er den årlige lønindkomst i gennemsnit 36 pct. højere for mænd end for kvinder, se figur 2.11.

Figur 2.11 Forskel i årlig lønindkomst for mænd og kvinder, 2003

Anm.: Figuren viser, hvor meget højere den gennemsnitlige lønindkomst for mænd er i forhold til kvinders (blandt kortuddannede). For Irland, Italien, Holland, Polen, Spanien og Tjekkiet er der anvendt oplysning fra 2002 eller 2004.

Kilde: OECD, Education at a glance 2006.

En stor del af de observerede indkomstforskelle mellem mænd og kvinder skyldes, at kvinder arbejder færre timer end mænd.

Men mænd har også en højere gennemsnitlig timeløn end kvinder. Det hænger sammen med, at arbejdsmarkedet på en række områder er kønsopdelt. Eksempelvis er der i visse arbejdsfunktioner og inden for bestemte uddannelsesretninger en stor overvægt af hhv. mænd og kvinder.

På DA/LO-området kan særligt det, at mænd og kvinder typisk varetager forskellige arbejdsfunktioner, forklare en stor del af lønforskellen. I alt kan omtrent 60-75 pct. af lønforskellene forklares ud fra statistiske oplysninger om forskelle i karakteristika om uddannelse, erhvervs erfaring, ansættelsesforhold mv.²

Forskelle i erhvervsdeltagelse for uddannelsesgrupper

Erhvervsdeltagelsen for de kortuddannede er lavere end for personer med uddannelse ud over grundskole.

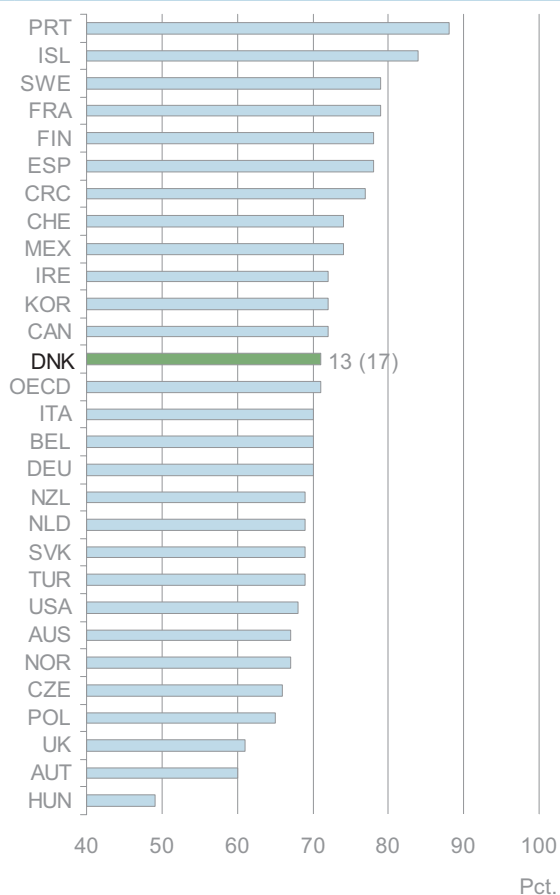
I Danmark er erhvervsdeltagelsen for kortuddannede på niveau med det gennemsnitlige i OECD-lande, men noget under erhvervsdeltagelsen i en række andre lande, fx Island, Sverige og Finland.

Erhvervsfrekvensen for de kortuddannede er steget i Danmark fra 2003 til 2004. Den ligger nu over gennemsnittet i OECD, se figur 2.12.

² Se "Kvinders og Mænds Løn", Dansk Arbejdsgiverforeningen – Landsorganisationen i Danmark, august 2003.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.12 Erhvervsdeltagelse for kortuddannede, 2004

Anm.: Erhvervsfrekvensen for 25-64-årige med kun grundskole.

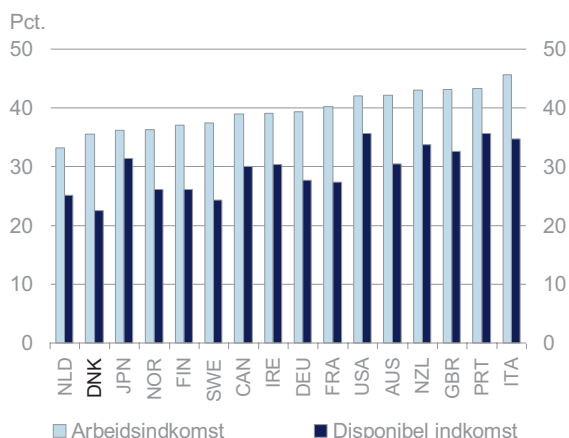
Kilde: OECD, Education at a glance 2006.

Øget erhvervsdeltagelse kan på kort sigt øge ledigheden og reducere den gennemsnitlige lønindkomst, såfremt de ”nye arbejdsmarkedsdeltagere” har færre kompetencer og mindre erhvervs erfaring end de kortuddannede, der allerede er erhvervsaktive.

Indkomstforskelle og personer med relativ lav indkomst

I den seneste opgørelse fra OECD for 2000 er Danmark blandt de lande, hvor indkomstforskellene er mindst. Det gælder både med hensyn til arbejdsindkomst og den disponible indkomst, se figur 2.13.

Figur 2.13 Fordelingen af indkomsten

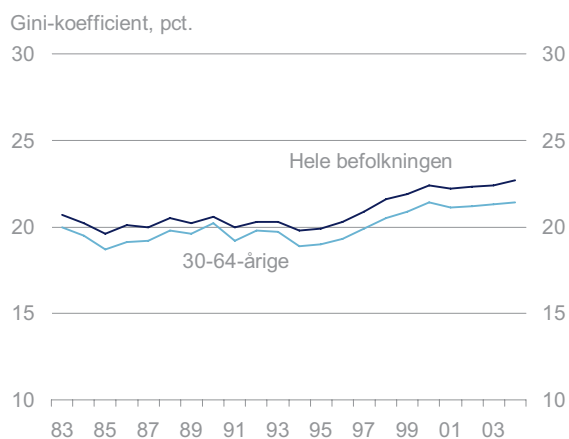

Anm.: Gini-koefficient for fordelingen af hhv. arbejdsindkomst og disponibel indkomst (årsindkomst) for 18-65-årige i procent. Gini-koefficienten opsummerer de individuelle indkomstforskelle i ét tal mellem 0 og 1, hvor 0 er udtryk for en helt lige indkomstfordeling. Tallene er fra omkring år 2000. For Belgien og Spanien dog 1995.

Kilde: OECD 2005. Income distribution and poverty in OECD countries in second half of the 1990s.

Indkomstforskellen blandt de 30-64-årige steg i slutningen af 1990’erne. Men siden 2000 har indkomstforskellene været stort set uændret, se figur 2.14.

Figur 2.14 Udvikling i indkomstfordelingen i Danmark, 1983-2004

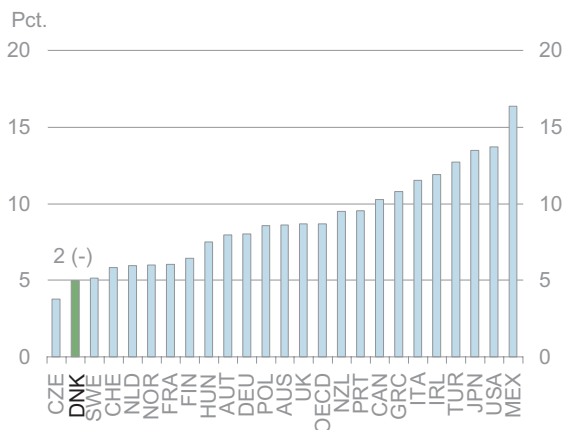
Anm.: Gini-koefficienten er i figuren angivet i pct. Gini-koefficienten er beregnet på baggrund af den disponible indkomst, som er opgjort inkl. den samlede nettokapitalindkomst.

Kilde: Lovmodellen.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Ikke alene er indkomstforskellene små. Danmark er også blandt de lande, hvor den mindste andel af befolkningen har en relativ lav indkomst, se figur 2.15.

Figur 2.15 Andel med relativ lav indkomst i OECD-landene

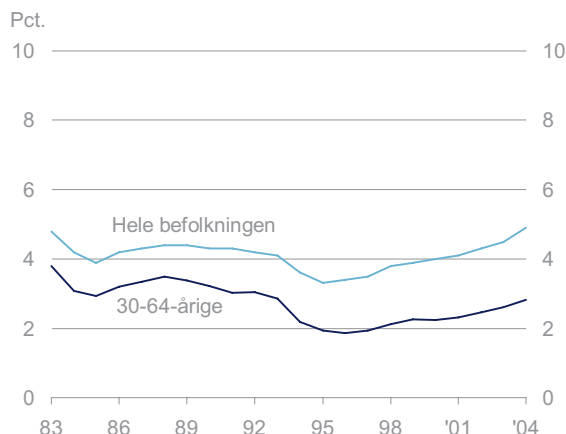

Anm.: Opgørelsen er fra ca. 2000. Andel 18-64-årige med disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Medianindkomsten er defineret ved, at halvdelen af befolkningen har en lavere indkomst. Tallene foreligger ikke opdateret siden Konkurrenceevnerede-gørelse 2006.

Kilde: OECD 2005 Income distribution and poverty in OECD countries in second half of the 1990s, Social, Employment and Migration Working Paper No. 22, figur 13.

Den danske lavindkomstgruppe har de sidste 20 år udgjort 2-4 pct. af de 30-64-årige. I 2004 udgjorde den under 3 pct. af alle 30-64-årige. Blandt hele befolkningen er lavindkomstgruppen en smule større, hvilket bl.a. afspejler, at studerende er overrepræsenterede i lavindkomstgruppen, se figur 2.16.

Figur 2.16 Andel med relativ lav indkomst i Danmark, 1983-2004

Anm.: Lavindkomstgrænsen er 50 pct. af medianindkomsten.

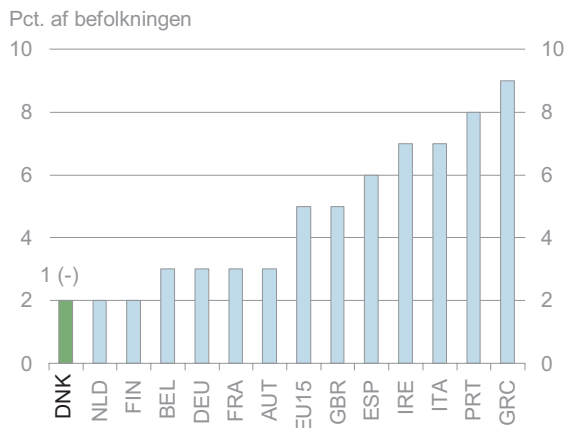
Kilde: Lovmodellen.

Mange af de personer, som på et givet tidspunkt er i lavindkomstgruppen, rykker med tiden højere op i indkomstfordelingen. Typisk er det altså ikke de samme personer, der har en lav indkomst år efter år.

Risikoen for vedvarende lav indkomst er lille i Danmark set i forhold til andre lande, se figur 2.17.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

Figur 2.17 Risiko for vedvarende lav indkomst

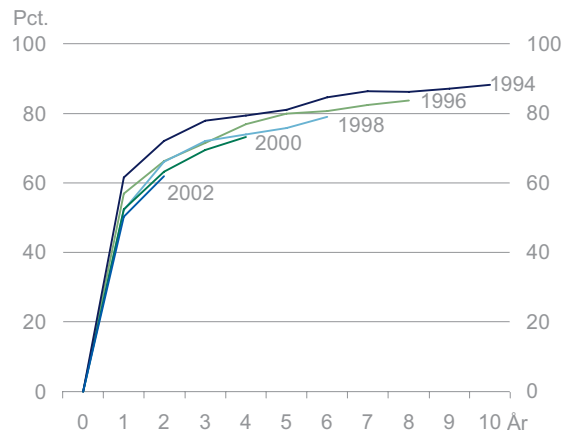

Anm.: Risikoen for vedvarende at tilhøre lavindkomstgruppen (mindre end 60 pct. af medianindkomsten) måles ved sandsynligheden for at tilhøre gruppen i et givet år (2001) og i to af de foregående tre år (1998-2000). Tallene foreligger ikke opdateret siden Konkurrenceanalyse 2006.

Kilde: Eurostat, Poverty and social exclusion in the EU, Statistics in focus, Population and social conditions 16/2004.

Halvdelen forlader lavindkomstgruppen i løbet af ét år. Afgangsmønstret fra lavindkomstgruppen i Danmark har været omtrent uændret op gennem 1990'erne. Personer, der tilhørte gruppen i 1996, 1998, 2000 og 2002, har forladt gruppen i stort set samme takt, se figur 2.18.

Figur 2.18 Afgang fra lavindkomstgruppen i forskellige år

Anm.: 30-64-årige personer i begyndelsesåret (1994, 1996, 1998, 2000 og 2002). Inkl. personer, der er vendt tilbage til lavindkomstgruppen i efterfølgende år. Lavindkomstgrænsen er 50 pct. af medianindkomst. Afgang inkluderer afgang til folkepension. Kilde: Lovmodellen.

Afgangsraten var lidt hurtigere tilbage i 1994. Det kan bl.a. hænge sammen med konjunkturbetingede forhold, og at flere nu er under uddannelse i længere tid.

3. FOLKESKOLEN

Folkeskolen¹ skal give alle børn de grundlæggende faglige færdigheder, som er afgørende for at få en uddannelse og for at begå sig på arbejdsmarkedet og i samfundet. Og skolen skal medvirke til, at børnene lærer at være kreative, selvstændige og ansvarlige borgere.

Det er regeringens mål, at

- Danmark skal have verdens bedste folkeskole. Folkeskolen skal give eleverne faglige kundskaber og færdigheder, fremme kreativitet og selvstændighed samt forberede til videre uddannelse.
- Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste inden for de fire grundlæggende fagområder: Læsning, matematik, naturfag og engelsk.
- Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Og niveauet hos de svageste elever skal hæves.

- Folkeskolen skal sikre, at alle unge får kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden.

De danske elevers faglige færdigheder i forhold til niveauet i de øvrige OECD-lande vurderes i den såkaldte PISA-undersøgelse. Undersøgelsen gennemføres kun hvert tredje år, og der er derfor ikke adgang til nye tal i forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006. Der kan således ikke vises nogen udvikling i tabel 3.1.

PISA-undersøgelsen i 2003 viste, at de 15-årige danske elevers færdigheder i læsning lå på linje med OECD-gennemsnittet. I matematik var færdighederne noget over gennemsnittet, men ikke tilstrækkelige til en placering i top fem. I naturfagene lå Danmark under gennemsnittet i OECD og kun tre OECD-lande lå lavere end Danmark.

Tabel 3.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Faglige færdigheder				
• Læsning	■		■	
• Matematik	■		■	
• Naturfagene	■	■		
Holdning til samarbejde	■			■
Stor andel dygtige elever	■	■		
Dygtige elevers færdigheder	■	■		
Lille andel svage elever	■		■	
Svage elevers færdigheder	■			■
Samlet vurdering	■		■	

Anm.: ↗, - og ↘ angiver henholdsvis fremgang status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. En pil angiver de seneste års tendens, når en sådan kan fastslås. De opstillede mål refererer til figur 3.1 (Faglige færdigheder), figur 3.6 (Holdning til samarbejde), Factbook.dk (Andel dygtige elever), figur 3.2 (Dygtige elevers færdigheder), Factbook.dk (Lille andel svage elever) og figur 3.3 (Svage elevers færdigheder).

¹⁾ I kapitlet anvendes benævnelsen folkeskole synonymt med grundskole, dvs. indikatorerne omfatter folkeskoler, de frie grundskoler og efterskoler med mindre andet er nævnt.

3. FOLKESKOLEN

Færdigheder i engelsk indgår ikke i PISA-undersøgelsen. I en anden undersøgelse, som omfatter otte europæiske lande, er danske elevers engelskkundskaber fjerde bedst.

De danske elever ligger i den internationale top, hvad angår holdning til samarbejde.

Sammenlignet med de øvrige OECD-lande, er der forholdsvis få dygtige elever i Danmark, og de bedste danske elever er ikke på niveau med de bedste elever i de øvrige lande. I læsning og naturfagene er der langt til toppen, hvorimod Danmark som følge af datausikkerhed formentlig ligger i top fem inden for matematik.

Danmark har flere svage læsere end de bedst placerede lande i OECD. Omkring hvert sjette barn vurderes at være uden funktionel læsevne, når det forlader folkeskolen. Det er i mange tilfælde en barriere i forhold til efterfølgende uddannelse. De svageste elever i Danmark har dog et relativt højt niveau

i læsning og matematik sammenlignet med de svageste elever i udlandet.

I 2005 blev der gennemført en PISA-undersøgelse på danske skoler med en stor del af elever med ikke-vestlig herkomst. Denne undersøgelse viste, at elever med ikke-vestlig herkomst klarer sig markant dårligere end deres klassekammerater med dansk herkomst i både læsning, matematik og naturfagene.

De danske elevers færdigheder skal ses på baggrund af den indsats, der gøres i skolen. Antallet af obligatoriske undervisningstimer ligger lavt sammenlignet med de øvrige OECD-lande, men er dog stigende. Danske folkeskoleelever har i gennemsnit et planlagt antal undervisningstimer, der ligger over minimumstimetallet. Dog har ca. 16 pct. af alle elever i folkeskolen inden for ét eller flere fagområder et planlagt timetal, der ikke lever op til reglerne om minimumstimeantallet.

Tabel 3.2 Nye initiativer

EVALUERING AF ELEVERNES UDBYTTE I UNDERVISNINGEN

- Indførelse af elevplaner, der vil indeholde oplysninger om, hvordan elevernes udbytte af undervisningen er blevet vurderet og evalueret igennem året, samt hvordan lærer og elev vil følge op på de opnåede resultater. Endvidere skal elevplaner styrke skole-hjem-samarbejdet, da forældrene vil få mere at vide om, hvordan eleven klarer sig i skolen og dermed i højere grad have mulighed for at yde en indsats for at hjælpe deres barn.
- Indførelse af nationale test i udvalgte fag på bestemte klassetrin. Resultaterne vil give et bedre overblik over elevernes faglige niveau samt om de bevæger sig i den rigtige retning. De skal hjælpe lærerne til at målrette undervisningen efter de behov, den enkelte elev har. Der er endvidere krav om skriftlig underretning af forældrene om elevernes testresultater.
- Indførelse af obligatoriske afgangsprøver ved afslutningen af undervisningen i 9. klasse, herunder udvidelse af rækken af prøvefag med historie, samfundsfag og kristendomskundskab.

KVALITETSRAPPORTER

- Indførelse af en forpligtelse for kommunalbestyrelserne til i en årlig kvalitetsrapport at vurdere status for kommunens skolevæsen og til i tilfælde af konstateret dårlig kvalitet på en skole at udarbejde en handlingsplan med henblik på at forbedre det faglige niveau. Formålet med kvalitetsrapporten er at styrke kommunalbestyrelsens mulighed for at varetage sit ansvar for folkeskolen.

ANDET

- Indførelse af ekstra timer i dansk og historie.
- Styrket undervisning i dansk som andetsprog.

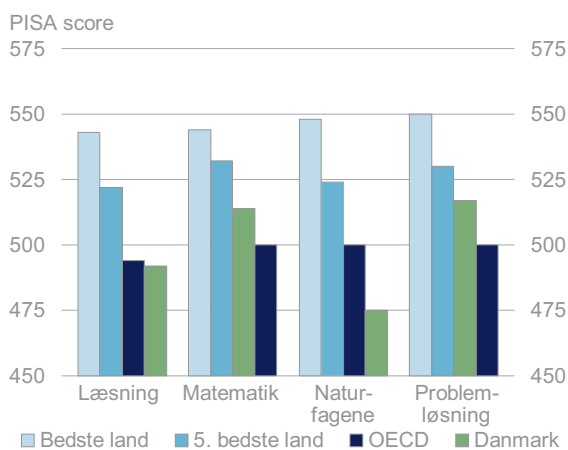
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

Faglige færdigheder

PISA-undersøgelsen sammenligner de faglige færdigheder blandt de 15-årige i alle OECD-lande inden for en række fagområder. Undersøgelsen gennemføres hvert tredje år og er senest blevet gennemført i 2006. Da de indsamlede resultater skal kvalitets-sikres og undersøgelsesrapporten igennem en høringsproces inden offentliggørelse, vil resultaterne fra undersøgelsen i 2006 imidlertid først foreligge i efteråret 2007.

I PISA-undersøgelsen fra 2003 lå de danske elevers færdigheder i læsning på linje med OECD-gennemsnittet. I matematik var færdighederne noget over gennemsnittet, men ikke tilstrækkelige til en placering i top fem. I naturfagene lå Danmark under gennemsnittet i OECD og kun OECD-lande lå lavere end Danmark. I problemløsning lå Danmark over gennemsnittet, men seks OECD-lande lå signifikant bedre placeret end Danmark, se figur 3.1.

Figur 3.1 Faglige færdigheder i PISA, 2003

Anm.: Rangordnet efter den gennemsnitlige score. En stikprøve af 15-årige i alle OECD-lande testes med samme test og pointsystem. Testen modsvarer derfor ikke nødvendigvis de nationale mål for folkeskolen. Undersøgelses metode og resultater er nærmere beskrevet i Factbook.dk.

Kilde: OECD, PISA 2003.

Der var i PISA 2003 ikke sket væsentlige forbedringer i Danmarks internationale placering siden første PISA-undersøgelse i

2000. Tværtimod lod der til at være en negativ tendens i læsning og naturfag, se Factbook.dk.

Elevernes færdigheder i engelsk indgår ikke i PISA-undersøgelsen. En undersøgelse af engelskkundskaberne blandt eleverne i otte europæiske lande¹ placerer Danmark på en fjerdeplads blandt de otte lande. Danmark ligger lidt dårligere placeret end Sverige, Finland og Norge.

Boks 3.1 Måling af engelskkundskaber

EU-kommissionen arbejder på at udvikle en indikator til sammenligning af engelskkundskaber på tværs af EU-landene (The European Indicator on Language Competence). Der forventes dog første at foreligge resultater i 2010.

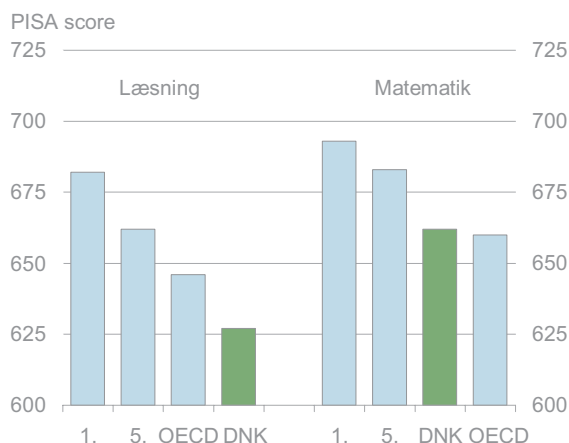
De bedste elever

Danmark har en lille andel af 15-årige med et højt læseniveau. 25 pct. har et højt læseniveau, hvilket er under OECD-gennemsnittet på næsten 30 pct. Også andelen med højt niveau i naturfagene er under gennemsnittet i OECD. Andelen af 15-årige, der opnår et højt niveau i matematik, er 16 pct., hvilket er på niveau med OECD-gennemsnittet, se Factbook.dk.

I 2003 opnåede de 5 pct. bedste danske elever en score i læsning, som lå under gennemsnittet for de 5 pct. bedste elever i OECD som helhed. I matematik lå de 5 pct. bedste danske elever på niveau med gennemsnittet i OECD. På grund af usikkerhed om tallene kan en top fem placering inden for matematik godt være tilfældet, se figur 3.2.

¹ *The European Network of policy makers for the evaluation of education systems* har i skoleåret 2002/2003 afholdt en undersøgelse af elevernes færdigheder i engelsk i Frankrig, Spanien, Sverige, Holland, Finland, Tyskland, Norge og Danmark. Danmarks Evalueringsinstitut har stået for den danske undersøgelse.

Figur 3.2 De bedste elever, 2003

Anm.: Den laveste score for de 5 pct. bedste elever. 1. og 5. angiver hhv. det bedste og det 5. bedste land. Standardafvigelse til bedømmelse af usikkerhed samt placeringer i naturfagene findes i Factbook.dk. Kilde: OECD, PISA 2003.

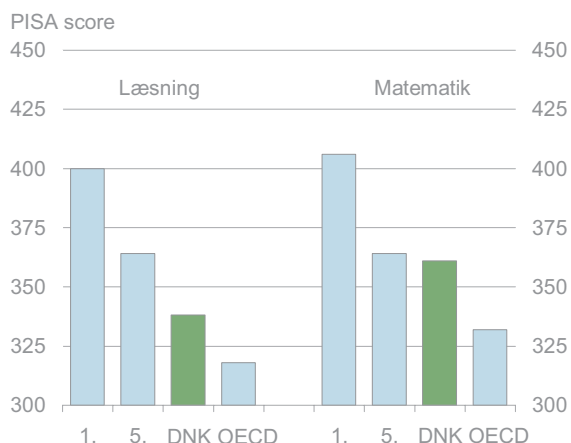
I naturfagene lå de bedste danske elever signifikant under gennemsnittet, se Factbook.dk.

De svageste elever

Danmark har flere svage læsere end de bedst placerede lande i OECD. 16,5 pct. af de danske 15-årige elever opnår en lav score i dansk, og vurderes at være uden funktionel læsevne. I naturfagene har Danmark ligeledes en høj andel med et lavt niveau, kun overgået af Mexico, Tyrkiet og Portugal. I matematik ligger Danmark til gengæld lige uden for top fem, se Factbook.dk.

I Danmark har de svageste elever et relativt højt niveau i læsning og matematik sammenlignet med de svageste elever i udlandet. De 5 pct. svageste elever i Danmark ligger mellem gennemsnittet i OECD og top fem i læsning og meget tæt på top 5 i matematik. På grund af usikkerhed om tallene kan en placering i top fem godt være tilfældet, se figur 3.3.

Figur 3.3 De svageste elever, 2003

Anm.: Den højeste score for de 5 pct. svageste elever. 1. og 5. angiver hhv. det bedste og det 5. bedste land. Standardafvigelse til bedømmelse af usikkerhed samt placeringer i naturfagene findes i Factbook.dk.

Kilde: OECD, PISA 2003.

I naturfagene er de svageste elever i Danmark på niveau med de svageste i OECD, se Factbook.dk.

Udenlandsk herkomst

Folkeskolen spiller en meget central rolle i integrationen af tosprogede børn i det danske samfund.

Antallet af tosprogede elever i folkeskolen er stigende, og den udvikling vil fortsætte fremover. I dag er 9,8 pct. af de 6-15-årige indvandrere eller efterkommere. Om 10 år vil andelen være steget til 10,7 pct.²

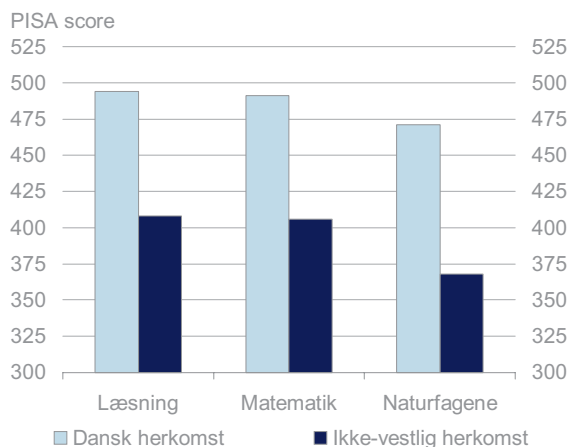
I foråret 2005 blev der gennemført en PISA-undersøgelse på danske skoler med en stor andel af elever med ikke-vestlig herkomst, se boks 3.2. I denne undersøgelse klarer elever med ikke-vestlig herkomst sig markant dårligere end deres klassekammerater med dansk herkomst. Det gælder både i læsning, matematik og naturfagene. Forskellen mellem de to grupper er dog størst i naturfagene, hvor scoren for elever med dansk herkomst lå 101 point højere end scoren for

² DREAM's befolkningsfremskrivning, 2006.

3. FOLKESKOLEN

elever med ikke-vestlig herkomst. Dette er på trods af, at elever med dansk herkomst i forvejen scorer lavt inden for dette fagområde, se figur 3.4.

Figur 3.4 Betydning af herkomst, 2005

Anm.: Se boks 3.2.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed (2007), PISA etnisk, 2005.

Mere end halvdelen af eleverne med ikke-vestlig herkomst vurderes i dag at være uden funktional læsevne og er dermed ikke i stand til at fuldføre videre uddannelsesforløb, hvor der stilles krav om boglige kompetencer.

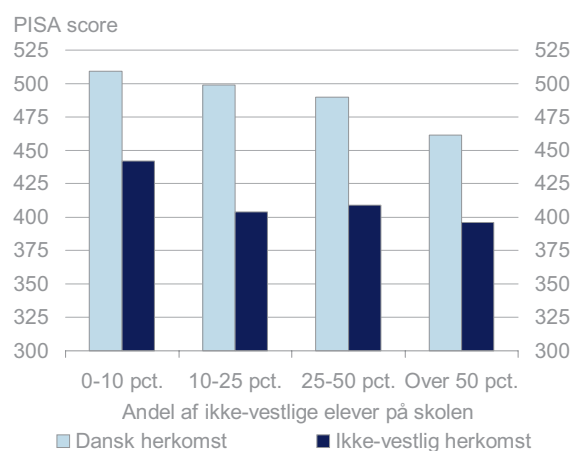
Elevernes læsefærdigheder afhænger blandt andet af deres sociale baggrund som forældrenes uddannelsesniveau og beskæftigelse. Sammenhængen mellem forældrenes uddannelse og elevens læsefærdigheder er imidlertid svagere blandt elever med anden herkomst end dansk end blandt elever med dansk herkomst.³

³ Rockwool Fondens Forskningsenhed (2007), PISA etnisk, 2005

I PISA-undersøgelsen i 2003 opnåede indvandrere og efterkommere generelt en lavere score end elever med dansk herkomst. Endvidere syntes efterkommere at klare sig dårligere end indvandrere.⁴ I den nye PISA-undersøgelse klarer efterkommere sig lidt bedre end indvandrere. De, der har været her hele deres liv, har en ekstra score på hhv. 14 og 20 point i læsning og matematik. I naturfagene er efterkommernes score derimod en anelse lavere.

Blandt elever med dansk herkomst har det først negativ betydning for læsefærdighederne, når koncentrationen af elever med anden herkomst end dansk på skolen er over 50 pct. For elever med anden herkomst end dansk har det betydning for læsefærdighederne når koncentrationen overstiger 10 pct., se figur 3.5.

Figur 3.5 Læsefærdigheder og andel elever med ikke-vestlig herkomst

Anm.: Se boks 3.2.

Kilde: Rockwool Fondens Forskningsenhed (2007), PISA etnisk, 2005.

⁴ I denne undersøgelse var antallet af elever med anden herkomst end dansk imidlertid ret beskedent, og testresultaterne har derfor været behæftet med statistisk usikkerhed.

Boks 3.2 PISA Etnisk

I foråret 2005 blev 3.920 elever testet på 112 forskellige skoler. Testen, der blev gennemført, var identisk med den første PISA test (PISA 2000), der havde fokus på læsning. PISA Etnisk adskiller sig fra PISA 2000 på to punkter. For det første er skoler med en stor andel af eller mange ikke-vestlige elever udvalgt specielt til at deltage i PISA Etnisk. 30,4 pct. af de 3.920 elever, der har gennemført testen, er af ikke-vestlige oprindelse. For det andet indgår kun elever fra 9. klasse, mens eleverne i PISA 2000 alle er 15 år og derfor er spredt på folkeskolen og ungdomsuddannelserne.

PISA Etnisk er ikke, som PISA 2000, repræsentativ for alle 15-årige elever i Danmark, fordi der som nævnt er sket en oversampling af skoler med stor koncentration af elever med anden herkomst en dansk. Analyser af datamaterialet viser dog, at såvel danske elever som elever med anden herkomst end dansk i PISA Etnisk har en meget betydelig lighed med 9. klasseelever i øvrigt i forhold til køn, alder og social baggrund.

Danske indikatorer for udvikling i faglige færdigheder

Til at bedømme udviklingen i de danske folkeskoleelevers præstationer vil det i de kommende konkurrenceevneredegørelser blive muligt at anvende karaktergennemsnit og -spredning ved folkeskolens afgangsprøve efter 9. klasse, se. boks 3.3.

Boks 3.3 Ny karakterskala

Fra d. 1. august 2007 indføres en ny 7-trins karakterskala for folkeskolen. Sammen med et større fokus på dokumentation og måling af elevernes færdigheder og kundskaber samt øget opmærksomhed på fagenes mål som følge af indførelsen af Fælles Mål i 2003, er der skabt grundlag for, at den nye karakterskala kan give et retvisende og gennemsigtigt billede af den individuelle bedømmelse. Karaktererne skal således på en mere entydig og eksakt måde kunne udtrykke graden af eksaminandens målopfyldelse og skal anvendes til absolutte vurderinger i forhold til temmelig præcist opstillede mål. Dette vil fremme en ensartet brug af karakterskalaen som en absolut skala, og det forventes, at karaktererne således bliver en endnu bedre indikator end tidligere som en kvalitativ vurdering af en eksaminands præstation.

For yderligere informationer om den nye karakterskala henvises til Undervisningsministeriets hjemmeside, www.uvm.dk.

Derimod er gennemsnitskarakterer fra folkeskolens afsluttende prøver ikke en hensigtsmæssig indikator i et bagudrettet perspektiv. Det skyldes, at man ikke tidligere har valideret prøvernes sværhedsgrader, og en sammenligning af karakterer fra år til år giver dermed ikke et retvisende billede af udviklingen i elevernes faglige færdigheder. Tilsvarende har der ved brug af den daværende karakterskala været større mulighed for en relativ placering af elevernes præstationer.

I de kommende konkurrenceevneredegørelser vil det endvidere blive muligt at anvende landsresultater fra de nye nationale, obligatoriske test, se boks 3.4.

3. FOLKESKOLEN

Boks 3.4 Landsresultater af de nationale test

Regeringen vil fra og med skoleåret 2006/07 ved lov påbegynde indførelse af nationale, obligatoriske test i læsning, matematik, engelsk og naturfagene.

De samlede landsresultater af de nationale test vil blive offentliggjort bl.a. i form af en national præstationsprofil. Den skal vise, hvordan eleverne på landsplan - i de forskellige fag og på de forskellige klassetrin - fordeler sig på relevante resultat kategorier, der hver især beskriver graden af, hvad eleverne har tilegnet sig i forhold til de aktuelle trimål. Elevernes testresultater vil blive indplaceret i intervaller, og det er på baggrund heraf, at præstationsprofilen vil blive udarbejdet. Derudover offentliggør undervisningsministeren landsgennemsnittene for de testresultater, der ligger til grund for den nationale præstationsprofil.

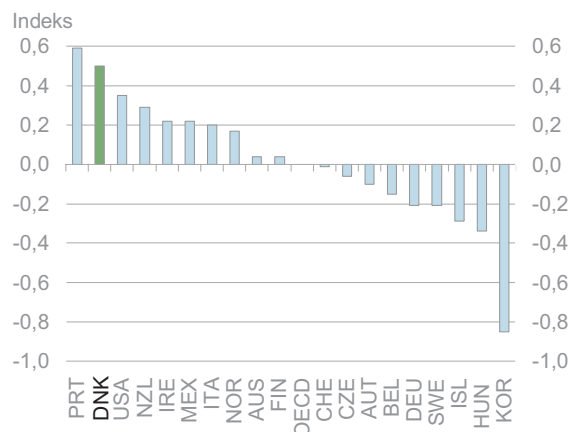
Kommunalbestyrelserne og skolelederne vil blive informeret om skolens resultater af testene set i forhold til landsresultaterne, herunder skolens resultater, når de vurderes under hensyntagen til elevernes sociale baggrund. Testresultater på skole- og kommuneniveau vil være fortrolige.

På landsplan kan testresultaterne anvendes til at følge udviklingen over tid i det faglige niveau for hver test.

Holdning til samarbejde

De danske elever har en positiv indstilling til at samarbejde. I PISA-undersøgelsen i 2000 scorede Danmark næsthøjest på indekset for indlæring gennem samarbejde. Danske elever lå mærkbart over niveauet i de øvrige nordiske lande og blev kun overgået af Portugal, se figur 3.6.

Figur 3.6 Holdning til samarbejde, 2000

Anm.: Tal fra 2000. Baseret på elevernes svar på, hvorvidt de kan lide at arbejde sammen med andre, om de kan lide at hjælpe andre, om de lærer mest, når de arbejder sammen med andre og lign.

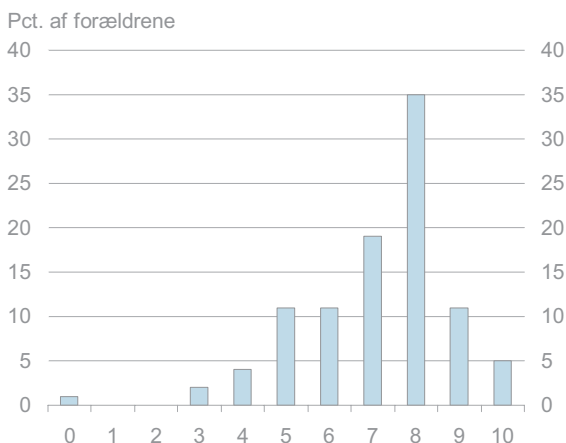
Kilde: OECD, PISA 2000.

Forældretilfredshed

En spørgeskemaundersøgelse, gennemført i efteråret 2006, viser, at størstedelen af forældrene generelt er tilfredse med folkeskolen. På en skala fra 1-10 er den gennemsnitlige vurdering 7,1, og 81 pct. af forældrene har givet et sekstal eller derover på spørgsmålet om, hvor tilfredse de alt i alt er med deres barns folkeskole, se figur 3.7.

3. FOLKESKOLEN

Figur 3.7 Forældretilfredshed, 2006

Anm.: Tal baseret på en undersøgelse gennemført i efteråret 2006 blandt 500 forældre. Til spørgsmålet: ”Hvor tilfreds er du alt i alt med dit barns folkeskole”, kunne de svare fra 0 (Det kan ikke blive værre) til 10 (Det kan ikke blive bedre). Tal vedrører ikke efterskoler og frie grundskoler.

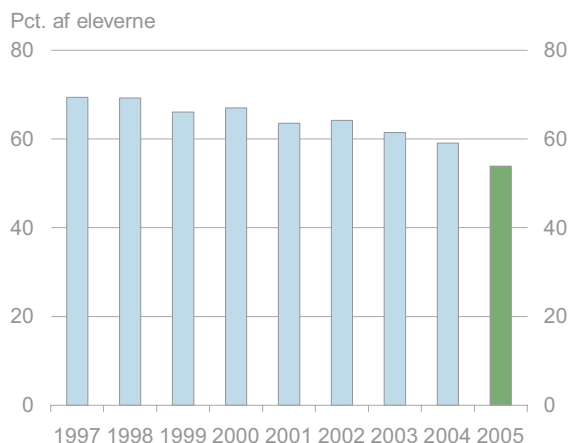
Kilde: Surveyundersøgelse af Epinon for Finansministeriet, januar 2007.

10. klasse

10. klasse er et tilbud til unge, der efter 9 års skolegang ikke har opnået tilstrækkelige kompetencer til at gennemføre en ungdomsuddannelse, unge der er uafklarede mht. uddannelsesvalg og unge, der har behov for større modenhed inden påbegyndelsen af yderligere uddannelse.

Andelen af en ungdomsårgang, der går i 10. klasse, var ca. 54 pct. i 2005. Andelen har været støt faldende i flere år og faldt med ca. 5 pct. point fra 2004 til 2005, se figur 3.8.

Figur 3.8 Andel af årgang i 10. klasse

Anm.: Bestanden af elever i 10. klasse i forhold til bestanden af elever i 9. klasse året før (opgjort per 1. okt.). Tal for 2005 er foreløbige.

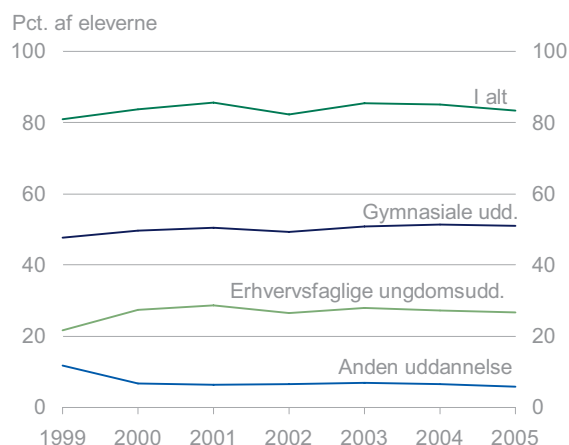
Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

De nyeste tilmeldingstal viser tegn på yderligere fald for 2006 og 2007, se Factbook.dk.

Uddannelse efter folkeskolen

Ca. 83 pct. af eleverne, der forlod folkeskolen i 2005, påbegyndte en uddannelse direkte efter folkeskolen. Dette er et lille fald i forhold til året før, se figur 3.9.

Figur 3.9 Overgang fra folkeskolen

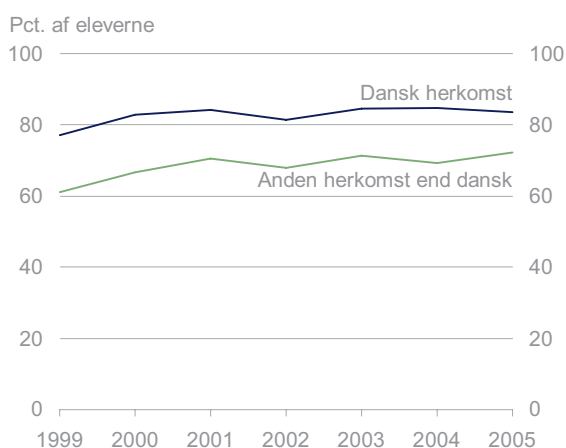
Anm.: Status lige efter sommerferien for den samlede overgang fra 9. og 10. klasse. Anden uddannelse omfatter Fri ungdomsuddannelse (er nedlagt), produktionsskoler, egu, konservatorier mv.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra UNI-C Statistik & Analyse.

3. FOLKESKOLEN

Det er en større andel af eleverne med dansk herkomst, der påbegynder uddannelse lige efter folkeskolen end blandt eleverne med anden herkomst end dansk. Andelen blandt elever med anden herkomst end dansk er dog steget mere end 10 pct.point fra 1999 til 2005 og nærmer sig dermed niveauet blandt eleverne med dansk herkomst, se figur 3.10.

Figur 3.10 Overgang fra folkeskolen til uddannelse - fordelt på herkomst

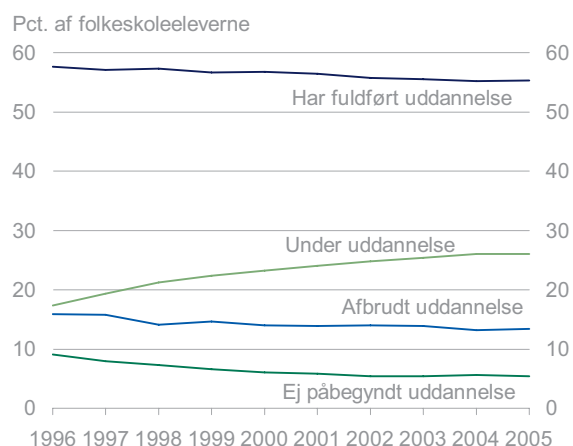
Anm.: Status lige efter sommerferien for den samlede overgang fra 9. og 10. klasse.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra UNI-C Statistik & Analyse.

Det er særligt overgangen til de gymnasiale uddannelser, der er steget for eleverne med anden herkomst end dansk, se Factbook.dk.

Nogle påbegynder en uddannelse senere. Blandt de elever, der forlod folkeskolen i 1995, påbegyndte ca. 95 pct. en uddannelse i løbet af de efterfølgende 10 år. Det er imidlertid ikke alle, der har fuldført. Ca. 13 pct. af årgangen har afbrudt uddannelsen og ikke påbegyndt en ny, se figur 3.11.

Figur 3.11 Ti år efter folkeskolen

Anm.: Årstal er 10 år efter året for fuldførelse af folkeskolen. De unge med afbrudt eller ej påbegyndt uddannelse kan have fuldført en forberedende uddannelse eller et erhvervsfagligt grundforløb.

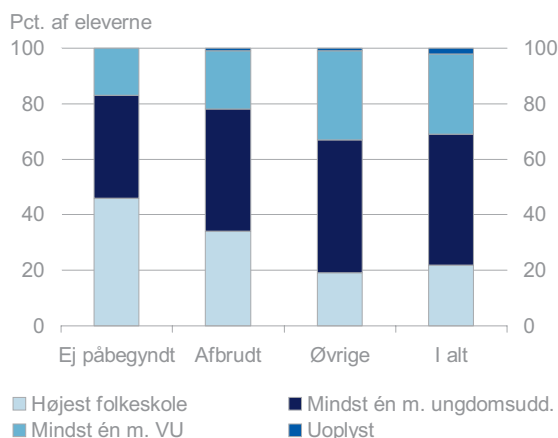
Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel AFGANG 1.

Den stigende andel under uddannelse og faldende andel med fuldført uddannelse - 10 år efter afslutning af folkeskolen - skyldes blandt andet, at en større andel af de unge påbegynder en længerevarende uddannelse i dag end tidligere. Andre forklaringer kan være senere studiestart, flere forsinkelser, herunder studieskift, uddannelsespauser mv., se kapitel 5.

Der er en klar sammenhæng mellem de unges adfærd i uddannelsessystemet og forældrenes uddannelsesbaggrund. De unge, der ikke begynder på en uddannelse eller falder fra, kommer i højere grad fra hjem, hvor ingen af forældrene har uddannelse udover folkeskolen. Der er dog også en del af de unge, der ikke påbegynder eller falder fra en uddannelse, som kommer fra et hjem, hvor forældrene har videregående uddannelse, se figur 3.12.

3. FOLKESKOLEN

Figur 3.12 Forældrenes uddannelse

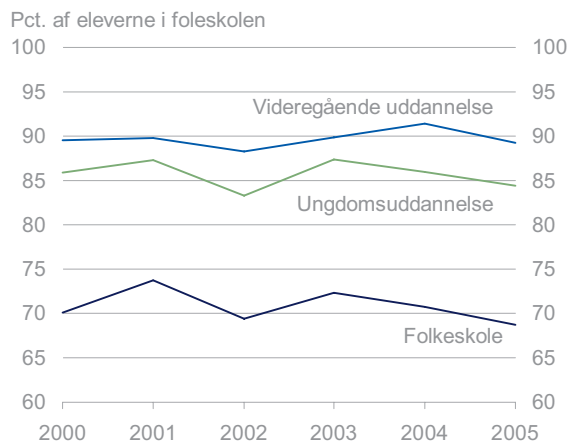

Anm.: Status i 2003 for personer, der afsluttede folkeskolen i 1998.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse, Statistikinformation nr. 1, 2006.

Sandsynligheden for at påbegynde en uddannelse lige efter fuldførelse af folkeskolen er stigende med forældrenes uddannelsesniveau. Blandt de elever, hvor ingen af forældrene har uddannelse udover folkeskolen, påbegynder mindre end 70 pct. en uddannelse umiddelbart efter at have afsluttet folkeskolen. Blandt de elever, hvor mindst én af forældrene har en videregående uddannelse, gælder det for ca. 90 pct., se figur 3.13.

Figur 3.13 Overgang til uddannelse fordelt på forældrebaggrund

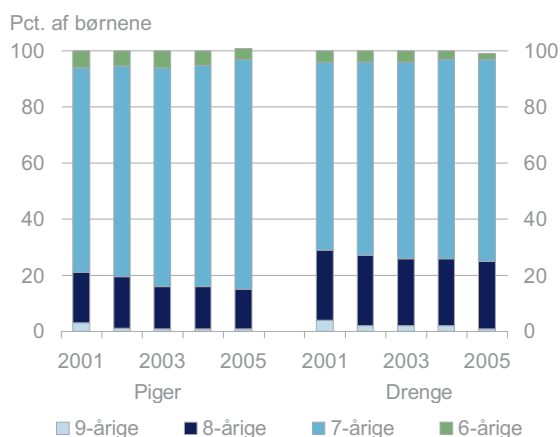
Anm.: Den samlede direkte overgang til uddannelse efter 9. og 10. klasse. For folkeskole (inkl. uoplyst) og ungdomsuddannelse har ingen af forældrene yderligere uddannelse. For videregående uddannelse har mindst én af forældrene uddannelse på dette niveau.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra UNI·C Statistik & Analyse.

Alder ved skolestart

Af de børn, der begyndte i 1. klasse i skoleåret 2004/05, var ca. 80 pct. syv år eller derunder. Andelen, der begynder i 1. klasse som syvårige eller yngre, har været stigende fra 2001 til 2005, se figur 3.14.

Figur 3.14 Alder ved skolestart, 1. kl.

Anm.: Opgjort per 1. januar i 1. klasse. 2005 angiver skoleåret 2004/05 og tilsvarende for de øvrige år. Tallene for 2002/03 er ekskl. de frie grundskoler.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Rammevilkår for folkeskolen

Folkeskolens præstation bygger på de rammevilkår, der er for indlæring mv. i skolen, herunder indsatsen fra elever, lærere, ledelse og forældre samt de økonomiske ressourcer. En række overordnede rammevilkår regulerer denne indsats. Det gælder fx folkeskoleloven, se figur 3.15.

Figur 3.15 Rammevilkår

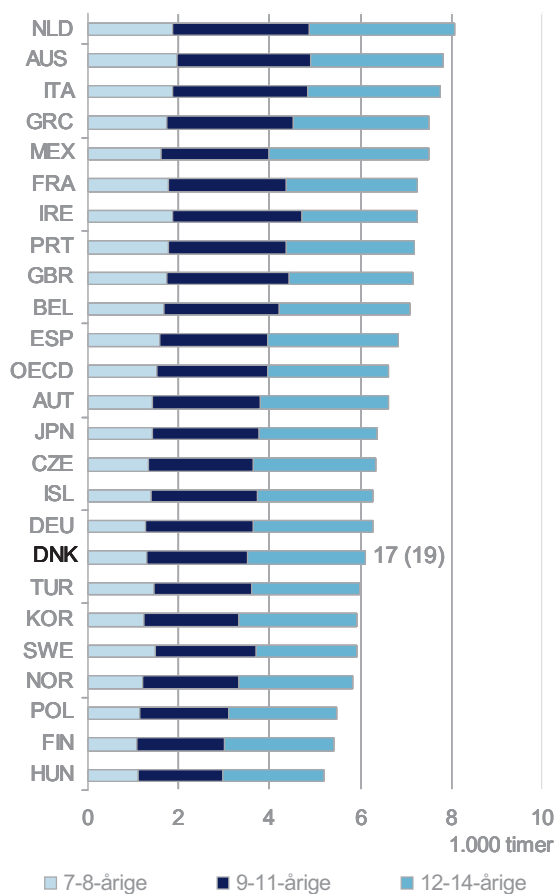
Eleverne

Elevernes mulighed for at opnå gode resultater i folkeskolen afhænger bl.a. af hvor mange undervisningstimer, eleverne modtager i løbet af deres skoleforløb samt deres danske sprogkundskaber ved skolestart.

Timeantallet

Antallet af obligatoriske undervisningstimer i Danmark ligger lavt sammenlignet med de øvrige OECD-lande. For alle aldersgrupper mellem 7 og 14 år har en dansk elev færre obligatoriske undervisningstimer end gennemsnittet i OECD. Det samlede antal timer er dog steget fra lidt under 5.900 timer i 2003 til lidt over 6.100 timer i 2004, se figur 3.16.

Figur 3.16 Obligatorisk undervisning, 2004

Anm.: Antal obligatoriske undervisningstimer for hhv. 7-8-årige, 9-11-årige og 12-14-årige. Offentlige institutioner. Klokketimer (60 minutter). Tal er for 2004. Tallene dækker over minimumstimeantallet. Det faktiske antal kan være højere.

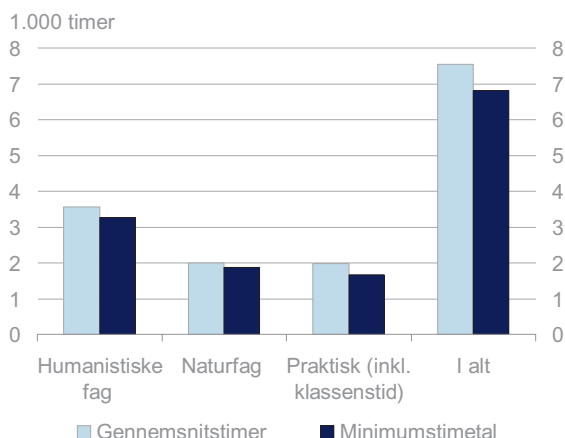
Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

Stigningen i det samlede antal obligatoriske undervisningstimer skyldes flere timer til de yngste og ældste elever, hvorimod antallet af timer til de 9-11-årige er faldet en anelse, se Factbook.dk.

Samlet set er det planlagte timetal for en elev i gennemsnit ca. 7.540 undervisningstimer fra 1.-9. klasse. Ifølge bekendtgørelsen skal eleven have mindst 6.810 timer. Det vil sige, at hver elev i sit skoleforløb i gennemsnit modtager 730 timer mere end minimumstimetallet, se figur 3.17.

3. FOLKESKOLEN

Figur 3.17 Det gennemsnitlige antal planlagte undervisningstimer per elev

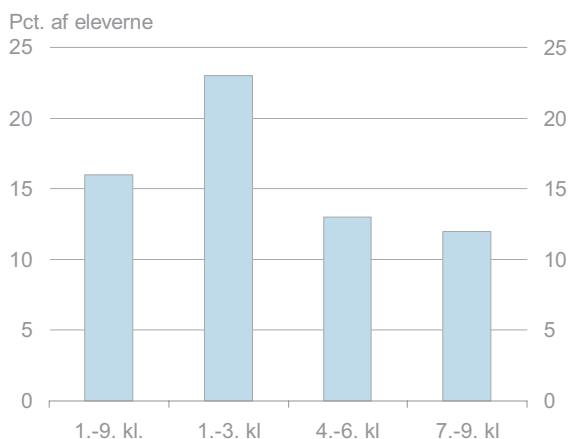

Anm.: Tal baserer sig på skolernes og kommunernes egne indberetninger af det planlagte undervisningstimetal 5. september i skoleåret for årene 2003-2005. Skal ikke forveksles med de faktiske afholdte undervisningstimer.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Ca. 16 pct. af alle elever i 1.-9. klasse havde i perioden 2003-2005 ikke et planlagt timetal, der levede op til reglerne om minimumstimeantallet i ét eller flere fag. Det var særligt blandt de yngre elever, at skolerne ikke levede op til minimumskravene, se figur 3.18.

Figur 3.18 Elever, der modtager under minimumstimetallet i et eller flere fag

Anm.: Tal baserer sig på skolernes og kommunernes egne indberetninger af det planlagte undervisningstimetal 5. september i skoleåret for årene 2003-2005.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Ca. 7 pct. af eleverne i 1.-3. klasse havde i perioden 2003-2005 ikke et planlagt timetal, der levede op til reglerne om minimumstimetallet i matematik. På samme klassetrin havde ca. 6 pct. af eleverne et planlagt timetal, der lå under minimumstimetallet i dansk, se Factbook.dk.

Boks 3.5 Flere timer i dansk og historie

Regeringen har med indfasning over skoleårene 2006/07, 2007/08 og 2008/09 indført en ekstra times undervisning i dansk om ugen på 1.-3. klassetrin.

Ligeledes skal alle børn med indfasning over skoleårene 2008/09, 2009/10 og 2010/11 have minimum 180 timer i historie på 4.-6. klassetrin (tidligere vejledende timetal var 120 timer).

Sprogstimulering

Det danske sprog og kendskabet til dansk kultur er afgørende for kundskabstilegnelse og deltagelse i det sociale liv i og uden for skolen. En forudsætning for, at tosprogede børn og unge kan få en tilfredsstillende skolegang på linje med andre elever, er derfor, at de forstår og aktivt kan gøre brug af dansk.

Tosprogede elever kan have svært ved at følge med i skolen, da deres danske sprogkundskaber som hovedregel er dårligere ved skolestart end de øvrige elevers. Fra 1. august 2004 har sprogstimulering været obligatorisk for de tosprogede småbørn, der efter sagkyndig vurdering har behov herfor.

I skoleåret 2005/06 modtog godt 50 pct. af alle tosprogede småbørn⁵ sprogstimulering. Andelen er dog meget varierende på tværs af landet.

⁵ Tosprogede småbørn er børn fra 3 år til skolealderen, der har et andet modersmål end dansk, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem skolens undervisning, lærer dansk.

3. FOLKESKOLEN

Regeringen har i 2006 gennemført en række ændringer i folkeskoleloven med det formål at styrke undervisningen i dansk som andetsprog, se boks 3.6.

Boks 3.6 Styrket undervisning i dansk som andetsprog

Undervisningsministeren har i 2006 udstedt en bekendtgørelse om folkeskolens undervisning i dansk som andetsprog. Bekendtgørelsen er en udmøntning af ændringer i folkeskoleloven fra juni 2005 og indeholder bestemmelser om:

- At eleven kan henvises til en anden skole end distriktsskolen, hvis det ved optagelsen vurderes, at eleven har et ikke uvæsentligt behov for sprogstøtte i form af dansk som andetsprog, og det vurderes at være pædagogisk påkrævet at henvise eleven.
- At undervisning i dansk som andetsprog, som ikke foregår som en integreret del af undervisningen i den almindelige klasse, almindeligvis foregår uden for den almindelige undervisningstid, så eleven ikke går glip af den undervisning, der finder sted i klassen.

Med en reform af læreruddannelsen vedtaget af Folketinget juni 2006 er kvalifikationerne til at undervise i dansk som andetsprog styrket:

- Undervisning af tosprogede elever skal fremover indgå som et element i de pædagogiske fag og de obligatoriske linjefag
- De studerende kan vælge dansk som andetsprog som linjefag.

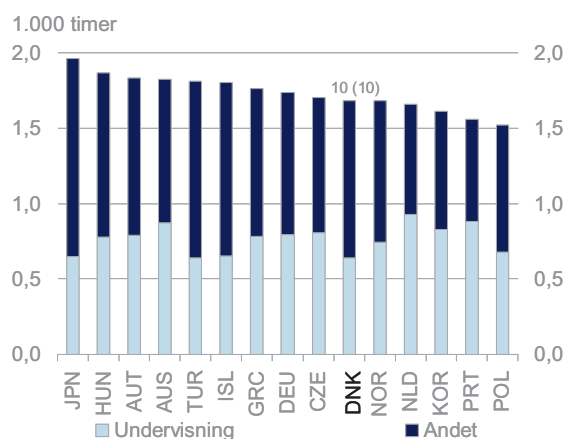
Lærerne

Læreindsatsen som helhed, såvel i omfang som i faglig kvalitet, har afgørende betydning for elevernes udbytte af undervisningen.

Arbejdstid

Danske lærere bruger en mindre andel af deres samlede arbejdstid på undervisning af eleverne end lærerne i andre lande. Hverken antallet af arbejdstimer eller andelen heraf, der bruges på undervisning, har ændret sig fra skoleåret 2002/03 til 2003/04. Ud af ca. 1.680 årlige arbejdstimer bruges ca. 38 pct. på undervisning, se figur 3.19.

Figur 3.19 Lærernes årlige arbejdstid, 2004

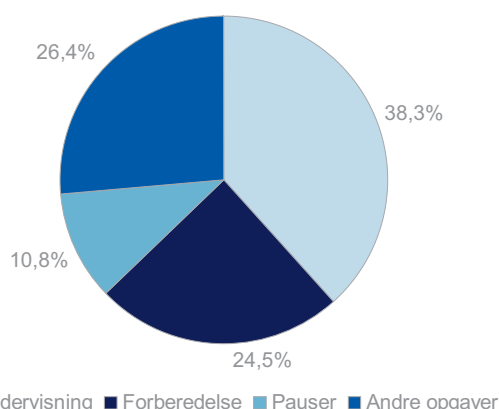
Anm.: 1.-6. klasse, 2004. Der findes ikke tal for den totale arbejdstid for Australien i 2003. Danmarks placering i 2003 er derfor foretaget under antagelse af, at Australien havde samme totale arbejdstid i 2003 som i 2004.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

Baseret på danske data brugte en lærer i den danske folkeskole også gennemsnitlig ca. 38 pct. af arbejdstiden på undervisning i skoleåret 2005/06. Herudover blev en fjerdedel af tiden brugt på forberedelse af undervisningen og godt 10 pct. på pauser. Den resterende arbejdstid blev brugt på andre opgaver, herunder møder, kurser, klasselærerfunktion mv., se figur 3.20.

3. FOLKESKOLEN

Figur 3.20 Fordeling af lærernes arbejdstid, 2006

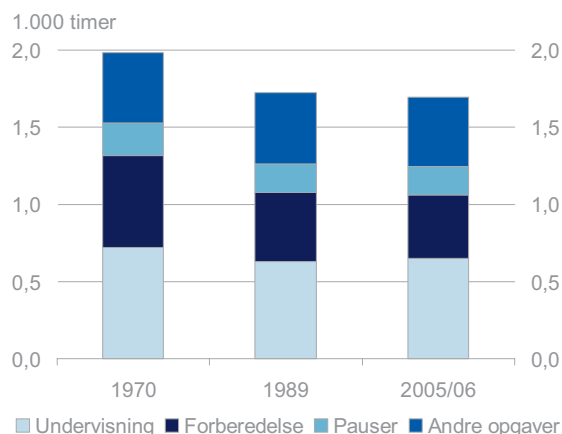
Anm.: Nettoarbejdstid (dvs. eksklusiv ferie og fridage). Undervisning inkluderer både traditionel klasseundervisning, specialundervisning, vikartimer og al anden direkte kontakt ml. lærere og elever (fx elevsamtaler, ekskursioner og lejrskoler).

Kilde: KL, UVM og FM (2006), Delrapport om analyse af folkeskolelærernes arbejdstid – en kortlægning af arbejdstiden 2005/2006.

Skolernes gennemsnitlige undervisningstid er 648 timer per lærerårsværk. Mellem skoler er der dog en betydelig variation i fordelingen af lærernes arbejdstid. Undervisningstiden for de 10 pct. af skolerne, hvor lærerne underviser mest, er mindst 694 timer per lærerårsværk. Til sammenligning er undervisningstiden for de 10 pct. af skolerne, hvor lærerne underviser mindst, højst 602 timer per lærerårsværk, se Factbook.dk.

Antallet af timer til undervisning var lidt højere i 2005/06 end i 1989. Stigningen i det gennemsnitlige antal timers undervisning per lærerårsværk er sket på trods af et fald i den samlede arbejdstid, se figur 3.21.

Figur 3.21 Lærernes arbejdstid

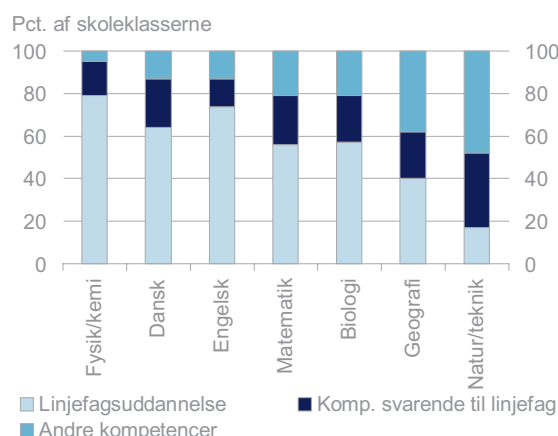
Anm.: Se anmærkning til figur 3.20.

Kilde: KL, UVM og FM (2006), Delrapport om analyse af folkeskolelærernes arbejdstid – en kortlægning af arbejdstiden 2005/2006.

Linjefagskompetencer

I skoleåret 2005/06 blev danskundervisningen varetaget af lærere med en linjefagsuddannelse eller lignende kompetencer i 87 pct. af skoleklasserne, mens det i matematik kun var i 79 pct. af klasserne. I fysik/kemi var det tilfældet blandt 95 pct. af skoleklasserne, hvorimod det i natur/teknik var under halvdelen af skoleklasserne, der blev undervist af en lærer med linjefagsuddannelse eller lignende kompetencer, se figur 3.22.

Figur 3.22 Linjefagskompetencer, 2006

Anm.: Andel af skoleklasser, der bliver undervist af lærer med linjefagsuddannelse, kompetencer svarende til linjefag eller andre kompetencer i de viste fag.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

3. FOLKESKOLEN

Regeringen har i 2006 afsat midler til efteruddannelse af lærere, se boks 3.7.

Boks 3.7 Efteruddannelse af lærere

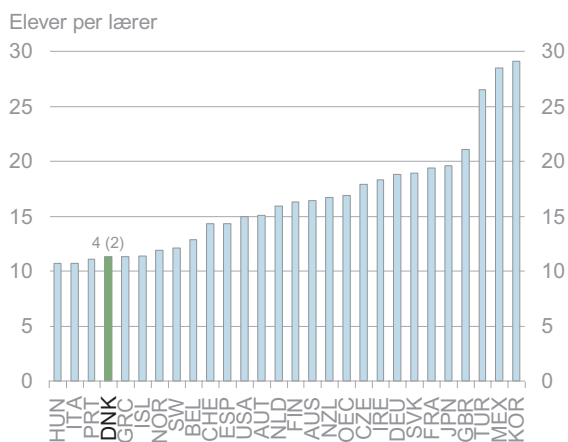
Regeringen har for perioden 2006 til 2009 besluttet at afsætte 150 millioner kr. til efteruddannelse af lærere i matematik, naturfag og engelsk samt 55 millioner kr. til uddannelse af læsevejledere - én per folkeskole.

Samtidig er der afsat 25 millioner kr. til efteruddannelse af skoleledere, hvilket svarer til, at 300 skoleledere kan gennemføre en diplomuddannelse.

Elever per lærer

I den danske folkeskole er der forholdsvis få elever per lærer sammenlignet med de øvrige OECD-lande. I skoleåret 2003/04 var der 11,3 elever per lærer ifølge OECD's opgørelse, se figur 3.23.

Figur 3.23 Elever per lærer, 2004

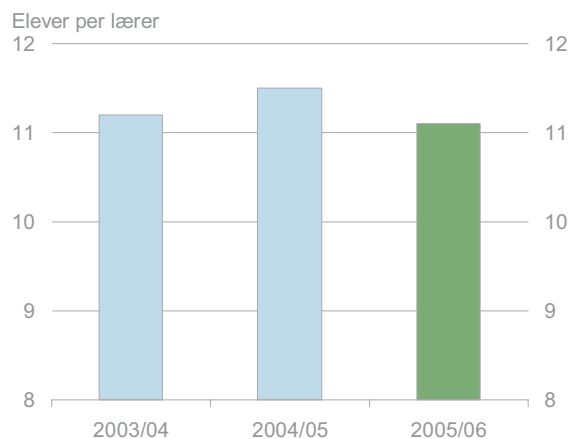
Anm.: 1.-6. klasse. 2004-tal vedrører skoleåret 2003/04. For Danmark og Island eksisterer kun et samlet tal for 1.-10. klasse. Portugal har ikke tal for 2003. Placering i 2003 er derfor under antagelse af uændret forhold for Portugal fra 2003 til 2004. Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

I skoleåret 2002/03 var der 10,8 elever per lærer i den danske folkeskole. Dermed er Danmark rykket et par pladser tilbage i forhold til placeringen sidste år.

Ifølge danske tal var der samlet set 11,2 elever per lærer i 1.-10. klasse i skoleåret

2003/04. Efter en lille stigning fra skoleåret 2003/04 til skoleåret 2004/05 lå antallet af elever per lærer på 11,1 sidste skoleår, se figur 3.24.

Figur 3.24 Udvikling i elever per lærer

Anm.: I beregningen er der set bort fra kommunale specialskoler og behandlingshjem. I 2006 har der været en revision af beregningsmetoden, og tallene er dermed ikke sammenlignelige med tidligere opgjorte tal. Tal er ekskl. de fri grundskoler.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

I skoleåret 2003/04 var der lidt under 20 elever per klasse, hvilket svarer til niveauet året før. I OECD-landene er der gennemsnitlig lidt under 22 elever per klasse, se Factbook.dk.

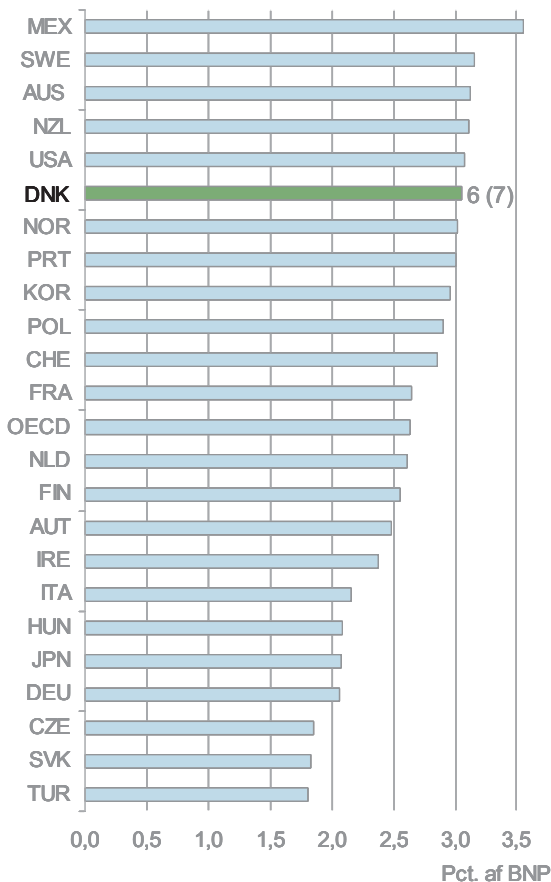
Der er således lande med færre elever per klasse end i Danmark, selvom antallet af elever per lærer er lavere i Danmark. Det kan bl.a. skyldes, at specialundervisning anvendes relativt hyppigt i Danmark.

Udgifter

Danmark er blandt de OECD-lande, hvor de offentlige udgifter til folkeskolen er højest. I 2003 udgjorde de offentlige udgifter til folkeskolen godt 3 pct. af BNP. Niveauet var stort set det samme i 2002. Udgiftsniveauet i 2003 bringer Danmark ind på en sjetteplads blandt OECD-landene. Danmark er rykket en plads frem i forhold til 2002, se figur 3.25.

3. FOLKESKOLEN

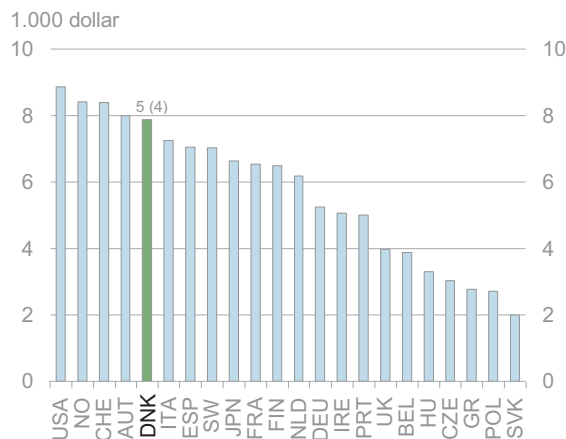
Figur 3.25 Udgifter til folkeskolen, 2003

Anm.: Private og offentlige udgifter til folkeskolen i pct. af BNP. Grækenland, United Kingdom og Belgien har kun et samlet tal for udgifter til folkeskole og ungdomsuddannelse og er derfor ikke vist.
Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

Danmark ligger også i den høje ende, når udgifterne sættes i forhold til antallet af elever, se figur 3.26.

Figur 3.26 Udgifter per elev, 2003

Anm.: 1.-10. klasse. Tallene er PPP-korrigeret, se anmærkning til figur 3.25.
Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

På trods af en lille stigning i udgifterne per elev fra 2002 til 2003 er Danmark dog faldet en plads i placeringen, da Østrig har haft en lidt større stigning.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Unge, der gennemfører en ungdomsuddannelse, står bedre rustet til arbejdsmarkedet og videre uddannelse.

De erhvervsrettede ungdomsuddannelser forbereder direkte til job. Uddannelserne skal give solide erhvervsfaglige kvalifikationer og personlige kompetencer, der formelt og reelt anerkendes og efterspørges på arbejdsmarkedet. De erhvervsrettede ungdomsuddannelser på tre år og derover skal endvidere være en tydelig adgangsvej til de korte videregående uddannelser.

De gymnasiale uddannelser har som fælles mål at være både studieforberevende og almindannende, men giver ikke formel erhvervskompetence.

Det er regeringens mål, at

- Mindst 85 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2010 og mindst 95 pct. i 2015.
- Ungdomsuddannelserne skal være attraktive, og kvaliteten skal være i top.
- Erhvervsuddannelserne skal udfordre de dygtigste elever og give dem muligheder for videre uddannelse. Samtidigt skal erhvervsuddannelserne rumme realistiske uddannelsesstilbud til elever med svage faglige forudsætninger.
- De gymnasiale uddannelser skal give eleverne gode faglige og almene kompetencer, så flere kan gennemføre en videregående uddannelse.
- Der skal være god sammenhæng i uddannelserne fra folkeskole til ungdomsuddannelser og fra ungdomsuddannelser

til videregående uddannelser. Vejledningen skal bidrage til smidige overgange.

- Vejledningen skal give de unge et kvalificeret grundlag for at vælge en uddannelse, der stemmer overens med egne ønsker og evner og med samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft.

Danmark lå internationalt set i midterfeltet i 2004, hvad angår andelen af 25-34-årige, der har fuldført mindst en ungdomsuddannelse. I forhold til 2003 er Danmark rykket to pladser tilbage.

Givet adfærden i uddannelsessystemet i 2005 forventes ca. 81 pct. af en ungdomsårgang at fuldføre en ungdomsuddannelse. Endvidere vil ca. 4 pct. fuldføre en videregående uddannelse uden først at gennemføre en ungdomsuddannelse. Dermed vil ca. 85 pct. af en ungdomsårgang fuldføre mindst en ungdomsuddannelse, hvis den nuværende adfærd i uddannelsessystemet fortsætter.

Stort set alle unge påbegynder en ungdomsuddannelse, men mange falder fra. På erhvervsuddannelsernes grundforløb er det ca. tre ud af ti, der ikke gennemfører. Efter flere års faldende fuldførelsesprocenter på grundforløbet, var andelen uændret fra 2004 til 2005. På det efterfølgende hovedforløb er det to ud af ti, der ikke gennemfører.

Frafaldet på erhvervsuddannelserne påvirkes bl.a. af mulighederne for at opnå en praktikaftale. I 2006 blev der indgået over 36.000 aftaler. Frarafaldet kan også påvirkes af mere målrettede tilbud til de unge.

Tabel 4.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Andel 25-34-årige med en ungdomsuddannelse	■		■	
Samlet vurdering	■		■	

Anm.: ■ angiver status quo i danske data siden Konkurrenceedevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. Det opstillede mål refererer til figur 4.1 og figur 4.2 (Andel 25-34-årige med en ungdomsuddannelse).

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Kvaliteten af de erhvervsrettede ungdomsuddannelser kan bl.a. belyses ved beskæftigelsesfrekvenserne. Beskæftigelsen blandt de 30-34-årige med en erhvervsrettet ungdomsuddannelse ligger ca. 12 pct.point højere end beskæftigelsen blandt de 30-34-årige, der kun har fuldført folkeskolen. En høj beskæftigelse blandt de nyudlærte kan indikere, at uddannelserne tilgodeser arbejdsmarkedets behov, men afspejler formentlig også, at ledigheden i øjeblikket er historisk lav i mange brancher.

Andelen af elever, der påbegynder en kort videregående uddannelse efter at have fuldført en erhvervsuddannelse, er faldende og lå i 2005 på ca. 3,5 pct. De seneste års fald er sandsynligvis også et resultat af de forbedrede beskæftigelsesmuligheder. Hvor ledighed tidligere var alternativet til videre uddannelse for flere af de nyuddannede, er alternativt i dag beskæftigelse for de fleste.

Den ny mesterlære og erhvervsgrunduddannelsen er tilbud til henholdsvis mere praktisk anlagte elever og elever med svage faglige forudsætninger. Efter indførelsen af den ny mesterlære i august 2006 blev der frem til udgangen af 2006 indgået 529 aftaler.

Overgangen til videregående uddannelse efter fuldførelse af en gymnasial uddannelse er stigende. Lidt over 60 pct. af de erhvervs-gymnasiale studenter påbegynder en videregående uddannelse. Blandt de almengymnasiale studenter gælder det for godt 80 pct.

En kvalificeret vejledning har betydning for omfanget af omvalg i uddannelsessystemet. Andelen af studenter, der påbegynder en anden ungdomsuddannelse efter fuldført eksamen, er aftagende. Lidt over 15 pct. af de erhvervs-gymnasiale studenter, og mindre end 5 pct. af de almengymnasiale studenter, påbegynder en anden ungdomsuddannelse umiddelbart efter fuldført eksamen.

Tabel 4.2 Nye initiativer

ÆNDRING AF ERHVERVSUDDANNELSESLOVEN

- En ny lov indebærer en fælles ramme for erhvervsuddannelserne, de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser samt landbrugsuddannelserne, så de tre uddannelsesformer nu er samlet i én lov. Loven sikrer bl.a., at der er uddannelsesstilbud til unge med forskellige forudsætninger, herunder forbedrede muligheder for trindeling samt en forstærket indsats mod frafald.

VEJLEDNING

- Forbedret vejledning, herunder bl.a. udbud af uddannelse og efteruddannelse for vejledere, uddannelseskraft til vejlederne, den tidlige vejledningsindsats styrkes og målrettes elever med de største behov, uddannelsesplaner, forenklet brobygning mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, tilbud om mentorordninger i 9. klasse samt at kommunerne forpligtes til opsøgende vejledning for alle unge under 25 år, der ikke har påbegyndt, eller som har afbrudt, en ungdomsuddannelse.

NY MESTERLÆRE

- Ny mesterlæreordning på erhvervsuddannelsesområdet, hvor eleven først er et år i en virksomhed med mulighed for at supplere med skoleundervisning fra grundforløbet. Resten af uddannelsen foregår ligesom i dag, og slutmålene for uddannelsen er de samme. Endvidere er der indført en ny mesterlæreordning for social- og sundhedshjælperuddannelsen, som giver kommende elever mulighed for at begynde med det praktiske arbejde frem for at starte på skolebænken.

LOV FOR ERHVERVSGRUNDUDDANNELSEN OG PRODUKTIONSSKOLEFORLØBET

- Der er vedtaget en ny lov om, at erhvervsgrunduddannelserne (egu) og produktionsskoleforløb skal yde et væsentligt bidrag til, at flere unge påbegynder og gennemfører en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Kommunerne forpligtes efter loven til at udbyde egu, men kan overlade til institutioner for erhvervsrettet uddannelse og produktionsskoler at varetage opgaven helt eller delvist.

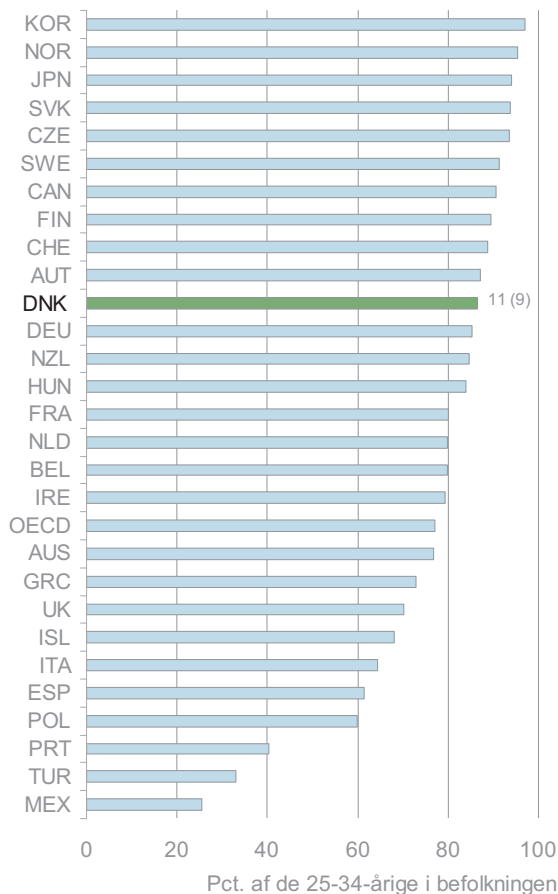
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Andel med ungdomsuddannelse

Danmark ligger internationalt set i midterfeltet, hvad angår andelen af de unge, der fuldfører mindst en ungdomsuddannelse. I 2004 lå Danmark som nr. 11, hvilket var to pladser dårligere end i 2003, se figur 4.1.

Figur 4.1 25-34-årige med mindst en ungdomsuddannelse, 2004

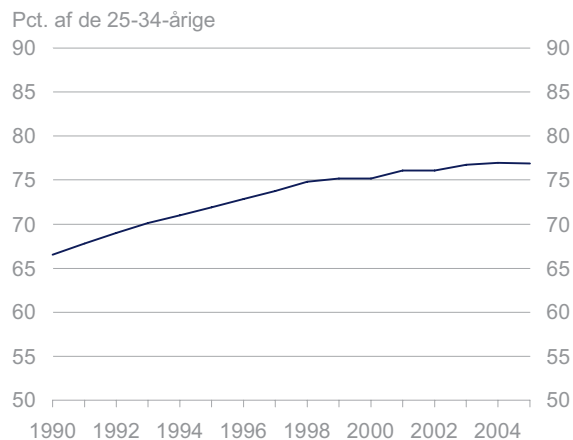

Anm. Andel af de 25-34-årige i befolkningen, der fuldfører mindst en ungdomsuddannelse (2004), se boks 4.1. For Japan er tal fra 2003.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

De seneste danske opgørelser viser, at 77 pct. af de 25-34-årige i 2006 havde gennemført mindst en ungdomsuddannelse. I løbet af de seneste 15 år er andelen steget med ca. 10 pct.point. Andelen har dog været uændret siden 2004, se figur 4.2.

Figur 4.2 Andel af 25-34-årige med mindst en ungdomsuddannelse

Anm.: Opgjort per 1. oktober i året. De danske tal er ikke direkte sammenlignelige med de internationale i figur 4.1, se boks 4.1.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel HFU1.

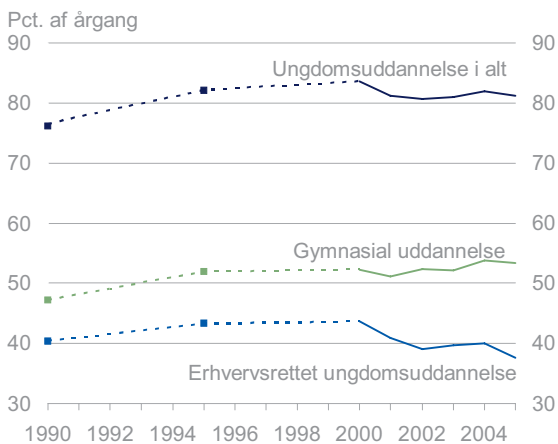
Boks 4.1 International sammenligning

De internationale sammenligninger af uddannelsesniveaut er baseret på OECD's Labour Force Survey (Arbejdskraftundersøgelsen). Da denne statistik er baseret på interview, kan tallene ikke direkte sammenlignes med de danske, registerbaserede oplysninger. Der er således en tendens til, at interviewbaserede undersøgelser overvurderer befolkningens uddannelsesniveau. Dette kan også påvirke rangordningen af landene.

Adfærden i uddannelsessystemet i 2005 viser, at næsten alle unge - 96 pct. - vil påbegynde en ungdomsuddannelse, og at de fleste påbegynder umiddelbart efter folkeskolen. Det er dog ikke alle, der påbegynder, som også fuldfører en ungdomsuddannelse. Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet vil ca. 81 pct. af de elever, der går i 8. klasse i 2005, fuldføre en ungdomsuddannelse. Dette er et lille fald i forhold til årgangen fra 2004, hvor 82 pct. ville fuldføre en ungdomsuddannelse, se figur 4.3.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.3 Andel af en årgang, der vil fuldføre en ungdomsuddannelse

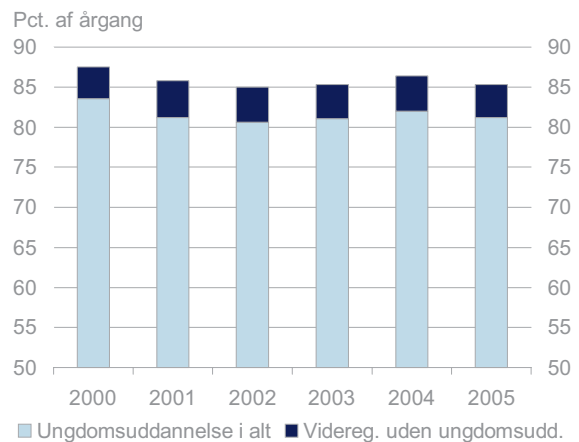
Anm.: Baseret på 25-års profilmodellen. Profiltal fra før 2000 er kun beregnet for 1990 og 1995. De mellem-liggende år er beregnet ved hjælp af lineær interpolation. Beregningsmetode er ændret ift. Konkurrenceevneredegørelse 2006, hvorfor tidligere års værdier er revideret, se boks 4.2. De gymnasiale og erhvervsrettede ungdomsuddannelser summerer ikke til ungdomsuddannelse i alt, da ca. 10 pct. af eleverne gennemfører både en gymnasial og en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Udover den andel, der gennemfører en ungdomsuddannelse, vil ca. 4 pct. gennemføre en videregående uddannelse uden først at have gennemført en ungdomsuddannelse.¹ Den samlede andel, der vil fuldføre mindst en ungdomsuddannelse, udgør dermed ca. 85 pct. af ungdomsårgangen i 2005, se figur 4.4.

¹ Det gælder bl.a. optag til videregående uddannelse via erhvervskompetence sammen med en række enkeltfag fra en gymnasial uddannelse (fx uddannelser til pædagog eller sygeplejerske), uddannelser, hvor en ungdomsuddannelse ikke er et adgangskrav (fx kunstneriske og musiske uddannelser), samt uddannelser inden for militær og politi.

Figur 4.4 Andel af en årgang med mindst en ungdomsuddannelse

Anm.: Baseret på 25-års profilmodellen, se boks 4.2. Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Boks 4.2 Forbedrede profiltal

Profilmodellen beregner en ungdomsårgangs forventede uddannelsesadfærd i løbet af 25 år, hvor al adfærd i uddannelsessystemet (studietider, fuldførelsesprocenter og overgange mellem uddannelser) svarer til uddannelsesadfærden i befolkningen i det enkelte år.

I forhold til profiltallene vist i Konkurrenceevneredegørelse 2006 er der foretaget visse forbedringer i beregningsmetoden. Dette betyder, at tal fra tidligere år i dette års redegørelse afviger fra tidligere års tal i Konkurrenceevneredegørelse 2006.

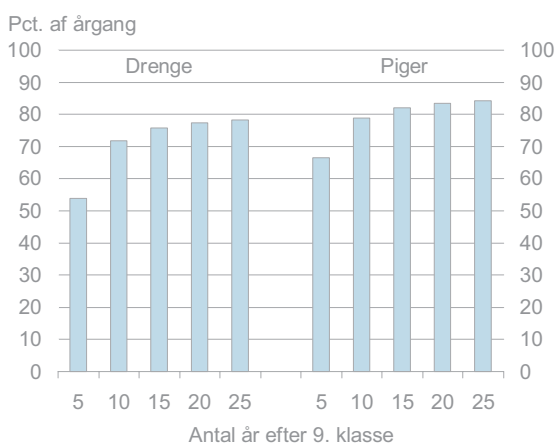
Ændringerne omfatter bl.a., at gæstestuderende og andre indvandrere, der er kommet til landet efter at være fyldt 16 år, ikke indgår i modellens datagrundlag (da profileresultaterne anvendes til at estimere en aktuel ungdomsårgangs forventede uddannelsesadfærd), og personer, der dør eller forlader landet for mere end 10 år, bortcensureres på døds- eller udrejsetidspunktet.

Metodeændringerne betyder en generel opjustering i de forventede uddannelsesniveauer efter 25 år. For alle beregnede år er der tale om, at 1-2 pct.point flere vurderes at ville gennemføre ungdomsuddannelser og videregående uddannelse.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Flere piger end drenge fuldfører en ungdomsuddannelse. Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet vil ca. 84 pct. af pigerne i 2005-årgangen fuldføre en ungdomsuddannelse. Det samme gælder for ca. 78 pct. af drengene. Piger er endvidere hurtigere til at fuldføre en ungdomsuddannelse. Ca. 67 pct. af pigerne har fuldført en ungdomsuddannelse 5 år efter 9. klasse. Blandt drengene gælder det for ca. 54 pct., se figur 4.5.

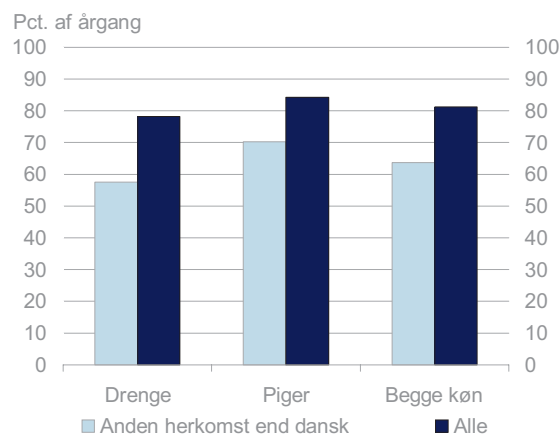
Figur 4.5 Fuldførelse og køn, 2005

Anm.: Baseret på 25-års profilmodellen, se boks 4.2.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Indvandrere og efterkommere udgjorde i alt 9 pct. af eleverne i 8. klasse i 2005.² Heraf forventes ca. 64 pct. at fuldføre en ungdomsuddannelse. Det er ca. 17 pct.point færre end blandt unge af dansk herkomst. Blandt unge indvandrere og efterkommere er der endvidere en større forskel i fuldførelsesprocenten mellem piger og drenge end blandt unge af dansk herkomst, se figur 4.6

Figur 4.6 Fuldførelse og herkomst, 2005

Anm.: Baseret på 25-års profilmodellen, se boks 4.2.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Alder ved tilgang

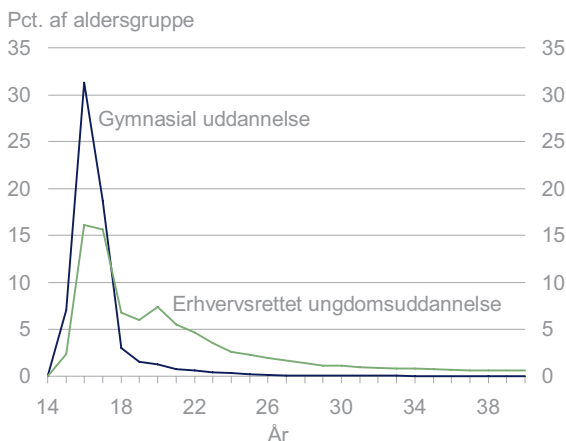
Næsten alle unge påbegynder en ungdomsuddannelse. De fleste begynder i umiddelbart forlængelse af folkeskolen, men der er også en del, der først begynder efter nogle år uden for uddannelsessystemet.

Lidt under halvdelen af alle de 16-årige påbegyndte en ungdomsuddannelse i 2005. Heraf påbegyndte ca. 31 pct.point en gymnasial ungdomsuddannelse og 16 pct.point en erhvervsrettet ungdomsuddannelse. På de erhvervsrettede ungdomsuddannelser er der mange, der begynder i en senere alder, se figur 4.7.

² Beregning på baggrund af udtræk fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel U39.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.7 Alder ved tilgang, 2005

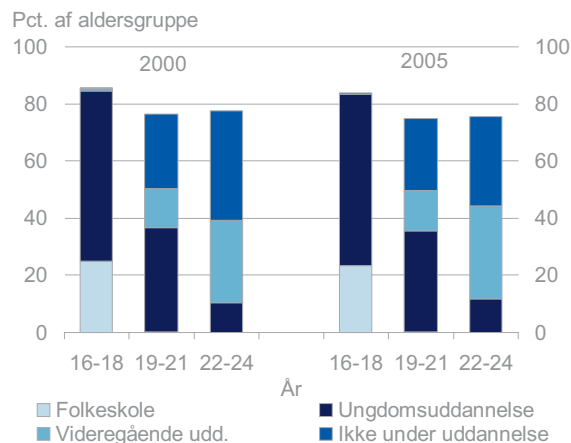

Anm.: Andel af hver aldersgruppe, der påbegyndte en erhvervsrettet ungdomsuddannelse eller en gymnasial uddannelse i 2005. Elever, der tilgår en uddannelse, tæller kun med én gang, såfremt de afbryder og påbegynder uddannelsen igen indenfor en periode på 15 måneder.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra UNI-C Statistik & Analyse og Danmarks statistik.

Blandt gruppen af 16-18-årige er ca. 83 pct. under uddannelse. Herefter begynder de unge så småt at fuldføre deres ungdomsuddannelse. Blandt de 19-21-årige er 35 pct. i gang med en ungdomsuddannelse, mens ca. 12 pct. er i gang med en videregående uddannelse. 25 pct. af de 19-21-årige har fuldført mindst en ungdomsuddannelse og er ikke længere under uddannelse. De resterende 25 pct. er ikke under uddannelse og har ikke gennemført en uddannelse ud over folkeskolen, se figur 4.8.

Figur 4.8 Alle unge i gang

Anm.: Andel af aldersgruppe, der er under uddannelse (folkeskole, ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse). Ikke under uddannelse inkluderer de personer, der har fuldført uddannelse udover folkeskolen, men ikke længere er under uddannelse. Uddannelse er opgjort per 1. oktober og alder per 31. december.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik.

Blandt de 22-24-årige er det stadig ca. én ud af fire, der ikke er i gang med at uddanne sig og ikke har fuldført uddannelse udover folkeskolen. Næsten halvdelen af disse er endvidere ikke i beskæftigelse, se Factbook.dk.

Andel af de 22-24-årige, der ikke er i gang med at uddanne sig og ikke har fuldført en uddannelse ud over folkeskolen, er steget fra 2000 til 2005. Samtidig er andelen under uddannelse steget, hvilket dog kan skyldes, at flere tager en længerevarende uddannelse.

Erhvervsrettede ungdomsuddannelser

Næsten fire ud af ti unge påbegynder en erhvervsrettet ungdomsuddannelse.

De erhvervsrettede ungdomsuddannelser omfatter de merkantile og tekniske erhvervsuddannelser (eud), de grundlæggende social- og sundhedsuddannelser (sosu), erhvervsgrunduddannelsen (egu), den pædagogiske grunduddannelse (pgu) samt uddannelser inden for landbrug og søfart mv. De erhvervsrettede ungdomsuddannelser er alle erhvervskompetencegivende uddannelser.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

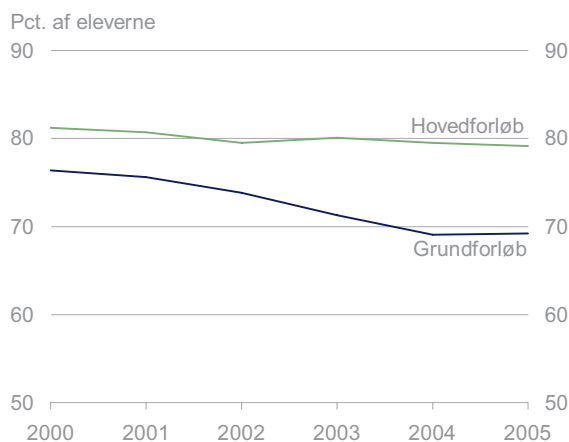
Andelen af en 8. klasse, der forventes at fuldføre en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, har været svagt faldende siden 2000. For 8.-klasseseleverne i 2005 forventes det, at knap 38 pct. fuldfører en erhvervsrettet ungdomsuddannelse. I slutningen af 1990'erne lå andelen ca. 5 pct.point højere, se figur 4.3.

Fuldførelse

De erhvervsrettede ungdomsuddannelser består af et indledende grundforløb og et efterfølgende hovedforløb. Grundforløbet foregår normalt på skole. Hovedforløbet veksler mellem praktikophold og undervisning på skole.

Efter flere års faldende fuldførelsesprocenter på grundforløbet var fuldførelsesprocenten uændret fra 2004 til 2005. Lidt under 70 pct. af eleverne på grundforløbet i 2005 forventes at fuldføre. På hovedforløbet var fuldførelsesprocenten 10 pct.point højere, se figur 4.9.

Figur 4.9 Fuldførelse på grund- og hovedforløb

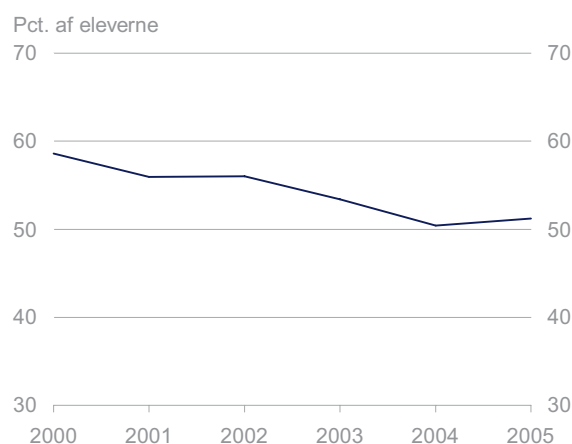

Anm.: Andelen af de elever, som er påbegyndt en uddannelse et givent tællingsår, der ender med at fuldføre uddannelsen. I tallene er medregnet skift og pauser op til 15 mdr. Tal afviger ift. Konkurrenceanmeldelse 2006, da beregningsmetode er ændret, se Factbook.dk. 2005 er seneste tællingsår, og der kan forekomme mangelfulde indberetninger fra institutionerne. 2005-tal skal derfor betragtes som foreløbige.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

En kombination af det høje frafald på både grund- og hovedforløbet samt det faktum, at det ikke er alle, der påbegynder et hovedforløb efter at have fuldført et grundforløb, betyder, at det samlet set er ca. halvdelen af dem, der påbegynder en erhvervsrettet ungdomsuddannelse, der ender op med at fuldføre. Denne andel er faldet ca. 8 pct.point fra 2000 til 2004, men er efterfølgende steget næsten ét pct.point frem til 2005, se figur 4.10.

Figur 4.10 Fuldførelse af erhvervsrettet ungdomsuddannelse

Anm.: Se anmærkning til figur 4.9.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

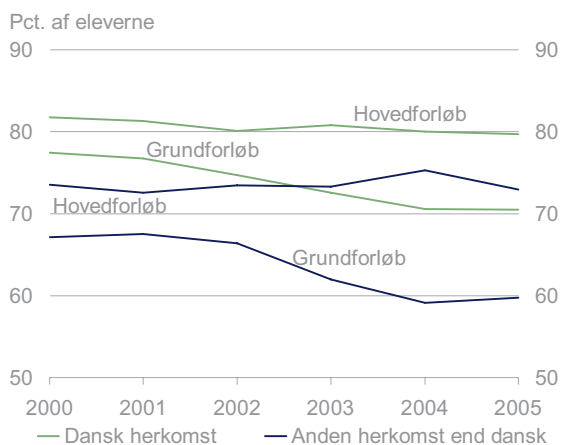
Fuldførelse fordelt på herkomst

Elever af anden herkomst end dansk har generelt lavere fuldførelsesprocenter end elever af dansk herkomst. Det gælder både på grund- og hovedforløbet.

Siden 2000 har fuldførelsesprocenten på grundforløbet ligget ca. 10 pct.point lavere for elever af anden herkomst end dansk end for elever af dansk herkomst. På hovedforløbet har fuldførelsesprocenten i samme periode ligget ca. 5-8 pct.point lavere for elever af anden herkomst end dansk, se figur 4.11.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.11 Fuldførelse og herkomst

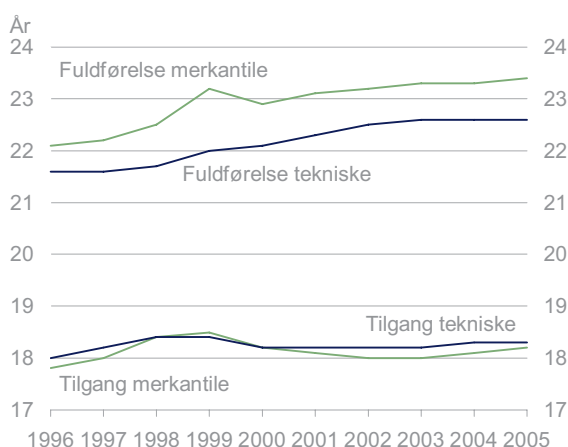
Anm.: Se anmærkning til figur 4.9.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Fuldførelsesalder

Medianalderen ved påbegyndelse af et grundforløb har siden 2000 ligget på lidt over 18 år. Det gælder både de merkantile og de tekniske grundforløb. Alderen ved fuldførelse af et hovedforløb var næsten 23,5 år på de merkantile i 2005. På de tekniske hovedforløb var medianalderen ved fuldførelse ca. $\frac{3}{4}$ år lavere. Medianalderen ved fuldførelse af hovedforløbet er steget med godt 1 år for begge uddannelsesretninger fra 1996 til 2005, se figur 4.12.

Figur 4.12 Medianalder ved tilgang og fuldførelse

Anm.: Medianalder er ved tilgang til grundforløb og ved fuldførelse af hovedforløb. Ekskl. sosu.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Alder ved tilgang og fuldførelse af en social- og sundhedsuddannelse (sosu) er ikke vist i figur 4.12. Medianalderen ved fuldførelsen af en sosu lå i 2005 på lidt under 33 år. Den høje fuldførelsesalder skyldes til dels, at mange påbegynder uddannelsen i en forholdsvis sen alder, når de har været på arbejdsmarkedet i nogle år.

I gennemsnit bruger de unge lidt over 4 år ekstra på at fuldføre en erhvervsrettet ungdomsuddannelse i forhold til den hurtigste vej i gennem uddannelsessystemet. Heraf tilbringer de unge i gennemsnit ca. 2,5 år helt uden for uddannelsessystemet. En del af denne tid kan ligge mellem fuldførelse af grundforløbet og tilgang til hovedforløbet, se Factbook.dk.

Overgang efter fuldførelse

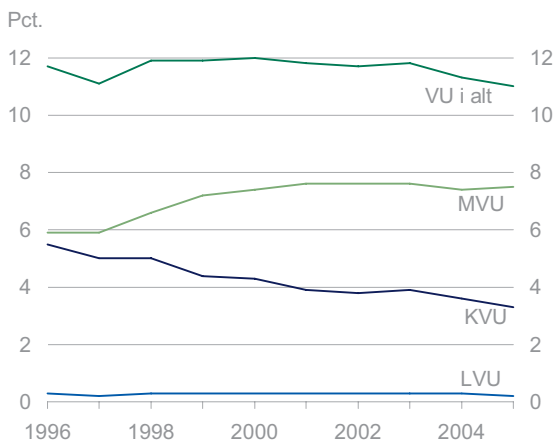
Til videregående uddannelse

Andelen af elever, der påbegynder en videregående uddannelse efter at have fuldført en erhvervsuddannelse, er faldet fra 2003 til 2005.³ Faldet trækkes alene af overgangen til de korte videregående uddannelser og kan afspejle, at der har været gode beskæftigelsesmuligheder under de seneste års højkonjunktur, se figur 4.13.

³ For langt de fleste videregående uddannelser er der krav om supplerende studiekompetencer (fx matematik). En del af disse unge kan være optaget på baggrund af en gymnasial uddannelse, som de har taget inden deres erhvervsrettede ungdomsuddannelse.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.13 Overgang til videregående uddannelse

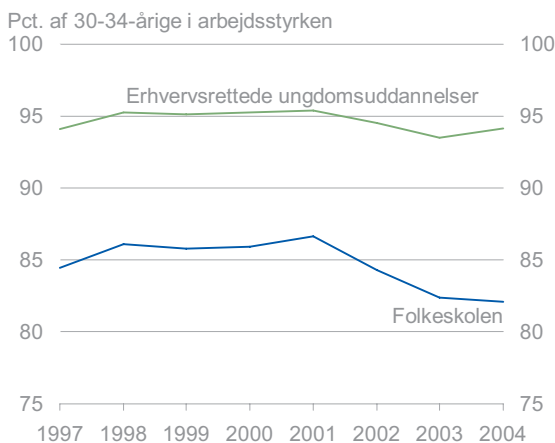

Anm.: Pct. af eleverne, der overgår til videregående uddannelse efter fuldførelse af en erhvervsuddannelse.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Overgang til beskæftigelse

Beskæftigelsen er generelt høj blandt de unge med en erhvervsrettet ungdomsuddannelse som højeste fuldførte uddannelse. I 2004 var ca. 94 pct. af de 30-34-årige i arbejdsstyrken med en erhvervsrettet ungdomsuddannelse i beskæftigelse. For de 30-34-årige uden uddannelse udover folkeskolen lå beskæftigelsesgraden 12 pct. point lavere, se figur 4.14.

Figur 4.14 Beskæftigelse, 30-34-årige

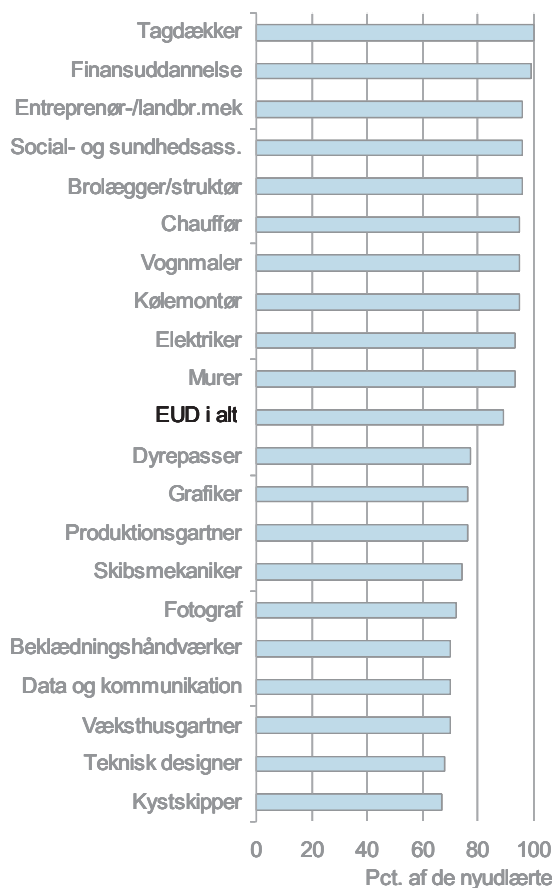
Anm.: Beskæftigelse (i pct. af arbejdsstyrken) opgjort på højst fuldførte uddannelse per 1. oktober. Ekskl. aktiverede, inkl. studerende, der arbejder mere end 28 timer per uge. Arbejdsmarkedsstatus i uge 48.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra UNI·C Statistik & Analyse.

En stor andel af de nyudlærte med en erhvervsrettet ungdomsuddannelse kommer efterfølgende i almindelig beskæftigelse i den virksomhed, hvor de er blevet udlært. I 2004 var den gennemsnitlige beskæftigelsesgrad blandt alle nyudlærte på lidt under 90 pct.

Der er høj beskæftigelse blandt finansuddannede samt social- og sundhedsassistenter og lav beskæftigelse blandt tekniske designere og uddannede inden for data og kommunikation, se figur 4.15.

Figur 4.15 Beskæftigelse blandt de nyudlærte, 2004

Anm.: Beskæftigelse (inkl. videre uddannelse og udvandrende) i uge 48 2004 for elever, der afsluttede EUD fra 1/6 2003 til 31/5 2004.

Kilde: Beregninger af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

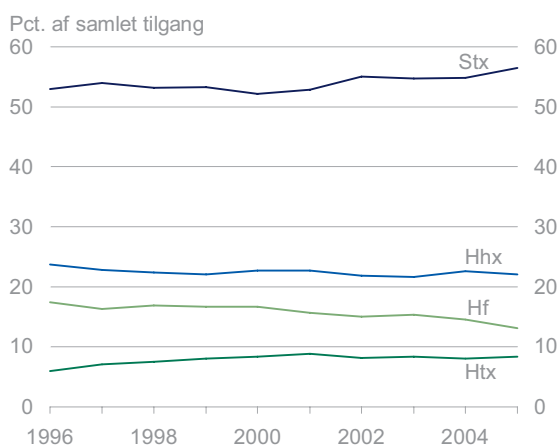
Gymnasiale uddannelser

Ud af de 96 pct. af en ungdomsårgang, der påbegynder en ungdomsuddannelse, begynder ca. seks ud af ti på en gymnasial uddannelse.

De gymnasiale uddannelser består af de almengymnasiale og de erhvervgymnasiale uddannelser. De almengymnasiale uddannelser omfatter studentereksamen (stx) og højere forberedelseksamen (hf). De erhvervgymnasiale uddannelser omfatter højere handelseksamen (hhx) og højere teknisk eksamen (htx). De fire typer gymnasiale uddannelser er alle studiekompetencegivende uddannelser.

Mere end halvdelen af de, som påbegynder en gymnasial uddannelse, vælger studentereksamen. I 2005 var det ca. 57 pct. Andelen, der vælger stx, er steget med ca. 5 pct.point siden 2000 på bekostning af et fald fra 18 til 13 pct. i andelen, der vælger hf. Andelene, der vælger hhx og htx, lå i 2005 på hhv. 22 og 8 pct. og har været nogenlunde konstante siden 2000, se figur 4.16.

Figur 4.16 Tilgang

Anm.: Andel af den samlede tilgang til de gymnasiale uddannelser.

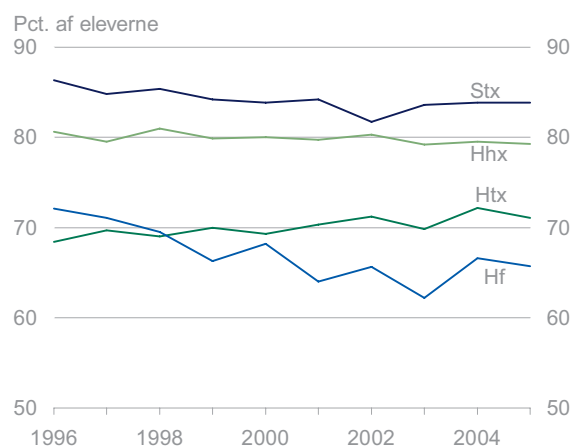
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Fuldførelse

Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet forventes ca. 53 pct. af en ungdomsårgang at fuldføre en gymnasial uddannelse.

Fuldførelsesprocenterne for de gymnasiale uddannelser ligger i dag på nogenlunde samme niveau som i 2000. Fuldførelsesprocenten er højest på stx med ca. 84 pct. i 2005 og lavest på hf, hvor kun to ud af tre fuldfører. Fra 2004 til 2005 er fuldførelsesprocenten uændret på stx og hhx, hvorimod den er faldet en anelse på htx og hf, se figur 4.17.

Figur 4.17 Fuldførelsesprocenter

Anm.: Andelen af de elever, som er påbegyndt en uddannelse et givent tællingsår, der ender med at fuldføre uddannelsen.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

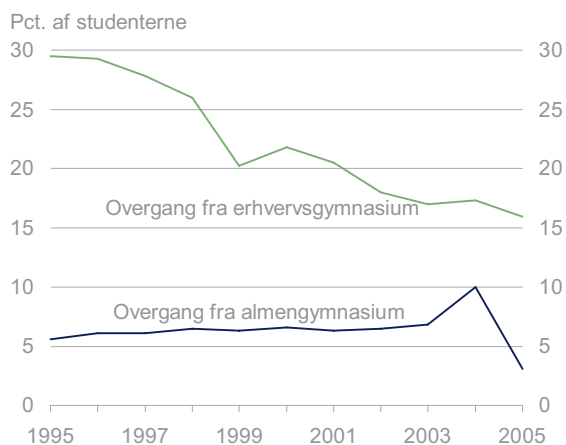
Unge, der i forvejen har en studentereksamen, eller hf-eksamen, kunne tidligere tage en 1-årig hhx. Den mulighed blev afskaffet med virkning fra 1. august 2005. Ændringen afspejles i det markante fald i overgangen fra de almengymnasiale til de erhvervgymnasiale uddannelser fra 2004 til 2005.⁴ I 2005 var det blot 3 pct. af de almene studenter, der påbegyndte en anden ungdomsuddannelse efter studentereksamen, mod 6 pct. tidligere år.

⁴ Antallet af almene studenter, der påbegyndte en erhvervgymnasial uddannelse efter en almen studentereksamen, faldt fra 1.625 i 2004 til 37 i 2005

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Andelen af erhvervsgymnasiasterne, der påbegynder en anden ungdomsuddannelse, var ca. 16 pct. i 2005. Den noget højere andel end for de almene studenter afspejler blandt andet, at en handelseksamen giver merit til at påbegynde et merkantilt hovedforløb, se figur 4.18.

Figur 4.18 Overgang til anden ungdomsuddannelse

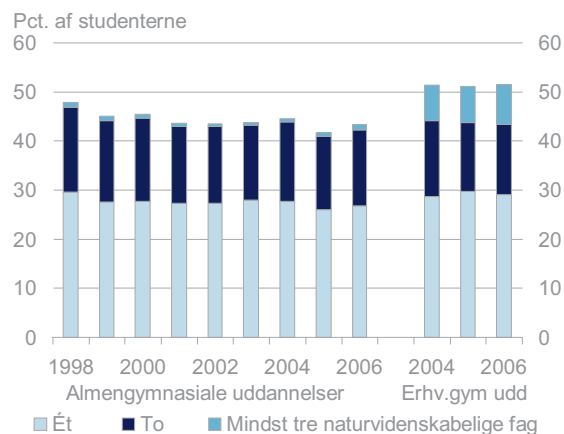
Anm.: Andelen af studenterne, der påbegynder en ny ungdomsuddannelse umiddelbart efter eksamen.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel AFGANG2 og AFGANG3.

Andelen af studenter, der påbegynder en anden ungdomsuddannelse umiddelbart efter fuldførelse af en erhvervsgymnasial uddannelse, er dog næsten halveret fra 1995 til 2005. Udviklingen afspejler, at en stigende andel af de erhvervsgymnasiale studenter fortsætter på en videregående uddannelse, se nedenfor.

Godt halvdelen af de erhvervsgymnasiale studenter fra 2006 havde mindst ét naturvidenskabeligt fag på højt niveau. Blandt disse havde 8 pct. point tre naturvidenskabelige fag. Blandt de almene studenter i 2006 havde 43 pct. naturvidenskabelige fag på højt niveau, se figur 4.19.

Figur 4.19 Naturvidenskab på højt niveau

Anm.: De naturvidenskabelige fag omfatter biologi, fysik, informationsteknologi, kemi, matematik, multimediefag samt tekniske fag.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

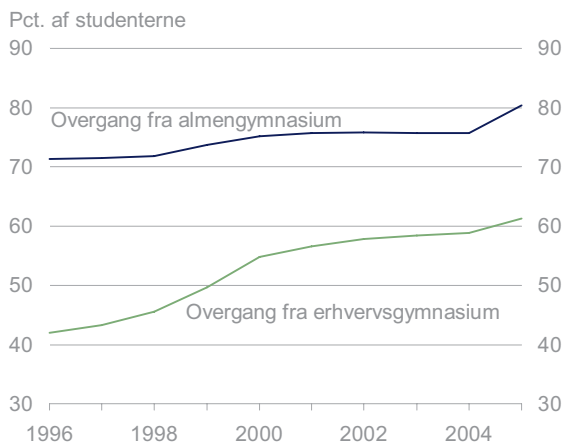
Til videregående uddannelse

De gymnasiale uddannelser er studieforberegende og giver ikke formel erhvervskompetence.

En stigende andel af både de almen- og de erhvervsgymnasiale studenter påbegynder en videregående uddannelse. 80 pct. af de almene studenter påbegynder en videregående uddannelse. Blandt de erhvervsgymnasiale studenter gælder det for lidt over 60 pct., se figur 4.20.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

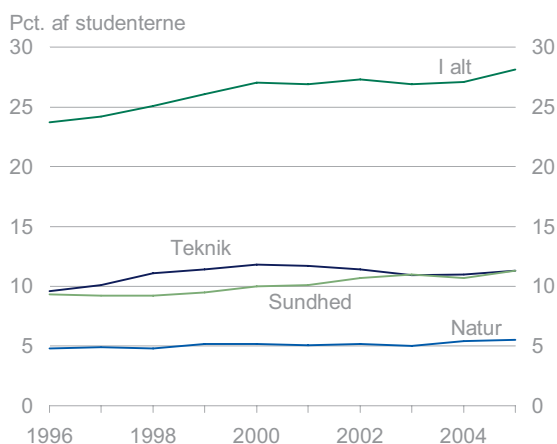
Figur 4.20 Overgang til videregående uddannelse

Anm.: Andel af studenterne, der påbegynder en videregående uddannelse inden for 10 år efter eksamen.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

En stigende andel af de gymnasiale studenter overgår til en videregående uddannelse inden for natur, teknik eller sundhed. Stigningen i andelen fra 2004 til 2005 skyldes primært en stigende overgang til uddannelser inden for sundhed. I alt vil 28 pct. af studenterne fra 2005 påbegynde en videregående uddannelse inden for ét af de tre områder, se figur 4.21.

Figur 4.21 Overgang til uddannelse inden for teknik, natur og sundhed

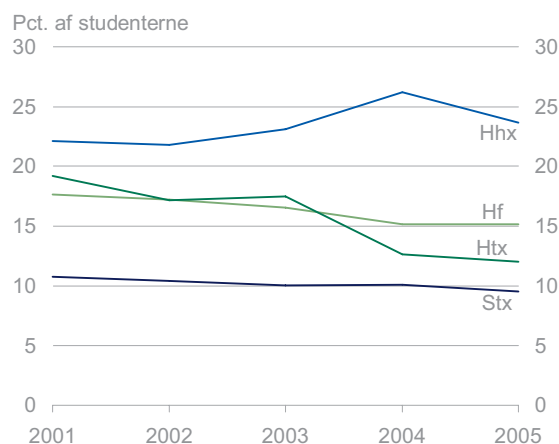

Anm.: Andel af studenterne, der vil påbegynde en uddannelse inden for teknik, natur eller sundhed inden for 10 år efter endt ungdomsuddannelse. Natur inkluderer veterinær- og landbrugsuddannelser.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Gymnasierestgruppen

Andelen af studenterne, der står uden erhvervskompetencegivende uddannelse eller ikke er i gang med en uddannelse 10 år efter deres eksamen, er generelt faldende. Andelen er størst blandt studenterne med en højere handelseksamen og lavest blandt studenterne med en studentereksamen, se figur 4.22.

Figur 4.22 Uden uddannelse 10 år efter eksamen

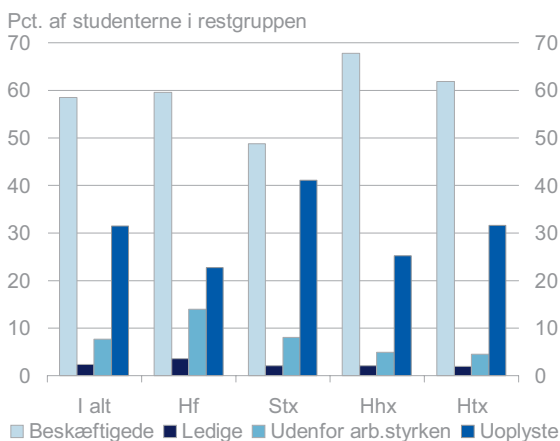

Anm.: Tal fra fx 2005 angiver studenterårgangen fra 1995, der 10 år senere (i 2005) ikke har påbegyndt en erhvervskompetencegivende uddannelse eller har afbrudt en uddannelse og ikke påbegyndt en ny. Studenten kan have fuldført en anden ikke-erhvervskompetencegivende uddannelse.
Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel AFGANG.

Samlet set var ca. 18 pct. af studenterne fra 1995 ikke i gang med en erhvervskompetencegivende uddannelse eller havde afbrudt en uddannelse i 2005. Ud af denne gruppe var lidt under 60 pct. i beskæftigelse 10 år efter fuldførelse af deres studentereksamen. Beskæftigelsen var størst blandt studenter med højere handelseksamen, se figur 4.23.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.23 Restgruppen, 2005

Anm.: Fuldførte i skoleåret 1994/95, der ikke er i gang med en uddannelse eller har afsluttet en erhvervskompetencegivende uddannelse fordelt på arbejdsmarkedsstatus (nov. 2005). Uoplyste er døde og udvandrede.

Kilde: Specialkørsel fra Danmarks Statistik.

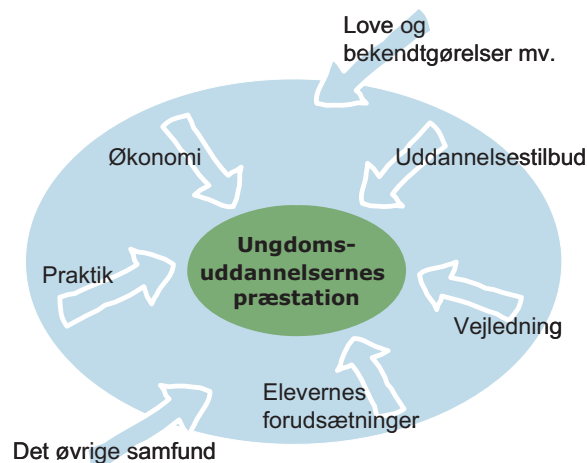
Rammevilkår for ungdomsud-dannelserne

Ungdomsudannelsernes præstation bygger på en række forudsætninger. En af de vigtigste er de forudsætninger, eleverne har med sig fra folkeskolen. Ungdomsudannelserne skal udfordre de dygtige elever, men de skal samtidig rumme realistiske uddannelsestilbud til elever med svage forudsætninger. Elevernes forudsætninger fra folkeskolen er beskrevet i kapitel 3.

For de erhvervsrettede ungdomsudannelser har de unges muligheder for at få en praktik-aftale endvidere betydning for fuldførelsen.

Hertil kommer indsatsen fra elever, lærere og ledelse, herunder den vejledning de unge får. Endelig kan de økonomiske rammer og styring have en vis betydning.

Figur 4.24 Rammevilkår

Realistiske uddannelsestilbud

Erhvervsuddannelserne skal udbyde uddannelser til elever med meget forskellige forudsætninger, herunder også elever med svage forudsætninger. Uddannelserne skal afspejle en job- og kompetenceprofil på arbejdsmarkedet, og skal for de svage elever ikke indeholde krav om bestemte fag og niveauer, der alene har betydning for adgangen til videregående uddannelse. Dette vil medvirke til, at alle unge får en ungdomsudannelse

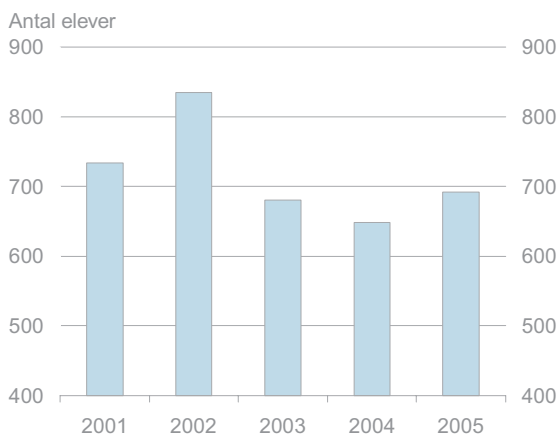
Erhvervsgrunduddannelsen

Erhvervsgrunduddannelserne (egu) er et vel-egnet tilbud til elever med de svageste forudsætninger. Uddannelserne består af perioder på skole og perioder i praktik. Skoleforløbet er sammensat af elementer fra en række forskellige uddannelsesområder.

Efter fald i tilgangen til erhvervsgrunduddannelsen fra 2002 til 2004 er tilgangen igen svagt stigende. I 2005 påbegyndte lidt under 700 elever en egu, se figur 4.25.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.25 Tilgang til egu

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

For at sikre en bred anvendelse af erhvervsgrunduddannelsen har regeringen placeret ansvaret for at udbyde erhvervsgrunduddannelsen hos kommunerne, se boks 4.3.

Boks 4.3 Ny lov for egu

I forbindelse med en ny lov for erhvervsgrunduddannelserne (egu) og produktionsskoleforløb er kommunerne blevet forpligtet til at udbyde egu. De kan dog overlade til institutionerne for erhvervsrettet uddannelse og produktionsskoler at varetage opgaven helt eller delvist.

Der er afsat midler til en modernisering af egu med henblik på at skabe fleksible og tidssvarende uddannelses tilbud. Lovforslaget giver de retslige rammer for denne udvikling af uddannelsen, blandt andet ved at målgruppen for egu præciseres, og ved at reglerne om godkendelse af virksomheder til egu-praktik forenkles.

Ny mesterlære

I august 2006 indførtes en ny mesterlæreordning på erhvervsuddannelsesområdet. Ordningen indebærer, at eleverne først er et år i en virksomhed med mulighed for at supplere med nødvendig skoleundervisning fra grundforløbet undervejs. Resten af uddannelsen forløber ligesom på den almindelige erhvervsuddannelse, hvor der veksles mellem praktik og skoleundervisning.

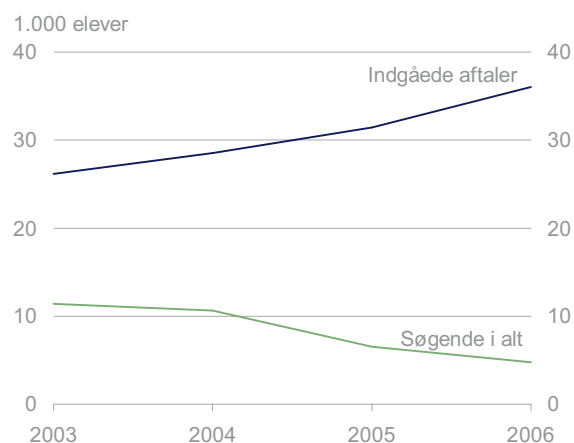
Der er ved indgangen til 2007 indgået 529 aftaler om ny mesterlære. Tømrer, frisør og bager topper listen over populære uddannelser på ordningen, se Undervisningsministeriets hjemmeside.

Praktikpladser

Fuldførelsen af en erhvervsrettet ungdomsuddannelse hænger ofte sammen med, hvorvidt den unge er i stand til at finde en praktikplads.

Der er sket en stor stigning i antallet af praktikpladser. Der blev i 2006 indgået lidt over 36.000 nye uddannelsesaftaler, hvilket er en stigning på 38 pct. i forhold til 2003, hvor der blev indgået 26.200 aftaler. I samme periode er antallet af praktikpladssøgende faldet fra 10.700 til 4.800, se figur 4.26.

Figur 4.26 Indgåede praktikaftaler og praktikpladssøgende

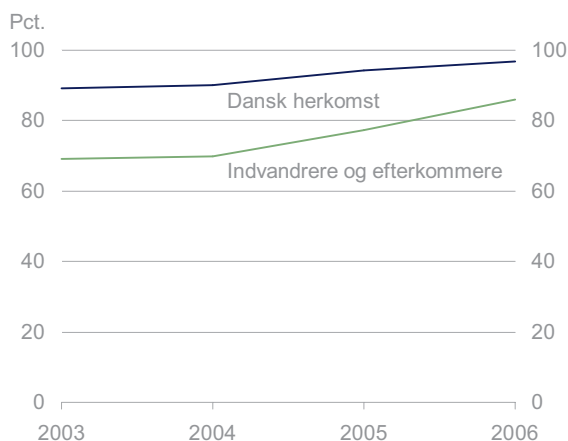
Anm.: Indgåede aftaler er antallet af praktikaftaler, der er indgået i løbet af året. Søgende i alt inkluderer elever i skolepraktik (opgjort ultimo året) og angiver de søgende elever, der står uden praktikplads. Grundet ændringer i opgørelsen af praktikpladssøgende per 1. april 2005 er en del af faldet fra 2004 til 2005 teknisk begrundet. Ekskl. sosu, landbrugsuddannelserne og pgu.
Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Antallet af elever i skolepraktik er faldet fra et niveau på ca. 7.500 elever i slutningen af 2003 til ca. 2.500 ved udgangen af 2006, se Factbook.dk.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Især indvandrere og efterkommere opnår i stigende grad praktikaftaler i stedet for skolepraktik. Ud af det samlede antal indvandrere og efterkommere med enten igangværende praktikpladsaftale eller i skolepraktik, er der sket en stigning i den andel, der har en praktikpladsaftale. Således er andelen af indvandrere og efterkommere med en igangværende praktikpladsaftale er steget fra lidt under 70 pct. ved udgangen af 2003 til ca. 86 pct. ultimo 2006. For elever af dansk herkomst er den tilsvarende andel steget fra 89 til 97 pct. i samme periode. Indvandrere og efterkommere er fortsat oftere i skolepraktik end elever af dansk herkomst, se figur 4.27.

Figur 4.27 Elever med igangværende praktikpladsaftale

Anm.: Andel igangværende praktikaftaler ud af summen af igangværende praktikaftaler og elever i skolepraktik. Opgjort ultimo året. Ekskl. sosu, landbrugsuddannelserne og pgu.
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Vejledning

En kvalificeret vejledning skal hjælpe de unge med at træffe valget om, hvilken type ungdomsuddannelse, der er den rigtige for den enkelte. Målene med vejledningen er bl.a. at mindske det store frafald på erhvervsuddannelserne ved at hindre for mange omvalg samt at oplyse de unge om deres uddannelsesmæssige muligheder.

Regeringen har derfor i forbindelse med en ændring af Vejledningsloven indført en række

initiativer, der skal bidrage til, at de unge får en kvalificeret vejledning, se boks 4.4.

Boks 4.4 Kvalificeret vejledning

Regeringen har i forbindelse med en ændring af Vejledningsloven indført en række initiativer, der skal bidrage til at give de unge en kvalificeret vejledning. Det gælder bl.a.:

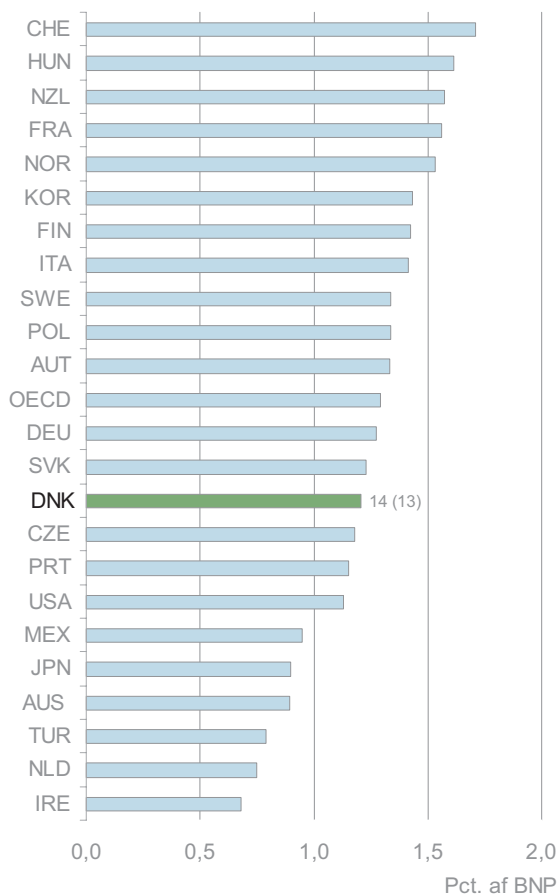
- Udbud af uddannelse og efteruddannelse for vejledere samt uddannelseskrav til vejlederne.
- Styrkelse af den tidlige vejledningsindsats og målretning mod elever med de største behov.
- Uddannelsesplaner
- Forenklet brobygning mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne.
- Tilbud om mentorordninger i 9. klasse.
- Kommunerne forpligtes til opsøgende vejledning for alle unge under 25 år, der ikke har påbegyndt, eller som har afbrudt en ungdomsuddannelse.

Udgifter

Internationalt set ligger Danmarks udgifter til ungdomsuddannelserne på niveau med OECD-gennemsnittet. I 2003 brugte Danmark, hvad der svarer til 1,2 pct. af BNP på ungdomsuddannelserne, se figur 4.28.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

Figur 4.28 Udgifter til ungdomsuddannelserne, 2003

Anm.: Summen af private og offentlige udgifter til uddannelse i pct. af BNP (ekskl. studiestøtte), 2003. Grækenland, United Kingdom og Belgien har kun et samlet tal for udgifter til folkeskole og ungdomsuddannelser og er derfor ikke vist i figuren.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

Den internationale sammenligning skal dog tolkes med stor forsigtighed, da indhold og opbygning i ungdomsuddannelserne varierer betydeligt på tværs af landene. Der er fx ikke en ensartet praksis med hensyn til, hvordan virksomhedernes lønudgifter i praktikperioderne indregnes i udgifterne til ungdomsuddannelserne.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Højtuddannet arbejdskraft spiller en afgørende rolle for vækst og velstand. Derfor er det vigtigt, at flere unge får en videregående uddannelse, og at de bliver tidligere færdige med deres uddannelse.

For den enkelte giver uddannelse udsigt til en højere indkomst, bl.a. fordi mulighederne for beskæftigelse forbedres.

Det er regeringens mål, at

- Mindst 50 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.
- Flere unge skal tage en uddannelse inden for teknik, natur og sundhed.
- Unge, der tager en videregående uddannelse, skal på længere sigt som hovedregel være færdige, når de er omkring 25 år.
- Kvaliteten af de korte og mellemlange videregående uddannelser skal kunne måle sig med de bedste i verden.
- De korte og mellemlange videregående uddannelser skal have et indhold, som svarer til samfundets behov.

- Universitetsuddannelserne skal være af høj kvalitet og have et indhold, som dækker samfundets behov for arbejdskraft med en forskningsbaseret uddannelse.

Med den nuværende adfærd i uddannelses-systemet vil ca. 44 pct. af en ungdomsårgang fuldføre en videregående uddannelse. Andelen er faldet en anelse fra 2004 til 2005. Faldet trækkes alene af de korte videregående uddannelser, og kan skyldes, at de seneste års højkonjunktur har fået flere unge til at tage et job frem for at påbegynde en videregående uddannelse.

En stigende andel af de nyuddannede fuldfører en uddannelse inden for natur, teknik eller sundhed. I 2005 var andelen 38 pct., hvilket er 1 pct.point højere end året før. Der er især sket en vækst inden for sundhed, hvorimod andelen af færdiguddannede inden for teknik er aftagende.

Tabel 5.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Udvikling i Danmark	Placering blandt OECD-landene		
		Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Andel 25-34-årige med en videregående uddannelse	↗		■	
Andel med en uddannelse inden for				
• Teknik	■	■		
• Natur	■		■	
• Sundhed	↗		■	
Lav fuldførelsesalder*	↗	■		
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenevnerede-gørelse 2006. mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. * angiver, at der er tale om data for EU. De opstillede mål refererer til figur 5.1 og figur 5.2 (Andel 25-34-årige med en videregående uddannelse), figur 5.15 og figur 5.16 (Andel med en uddannelse inden for teknik, natur og sundhed samt figur 5.7 og figur 5.8 (Lav fuldførelsesalder).

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Danske unge påbegynder deres videregående uddannelse i en forholdsvis sen alder. Kombineret med afbrud og forsinkelser i studieforløbet betyder det, at de færdiguddannede i Danmark træder senere ind på arbejdsmarkedet end i andre lande. I 2005 var ca. 58 pct. over 26 år, da de færdiggjorde deres videregående uddannelse. Andelen er faldet svagt fra 2004 til 2005.

Det er vanskeligt at måle kvaliteten af de videregående uddannelser. En ny akkrediteringsinstitution for de videregående uddannelser har til formål at sikre og dokumentere kvalitet og relevans af videregående uddannelse. På baggrund af institutionens arbejde, vil det på sigt blive muligt at udvikle indika-

torer for kvaliteten af de videregående uddannelser.

Store forskelle i beskæftigelsesfrekvenser blandt de nyuddannede indikerer, at udbuddet ikke fuldt ud er i overensstemmelse med arbejdsmarkedets aktuelle behov for arbejdskraft. Der er således høj beskæftigelse for bl.a. nyuddannede sygeplejersker og folkeskolelærere, men lav beskæftigelse for teologer og designere.

Internationalt set ligger Danmark højt med hensyn til de ressourcer, der bruges per studerende på de videregående uddannelser. Det gælder uanset om studiestøtten medregnes eller ej.

Tabel 5.2 Nye initiativer

HURTIGERE IGENNEM

- Optagelsessystemet skal tilgodese unge, der starter tidligere på en videregående uddannelse. Unge, der begynder senest to år efter afslutning af den adgangsgivende eksamen, får ganget deres oprindelige karaktergennemsnit med en kvotient på 1,08. Ordningen træder i kraft fra optaget medio 2009.
- Indretningen af universitetsuddannelserne skal understøtte de studerendes muligheder for hurtigere studie gennemførelse, herunder hurtigere omprøve og tidsbegrænsning på de studerendes speciale-skrivning.
- Universiteterne skal understøtte mulighederne for de unge for hurtigere studie gennemførelse, herunder en styrket vejledning, en omlægning af universiteternes taxametertilskud samt et færdiggørelsestaxameter på kandidatuddannelserne.

VEJLEDNING

- Krav om vejledning i forhold til frafaldstruede studerende.

ÆNDREDE ADGANGSKRAV TIL BACHELORUDDANNELSERNE

- De specifikke adgangskrav til universiteternes bacheloruddannelser er blevet skærpet for at styrke fagligheden ved studiestart med henblik på at reducere frafald og fejlvalg. De specifikke adgangskrav er samtidig gjort mere ensartet, idet samme typer af uddannelser, uanset hvor i landet de udbydes, får samme adgangskrav. Det gør det lettere for ansøgerne at se de faglige krav og åbner mulighed for at kunne vælge mellem flere forskellige uddannelser.

KVALITETSSIKRING

- Indførelse af en ny Akkrediteringsinstitution, der har til formål at sikre uddannelser af høj kvalitet og med relevans for arbejdsmarkedet. Dette skal ske ved at foretage en faglig vurdering (akkreditering) ud fra centralt fastsatte kriterier for kvalitet af eksisterende og nye uddannelser.

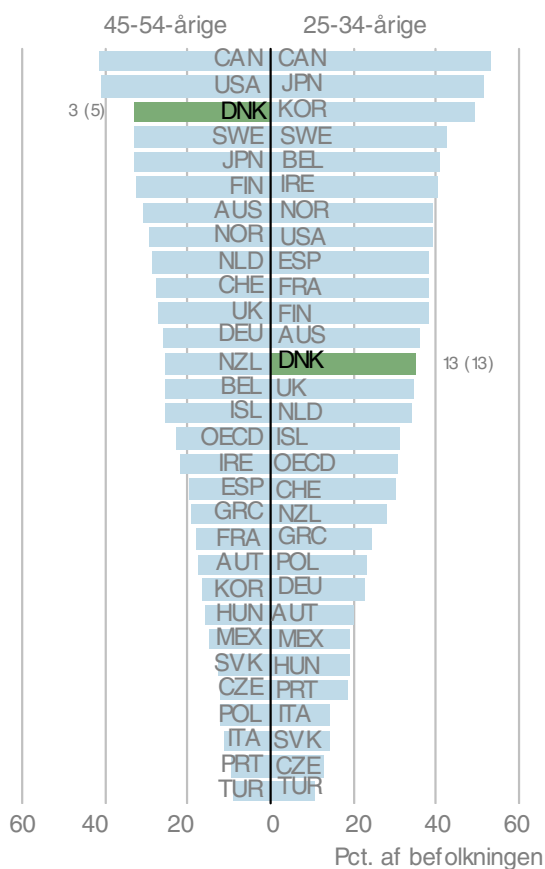
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Andel med videregående uddannelse

Danmark ligger i den internationale top med hensyn til andelen af 45-54-årige, der har fuldført en videregående uddannelse. I 2004 var andelen ca. 33 pct. Kun Canada og USA havde en større andel blandt de 45-54-årige. I forhold til 2003 er Danmark rykket to pladser frem, se figur 5.1.

Figur 5.1 Generationsforskelle, 2004

Anm.: De internationale tal er ikke direkte sammenlignelige med de danske tal, se boks 4.1 i kapitel 4. Tal for Japan er fra 2003. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 var andelen angivet i pct. af arbejdsstyrken.
Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

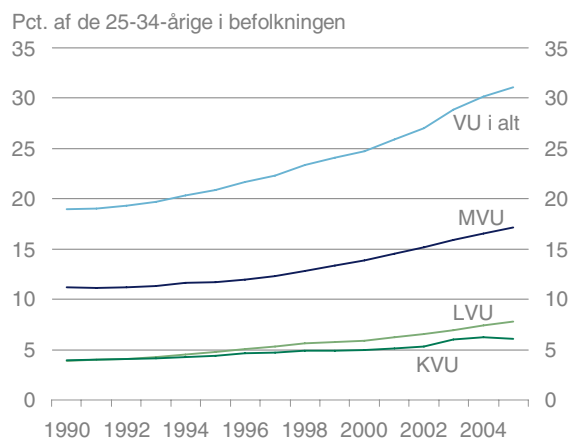
Andre lande kan se frem til vækst i uddannelsesniveaet, fordi nye generationer i større grad fuldfører en videregående uddannelse end de ældre generationer. Det kan Danmark kun i mindre grad. Forskellen mellem andelen af 25-34-årige og andelen af 45-54-årige med en videregående uddannelse er lille i Dan-

mark. I 2004 havde 35 pct. af de 25-34-årige i Danmark gennemført en videregående uddannelse. Herved placerer Danmark sig kun i midterfeltet blandt OECD-landene og lavere end en række andre europæiske lande som fx Sverige, Belgien og Norge.

Det kan dog påvirke Danmarks placering, at danske studerende typisk fuldfører deres uddannelse i en forholdsvis høj alder.

Andelen af de 25-34-årige i befolkningen med en videregående uddannelse er stigende. I 2006 havde ca. 31 pct. af alle 25-34-årige en videregående uddannelse fordelt med hhv. 6, 17 og 8 pct. på de korte, mellemlange og lange videregående uddannelse, se figur 5.2.

Figur 5.2 Andel af 25-34-årige med en videregående uddannelse

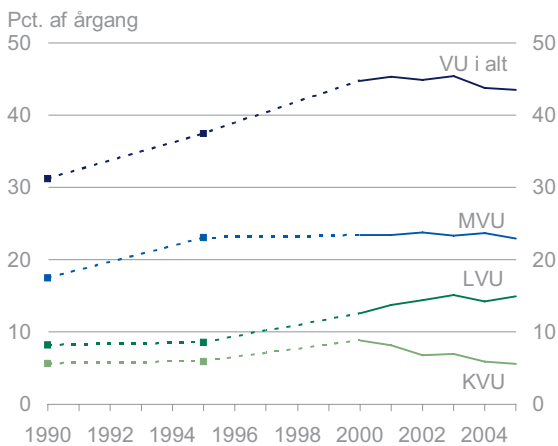
Anm.: Andelen af befolkningen (25-34-årige) med en videregående uddannelse opgjort per 1. oktober, se boks 5.1. MVU omfatter bachelorer, professionsbachelorer, diplomuddannelser og øvrige MVU.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel HFU1.

Givet adfærden i uddannelsessystemet i 2005 forventes lidt under 44 pct. af en ungdomsårgang i 2005 at fuldføre en videregående uddannelse. Dette er et lille fald i forhold til niveauet året før, se figur 5.3.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Figur 5.3 Andel af en årgang, der vil fuldføre en videregående uddannelse

Anm.: Baseret på 25-års profiltal. Profiltal fra før 2000 er kun beregnet for 1990 og 1995. Mellemliggende år er beregnet vha. lineær interpolation. MVU er inkl. bachelorer. Beregningsmetode er ændret ift. Konkurrenceevneredegørelse 2006, hvorfor tidligere års værdier er revideret, se boks 4.2 i kapitel 4.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Faldet i andelen, der forventes at fuldføre en videregående uddannelse, trækkes primært af et fald i fuldførelsen på de korte videregående uddannelser. Eksempelvis er den forventede andel med en kort videregående it- og medieuddannelse (herunder datamatiker og multimediedesigner) faldet fra 3 pct. af ungdomsårgangen i 2001 til at udgøre mindre end én pct. af ungdomsårgangen i 2005.

KVVU-uddannelserne gennemgik i 2000 en større omlægning, se boks 5.1. Som følge heraf blev mange etablerede og velkendte uddannelser ændret, og adgangen til uddannelserne blev åbnet for ansøgere med gymnasial uddannelsesbaggrund, hvor der tidligere kun havde været adgang for erhvervsuddannede. Disse forhold kan have resulteret i en vis usikkerhed hos både studerende og aftagere, hvilket umiddelbart afspejles i et faldende optag og en faldende fuldførelse.

For it-uddannelsernes vedkommende skal en del af forklaringen yderligere søges i, at it-området oplevede en generel nedgang i beskæftigelsesmulighederne i forbindelse med "it-boblens brist" i 2001, hvilket kan have

haft betydning for både tilgang til og fuldførelsen af it-uddannelserne.

Boks 5.1 Videregående uddannelser

De *korte* videregående uddannelser, der hører under Undervisningsministeriet (Erhvervsakademiuddannelser), blev reformeret i 2000, hvor 75 uddannelser blev erstattet af 13 nye uddannelser. Der er i dag 18 KVVU-uddannelser under Undervisningsministeriet. Derudover findes korte videregående uddannelser inden for bl.a. forsvaret, politiet og det kunstneriske område.

De *mellemlange* videregående uddannelser fik i 2003 mulighed for at få status af professionsbacheloruddannelser. I dag har langt de fleste mellemlange videregående uddannelser under Undervisningsministeriet opnået denne status. Derudover findes mellemlange videregående uddannelser inden for bl.a. søfart, forsvaret, politiet og det kunstneriske område.

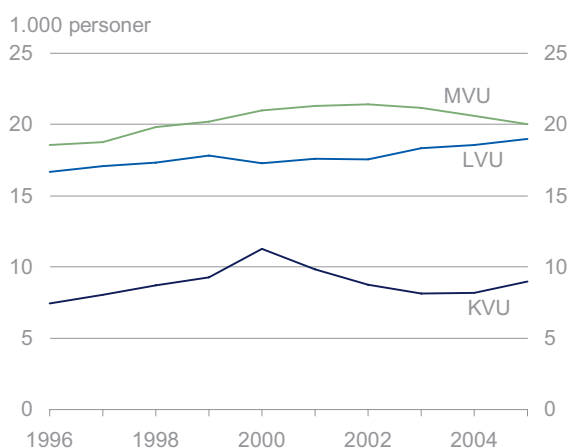
De *lange* videregående uddannelser, der udbydes på universiteterne, er delt op i en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse. Bacheloruddannelsen er en selvstændig afsluttet uddannelse, som giver både erhvervskompetence og adgang til en kandidatuddannelse. Efter fuldførelse af en kandidatuddannelse er det muligt at fortsætte på en forskeruddannelse, som afsluttes med ph.d.-graden. Udover universitetsuddannelser findes lange videregående uddannelser inden for forsvars- og kunstområdet.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Tilgang til videregående uddannelse

I 2005 påbegyndte næsten 50.000 personer en videregående uddannelse. Langt de fleste påbegyndte en mellemlang eller lang videregående uddannelse. Tidligere års nedgang i tilgangen til de korte videregående uddannelser er vendt til en stigning fra 2004 til 2005, se figur 5.4.

Figur 5.4 Tilgang

Anm.: LVU inkluderer tilgang til bacheloruddannelser og de udelte kandidatuddannelser (tilgang til de delte kandidatuddannelser forudsætter begyndelse på en bacheloruddannelse og er derfor ikke medtaget i figuren). MVU inkluderer professionsbachelor og de øvrige mellemlange videregående uddannelser.

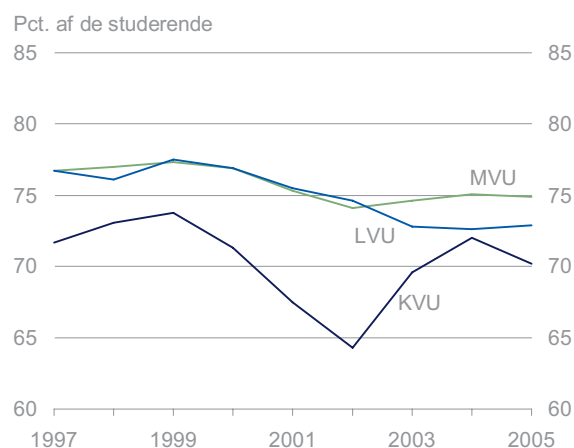
Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Fuldførelse

Det er ikke alle, der fuldfører den uddannelse, de påbegynder. En del unge fortryder deres uddannelsesvalg og påbegynder en ny uddannelse eller dropper helt ud af uddannelsessystemet.

Fuldførelsesprocenterne på de mellemlange og lange videregående uddannelser har de seneste par år ligget forholdsvis stabilt - mellem 73 og 75 pct. - mens fuldførelsesprocenten på de korte videregående uddannelse har svinget mellem 65 og 75 pct., se figur 5.5.

Figur 5.5 Fuldførelsesprocenter

Anm.: Andel af de studerende, som er påbegyndt en KVVU et givent tællingsår, der ender med at fuldføre en KVVU. Tilsvarende for MVU og LVU. Tal afviger ift. Konkurrenseevneredegørelse 2006, da beregningsmetoden er ændret, se Factbook.dk. LVU er de 2-årige delte kandidatuddannelser.

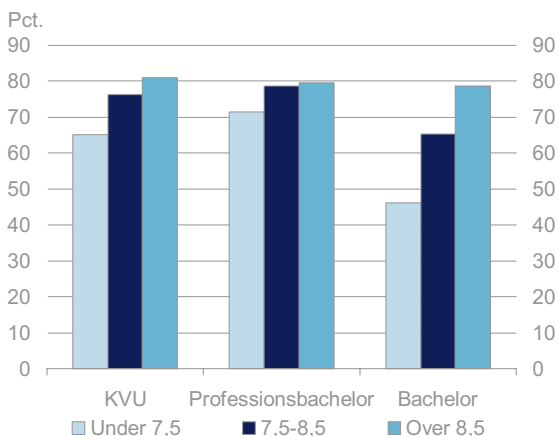
Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Udsvingene i fuldførelsesprocenten på de korte videregående uddannelser, kan skyldes de tidligere nævnte mulige forklaringer bag faldet i andelen, der fuldfører en kort videregående uddannelse, herunder omlægning af uddannelserne samt ændrede beskæftigelsesmuligheder efter 2001.

Sandsynligheden for at fuldføre en videregående uddannelse er stigende med eksamenskarakteren fra den forudgående ungdomsuddannelse. Betydningen er imidlertid forskellig på tværs af de videregående uddannelser. På bacheloruddannelsen fuldfører mindre end halvdelen af de studerende, der havde en eksamenskarakter på under 7,5, hvorimod næsten 80 pct. med en karakter over 8,5 fuldfører. Karakteren har mindre betydning for fuldførelse af en professionsbacheloruddannelse, se figur 5.6.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Figur 5.6 Fuldførelse fordelt på eksamenskarakterer fra ungdomsuddannelse

Anm.: Procentandel af tilgangen fra 2005, som vil fuldføre uddannelsen.

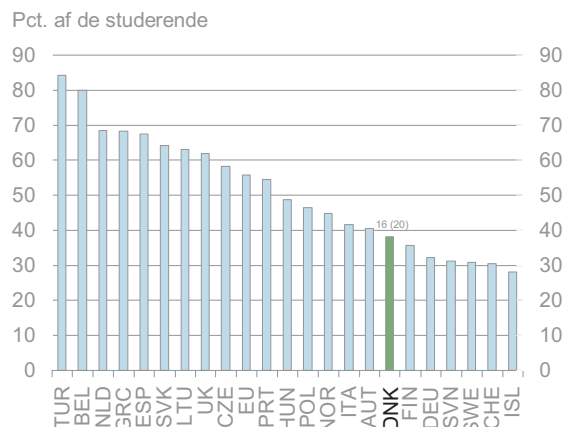
Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

Fuldførelsesalder

En lavere alder ved afslutning af uddannelse kan medføre væsentlige gevinster i form af en øget arbejdsstyrke og øgede skatteindtægter samt færre udgifter til uddannelse. For den enkelte kan der endvidere være bl.a. lønmæssige gevinster forbundet med at komme tidligt ud på arbejdsmarkedet.

Danske unge er gennemsnitlig ældre ved afslutningen af deres uddannelse end unge i de fleste andre EU-lande. Fra 2003 til 2004 er Danmark dog rykket fire pladser frem, se figur 5.7.

Figur 5.7 25 år eller yngre ved fuldførelse, 2004

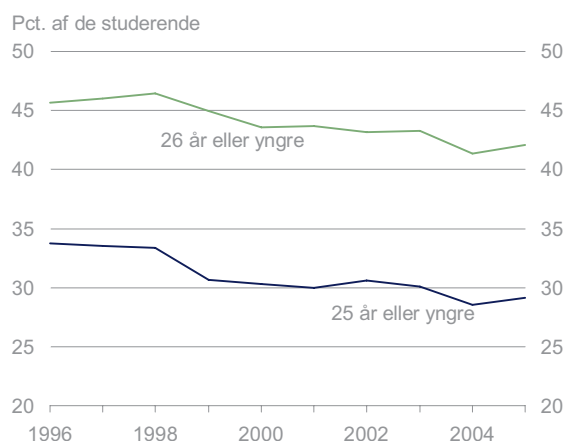

Anm.: Personer med uoplyst alder ved fuldførelse er udeladt i beregningerne. Vedrører første fuldførte videregående uddannelse (inkl. bacheloruddannelser). Danske tal i figur 5.8 er ekskl. bachelorer. Finland er tal fra 2003. Ekskl. visse korte videregående uddannelser.

Kilde: Egne beregninger på basis af tal fra Eurostat.

I 2005 var ca. 28 pct. af de studerende 25 år eller yngre ved fuldførelsen af deres uddannelse og 42 pct. 26 år eller yngre. Frem til 2004 var andelen af studerende, der var 25 år eller yngre ved færdiggørelsen af deres uddannelse, faldende. Fra 2004 til 2005 har der været en mindre stigning. Et lignende billede ses, hvis de 26-årige inkluderes, se figur 5.8.

Figur 5.8 Aldersfordeling ved fuldførelse af videregående uddannelse

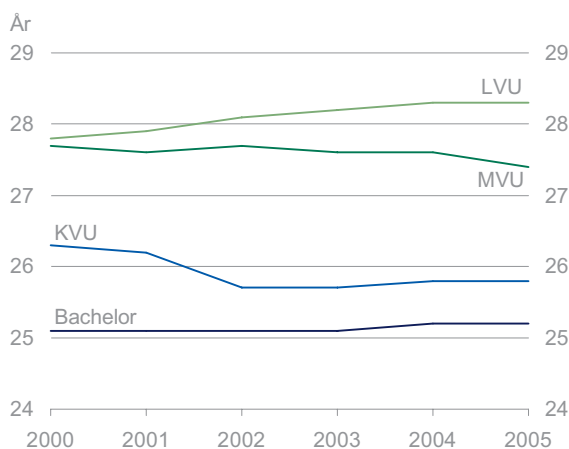
Anm.: Inkluderer ikke personer, der ender med en bacheloruddannelse som højest fuldførte.

Kilde: UNI·C Statistik & Analyse.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Den typiske alder for fuldførelse af en lang videregående uddannelse var $28 \frac{1}{3}$ år i 2005. Alderen er steget ca. $\frac{1}{2}$ år siden 2000. Alderen ved fuldførelse af en mellemlang videregående uddannelse var ca. $27 \frac{1}{3}$ i 2005. Den har været svagt aftagende siden 2002. Alderen ved fuldførelse af en kort videregående uddannelse faldt efter reformen i 2000, men lader til at have nået et stabilt niveau på omkring $25 \frac{3}{4}$ år, se figur 5.9.

Figur 5.9 Medianalder ved fuldførelse

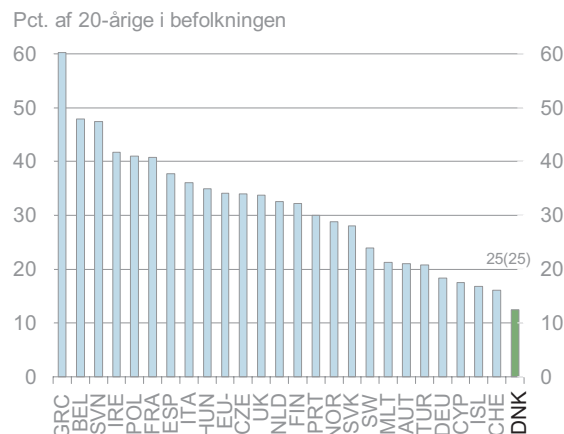
Anm.: Medianen er den midterste værdi i fordelingen (halvdelen er yngre og halvdelen er ældre). Medianen er i modsætning til gennemsnittet forholdsvis upåvirket af ekstreme værdier, som fx "evighedsstuderende". MVU indeholder professionsbachelor og øvrige mellemlange videregående uddannelser. LVU er ekskl. ph.d.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse samt Specialkørsel fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Alder ved tilgang

Mange unge tilbringer forholdsvis lang tid udenfor uddannelsessystemet, inden de påbegynder en videregående uddannelse. Lidt over 12 pct. af de 20-årige i Danmark var i gang med en videregående uddannelse i 2004. Det er den laveste andel blandt landene i OECD, se figur 5.10.

Figur 5.10 Andel af 20-årige under videregående uddannelse, 2004

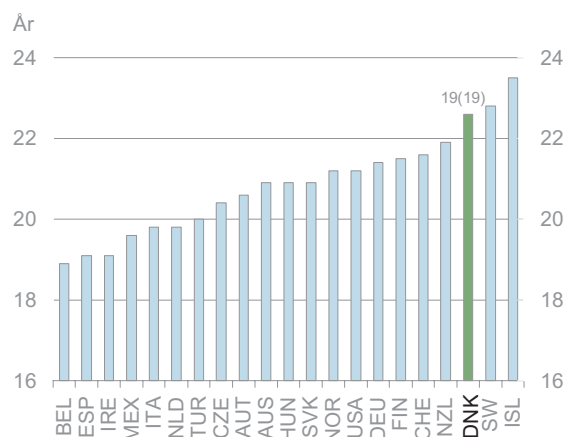

Anm.: Andel af 20-årige i befolkningen, der er i gang med en videregående uddannelse. De igangværende fuldfører ikke nødvendigvis deres påbegyndte uddannelse.

Kilde: Egne beregninger på basis af tal fra Eurostat.

Den typiske alder ved påbegyndelse af en videregående uddannelse i Danmark var lidt under 23 år i 2004. Det svarer til niveauet i 2003. Set i forhold til de øvrige OECD-lande, er det kun unge i Sverige og på Island, der påbegynder deres videregående uddannelse i en højere alder end i Danmark, se figur 5.11.

Figur 5.11 Medianalder ved tilgang, 2004

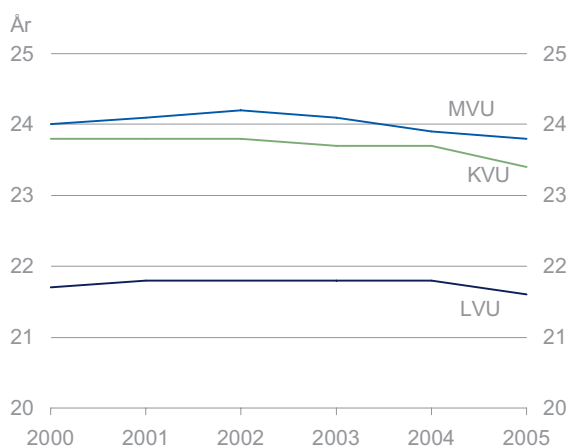
Anm.: Aldersfordelingen omfatter studerende, der begynder på en mellemlang eller lang videregående uddannelse for første gang.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

De unge er generelt yngre ved påbegyndelse af en lang videregående uddannelse end ved påbegyndelse af en kort eller mellemlang videregående uddannelse. Medianalderen ved påbegyndelse af uddannelse er aftagende på alle uddannelsesniveauer, se figur 5.12.

Figur 5.12 Medianalder ved tilgang

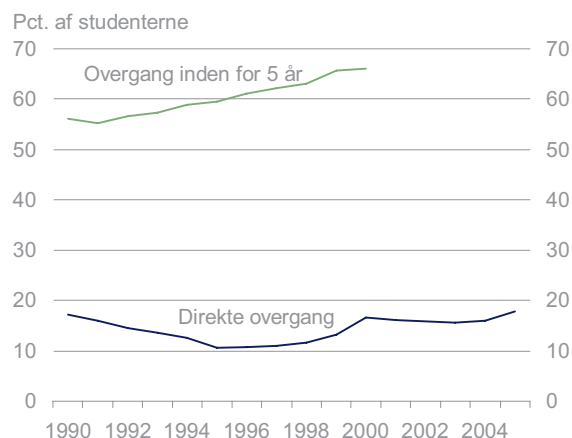

Anm.: Se anmærkning til figur 5.9. MVU indeholder professionsbachelor og øvrige mellemlange videregående uddannelser. LVU er tilgang til bacheloruddannelser og udelte kandidatuddannelser.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse samt Specialkørsel fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

Fra 2004 til 2005 er andelen af de gymnasiale studenter, der påbegynder en videregående uddannelse umiddelbart efter fuldført studentereksamen, steget fra 16 til 18 pct. Der har endvidere været en lille stigning i andelen af studenter, der påbegynder en videregående uddannelse inden for fem år efter adgangsgivende eksamen, se figur 5.13.

Figur 5.13 Overgang til videregående uddannelse

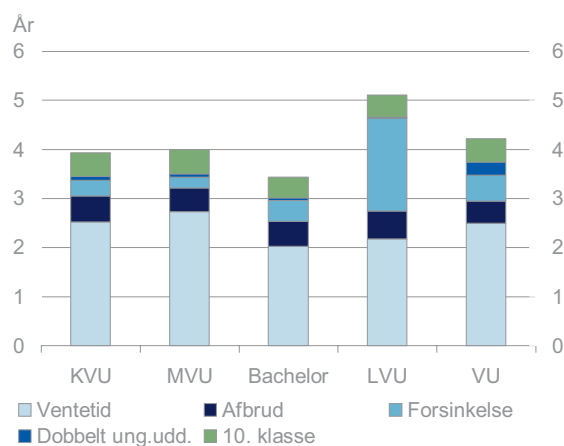

Anm.: Pct. af studenterne, der påbegynder en videregående uddannelse lige efter studentereksamen eller inden for 5 år. Årstal er år for studentereksamen.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Efter 9. klasse bruger de unge, der tager en videregående uddannelse, næsten $4\frac{1}{4}$ år ekstra på at komme igennem uddannelsessystemet i forhold til den hurtigste vej igennem. Venteperioderne udgør den største andel af det ekstra tidsforbrug, se figur 5.14.

Figur 5.14 Ekstra tidsforbrug, 2005

Anm.: Gennemsnitlig ekstra tidsforbrug for at opnå højeste uddannelse (VU er inkl. EUD). Ventetid er tid udenfor uddannelsessystemet, fx ufaglært arbejde og rejseaktivitet. Dobbelt ungdomsuddannelse er tid anvendt på nye ungdomsuddannelsesforløb efter fuldførelse af én ungdomsuddannelse. Afbud er tid anvendt på et afbrudt uddannelsesforløb. Forsinkelse er merforbrug ift. uddannelsens normerede studietid.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Regeringen har med *Aftale om fremtiden velstand og velfærd og investeringer i fremtiden* fra 2006 indgået forlig med en bred kreds i Folketinget om en række reformer på uddannelsesområdet. De indebærer bl.a. en række tiltag, der skal øge studerendes tilskyndelse til at blive hurtigere færdige, se boks 5.2.

Boks 5.2 Hurtigere gennem

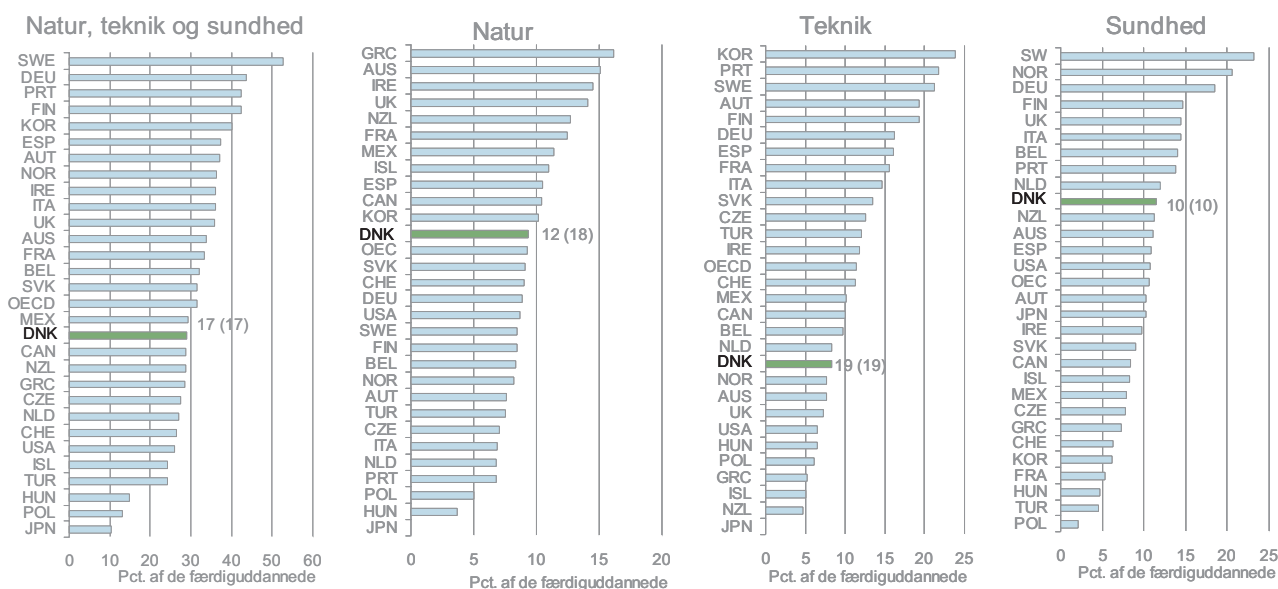
Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 indebærer en række initiativer, der sigter mod at få de unge hurtigere igennem uddannelserne:

- Optagelsessystemet skal tilgodese unge, der starter tidligere på en videregående uddannelse.
- Indretningen af universitetsuddannelserne skal understøtte de studerendes muligheder for hurtigere studie gennemførelse.
- Universiteterne skal understøtte mulighederne for de unge for hurtigere studie gennemførelse.

Fordeling på fagområde

I 2004 fik lidt under 30 pct. af de færdiguddannede i Danmark en videregående uddannelse inden for natur, teknik eller sundhed. Det svarer til andelen i 2003. Med hensyn til andelen af færdiguddannede inden for natur og sundhed placerer Danmark sig i midterfeltet blandt OECD-landene. Inden for teknik bibeholder Danmark sin placering som nr. 19, selvom Danmark er faldet tilbage i forhold til OECD-gennemsnittet fra 2003 til 2004, se figur 5.15.

Figur 5.15 De færdiguddannedes fordeling på fagområder, 2004

Anm.: Canada og Grækenland indgik ikke i Konkurrenceedvneredegeørelse 2006 (tal fra 2003). For disse lande er derfor anvendt tal fra 2004 til bedømmelsen af placeringen i 2003 (angivet i parentes). Uddannelser kategoriseres ikke helt ens i fagområder i nationale og internationale opgørelser. Tallene afviger derfor fra tallene i figur 5.16.

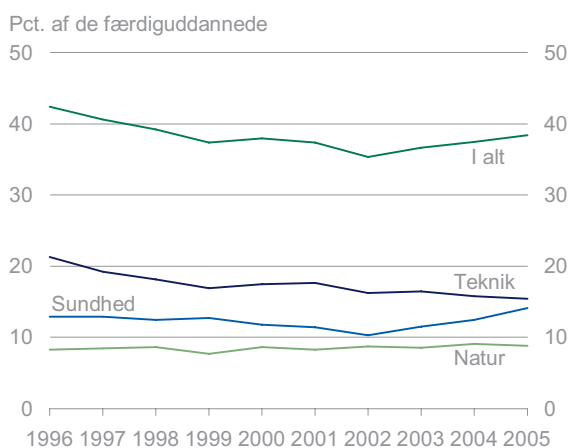
Kilde: OECD, Education database.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Danmarks placeringsfremgang fra 2003 til 2004 i fagområdet natur skyldes primært, at flere af de tidligere bedre placeret lande nu har en mindre andel af færdiguddannede inden for naturfag. Danmark har kun haft en beskedne stigning, se Factbook.dk.

På baggrund af den danske kategorisering af fagområderne natur, teknik og sundhed er der samlet set en stigende andel af færdiguddannede inden for de tre fagområder. Udviklingen skyldes en stigning inden for sundhed. I 2005 fuldførte ca. 9, 14 og 15 pct. af de færdiguddannede en uddannelse inden for hhv. natur, sundhed og teknik, se figur 5.16.

Figur 5.16 Færdiguddannede inden for teknik, natur og sundhed

Ann.: Andelen af de færdiguddannede, der fuldfører en videregående uddannelse inden for teknik, natur eller sundhed. Ekskl. ph.d. Til forskel fra Konkurrencevurdering 2006 inkluderer natur i år færdiguddannede inden for veterinær og landbrug (ca. 2 pct. i 2005).

Kilde UNI-C Statistik & Analyse.

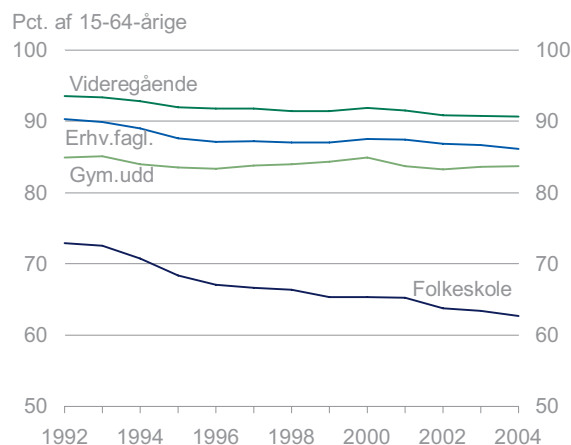
Beskæftigelse efter uddannelse

Personer med en videregående uddannelse har som hovedregel en stærkere tilknytning til arbejdsmarkedet end personer uden uddannelse.

Blandt de 15-64-årige, der har fuldført en videregående uddannelse, og som ikke er i gang med yderligere uddannelse, indgår ca. 90 pct. i arbejdsstyrken. Det samme gælder for ca. 63 pct. af de 15-64-årige, der ikke har fuldført

uddannelse udover folkeskolen og som ikke er i gang med yderligere uddannelse. Blandt de 15-64-årige med en erhvervsfaglig eller en gymnasial uddannelse gælder dette for hhv. 86 og 84 pct., se figur 5.17.

Figur 5.17 Erhvervsfrekvens for de 15-64-årige, der ikke er under uddannelse

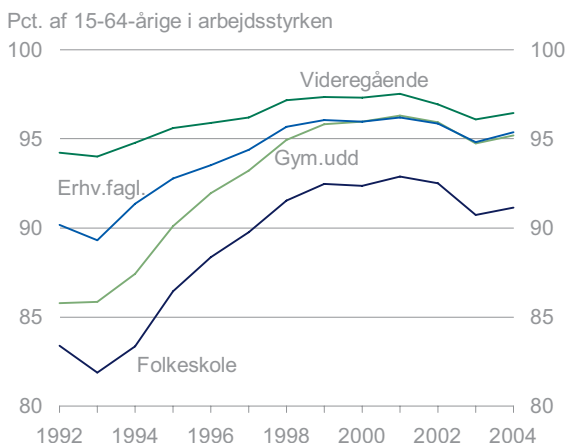
Ann.: Erhvervsfrekvenser er beregnet for befolkningen i alderen 15-64 år, som ikke er i gang med en uddannelse. Uddannelsesstatus er opgjort i oktober og arbejdsmarkedsstatus uge 48 i året.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel HFU 2.

Ved udgangen af 2004 var lidt over 96 pct. af de 15-64-årige i arbejdsstyrken med en videregående uddannelse i beskæftigelse. Samme år var 91 pct. af arbejdsstyrken uden yderligere uddannelse end folkeskolen i beskæftigelse. Beskæftigelsesgraden steg for alle uddannelsesgrupper fra 2003 til 2004, se figur 5.18.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Figur 5.18 Beskæftigelse

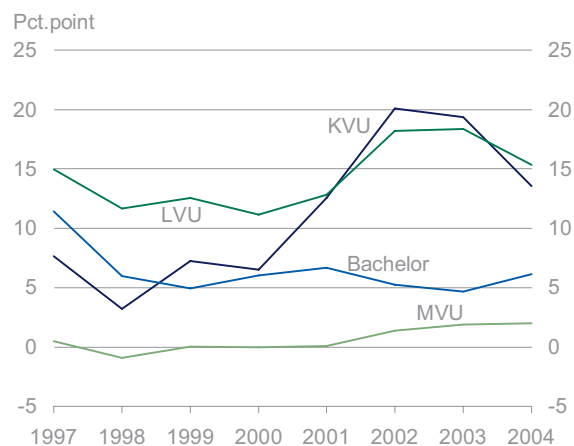

Anm.: Andel af de 15-64-årige i arbejdsstyrken, der er i beskæftigelse. Uddannelsesstatus er opgjort i oktober og arbejdsmarkedsstatus uge 48 i året. Folkeskole inkluderer uoplyste. Beskæftigelsen er her opgjort ekskl. de aktiverede og inkl. uddannelsessøgende, der arbejder over 28 timer om ugen.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken, tabel HFU 2.

I 2004 var ledigheden blandt de nyuddannede med en kort videregående uddannelse ca. 14 pct.point højere end ledigheden for hele arbejdsstyrken. For de nyuddannede med en lang videregående uddannelse var merledigheden 15 pct.point. På begge uddannelsesniveauer faldt merledigheden fra 2003 til 2004. Merledigheden for nyuddannede med en mellemlang videregående uddannelse er væsentlig lavere end for nyuddannede på de to andre uddannelsesniveauer, se figur 5.19.

Figur 5.19 Merledighed for nyuddannede

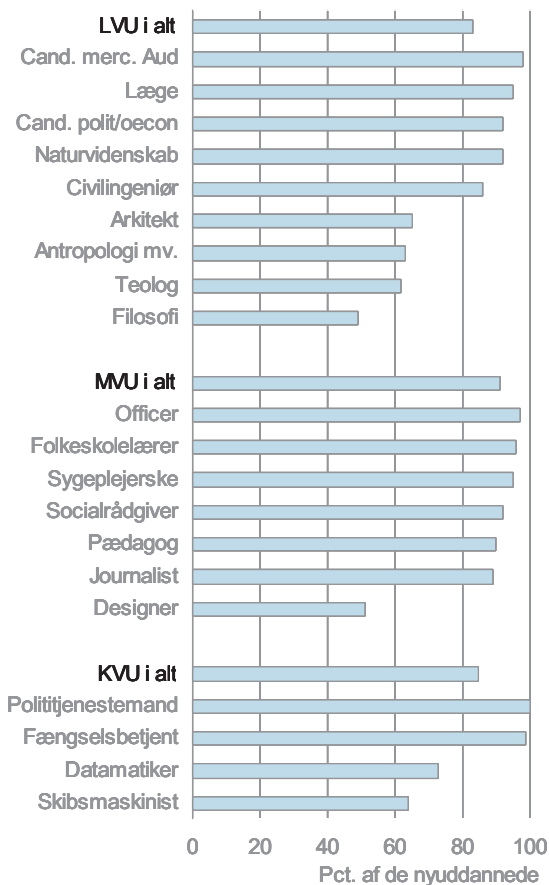
Anm.: Ledigheden for de nyuddannede fordelt på uddannelsesstype fratrukket den gennemsnitlige ledighed for hele arbejdsstyrken. Tallene er opgjort i uge 48. Nyuddannede defineres som dem, der 0 til 12 måneder efter fuldførelsen af deres højeste fuldførte uddannelse befandt sig i arbejdsstyrken enten som ledige eller beskæftigede. MVU er professionsbachelor og øvrige mellemlange videregående uddannelser. LVU er ekskl. ph.d.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Beskæftigelsen blandt de nyuddannede er generelt steget fra 2003 til 2004, men der dog stadig områder, hvor beskæftigelsen er lav. Det gælder fx nyuddannede designere og teologer. Der er bl.a. høj beskæftigelse blandt nyuddannede politimænd, officerer samt folkeskolelærere, se figur 5.20.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

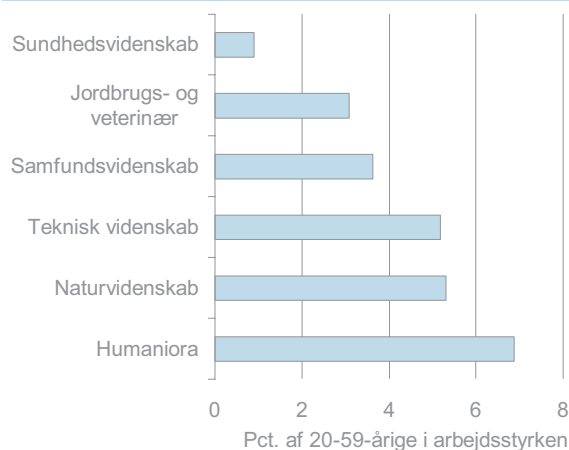
Figur 5.20 Nyuddannedes beskæftigelse, 2004

Anm.: Beskæftigelsen mv. i uge 48 2004 for studerende, der afsluttede deres uddannelse i perioden 1. juni 2003 til 31. maj 2004. Udover beskæftigelse i Danmark, inkluderer tallene også videre uddannelse på højere niveau og udvandrede, se Factbook.dk.
Kilde: Beregninger af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling.

På trods af de seneste års forbedrede konjunkturer er der nogle fagområder, hvor der stadig er høj ledighed. Det kan være et resultat af, at der produceres flere kandidater end arbejdsmarkedet efterspørger. Det gælder bl.a. uddannede inden for humaniora og naturvidenskab. Derimod indikerer den lave ledighed blandt personer med en sundhedsvidenskabelig uddannelse, at der er mangel på kandidater inden for dette område, se figur 5.21.

Figur 5.21 Ledighed, november 2004

Anm.: Ledighed i pct. af arbejdsstyrken blandt de 20-59-årige (opgjort i november måned 2004). Der er kun medtaget tal for kandidater.

Kilde: Egne beregninger på basis af 33,3 pct. stikprøve.

På baggrund af antagelser om uændret optag og fuldførelsesprocenter på kandidatuddannelserne i forhold til 2001 vil arbejdsstyrken inden for alle hovedområder stige betydeligt, undtagen indenfor sundhedsvidenskab, hvor der kun forventes en beskeden vækst, se tabel 5.3.

Tabel 5.3 Kandidater i arbejdsstyrken

	2003	2010	2020
Humaniora	38.660	52.720	69.450
Samfundsvidenskab	51.990	70.260	92.990
Naturvidenskab	15.510	20.010	25.080
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	7.910	8.920	10.720
Sundhedsvidenskab	23.540	24.570	25.160
Teknisk videnskab	24.770	29.030	35.340

Anm.: Beregningerne er foretaget på baggrund af tilgangsfrekvenser og fuldførelsesprocenter i 2001. Der er kun medtaget tal for kandidater.

Kilde: Arbejdsmarkedsstyrelsen, Analyse af akademisk arbejdsmarked, oktober 2003.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Rammevilkår for de videregående uddannelser

De videregående uddannelsers præstation bygger på de rammer, der er for indlæring, herunder indsatsen fra uddannelsesinstitutionerne, de økonomiske ressourcer og reguleringen gennem love og bekendtgørelser, se figur 5.22.

Figur 5.22 Rammevilkår

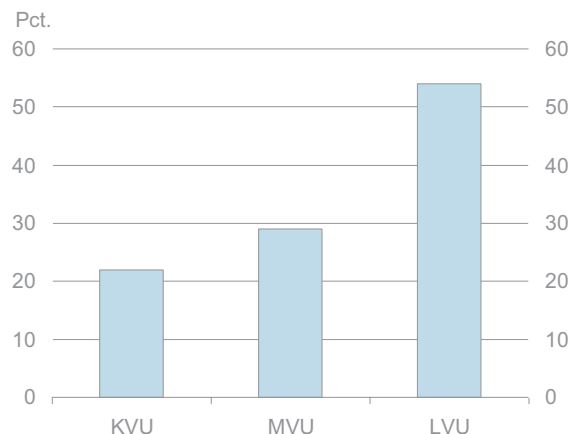

Økonomisk tilskyndelse

Valget af uddannelse afhænger af en lang række forhold som fx interesser, motivation, social baggrund og vejledning. Valget afhænger imidlertid også af det økonomiske afkast i form af højere indkomst og bedre beskæftigelsesmuligheder.

Det samlede privatøkonomiske afkast af at uddanne sig afhænger bl.a. af, hvor meget indkomsten stiger som følge af et højere uddannelsesniveau. En opgørelse på danske data viser, at afkastet af at tage en videregående uddannelse generelt er stigende med uddannelsesniveaut, se figur 5.23.

Figur 5.23 Afkast af uddannelse

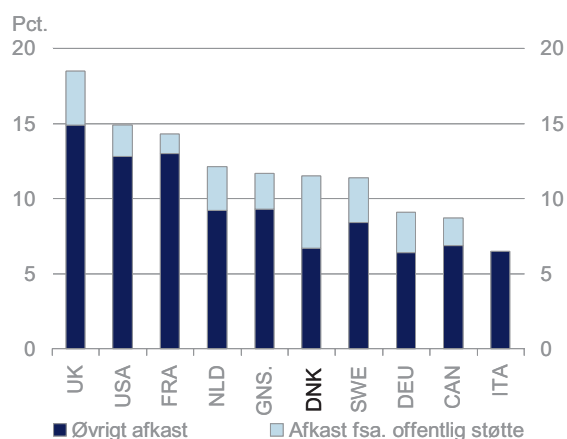

Anm.: 2004-data. Den procentvise forskel i disponibel livsindkomst tillagt nettoværdi af pensionsindbetalinger fra man er 18 til 59 år for uddannede ift.en matchet kontrolgruppe. MVU er inkl. bachelorer og LVU er inkl. ph.d. Beregningerne adskiller sig metodemæssigt fra beregningerne i figur 5.21 i Konkurrenceevneredegørelse 2006, se Factbook.dk.

Kilde: Egne beregninger på basis af 33 pct. stikprøve.

En international undersøgelse viser, at det privatøkonomiske afkast af at tage en videregående uddannelse svarer til niveauet i andre lande, se figur 5.24.

Figur 5.24 Privatøkonomisk afkast af videregående uddannelse, 1999-2000

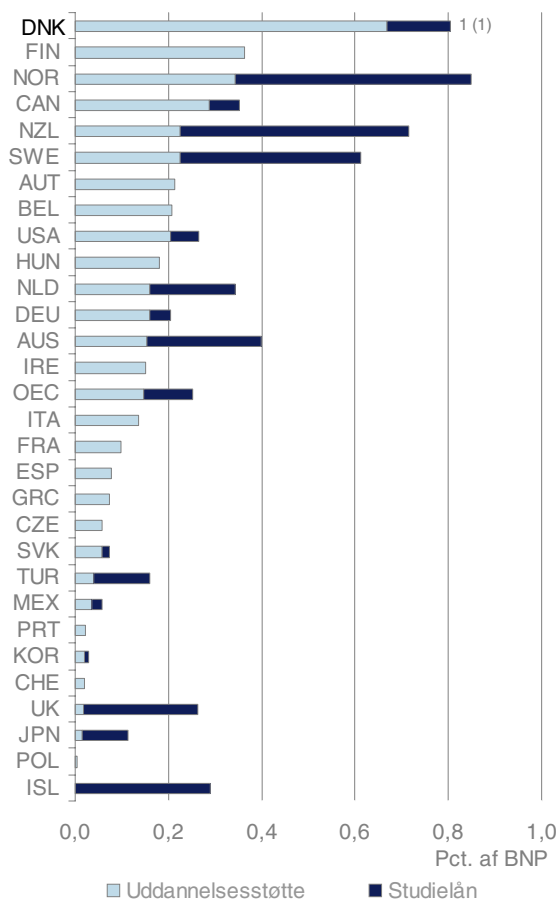
Anm.: Afkastet inkluderer udover den offentlige støtte også bruttoindkomst, skatter, risiko for ledighed og undervisningsgebyr, men ikke kompensation i tilfælde af ledighed. Der er kun medtaget tal for mænd i figuren, se Factbook.dk. Tal kan ikke opdateres.

Kilde: Blöndal et al (2002), Investment in Human Capital Through Upper-Secondary and Tertiary Education, *OECD Economic Studies No. 34*.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Denne placering skyldes dog primært den offentlige støtte under uddannelse, se figur 5.25.

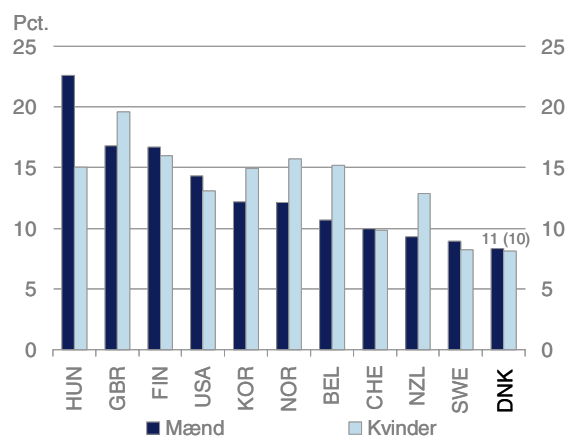
Figur 5.25 Uddannelsesstøtte og studielån, 2003

Anm.: Andel af BNP, der bruges på SU og studielån.
Kilde: OECD (2006), Education at a Glance.

En analyse af det privatøkonomiske afkast ved at tage en videregående uddannelse, hvor uddannelsesstøtte under uddannelsen ikke indgår, bekræfter dette billede. Her er det privatøkonomiske afkast af at tage en videregående uddannelse i Danmark på niveau med Sverige, men lavere end i USA og Storbritannien, se figur 5.26.

Figur 5.26 Privatøkonomisk afkast af videregående uddannelse (ekskl. SU), 2003

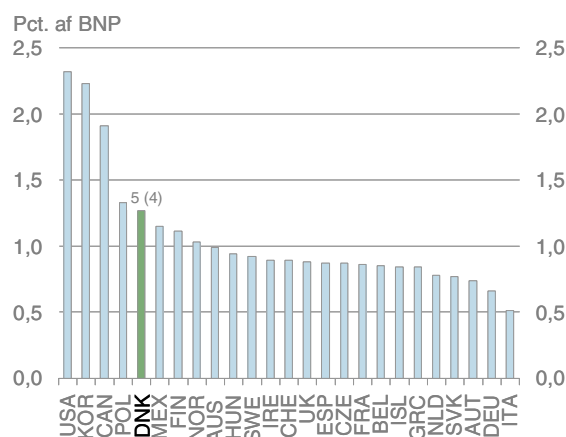
Anm.: Figuren angiver afkastet af at uddanne sig målt ved den interne rente, se Factbook.dk.

Kilde: OECD (2006), Education at a Glance.

Udgifter til videregående uddannelse

Udgifterne til videregående uddannelse - eksklusiv SU - udgjorde 1,3 pct. af BNP i 2003. Sammenlignet med de øvrige OECD-lande bruger Danmark forholdsvis mange ressourcer på de videregående uddannelser, se figur 5.27.

Figur 5.27 Udgifter til videregående uddannelse, 2003

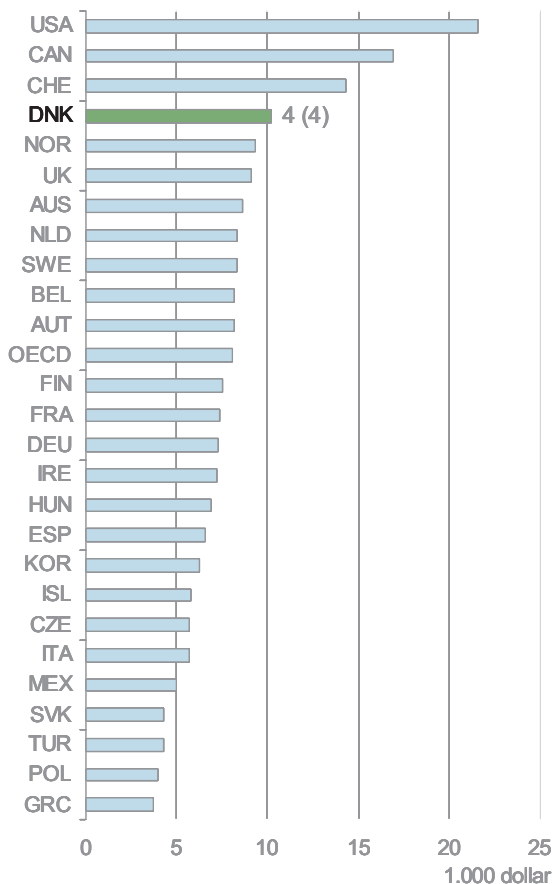
Anm.: Summen af private og offentlige udgifter til uddannelse i pct. af BNP (ekskl. studiestøtte), 2003. Canada og Korea har ikke tal for 2002. Danmarks placering i 2002 er derfor angivet ud fra den antagelse, at disse to lande havde et tilsvarende niveau i 2002.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Også målt per studerende bruger Danmark relativt mange ressourcer. Udgifterne til de videregående uddannelser lå i 2003 på lidt over 10.000 dollar per studerende, hvilket er ca. 2.000 dollar mere end OECD-gennemsnittet, se figur 5.28.

Figur 5.28 Udgifter til videregående uddannelser per studerende, 2003

Anm.: Udgifter til videregående uddannelse (eksklusiv studiestøtte og udgifter til forskning). Tallene er angivet i US dollar, korrigeret vha. PPP. Canada og Schweiz har ikke tal for 2002. Danmarks placering i 2002 er derfor angivet ud fra den antagelse, at disse to lande havde et tilsvarende niveau i 2002.

Kilde: OECD (2006), Education at a glance.

Danmarks udgifter til studiestøtte er høje i forhold til de øvrige OECD-lande, se figur 5.25. Hvis studiestøtten blev medregnet i udgifterne til videregående uddannelse, er det sandsynligt, at Danmark ville ligge endnu højere.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Offentlig forskning er en vigtig kilde til ny viden og nye idéer i samfundet. Forskning og udvikling er én af nøglerne til fortsat vækst og velstand. Det gælder ikke kun for udviklingen af erhvervslivet, men ligeledes for udviklingen af den offentlige sektor. Derfor skal den offentlige forskning have en høj kvalitet.

Hvis forskningen skal skabe vækst og velstand, er det vigtigt, at erhvervslivet anvender forskningen. Det drejer sig ikke om, at den offentlige forskning skal målrettes til erhvervslivets behov. Men den offentlige forskning skal nyttiggøres i erhvervslivet og i samfundet til gavn for brugere og borgere.

Det er regeringens mål, at

- De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling i 2010 skal nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet til forskning og udvikling i 2010.
- Den offentlige forskning skal være ny-skabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med det bedste i verden.

- Den offentlige forskning skal være relevant og understøtte høj velstand og velfærd.
- De danske universiteter skal kunne måle sig med de bedste universiteter i verden.
- Universiteterne skal skabe forskning i verdensklasse og være blandt de bedste i verden til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.
- Universiteterne skal fortsat udvikle og videreudvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

På de centrale indikatorer for videnskabelige publikationer, videnskabelige citationer, nyttiggørelse af offentlig forskning og statslige bevillinger til forskning og udvikling viser data, at der er sket en fremgang i Danmark, hvis vi sammenligner med de forudgående års danske resultater.

Data viser endvidere, at Danmark på de fire ovennævnte indikatorer ligger på samme niveau internationalt som i Konkurrenceevneredegørelse 2006. Stigningerne i de danske resultater afspejles med andre ord ikke i målinger af Danmarks internationale placering, se tabel 6.1.

Tabel 6.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til de andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Videnskabelige publikationer	↗			■
Videnskabelige citationer	↗			■
Nyttiggørelse af offentlig forskning	↗		■	
Statslige bevillinger til F&U, pct. af BNP	↗		■	
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figur 6.1 (Videnskabelige publikationer), figur 6.2 (Videnskabelige citationer), figur 6.4 (Nyttiggørelse af offentlig forskning), samt figur 6.9 (Statslige bevillinger til forskning og udvikling, pct. af BNP).

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

De statslige bevillinger til forskning og udvikling forventes i 2007 at udgøre et beløb, der svarer til ca. 0,8 pct. af bruttonationalproduktet. Det er en stigning på 0,06 procentpoint i forhold til 2006.

Nyttiggørelse af forskningen i form af kommercialisering viser, hvorvidt forskningen er relevant og med til at skabe høj velstand og velfærd. Set under ét blev de danske forskningsinstitutioners kommercielle resultater næsten fordoblet fra 2004 til 2005. Universiteternes salg af patenter og licenser blev tredoblet og antallet af nyetablerede virksomheder fra universiteterne blev fordoblet.

Den danske forskning er fortsat af en international høj kvalitet. Danmark ligger i top tre i OECD hvad angår antallet af publikationer per indbygger og antallet af citationer per publikation.

Regeringen har indgået en aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om at de offentlige forskningsbevillinger øges, således at forskning og udvikling i perioden 2007-2010 vil blive styrket med i alt 10,9 mia. kr. fra globaliseringspuljen. Regeringens vigtigste nye initiativer siden Konkurrenceevneredegørelse 2006 fremgår af tabel 6.2.

Tabel 6.2 Nye initiativer

STYRKELSE AF FORSKNINGSSYSTEMET

- Den strategiske forskning får i perioden 2007-2010 tilført yderligere 1,4 mia. kr. fra globaliseringspuljen til områder som fx vedvarende energi, miljø og transport og fødevarer, sundhed og miljø.
- Den fri forskning får i perioden 2007-2009 tilført yderligere 920 mio. kr. fra globaliseringspuljen til blandt andet det Frie Forskningsråd og fri midler til universiteterne.
- Der er etableret en pulje til investeringer i forskningsinfrastruktur på i alt 600 mio. kr. i perioden 2007-2009. De første 200 mio. kr. udmøntes i 2007.
- Præmiering af de forskningsinstitutioner, som hjemtager flest midler fra EU's 7. rammeprogram.
- Styrkelse af evaluering og måling af forskningskvaliteten i Danmark bl.a. med udviklingen af en forskningsindikator.

STYRKELSE AF FORSKNINGSUDDANNELSER OG UNIVERSITETER

- En række universiteter og sektorforskningsinstitutioner er fusioneret, så der fremover vil være i alt 14 slagkraftige forskningsinstitutioner, dvs. otte universiteter, fem sektorforskningsinstitutioner og en national forskningsinstitution.
- Der er i globaliseringsaftalen afsat midler, således at der i 2010 kan optages godt 2.400 ph.d. studerende. Forøgelsen vil særligt ske inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, IT og sundhedsvidenskab.

MERE KOMMERCIALISERING OG ERHVERVSSAMARBEJDE

- 'Proof of concept'-ordningen skal fremme modning og dokumentation af det teknologiske og kommercielle potentiale i opfindelser gjort ved offentlige forskningsinstitutioner.
- Omfanget af privat medfinansiering indgår som et element i vurderingen af ansøgninger til Det Strategiske Forskningsråd afhængigt af potentialet for kommerciel anvendelse. Det bidrager til at styrke samarbejdet mellem privat og offentlig forskning.

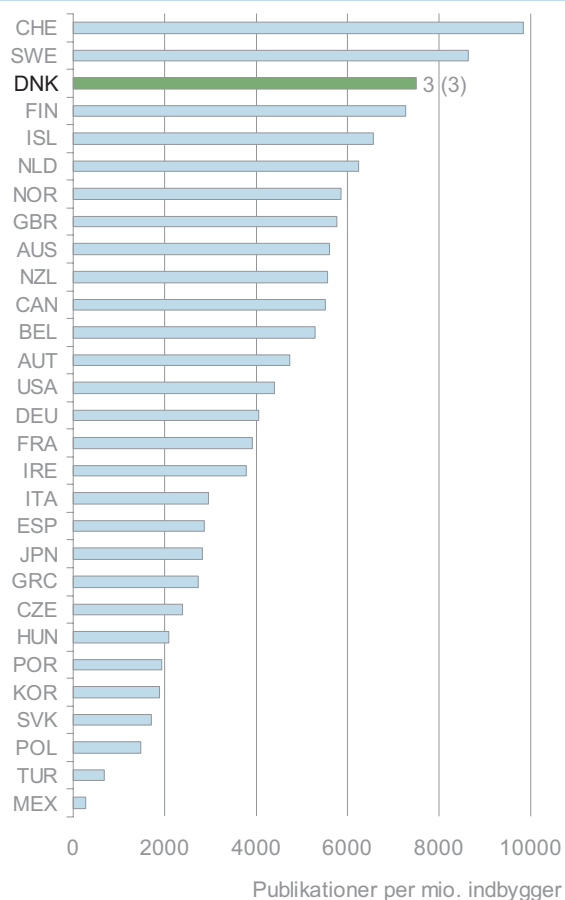
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Kvalitet af offentlig forskning

Der findes ikke en international standard for, hvordan man måler forskningens kvalitet. En indikator, som ofte anvendes til måling af forskningens kvalitet, er antallet af publikationer per indbygger. Blandt OECD-landene er Danmark kun overgået af Schweiz og Sverige i antallet af publikationer per mio. indbyggere, se figur 6.1.

Figur 6.1 Videnskabelige publikationer per mio. indbyggere, 2001-2005

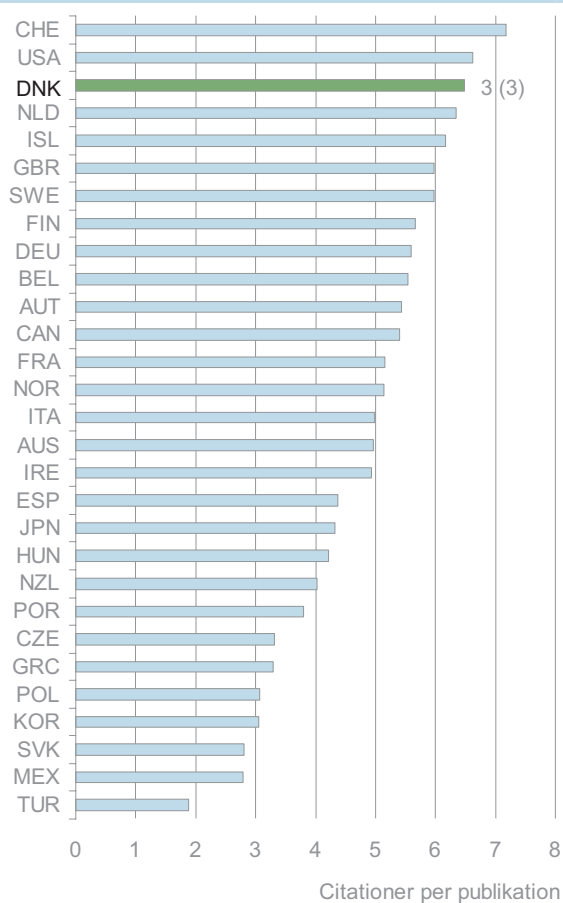

Anm: Data omfatter alle områder med undtagelse af humaniora. Kilden er forskellig fra Konkurrenceevneredegørelse 2006 og indeholder flere lande end Konkurrenceevneredegørelse 2006. Der anvendes i Konkurrenceevneredegørelse 2007 den samme kilde for opgørelser af videnskabelige publikationer og videnskabelige citationer.

Kilde: National Science Indicators (NSI), standard version 2005. Kilde til indbyggertal er OECD 2005.

Vurderingen af forskningens kvalitet understøttes af, at danske forskeres videnskabelige publikationer ofte citeres af andre forskere. De danske publikationer citeres i gennemsnit ca. 6½ gang. Blandt OECD-landene overgås Danmarks hyppighed af citationer per publikation kun af Schweiz og USA, se figur 6.2.

Figur 6.2 Videnskabelige citationer per publikation, 2001-2005

Anm: Data omfatter alle områder med undtagelse af humaniora. Kilden er forskellig fra Konkurrenceevneredegørelse 2006 og indeholder flere lande end Konkurrenceevneredegørelse 2006. Der anvendes i Konkurrenceevneredegørelse 2007 samme kilde for opgørelser af videnskabelige publikationer og videnskabelige citationer.

Kilde: National Science Indicators (NSI), standard version 2005. Kilde til indbyggertal er OECD 2005.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

For at forbedre målingen af forskningens kvalitet er der igangsat et arbejde med at udvikle en database for al forskningsudgivelse. Projektet skal skabe et bedre grundlag for, at vurdere relevansen og kvaliteten af den danske forskning, se boks 6.1.

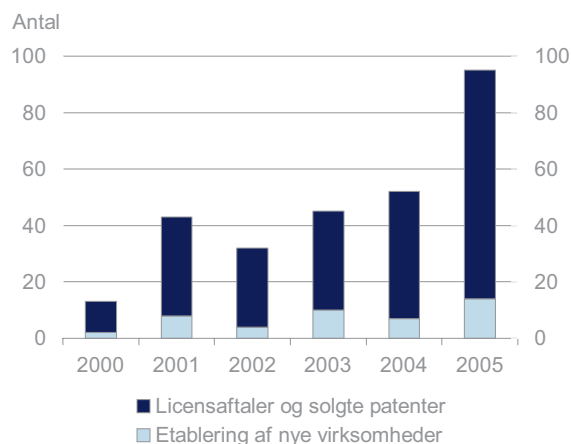
Boks 6.1 Måling af forskningskvalitet

I international sammenligning af forskningskvalitet kan antal af publikationer og omfang af citationer anvendes. Der er imidlertid mange forbehold knyttet til anvendelsen af sådanne internationale sammenligninger. Forbeholdene går hovedsageligt på, at der er forskellig publicerings- og citationstraditioner inden for de forskellige faglige discipliner. Det betyder, at opgørelserne dækker det naturvidenskabelige område bedre end humaniora og samfundsvidenskaberne. Desuden er der en usikkerhed knyttet til validiteten af de indberettede data. For at få velfunderet og valid viden om forskningspublicering på hele det videnskabelige felt, har Forsknings- og Innovationsstyrelsen igangsat et projekt til udvikling af en dansk forskningsindikator. Målet er en central dansk database for forskningsudgivelser, som skal tilvejebringe supplerende oplysninger om dansk forskningskvalitet.

Relevans og nyttiggørelse af offentlig forskning

Kommercialiseringen af danske forskningsresultater udvikler sig positivt. Set under ét er antallet af kommercielle resultater næsten fordoblet fra 2004 til 2005, se figur 6.3.

Figur 6.3 Kommercielle resultater, Danmark, 2000-2005

Kilde: Kommercialisering af forskningsresultater - statistik 2005. Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2006.

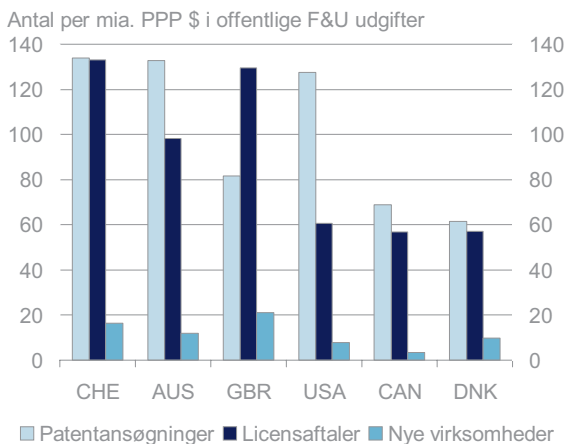
Stigningen i kommercielle resultater fra 2004 til 2005 skyldes især flere registrerede softwarepatenter.

Universiteterne har stor andel i den kraftige stigning i de kommercielle resultater. I 2005 solgte universiteterne tre gange så mange patenter og licenser som året før. Antallet af nyetablerede virksomheder baseret på universiteternes patenter og licenser blev i samme periode fordoblet, se Factbook.dk.

Trods væksten i kommercialiseringen af forskningsresultater i Danmark ligger vi fortsat efter de bedste lande, som typisk har længere erfaring på området. Danmark får generelt kun halvt så mange patentansøgninger ud af offentlige forskningsmidler som fx Australien og USA og kun halvt så mange licensaftaler som fx Schweiz og Storbritannien, se figur 6.4.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Figur 6.4 Nyttiggørelse af offentlig forskning, 2005

Anm: Udvalgte lande. Kommercialiseringsdata for USA, CAN og DNK er fra 2005; for UK fra 2003-4, CHE fra 2003 og for AUS fra 2002. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 blev beregningen lavet som kommercialisering per 1000 VIP årsværk. Her er den lavet som kommercialisering per mia. PPP \$ i offentlige F&U udgifter. Data for udgifter til F&U er typisk fra samme år som kommercialiseringsdata. For USA og CHE dog 2004.

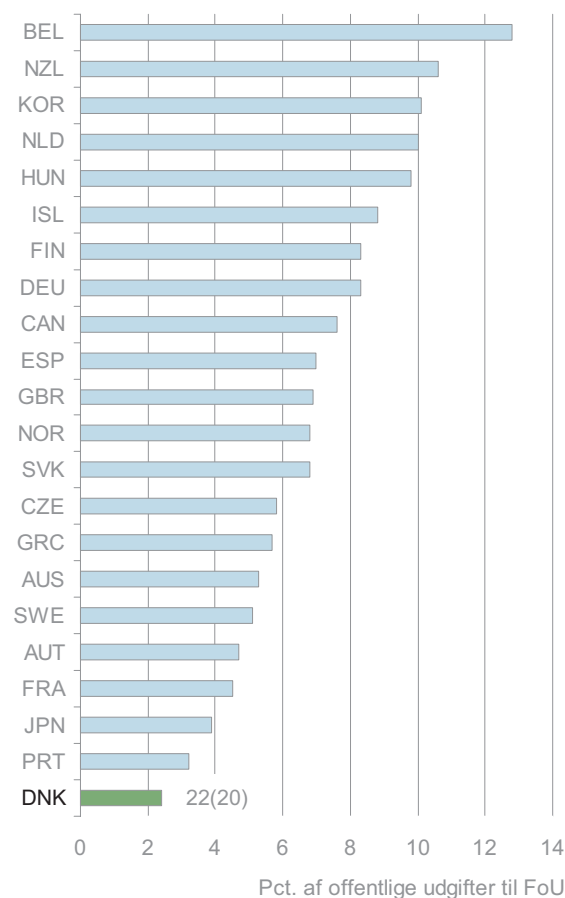
Kilde: AUTM Canadian Licensing Survey FY2005, AUTM 2007; AUTM U.S. Licensing Survey FY2005, AUTM 2007; Kommercialisering af forskningsresultater - Statistik 2005, Forsknings- og innovationsstyrelsen 2006; UK University Commercialisation Survey FY2004, UNICO 2005; National Survey of research commercialisation Years 2001 and 2002, Australian Government Dept. of Education, Science and Training 2004; Technologietransferaktiviteten 2003, CEST 2005; Main Science and Technology Indicators, OECD 2006/II.

Erhvervslivets medfinansiering af den offentlige forskning og udvikling kan være en indikator for erhvervslivets vurdering af forskningens relevans. Erhvervslivet medfinansierer fortsat en relativt lille del af den forskning og udvikling i Danmark, som bliver udført i den offentlige sektor.

I Konkurrenceevneredegørelse 2006 er erhvervslivets medfinansiering opgjort til at være ca. 4 pct. i 2002, mens den i den seneste opgørelse fra 2003 er nede på ca. 2 pct. Det skyldes blandt andet et skift i opgørelsesmetode. Med samme opgørelsesmetode ville tallet for 2002 være 3,4 pct. Der er således tale om et fald fra 3,4 pct. i 2002 til 2

pct. i 2003. Belgien og New Zealand har den største medfinansiering fra erhvervslivet på mere end 10 pct. Den relativt lave andel af medfinansiering fra erhvervslivet indikerer, at der er potentiale for at forbedre samarbejdet mellem de offentlige forskningsinstitutioner og erhvervslivet, se figur 6.5.

Figur 6.5 Erhvervslivets medfinansiering af offentlig forskning og udvikling

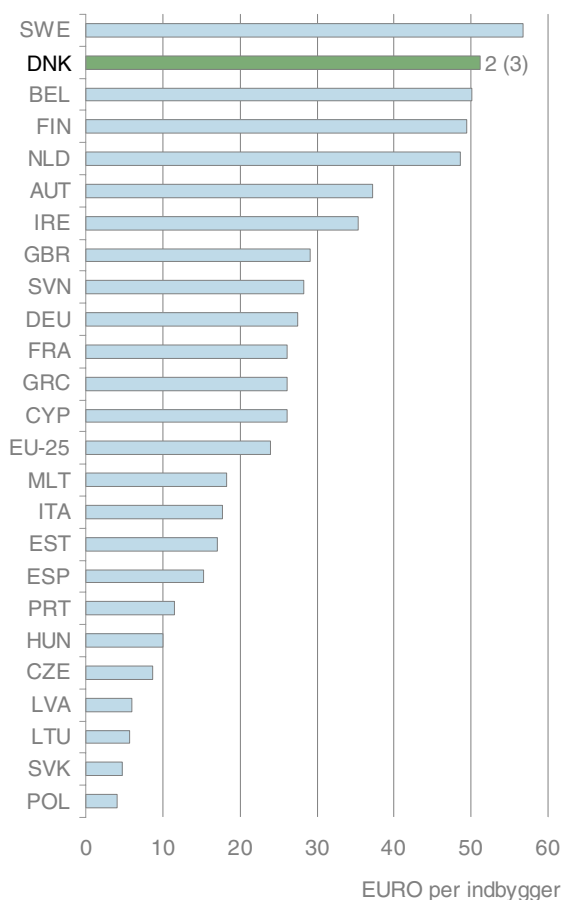
Anm.: Data er angivet for senest tilgængelige år. Typisk fra 2003 eller 2004, dog 2001 for BEL og 2002 for hhv. AUS og AUT. DNK er for 2003. Placeringen som nummer 20 i parentes er baseret på, at samme opgørelsesmetode er anvendt for både 2002 og 2003. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 med anden opgørelsesmetode var Danmark placeret som nummer 19.

Kilde: OECD Research and Development Statistics.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

En anden indikator for forskningens kvalitet er evnen til at tiltrække midler fra EU's rammeprogrammer. Blandt kriterierne for tildeling af EU forskningsmidler er, at flere lande deltager i forskningsprojekterne samt vurderinger af forskningsprojekternes kvalitet og relevans. I forhold til indbyggertallet er Danmarks andel af bevillingerne fra EU's 6. rammeprogram fortsat højt. Danmark overgås alene af Sverige, se figur 6.6.

Figur 6.6 Bevillinger per indbygger fra EU's 6. rammeprogram, 2003-2006

Anm.: Bevillingerne opgøres akkumuleret over perioden for EU's 6. rammeprogram (2003-2006). I Danmarks internationale placering i Konkurrenceregørelse 2006 var kun DNK, SWE og FIN medtaget i opgørelsen.

Kilde: EU Kommissionen, juli 2006.

Rammevilkår for offentlig forskning

Der er en række rammevilkår, som har indflydelse på den offentlige forsknings kvalitet, relevans og nyttiggørelse. Det er særligt omfanget af forskningsmidlerne, konkurrence om forskningsmidlerne, samspillet mellem private og offentlige forskere i ind- og udland og antallet af forskere og deres kompetencer, se figur 6.7.

Figur 6.7 Rammevilkår for offentlig forskning

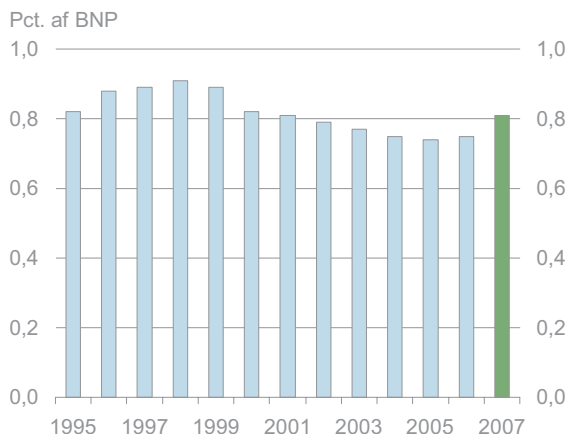

Offentlige bevillinger til forskning og udvikling

Forskningsinstitutionerne og virksomhederne skal have tilstrækkelige forskningsmidler. Udviklingen i de offentlige bevillinger til offentlig forskning og udvikling har de seneste år været positiv. De statslige bevillinger til forskning og udvikling forventes i 2007 at ville udgøre et beløb svarende til ca. 0,8 pct. af bruttonationalproduktet. Det er en stigning på 0,06 procentpoint i forhold til 2006, se figur 6.8.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Figur 6.8 Samlede offentlige bevillinger til forskning og udvikling

Anm.: Data er opgjort som budgettal. Ændringer i opgørelsesmetoden forringer sammenligneligheden før og efter 1999. I opgørelsen medregnes bevillinger på finansloven (herunder midler fra højteknologifonden), provenutab pga. 150 pct. fradragsordningen, midler fra grundforskningsfonden, midler fra amter og kommuner samt midler som er modtaget fra EU og Nordisk Ministerråd.

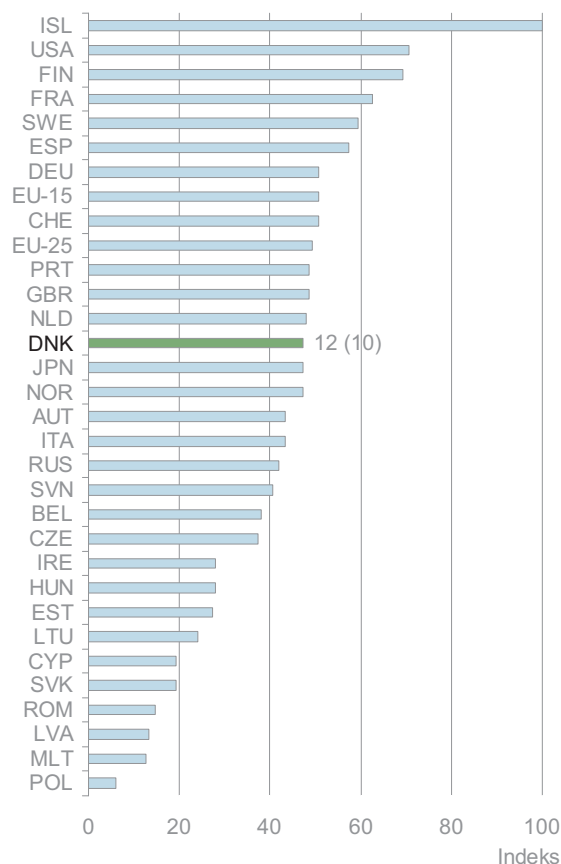
Kilde: Finansministeriet.

Boks 6.2 Globaliseringspuljens midler til forskning og udvikling

Som en del af aftalen om udmøntning af globaliseringspuljen vil den offentlige forskning og universiteterne i perioden 2007-10 blive tilført yderligere i alt 10,9 mia. kr. til forskning og udvikling. Midlerne anvendes til opprioriteringer af en række områder inden for offentlig forskning og udvikling. Af de 10,9 mia. kr. er der i 2007 fx afsat i alt 415 mio. kr. fra globaliseringspuljen til den frie og den strategiske forskning, 200 mio. kr. til investeringer i forskningsinfrastruktur, 55 mio. kr. til samarbejde med private om forskning og udvikling og 105 mio. kr. til flere ph.d.-stipendier og post.doc.-stillinger. Disse beløb vil i 2008 ca. blive fordoblet.

Sammenlignet med de lande, som indgik i Konkurrencevnerede-gørelse 2006, placerer Danmark sig fortsat i midterfeltet i den internationale sammenligning af statslige bevillinger til forskning og udvikling, se figur 6.9.

Figur 6.9 Statslige bevillinger til forskning og udvikling, pct. af BNP, 2005

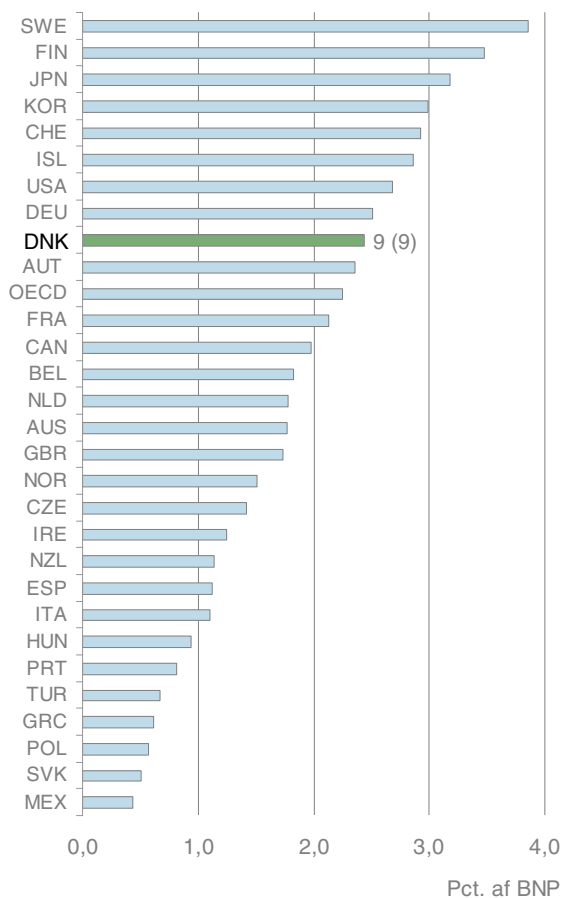
Anm.: Data er opgjort som procent af BNP. Island er sat til indeks 100. Data for EU-15 og EU-25 er baseret på Eurostats skøn. Data er fra 2005, CHE og RUS dog 2004. Opgørelsen svarer ikke fuldt til den opgørelsesmetode, som anvendes i Danmark. Data er således opgjort eksklusiv forskningsbevillinger fra EU og Nordisk Ministerråd. CHE, ITA, RUS, SVN, HUN, EST, SVK, MLT og LVA indgik ikke i Konkurrencevnerede-gørelse 2006. GRC og SLO indgik i Konkurrencevnerede-gørelse 2006, men ikke i ovenstående. Danmarks placering i parentes er baseret på Konkurrencevnerede-gørelse 2006, hvor færre lande indgik i opgørelsen.

Kilde: EUROSTAT, Statistics in focus, 17/2006.

Danmark ligger lige over OECD-gennemsnittet for de samlede udgifter til forskning og udvikling som pct. af BNP, se figur 6.10.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Figur 6.10 Offentlige og private udgifter til forskning og udvikling, 2005

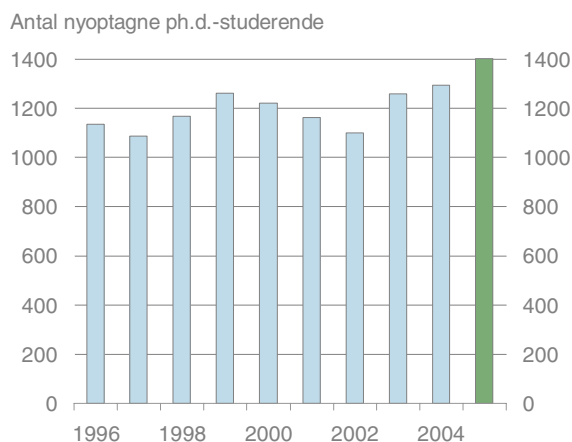

Anm.: Data er for de fleste lande fra 2005. Data fra TUR, ITA, USA, GBR, NLD, CHE, JPN, AUS og OECD er fra 2004, MEX, NZL og ISL er fra 2003. Data kan ikke sammenlignes med data for figur 6.8. Det skyldes, at figur 6.8 opgøres efter finansieringskilde, mens OECD-tallene i figur 6.10 og 7.9 viser, hvilken sektor forskningen udføres i. Danmarks placering i parentes er lavet med udgangspunkt i data fra 2004, dog 2003 for ISL, MEX, NZL og SWE.
Kilde: OECD, Main Science and Technology Indicators, december 2006.

Tilgang af kvalificerede forskere

Kvalificerede forskere er en vigtig rammebetingelse for at forbedre kvaliteten af forskningen i både den offentlige og den private sektor. I Danmark sker uddannelsen som forsker typisk gennem erhvervelsen af en ph.d.-grad. Det er derfor vigtigt at få flere ph.d.-stipendier. Der er fra 2004 til 2005 sket en stigning på ca. 8 pct. i antallet af nyoptagne ph.d.'ere, se figur 6.11.

Figur 6.11 Nyoptagne ph.d. studerende, 1996-2005

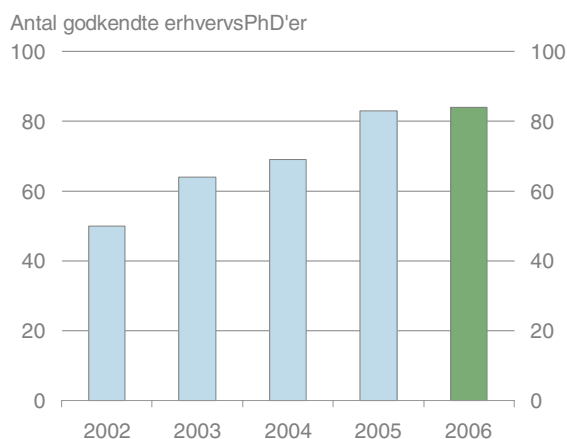

Anm.: Dataserien er justeret i forhold til Konkurrencevnerede gørelsen 2006.

Kilde: Center for forskningsanalyse, ph.d.-registeret.

En del af stigningen i antallet af ph.d.'ere de seneste år skyldes en vækst i antallet af erhvervs-PhD'ere, se figur 6.12.

Figur 6.12 Erhvervs-PhD projekter, 2002-2006

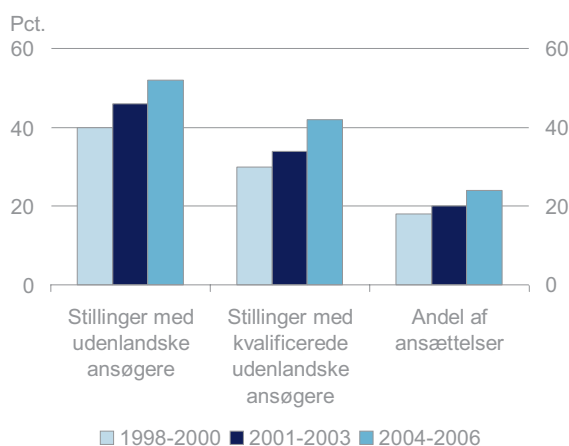
Kilde: ErhvervsPhD – et effektivt redskab for innovation og vidensspredning, Forsknings- og Innovationsstyrelsen, 2007.

Erhvervs PhD-initiativet er et treårigt erhvervsrettet forskningsprojekt, hvor ph.d.'erne uddannes som forskere med udgangspunkt i en tæt tilknytning til både virksomheder og forskningsinstitutioner. Uddannelsen bidrager til at sende mange højtudannede ud i erhvervslivet – ofte i ledende stillinger inden for forskning og udvikling.

Internationalt forskningssamarbejde

Et vigtigt element i internationaliseringen af forskningen er tiltrækning af kvalificerede udenlandske forskere til Danmark. Der har de seneste år været en stigende interesse blandt udlændinge for forskningsstillinger på danske universiteter. Andelen af forskningsstillinger med udenlandske ansøgere er således vokset fra 2001-2003 til 2004-2006. Også andelen af udlændinge blandt forskere, der blev ansat, er vokset fra 2001-2003 til 2004-2006, se figur 6.13.

Figur 6.13 Udlændinge i ansøgerfeltet og blandt ansættelser, 2004-2006

Anm.: Andel af nye forskningsstillinger med udlændinge i ansøgerfeltet og blandt ansættelser. Opgørelsesmetoden for andel af ansættelser er ændret fra Konkurrenceevneredegørelse 2006. Opgørelsesmetoden i Konkurrenceevneredegørelsen 2007 tager udgangspunkt i statsborgerskab og ikke i sidste ansættelsesland.

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse.

Forskellige typer forskningsbevillinger

Forskning kategoriseres ofte på tre forskellige måder:

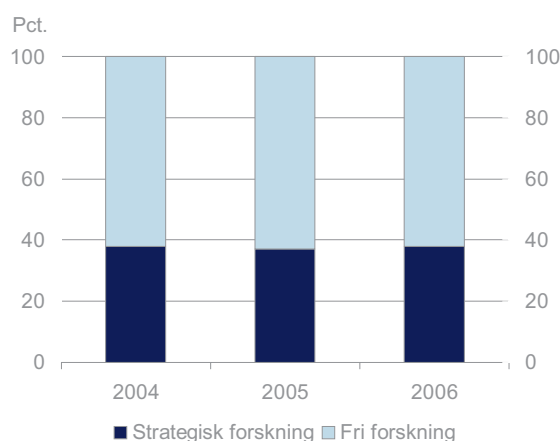
- Basismidler til forskning eller konkurrenceudsatte forskningsmidler.

- Frie forskningsmidler eller strategiske forskningsmidler.
- Grundforskning eller anvendt forskning.

De to første opgørelser handler om forskningens finansiering og er supplerende. Det vil fx sige, at strategiske forskningsmidler både kan være basisbevillinger og konkurrenceudsatte midler. Og omvendt, at konkurrenceudsatte midler både kan være frie forskningsmidler og strategiske midler. Det illustreres nedenfor. Den tredje opgørelse handler om forskningens art og kan finansieres med alle fire typer midler, se boks 6.3.

Fordelingen mellem frie og strategiske forskningsmidler fremgår af figur 6.14.

Figur 6.14. Fordeling af frie og strategiske forskningsmidler, 2004-2006

Kilde: Statsligt Forskningsbudget 2004-2005, Finansministeriets forskningsbudgetsystem for Finansloven 2006 og Finansloven 2007.

Det er væsentlig for kvaliteten af den offentlige forskning, at bevillingerne i et vist omfang er udsat for konkurrence. Det kan dreje sig om forskellige typer konkurrenceudsættelse fra direkte konkurrenceudsættelse til resultatbaseret fordeling af midler.

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

Boks 6.3 Definition af forskningsbegreber

Hvordan uddeles forskningsmidlerne?

Konkurrenceudsatte midler fordeles gennem åbne opslag og er ikke på forhånd øremærket til bestemte institutioner eller forskere.

Basismidler gives p.t. uden konkurrence og direkte som en samlet sum til de enkelte forskningsinstitutioner, fx via finansloven.

Er forskningsmidlerne afsat til særlige formål?

Strategiske forskningsmidler er midler, der fra politisk side på forhånd er afsat til særlige forskningsformål eller områder. Midlerne er således politisk tematiseret til forskellige forskningsformål.

Frie forskningsmidler er midler, der ikke på forhånd er afsat til særlige forskningsformål fra politisk side.

Hvad er sigtet med forskningen?

Grundforskning er eksperimentel eller teoretisk virksomhed, der primært udføres for at fremskaffe ny viden om det underliggende grundlag for fænomener og observerbare fakta, uden specifikt sigte på anvendelse eller brug.

Anvendt forskning er (som grundforskning) forskning af original karakter, som udføres for at skaffe viden. Anvendt forskning er imidlertid primært rettet mod bestemte praktiske mål eller anvendelser. Udvikling eller innovation er systematisk virksomhed, der anvender eksisterende viden fra fx forskning, og som er rettet mod en specifik anvendelse.

Anm.: Forskning kategoriseres ofte på tre forskellige måder. De tre måder fremgår af tabellens tre rækker.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Virksomhedernes evne til at være innovative og bruge ny viden er afgørende internationale konkurrenceparametre. Hvis Danmark skal have det fulde udbytte af globaliseringen, skal vi udvikle, producere og markedsføre de varer og serviceydelser, som kunderne foretrækker.

Det er regeringens mål, at

- Danske virksomheder skal være blandt de mest innovative i verden.
- Danmark skal fortsat være blandt de lande i verden, hvor de private virksomheder forsker og udvikler mest. Den private sektor skal bruge mindst 2 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling i 2010.
- Danmark skal være blandt de bedste lande til at omsætte nye forskningsresultater og viden fra forsknings- og uddannelsesinstitutionerne til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Andelen af innovative virksomheder i Danmark er steget lidt siden sidste måling. Danmark er rykket lidt frem i feltet blandt landene i EU-15, men ligger dog fortsat i midterfeltet. Omsætningen fra nyudviklede varer og serviceydelser er faldet i forhold til sidste måling.

Danske virksomheder har i forhold til sidste måling indgivet flere patentansøgninger ved den europæiske patentorganisation. Danmarks placering som nummer seks blandt OECD-landene er dog uændret.

Danmark har i forhold til sidste måling øget antallet af ansøgninger om varemærker markant og er rykket op fra en tredjeplads til en andenplads blandt EU-15-landene.

Erhvervslivet investerer, hvad der svarer til 1,7 pct. af BNP, i forskning og udvikling. Det er det samme som i sidste måling. Danmark er som i sidste måling placeret som nummer 8 blandt OECD-landene.

Tabel 7.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Udvikling i Danmark	Placering blandt OECD-landene		
		Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Patentering (EPO)	↗		■	
Andel af innovative virksomheder*	↗		■	
Omsætning fra nye varer*	↘			■
Omsætning fra nye serviceydelser*	↘		■	
Privat forskning og udvikling, pct. af BNP	■		■	
Samspil med kunder*	■		■	□
Samspil med universiteter mv.*	■		■	
Samlet vurdering	■		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. □ angiver at Danmark i Konkurrenceevneredegørelsen 2006 lå i top 5. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figur 7.7 (EPO-patentering), figur 7.2 (Produkt- og/ eller procesinnovative virksomheder), figur 7.5 (Omsætning af nyudviklede varer og serviceydelser), 7.10 (Private investeringer i forskning og udvikling), figur 7.15 (Kunder som kilde til innovation) samt figur 7.16 (Universiteter mv. som kilde til innovation) * Kun sammenligning med EU-15, Norge og Island.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

For så vidt angår innovative og højtuddannede medarbejdere har der i en årrække været en stigning i andelen af privatansatte med en videregående uddannelse. Denne udvikling er fortsat siden sidste måling.

Andelen af danske virksomheder, som angiver kunder som en vigtig kilde til innovationer, er uændret, mens kunderne i andre EU-lande har en tiltagende betydning. I europæisk sammenhæng er Danmark derfor

lidt lavere placeret end i sidste måling. I forhold til samspillet mellem danske virksomheder og universiteter mv. er situationen uændret i forhold til sidste måling, og Danmark ligger i europæisk sammenhæng fortsat i midterfeltet.

Der er i tabel 7.2. angivet en oversigt over nye initiativer på innovationsområdet.

Tabel 7.2 Nye initiativer

SAMSPIL MELLEM VIDENINSTITUTIONER OG VIRKSOMHEDER

- Der er afsat midler til matchmakere, som sætter virksomheder og videninstitutioner i forbindelse med hinanden og igangsætter samarbejdsprojekter.
- Det er lavet et nyt tilbud til små og mellemstore virksomheder, som kan få rabat, når de køber viden hos en videninstitution.
- Det er vedtaget at igangsætte et dobbelt-op-initiativ, hvor der ydes offentlig medfinansiering til samfinansierede forskningsprojekter mellem små og mellemstore virksomheder og videninstitutioner.
- Det er besluttet at udbyde en åben pulje, der kan imødekomme nye ideer og behov for samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner.

GODKENDT TEKNOLOGISK SERVICE (GTS)

- Der er iværksat et åbent udbud med henblik på at få nye aktører i den teknologiske service. Det forventes at nye aktører kan godkendes i 2007.
- Det er vedtaget at etablere et innovationscenter for E-business, der skal understøtte små og mellemstore virksomheders brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

NY VIDEN OM KUNDER OG MARKEDER

- Der er iværksat et program for brugerdreven innovation. Formålet med programmet er at udvikle nye produkter, serviceydelser mv. på grundlag af et bedre kendskab til kundernes og brugernes behov. Under programmet igangsættes konkrete projekter i virksomheder, offentlige institutioner mv.

INNOVATION I SMÅ OG MELLEMSTORE VIRKSOMHEDER

- Det er vedtaget at etablere tre pilotprojekter, hvor regionale innovationsagenter skal fremme innovation og vidensamarbejde hos små og mellemstore virksomheder, som ikke har tradition for samarbejde med videninstitutioner.
- Det er vedtaget at iværksætte et treårigt Gazelle Growth program, der skal styrke innovation og værditilvækst i videnintensive små og mellemstore virksomheder.

ØVRIGE

- Der er igangsat et arbejde med sigte på udviklingen af et sæt indikatorer med henblik på bedre måling og evaluering af resultaterne af bevillinger til innovation og vidensspredning.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3

Innovation i virksomhederne

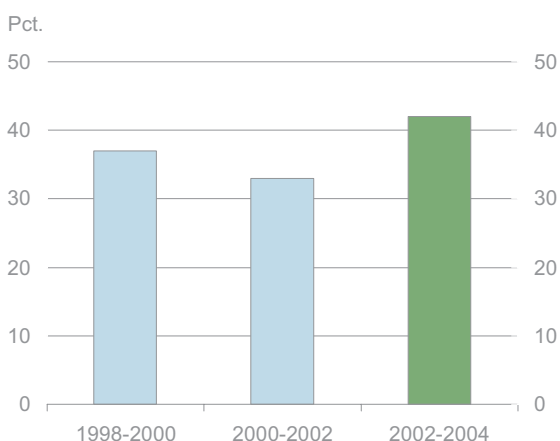
Virksomhedernes innovation handler om at omsætte nytænkning til kommerciel værdi, bl.a. ved at udvikle nye varer og serviceydelser, nye processer, nye former for marketing og nye organisationsformer. Innovation kan tage udgangspunkt i ny viden men kan også være en ny måde at anvende kendt viden på.

Der findes ikke ét bredt anerkendt mål for et lands innovative præstationer. Danmarks innovative præstationer er nedenfor belyst ved brug af en række forskellige mål, bl.a. virksomhedernes produkt- og procesinnovationer, omsætning fra nye varer og serviceydelser samt antal patenter og varemærker. Det er i de internationale sammenligninger som hovedregel kun muligt at sammenligne Danmark med EU-landene, Norge og Island.

Produkt- og procesinnovation

Andelen af produkt- og procesinnovative virksomheder ("innovative virksomheder") er i Danmark på 42 pct., hvilket er lidt højere end tidligere, se figur 7.1.

Figur 7.1 Produkt- og/eller procesinnovative virksomheder, 2000-2004

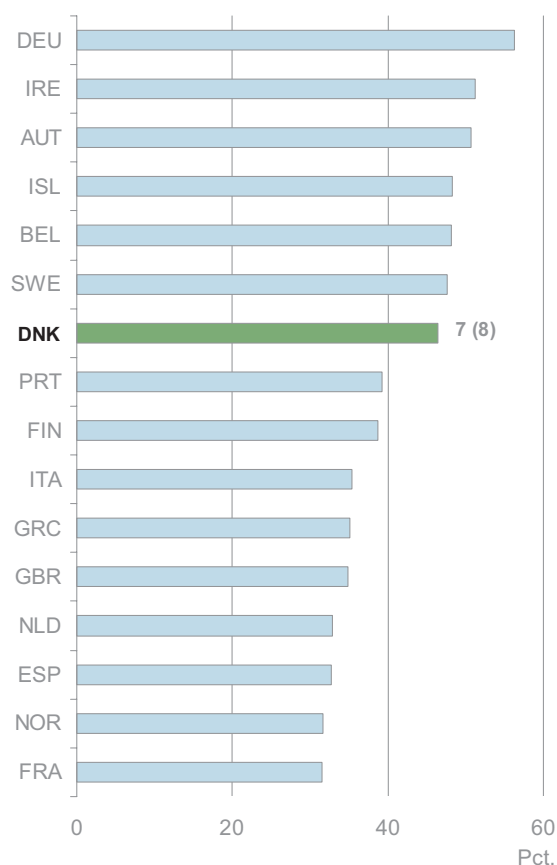

Anm.: Virksomhedspopulationen er forskelligt defineret i figur 7.1 og figur 7.2 med hensyn til branchefægrænsning, hvorfor tallene for Danmark ikke er direkte sammenlignelige. Data er survey-baseret. Se også boks 7.1.

Kilde: Center for Forskningsanalyse: Innovation i dansk erhvervsliv - Innovationsstatistik 2002-2004.

Danmark er rykket lidt frem i feltet siden sidste europæiske måling. Danmark er dog endnu ikke blandt de europæiske lande med flest produkt- og procesinnovative virksomheder, se figur 7.2.

Figur 7.2 Produkt- og/eller procesinnovative virksomheder, 2004

Anm.: Andel virksomheder som er produkt- og/eller procesinnovative. Virksomheder med igangværende eller afbrudte aktiviteter er ikke medregnet. Virksomhedspopulationen er forskelligt defineret i figur 7.1 og figur 7.2 med hensyn til branchefægrænsning, hvorfor tallene for Danmark ikke er direkte sammenlignelige. Data for Storbritannien og Island er beregnet. Data for EU-15, Norge og Island. Data er survey-baseret. Se også boks 7.1.

Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse.

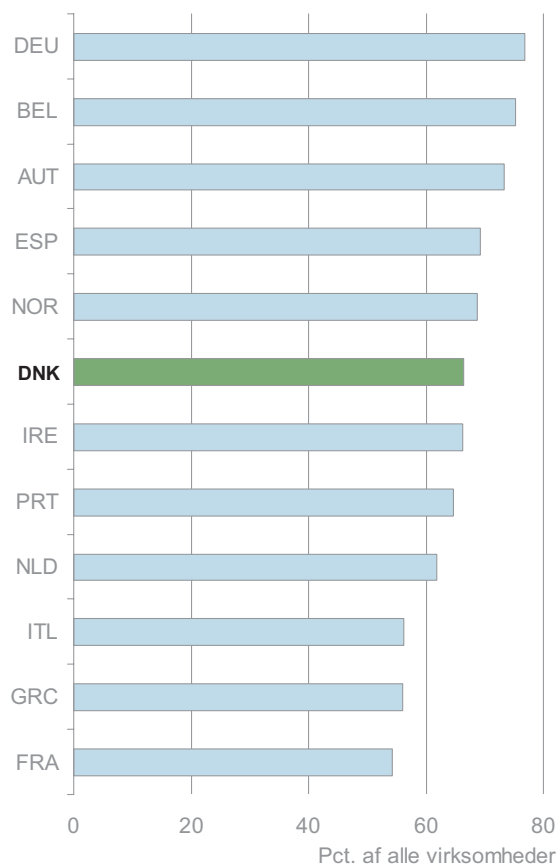
Boks 7.1 EU's innovationsundersøgel- se

Den europæiske innovationsundersøgelse "European Community Innovation Survey" er den mest omfattende undersøgelse af europæiske virksomheders innovationsaktiviteter og er hidtil blevet gennemført hver fjerde år. Den seneste undersøgelse vedrører 2002-2004. De europæiske resultater forventes offentliggjort i efteråret 2007, dog er resultaterne for de fleste lande allerede tilgængelige på Eurostats hjemmeside. Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse i EU-landene. Undersøgelsen omfatter de fleste brancher, dog indgår en række servicebrancher ikke i undersøgelsen. Undersøgelsens kvalitet svækkes generelt af, at oplysningerne alene baseres på virksomhedernes oplysninger (og ikke på konstaterede innovationer). Dertil kommer, at der i nogle lande er meget lave svarprocenter. I Danmark gennemføres undersøgelsen i dag hvert andet år. Den danske undersøgelse har de samme svagheder som den europæiske, dog er bl.a. branchedækningen bedre. Der er igangsat et udviklingsprojekt med henblik på at udbygge den danske innovationsundersøgelse.

Marketingsinnovation og organisatorisk innovation

Det er omkring to-tredjedele af de danske virksomheder, som har gennemført marketinginnovation og/eller organisatorisk innovation. Danmark ligger lidt under de førende europæiske lande på dette punkt, se figur 7.3.

Figur 7.3 Marketinginnovation og/eller organisatorisk innovation, 2004

Anm.: Angiver andelen af virksomheder, som har gennemført marketinginnovation og/eller organisatorisk innovation. Opgørelsesmetoden er ændret fra 1998-2000 til 2002-2004, hvorfor sammenligning over tid ikke er mulig. Data for EU-15 og Norge. Data er survey-baseret. Se også boks 7.1. Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse.

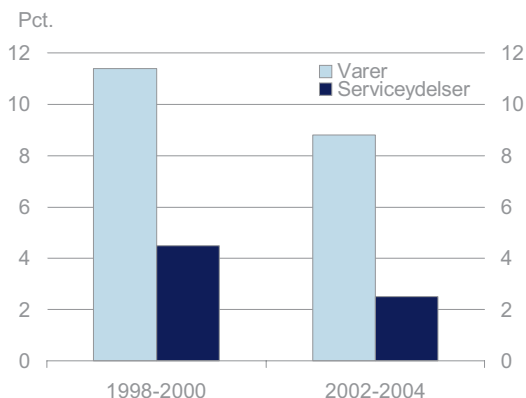
Omsætning af nye varer og serviceydelser

Omsætningen fra nyudviklede produkter bruges ofte som et økonomisk mål for innovation.

Omsætningen fra henholdsvis varer og serviceydelser, der er nye på markedet, som andel af den samlede omsætning er faldet fra 1998-2000 til 2002-2004, se figur 7.4.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Figur 7.4 Omsætning af nyudviklede varer og serviceydelser, 2000-2004

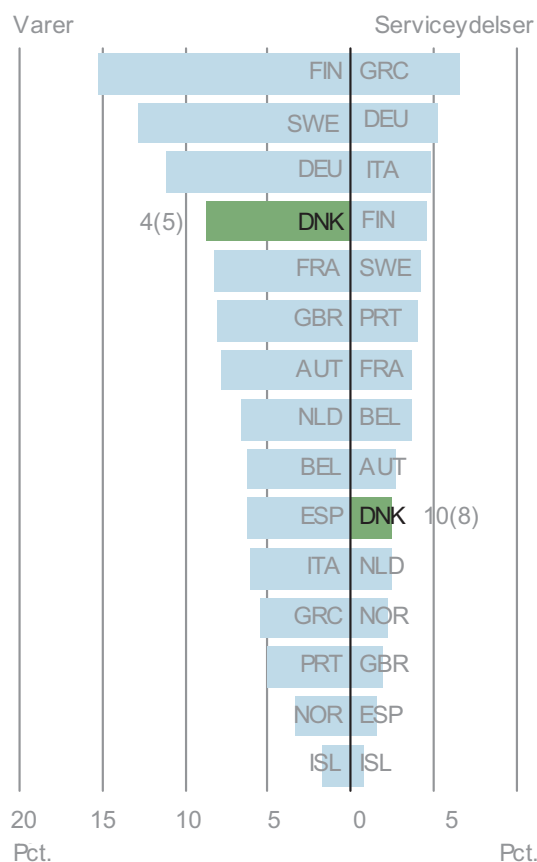

Anm.: Omsætning fra varer og serviceydelser, som er nye for markedet, som andel af samlet omsætning for alle virksomheder.

Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse, og European Innovation Scoreboard.

I europæisk sammenhæng ligger Danmark fortsat blandt de fem bedste lande. For så vidt angår omsætningen fra nye serviceydelser er Danmark faldet lidt ned i feltet og ligger relativt lavt placeret, se figur 7.5.

Figur 7.5 Omsætning af nyudviklede varer og serviceydelser, 2004

Anm.: Omsætning fra varer og serviceydelser som er nye for markedet som andel af samlet omsætning for alle virksomheder. For så vidt angår serviceydelser er tallene for Tyskland, Grækenland, Østrig, Finland, Storbritannien og Island baseret på tal fra 1998-2000. Det er mht. Danmarks gamle placering antaget, at Sverige også i 1998-2000 lå over Danmark.

Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse, og European Innovation Scoreboard.

Patenter

Patenter anvendes til at beskytte værdien af en teknologisk innovation på et givent marked. Innovationer af ikke-teknologisk karakter kan ikke patenteres.

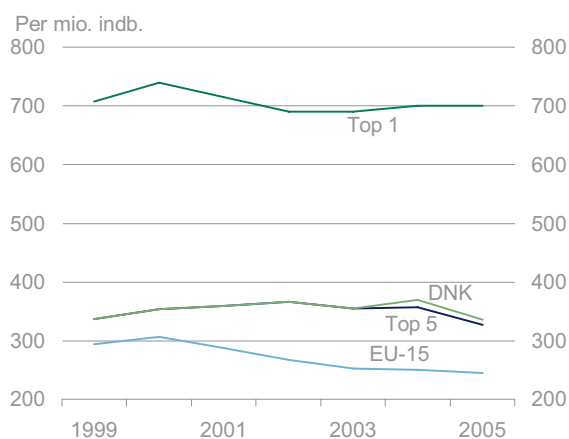
Mange iværksættere og mindre virksomheder vil ofte starte med at søge om et nationalt patent og så efterfølgende søge at få patentet dækket i andre lande typisk på det umiddelbare nærmarked.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Danmark ligger blandt de bedste lande i EU-15 for så vidt angår nationale patentansøgninger, kun overgået af Tyskland, Storbritannien og Finland. Danmark ligger umiddelbart over Sverige.

Danmark har fra 2004 til 2005 oplevet et lille fald i antallet af nationale patentansøgninger per mio. indbyggere. Et tilsvarende fald er dog sket i bl.a. Storbritannien, Finland og Sverige. Danmark rykkede i 2004 op på en fjerdeplads blandt EU-15-landene, og denne placering er fastholdt i 2005, se figur 7.6.

Figur 7.6 Nationale patentansøgninger, 1999-2005

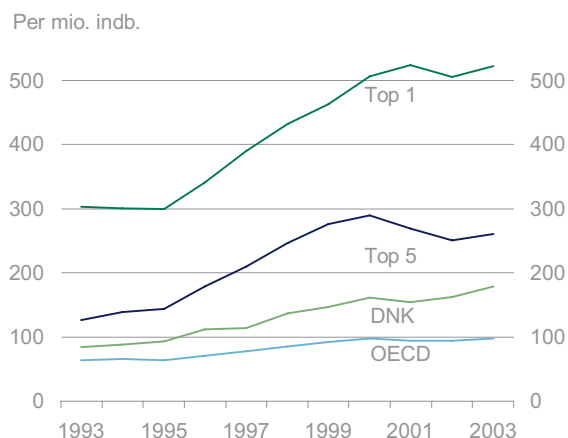
Anm.: Top 1 og Top 5 angiver det bedste hhv. femtebedste EU-15-land. Tallene for EU-15 er beregnet som et uvægtet gennemsnit over landene i EU-15, eksklusiv Italien.

Kilde: Patent- og Varemærkestyrelsen samt www.wipo.dk.

For virksomheder, der opererer i flere EU-lande, kan det være en fordel at beskytte deres teknologiske innovationer gennem et såkaldt EPO-patent.

Danmark har i forhold til sidste måling øget antallet af EPO-patentansøgninger per mio. indbyggere. Danmarks placering blandt OECD-landene er dog uændret. Danmark var således både i 2002 og 2003 nummer 6 blandt landene i OECD. Der er fortsat et stykke op til top 5, se figur 7.7.

Figur 7.7 EPO-patentansøgninger, 1993-2003

Anm.: Top 1 og Top 5 angiver hhv. det bedste og det femtebedste OECD-land. Opgjort efter ansøgeres nationalitet. EPO er navnet på den europæiske patentorganisation.

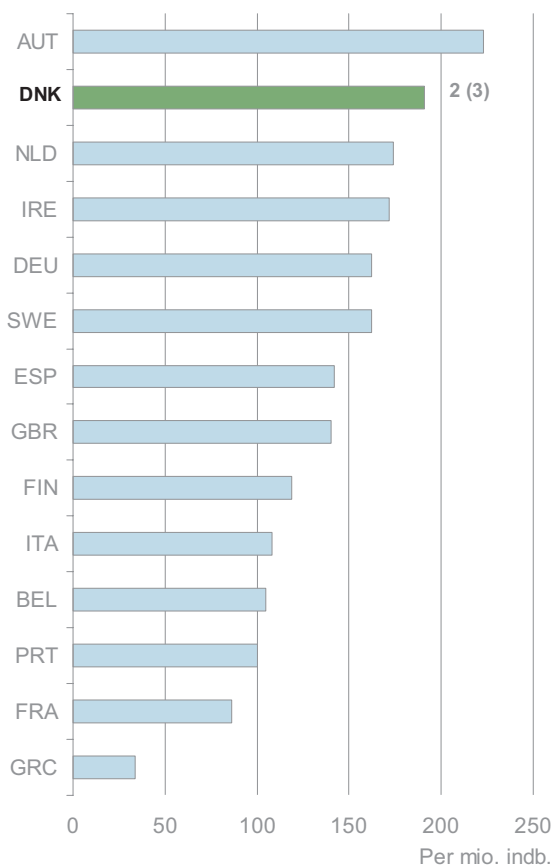
Kilde: OECDs patentdatabase, januar 2007, og befolkningstal fra OECDs Main Science and Technology Indicators.

EU-varemærker

Virksomhedernes brug af varemærker er et udtryk for, hvordan innovative virksomheder markedsfører deres produkter, fx om en vare har en bestemt kvalitet, image eller oprindelse.

Danmark har i forhold til sidste måling haft en fremgang i antallet af varemærker per mio. indbyggere. En lignende udvikling ses dog i andre lande. Udviklingen siden sidste måling medfører, at Danmark nu blandt landene i EU-15 er nummer 2, hvor vi var nummer 3 i sidste måling, se figur 7.8.

Figur 7.8 Varemærker, 2006

Anm.: EU-15-lande. Data vedrører 2006. Varemærker per mio. indbyggere.

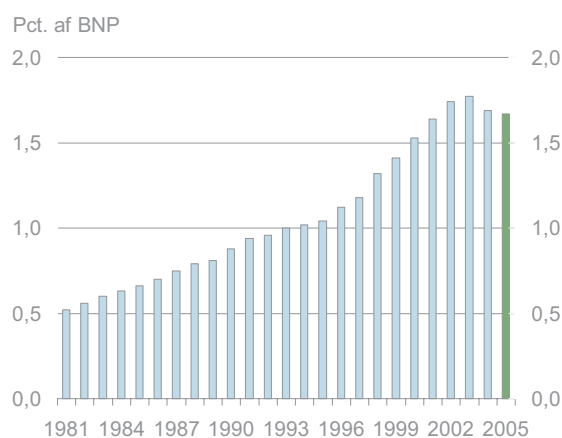
Kilde: Patent og Varemærkestyrelsen samt www.wipo.org

Private investeringer i forskning og udvikling

Erhvervslivets investeringer i forskning og udvikling er en vigtig kilde til innovation.

Erhvervslivets investeringer i forskning og udvikling udgjorde i 2005 1,7 pct. af bruttonationalproduktet. Tallet var det samme i 2004. I 2003 var tallet 1,8 pct., se figur 7.9.

Figur 7.9 Private investeringer i forskning og udvikling, pct. af BNP

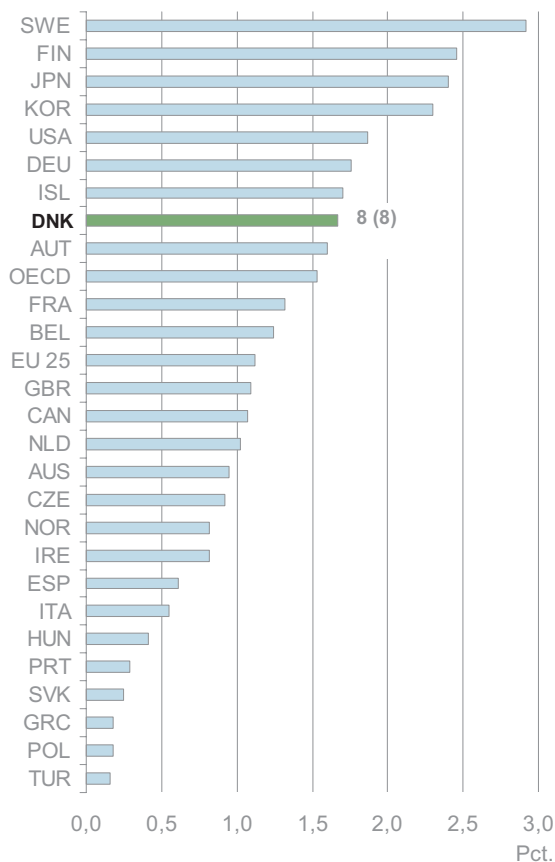

Kilde: OECD, Main Science and Technology Indicators samt Center for Forskningsanalyse.

For OECD-landene er der fra 2004 til 2005 generelt tale om ret små ændringer i investeringsniveauet. For EU-25 som helhed er niveauet uændret. Danmark er i 2005 som i 2004 nummer 8 blandt OECD-landene. Niveauet er markant højere i Sverige, Finland, Japan og Sydkorea, se figur 7.10.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Figur 7.10 Private investeringer i forskning og udvikling, 2005

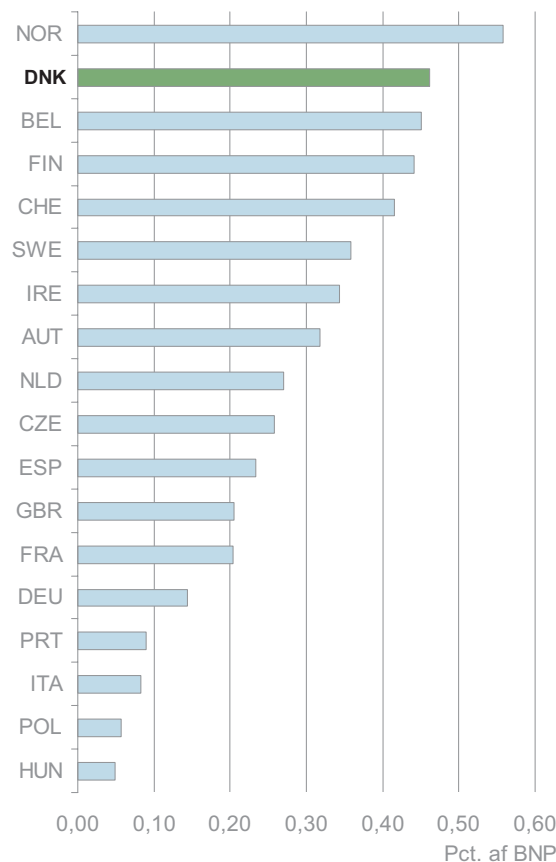

Anm.: Data for Australien, Japan, Storbritannien, USA, Island og OECD er for 2004.

Kilde: OECD, Main Science and Technology Indicators, 2006, og Eurostat.

I 2004 udgjorde de små og mellemstore virksomheders investeringer i forskning og udvikling, hvad der svarer til lidt under 0,5 pct. af BNP. Danmark ligger blandt de viste lande nummer 2 på dette mål, se figur 7.11. Der er i figuren ikke korrigeret for forskelle i erhvervsstruktur landene imellem.

Figur 7.11 SMV'eres investeringer i forskning og udvikling, 2004

Anm.: Små og mellemstore virksomheder (SMV)er opgjort som virksomheder med 10-249 ansatte. Opfølgelsen vedrører 2003 for Danmark, Tyskland, Spanien, Frankrig, Italien, Holland, Portugal, Storbritannien og Norge, og 2002 for Østrig. For Sverige omfatter data alene virksomheder med 50-249 ansatte. Pga. ændret opgørelsesmetode er data ikke umiddelbart sammenlignelige med Konkurrenceevneredeøgrelsen 2006.

Kilde: Eurostat: Science, Technology and Innovation in Europe.

Rammevilkår for innovation i virksomhederne

En række forhold spiller en væsentlig rolle for virksomhedernes innovation. Blandt de vigtigste er de private virksomheders adgang til innovative og højtuddannede medarbejdere. Hertil kommer virksomhedernes muligheder for løbende samspil med bl.a. kunder, videninstitutioner og rådgivere såvel som andre virksomheder, der forsker og

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

udvikler. Også den offentlige forskning er med til at skabe grundlag for innovation i virksomhederne, se kapitel 6.

Figur 7.12 Forudsætninger for innovation

Innovative og højtuddannede medarbejdere

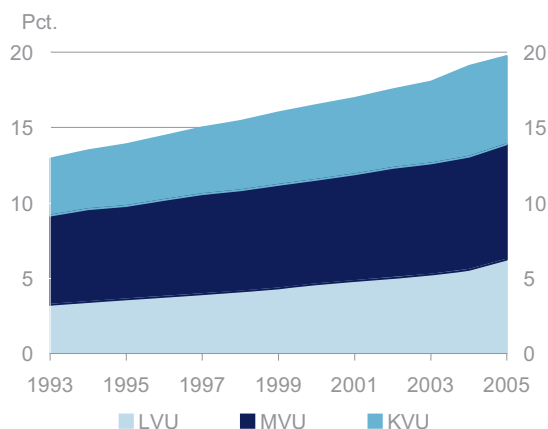
Kompetente medarbejderne er en forudsætning for, at virksomhederne selv kan forske og udvikle. Og de sætter virksomhederne i stand til løbende at tilegne sig ny viden og omsætte den til innovation.

Alle medarbejdere kan deltage i innovationsarbejdet. Den generelle tendens er dog, at jo længere uddannelse medarbejderne har, jo mere deltager de. Det fremgår af Konkurrenceevneredegørelsen 2006.

I det seneste tiår har erhvervslivet fået bedre forudsætninger for at være innovative, idet andelen af de privatansatte med en videregående uddannelse er steget. Denne udvikling er fortsat siden sidste måling, se figur 7.13.

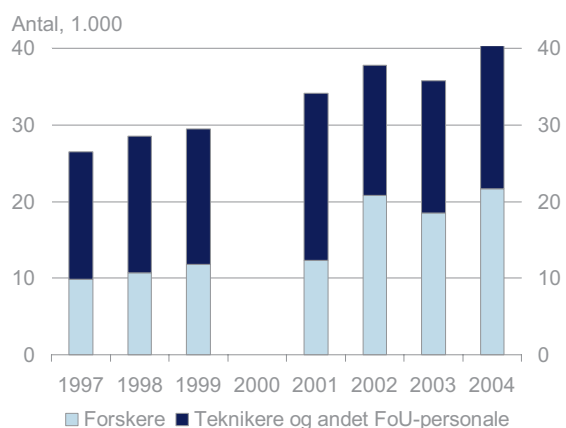
Det er i den forbindelse særligt interessant at opgøre antallet af forskere. Der var i 2004 lidt over 40.000 personer beskæftiget med forsknings- og udviklingsarbejde i erhvervslivet. Tallet har været stigende i en årrække, se figur 7.14.

Figur 7.13 Privatansatte med en videregående uddannelse, 1993-2005

Anm.: KVV, MVU og LVU står for hhv. korte, mellem- og lange videregående uddannelser.
Kilde: Danmarks Statistikbank.

Figur 7.14 Personer beskæftiget med forskning og udvikling, 1997-2004

Anm: Der skelnes mellem forskere samt teknikere og andet forsknings- og udviklingspersonale. Langt fra alle forskere har en ph.d.-grad.

Kilde: Center for Forskningsanalyse.

I Danmark blev der i 2003 tildelt knap 1000 ph.d.-grader. Knapt hver tredje ph.d. får efter endt uddannelse ansættelse i erhvervslivet. For de såkaldte erhvervs-ph.d.ere er andelen dog noget højere, idet fire-femtedele her får privat ansættelse.

Samspil med kunder og leverandører

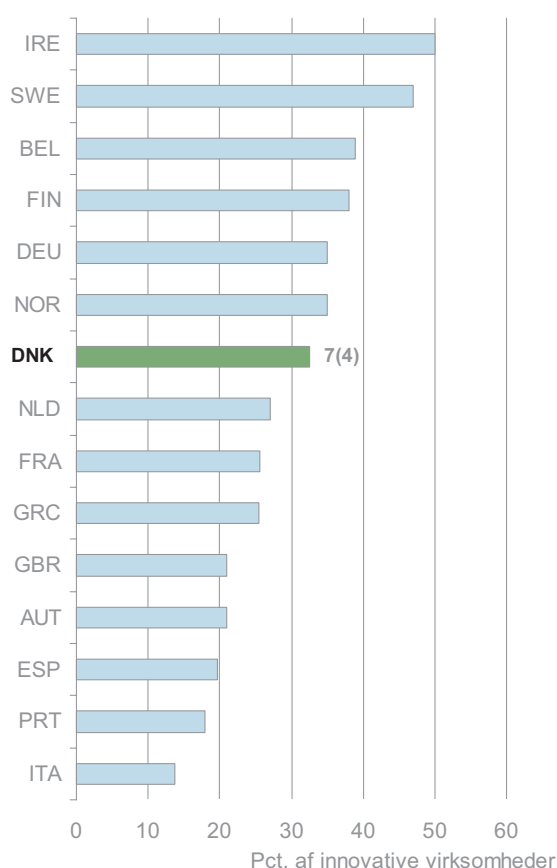
Samspillet mellem virksomheden og dens kunder kan være en vigtig kilde til innovation, og der er større chance for at opnå suc-

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

ces med innovation, når der tages afsæt i kundernes behov (brugerdreven innovation).

Andelen af danske virksomheder, som angiver kunder som en vigtig kilde til innovation, er uændret, mens kunderne i andre EU-lande har en tiltagende betydning. I europæisk sammenhæng er Danmark derfor lidt lavere placeret end i sidste måling, se figur 7.15.

Figur 7.15 Kunder som kilde til innovation, 2004

Anm: Figuren viser for 2002-2004 andelen af innovative virksomheder, som angiver kunder som en meget vigtig kilde til innovation. Data for Sverige, Storbritannien og Østrig er for 1998-2000. Data er survey-baserede. Se også boks 7.1.

Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse.

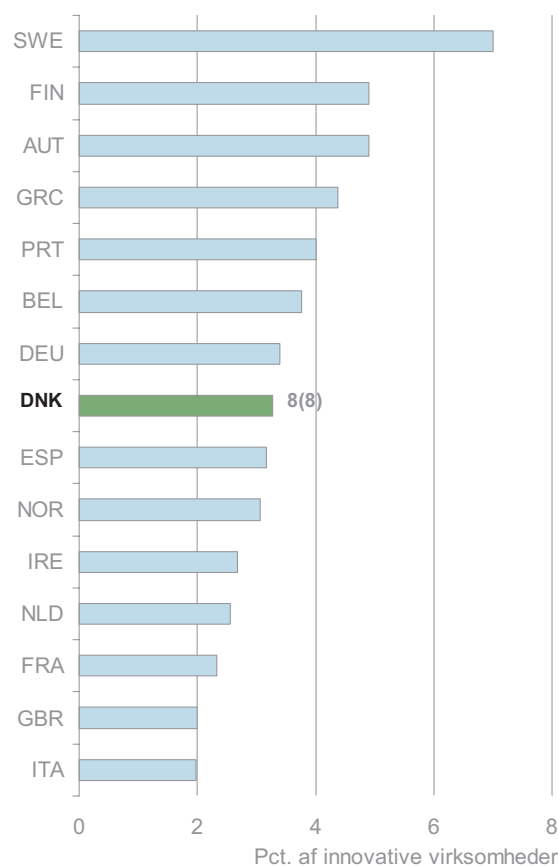
Det er på tilsvarende vis afgørende, at danske virksomheder samarbejder med leverandører om innovation. Danmark ligger som i sidste måling i midterfeltet på dette område.

Samspil med vidensinstitutioner

Samspillet mellem virksomheder og vidensinstitutioner kan bidrage til, at forskning og viden omsættes til innovation.

Danmarks ligger for så vidt angår samspil med universiteter mv. på samme niveau som i sidste måling og i europæisk sammenhæng uændret som nummer 8, se figur 7.16.

Figur 7.16 Universiteter mv. som kilde til innovation, 2004

Anm: Figuren viser for 2002-2004 andelen af innovative virksomheder, som angiver universiteter mv. som en meget vigtig kilde til innovation. Data for Sverige, Storbritannien, Østrig og Portugal er for 1998-2000. Se også boks 7.1.

Kilde: Eurostat, Den Europæiske Innovationsundersøgelse.

Samspil med rådgivere

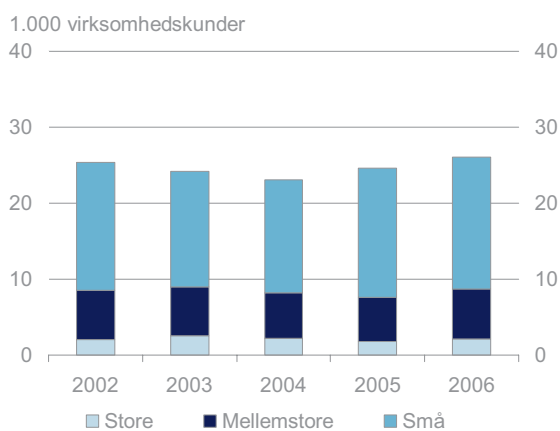
Samspillet med rådgivere mv. er generelt lidt mere omfattende end samspillet med universiteter mv.

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Der findes i Danmark en række private og offentlige rådgivere, bl.a. de Godkendte Teknologiske Serviceinstitutter (GTS). Ifølge den seneste danske innovationsundersøgelse fra 2002-2004 samarbejder en ud af tyve virksomheder med GTS.

GTSerne har siden sidste måling haft en stigning i antallet af danske virksomhedskunder, se figur 7.17.

Figur 7.17 GTSernes virksomhedskunder i Danmark

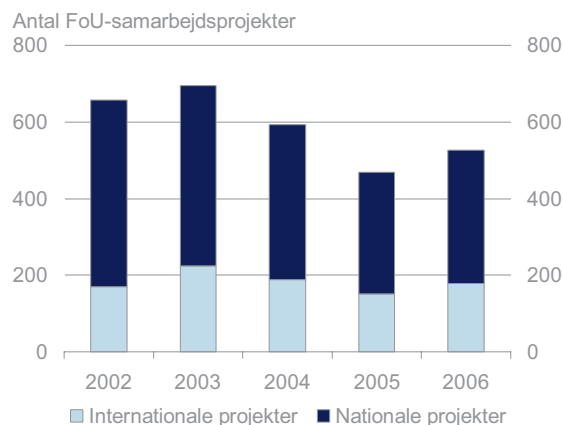

Anm.: Dansk Standard trådte ud af GTS-nettet med virkning fra 1. januar 2006. I datamaterialet frem til 2005 er Dansk Standards regnskabstal derfor trukket ud med henblik på at give et mere retvisende billede af GTS-nettets reelle udvikling.

Kilde: GTS Performance-regnskab.

Der har siden sidste måling været en stigning i GTSernes forsknings- og udviklings-samarbejde med videninstitutioner i ind- og udland, se figur 7.18.

Figur 7.18 GTSernes forsknings- og udviklingssamarbejde

Kilde: GTS Performance-regnskab.

8. KONKURRENCE

Konkurrence fremmer velstand og fornyelse i samfundet. Skarp konkurrence øger effektiviteten på kort sigt og fremmer innovation og udvikling på længere sigt. Det gælder både i den private og i den offentlige sektor.

Regeringens mål er, at

- Konkurrencen i Danmark i 2010 skal være på højde med de bedste OECD-lande, og antallet af brancher med konkurrenceproblemer skal være halveret.

Der findes ikke et enkelt mål for graden af konkurrence i et land. Samlet tyder en række indikatorer på, at konkurrencen i Danmark ikke er så intens som i de bedste lande i OECD.

De danske priser korrigeret for skatter, afgifter og forskelle i velstand var i 2005 højere end priserne i 8 andre sammenlignelige EU-lande. Forskellene er særligt store for tjenesteydelser, mens prisforskellene på varer er væsentligt mindre. I forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006, som hviler på 2004-tal, er de danske priser uændrede i forhold til sammenligningslandene.

Samtidig tyder beregninger på, at avancerne i de danske brancher samlet set tilhører midterfeltet af OECD-lande.

Antallet af brancher med konkurrenceproblemer er faldet de seneste fem år. 36 brancher har konkurrenceproblemer i 2007. Dette svarer til et fald på 12 brancher siden 2006. I 2001 var antallet af brancher med konkurrenceproblemer 64.

Den offentlige sektor dækker en stor del af den danske økonomi. Derfor er det vigtigt, at den offentlige sektors opgaver udsættes for effektiv konkurrence.

Den offentlige sektor i Danmark sender færre opgaver i EU-udbud end gennemsnittet af EU-lande. Der er dog tale om en mindre fremgang i forhold til sidste opgørelse.

Udlieferingsgraden for staten er steget med ½ procentpoint fra 2004 til 2005. Kommunernes brug af private leverandører målt ved den private leverandørindikator (PLI) er steget med 1 procentpoint i samme periode til 19,8 pct.

Tabel 8.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Lavt prisniveau*	■	■		
Lave avancer	■		■	
EU-udbud af offentlige opgaver*	↗	■		
Frit leverandørvalg på velfærdsområderne*	↗		■	
Markedsregulering	■		■	
Håndhævelse	↗	□	■	
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. □ angiver, at Danmark i sidste års redegørelse lå under gennemsnittet i EU. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. * angiver, at sammenligningen alene omfatter lande i EU. De opstillede mål refererer til figur 8.2 (Lavt prisniveau), figur 8.5 (Lave avancer), figur 8.7 (EU-udbud af offentlige opgaver), figur 8.10 (Frit leverandørvalg på velfærdsområderne), figur 8.15 (Markedsregulering) og afsnittet "Regulering og håndhævelse af konkurrencen på private markeder" (Håndhævelse).

8. KONKURRENCE

Frit valg styrker konkurrencen om offentligt betalte velfærdsydelser. Borgernes muligheder for frit valg på de centrale velfærdsområder er forbedret fra 2005 til 2006. Og samtidig med at mulighederne for frit valg vokser, er borgernes brug af det frie valg steget betydeligt.

Generelt ligger Danmark relativt højt placeret for så vidt angår rammebetingelserne for konkurrence. Fx er omfanget af konkurrencebegrænsende offentlig regulering i Danmark i den bedste fjerdedel i OECD.

Den 1. juli 2007 bliver den danske konkurrencelov styrket, så de danske konkurrencemyndigheder bl.a. får bedre muligheder for at afsløre ulovlige karteller. Der indføres bl.a. et straflempelsesprogram, så den danske konkurrencelov på dette område nu kommer på niveau med konkurrencelovgivningen i de fleste EU-lande.

Også rammebetingelserne for konkurrencen i det offentlige er styrket. Der er således indført en annonceringspligt for offentlige myndigheders køb af varer og tjenesteydelser, som ikke er omfattet af regler om EU-udbud.

Derudover styrkes indgrebsbeføjelserne over for offentlige myndigheder, der fastsætter for lave afregningspriser til private leverandører. Og det bliver lettere at indhente oplysninger om indgåelse af kontrakter, så manglende udbud eller for lave afregningspriser kan identificeres.

Tabel 8.2 Nye initiativer

KONKURRENCEN I DEN PRIVATE SEKTOR

- Initiativer som led i konkurrencepakken:
 - Indførelse af et straflempelsesprogram.
 - Øgede beføjelser under kontrolundersøgelser, herunder mulighed for elektronisk kopiering af computere mv.
 - Indførelse af nye bødeprocedurer i tilståelsessager.
 - Konkurrencestyrelsen får mulighed for at rejse og udføre tiltale ved byretten og landsretten.

KONKURRENCEN I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

- Initiativer som led i konkurrencepakken:
 - Øget kompetence til kontrol af afregningspriser ved fritvalgsordninger og øgede sanktionsmuligheder.
 - Annonceringspligt for offentlige indkøb på over 500.000 kr., herunder også indkøb af ydelser, der ikke er omfattet af EU-udbudspligten (såkaldte bilag b-ydelser).
 - Konkurrencestyrelsen får klar kompetence til at indhente oplysninger om offentlige indkøb.
 - Hurtigere afgørelse om opsættende og midlertidig opsættende virkning i Klagenævnet for Udbud.
- Regeringen og KL har i aftalen om kommunernes økonomi for 2007 besluttet, at kommunernes konkurrenceudsættelse af kommunale opgaver (målt ved "den private leverandørindikator", PLI) skal hæves fra 20 pct. i 2005 til 25 pct. i 2010.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrencevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

Konkurrencесituationen

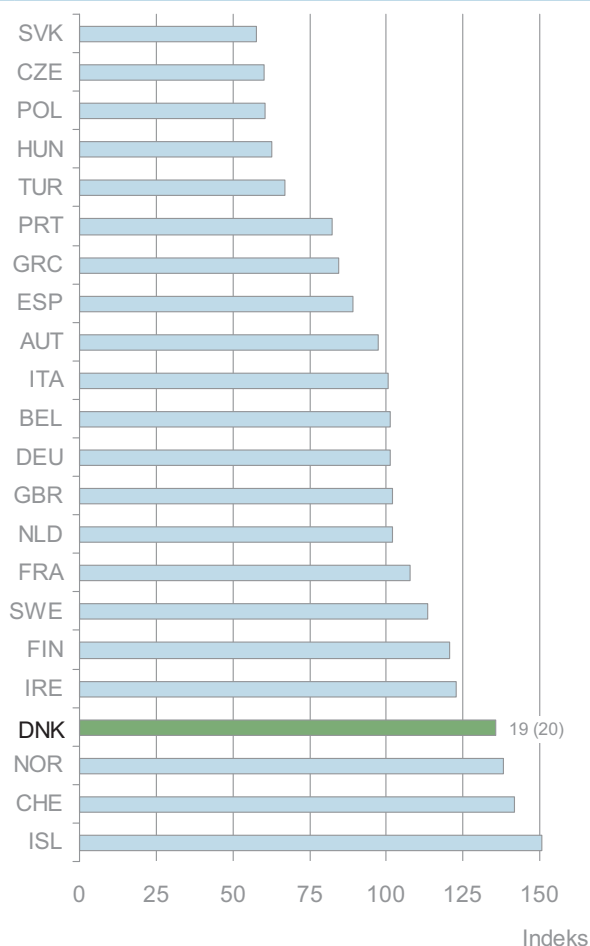
Der findes ikke et samlet mål for graden af konkurrence. Derfor belyses konkurrencесituationen på de private og offentlige markeder i Danmark gennem forskellige indikatorer.

Prisniveau

En svag konkurrence vil isoleret set medføre højere priser. Men høje priser kan også skyldes andre forhold som fx forskelle i landes velstand og beskatning.

De danske forbrugerpriser er relativt høje. Sammenlignet med 22 europæiske OECD-lande havde Danmark i 2005 det fjerdehøjeste prisniveau, se figur 8.1.

Figur 8.1 Forbrugerpriser i 22 OECD-lande, 2005

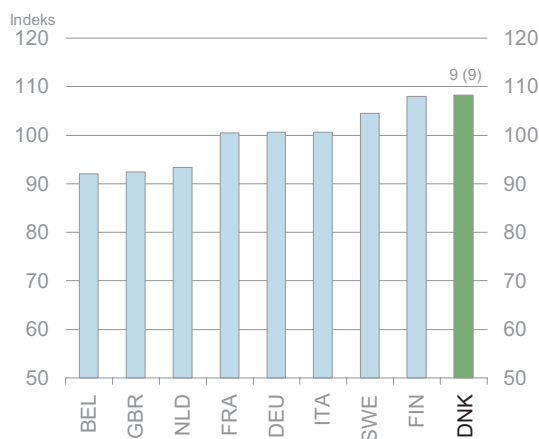

Anm.: Gennemsnittet for de 22 lande er sat til 100. Tallene er gennemsnit for 2004 og 2005. Kilde: Eurostat.

En stor del af forskellen skyldes indirekte skatter, såsom afgifter og moms. Derudover kan en del af prisforskellen tilskrives forskelle i velstandsniveau mellem lande.¹

Korrigeret for disse forhold, ligger de danske priser 8 pct. over EU9-gennemsnittet og højere end priserne i de øvrige EU9-lande, se figur 8.2.²

Figur 8.2 Velstandskorrigerede nettopriser i ni EU-lande, 2005

Anm.: EU9=100. Tallene er et gennemsnit af nettopriserne i 2004 og 2005. Nettopriserne er beregnet som forbrugerpriserne (Eurostats Purchasing Power Parities, PPP) fratrukket moms og afgifter. Derudover er tallene korrigeret for forskelle i velstand med udgangspunkt i sammenhængen mellem velstandsniveau og prisniveau i 29 OECD-lande. Tallene kan ikke umiddelbart sammenlignes med Konkurrenceedegørelse 2006 grundet metodeændring.

Kilde: Konkurrenceedegørelse 2007, Konkurrenceedirektoratet.

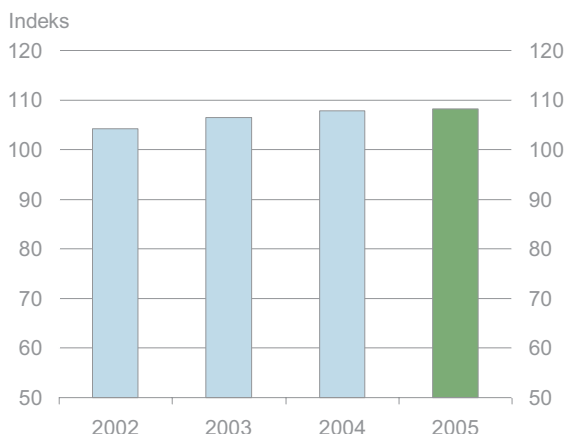
De danske nettopriser i 2005 er nogenlunde uændrede i forhold til 2004, se figur 8.3.

¹ Se Konkurrenceedegørelse 2007.

² EU-9 består af Danmark, Belgien, England, Finland, Frankrig, Italien, Holland, Sverige og Tyskland.

8. KONKURRENCE

Figur 8.3 Velstandskorrigerede netto-priser i Danmark, 2002-2005

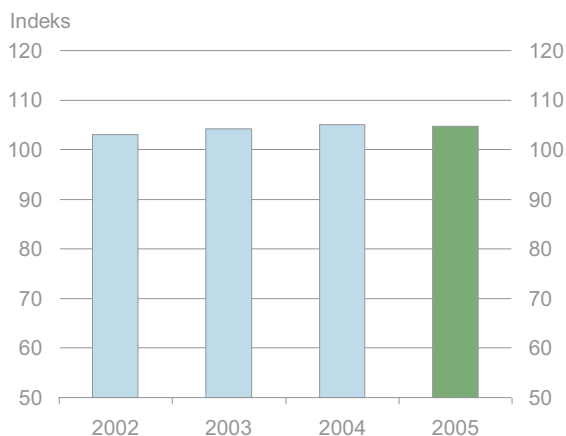

Anm.: Se anmærkning til figur 8.2. Tallene dækker over et gennemsnit af det viste år og året før.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

Det er specielt priserne på tjenesteydelser, der er høje i Danmark, mens prisforskellene på varer er væsentligt mindre, se figur 8.4.

Figur 8.4 Varepriser i Danmark, 2002-2005

Anm.: Se anmærkning til figur 8.2 og figur 8.3. Varepriserne er dog ikke velstandskorrigerede.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

De høje danske priser på tjenesteydelser kan skyldes, at tjenesteydelser generelt er mindre udsatte for konkurrence fra udlandet.

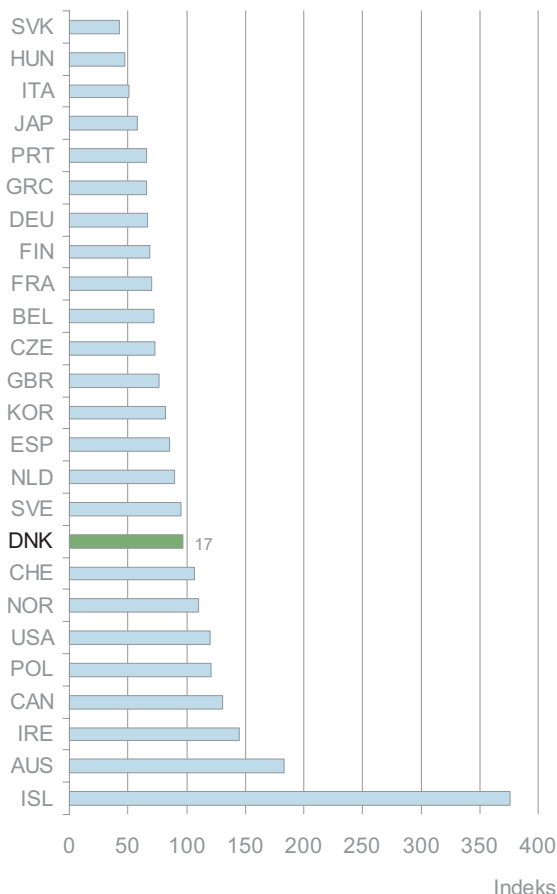
Avancer

Virksomhedernes avancer er en anden indikator for intensiteten af konkurrencen. Avancen

udtrykker forskellen mellem pris og omkostning.

Størrelsen af avancerne i de danske forsynings- og serviceerhverv under ét tilhører midterfeltet af OECD-lande, se figur 8.5.³

Figur 8.5 Avancer i OECD-lande for forsynings- og serviceerhvervene, 2005

Anm.: Gns.=100. Beregningerne bygger på regnskabsdata og er beregnet som overskud før skat i forhold til virksomhedens omsætning og beregnet som et vægtet gennemsnit. Ikke alle virksomheder i de respektive lande indgår i databasen. Luxembourg, Mexico, New Zealand, Tyrkiet og Østrig er fjernet fra datasættet, da under 1000 virksomheder har indberettet oplysninger. Kilde: Bureau van Dijk og egne beregninger.

³ Konkurrenceevneredegørelse 2006 anvendte gennemsnitlige avancer for perioden 1975-2002. I dette års redegørelse bruges beregnede avancer for 2005. Derfor kan de to opgørelser ikke umiddelbart sammenlignes.

8. KONKURRENCE

Også i fremstillingserhvervene tilhører avancerne i Danmark midterfeltet af OECD-lande, se Factbook.dk.

Avancer er en relativt upræcis indikator for konkurrenceintensitet. Det skyldes en række forhold som fx forskelle i erhvervsstrukturer mellem lande, se boks 8.1.

Boks 8.1 Avance som indikator

Høje avancer kan være udtryk for, at konkurrencen ikke er intensiv i den pågældende branche. Høje avancer i en branche kan dog også være udtryk for, at virksomhederne har store udviklingsomkostninger, som skal tjenes hjem.

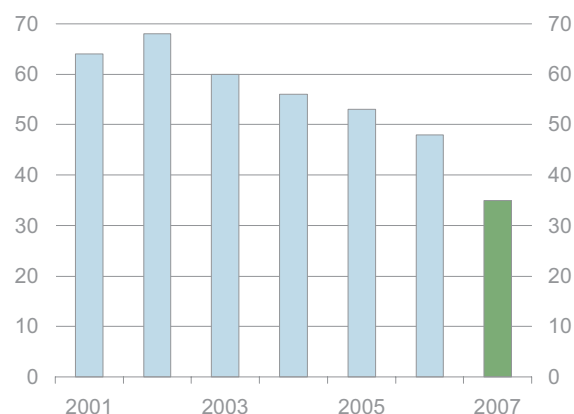
Lave avancer er ikke altid ensbetydende med, at konkurrencen er intensiv. Eksempelvis kan en svag konkurrence føre til ineffektivitet i produktionen eller til højere lønninger. Det kan i sig selv føre til lave avancer.

Der er væsentlige usikkerheder forbundet med sammenligning af avancer på tværs af lande. Det skyldes, at avancerne kan variere mellem lande bl.a. på grund af forskelle i konjunkturforløb og kapitalintensiteten i brancherne. Sidstnævnte problem er givetvis større i fremstillingserhvervene end i forsynings- og serviceerhvervene.

Brancher med tegn på konkurrenceproblemer

Det opgjorte antal af danske brancher med tegn på konkurrenceproblemer er faldet med 12 i 2007: Fra 48 i 2006 til 36 i år, se figur 8.6.

Figur 8.6 Antal brancher med tegn på konkurrenceproblemer, 2007

Anm.: Vurderingen foretages af Konkurrencestyrelsen på baggrund af en række indikatorer for hver branche, se boks 8.2.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

Faldet er noget større end de foregående år. Det er imidlertid ikke alene et udtryk for en forbedring af konkurrencen. En del af faldet kan tilskrives en ændret vurdering af konkurrencen i 4 brancher.⁴

Udvælgelsen af brancher med tegn på væsentlige konkurrenceproblemer sker på baggrund af en række konkurrenceindikatorer eller en konkret vurdering, se boks 8.2.

⁴ Se Konkurrenceredegørelse 2007.

Boks 8.2 Udvælgelsen af brancher med tegn på konkurrenceproblemer

Konkurrencestyrelsen udpeger hvert år brancher med tegn på væsentlige konkurrenceproblemer. Udpegningen kan ske på baggrund af 9 konkurrenceindikatorer: Eksistens af konkurrencebegrænsende offentlig regulering, koncentration i en branche (både ukorrigeret og korrigeret for import), tilgangsrate, mobilitet af markedsandele, spredning af produktivitet, lønpræmie, afkastningsgrad og prisniveau i forhold til EU9. En branche kan også udpeges på basis af en konkret vurdering af konkurrenceintensiteten i branchen. Se Konkurrenceredegørelse 2007.

Konkurrenceudsættelse af offentlige opgaver

Den offentlige sektor dækker en stor del af den danske økonomi. Derfor er det væsentligt, at de offentlige opgaver udsættes for konkurrence.

Konkurrence og offentlig-privat samarbejde om offentlige opgaver er midler til at øge effektiviteten og innovationen i både den offentlige og den private sektor.

Der findes på nuværende tidspunkt ikke en samlet og præcis indikator til at måle den reelle konkurrenceudsættelse i den offentlige sektor.

Grundlæggende kan der skelnes mellem konkurrence i form af den offentlige sektors ef-

terspørgsel fx gennem udbud og konkurrence i form af borgernes efterspørgsel fx gennem fritvalgsordninger.

EU-udbud og udlicitering

Brugen af EU-udbud er én indikator for graden af konkurrence i den offentlige sektor. Jo større brug af EU-udbud, desto mere konkurrenceudsatte er de offentlige opgaver isoleret set, se boks 8.3.

Boks 8.3 EU-udbud som indikator

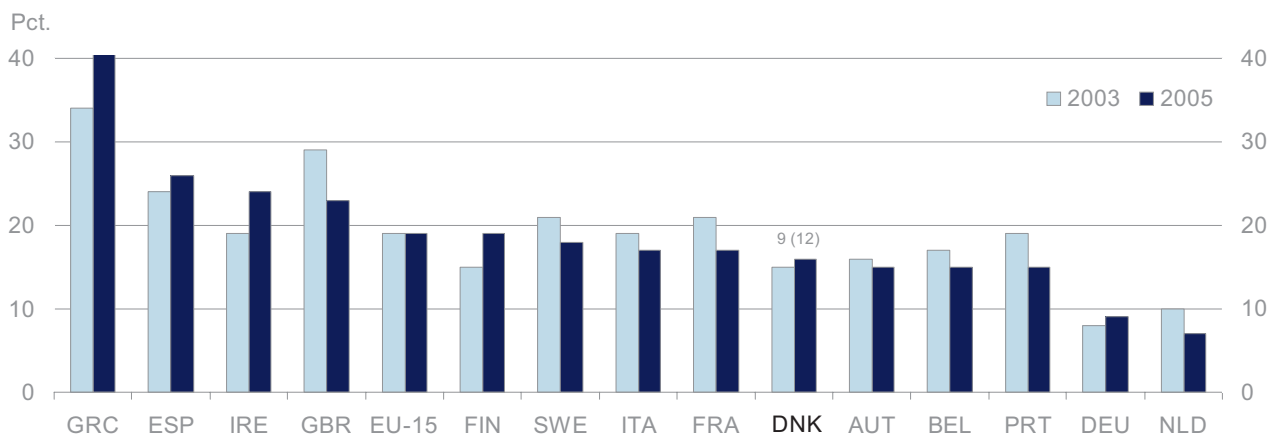
Anvendelsen af EU-udbud er ikke en fuldt dækkende indikator for konkurrencen om offentlige opgaver. Årsagen er, at ikke alle offentlige opgaver er omfattet af reglerne om EU-udbud, ligesom der findes andre former for konkurrenceudsættelse, fx fritvalgsordninger, der ikke afspejles i tallene for EU-udbud.

Den offentlige sektor i Danmark sendte i 2004-2005 ca. 16 pct. af sine indkøb af varer og tjenesteydelser i EU-udbud. Dermed ligger Danmark på en 9. plads i EU-15, lidt under EU-15 gennemsnittet. Det er en fremgang på 3 pladser i forhold til gennemsnittet for 2001-2003. Brugen af EU-udbud er stadig lavere i Danmark end i Sverige og Finland, se figur 8.7.

Kommunalreformens større kommuner og regioner kan betyde, at flere offentlige indkøb kommer over grænseværdierne og dermed i EU-udbud.

8. KONKURRENCE

Figur 8.7 Andel af offentlige indkøb i EU-udbud, 2005

Anm.: Store anlægsinvesteringer kan give udsving i de enkelte landes offentlige indkøb i EU-udbud. OL i Athen i 2004 kan have været medvirkende til Grækenlands høje niveau af EU-udbud. 2003 dækker over et simpelt gennemsnit af årene 2001-2003. 2005 dækker over et simpelt gennemsnit af årene 2004-2005. Luxembourg er fjernet fra datasættet. Kilde: EU-kommissionen, Genereldirektoratet for det indre marked. Se også Konkurrenceredegørelse 2007, kapitel 2.

Nationalt set kan udliciteringsgraden bruges som indikator på omfanget af det offentlige køb af tjenesteydelser hos den private sektor, se boks 8.4.

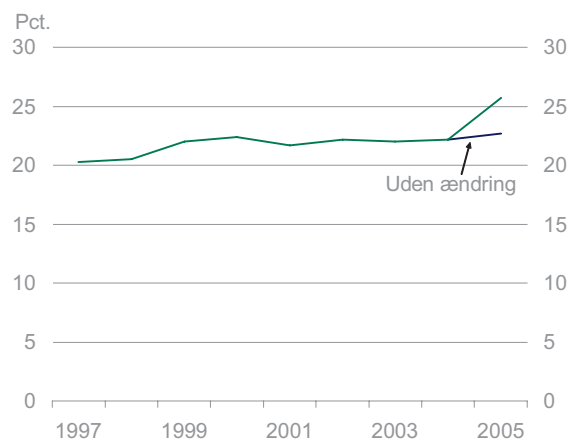
Boks 8.4 Udliciteringsgraden som indikator

Udliciteringsgraden opgøres på baggrund af kontering af køb af fremmede tjenesteydelser i de kommunale regnskaber. Kun køb hos momsregistrerede leverandører er med i opgørelsen. Købet af fremmede tjenester kan således reelt være større end angivet, fordi momsfratagne områder (fx sygehusbehandling, undervisning og social forsorg til børn og ældre) ikke medregnes. Dermed er fx private leverandører i fritvalsordninger på fx sygehus- og ældreområdet ikke medregnet. Derimod indgår udgifter i forbindelse med leverancer fra kommunens egne forsyningsvirksomheder, hvilket gør udliciteringsgraden større. Udliciteringsgraden siger i øvrigt ikke noget om, hvorvidt en ydelse reelt har været konkurrenceudsat, men evt. er blevet vundet af et internt offentligt bud.

Staten har udliciteret lidt over 20 pct. af sine driftsopgaver de sidste 5-6 år. Statens udliciteringsgrad er steget med ca. ½ procentpoint

fra 2004 til 2005, når der korrigeres for regnskabstekniske forhold, se figur 8.8.

Figur 8.8 Udliciteringsgrad for driftsopgaver i staten

Anm.: Udliciteringsgraden er beregnet som private virksomheders andel af statens samlede bruttodriftsudgifter. En regnskabsteknisk korrektion har ført til en stigning i udliciteringsgraden for 2005 på ca. 3 procentpoint.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, Konkurrencestyrelsen.

For kommunerne har udliciteringsgraden været nogenlunde konstant på ca. 12 procent. For at give et bedre billede af konkurrenceudsættelsen i kommunerne er der udviklet en ny indikator for konkurrenceudsættelse, se boks 8.5.

8. KONKURRENCE

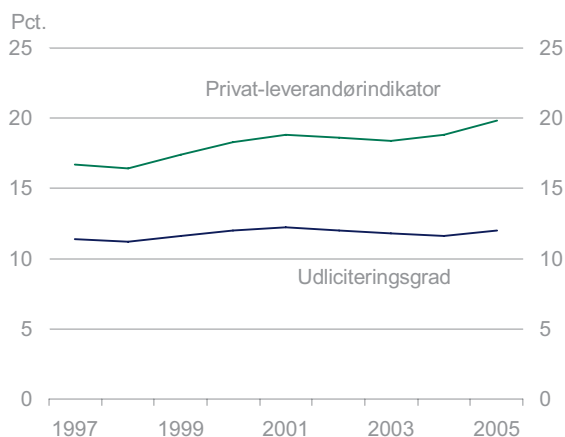
Boks 8.5 Den Private Leverandørindikator, PLI

Den såkaldte Private Leverandørindikator (PLI) måler brugen af private leverandører i forhold til den del af den samlede opgaveløsning, der må varetages af private leverandører. Områder som undervisning i folkeskoler, kommunernes politiske organisation og erhvervsfremmeopgaver indgår således ikke i PLI.

PLI'en medtager ikke tilfælde, hvor kommunerne måtte udbyde en opgave og efterfølgende ender med selv at vinde udbuddet gennem et kontrolbud. I kommuneaftalen for 2007 er det aftalt mellem regeringen og KL, at der udvikles en indikator, der - som supplement til PLI'en - skal vise, hvor stor en del af kommunernes opgaver, der konkurrenceudsættes.

PLI'en viser, at kommunernes anvendelse af private leverandører har været stigende over de seneste 8 år, se figur 8.9.

Figur 8.9 Udliciteringsgrad for driftsopgaver i kommunerne

Anm.: Den private leverandørindikator og udliciteringsgraden er beregnet som et gennemsnit over alle kommuner.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2007, kapitel 2, Konkurrencestyrelsen.

En del af årsagen, til at PLI'en - i modsætning til udliciteringsgraden - har været stigende, er, at PLI'en medtager privates varetagelse af offentlige opgaver på områder med frit valg. Og anvendelsen af private leveran-

dører på de største områder med frit valg har været stigende de senere år.

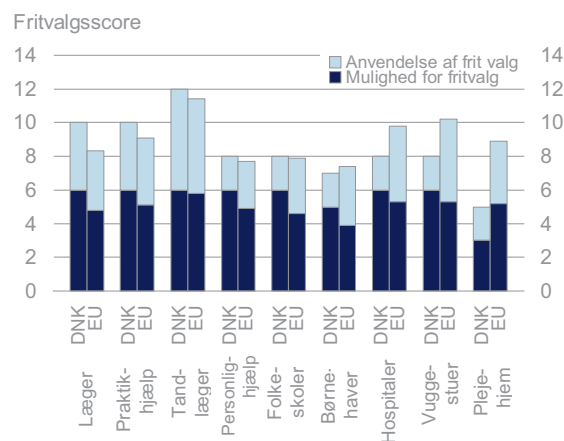
Ifølge kommuneaftalen for 2007 mellem regeringen og KL skal kommunerne under ét konkurrenceudsætte mindst 25 pct. af de egnede opgaver i 2010 målt ved PLI.

Frit valg

Konkurrenceudsættelsen af offentlige opgaver kan også ske gennem borgernes ret til frit valg mellem offentlige og private leverandører af velfærdsydelser. Det giver et øget fokus på kvalitet, når borgerne har mulighed for at "stemme med fødderne" og på den måde vælge det gode til og det mindre gode fra.

Sammenlignet med andre EU-lande har borgerne i Danmark generelt gode muligheder for frit valg af leverandører af offentlige velfærdsydelser. Hvad angår borgernes anvendelse af det frie valg, ligger Danmark i 2005 på de fleste områder imidlertid under gennemsnittet af EU-lande, se figur 8.10.

Figur 8.10 Mulighed for og brug af frit valg, 2005

Anm.: Bygger på spørgeskemaundersøgelse. Tallene omfatter både situationer med frit valg mellem offentlige og private leverandører samt frit valg alene mellem offentlige leverandører.

Kilde: Konkurrenceredegørelse 2005, kapitel 4, Konkurrencestyrelsen.

Der har dog været en markant stigning i borgernes anvendelse af det frie valg inden for

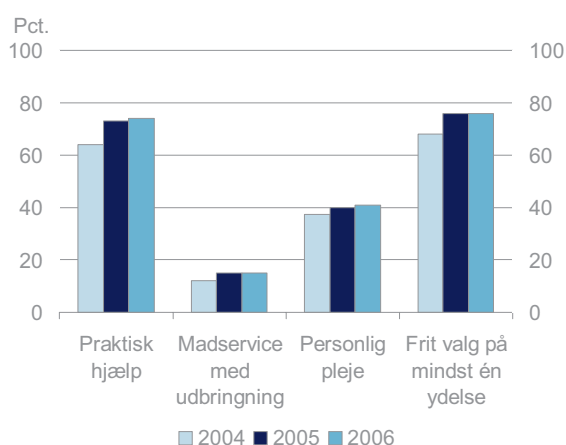
8. KONKURRENCE

ældre, sundhed og børneområdet de sidste år, jf. de følgende afsnit.

Ældreområdet

Fra 2004 til 2005 steg antallet af kommuner, der tilbød frit valg af leverandør, på alle områder inden for ældreplejen. Fra 2005 til 2006 var stigningen væsentligt mindre. Der er relativt få kommuner, som tilbyder valgfrihed mellem forskellige leverandører af madservice, se figur 8.11.

Figur 8.11 Andel kommuner med frit valg på ældreområdet

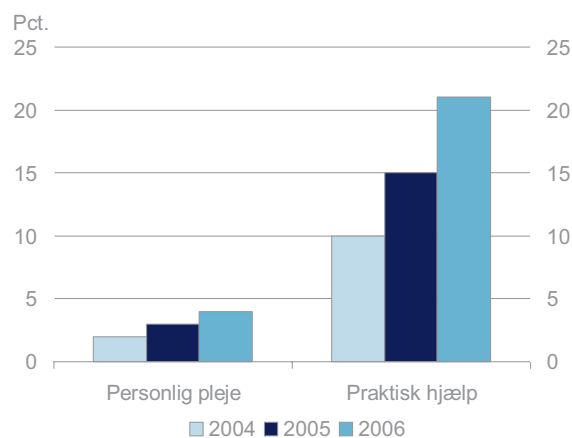
Anm.: Personlig pleje er et gennemsnit over personlig pleje i dagtimerne og i øvrig tid.

Kilde: Frit valg i ældreplejen – det frie leverandør-valg til personlig pleje. Ankestyrelsen. Marts 2007.

Andelen af brugere, der benytter frit valg af hjemmehjælp, er vokset markant i perioden fra 2004 til 2006.

En undersøgelse af anvendelsen af frit valg i ældreplejen viser, at ca. 4 pct. af de potentielle brugere benytter private leverandører af personlig pleje, og at ca. 20 pct. benytter private leverandører af praktisk hjælp, se figur 8.12.

Figur 8.12 Andelen af potentielle brugere der benytter privat leverandør

Anm.: Ifølge Ankestyrelsens undersøgelse fra marts 2007 er andelen for personlig pleje i 2006 5 pct. – altså lidt højere end i figuren. Samtidig er stigningen fra 2005 til 2006 lidt større.

Kilde: www.fritvalgsdatabasen.dk og Konkurrencestyrelsens beregninger.

Opgørelsen kan undervurdere borgernes anvendelse af det frie valg, idet borgerne kan have anvendt det frie valg til at vælge en offentlig leverandør.

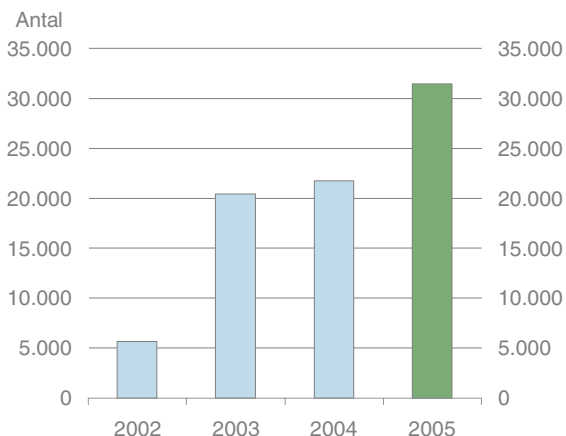
På ældreområdet er der fra februar 2007 åbnet op for, at private leverandører kan etablere friplejeboliger. Etableringen er underlagt en årlig kvote på 500 boliger.

Sygehuse

Det udvidede frie sygehusvalg fra 1. juli 2002 betyder, at patienter, der venter på behandling med mere end to måneders ventetid på offentlige sygehuse, i stedet kan vælge at blive behandlet på private eller udenlandske sygehuse.

Antallet af patienter, der årligt benytter sig af det frie sygehusvalg, er steget markant fra ca. 6.000 i 2002 til ca. 31.000 i 2005, se figur 8.13.

Figur 8.13 Antal patienter der årligt har benyttet sig af det frie sygehusvalg

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

De godt 31.000 patienter, der i 2005 benyttede det udvidede frie sygehusvalg, svarer til ca. 5 pct. af de potentielle brugere.

Med udgangen af 2006 forventes mere end 100.000 patienter at have benyttet sig af det udvidede frie valg siden indførelsen i 2002.

Den 1. oktober 2007 udvides ordningen, så det udvidede frie sygehusvalg træder i kraft allerede efter én måneds ventetid.

Dagpasning

På daginstitutionsområdet har forældrene siden 2002 haft mulighed for at få tilskud til pasning af egne børn, til en privat børnepasser eller til en privat pasningsordning. Fra 2004 hhv. 2005 har forældre endvidere haft frit valg over kommunegrænserne mht. klubtilbuds- og dagtilbudspladser.

Endvidere har private leverandører siden 1. oktober 2005 haft lettere ved at etablere private daginstitutioner. De private leverandører skal opfylde de krav til kvaliteten, der stilles til dagtilbud på centralt og kommunalt plan.

Umiddelbart efter lovens ikrafttræden var der 2 private daginstitutioner. I 2006 er antallet vokset til 19.⁵

Kendskab til frit valg

Manglende kendskab til muligheden for frit valg kan være en barriere for borgernes anvendelse af det frie valg. På dagsinstitutions-, skole- og ældreområdet kender 44-60 pct. af borgerne til valgmulighederne. På sygehusområdet kender 86 pct. til mulighederne for frit valg.⁶

Rammevilkår for konkurrencen

Konkurrencen påvirkes af en række rammebetingelser.

Konkurrenceloven og håndhævelsen heraf er afgørende for at sikre en effektiv konkurrence.

Endvidere spiller også sektorlovgivning og graden af liberalisering på infrastrukturområderne en stor rolle.

Derudover har åbenhed over for udlandet og vilkårene for opstart af virksomheder betydning for konkurrencen. Disse forhold er behandlet i hhv. kapitel 9 og 10.

I forhold til konkurrenceudsættelsen af offentlige opgaver findes særlige rammevilkår, fx i form af EU's udbudsregler og fritvalgsregler på de enkelte sektorområder.

⁵ Kilde: Danmarks Statistik.

⁶ Forbrugerstyrelsen. Information om frit valg, 2005.

8. KONKURRENCE

Figur 8.14 Rammebetingelser for konkurrencen

Regulering og håndhævelse af konkurrencen på private markeder

Konkurrenceloven opstiller de fælles konkurrenceregler for alle virksomheder i Danmark. Formålet med loven er at hindre virksomheder i at misbruge markedsmagt, fx ved at holde konkurrenter ude af markedet. Endvidere skal konkurrenceloven forhindre, at virksomheder indgår kartelaftaler og fx deler markedet mellem sig eller aftaler høje priser. Endelig betyder loven, at der kan stilles betingelser for fusioner.

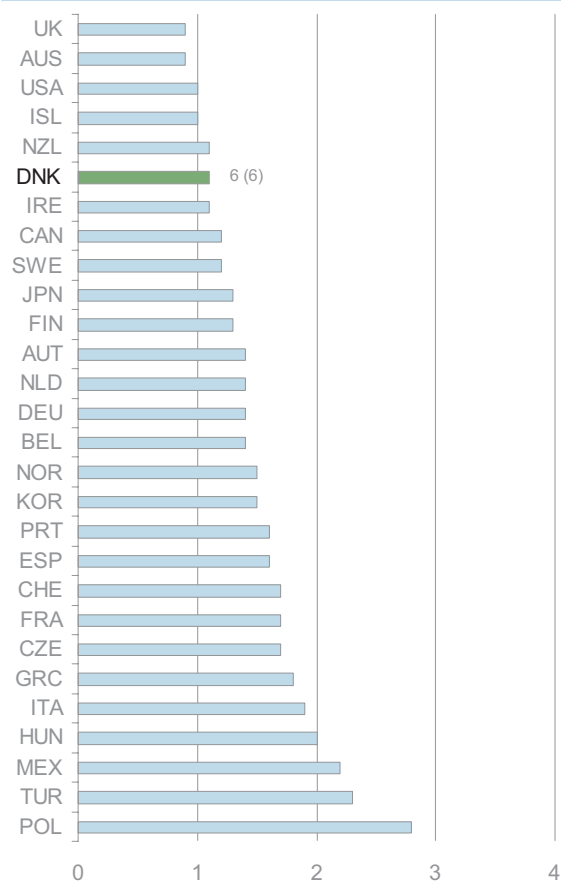
Myndighederne påvirker dog ikke alene konkurrencen gennem konkurrenceloven. Der findes en række former for offentlig markedsregulering, der begrænser konkurrencen ved at skabe adgangsbarrierer for nye virksomheder. Det kan fx være i form af eneretsbevillinger, antalsbegrænsninger og autorisationsordninger.

Mange forhold spiller ind på, hvordan et marked bør reguleres. Det kan eksempelvis være hensyn til forsyningssikkerhed på kort og langt sigt, nationale interesser, forbruger- og miljøbeskyttelse mv. Men der kan også være konkurrencehensyn bag regulering.

Markedsreguleringen er generelt lav i Danmark set i forhold til gennemsnittet af OECD-

landene. Danmark tilhørte i 2003 således den bedste fjerdedel som nummer 6 ud af 28 lande. Men en række engelsktalende lande har typisk mindre markedsregulering end Danmark, se figur 8.15.

Figur 8.15 Markedsregulering i OECD-lande

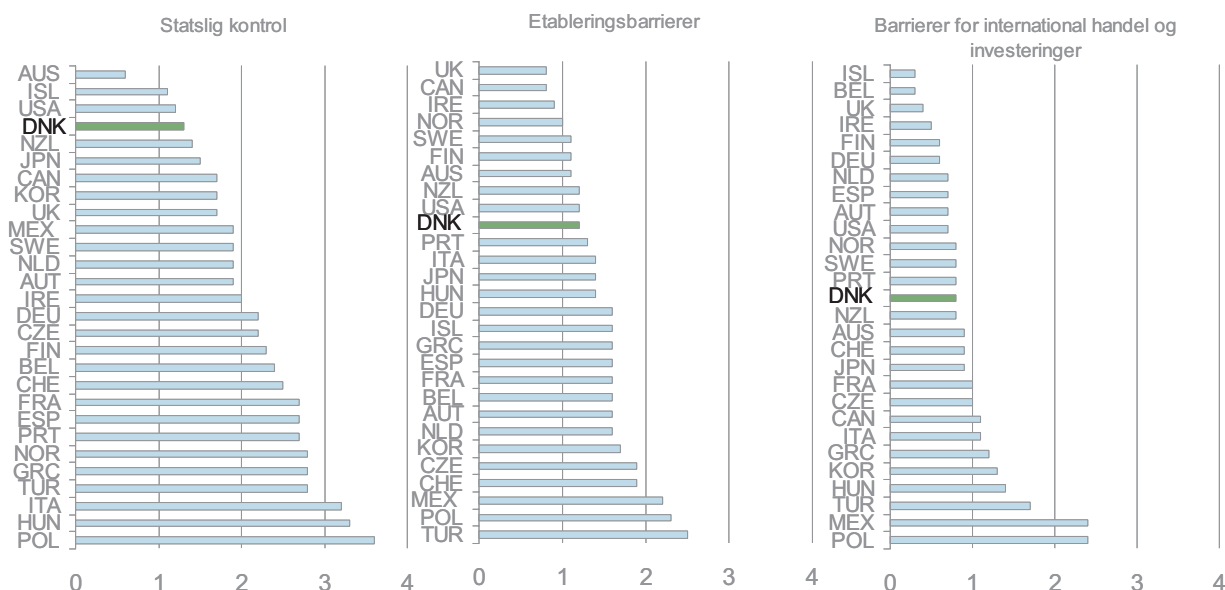

Kilde: Product Market Regulation in OECD Countries: 1998 to 2003. OECD Economics Department Working Paper No. 419. 1. april 2005.

Ifølge OECD-analysen har Danmark en relativt lav grad af statslig kontrol og forholdsvis lave etableringsbarrierer. Derimod er barriererne for international handel og investeringer nogenlunde på niveau med gennemsnittet af OECD-landene, se figur 8.16.

8. KONKURRENCE

Figur 8.16 Markedsregulering i OECD-lande opdelt på underindikatorer

Kilde: Product Market Regulation in OECD Countries: 1998 to 2003. OECD Economics Department Working Paper No. 419. 1. april 2005.

I forhold til de andre OECD-lande har Danmark relativt mindre statslig kontrol, dvs. statsligt ejerskab af eller direkte kontrol med virksomheder samt statslig regulering af erhvervsvilkår som fx lukkelov og priskontrol.

Danmark ligger i den bedste halvdel blandt OECD-landene, hvad angår etableringsbarrierer, dvs., hvor nemt det er at starte og drive virksomhed. Hvad angår barrierer for international handel og investeringer ligger Danmark i midterfeltet.

Håndhævelse af konkurrenceloven handler om konkurrencemyndighedernes muligheder for og værktøjer til opklaring og håndtering af konkrete sager.

Dertil kommer, hvordan der i øvrigt arbejdes for at øge konkurrencen, fx gennem analyser og anbefalinger. For at sikre håndhævelsen af konkurrencelovgivningen er det vigtigt, at sanktionerne for overtrædelser af lovgivningen er tilstrækkeligt store. I Danmark straffes overtrædelser af konkurrenceloven med bøde til virksomheden eller til personer. Der er mulighed for at uddele betydelige bøder for de

alvorligste overtrædelser (fx priskoordinering og markedsdeling).

Den 1. juli 2007 bliver den danske konkurrencelov styrket, så de danske konkurrencemyndigheder bl.a. får bedre muligheder for at afsløre ulovlige karteller.

Der indføres et straflempeprogram. Det betyder, at deltagere i ulovlige karteller kan få reduceret deres bøde, hvis de hjælper konkurrencemyndighederne med at afsløre kartellerne. Erfaringerne fra andre lande viser, at sådanne bøderabatter er en effektiv måde at bekæmpe karteller på.

Som det fremgik af Konkurrenceevneredegørelse 2006, har de fleste andre EU-lande et straflempeprogram. Med ændringen kommer den danske konkurrencelov således nogenlunde på niveau med disse lande.

Samlet set peger indikatorerne på, at den danske konkurrencelovgivning hører til i midterfeltet blandt OECD-landene.

OECD er i gang med at udvikle en generel indikator for håndhævelse af konkurrencelovgivningen, se boks 8.6.

Boks 8.6 Håndhævelse som indikator

Der foreligger ikke på nuværende tidspunkt en fyldestgørende indikator for håndhævelsen af lovgivningen på private markeder på tværs af OECD-lande. Det skyldes bl.a., at en optælling af antallet af sager (afgørelser) ikke vil give et dækkende billede af indsatsen. En sådan opgørelse vil fx ikke tage højde for hverken størrelse eller væsentlighed af de enkelte sager og afgørelser. OECD er ved at udvikle en generel indikator for håndhævelsen af konkurrencelovgivningen. Den forventes på sigt at indgå i konkurrenceevneredegørelsen.

Regulering og håndhævelse af konkurrencen om offentlige opgaver

EU-udbudsregler, det statslige udbudscirkulære og konkurrenceloven udgør de væsentligste lovgivningsmæssige rammer for konkurrencen om offentlige opgaver.

Styrkelsen af konkurrencelovgivningen bevirker bl.a., at der pr. 1. juli 2007 indføres en pligt til at annoncere offentlige myndigheders køb af varer og tjenesteydelser, der falder under grænseværdien for EU-udbud, men som overstiger 500.000 kr.⁷ Også de såkaldte bilag b-ydelser, som ellers er undtaget for EU-udbud, skal annonceres, hvis de overstiger 500.000 kr. Annonceringspligten skal hindre, at kontrakter tildeles direkte til en leverandør, uden at andre virksomheder har haft mulighed for at komme i betragtning.

I forhold til håndhævelsen af lovgivningen, som skal sikre konkurrencen om offentlige opgaver, spiller konkurrencemyndighederne,

⁷ De statslige myndigheder er allerede omfattet af lignende regler i Finansministeriets udbudscirkulære. Cirkulæret indeholder dog mere restriktive regler end annonceringspligten og vil fortsat være gældende.

Klagenævnet for Udbud og det kommunale tilsyn de væsentligste roller.

Pr. 1. juli 2007 får konkurrencemyndighederne bedre muligheder for at håndhæve lovgivningen på markederne for offentlige opgaver. For det første styrkes Konkurrencerådets indgrebsbeføjelser over for offentlige myndigheder, der fastsætter for lave afregningspriser til private leverandører, som ønsker at sælge ydelser omfattet af en fritvalgsordning.⁸ For det andet får Konkurrencestyrelsen lettere ved at indhente oplysninger om offentlige indkøb. Derved får styrelsen bedre mulighed for at afdække manglende udbud eller overtrædelser i konkrete udbud.

Ud over de overordnede lovgivningsmæssige rammer er området reguleret af sektorlovgivning, der både kan indeholde incitamenter til og barrierer for offentlig-privat samarbejde. Lov om social service indeholder fx bestemmelser om, at kommunerne skal tilbyde frit valg mellem offentlige og private leverandører af hjemmehjælp. Omvendt indebærer lov om folkeskoler, at undervisningsopgaverne ikke må udliciteres.

⁸ Konkurrencerådet vil kunne påbyde en offentlig myndighed specifikke beregningsmetoder og afregningspriser mv., hvis afregningsprisen er beregnet eller fastsat for lavt. Derudover vil Konkurrencerådet kunne påbyde offentlige myndigheder at foretage efterbetaling til leverandører, når afregningsprisen har været fastsat for lavt. Samtidig skal en ny bestemmelse i konkurrenceloven sikre lige konkurrencevilkår mellem offentlige og private leverandører.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Globaliseringen og den stigende internationalisering betyder, at der sker en stor bevægelse af varer og tjenester, investeringer og personer på tværs af grænser. Den øgede internationale handel har dannet grundlag for den velstand, vi har i dag. Landene kan i højere grad udnytte deres evne til at producere de produkter, de hver især er bedst til. Dermed bliver alle lande rigere.

Danmarks samhandel med udlandet er steget fra 2005 til 2006 og ligger nu over OECD gennemsnittet. Danmarks udenrigshandel er dog stadig moderat, når man sammenligner med andre små lande. Flere af disse lande ligger dog mere centralt placeret i Europa.

Investeringer sker ligeledes i stigende grad på tværs af landegrænser. Danske virksomheders investeringer i udlandet er i det seneste år steget som andel af BNP, mens udenlandske virksomheders investeringer i Danmark er faldet en smule. Begge ligger fortsat i det europæiske midterfelt.

Det er vanskeligt at måle Danmarks internationale omdømme, men nogle indikatorer

peger i retning af, at kendskabet til Danmarks styrker og kompetencer ikke er tilstrækkeligt udbredt. For at styrke samspillet med andre lande, har regeringen udarbejdet en handlingsplan for en offensiv global markedsføring af Danmark.

Det er regeringens mål, at

- Danske interesser skal varetages effektivt på den globale scene - politisk, økonomisk, kulturelt og konkret for danske borgere og virksomheder.
- Det danske samfund skal have god indsigt i og forståelse af andre lande og kulturer - også kulturer, der er meget forskellige fra vores.
- Udlandet skal have kvalificeret viden om Danmark og Danmarks særlige kompetencer.

En stadig større andel af indvandringen til Danmark sker med henblik på at arbejde eller studere. I international sammenligning er Danmark nu et af de lande, hvor den største andel af opholdstilladelser bliver givet til beskæftigelse.

Tabel 9.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Udvikling i Danmark	Placering blandt OECD-landene		
		Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Samhandel	↗		■	
Danske direkte investeringer i udlandet	↗		■	
Udenlandske direkte investeringer i DNK	↘		■	
Nettoindvandring af højtuddannede	■	■		
Andel udenlandske studerende	↗		■	
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. En pil angiver de seneste års tendens, når en sådan kan fastslås. De opstillede mål refererer til figur 9.1 og figur 9.2 (Samhandel), figur 9.8 og figur 9.9 (Danske direkte investeringer i udlandet og Udenlandske direkte investeringer i Danmark), figur 9.23 (Nettoindvandring af højtuddannede) og figur 9.27 og figur 9.28 (Andel udenlandske studerende).

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Der er stort set balance mellem ind- og udvandringen af højtuddannede til Danmark. En række lande er dog bedre i stand til at tiltrække flere indvandrere med videregående uddannelse, end de afgiver.

Antallet af udenlandske studerende på udvekslingsophold i Danmark er stigende, mens de danske studerende udvekslingsophold stort set er konstant. Det er regeringens mål, at

- Alle unge skal have en uddannelse med globalt perspektiv.
- Mange flere danske studerende skal på uddannelsesophold i udlandet, så de kan få international indsigt og større forståelse for andre kulturer.

- Det skal være mere attraktivt for højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere at komme til Danmark.
- Uddannelsesinstitutionerne skal fortsat udvikle og videreudvikle attraktivt faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

Tabel 9.2 Nye initiativer

- Der er indgået aftale mellem regeringen og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om en handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark. Planen indeholder en række tværgående initiativer samt en målrettet indsats inden for fem særlige områder. Den tværgående indsats skal særligt sikre en mere slagkraftig og koordineret markedsføring, bl.a. gennem etablering af Fonden til Markedsføring af Danmark. De fem særlige områder udgøres af: Danmark som kreativ nation, Danmark som turistmål, Danmark som uddannelsesland, Danmark som investeringsland og styrkelse og modernisering af eksportfremmeområdet.
- Regeringen og Dansk Folkeparti har indgået aftale om en omlægning af den danske selskabsbeskatning. Formålet er at tilpasse reglerne for selskabsbeskatning med henblik på at gøre dem mere robuste og konkurrencedygtige fremover.
- Der er indført en Greencardordning, der giver mulighed for at give udlændinge opholdstilladelse med henblik på at søge beskæftigelse. Opholdstilladelsen gives på grundlag af et pointsystem, hvor pointene afhænger af uddannelsesniveau, sprogfærdigheder, erhvervs erfaring mv. Udenlandske studerende, der afslutter en videregående uddannelse i Danmark, skal kunne blive i op til 6 måneder efter studiets afslutning med henblik på at søge beskæftigelse.
- Der er sket en udvidelse af Jobkortordningen. Flere uddannelser optages på positivlisten, og alle job på almindelige løn- og ansættelsesvilkår med en årlig aflønning på mindst 450.000 kr. giver opholdstilladelse.
- 13 nye initiativer, der gør det lettere at få udenlandsk arbejdskraft, blandt andet en ny hjemmeside, der samler al information om rekruttering af udenlandsk arbejdskraft.
- Der er vedtaget lovforslag, der udvider Kvalifikationsnævnets kompetence.
- Universitetsstuderende får ret til et udlandsstipendium som hel eller delvis betaling af studieafgiften ved et udenlandsk universitet i op til to år.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

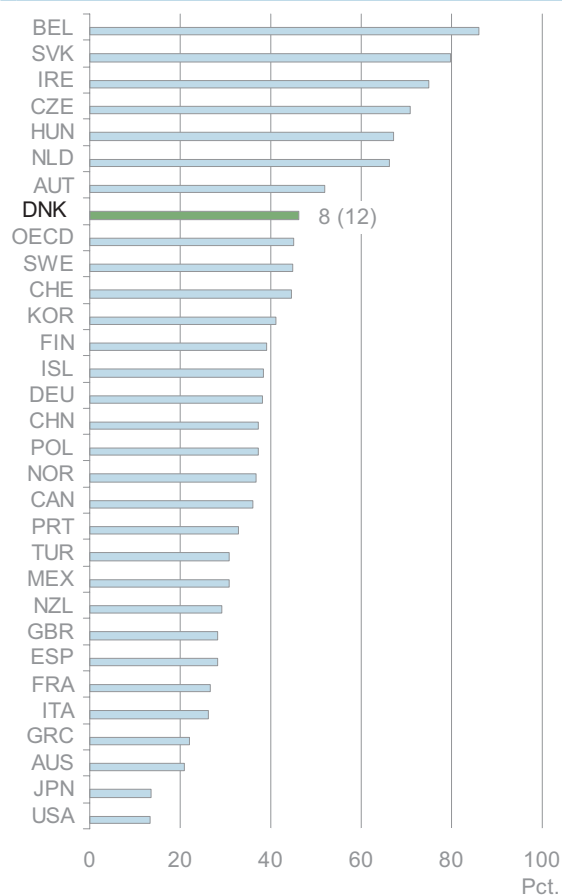
Handel med udlandet

Globaliseringen hænger uløseligt sammen med en voksende verdenshandel. Løbende liberaliseringer af handelsrestriktioner, bedre transport- og kommunikationsmuligheder samt større udbredelse af informationsteknologi, er nogle af de forhold, som har bidraget til voksende samhandel. For mange virksomheder betyder denne udvikling en øget international arbejdsdeling og adgang til flere og større markeder, og for husholdningerne betyder den et større udvalg af varer samt lavere priser.

Den internationale handel har en væsentlig betydning for vækst og velstand i de handlende lande og er generelt taget til over de seneste årtier. Derved udgør mange landes eksport og import en stigende del af BNP.

Danske virksomheder deltager aktivt i den internationale handel og er siden sidste år sprunget fire pladser frem, hvilket nu placerer Danmark som det 8. mest åbne land i OECD, se figur 9.1.

Figur 9.1 International handel, 2005

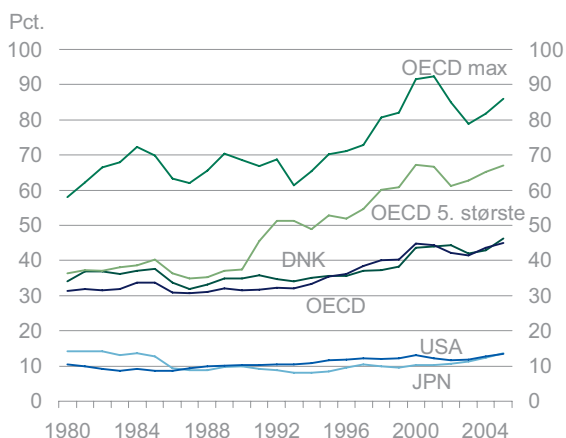

Anm.: Gennemsnit af eksport og import i pct. af BNP for OECD-landene. Inkl. varer og tjenester.
Kilde: OECD Factbook 2007 og Ecwin.

International handel har særlig stor betydning for små lande, hvor hjemmemarkedet er begrænset. Men selv om Danmark er godt integreret i verdensøkonomien er Danmarks samhandel stadig mindre end lande som Belgien, Irland og flere af de små østeuropæiske EU-lande. For de fleste af disse lande gælder, at de har været gode til at udnytte deres centrale placering i Europa. Der er på trods af stigende dansk handel en uændret afstand op til Belgien, der er OECD's mest åbne økonomi, se figur 9.2.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.2 Udvikling i international handel

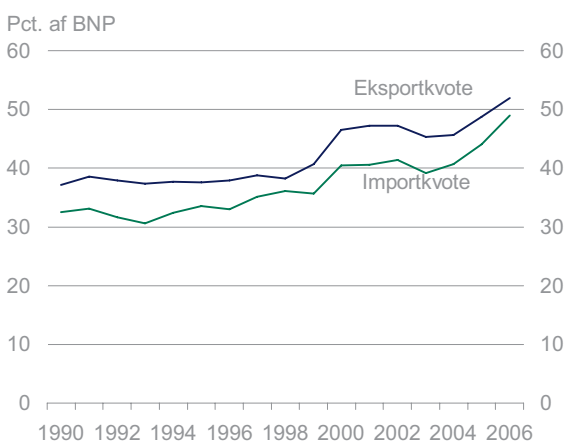

Anm.: Gennemsnit af eksport og import i pct. af BNP for udvalgte lande. OECD max er i 2005 Belgien, og OECD 5. største er i 2005 Ungarn.

Kilde: OECD Factbook 2007.

Væksten i den totale samhandel dækker over vækst i både eksporten og importen. Siden 2005 er der sket en stigning som andel af BNP på hhv. 3,1 og 4,9 pct. point, se figur 9.3.

Figur 9.3 Eksport- og importkvoter

Anm.: Løbende priser, varer og tjenester under ét.

Kilde: ADAM's databank, forår 2007.

Når handelskvoterne stiger, sker dette selv om tjenester udgør en stigende andel af den danske produktion. Tjenester er ofte af en sådan karakter, at de ikke i udpræget grad handles på tværs af grænser. Når tjenesteerhvervene udgør en stigende del af et lands samlede økonomi, vil samhandlen med an-

dre lande derfor alt andet lige afdæmpes. I industrien går halvdelen af Danmarks produktionsværdi til eksport. Den tilsvarende andel er 14 pct. for tjenesteerhvervene. Disse andele har ligget mere eller mindre fast i de seneste år, se tabel 9.3.

Tabel 9.3 Erhvervenes åbenhed over for international handel, pct.

	1990	2000	2002	2003
			Eksport	
Landbrug mv.	19	19	18	19
Industri	44	51	52	51
Tjenester	11	15	14	14
			Import	
Landbrug mv.	15	17	17	18
Industri	50	66	69	71
Tjenester	3	4	4	4

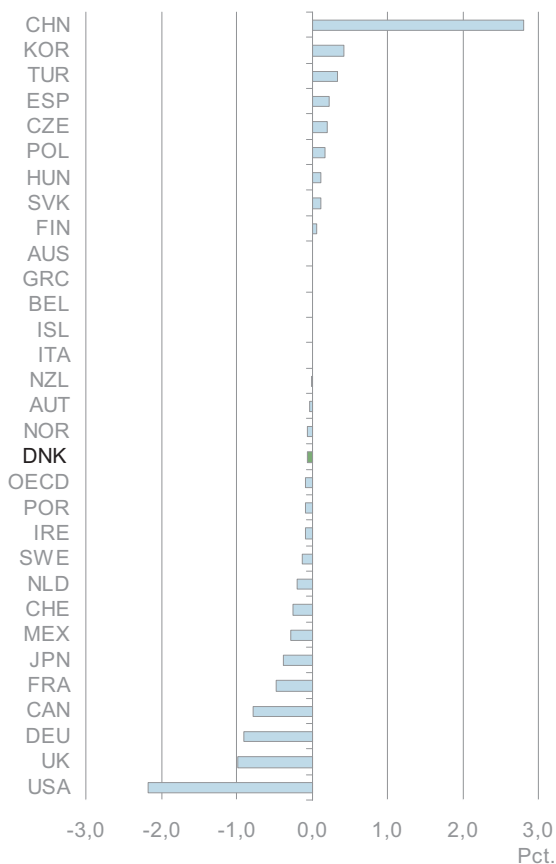
Anm.: Eksport og import fra det pågældende erhverv i procent af dansk produktionsværdi i erhvervet. I opgørelsen er der set bort fra energi- og vandforsyning, bygge og anlæg samt råstofudvinding.

Kilde: Danmarks Statistik.

Danmark har på trods af en stigende eksport ikke kunnet følge med udviklingen i verdenshandlen. Således er Danmarks andel af den samlede verdenshandel faldet fra ca. 0,75 pct. i 1999 til knap 0,7 pct. i 2005. Forklaringen på den faldende andel skal hovedsageligt findes i en stigende integrering i verdenshandlen af specielt de asiatiske lande og vækstøkonomierne i Østeuropa. På trods af at denne markedsåbning medfører en faldende andel af den samlede verdenshandel, er der tale om en naturlig udvikling, som også kommer Danmarks internationale muligheder til gode. Danmarks andel af den samlede verdenshandel er faldet mindre end i flere andre europæiske lande, og mindre end gennemsnittet for OECD, se figur 9.4.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.4 Ændring i markedsandel af verdenshandlen med varer, 1999-2005

Anm.: Ændring i andelen af verdenshandlen fra 1999-2005 i pct.point. Omfatter kun handel med varer.

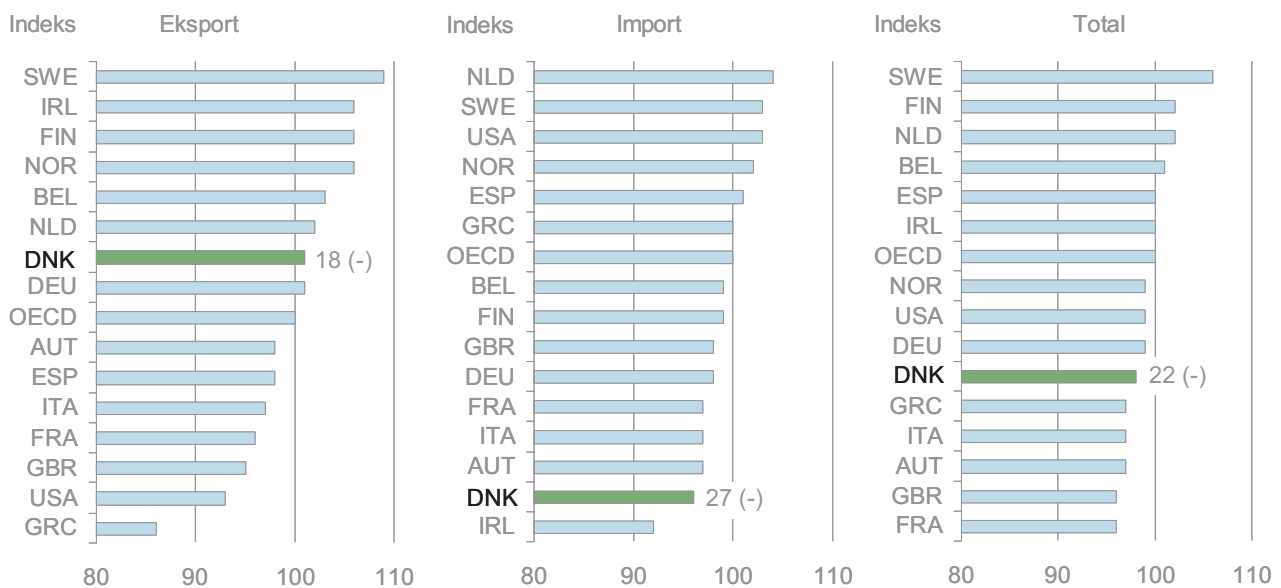
Kilde: IMF. Direction of Trade Statistics Yearbook, 2006.

Udnyttelsen af et lands handelspotentialer er en indikator for, hvordan et land udnytter sine handelsmuligheder i forhold til en given referencegruppe, givet en række strukturelle indikatorer såsom landets størrelse, geografiske placering, erhvervs sammensætning mv. En god udnyttelse af virksomhedernes handelsmuligheder er vigtig i forhold til mulighederne for øget vækst på længere sigt.

Set i forhold til OECD-landene er det kun Danmarks udnyttelse af eksportmulighederne, der ligger over OECD-gennemsnittet, mens Danmarks importpotentialer er underudnyttet. Samlet set udnytter Danmark sit totale handelspotentialer mindre end gennemsnittet for OECD-landene, se figur 9.5.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.5 Handelspotentiale, 2004

Anm.: Udvalgte OECD-landes udnyttelse af handelspotentialet. Et tal, der er større end, 100 angiver, at landet overudnytter sit eksport-, import- eller handelspotentiale sammenlignet med gennemsnittet for OECD-lande. OECD = 100.
Kilde: Egne beregninger på Økonomi- og Erhvervsministeriets handelsmodel.

Hovedparten af Danmarks handel med varer er koncentreret på få dominerende samhandelspartnere. De 10 største importlande udgjorde i 2006 72,4 pct. af Danmarks samlede import, mens de ti største eksportmarkeder aftog 71,3 pct. af den samlede eksport i 2006, se Factbook.dk.

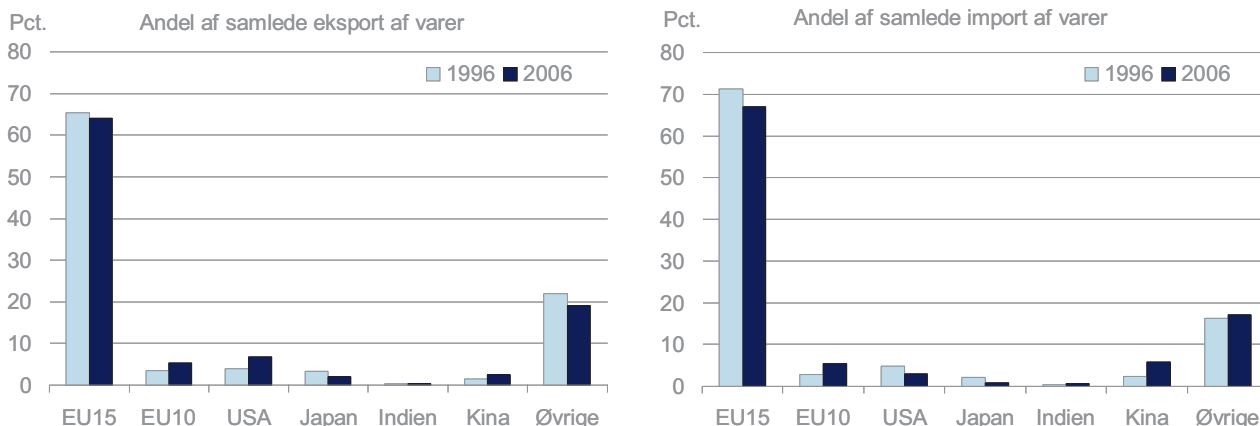
Handelen med tjenester er ligeledes domineret af få store lande. For både import og eksport er omkring 50 pct. af handelen med tjenester repræsenteret ved fem lande, se Factbook.dk.

Karakteristisk for alle de største samhandelspartnere er, at de alle hører til højindkomstlande. Ca. 65 pct. af Danmarks handel i 2006 foregik med EU-15 landene. Handelsmønsteret ligger forholdsvis fast. I løbet af de seneste 10 år, er EU-10 og USA

dog vundet en smule frem som eksportlande, men hvor importen fra EU-10 i samme periode også er steget, er importen fra USA faldet, se figur 9.6.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.6 Andel af samlet eksport og import af varer fordelt på samhandelslande

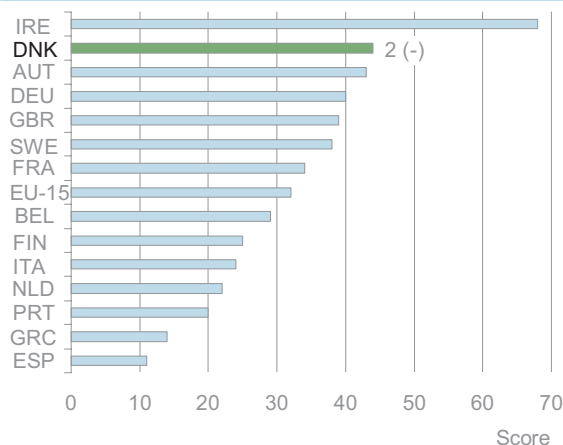
Anm.: Andel af Danmarks eksport og import af varer fordelt på modtagerlande. EU-15 er ekskl. Danmark. Handel med øvrige lande bliver domineret af Norge, der udgør knap 30 pct. af kategorien. Dermed er Norge det sjette største importland og det femtestørste eksportmarked. Kina er inkl. Hongkong. Løbende priser.

Kilde: Danmarks Statistik.

At Danmarks eksportmarkeder hovedsageligt består af andre høj-indkomstlande, giver mulighed for at eksportere varer af en højere værdi. Eksport af såkaldte up-market produkter er eksport af produkter, der skiller sig positivt ud fra konkurrerende produkter, fx ved at være kendetegnet ved en højere kvalitet, og som derved kan sælges til en højere pris end tilsvarende produkter fra andre lande. En stor eksportandel af sådanne produkter bidrager dermed direkte til et lands samlede velstand.

Danmark er det land i EU-15, der har den næststørste andel af up-market produkter. I 2005 udgjorde up-market produkter således 44 pct. af Danmarks samlede eksport. Danmarks eksportsammensætning bidrager derfor relativt mere til velstanden i Danmark, end det er tilfældet i de fleste øvrige EU-15 lande, se figur 9.7.

Figur 9.7 Andel af up-market produkter i EU-15, 2005

Anm.: EU-15 landenes andel af up-market produkter (kun varer) i pct. af landenes samlede eksport. Belgien er inkl. Luxembourg. Up-market produkter defineres som produkter, hvor prisen ligger 15 pct. over den gennemsnitlige eksportpris for samme produkttype i andre EU-lande.

Kilde: Egne beregninger på Økonomi- og Erhvervsministeriets handelsmodel.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

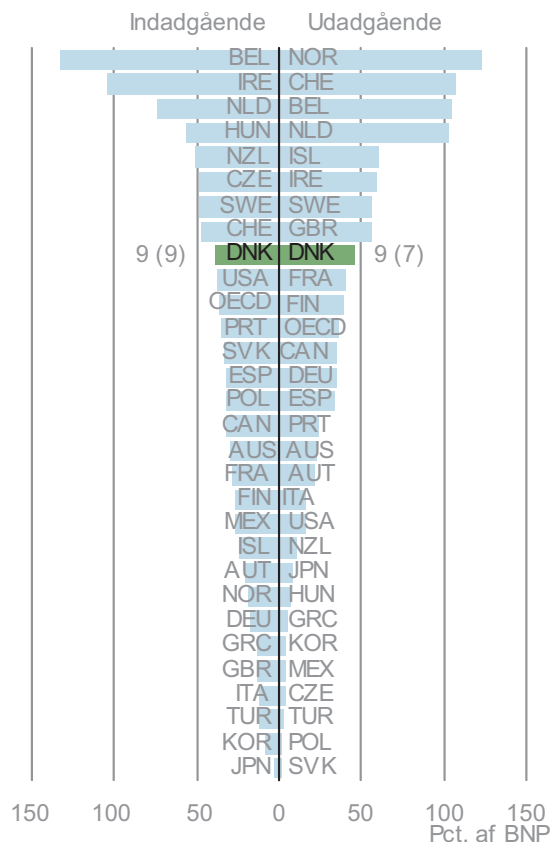
Internationale investeringer

Globaliseringen er også kendetegnet ved en stigning i investeringer på tværs af landegrænser. Flere og flere virksomheder vælger at placere produktionen uden for landets grænser enten gennem etablering, investering eller opkøb i udlandet (Direkte Udenlandske Investering - FDI). Dette kan enten ske for at etablere sig på et nyt marked eller for at kunne drage nytte af særlige fordelagtige produktionsvilkår i det pågældende land. Herudover foretager virksomhederne også flere andre kapitaloverførsler på tværs af landegrænser. Fx foretager virksomhederne porteføljeinvesteringer i udlandet, dvs. investeringer i f.eks. aktier og obligationer, som regel med en målsætning om at sprede risikoen eller for at opnå større afkast.

De direkte udenlandske investeringer bidrager til den internationale videndeling. Via FDI kan virksomhederne udveksle idéer og ny viden om fx produktionsmetoder på tværs af landegrænser. Det gælder både, når danske virksomheder investerer i udenlandske selskaber, og når udenlandske selskaber investerer i danske virksomheder.

Danmark er som en lille åben økonomi ikke kun handelsmæssigt men også investeringsmæssigt tæt integreret med resten af verden. Danmark investerer således en væsentlig del i forhold til størrelsen af dansk økonomi. Danmarks beholdning af ind- og udadgående FDI ligger – ligesom det var tilfældet med Danmarks handel - lidt efter de førende lande, men over gennemsnittet for OECD, se figur 9.8.

Figur 9.8 Beholdning af ind- og udadgående FDI, 2005

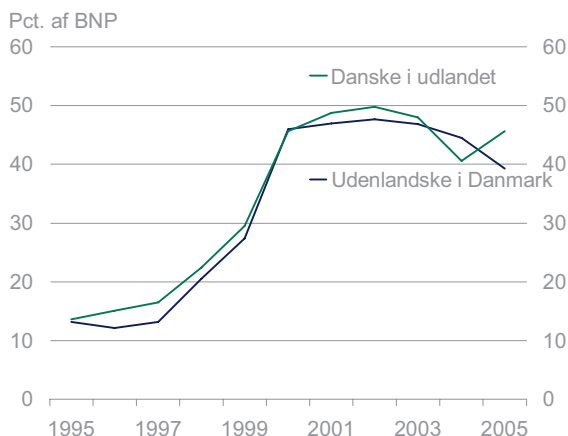
Anm.: OECD viser gennemsnittet for OECD-landene i figuren. Værdi af beholdningen af ind- og udadgående FDI.

Kilde: World Investment Report 2006 (FN).

Siden 1995 er der sket en markant stigning i andelen af direkte investeringer på tværs af Danmarks grænse. Således er både danske investeringer i udlandet og udenlandske investeringer i Danmark næsten tredoblet siden 1995. I de seneste år er andelen i forhold til den samlede danske økonomi imidlertid faldet en smule, hvilket hovedsageligt skyldes, at BNP er steget mere end størrelsen af både ind- og udadgående FDI, se figur 9.9.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.9 Udviklingen i beholdningen af FDI til og fra Danmark

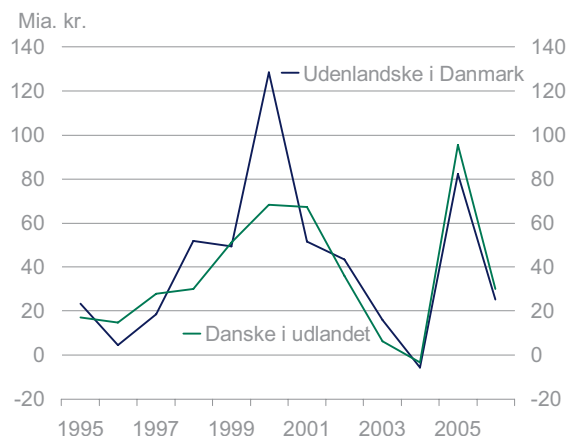

Anm.: Danske direkte investeringer i udlandet og udenlandske direkte investeringer i Danmark i pct. af BNP.

Kilde: World Investment Report 2006 (FN).

Direkte udenlandske investeringer varierer betydeligt fra år til år. Det gælder især relativt små lande, hvor køb eller salg af få store virksomheder kan have forholdsvis stor betydning for FDI i et enkelt år. Kun i et år – 2004 – har Danmark oplevet en negativ ind- og udstrømning af FDI. I de resterende år fra 1995 til 2005 var både ind- og udstrømningen således positiv. Når udviklingen i 2004 var negativ, skyldes det, at opgørelsen baserer sig på nettostrømninger, dvs. strømninger korrigeret for tilbageførsler af egenkapital og afdrag på koncernudlån. I 2004 udgjorde disse således mere end nye ind- og udstrømninger. Generelt er der nogenlunde balance mellem ind- og udadgående FDI i Danmark, se figur 9.10.

Figur 9.10 Danske FDI ind- og udstrømninger

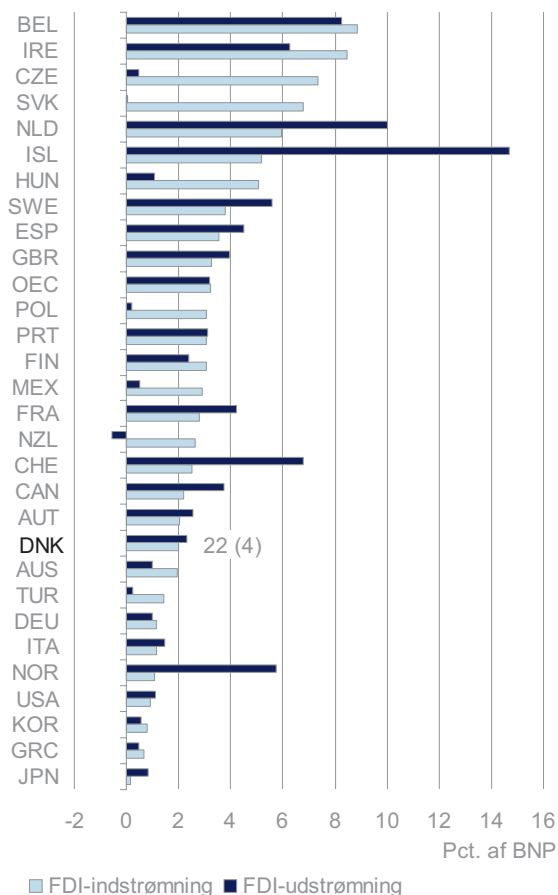

Anm.: Nettotilgang, dvs. korrigeret for tilbageførsler af egenkapital og afdrag på koncernudlån. I 2004 var både ind- og udstrømningen af FDI negativ. Det afspejler nedbringelse af koncernudlån. Data er ekskl. gennemløbsinvesteringer. Angivet i løbende priser.

Kilde: Danmarks Nationalbank.

Danmark har i de seneste år ikke tiltrukket så relativt mange investeringer som tidligere. Dette skyldes hovedsageligt 2004, hvor Danmark som nævnt havde en negativ ind- og udstrømning, se figur 9.11.

Figur 9.11 Ind- og udstømning af FDI, 2001-2005

Anm: Den gennemsnitlige ind- og udstømning af FDI i perioden 2001-2005 i pct. af samlede investeringer (opgjort netto, dvs. korrigeret for tilbageførsler af egenkapital og afdrag på koncernlån). Der benyttes et gennemsnit over 5 år, da både ind- og udstømningen af FDI kan variere betydeligt fra år til år som følge af enkeltstående investeringer. For Belgien er gennemsnittet beregnet fra 2002-2005. Kilde: World Investment Report, 2006.

Rammevilkår for international handel og investeringer

Rammerne for international handel og investeringer har betydning for Danmarks præstation på disse områder. Gode rammevilkår på det ene område kan desuden spille ind på Danmarks præstation på det andet område. Eksempelvis kan udenlandske virksomheder, der investerer i Danmark, medvirke til at øge Danmarks udenrigshandel.

Figur 9.12 Rammer for international handel og investeringer

En lang række forhold har betydning for international handel og investeringer. Blandt de vigtigste rammevilkår er stabile makroøkonomiske rammer, en veluddannet og fleksibel arbejdsstyrke samt erhvervslivets øvrige rammevilkår, som fx effektiv offentlig regulering. Disse forhold er beskrevet i kapitlerne 3-5, 11, 13 og 14. Dertil kommer de generelle produktions- og afsætningsforhold.

Formelle og tekniske handelshindringer

Få formelle restriktioner og tekniske hindringer er afgørende betingelser for international handel og investeringer. Både i EU og i WTO arbejdes der for gradvise handelsliberaliseringer på tværs af medlemslandene.

I WTO indgås multilaterale, juridisk bindende aftaler for samhandel. Aftalerne indgås efter forhandlinger i såkaldte handelsrunder, hvor EU-landene forhandler som en samlet gruppe. Over tiden er både antallet af medlemslande og de områder, der forhandles om, blevet udvidet. I 1947 deltog 23 lande i forhandlingerne om frihandel, mens WTO i dag har 150 medlemslande. Traditionelt har forhandlingerne primært omfattet told på varer. I takt med, at nye varer og serviceydelser er kommet til, er der i de senere år kommet fokus på andre typer handelshindringer såsom miljømæssige hensyn

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

og særlige nationale krav til bestemte varer eller serviceydelser. En oversigt over de gradvise handelsliberaliseringer i WTO findes i Factbook.

I EU spiller opbygningen af det indre marked en afgørende rolle for handlen mellem EU-landene. På trods af de senere års handelsliberaliseringer og udbygning af EU's indre marked, findes der stadig en række hindringer for samhandel mellem lande, se boks 9.1.

Boks 9.1 Handelshindringer

Der findes flere forskellige typer af handelshindringer.

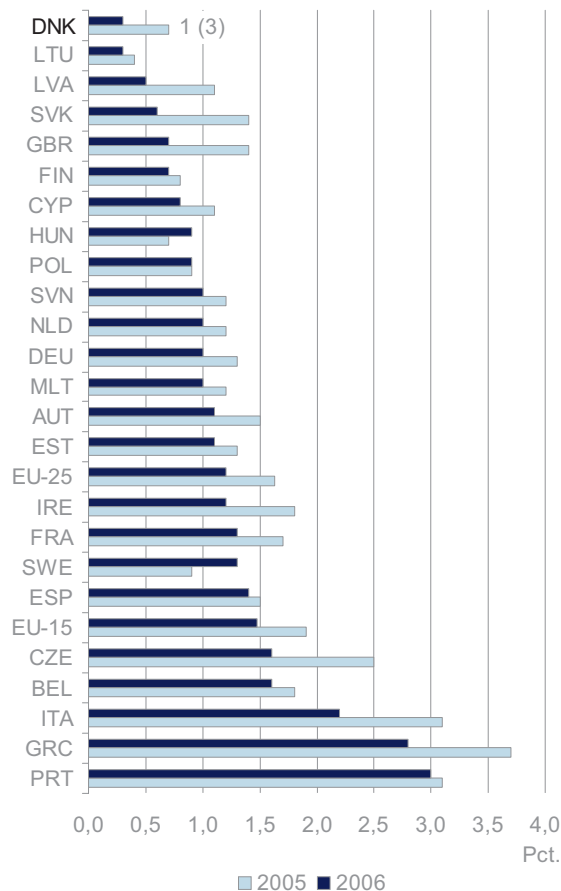
De administrative barrierer for handel kan fx være lange sagsbehandlingstider eller bureaukratiske myndigheder.

Tekniske handelshindringer er ofte begrundet i sikkerheds- eller miljømæssige hensyn og er derfor ikke nødvendigvis forbundet med en negativ protektionistisk adfærd. Eksempler på tekniske handelshindringer er nationale regler for certificering/godkendelse af produkter og produktionsmetoder, specielle nationale standarder, krav til pakning og mærkning af produkter samt nationale regler for indholdsstoffer og grænseværdier. Adgang til infrastruktur og immaterielle rettigheder er andre eksempler på tekniske handelshindringer.

Dertil kommer en række andre barrierer såsom politiske forhold og korrupsion samt love og regler, der ofte ændres uden varsel.

I EU-regi søges handelshindringerne nedbragt via fælles EU-direktiver for det indre marked. Med kun 0,3 pct. ikke-implementerede direktiver ligger Danmark nr. 1. i EU mht. implementering af EU-direktiver for det indre marked i national lovgivning. I 2005 lå Danmark nummer tre med 0,7 pct., dengang kun overgået af Litauen og Ungarn. Generelt ligger de nye østeuropæiske medlemslande bedre end landene i EU-15, se figur 9.13.

Figur 9.13 Ikke-implementerede direktiver for EU's indre marked

Anm.: Andelen af EU-direktiver for det indre marked, der ikke er implementeret i medlemslandene (eksklusiv Luxembourg) pr. 1. november 2006 (pct.). EU-landene har en målsætning om, at andelen maksimalt må være 1½ pct.

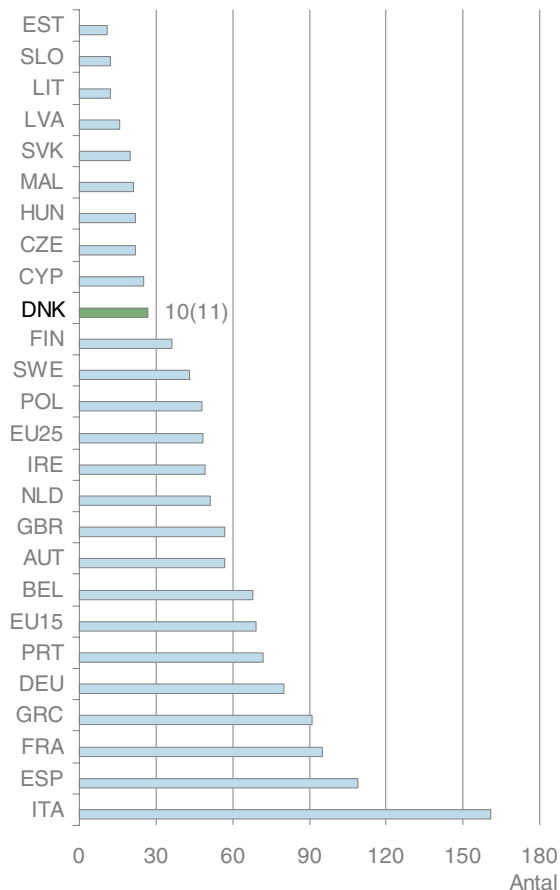
Kilde: Internal Market Scoreboard, No. 15 bis, EU-Kommissionen.

For at få et velfungerende indre marked, er det ikke kun nødvendigt, at landene implementerer EU's direktiver. Det er lige så vigtigt, at landene formår at overholde det indre markeds fælles spilleregler. De nye EU-lande er klart de lande, der er bedst til at overholde EU's regler. Gennemsnittet for EU-15 var med 69 åbne sager i 2006 således over 3 gange så højt, som for EU-10, der kun havde 19 åbne sager i gennemsnit. Der er dog en generel tendens til, at de nye EU-lande hastigt øger antallet af regelbrud, mens de gamle EU-lande ikke bevæger sig meget. Danmark var med 27 åbne sager i

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

2006, det land blandt EU-15, der havde færrest åbne sager imod sig, se figur 9.14.

Figur 9.14 Antal regelbrud blandt EU's medlemslande, 2006

Anm.: Åbne sager mod EU's medlemsstater (eksklusiv Luxembourg) om brud på regler i EU pr. 1. november 2006. EU satte i 2003 en målsætning om at halvere antallet af åbne sager. Dengang var det samlede antal 1.033 i dag er det samlede antal 1.246, hvoraf sager mod EU-15 udgør 1.037.

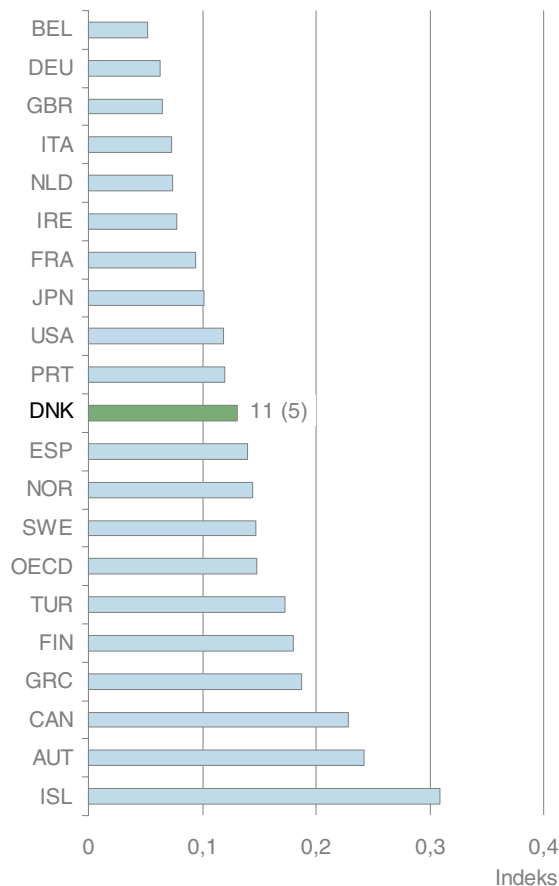
Kilde: Internal Market Scoreboard, No. 15 bis, EU-Kommissionen.

Regulering af udenlandske investeringer

Reguleringer spiller også en rolle for de internationale investeringer. I Danmark er der relativt få formelle restriktioner for udenlandske investeringer. En international sammenligning foretaget af OECD i 2006 viser dog, at antallet af restriktioner er steget i Danmark i de seneste år, mens en stor del af de øvrige OECD-lande, har formået at reducere antallet af restriktioner. Danmark

hører imidlertid stadig til blandt de lande, der ligger under OECD-gennemsnittet, se figur 9.15.

Figur 9.15 Restriktioner for udenlandske direkte investeringer (FDI), 2006

Anm.: Indekset sammenvejer landenes formelle restriktioner for FDI. En score på 1 udtrykker mange restriktioner, og en score på 0 ingen restriktioner. I scoren indgår en række indikatorer inden for tre kategorier: 1) Restriktioner for adgang til markederne for udenlandske investorer. 2) Restriktioner i nationale virksomheder for udenlandske ejerskab og kontrol. 3) Operationelle restriktioner. Ikke alle OECD-lande er med i figuren. Danmarks score var i 2006 0,131 mod 0,086 i 2000.

Kilde: OECD'S FDI Regulatory Restrictiveness Index, ECO/WKP(2006)53.

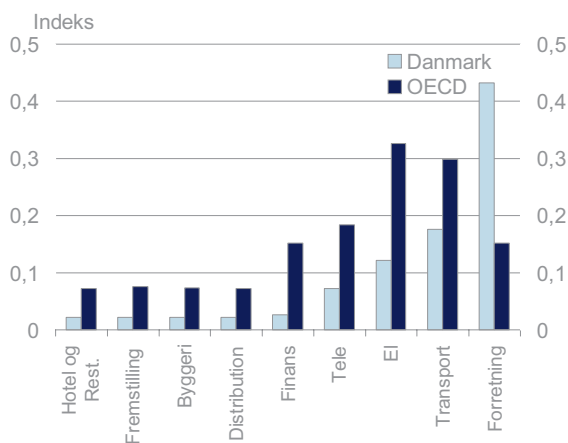
Modsat flere andre OECD-lande har Danmark ikke screening og godkendelsesprocedurer for udenlandske investeringer. Restriktioner på ejerskab og kontrol med virksomheder udgør ca. 2/3 af de danske FDI-restriktioner, mens operationelle restriktioner udgør resten. Operationelle restriktioner

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

er krav til bestemte måder at producere på. Et eksempel herpå er restriktioner for input til og drift af mobil- og fastnettelefoni på trods af liberalisering af telebranchen.

Også på tværs af sektorer var restriktionerne mere lempelige i Danmark end for OECD som helhed i 2006, se figur 9.16. Kun inden for forretningservice skiller Danmarks sig negativt ud. Dette skyldes hovedsageligt en stigning i begrænsningerne for udenlandsk ejerskab og kontrol af virksomheder. I 2000 udgjorde disse kun ca. 1/3 af de samlede restriktioner, men er nu mere end fordoblet.

Figur 9.16 Formelle restriktioner for FDI på sektorniveau, 2006

Anm.: Se anmærkningerne til figur 9.15. "Forretning" er forretningservice og dækker over advokatbistand, revisionsbistand mv.

Kilde: OECD'S FDI Regulatory Restrictiveness Index, ECO/WKP(2006)53.

Tidligere gjorde begrænsningerne for udenlandsk ejerskab og kontrol af virksomheder sig især gældende i energibranchen, men pga. de seneste års liberaliseringer inden for dette område, er både Danmarks og OECD's score på den baggrund væsentlig lavere end i 2000.

Eksportrådgivning

For at dansk erhvervsliv skal have gode forudsætninger for at placere sig stærkt internationalt, kræver det en målrettet indsats fra både virksomheder og den offentlige sektor. Danmarks Eksportråd (DE) hjælper små og

store virksomheder (SMV'er) med at starte eksport og med at udvide aktiviteterne til nye markeder. En stor del af dansk erhvervsliv består af SMV'er, og det er afgørende for Danmarks konkurrenceevne fremover, at særlige barrierer for SMV'er og iværksættere fjernes, så de har samme vækst og internationaliseringsmuligheder som større virksomheder.

Som led i at styrke de globale muligheder for iværksættere samt SMV'er, har DE løst et stigende antal rådgivningsopgaver om konkrete internationaliseringsaktiviteter for SMV'ere samt gennemgået flere eksportforberedelsesprogrammer. 96 pct. af kunderne i DE, såvel SMV'er som andre virksomheder, var i 2006 tilfredse med den leverede ydelse, se tabel 9.4.

Tabel 9.4 Assistance fra Danmarks Eksportråd til danske virksomheder

	2004	2005	2006
SMV'ere der har gennemgået et eksportforberedelsesforløb	224	335	263*
Internationale rådgivningsopgaver for SMV'ere	2.794	3.549	3.426*
Kundetilfredshed med ydelser købt i DE, pct.	95	95	96

Anm.: Kundetilfredshed angiver kunder, der er tilfredse eller meget tilfredse. * angiver, at 2005 og 2006 tallene ikke kan sammenlignes, da de er baseret på to forskellige målemetoder. Definitionen af en SMV i 2005 i måleopgørelsen var, at virksomheden skulle have mindre end 100 mio. kr. i omsætning og under 100 ansatte. Dette blev i 2006 ændret til mindre end 50 mio. kr. i omsætning og under 50 ansatte. I 2006 ændredes målemetoden endvidere således, at man ikke længere inkluderer de individuelle aktiviteter som fx fremstød, SourceDenmark mv., men udelukkende måler på antal løste opgaver for virksomhederne. Den ændrede målemetode har betydet et fald i antallet af målte opgaver.

Kilde: Udenrigsministeriet.

Selskabsbeskatning

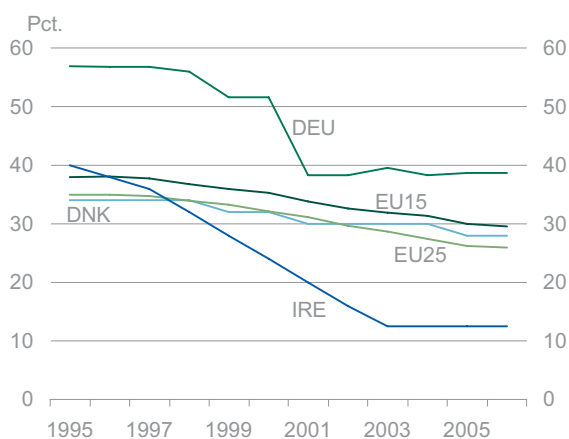
Selskabsbeskatningen kan have betydning for en virksomheds investeringsbeslutning,

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

men kan også have betydning for en virksomheds lokaliseringsbeslutning.¹ Således kan en lavere selskabsskat i et land, øge tilskyndelsen til, at internationale virksomheder vælger at lokalisere sig i det pågældende land.

Selskabsbeskatningen i Danmark er på niveau med satserne i en række andre EU-lande. Som det fremgår af figur 9.17, har Danmark i hele perioden ligget tæt på gennemsnittet for EU-25 og lidt under gennemsnittet for EU-15. Det er således især i de nye EU-lande, at selskabsskattesatsen er lavere end i Danmark og resten af Europa.

Figur 9.17 Udviklingen i selskabsskattesatser, 1995-2006

Anm.: Udviklingen i selskabsskattesatsen for udvalgte EU-lande. Irland har haft flere selskabsskattesatser i visse af årene. Den viste er den højeste. Visse udenlandske virksomheder har kunnet få lavere satser.

Kilde: Skatteministeriet.

Selskabsskatten i Danmark ligger på nuværende tidspunkt på 28 pct., men i april 2007 er der blevet fremlagt et lovforslag, der indeholder en større omlægning af den danske selskabsbeskatning, og som bl.a. lægger op til en satsnedsættelse til 25 pct. Nedsættelsen af selskabsskattesatsen vil – hvis lovforslaget vedtages – have virkning fra og med indkomståret 2007. Derved bringes den danske sats endnu tættere på EU-25-gennemsnittet, der i øjeblikket ligger på 25,9 pct. Både Holland, Belgien, Tyskland og England har også planer om at gennemføre selskabsskattelettelser fra 2007 og 2008.

Danmarks omdømme

Kendskabet til Danmarks styrker og kompetencer i udlandet er vigtigt for Danmarks evne til at tiltrække kvalificeret arbejdskraft, turister, studerende, investeringer samt til at øge globale markedsandele.

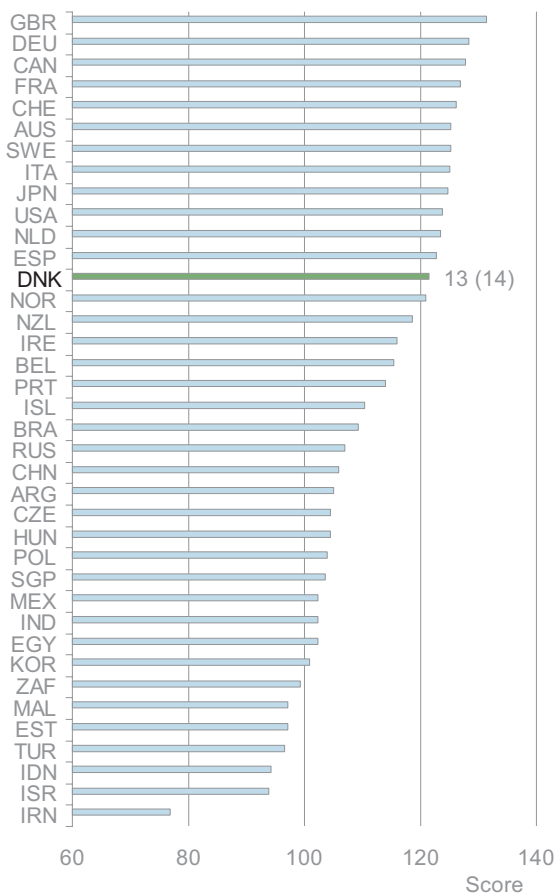
Det er meget vanskeligt at måle Danmarks omdømme, men nogle indikatorer tyder på, at Danmark ikke er særlig kendt i det meste af verden, og at billedet er noget uklart.

En international måling baseret på en spørgeskemaundersøgelse med over 25.000 personer i 35 lande viser, at omverdenen generelt ikke har et særligt klart billede af Danmarks styrker og kompetencer. Danmark er først og fremmest kendt for fødevarer og en velfungerende offentlig sektor, men derudover ikke for særlig meget andet. Hvad angår det generelle kendskab, ligger Danmark således i mellemgruppen af de 35 lande, der indgår i det såkaldte Anholt Nation Brand Index, se figur 9.18.

¹ Det er den effektive gennemsnitlige selskabsskattesats der er afgørende for, i hvilken grad skattesystemet påvirker beslutningen om, hvor virksomheder vælger at lokalisere sig. De effektive skattesatser er imidlertid ikke opgjort, og derfor baserer sammenligningerne sig på de formelle satser. Udover de formelle satser, afhænger de effektive skattesatser bl.a. også af fradragsværdien af renteudgifter, renten, inflationen, afskrivningsreglerne og den faktiske økonomiske forældelse af kapitaludstyr.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.18 Måling af omdømme, 2006

Anm.: Anholt Nation Brands Index. Indekset måler 35 landes internationale "brand" og baserer sig på en undersøgelse, der gennemføres 4 gange om året som en internetsurvey med et panel på mere end 25.000 deltagere fordelt over de 35 lande.

Kilde: The Anholt Nations Brand Index, special report, Q4 2006.

I andre undersøgelser, der tager afsæt i personer med kendskab til Danmark, placerer Danmark sig væsentligt pænere. Således viser fx Business Competitiveness indekset, som beregnes af World Economic Forum, og som hviler på resultatet af en spørgeskemaundersøgelse blandt erhvervsledere, at Danmark har det 5. mest konkurrencedygtige erhvervs-klima. For en oversigt over andre internationale interviewundersøgelser, se kapitlet om målemetode.

For at udbrede kendskabet til Danmark, er der blevet udarbejdet en handlingsplan for en offensiv global markedsføring af Dan-

mark. Målsætning er at skabe et mere klart og positivt billede af Danmark, se boks 9.2.

Boks 9.2 Markedsføring af Danmark

Der er i april 2007 indgået aftale mellem regeringen, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om en handlingsplan for global markedsføring af Danmark.

Hensigten er at skabe et klarere og mere positivt billede af Danmark på de områder, hvor det giver konkrete fordele i den internationale konkurrence om kvalificeret arbejdskraft, turister, studerende, investeringer og markedsandele.

Konkret er målet, at kendskabet til Danmarks styrker og kompetencer i 2015 skal være i top 10 blandt OECD-landene og de nye vækstlande. Planen omfatter både en tværgående indsats og en række initiativer inden for fem områder, hvor et bedre kendskab til Danmarks styrker og kompetencer i særlig grad vil være til gavn.

Inden for de fem indsatsområder er målene:

At styrke kendskabet til Danmark som kreativ nation. Målet er både at bane vejen for større afsætning af kreative danske produkter og vise omverdenen, at Danmark er et godt sted at leve, bo og arbejde for dygtige mennesker.

At styrke kendskabet til Danmark som turistmål. Formålet er at bidrage til øget vækst i turismen, samt til at udvide Danmarks internationale netværk.

At styrke kendskabet til Danmark som uddannelsesland. Formålet er at tiltrække flere kvalificerede udenlandske studerende. Samtidig skal Danmark blive bedre til at drage nytte af det potentiale, udenlandske studerende udgør.

At styrke kendskabet til Danmark som investeringsmål. Formålet er at tiltrække flere videntunge udenlandske investeringer til Danmark, der skaber arbejdspladser og vækst.

At modernisere eksportfremmeindsatsen, så den mere effektivt skaber nye muligheder for dansk erhvervsliv. Formålet er at øge dansk eksport.

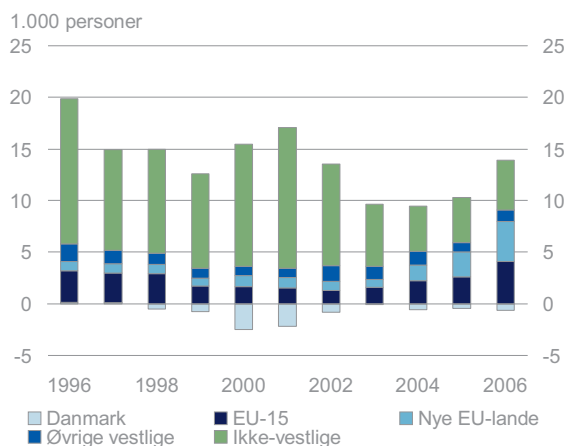
Kilde: Økonomi- og Erhvervsministeriet, Handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark, 2007.

Vandringer over landegrænser

Tilstrækkelig arbejdskraft er en afgørende forudsætning for, at Danmark fortsat kan være et af verdens rigeste lande. Derfor er det vigtigt, at vi er i stand til at tiltrække og fastholde arbejdskraft i konkurrence med udlandet.

Efter nogle år med relativt stabil nettoindvandring til Danmark er der i 2006 indtruffet en stigning. Væksten kan især henføres til en øget nettoindvandring af personer fra både de nye og de gamle EU-lande, se figur 9.19.

Figur 9.19 Nettoindvandring og oprindelsesland

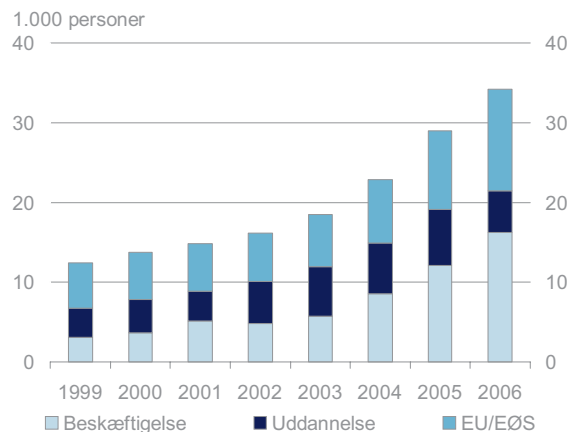

Anm.: EU-15 er ekskl. Danmark. "Nye EU-lande" er de 10 EU-lande, der blev medlemmer i 2004. "Øvrige vestlige" er Island, Norge, Andorra, Liechtenstein, Monaco, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Nordamerika i øvrigt, Australien og New Zealand.

Kilde: Integrationsministeriets udlændingedatabase i Danmarks Statistik.

Der er siden 2001 sket en markant ændring i indvandringsmønstret til Danmark. Stadigt flere kommer hertil for at arbejde eller studere, mens færre får opholdstilladelse af asyl- eller familiemæssige grunde. Tendensen til større indvandring med henblik på arbejde eller uddannelse er fortsat i 2006, se figur 9.20.

Figur 9.20 Opholdstilladelser til beskæftigelse og uddannelse

Anm.: EU/EØS omfatter statsborgere fra EU-15, EØS-landene samt schweiziske statsborgere. Statsborgere fra EU/EØS-landene får et opholdsbevis som bevis for deres rettigheder efter reglerne om fri bevægelighed mellem EU-landene. Omkring $\frac{3}{4}$ af denne gruppe kommer for at arbejde eller studere.

Kilde: Danmarks Statistik.

Stigningen i den beskæftigelsesrettede indvandring kan især henføres til en øget tilgang fra de østeuropæiske lande, der blev medlemmer af EU i 2004. Fra 2005 til 2006 blev antallet af opholdstilladelser til personer fra de nye EU-lande mere end fordoblet fra ca. 4.900 til ca. 10.400.

Udviklingen i de tildelte opholdstilladelser afspejler endvidere de ændringer af regler og ordninger på området, der er foretaget i de senere år. Ændringerne er navnlig slået igennem efter 2002 som følge af ændringerne af udlændingeloven, så der i dag gives flere opholdstilladelser til erhvervs- og studieforbud og færre til flygtninge og familiesammenførte.

For at tiltrække kvalificeret arbejdskraft til områder, hvor der mangler arbejdskraft i Danmark, blev jobkortordningen indført per 1. juli 2002. Ordningen gælder for udvalgte beskæftigelsesområder ifølge en såkaldt positivliste. Positivlisten blev i marts 2007 udvidet med en række uddannelser, blandt andet tandlæge, jurist og økonom. Jobkort-

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

ordningen anvendes i stigende omfang, se figur 9.21.

Figur 9.21 Opholdstilladelser under jobkortordningen

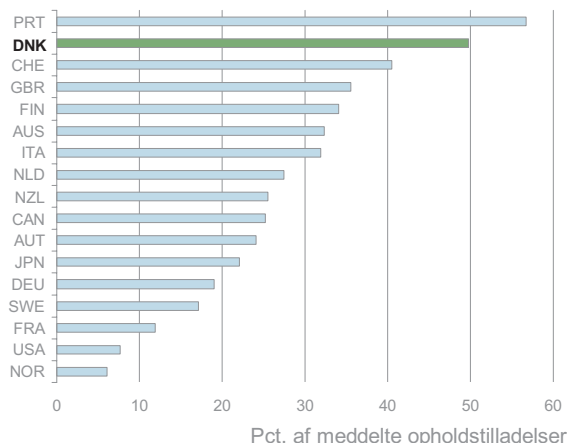

Anm.: Antal opholdstilladelser under specialist- og jobkortordningen.

Kilde: Udlændingetjeneste (Nøgletal på Udlændingeområdet 2003, Tal og fakta på udlændingeområdet 2004 samt Seneste tal på udlændingeområdet, 16. marts 2007).

OECD har opgjort den beskæftigelsesmotiverede indvandring i forhold til den samlede indvandring for en række lande. Danmark er i dag et af de lande, hvor den største andel af opholdstilladelserne bliver givet til beskæftigelse, se figur 9.22.

Figur 9.22 Opholdstilladelser til beskæftigelse

Anm.: Pct. af meddelte langsigtede opholdstilladelser, der gives til beskæftigelse. Inkluderer indvandring af udenlandske statsborgere, som enten er blevet bevilliget en permanent opholdstilladelse umiddelbart efter ankomsten, er blevet givet adgang med en begrænset opholdstilladelse, der er fornyelig på mere eller mindre ubestemt tid, eller er kommet til landet ud fra regler om fri bevægelighed (fx EU-borgere).

Kilde: OECD (2006), International Migration Outlook.

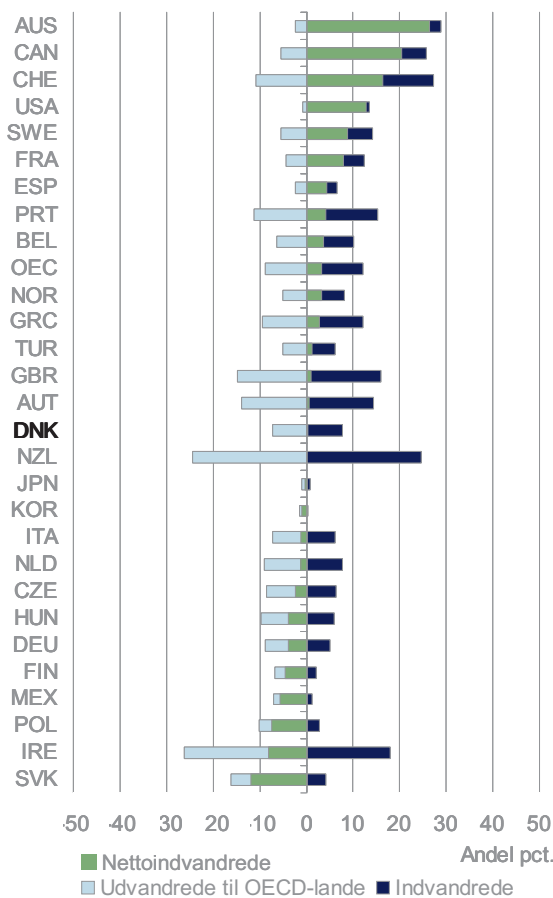
Indvandring af højt kvalificeret arbejdskraft

Der er stort set balance imellem ind- og udvandringen af højt kvalificeret arbejdskraft til Danmark.

Både en række engelsktalende lande og nogle af de nordiske lande er i stand til at tiltrække flere indvandrere med videregående uddannelse, end de afgiver, se figur 9.23.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.23 Ind- og udvandrede personer med videregående uddannelse

Anm.: Data er for 2000 for de fleste lande. Antallet af ind- og udvandrede personer med videregående uddannelse i forhold til det samlede antal indbyggere med en videregående uddannelse. Indvandringen omfatter alle lande, udvandringen er kun opgjort til andre OECD-lande. Der foreligger ikke data for indvandringen til Island, der derfor heller ikke indgår i OECD-gennemsnittet (simpelt gennemsnit). Bemærk, at data ikke viser, hvor længe de højtuddannede er ind- eller udvandret, herunder om vandringeren er midlertidig eller permanent.

Kilde: OECD, International Migration Outlook 2006.

Ligevægten mellem ind- og udvandringen af højtuddannet arbejdskraft til Danmark fremgår også af en ny analyse fra Socialforskningsinstituttet². Omkring 2.000-2.500 højtuddannede (personer med en kandidatgrad eller derover, herunder forskere) udvandrer

² "Brain drain eller brain gain?" Socialforskningsinstituttet 2007.

hvert år, mens ca. 2.500 højtuddannede indvandrer.

Det kan være vanskeligt at sammenligne uddannelsesniveauer mellem ind- og udvandrere, blandt andet fordi uddannelserne er forskelligt opbygget. Dertil kommer, at den eksisterende statistik over indvandreres uddannelse er baseret på interviewundersøgelser.

Betragtes i stedet indkomstniveau som udtryk for de reelle kvalifikationer fremkommer dog samme billede af, at der stort set er balance mellem ind- og udvandringen af personer med højt kvalifikationsniveau. Dette billede har været stort set uændret i de senest opgjorte år (undersøgelsen går frem til 2004), se figur 9.24.

Figur 9.24 Nettoindvandringen af beskæftigede fordelt efter indkomst

Anm.: Personer, der er fyldt 17 år. Inkluderer både danskere og personer med udenlandsk oprindelse. Beregnet på baggrund af bruttoindkomsten målt i 2000-priser. For udvandrede (indvandrede) anvendes indkomsten fra året før udvandring (efter indvandring).

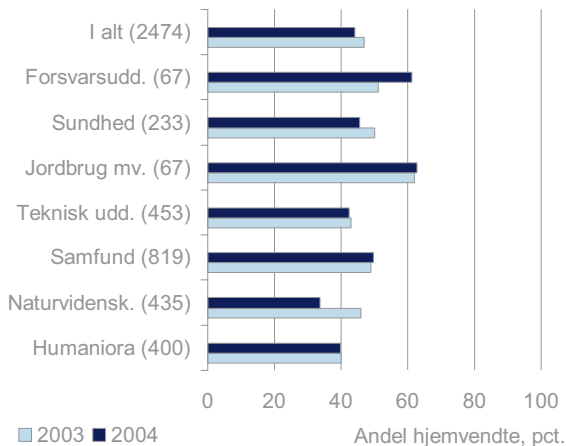
Kilde: Særkørsel fra Danmarks Statistik og egne beregninger.

En del af de højtuddannede udvandrere bliver i udlandet i en længere periode. Af de højtuddannede, der udvandrede i 2000, er det over halvdelen – ca. 56 pct. – der ikke er vendt tilbage efter fire år. Der er en lidt langsommere genindvandring end blandt de

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

højtuddannede, der udvandrede i 1999, se figur 9.25.

Figur 9.25 Genindvandrede efter 4 år

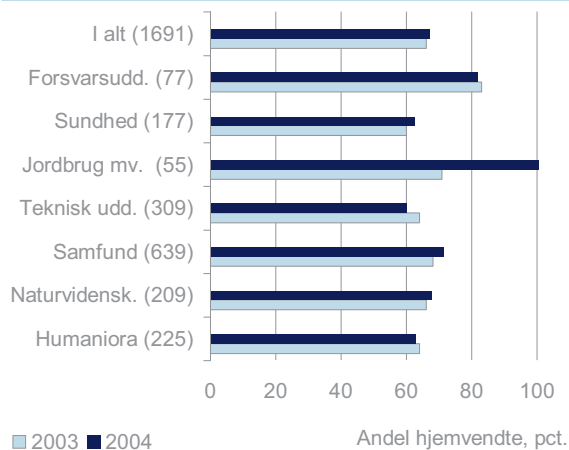

Anm.: Andel af de udvandrede kandidater og PhD'ere i 1999 hhv. 2000, der er vendt hjem til Danmark per 1. januar 2003 hhv. 1. januar 2004. Baseret på særkørsel fra Danmarks Statistik og omfatter personer med en dansk kandidat- eller PhD-grad, som rejser til udlandet. Disse personer kan også omfatte indvandrere og efterkommere i Danmark, der vælger at få en dansk uddannelse og efterfølgende vender tilbage til oprindelseslandet.

Kilde: "Færdiguddannede akademikers internationale mobilitet", Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, arbejdsnotat, december 2005 samt senere opdatering.

De seneste tal for genindvandringen af højtuddannede otte år efter udvandringen viser derimod, at det uændret er lidt mere end hver tredje, der ikke er vendt tilbage, se figur 9.26.

Figur 9.26 Genindvandrede efter 8 år

Anm.: Andel af de udvandrede kandidater og PhD'ere i 1995 hhv. 1996, der er vendt hjem til Danmark per 1. januar 2003 hhv. 2004. Se anmærkning til figur 9.25.

Kilde: "Færdiguddannede akademikers internationale mobilitet", Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, arbejdsnotat, december 2005 samt senere opdatering.

Studerende

Danmark har gavn af, at danske studerende rejser ud og vender hjem med styrkede kompetencer og ny viden. Der er også fordele ved, at udenlandske studerende kommer til Danmark. Det kan bl.a. medvirke til mere internationaliserede studie- og forskermiljøer og bidrage til at tiltrække højt specialiseret arbejdskraft til de danske virksomheder.

De studerende kan vælge enten at læse hele deres uddannelse i et andet land eller gennemføre en del af uddannelsen i udlandet via udvekslingsophold. Antallet af danskere, der studerede i udlandet, var en smule lavere i studieåret 2005/06 end året før. Derimod er antallet af udenlandske studerende i Danmark vokset med 14 pct. til nu godt 12.000, se tabel 9.5.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Tabel 9.5 Studerende til og fra Danmark, studieåret 2005/06

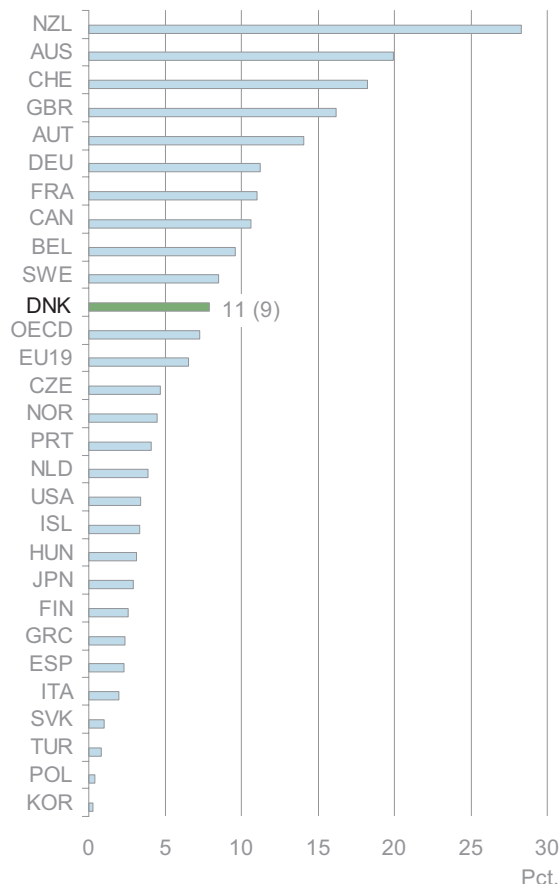
	Danske studerende til udlandet	Udenlandske studerende til Danmark
Hele uddannelser	3.523	5.342
Studieophold	4.744	6.479
I alt	8.267	11.821

Anm.: Hele uddannelser omfatter personer, der er i gang med en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse i året 2005. Studieophold er ophold af mindst 3 måneders varighed. Data for studieophold er for studieåret 2005/06.

Kilde: CIRIUS (Undervisningsministeriets styrelse for internationalisering af uddannelser og læringsmiljøer).

Den seneste internationale sammenligning af udenlandske studerendes andel af den samlede studenterbestand er fra 2004. Ifølge denne var 8 pct. af de studerende på de videregående uddannelser i Danmark fra udlandet. Andelen af udenlandske studerende ligger dermed en smule over gennemsnittet for OECD-landene. Danmark var i undersøgelsen fra året før det nordiske land, der havde den største andel udenlandske studerende, men er i den seneste opgørelse overhalet af Sverige, se figur 9.27.

Figur 9.27 Andel udenlandske studerende, 2004

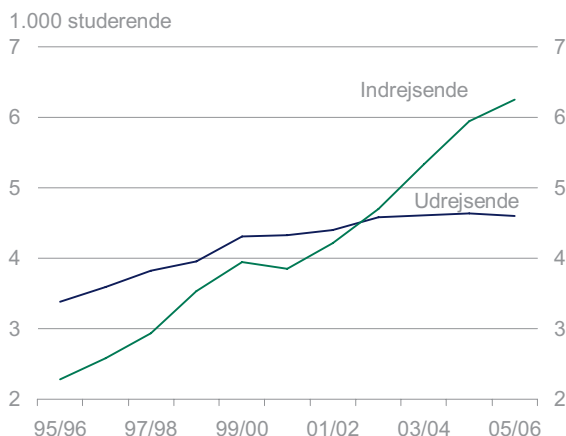
Anm.: Udenlandske studerende i pct af den samlede studenterbestand på videregående uddannelser.

Kilde: OECD, Education at a Glance 2006.

Siden 1995 har antallet af danske studerende, der tager en del af deres uddannelse i udlandet, været stigende. I de senere år har udviklingen dog været stagnerende. Antallet af udenlandske udvekslingsstuderende i Danmark stiger fortsat kraftigt, se figur 9.28.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

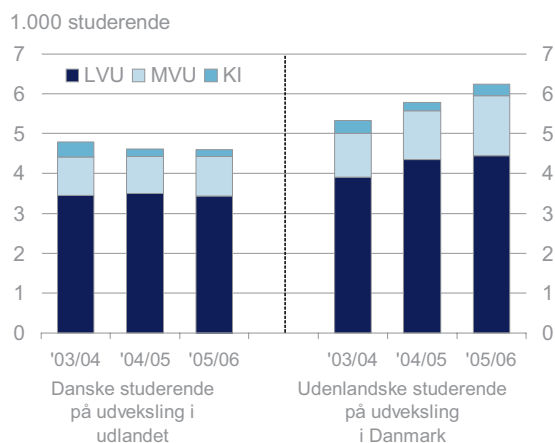
Figur 9.28 Udvekslingsstuderende til og fra Danmark

Anm.: Udveksling på sygeplejeuddannelserne og KVV (korte videregående uddannelser) er ikke medtaget. KVV er kun opgjort f.o.m. 2005/06, hvor 142 studerende udrejste, mens 230 studerende indrejste. Kilde: CIRIUS.

Det er især studerende på lange videregående uddannelser, der deltager på udvekslingsophold. Der har de seneste år været en klar vækst i antallet af udenlandske studerende, der tager til Danmark, se figur 9.29.

Figur 9.29 Studerende på udvekslingsophold

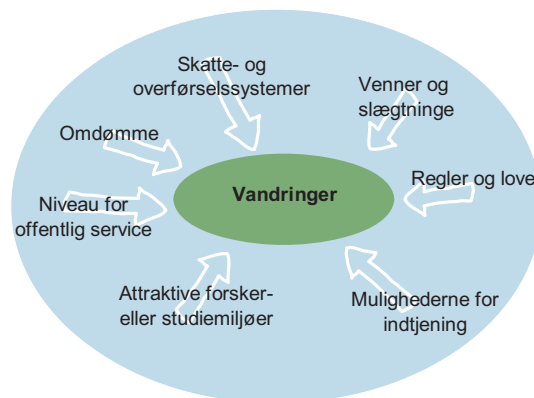

Anm.: LVU og MVU er lange hhv. mellemlange videregående uddannelser. KI er uddannelser under Kulturministeriets institutioner. Opgørelsen følger studieåret, KI dog kalenderår (2003, 2004 og 2005). Kilde: CIRIUS.

Rammevilkår for vandringer

En lang række forhold har betydning for vandringsmønstrene på tværs af landegrænser. Det gælder fx ønsket om at bosætte sig nær venner og slægtninge samt mulighederne for karriere, beskæftigelse og indtjening. Attraktive forsker- eller uddannelsesmiljøer og Danmarks omdømme spiller også ind. Desuden påvirkes vandringsmønstrene af skattemæssige forhold, overførselssystemernes indretning, niveauet for den offentlige service og sikkerhed mv.

Figur 9.30 Rammer for vandringer

Regler og love i udlændingelovgivningen er et vigtigt rammevilkår for vandringer. Som tidligere anført har der det seneste år været en markant stigning i tilgangen af arbejdskraft fra de nye østeuropæiske EU-lande. Arbejds- og opholdstilladelseerne til denne gruppe er reguleret i overgangsordningen for arbejdskraftens frie bevægelighed, den såkaldte Østaftale.

Østaftalen blev revideret i april 2006, bl.a. med sigte på at gøre det lettere at rekruttere arbejdskraft fra de østeuropæiske EU-lande samt fortsat at sikre, at ansættelsen sker på overenskomstmæssige eller på anden måde sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår. Endvidere stiles der mod en gradvis udfasning af overgangsordningen, der udløber senest 1. maj 2009. Østaftalen er nærmere beskrevet i boks 9.3.

Boks 9.3 Østaftalen

Statsborgere fra de nye østeuropæiske EU-lande er omfattet af reglerne i overgangsordningen for arbejdskraftens frie bevægelighed, Østaftalen. Der stilles krav om arbejds- og opholdstilladelse. Den gives, hvis de har indgået aftale eller fået tilbud om ansættelse på mindst 30 timer om ugen på almindelige løn- og ansættelsesvilkår. Overenskomstdækkede virksomheder kan få en forhåndsgodkendelse til at ansætte borgere fra de nye EU-lande. Opholds- og arbejdstilladelse gives normalt for højst 1 år af gangen med mulighed for forlængelse.

Borgere fra de nye østeuropæiske lande kan - ligesom borgerne fra de gamle EU-lande - etablere selvstændig virksomhed i Danmark i henhold til EU's regler om fri etableringsret. Ligeledes har de ret til at opholde sig i Danmark i forbindelse med levering af tjenesteydelser i henhold til EU-reglerne.

Revisionen af Østaftalen i april 2006 omfattede en række initiativer til at lette adgangen for østarbejdere. Overenskomstdækkede virksomheder forhåndsgodkendes til at ansætte disse borgere og der arbejdes for at reducere sagsbehandlingstiden for sager om østarbejdskraft herunder ved ansættelse på ikke overenskomstdækkede virksomheder. Endvidere vil mulighederne for yderligere at smidiggøre overgangsordningen løbende blive vurderet i tiden frem til 1. maj 2009, hvor overgangsordningen udløber.

I løbet af det sidste år er der taget en række initiativer, der sigter på at lette adgangen for kvalificeret arbejdskraft fra lande udenfor EU og Norden til det danske arbejdsmarked. Initiativerne omfatter en udvidelse af Jobkortordningen og indførelse af Greencardordningen, se boks 9.4.

Boks 9.4 Tiltag for at lette adgangen for udenlandsk arbejdskraft

Etablering af en Greencardordning. Ordningen indebærer, at en udlænding efter ansøgning kan gives opholdstilladelse i indtil 6 måneder med henblik på at søge beskæftigelse. Der gives opholdstilladelsen, hvis udlændingen kan dokumentere at have sådanne kvalifikationer, at den pågældende må antages i løbet af seks måneder at kunne finde beskæftigelse, der kan begrunde opholdstilladelse. Vurderingen af kvalifikationerne vil blive foretaget på grundlag af et pointsystem, hvor pointene gives efter kriterier vedrørende uddannelsesniveau, sprogfærdigheder, erhvervs erfaring og alder. Der bliver lettere adgang til jobs for udenlandske studerende. Udenlandske studerende, som afslutter en videregående uddannelse i Danmark, har mulighed for at få opholdstilladelse i indtil 6 måneder med henblik på at søge beskæftigelse.

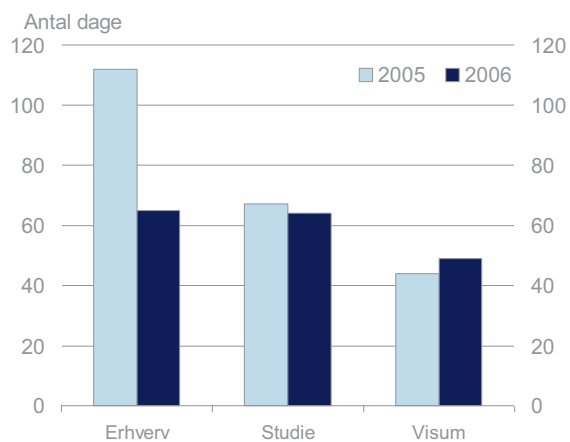
Udvidelse af Jobkortordningen. Positivlisten over områder, hvor der er mangel på særlig kvalificeret arbejdskraft, blev i marts 2007 udvidet med en række uddannelser, bl.a. tandlæger, jurister og økonomer. Endvidere skal ethvert job, der har en årlig aflønning på 450.000 kr. og almindelige løn- og ansættelsesforhold, give opholdstilladelse.

13 nye initiativer, der gør det lettere at få udenlandsk arbejdskraft. Initiativerne omfatter bl.a. en ny hjemmeside, der samler al information om rekruttering af udenlandsk arbejdskraft og en virksomheds-hotline til virksomheder, som ønsker at rekruttere udefra.

For at udenlandsk arbejdskraft så hurtigt som muligt kan komme ind på det danske arbejdsmarked, er det vigtigt, at sagsbehandlingstiden for opholdstilladelser er så kort som muligt. Sagsbehandlingstiden for erhvervsmæssige ophold i Danmark er faldet markant fra 2005 til 2006, se figur 9.31.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

Figur 9.31 Sagsbehandlingstid, opholdstilladelser

Anm.: Statistikken er omlagt i 2005, så det i modsætning til tidligere er muligt at adskille erhvervs- og studiesager.

Kilde: Udlændingetjeneste.

10. IVÆRKSÆTTERE

Nye virksomheder spiller en vigtig rolle for dynamikken og væksten i økonomien. Succesfulde iværksættere bidrager til innovation og fornyelse ved at udvikle nye services, produkter og teknologier. Samtidig styrker de nye virksomheder konkurrencen i samfundet ved at udfordre de eksisterende virksomheder.

Blandt de nye virksomheder er der en gruppe, som har særlig betydning for væksten og jobskabelsen – de såkaldte vækstiværksættere. Disse virksomheder udgør kun en mindre del af de overlevende virksomheder i Danmark, men de står for omkring halvdelen af jobskabelsen i nye virksomheder. Samtidig er lønniveauet højere end i de etablerede virksomheder. De høje lønninger afspejler, at vækstvirksomheder har flere højtuddannede og en højere produktivitet end etablerede virksomheder.

Regeringens mål er, at

- Danmark fortsat skal være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder.
- Danmark skal i 2015 være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

Rammevilkårene for iværksættere er blevet styrket i forhold til sidste års opgørelse. Udbuddet af venturekapital til virksomheder i ekspansionsfasen er steget. Samtidig peger en undersøgelse på, at der er kommet mere fokus på iværksætteri i uddannelsessystemet. Endvidere er det fortsat nemt og billigt at starte en ny virksomhed i Danmark.

Opgørelsen peger imidlertid også på områder, hvor der fortsat er en udfordring. Udbuddet af venturekapital i opstartsfasen faldt i 2005, og mulighederne for genstart efter en konkurs er bedre i flere andre OECD-lande.

I forhold til regeringens mål er antallet af nye virksomheder steget i de senere år. I 2004 startede der mere end 15.500 nye virksomheder, hvilket er en stigning i etableringsraten på 7,3 pct.

Det er sandsynligt, at Danmark dermed nærmer sig niveauet for opstart i Storbritannien, som er det europæiske land med den højeste etableringsrate. Danmark er dermed også fortsat blandt de europæiske lande, hvor der starter flest nye virksomheder.

Danmark har dog stadig en lavere andel af vækstiværksættere end mange andre lande, se tabel 10.1. Afstanden op til de bedste lande er dog blevet mindre, idet andelen af

Tabel 10.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Etableringsrater	↗		■	
Andelen af vækstiværksættere	■		■	
Tidsforbrug og omkostninger ved etablering af virksomhed	■			■
Venturekapital	↗		■	
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figur 10.1 (Etableringsrater), figur 10.8 (Andelen af vækstiværksættere), figur 10.14 (Tidsforbrug og omkostninger ved etablering af virksomhed) samt figur 10.11 (Venturekapital).

10. IVÆRKSÆTTERE

vækstiværksættere i Danmark stort set har været konstant de seneste år, mens andelen af vækstiværksættere har været faldende i de førende iværksætterlande.

Opgørelsen viser, at beskæftigelsen i unge virksomheder er steget. Det afspejler, at en større andel af de nye virksomheder overle-

ver. Det gennemsnitlige antal ansatte i virksomhederne er imidlertid ikke steget.

Tabel 10.2 viser en række udvalgte initiativer rettet mod nye og mindre virksomheder siden sidste opgørelse.

Tabel 10.2 Nye initiativer

RÅGIVNING

- Midler afsat til nye regionale væksthuse, som skaber en samlet indgang for nye og mindre virksomheder med vækstambitioner til alle former for relevant rådgivning. Husene skal bidrage til et samlet kvalitets- og kompetenceløft i rådgivningsindsatsen over for nye og mindre virksomheder.
- Early Warning ordning igangsæt, som skal levere rådgivning til virksomheder med økonomiske problemer, fx om nye forretningsplaner og effektiv nedlukning.
- Lettere vej fra idé til patent igangsæt, som vil give iværksætterne adgang til kvalificeret rådgivning om patentsystemet, inden patentansøgningen indleveres.

FINANSIERING

- Ny kapitalstærk venturefond skal etableres gennem delvis privatisering af Vækstfonden.
- Ny lov vedtaget om iværksætterfond i Vestdanmark, der styrker adgangen til risikovillig kapital.
- Tidlig idéfinansiering (proof of business) vil give nye og mindre virksomheder mulighed for at få sparring om forretningsudvikling fra erfarne erhvervsfolk og kapital fra Vækstfonden.

KOMPETENCER

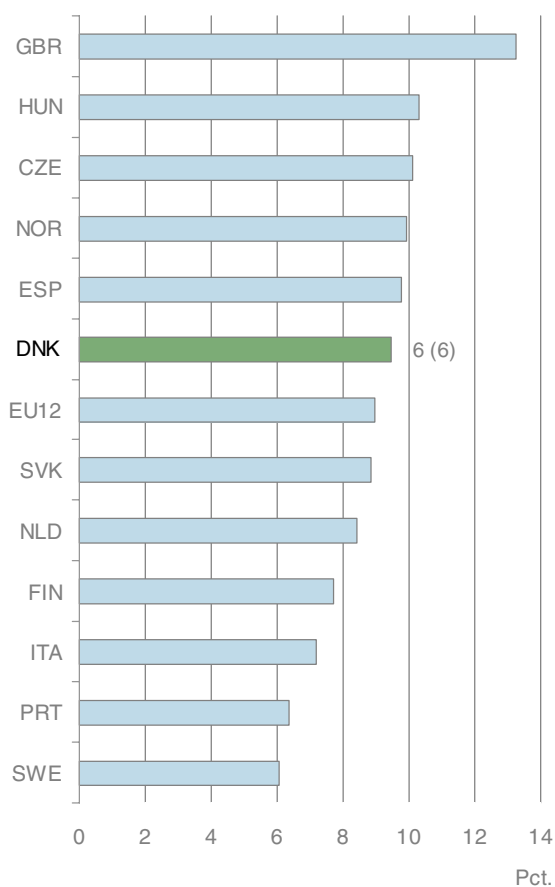
- Selvstændighedsfonden styrket for at sætte mere fokus på iværksætteri og idéudvikling i uddannelserne.
- Formålsparagraffen i erhvervsuddannelserne er præciseret, således at det fremgår, at elevernes iværksætterkompetencer skal udvikles.

Anm.: Større initiativer, der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3. Der henvises til kapital 13 for omtale af administrative byder.

Etablering af virksomheder

Danmark ligger fortsat på niveau med de bedste europæiske lande, når det gælder start af nye virksomheder. I 2003 udgjorde nye virksomheder næsten 10 pct. af alle virksomheder i Danmark. Det er højere end fx Holland, Finland og Sverige. Danmark ligger dog i gruppen af lande efter Storbritannien, der har Europas højeste etableringsrate, se figur 10.1.

Figur 10.1 Etableringsrater, 2003

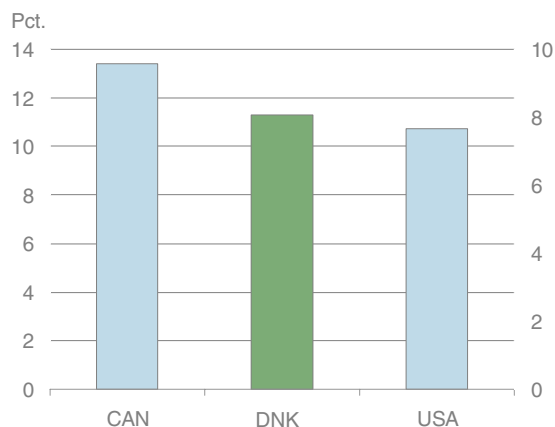

Anm.: Antal nye virksomheder i pct. af samtlige virksomheder. Nye virksomheder har virket under et år. EU12 er uvejet gennemsnit. Danmarks placering kan ikke umiddelbart sammenlignes med sidste år, da der indgår flere lande i år, og da det er valgt at lade USA og Canada udgå på grund af forskelle i opgørelsesmetoden mellem USA/Canada og Europa. I stedet sammenlignes andelen af nye arbejdsgivere i USA, Canada og Danmark, se figur 10.2.

Kilde: Eurostat.

Opstart af nye virksomheder kan også måles ved andelen af nye arbejdsgivere i forhold til det samlede antal arbejdsgivere. Denne opgørelse understøtter, at der startes relativt mange nye virksomheder i Danmark, og at andelen af nye virksomheder i Danmark er på niveau med USA, se figur 10.2.

Figur 10.2 Andelen af nye arbejdsgivere, 2003

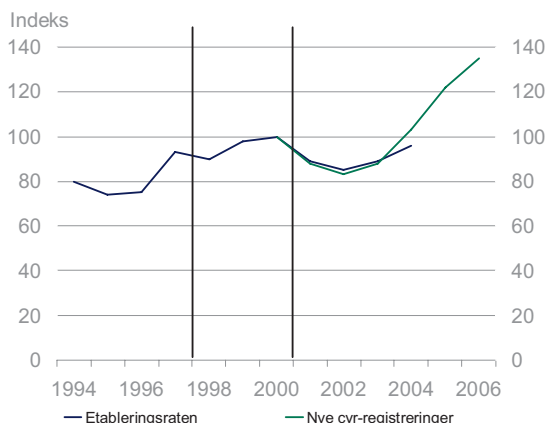
Anm.: Nye arbejdsgivere er afgrænset til virksomheder, der starter op med mindst én ansat, eller som får deres første ansatte i 2003. Data er korrigeret for opkøb af virksomheder.

Kilde: Statistics Canada, Bøegh-Nielsen (2006), US Small Business Administration og Iværksætterindeks 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

En forholdsvis stor del af befolkningen i Danmark ejer nystartede virksomheder. Andelen af ejere af nystartede virksomheder i forhold til den samlede arbejdsstyrke i den private sektor er godt 4 pct. Det er på niveau med USA, men mindre end bl.a. Norge og Spanien, se Factbook.dk.

Antallet af nye virksomheder, der hvert år starter i Danmark, ligger på mellem 14.000 og 16.000. I 2004 startede der 15.510 nye virksomheder, hvilket er en stigning i etableringsraten på 7,3 pct. i forhold til 2003. Foreløbige opgørelser indikerer, at stigningen er fortsat i 2005 og 2006. Fra 2004 til 2006 steg antallet af virksomhedsregistreringer således med 30 pct., se figur 10.3.

Figur 10.3 Udviklingen i etableringsraten

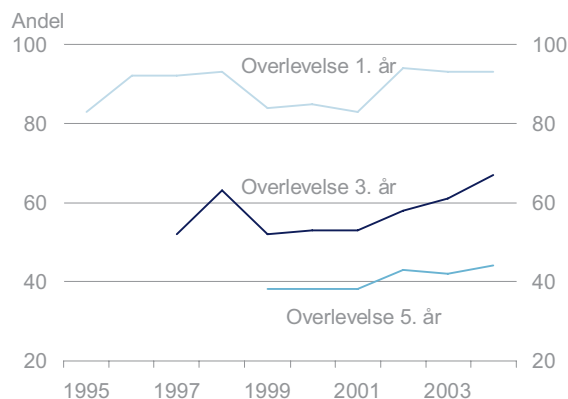
Anm.: Udviklingen i etableringsraten og nye CVR-registreringer. 2000 er sat til indeks 100. Etableringsraten: Nye danske virksomheder er afgrænset til virksomheder inden for momsregistrerede private byerhverv. Der er databrud i 1999 og 2001. CVR-registreringer: Antallet af virksomheder, der er registreret af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen et givent år. Tallene er afgrænset af Danmarks Statistik. Kilde: Det Centrale Virksomhedsregister, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen og Danmarks Statistik.

Nye virksomheders overlevelse

Nogle af de virksomheder som starter, lukker hurtigt igen. Således lukker over 30 pct. af iværksætterne igen i løbet af tre år. Andelen af nye virksomheder, som overlever de første tre år er imidlertid steget siden 2001. I 2004 overlevede knap 70 pct. de første tre år, mens andelen i 2001 var godt 50 pct., se figur 10.4.

Udviklingen i overlevelsen blandt nye virksomheder kan bl.a. henføres til den positive konjunkturudvikling.

Figur 10.4 Overlevelse, nye virksomheder

Anm.: Andelen af nye virksomheder, der stadig lever efter et givent antal år. Fx angiver 2004 for "Overlevelse 5. år" andelen af de virksomheder, som startede i 1999, og som stadig er aktive i 2004.

Kilde: Danmarks Statistik.

Det er vigtigt både for samfundet og for den enkelte at få lukket eller omstruktureret ikke-succesfulde virksomheder så hurtigt som muligt. Den enkelte iværksætter vil ofte kunne opnå en højere indkomst som lønmodtager end ved at drive en ikke succesfuld virksomhed.¹

Sandsynligheden for, at virksomheden overlever afhænger bl.a. af den branche, som virksomheden starter i. Virksomheder inden for bygge og anlæg, industri og vidensservice har de højeste overlevelsessandsynligheder.²

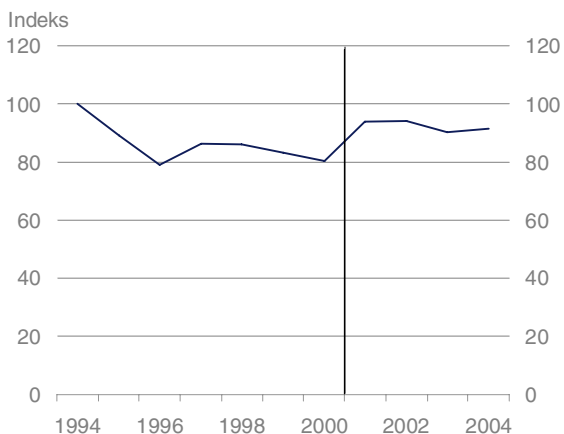
Endvidere klarer virksomheder, der fra starten sigter mod et internationalt marked, sig bedre i det lange løb.³ Disse virksomheder har samtidig gennemsnitligt flere ansatte end de øvrige virksomheder. Andelen af eksportorienterede nye virksomheder var i 2004 på linje med tidligere år, se figur 10.5.

¹ Se Vækstreddegørelse 2007, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

² Iværksættere og nye virksomheder, Nøgletal 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen 2006.

³ Se Vækst og dynamik i nye virksomheder – 5. statistiske portræt, Erhvervs- og Byggestyrelsen 2005.

Figur 10.5 Eksportorienterede nye virksomheder

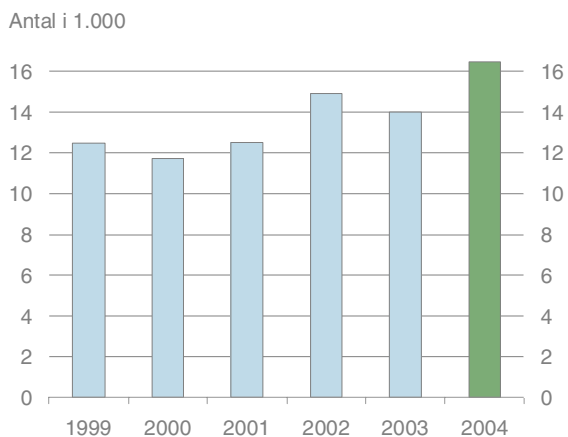
Anm.: Andelen af nye virksomheder med eksport. 1994 = 100. Databrud i 2001 skyldes ny opgørelsesmetode.

Kilde: Danmarks Statistik.

Vækst i nye virksomheder

De nye virksomheder skaber hvert år et stort antal job. I 2003 skabte iværksættere omkring 20 pct. af alle nye job i Danmark.⁴

Figur 10.6 Antal beskæftigede i alt, fem år gamle virksomheder

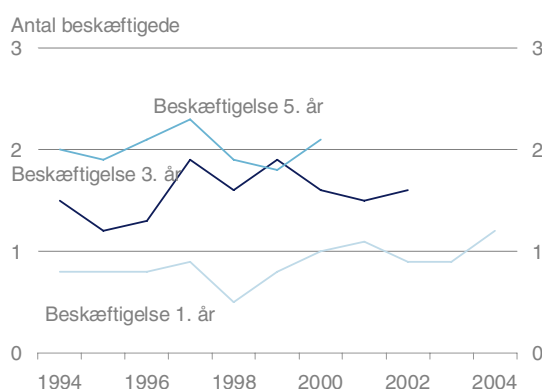
Anm.: Antal fuld- og deltidsbeskæftigede i overlevende virksomheder efter fem år. 2004 angiver således antal beskæftigede i virksomheder fra 1999, som stadig er aktive i år 2004.

Kilde: Danmarks Statistik.

Beskæftigelsen i nye virksomheder er steget fra 2003 til 2004. I 2004 var der 16.500 beskæftigede i fem år gamle virksomheder, se figur 10.6.

Væksten i beskæftigelsen afspejler, at flere af de nye virksomheder overlever. Det gennemsnitlige antal ansatte i en fem år gammel virksomhed ligger på omkring 2 ansatte, se figur 10.7.

Figur 10.7 Antal beskæftigede pr. virksomhed

Anm.: Gennemsnitlig antal fuld- og deltidsbeskæftigede per overlevende virksomhed efter et givent antal år.

Kilde: Danmarks Statistik.

Vækstiværksættere

Blandt de virksomheder, der overlever de første år, er der en mindre gruppe, som klarer sig særlig godt. Det er de såkaldte vækstiværksættere. Disse virksomheder udgør kun en mindre del af de overlevende virksomheder i Danmark, men de står for omkring halvdelen af den samlede jobskabelse i nye virksomheder, se tabel 10.3.

⁴ Vækstdegørelse 2007, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

Tabel 10.3 Jobskabelse hos vækstiværksættere

	Antal ansatte i startåret	Antal ansatte 5 år efter
Nye virksomheder	34.100	14.700 (Gns. pr virksomhed 0,8)
Vækstiværksættere	3.200	12.300 (Gns. pr virksomhed 15,0)

Anm.: Antal ansatte er fuldtidsansatte (årsværk) og ejeren tæller ikke med som ansat, hvilket gør det muligt at have en beskæftigelse på under 1.

Kilde: Specialkørsel udført af CEBR, se Vækstrederegørelse 2007, Erhvervs- og Økonomiministeriet.

Samtidig er lønniveauet hos vækstiværksætterne højere end i de etablerede virksomheder. De høje lønninger afspejler, at vækstvirksomheder har flere højtuddannede og en højere produktivitet end etablerede virksomheder. Vækstiværksættere har en produktivitet, der er 30 pct. højere end gennemsnittet af alle danske virksomheder.⁵

Danmark har fortsat en lavere andel af vækstiværksættere end mange andre lande. Målt på gennemsnittet af væksten i omsætning og beskæftigelse har omkring 4 pct. af alle iværksættere i 2004 haft en vækst på over 60 pct. siden 2002, se figur 10.8.

Hvis andelen af vækstiværksættere opgøres som vækst i omsætning havde Danmark i 2004 godt 5 pct. vækstiværksættere. Hvis andelen derimod måles på baggrund af væksten i beskæftigelsen, udgjorde vækstiværksættere godt 2 pct. i 2004. I de førende

lande er andelen af vækstiværksættere i begge tilfælde væsentlig højere.⁶

Boks 10.1 Definition af vækstiværksættere

International definition:

OECD har igangsat et projekt, der skal fastlægge en fælles definition af vækstiværksættere. Indikatoren forventes færdigudviklet 2008. I opgørelsen af vækstiværksættere i kapitlet anvendes en definition udviklet af Økonomi- og Erhvervsministeriet i 2003. Målet baserer sig på data fra Bureau van Dijk, der for øjeblikket er den mest anvendelige kilde, idet data dog skal fortolkes med en vis forsigtighed.

I opgørelsen defineres en vækstiværksætter som en virksomhed, der har haft en vækst i beskæftigelse og omsætning på mindst 60 pct. de sidste tre år. Der er indført en nedre grænse for virksomhedens størrelse på 15 ansatte. Samtidig skal virksomheden være under 5 år gammel i slutåret for vækstperioden, og virksomheden skal have haft en gennemsnitlig vækst i alle år på mindst 20 pct.

Dansk definition:

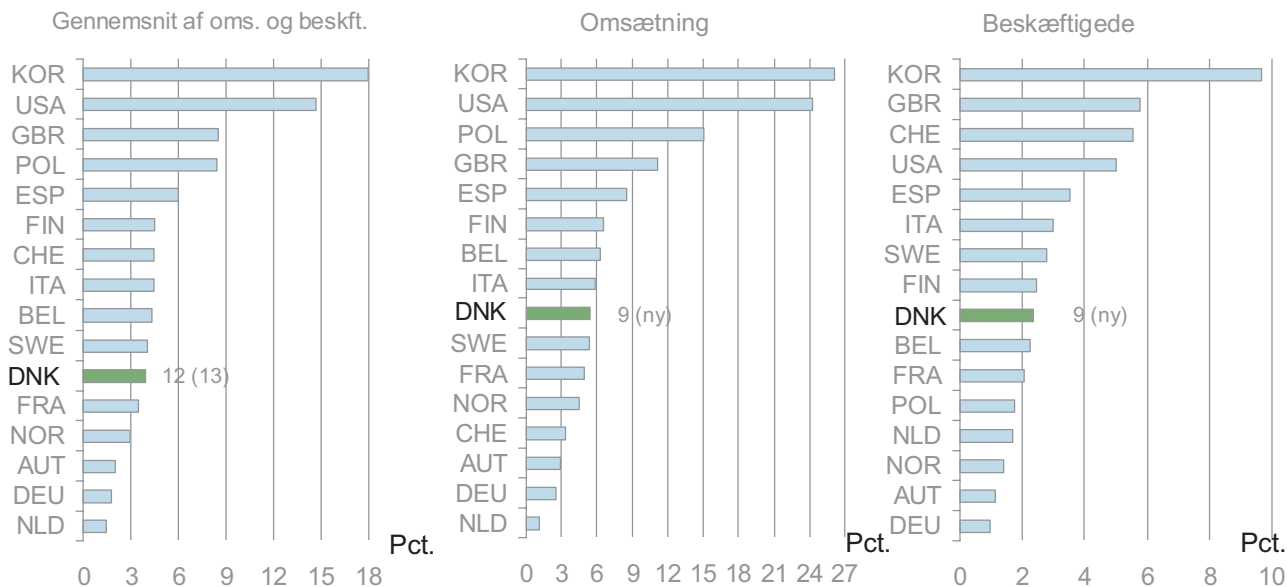
Ved opgørelsen alene af de danske tal er det muligt at medtage mindre virksomheder. Derfor afviger den danske definition fra den internationale definition. I den danske definition opgøres en vækstiværksætter som en virksomhed, som fem år efter etableringen har en beskæftigelse på mindst fem personer og samtidig har en omsætning på mindst fem mio. kr. Desuden kræves i lighed med den internationale opgørelse, at den gennemsnitlige vækst i beskæftigelse og omsætning over de fem år er større end 60 pct.

⁵ Se Vækstrederegørelse 2005 og 2007, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

⁶ Analyser viser, at forskellen på vækstiværksættere i Danmark og USA formindskes, når der bl.a. tages højde for landespecifikke konjunkturpåvirkninger. Der er sandsynligvis mellem to til tre gange så mange vækstiværksættere i USA som i Danmark, se Vækstrederegørelse 2007, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

10. IVÆRKSÆTTERE

Figur 10.8 Andelen af vækstiværksættere, pct., 2004

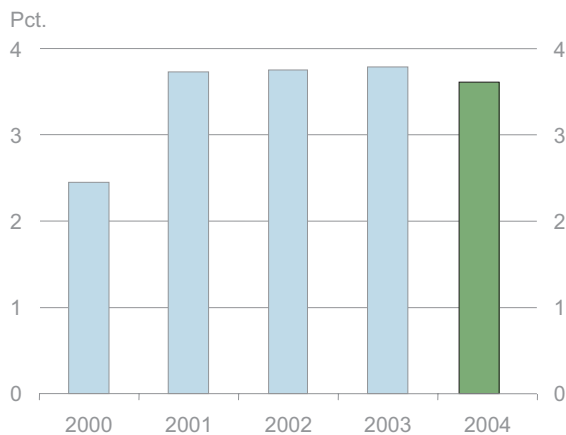
Anm.: Vækstiværksættere i forhold det samlede antal iværksættere. Vækstiværksættere er opgjort på baggrund af henholdsvis vækst i omsætning, beskæftigelse samt som et gennemsnit af omsætning og beskæftigelse. Data er ikke direkte sammenlignelige med andelen af vækstiværksættere i Konkurrenceevneredegørelse 2006, da opgørelsesmetoden er ændret. Opgørelsen af andelen af vækstiværksættere i Korea er behæftet med betydelig usikkerhed. Data for vækstiværksættere skal generelt fortolkes med en vis forsigtighed, se boks 10.1.

Kilde: Bureau van Dijk og Iværksætterindeks 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

Danmarks placering er forbedret en smule fra 2003 til 2004. De nordiske lande ligger stort set på samme niveau målt på andelen af vækstiværksættere, se figur 10.8.

Andelen af vækstiværksættere i Danmark har været stabil de seneste år. Således havde 3½ pct. af de fem år gamle virksomheder i 2004 en vækst på over 60 pct., se figur 10.9.

Figur 10.9 Andelen af vækstiværksættere blandt fem år gamle virksomheder

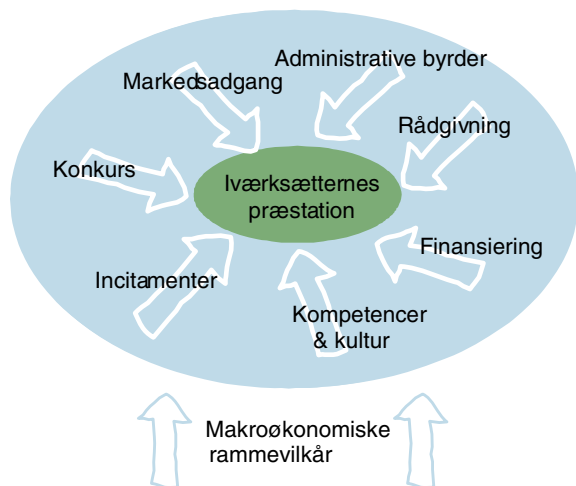
Anm.: 2004 angiver andelen af vækstiværksættere fra 1999-årgangen i år 2004. Andelen af vækstiværksættere er angivet i forhold til antallet af overlevende iværksættere i samme periode.

Kilde: Danmarks Statistik.

Rammevilkår for iværksættere

En række forskellige rammevilkår har betydning for nye virksomheders etablering, udvikling og vækst. Iværksætternes adgang til kapital, deres kompetencer, genstartsmuligheder, et lands iværksætterkultur er blandt de vilkår, der skaber rammerne for iværksættere, se figur 10.10.

Figur 10.10 Rammevilkår for iværksættere

En række af de danske rammevilkår er blevet forbedret i forhold til sidste års opgørelse. I det følgende redegøres for fire rammevilkår, der skønnes særligt vigtige for iværksættere:

- Finansiering
- Administrative byrder
- Konkursregler
- Iværksætternes kompetencer

Finansiering

Virksomhedernes adgang til kapital er vigtig for vækst, omstilling og fornyelse.⁷ Adgan-

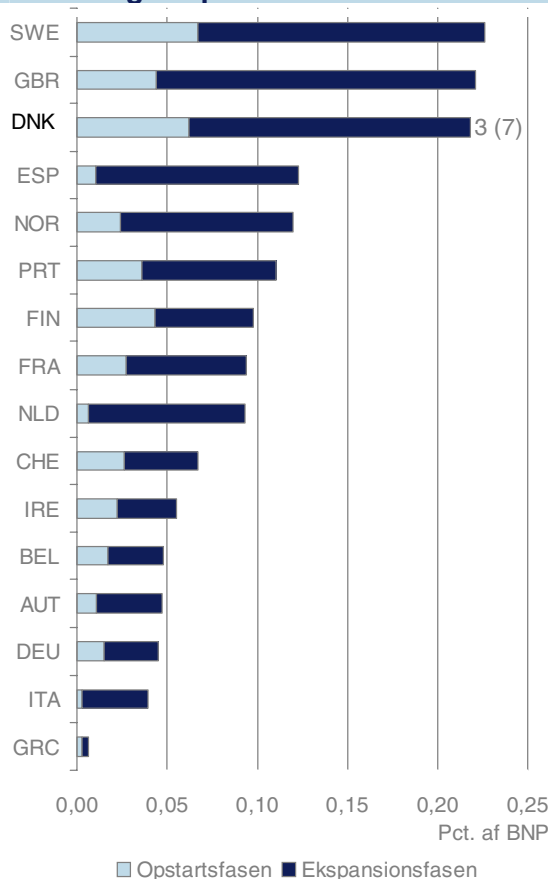
⁷ Iværksætterindeks 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

gen til kapital er blevet forbedret i Danmark i forhold til den seneste opgørelse.

Nye virksomheder har forskellige behov for kapital. For innovative iværksættere kan især venturekapital være en vigtig kilde til udvikling og vækst. Venturekapital er kendetegnet ved, at virksomheden både tilføres kapital og kompetencer fra en investor.

Det danske venturemarked er blandt de største i Europa – både målt på investeringer i opstartsfasen og i ekspansionsfasen, se figur 10.11.

Figur 10.11 Ventureinvesteringer i opstarts- og ekspansionsfasen

Anm.: Gennemsnitlige ventureinvesteringer i pct. af BNP, 2003-2005. Der medtages et treårigt gennemsnit for at dæmpe udsving fra enkelte år.

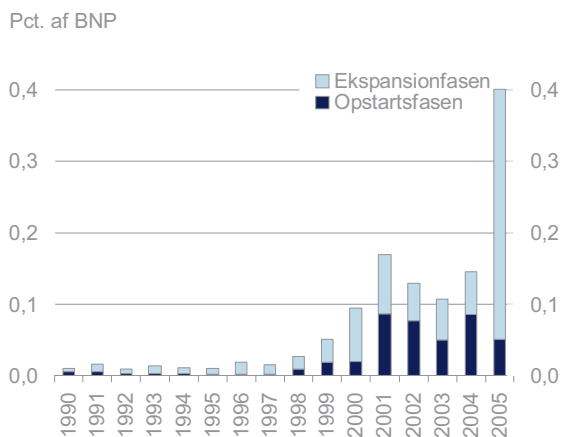
Kilde: EVCA.

Udbuddet af venturekapital er steget markant siden slutningen af 1990'erne. I 2005 havde Danmark de største ventureinveste-

10. IVÆRKSÆTTERE

ringer i Europa. Dette kan dog delvist henføres til en meget stor enkeltinvestering. Selvom man korrigerer for denne enkeltinvestering, steg ventureinvesteringerne imidlertid samlet set fra 2004 til 2005.⁸ For udviklingen i danske ventureinvesteringer, se figur 10.12.

Figur 10.12 Danske ventureinvesteringer

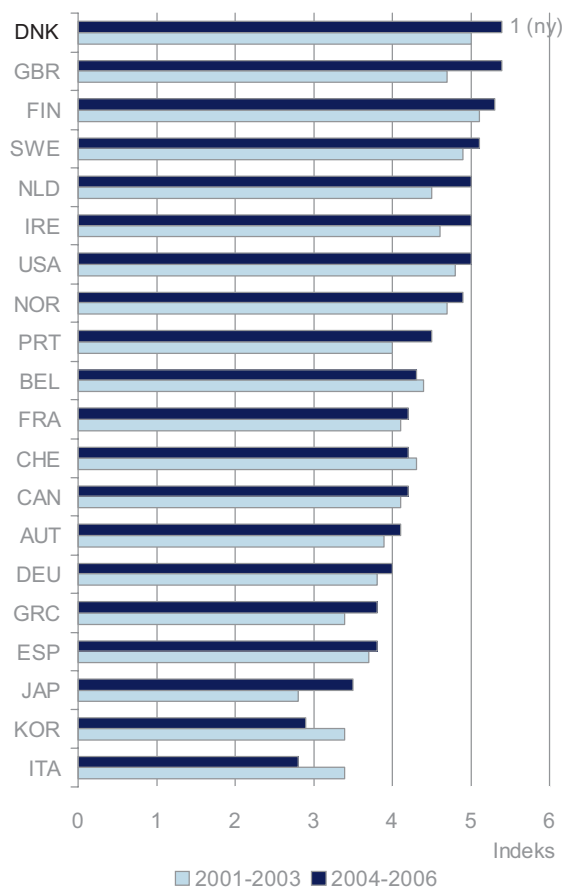
Anm.: Udviklingen i de samlede investeringer, 1990-2005. Opstartsfasen dækker seed-investeringer og opstartsinvesteringer. Stigningen i 2005 skyldes bl.a. en meget stor enkeltinvestering.

Kilde: EVCA.

Kassekreditter og banklån spiller en vigtig rolle for finansiering af opstart for mange nye virksomheder. Ifølge World Economic Forum vurderes adgangen til lånefinansiering at være bedre i Danmark end i en række andre lande. Opgørelsen bygger på kvalitative ekspertvurderinger, og skal derfor fortolkes med forsigtighed, se figur 10.13.

⁸ Se Vækstfonden 2006: Det danske marked for venturekapital og buy-out.

Figur 10.13 Adgang til lånefinansiering

Anm.: Indikatoren, der er kvalitativ, måler hvor nemt det er at få et banklån i et land alene med en god forretningsplan. I Danmark har 69 personer deltaget i undersøgelsen i 2006.

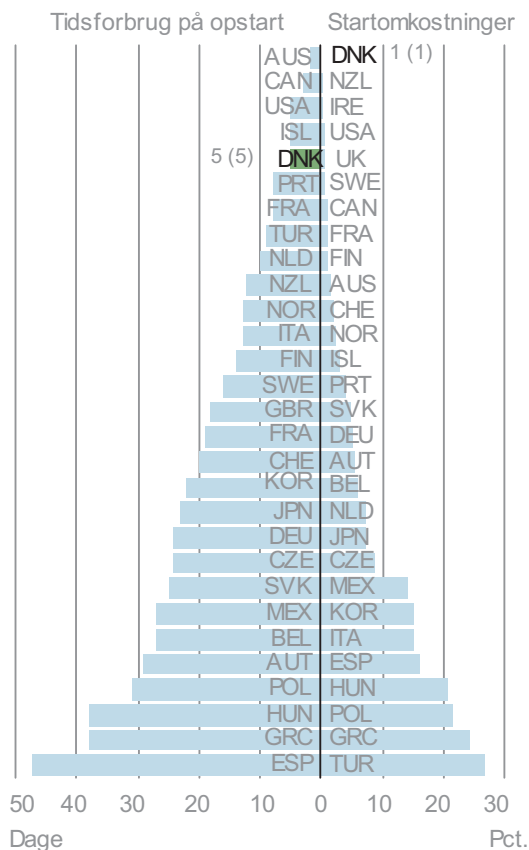
Kilde: World Economic Forum, The Global Competitiveness Report.

Administrative byrder

Der er administrative byrder forbundet med at starte og drive virksomhed. Jo færre kræfter virksomheden skal bruge på administrative byrder, jo flere ressourcer kan bruges på at starte og drive virksomheden. Danmark er fortsat blandt de lande, hvor der er færrest administrative byrder.

Det tager kun fem dage at starte en virksomhed i Danmark mod et gennemsnit i OECD på knap 17 dage. Det betyder, at Danmark er placeret bedst af alle lande i Europa efter Island, se figur 10.14.

Figur 10.14 Tidsforbrug og omkostninger ved opstart, 2006

Anm.: Antal dage, der går med at få registreret en ny virksomhed, og omkostninger forbundet med at starte en virksomhed.

Kilde: Verdensbanken, Doing Business 2007.

Hertil kommer, at der ikke er nogen gebyrer eller afgifter forbundet med selve etableringen, se figur 10.14. Det er således både nemt og billigt at starte egen virksomhed i Danmark.

De administrative omkostninger ved at drive virksomhed i Danmark er også lave i forhold til andre OECD-lande, se kapitel 13. Alligevel viser en spørgeskemaundersøgelse, at danske virksomheder opfatter de administrative byrder som den væsentligste barriere ved start af ny virksomhed, se Factbook.dk. Andelen af nye virksomheder, der opfatter de administrative byrder som en barriere for opstart, er dog mindre i Danmark end i en række andre EU-lande. Undersøgelsen viser også, at barriere for op-

start generelt vurderes at være lavere blandt danske virksomheder end blandt virksomheder fra de andre lande, som indgår i undersøgelsen.

Konkurslovgivning

Konkurslovgivningen kan påvirke iværksætteraktiviteten. For eksempel kan den tid, det tager at få gældssanering påvirke lysten til at starte en ny virksomhed efter et mislykket forsøg.

Den tid det tager at afvikle en virksomhed i Danmark, er faldet med tre mdr. i forhold til sidste år. Det tager dog stadig i gennemsnit tre år at afvikle en virksomhed i Danmark, hvilket er længere end i mange andre lande, se Factbook.dk. Dette resultat er dog behæftet med stor usikkerhed, da det bygger på en undersøgelse med vurderinger foretaget af advokater på baggrund af en fiktiv case. For Danmarks vedkommende har kun én advokat deltaget i undersøgelsen.

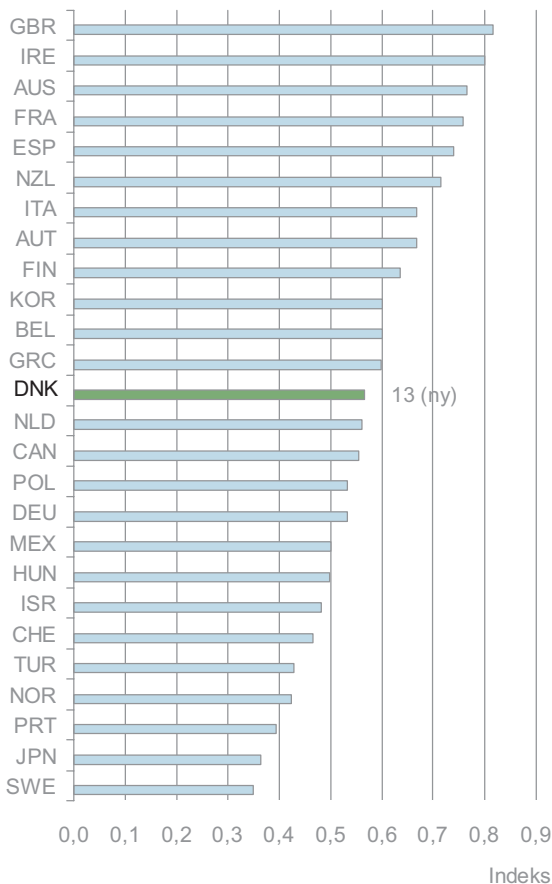
Også i forhold til den andel af de samlede udeståender, som kreditorerne får tilbage fra en insolvent virksomhed, er Danmark placeret efter de førende lande. Danmarks placering er dog forbedret fra 2005, således at Danmark i 2006 er placeret i midterfeltet i OECD, se Factbook.dk.

Selvom det tager forholdsvis lang tid at afvikle en virksomhed i Danmark, tyder en OECD-undersøgelse på, at mulighederne for at starte på ny ligger på gennemsnittet blandt OECD-landene, se figur 10.15. Undersøgelsen ser på mulighederne for rekonstruktion i og uden for retssystemet og muligheden for gældssanering efter en konkurs.⁹

⁹ Undersøgelsen er nærmere beskrevet i kapitel 6 i Iværksætterindeks 2006, Erhvervs- og Byggestyrelsen.

10. IVÆRKSÆTTERE

Figur 10.15 Mulighed for genstart, 2006

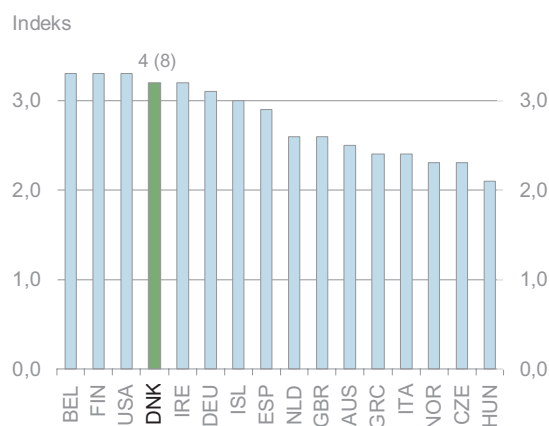
Anm.: Indikatoren er konstrueret på baggrund af OECD undersøgelsen "Policy questionnaire on bankruptcy", der kortlægger regulering af rehabilitering, konkurs samt gældssanering i OECD landene.
Kilde: Erhvervs- og Byggestyrelsen og OECD.

Iværksætterkompetencer

Studerende, som modtager undervisning i iværksætteri, innovation og idéudvikling, opnår kompetencer, som kan være vigtige, hvis de vælger at starte en virksomhed.

Ifølge Global Entrepreneurship Monitor er den danske undervisningsindsats i iværksætteri blevet væsentlig forbedret i forhold til sidste års opgørelse. Undersøgelsen placerer Danmark på linje med de bedste lande i OECD for så vidt angår fokus på undervisningen i iværksætteri i grundskole og ungdomsuddannelser, Se figur 10.16.

Figur 10.16 Uddannelse i iværksætteri i grundskole og ungdomsuddannelser, 2006

Anm.: Kvalitativ ekspertvurdering af undervisningen i iværksætteri i grundskole, gymnasium, handelsskole og teknisk skole. Udvalgte lande.

Kilde: Global Entrepreneurship Monitor 2006.

Undervisningsindsatsen i iværksætteri vurderes også at være styrket på de videregående uddannelser. I 2006 vurderes Danmark at være placeret blandt den bedste tredjedel i OECD, se Factbook.dk.

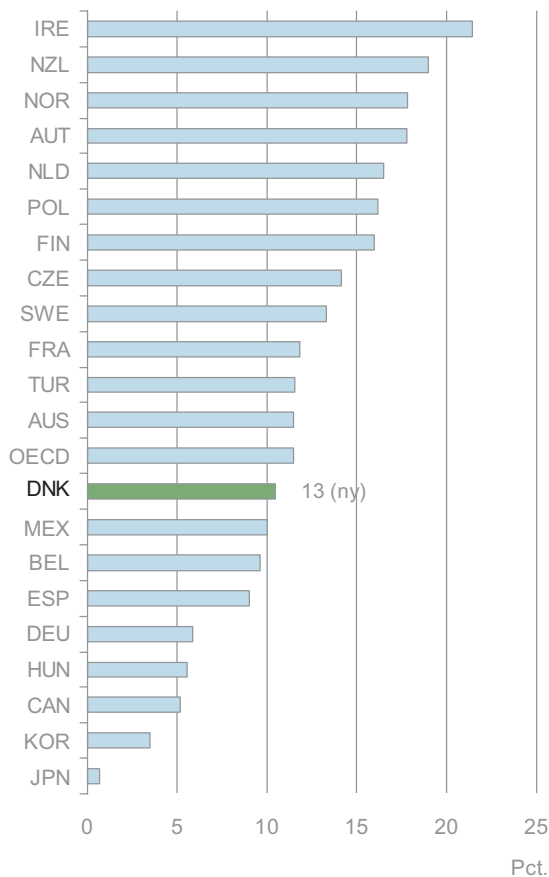
Undersøgelsen er foretaget på baggrund af interview med eksperter i 2005 om deres vurdering af arbejdet med iværksætteri, innovation og idéudvikling i uddannelsessystemet. Resultaterne kan både afspejle faktiske forbedringer og forventninger til udviklingen i de kommende år. Data skal derfor fortolkes med forsigtighed.

OECD har i 2005 gennemført en undersøgelse af medlemslandenes politikker og konkrete aktiviteter inden for uddannelse i iværksætteri. I undersøgelsen er Danmark placeret på linje med gennemsnittet blandt OECD-landene, se figur 10.17.

Forskellen i resultaterne af de to undersøgelser kan hænge sammen med, at der er igangsat en række aktiviteter, som først får fuld effekt i de kommende år.

10. IVÆRKSÆTTERE

Figur 10.17 Programmer for uddannelse i iværksætteri, 2005

Anm.: Indikatoren dækker over initiativer for at formulere, implementere og evaluere uddannelser i iværksætteri i grundskole og ungdomsuddannelser. Vurderingen af landenes placering er baseret fx på eksistensen af en evalueringsordning af iværksætteruddannelser. Indikatoren er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt embedsmænd. Gennemsnittet for OECD er beregnet uden USA.

Kilde: OECD: Entrepreneurship Policy Indicators.

Kompetencerne i nye og mindre virksomheders kan også styrkes gennem den information, rådgivning og sparring, som de får gennem det offentlige erhvervsservicesystem og gennem private virksomhedsrådgivere. Denne information og rådgivning kan således være vigtig for nye og mindre virksomheders overlevelse og vækst.

Regeringen har igangsat en række aktiviteter for at styrke rådgivningen af nye og mindre virksomheders start og udvikling. Der eksisterer imidlertid i dag ikke data som muliggør internationale sammenligninger af den rådgivning og sparring, som nye og mindre virksomheder modtager.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Danmark har fastholdt sin position blandt de OECD-lande, der har det mest velfungerende arbejdsmarked.

Den i forvejen lave danske ledighed er faldet yderligere det seneste år. Danmark er blandt den tredjedel af OECD-landene, der har den laveste strukturledighed. Og for de unge under 25 år ligger Danmark nu i top tre.

Danmark placerer sig tæt på OECD's top fem med hensyn til fleksibel regulering af arbejdsmarkedet. Samtidig er de danske beskæftigede stadig blandt de mest mobile i EU. Og 75 pct. af denne mobilitet er frivillig, hvilket placerer Danmark i top fem.

Det danske arbejdsmarked er kendetegnet ved en kombination af fleksibilitet, relativt høje sociale ydelser og aktiv arbejdsmarkedspolitik, herunder skrappe rådighedsregler. Det bidrager ikke kun til høj beskæftigelse og lav ledighed, men også til en relativt lige indkomstfordeling.

Til gengæld betyder det, at den økonomiske tilskyndelse til at være i beskæftigelse er mindre i Danmark end i de fleste andre OECD-lande. Det gælder i særlig grad lave-relønnede.

Danmark har frem mod 2004 gennemført en række reformer, der øger tilskyndelsen til at arbejde. Det betyder bl.a., at andelen af ledige med en meget lille økonomisk gevinst ved at komme i arbejde er reduceret med 14 pct.point fra 2001 til 2004. Men andre lande har været inde i en tilsvarende udvikling, og samlet set har Danmark ikke forbedret sin relative position på området.

Lav økonomisk tilskyndelse til at være i beskæftigelse kan isoleret set øge den strukturelle ledighed. Men i Danmark afbødes denne effekt af en omfattende aktiv arbejdsmarkedspolitik og stramme rådighedsregler, der både bidrager til at fastholde og udbygge de lediges kvalifikationer og samtidig sikrer, at de ledige reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Tabel 11.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Lav strukturledighed	■		■	
Lav ungdomsledighed	■			■
Fleksibel regulering	■		■	
Mobilitet*	■			■
Økonomisk incitament til at arbejde	■	■		
Voksen- og efteruddannelse (VEU)**	➔			■
Ufaglærtes deltagelse i VEU**	➔			■
Samlet vurdering	➔			■

Anm.: ➔, ■ og ■ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. * angiver, at der er tale om data for EU25, mens ** angiver udvalgte, europæiske lande. De opstillede mål refererer til figur 11.5 (Lav strukturledighed), figur 11.6 (Lav ungdomsledighed), figur 11.12 (Fleksibel regulering), figur 11.1 (Mobilitet), figur 11.19 og figur 11.22 (Økonomisk incitament til at arbejde), figur 11.16 (VEU) og figur 11.17 (Ufaglærtes deltagelse i VEU).

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Det er vigtigt, at arbejdsstyrkens kvalifikationer kan udvikle sig i takt med kravene på arbejdsmarkedet. Derfor skal arbejdsstyrken have mulighed for og vilje til at opkvalificere sig.

I globaliseringsstrategien har regeringen opstillet fire mål for voksen- og efteruddannelsesindsatsen:

- Alle skal uddanne sig hele livet.
- Voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal være effektiv og fleksibel og understøtte gode jobmuligheder for den enkelte, en god konkurrenceevne i virksomheden og høj beskæftigelse og velstand i samfundet.
- Voksen- og efteruddannelserne skal give mulighed for at løfte kompetencerne for alle – ikke mindst de kortuddannede.
- Voksen- og efteruddannelse skal afspejle ændringer i kvalifikationskrav og behov på arbejdsmarkedet.

Deltagelsen i voksen- og efteruddannelse (VEU) er meget høj i Danmark, og i 2006 den højeste i EU. Samtidig er Danmark det EU-land, hvor den største andel af ufaglærte deltager i VEU. Dog er det også i Danmark fortsat sådan, at ufaglærte deltager mindre i VEU end grupper med højere uddannelsesniveau.

Danmark er det OECD-land, der bruger den største andel af BNP på aktiv arbejdsmarkedspolitik. De positive resultater på det danske arbejdsmarked må derfor ses i relation til de omkostninger, den danske arbejdsmarkedsmodel medfører.

Inden for det seneste år har regeringen gennemført en række initiativer på arbejdsmarkedsområdet, der endnu ikke afspejles i statistikken. Tabel 11.2 giver en oversigt over de vigtigste af disse tiltag.

Tabel 11.2 Nye initiativer

AKTIVERING OG RÅDIGHED

- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats er ændret, hvilket bl.a. indebærer en ny model for ordinær formidling, skærpede rådighedskrav, fremrykning af aktivering fra efter 1 år til efter 9 måneders ledighed, intensiv aktivering af forsikrede ledige efter 2½ år samt uddannelses-, jobpligt eller virksomhedspraktik for ufaglærte 25-29-årige.

VOKSEN OG EFTERUDDANNELSE (VEU)

- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats er ændret, hvilket forenkler jobrotationsordningen samtidig med, at denne gøres permanent.
- Ny bekendtgørelse øger den økonomiske ramme for antallet af voksenlærlinge.
- Forslag til ændring af lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne skal gøre læse-, skrive- og regneindsatsen for voksne mere fleksibel og praksisnær.
- Forslag til ændring af forskellige love på undervisningsministeriets område indfører på voksen- og efteruddannelsesområdet øget adgang til anerkendelse af realkompetencer.

SÆRREGLE FOR DE LIDT ÆLDRE LEDIGE

- Ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring mv. ophæver den forlængede dagpengeret for 55-59-årige ledige, aktiveringsfritagelsen for 58-59-årige ledige og den kortere dagpengeperiode for over 60-årige ledige og indfører en særlig løntilskudsordning for personer over 55 år. Samtidig giver ny lov om seniorjob 55-59-årige, der ikke længere har ret til forlængede dagpenge, ret til at blive ansat i et seniorjob i bopælskommunen.

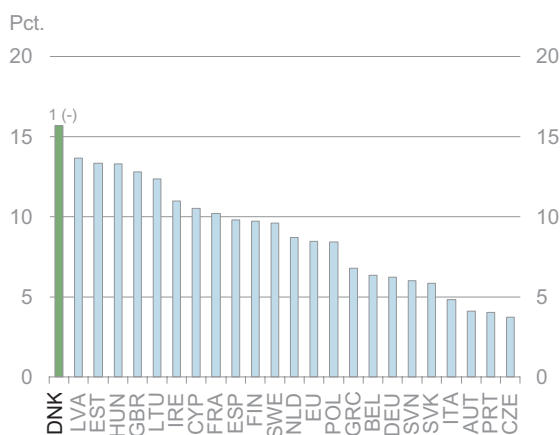
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

Mobilitet

Høj mobilitet på arbejdsmarkedet er ikke nødvendigvis et mål i sig selv. Men mange jobåbninger sikrer gode muligheder for genbeskæftigelse og dermed en lettere vej i job for ledige og andre, der har vanskeligt ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. En høj mobilitet kan derfor virke dæmpende på langtidsledigheden.

De beskæftigede i Danmark skifter oftere job end i noget andet EU-land. Danmark var i 2005 det EU-land, der havde den største andel nyansatte, se figur 11.1.

Figur 11.1 Jobskifte blandt beskæftigede, 2005

Anm.: Beregnet som andel af beskæftigede, der har påbegyndt beskæftigelse hos deres nuværende arbejdsgiver inden for det seneste år. Opgørelsen adskiller sig metodemæssigt fra opgørelsen i Konkurrenceevneredegørelse 2006, hvor det var betinget, at personer skulle have været beskæftiget året før og have haft deres stilling mindre end et år.

Kilde: European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions (2006), Mobility in Europe.

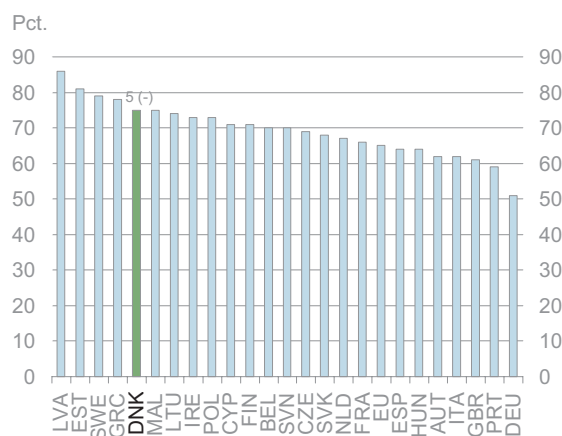
Opgørelser på danske registerdata når typisk frem til en endnu højere andel.¹

Den høje jobomsætning afspejles i, at Danmark i 2005 er det EU-land, hvor den gen-

nemsnitlige jobanciennitet er lavest, se Factbook.dk.

Den høje mobilitet på det danske arbejdsmarked er overvejende frivillig. Omkring 75 pct. af de, der forventer at skifte job inden for de næste 5 år, angiver grunde som muligheden for at finde et bedre job, utilfredshed med det eksisterende job eller generel lyst til forandring som årsag til det forventede jobskifte. Det placerer lige akkurat Danmark i top fem i Europa med hensyn til frivillighed i jobskifte, se figur 11.2.

Figur 11.2 Frivillig forventet mobilitet inden for næste 5 år, 2005

Anm.: Respondenter har kunnet angive grunde til forventet jobskifte inden for tre kategorier: Frivillige, tvungne og neutrale grunde til forventet jobskifte.

Kilde: European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions (2006), Mobility in Europe.

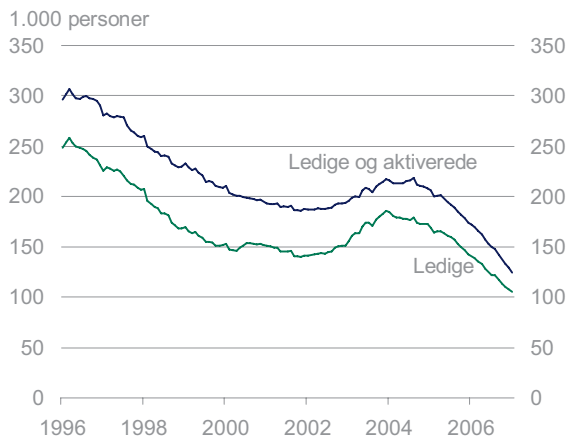
Den høje grad af frivillighed i forventede jobskifte bidrager sandsynligvis til, at de danske beskæftigedes oplevede jobtryghed er blandt de højeste i OECD, se Factbook.dk.

¹ Se fx Det Økonomiske Råd (2003), Dansk økonomi forår 2003.

Ledighed

Det kraftige fald i ledigheden, der begyndte i starten af 2004, er fortsat igennem 2006 og starten af 2007. Og faldet gælder både passivt ledige og aktiverede, se figur 11.3.

Figur 11.3 Ledige og aktiverede

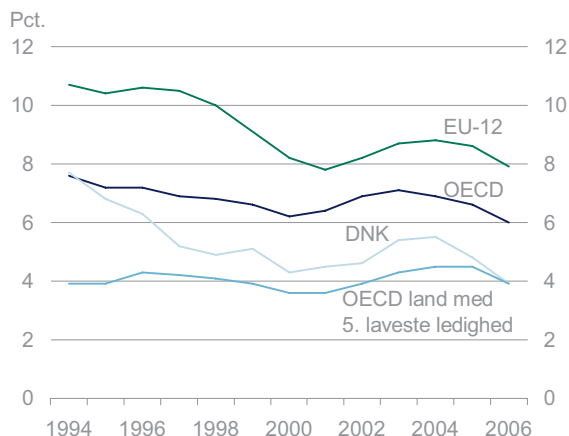

Anm.: Kun AF-aktiverede er medtaget i figuren. Sæsonkorrigerede tal.

Kilde: Danmarks Statistik og Beskæftigelsesministeriet.

Siden starten af 1990'erne har Danmark oplevet en væsentlig mere gunstig udvikling i ledigheden end i både OECD set under ét og EU-12-landene. Danmark har fra 2005 til 2006 bevæget sig ind blandt de 5 OECD-lande med den laveste ledighed, se figur 11.4.

Figur 11.4 Udvikling i ledigheden, udvalgte lande

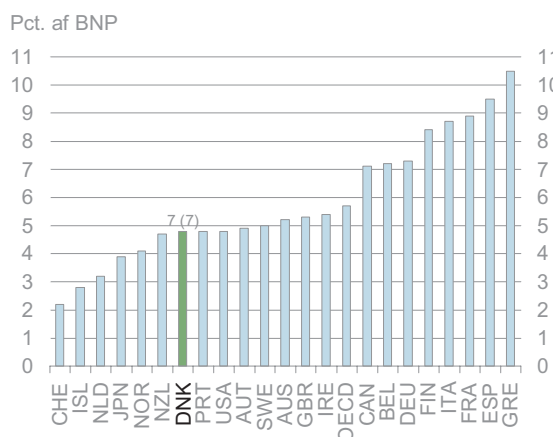
Anm.: Standardiseret ledighedsprocent opgjort på basis af interviewundersøgelser.

Kilde: OECD.STAT.

Udviklingen i ledigheden afhænger bl.a. af konjunktursituationen. Det kan derfor være mere relevant at betragte den strukturelle ledighed.

Danmark var i 2005 fortsat blandt den bedste tredjedel af OECD-landene med hensyn til at opnå lav strukturel ledighed, se figur 11.5.

Figur 11.5 Strukturel ledighed, 2005

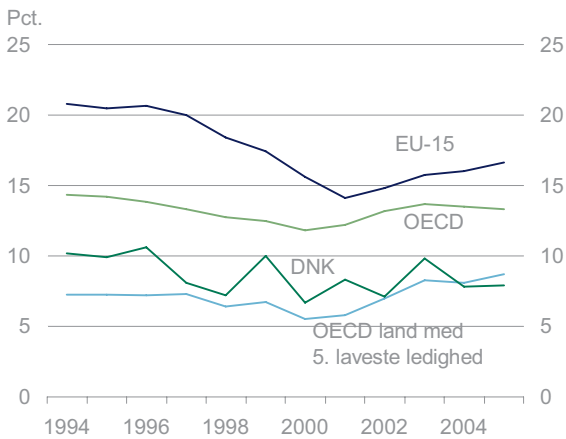

Kilde: OECD (2007), Economic Outlook No. 80.

Med hensyn til at sikre lav ungdomsledighed er Danmark i den seneste opgørelse blandt de mest fremgangsrigeste OECD-lande, se figur 11.6.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Figur 11.6 Ledighed, unge under 25 år

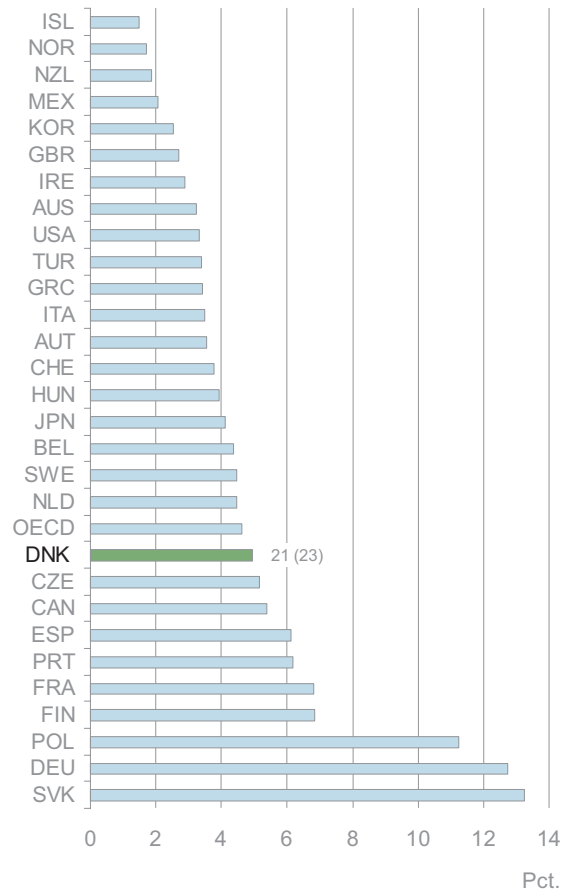

Anm.: OECDs opgørelse af ungeledigheden baserer sig på interviewundersøgelser, og på grund af et andet ledighedsbegreb giver det for unge et opgjort ledighedsniveau, der overstiger niveauet i registerdata for Danmark. I registerdata opgøres ledigheden for unge under 25 år til godt 7 pct. i 1996 mod knapt 4 pct. i 2004.

Kilde: OECD.STAT.

Ledigheden blandt de lidt ældre ledige er til gengæld en smule højere i Danmark end i de fleste andre OECD-lande, se figur 11.7.

Figur 11.7 Ledighed blandt 55-64-årige, 2005

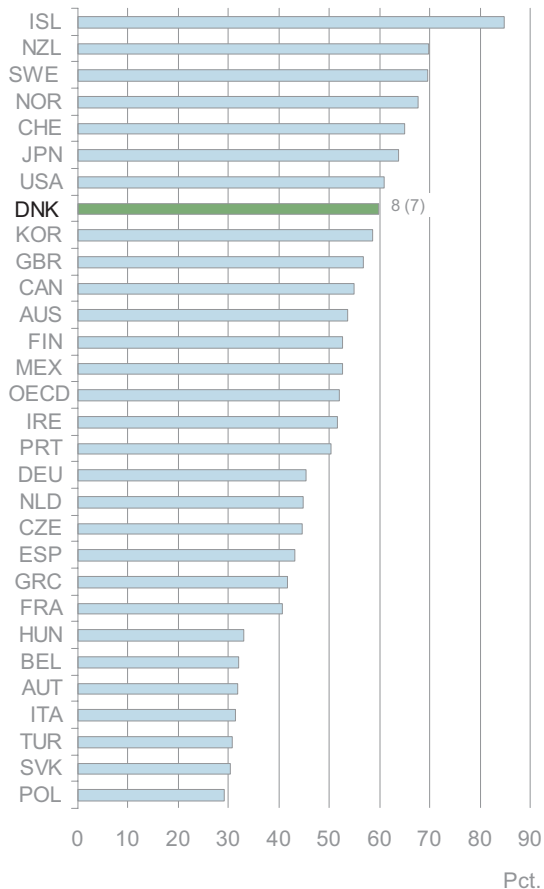

Kilde: OECD. STAT og egne beregninger.

Lav ledighed blandt de 55-64-årige er ikke nødvendigvis ensbetydende med en høj *beskæftigelsesfrekvens* i aldersgruppen.

Sammenlignes de lidt ældres beskæftigelsesfrekvens, er Danmark blandt den tredjedel af OECD-landene, hvor den største andel af aldersgruppen er i beskæftigelse, se figur 11.8.

Figur 11.8 Beskæftigelsesfrekvens, 55-64-årige, 2005

Kilde: OECD, STAT og egne beregninger.

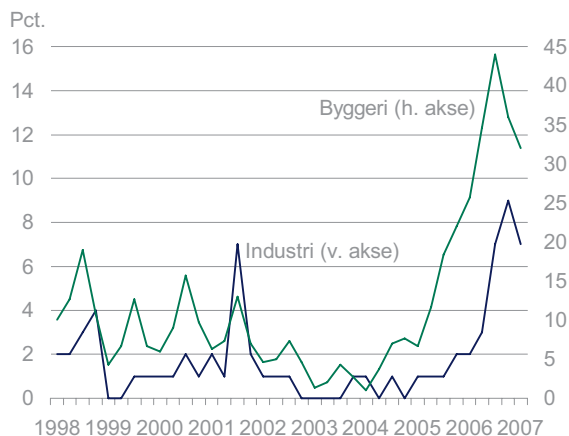
Lande som Island og Norge har både lav ledighed og høj beskæftigelsesfrekvens blandt de lidt ældre.

Knaphed på arbejdskraft

Mangel på arbejdskraft kan medføre en svækkelse af danske virksomheders konkurrencekraft, da stigende lønninger gør det dyrere at levere en given vare eller tjenesteydelse.

I Danmark er der siden 2005 observeret tiltagende mangel på arbejdskraft i industrien og byggeriet. I efteråret 2006 oplevede næsten halvdelen af virksomhederne i byggeriet produktionsbegrænsninger som følge af arbejdskraftmangel. For både byggeri og industri gælder, at graden af arbejdskraftmangel nu er den mest alvorlige inden for de sidste 10 år, se figur 11.9.

Figur 11.9 Arbejdskraftmangel

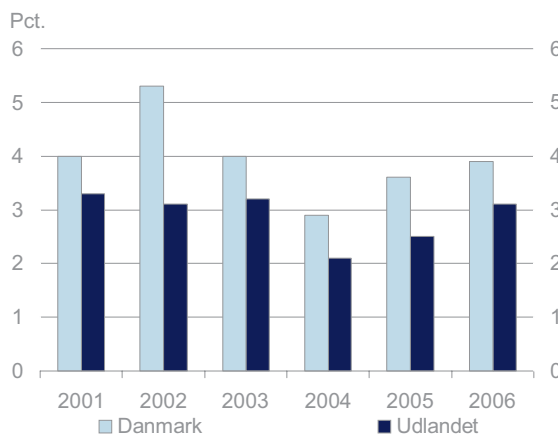

Anm: Andel af virksomheder, der angiver at opleve produktionsbegrænsninger som følge af arbejdskraftmangel. For byggeri er kvartalstallet et gennemsnit af månedstallene.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I 2006 nåede arbejdskraftmanglen i byggeriet op på et niveau, der senest er observeret i 1986.² Samtidig har lønstigningerne i Danmark de senere år været højere end i udlandet, se figur 11.10.

Figur 11.10 Udvikling i arbejdsomkostninger, pct.

Anm.: Der er anvendt effektiv kronekurs-vægte til sammenvæjning af lønudviklingen i udlandet, der her udgøres af 21 OECD-lande.

Kilde: Finansministeriet (2006), Økonomisk redegørelse december 2006.

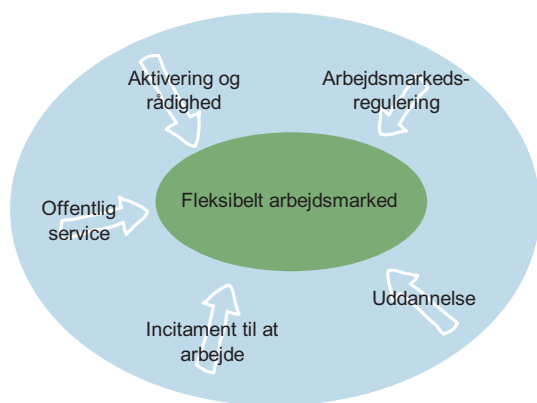
² Se Danmarks Statistik, Statistikbanken.

Som følge af de indgåede overenskomster på det private arbejdsmarked forventes det, at stigningen i lønomkostningerne i Danmark forøges i 2007 og 2008, og at lønomkostningerne vil stige mere end i udlandet.

Rammevilkår for arbejdsmarkedets fleksibilitet

Det danske arbejdsmarked er kendetegnet ved en kombination af fleksible regler, høje sociale ydelser og aktiv arbejdsmarkedspolitik, herunder skrappe rådighedsregler. Det sikrer en høj grad af fleksibilitet på arbejdsmarkedet, men indebærer samtidig, at den økonomiske tilskyndelse til at arbejde bliver mindre.

Figur 11.11 Rammevilkår for arbejdsmarkedet

Derfor er rådighedskravene og den aktive arbejdsmarkedspolitik vigtige elementer, der både bidrager til at fastholde og udvikle de lediges kvalifikationer og samtidig sikrer, at de ledige reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Fleksibilitet

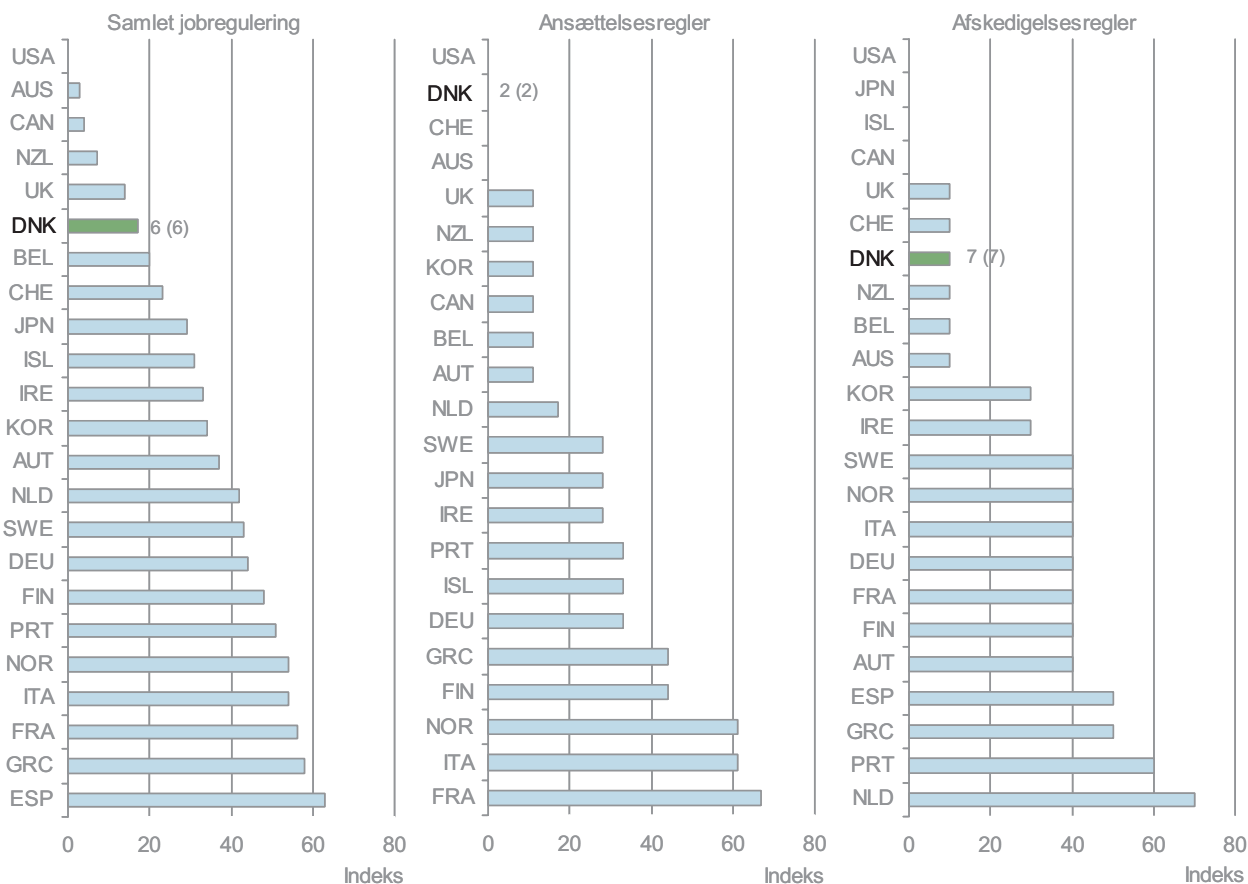
Danmark var i 2006 tæt på top fem blandt OECD-landene med hensyn til en fleksibel regulering af arbejdsmarkedet, og var sammen med Storbritannien det EU-land, der havde den mest fleksible arbejdsmarkedsregulering, se figur 11.12.

Når Danmark placerer sig uden for top fem på indekset vedrørende den samlede jobregulering, skyldes det bl.a. reglerne for varsling af større afskedigelser.

Den samlet set fleksible regulering i Danmark betyder blandt andet, at danske virksomheder har gode muligheder for at ansætte og afskedige medarbejdere. Dermed kan de effektivt tilpasse sig skift i teknologier og efterspørgselsmønstre.

Denne fleksibilitet understøtter på det lange sigt en positiv beskæftigelsesudvikling. Et fleksibelt arbejdsmarked giver større jobmobilitet og mange jobåbninger. Det bidrager bl.a. til, at personer med svagere forudsætninger nemmere kan få fodfæste på arbejdsmarkedet.

Figur 11.12 Flexibilitet i regler for ansættelse og afskedigelse, 2006

Anm.: Lavere indekstal betyder mere fleksible regler. Indeks er baseret på både lovgivning og aftaler i lande, hvor mere end 50 pct. af arbejderne i fremstillingssektoren er dækket af overenskomstaftaler. Panel 1: Indekset er sammensat af ansættelsesregler, afskedigelsesregler samt regler omkring arbejdstid, herunder muligheder for nat- og weekendarbejde, arbejdsugens længde og antal betalte feriedage. Panel 2: Indekset er sammensat af tilgængelighed og maksimal varighed af tidsbegrænsede kontrakter samt forholdet mellem mindste-/lærlingeløn og gennemsnitlig værditilvækst per arbejder. Panel 3: Indeks for accepterede afskedigelsesårsager og procedurer. Bemærk at opgørelsesmetoden er ændret i forhold til tallene refereret i Konkurrenceevneredegørelse (2006). Reference til sidste års placering er opgjort efter den nye metode.

Kilde: World Bank – Doing Business, Economic Rankings, 2006.

Aktivering og rådighed

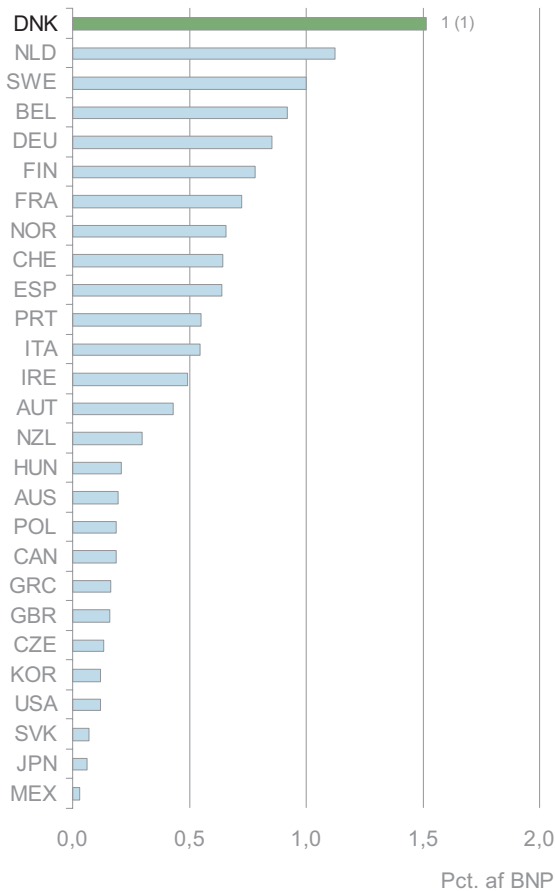
Omfanget af aktiv arbejdsmarkedspolitik i Danmark er blandt de absolut højeste i OECD målt ved udgifterne i pct. af BNP, se figur 11.13.

Det kan afspejle, at flere aktiveres, men også at udgifterne til aktivering per ledig er relativt høje i Danmark. Det hænger bl.a. sammen med, at løntilskud og ydelser under aktivering følger det generelt høje danske ydelsesniveau. Samtidig udgør uddannelsesforløb en stor del af den danske aktiverings-

indsats, hvilket er mere omkostningstungt end andre typer af aktivering.

Det er ikke omkostningsniveauet, men effektivitet og kvalitet af den aktive arbejdsmarkedspolitik, der er bestemmende for indsatsens samlede betydning for arbejdsmarkedet.

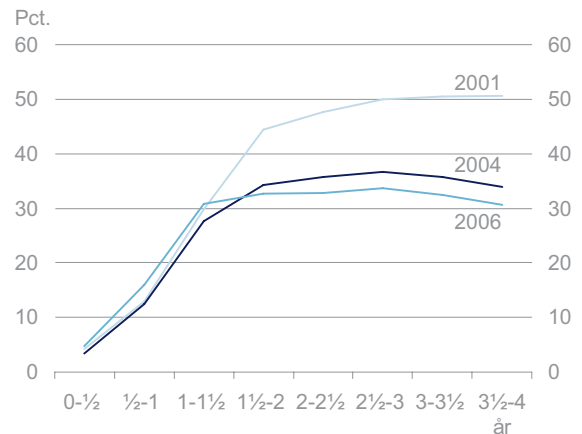
Figur 11.13 Udgifter til aktiv arbejds-markedspolitik, 2004

Kilde: OECD (2005), Employment Outlook.

I forbindelse med *Flere i arbejde*-aftalen fra efteråret 2002 er der sket en omlægning af aktiveringsindsatsen. Denne omlægning har medført et forøget antal aktiveringsforløb, men med kortere varighed. Det har resulteret i et fald i aktiveringsgraden frem mod 2006, se figur 11.14

Figur 11.14 Aktiveringsgrader fordelt efter varighed i dagpengesystemet

Anm.: Aktiveringsgraden beregnes som forholdet mellem antal aktiverede og samtlige ikke-beskæftigede, der står til rådighed for arbejdsmarkedet. Her er aktiveringsgraden alene opgjort for dagpengeforsikrede. Bemærk, at opgørelsen af ledighedsanciennitet er ændret i forhold til Konkurrencestyrelsens opgørelse 2006, se Factbook.dk.

Kilde: Beskæftigelsesministeriets forløbsregister DREAM samt Beskæftigelsesministeriets egne beregninger.

Regeringen har som led i *Aftale om fremtiden velstand og velfærd og investeringer i fremtiden* fra 2006 indgået forlig om en øget aktiveringsindsats fremover, se boks 11.1.

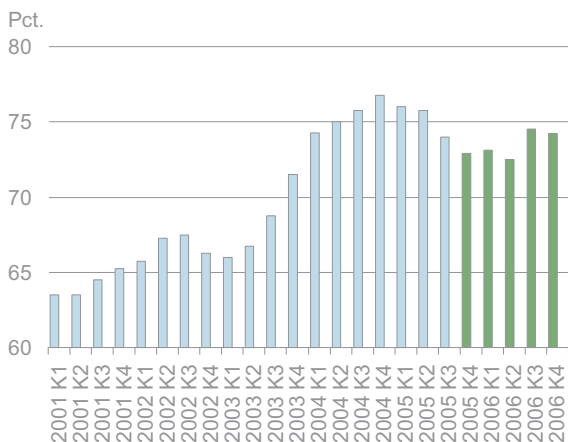
Boks 11.1 Aktiveringstiltag

Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 indeholder en række tiltag på aktiveringsområdet:

- Fremrykning af aktivering fra efter 1 år til efter 9 måneders ledighed.
- Intensiv aktivering af forsikrede ledige efter 2 1/2 års ledighed.
- Gentagen aktivering hver 6. måned for alle kontanthjælpsmodtagere.

En del af sigtet med aktiveringsindsatsen er at sikre, at ledige står til rådighed for arbejdsmarkedet. Andelen af danske ledige, der reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet, har generelt udvist en stigende tendens i perioden fra 2001 til 2006, se figur 11.15.

Figur 11.15 Andel af ledige, der reelt står til rådighed for arbejdsmarkedet

Anm.: Personer, der ønsker at komme i beskæftigelse, er aktivt jobsøgende og kan tiltræde et job inden for 14 dage, vurderes reelt at stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Firekvarterers rullende gennemsnit.

Kilde: Arbejdskraftundersøgelsen (Labour Force Survey).

En international sammenligning af rådighedskrav i 2004 viser, at Danmark på dette område er med i front: Ledige får en relativt høj ydelse, men til gengæld kræves det, at de ledige står til rådighed for arbejde inden for et bredt fagligt og geografisk område.

Samme undersøgelse viser imidlertid, at sanktionerne i Danmark er relativt milde. Det har med andre ord ikke så omfattende konsekvenser, hvis ledige ikke lever op til de stramme rådighedskrav.³

Aftale om fremtiden velstand og velfærd og investeringer i fremtiden indeholder en række skærpede sanktioner for ledige, der ikke lever op til rådighedskravene, se boks 11.2.

Boks 11.2 Strammere sanktioner

Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 indebærer en række stramninger af sanktioner overfor ledige, der ikke lever op til rådighedskravene:

- Skærpet sanktion ved udeblivelse fra samtale i A-kasse/Arbejdsformidling.
- Ydelsesbortfald ved manglende, ugentlig bekræftelse af rådighed på "Jobnet". Ydelsesretten generhverves, når bekræftelse er foretaget.
- Ydelsesbortfald ved udeblivelse fra job- eller rådighedssamtale. I førstegangstilfælde generhverves ydelsesretten, når kontakten til jobcentret er genoprettet.
- Straksaktivering af ydelsesmodtagere, der træffes på arbejde og hvor der er tvivl om rådighed.

Voksen- og efteruddannelse

En omstillingsparat arbejdsstyrke udgør et vigtigt element i et fleksibelt arbejdsmarked. Det er i den sammenhæng vigtigt, at hele arbejdsstyrken har vilje til og mulighed for at opkvalificere sig løbende.

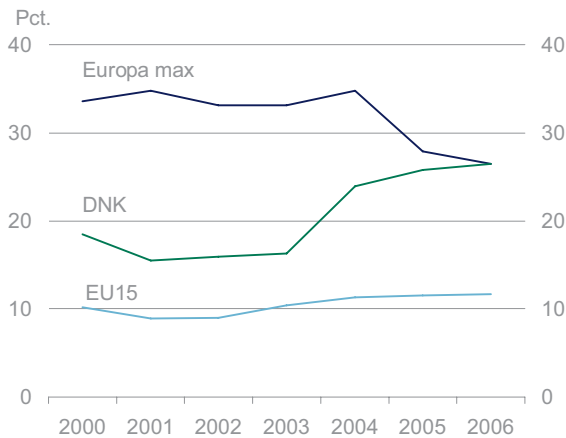
Deltagelsen i voksen- og efteruddannelse (VEU) er belyst ved at se på deltagelsen i uddannelsesaktiviteter blandt 30-64-årige.

I Danmark er andelen af 30-64-årige, der deltager i uddannelsesaktiviteter, internationalt set høj. Danmark er endvidere inde i en positiv udvikling, hvor en stigende andel af de 30-64-årige deltager i uddannelse. Siden 2000 er Danmark gradvist rykket op fra en placering som nummer fem til en førerplacering blandt EU-landene, se figur 11.16.

³ Se Finansministeriet (2004), Finansredegørelse.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Figur 11.16 Har deltaget i uddannelse de seneste fire uger, 30-64-årige

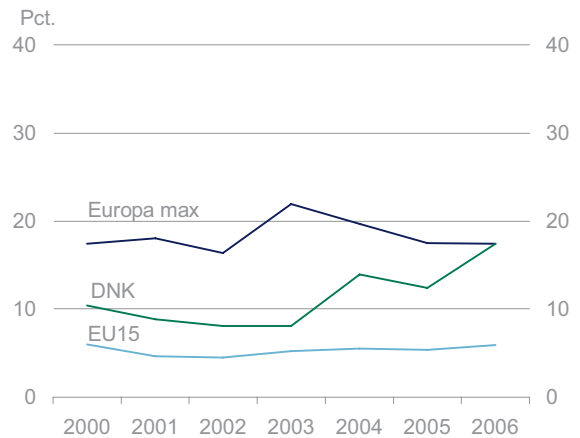

Anm.: Andel af 30-64-årige. Bemærk, at alle typer uddannelse, der tages efter det fyldte 30. år, er medtaget i figuren. Aldersgruppen er ændret i forhold til Konkurrenevneredegørelse (2006), hvor også de 25-29-årige var medtaget i opgørelsen. Ved en afgrænsning på 30 år medtages færre studerende, og opgørelsen giver dermed et mere retvisende billede af deltagelsen i VEU. Bemærk, at antal lande varierer fra år til år. For en opgørelse over, hvilke lande der er data for i de enkelte år, se Factbook.dk.

Kilde: Særudtræk fra Eurostat Labour Force Survey.

Samtidig blev Danmark i 2006 det land i Europa, hvor den største andel af de 30-64-årige ufaglærte i arbejdsstyrken deltog i uddannelsesaktiviteter, se figur 11.17.

Figur 11.17 Ufaglærtes deltagelse i uddannelse, 30-64-årige

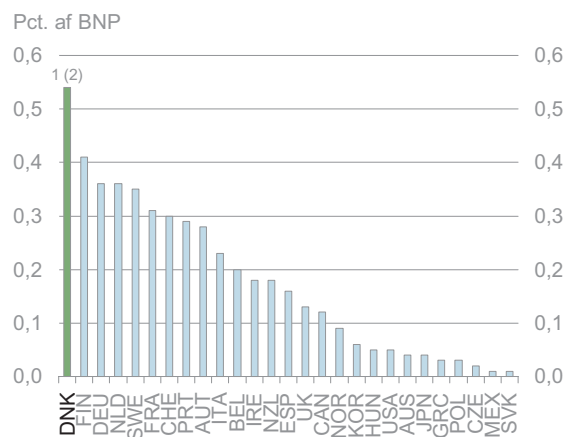

Anm.: Andel af 30-64-årige ufaglærte. Se i øvrigt anmærkning til figur 11.16.

Kilde: Særudtræk fra Eurostat Labour Force Survey.

Den høje, danske deltagelse afspejles i de offentlige udgifter til VEU. Disse er i Danmark fortsat blandt de højeste i OECD-landene, se figur 11.18.

Figur 11.18 Offentlige udgifter til VEU, 2004

Anm.: OECD har ændret opgørelsesmetode, og de angivne udgifter er derfor ikke direkte sammenlignelige med tallene rapporteret i Konkurrenevneredegørelse 2006. Den angivne position i figuren for Danmark året tidligere refererer til udgifter i 2003; første år med opgørelse efter den nye metode.

Kilde: OECD (2006), Employment Outlook.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Undervisningsministeriet har i foråret 2007 publiceret en rapport, hvor der kan læses mere om en række danske indikatorer på VEU-området.⁴

Lediges incitamenter til at arbejde

Vil man sikre et fleksibelt og velfungerende arbejdsmarked med høj beskæftigelse, er det afgørende, at den enkelte har en tilskyndelse til at deltage på arbejdsmarkedet og være i beskæftigelse.

Tilskyndelsen til at arbejde kan skabes ved, at den enkelte opnår en tilstrækkelig stor økonomisk gevinst ved at arbejde frem for at være offentligt forsørget. Et højt ydelsesniveau i tilfælde af ledighed mindsker den økonomiske gevinst ved at arbejde. Men samtidig kan højere ydelser mindske ønsket om jobbeskyttelsesregler blandt medarbejderne og dermed bidrage positivt til arbejdsmarkedets fleksibilitet. Den økonomiske kompensation i tilfælde af ledighed skal afbalancere disse hensyn samt fordelingsmæssige hensyn.

Nettokompensationsgraden udtrykker, i hvor høj grad ledige bliver kompenseret i forhold til den indkomst, de havde som beskæftigede (efter skat og overførsler). Jo højere kompensationsgrad, jo lavere er den økonomiske gevinst ved at arbejde.

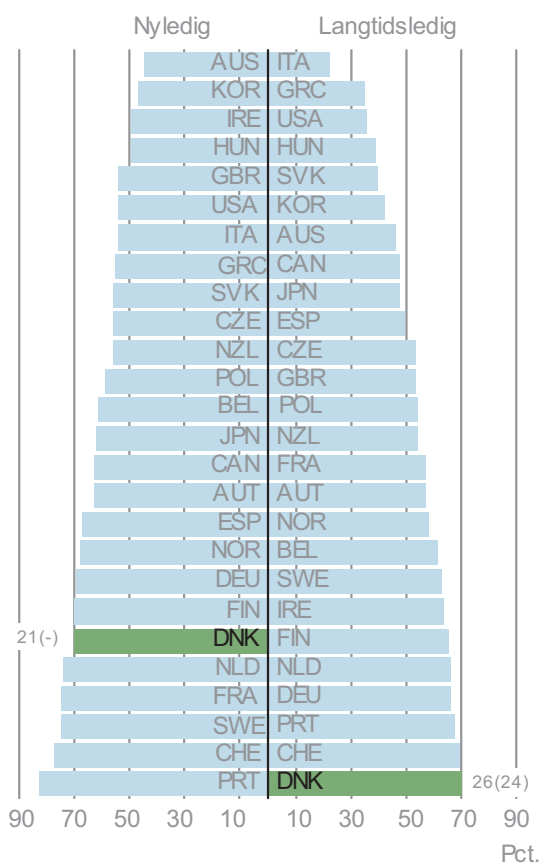
Set i et internationalt perspektiv er den danske nettokompensationsgrad høj. Det gælder i særlig grad for laverelønnede, hvor Danmark placerer sig højest i OECD, se Factbook.dk.

For de højerelønnede er kompensationen væsentlig lavere, men i gennemsnit placerede Danmark sig i 2004 blandt den tredjedel af OECD-landene, der har den højeste kompensation til nyledige, se figur 11.19.

⁴ Undervisningsministeriet (2007), "Mål for voksen- og efteruddannelse – aktivitet og effekt", Undervisningsministeriets statistikpublikationer nr. 1 – 2007.

Det er ikke kun nettokompensationens størrelse, der har betydning for incitamentet til at komme i arbejde. Varigheden af forskellige ydelser spiller også en rolle. I Danmark kan man modtage dagpenge i fire år i tilfælde af ledighed. Det er længere end i mange andre OECD-lande og betyder, at nettokompensationsgraden til langtidsledige i Danmark er den højeste i OECD, se figur 11.19.

Figur 11.19 Nettokompensation ved ledighed, 2004

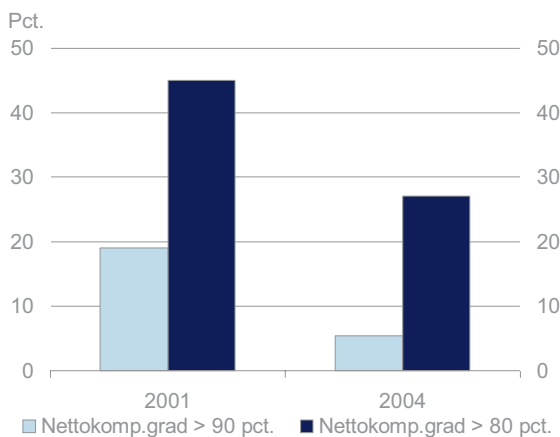
Anm.: Gennemsnit af kompensationsgraden for forskellige familietyper. Kompensationsgraden er beregnet netto inklusiv sociale ydelser. For en nærmere beskrivelse af de anvendte familietyper, se OECD (2006), Employment Outlook, kap. 3. Danmarks placering i Konkurrenceevneredegørelse 2006 er angivet for samme landegruppe som i den hér viste figur.

Kilde: OECD (2006), Employment Outlook.

Den danske kompensation i tilfælde af ledighed faldt frem mod 2004. Det betød, at andelen af danske ledige med en kompensa-

tionsgrad over hhv. 80 og 90 pct. faldt med henholdsvis 18 og 14 pct.point fra 2001 til 2004, se figur 11.20.

Figur 11.20 Andel af fuldt ledige med høj nettokompensationsgrad

Anm.: Ved beregning af nettokompensationsgraden er der taget højde for ændringer i indkomst, skattebetaling samt sociale ydelser og tilskud ved overgang mellem ledighed og beskæftigelse.

Kilde: Finansministeriet (2004), Fordeling og incitamenter, opdaterede beregninger for 2004.

Men en tilsvarende udvikling i andre lande betyder, at Danmarks relative placering i 2004 er dårligere end i 2002.

Den høje økonomiske kompensation i tilfælde af ledighed understreger behovet for en velfungerende aktiv arbejdsmarkedspolitik og klare rådighedskrav, der kan supplere den økonomiske tilskyndelse til at arbejde.

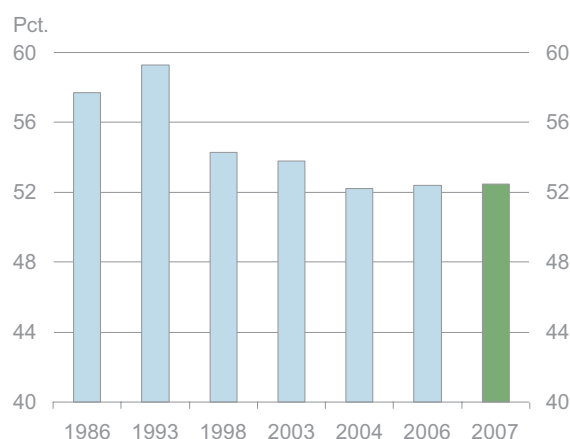
Beskæftigedes incitamenter til at arbejde mere

I en situation med mangel på arbejdskraft kan en ekstra arbejdsindsats fra de beskæftigede være med til at sikre virksomhedernes konkurrencekraft. Det gælder uanset om den ekstra arbejdsindsats sker ved, at der arbejdes i flere timer, at der arbejdes mere effektivt eller at der skabes større kvalitet i de timer, der arbejdes. Den enkelte kan yde en ekstra arbejdsindsats ved eksempelvis løbende opkvalificering, højere arbejdstid eller større engagement på arbejdspladsen.

Der er mange faktorer, der påvirker den enkeltes valg af arbejdstid og -indsats, herunder velstandsniveauet og størrelsen af den økonomiske gevinst ved at yde en ekstra indsats. Den økonomiske gevinst ved at yde en ekstra indsats afhænger primært af indretningen af skattesystemet.

Den gennemsnitlige marginalskat på lønindkomst for beskæftigede er faldet omkring 7 pct. point fra 1993 til 2004, og den gennemsnitlige marginalskat udgør i dag ca. 52 pct., se figur 11.21.

Figur 11.21 Gnst. marginalskat for fuldtidsbeskæftigede, udvalgte år

Anm.: Marginalskatten på lønindkomst er opgjort inkl. AM-bidrag. Faldet i den gennemsnitlige marginalskat opfanger både virkningen af ændrede skattesatser og udvidelsen af skattegrundlaget.

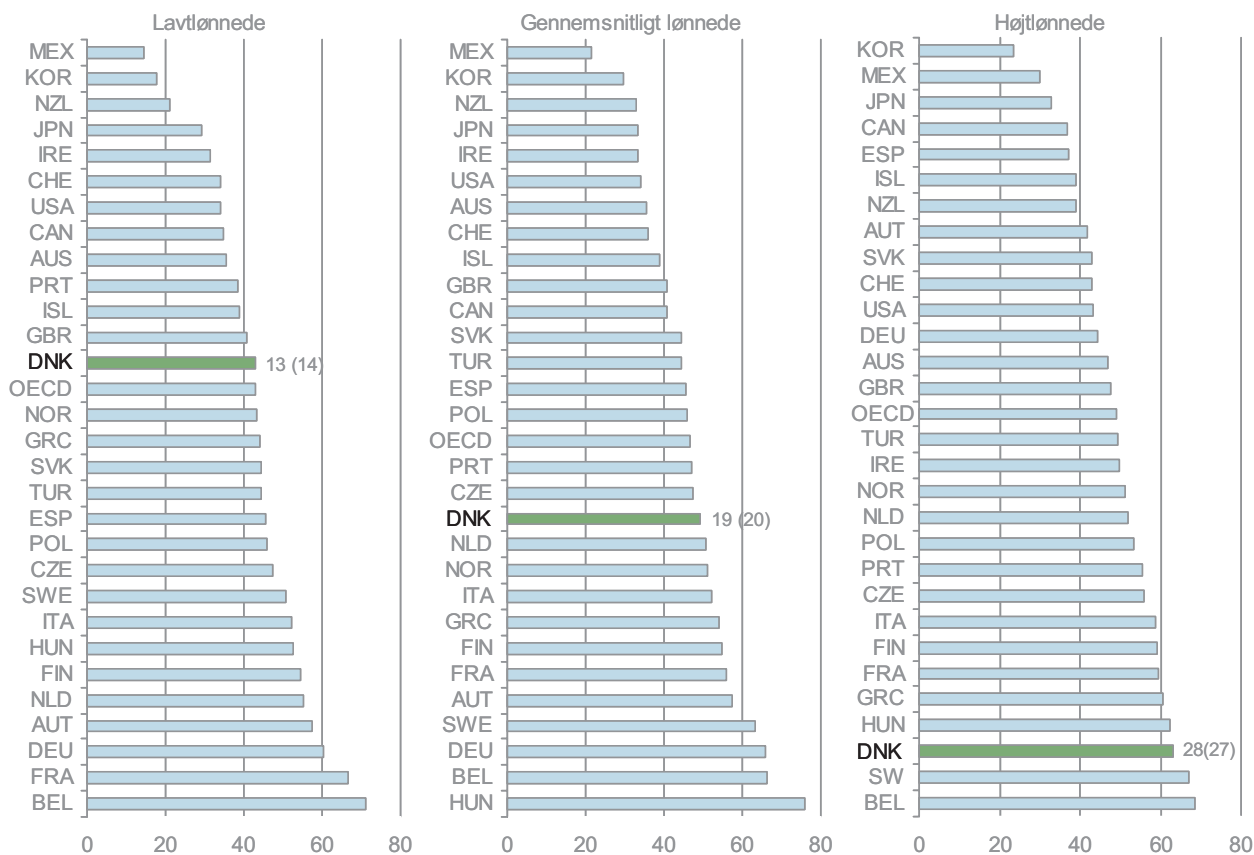
Kilde: Finansministeriet (2004), Fordeling og incitamenter samt egne beregninger for 2006 og 2007.

Når man inkluderer arbejdsgivers og arbejdstagers sociale bidrag, udgør den gennemsnitlige marginalskat på lønindkomst for lavere lønnede i Danmark knap 43 pct., hvilket svarer til OECD-gennemsnittet.

Tjener man omkring den gennemsnitlige arbejders løn, stiger marginalskatten til ca. 49 pct. For de højere lønnede ligger den gennemsnitlige marginalskat på 63 pct. Det er 14 pct.point højere end OECD-gennemsnittet, se figur 11.22.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Figur 11.22 Marginalbeskatning af lønindkomst for en enlig uden børn, 2006

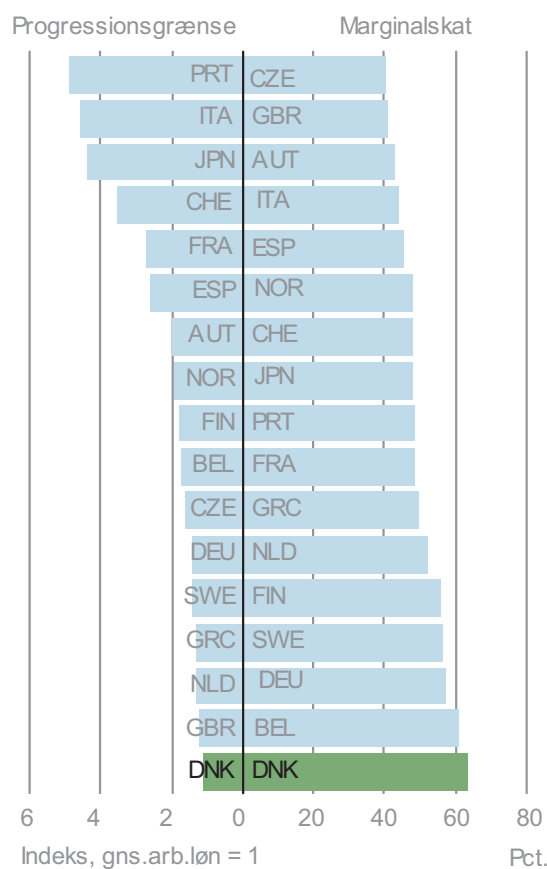
Anm.: Tallene i figuren angiver den marginale skattele, dvs. marginalsatten på lønindkomst inkl. arbejdstager- og arbejdsgiverbetalte sociale bidrag. Marginalsatten på lønindkomst er beregnet for en fuldtidsbeskæftiget, der tjener hhv. 67 pct., 100 pct. og 167 pct. af lønnen for en gennemsnitlig arbejder i det pågældende land. For en nærmere beskrivelse af den marginale skattele samt opgørelsen af den gennemsnitlige arbejders løn, se Taxing Wages OECD 2004-2005. Tallene i parentes angiver Danmark placering i 2005.

Kilde: OECD Tax Database.

Samtidig er det danske indkomstskattesystem kendetegnet ved, at man møder den højeste marginalsat på 63 pct. ved en løn, der cirka svarer til en gennemsnitlig arbejders. Det er tidligere end i de øvrige OECD-lande, se figur 11.23.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

Figur 11.23 Grænse til øverste progressionstrin og højeste marginalsattesats, 2006

Anm.: Figuren viser den højeste marginalskat på lønindkomst (ekskl. arbejdsgiverbetalte sociale bidrag, da OECD ikke opgør *højeste* marginalsattesats inkl.), og hvornår denne indtræder, målt i forhold til en gennemsnitlig arbejders løn. Bemærk, at inklusion af arbejdsgiverbetalte, sociale bidrag ikke vil ændre væsentligt ved Danmarks relative position med hensyn til højeste marginalsattesats, se figur 1.22, tredje panel. USA er ikke medtaget i figuren, da det højeste progressionstrin først sætter ind ved en indkomst, der svarer til godt 11 gange en gennemsnitlige arbejders løn.

Kilde: OECD Tax Database.

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Kapitalmarkedet og finansielle institutioner, som banker og realkreditinstitutter mv., har en vigtig rolle i forbindelse med finansiering af virksomhedernes investeringer og husholdningernes placering af opsparing.

Effektive og stabile finansielle markeder er en forudsætning for, at de mest rentable investeringer realiseres. Da rentable investeringer er med til at øge den generelle velstand i et samfund, er det derfor afgørende, at de finansielle markeder er effektive og stabile.

Bruttoinvesteringerne i danske virksomheder ligger over gennemsnittet for OECD landene. I forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006 er placeringen forbedret. Det skyldes, at de danske bruttoinvesteringer har ligget konstant, mens de fleste andre landes bruttoinvesteringer er faldet.

Aktiemarkedets effektivitet er på vej fremad. Det skyldes større konkurrence på markedet via distributionssiden.

Det danske marked for noterede aktier er mindre end i sammenlignelige lande. Det

hænger bl.a. sammen med, at der er få meget store danske virksomheder, samt at noteringsandelen blandt danske virksomheder er relativt mindre end i andre lande.

Markedet for unoterede aktier er stadig forholdsvis lille i Danmark, men der er sket en positiv udvikling på området inden for det seneste år.

Danske virksomheder og husholdninger har bl.a. adgang til låntagning på det danske realkreditmarked, som i international sammenhæng er kendetegnet ved at være effektivt. I forhold til sidste års redegørelse er prisen på realkreditlån i Danmark faldet.

Bankmarkedets effektivitet i Danmark er forbedret i forhold til sidste års redegørelse. Det skyldes, at konkurrencen fra udenlandske banker er øget. Ligeledes har rentemarginalen, som angiver prisforskellen mellem ind- og udlån, været faldende igennem de seneste år, hvilket er et tegn på at konkurrencen er øget.

Tabel 12.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Virksomheders bruttoinvesteringer	↗		■	
Effektivitet aktiemarked*	↗	■		
Effektivitet realkreditmarked**	↗			■
Effektivitet bankmarked*	↗		■	
Samlet vurdering	↗		■	

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-lande. Ændringen af aktiemarkedets effektivitet fra sidste år skyldes alene at opgørelsesmetoden for figuren, der danner grundlag for vurderingen, er ændret. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder.* angiver sammenligning med euroområdet. De opstillede mål refererer til figur 12.2 (Investeringsniveauet), figur 12.7 (Aktiemarkedet), figur 12.10 (Realkreditmarkedet) og figur 12.16 (Bankmarkedet).

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Effektiviteten på det danske bankmarked ligger på niveau med udlandet.

Danmark er hurtig til at implementere EU direktiver på det finansielle område, hvilket øger muligheden for konkurrence fra udlandet og stimulerer effektiviteten.

Dansk lovgivning ligger i top med hensyn til at tilgodese bankernes mulighed for at ekspandere og udvikle nye produkter. I forhold til juridisk sikkerhed på værdipapirmarkedet ligger Danmark også i toppen.

Tabel 12.2 Nye initiativer på det finansielle område

GRÆNSEOVERSKRIDENDE VÆRDIPAPIRHANDEL OG INVESTORBESKYTTELSE

- Implementering af MiFID-direktivet. Direktivet har bl.a. til formål at øge konkurrencen for grænseoverskridende værdipapirhandel og samtidigt sikre et ensartet beskyttelsesniveau for investorerne. Ligeledes bliver det med MiFID muligt for investeringsselskaber og kreditinstitutter at drive egne handelssystemer på tværs af landegrænser på baggrund af tilladelse fra hjemlandet. Sådanne handelssystemer vil i princippet kunne konkurrere på lige fod med de traditionelle fondsbørser i Europa.

NYE SOLVENSREGLER FOR KREDITINSTITUTTER

- De nye solvenskrav, som bygger på Basel-komiteens overvejelser, gælder for penge- og realkreditinstitutter, børss- og fondsmæglerselskaber samt holdingvirksomheder for pengeinstitutter og investeringsselskaber i EU. Formålet med de nye solvenskrav er at skabe en mere korrekt sammenhæng mellem kreditinstitutters kapitalkrav og det enkelte kreditinstituts reelle risikoprofil.

BOLIGFINANSIERING

- En ny lov vedr. boligfinansiering bevirker, at bankerne på linie med realkreditinstitutterne får lov at udstede de såkaldt særligt dækkede obligationer (SDO). SDO'erne adskiller sig fra traditionelle realkreditobligationer ved, at pantets værdi skal overvåges i hele lånets løbetid. Institutterne kan frit vælge mellem to sæt regler for belåningsgrænser, løbetider og afdragsfrihed. SDO'erne vil skabe mere konkurrence på boliglån og give forbrugerne flere valgmuligheder.

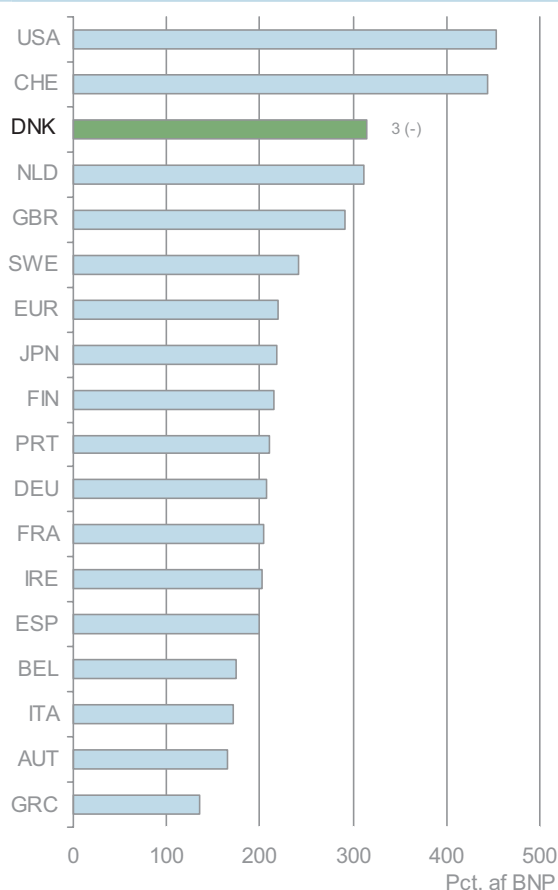
Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

Det finansielle system

Den finansielle sektor er et vigtigt knudepunkt i en moderne økonomi. Den overordnede rolle for den finansielle sektor er at formidle kapital til virksomheder og husholdninger, som tillige bruger det finansielle marked til at foretage investeringer og placere opsparing.

Danmark har en forholdsvis stor finansiell sektor. Det skyldes bl.a., at Danmark har et stort marked for banklån og et stort obligationsmarked for ejendomsfinansiering, se figur 12.1.

Figur 12.1 Kapitalmarkedets størrelse

Anm.: 2000 – 2005. Udregnet som summen af (i) aktiemarkedets kapitaliseringsgrad, (ii) banklån til den private sektor og (iii) indenlandske obligationer udstedt af den private sektor, ift. BNP.

Kilde: ECB, Danmarks Statistik, Nationalbanken og OMX.

På grund af sektorens store samfundsmæssige betydning er det vigtigt for økonomien, at den finansielle sektor er effektiv og velfungerende. Et stort og effektivt finansielt system sikrer, at kapitalen kanaliseres hen til de investeringer, som forventes at give det største overskud.

Opretholdelsen af en stor og effektiv finansiell sektor fordrer at såvel selskaber i og uden for sektoren som husholdningerne har tillid til det finansielle system. Manglende tillid til systemet betyder, at efterspørgslen efter finansielle produkter er lille, hvilket er med til at hæmme den økonomiske vækst.

Tillid sikres ved at skabe gode rammevilkår for efterspørgere såvel som udbydere af finansielle produkter og finansiell service. Rammevilkårene kan være kapitalkrav, løbende tilsyn med de finansielle selskaber og garantiordninger, der fx forhindrer, at husholdningerne mister hele deres opsparing, hvis et finansielt selskab får økonomiske problemer.

Effektiviteten af finansielle markeder forbedres, når de finansielle selskaber og deres produkter udsættes for konkurrence.

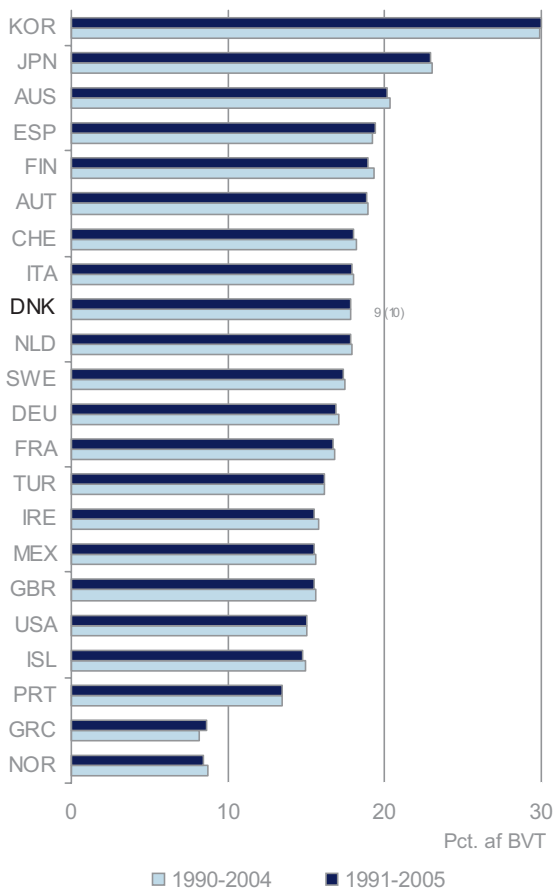
Konkurrence sikrer produktinnovation, lavere priser på fx lån, samt højere afkast på opsparing og investeringer.

Investeringsniveauet

En væsentlig forudsætning for økonomisk vækst er, at produktionsapparatet opretholdes og udbygges. Det sker ved, at virksomhederne foretager investeringer ved enten egen - eller fremmedkapital.

Danmark ligger over gennemsnittet for OECD landene, når det drejer sig om investeringer i fysisk kapital som maskiner, transportmidler og bygninger, se figur 12.2.

Figur 12.2 Bruttoinvesteringer, gns. per år

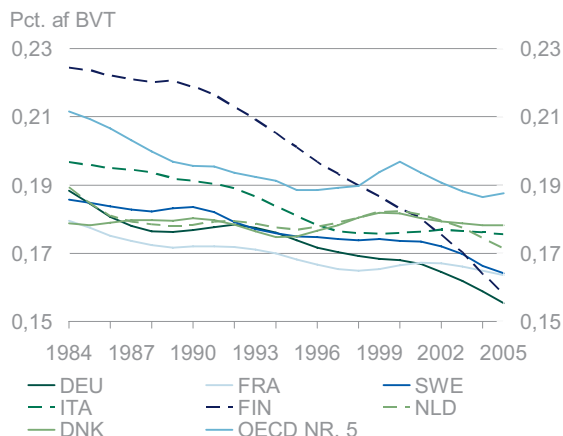

Anm.: Investeringer, ekskl. boliger, i pct. af bruttoværditilvækst (BVT), gennemsnit pr. år, 1990-2004 og 1991-2005. Investeringsniveauet i et enkelt land afhænger meget af konjunktursituationen i landet, men hvis investeringerne betragtes over en lang år-række, kan der ses på, om der er nogle underliggende tendenser for enkelte lande.

Kilde: SourceOECD.

De danske investeringer har ligget på et relativt højt og konstant niveau i mange år. I flere andre lande har der derimod været en tendens til, at investeringsniveauet er faldet over tid. Det medvirker til, at Danmark er gået frem i OECD-sammenhæng, se figur 12.3.

Figur 12.3 Investeringer i udvalgte lande

Anm.: Investeringer, ekskl. boliger, i pct. af bruttoværditilvækst (BVT).

Kilde: SourceOECD.

Effektivitet af kapitalformidling

I det følgende behandles de finansielle delmarkeder, dvs. aktie-, realkredit- og bankmarkedet, hver for sig. Der findes ikke et entydigt mål for de enkelte delmarketers effektivitet. De viste indikatorer skal derfor tolkes med forsigtighed og læses i sammenhæng, for at et helhedsindtryk kan dannes.

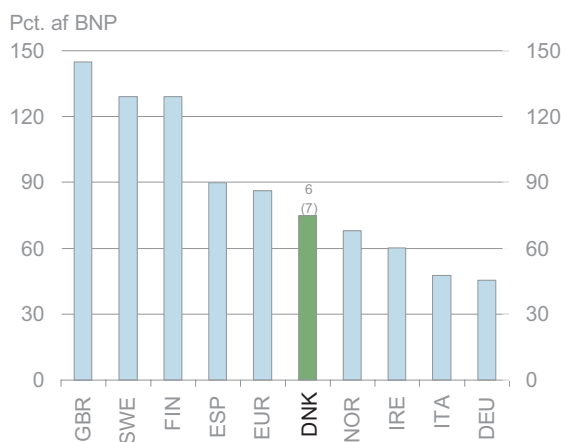
Aktiemarkedet

Et stort og likvidt aktiemarked er med til at sikre en effektiv kapitalformidling.

Det danske marked for noterede aktier er mindre end i sammenlignelige lande, som Sverige og Finland, men på linie med størrelsen af markedet i Norge, se figur 12.4.

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Figur 12.4 Aktiemarkedets størrelse i 2005

Anm.: EUR er Euronext; BEL, FRA, NLD og PRT, og nævneren er opgjort som summen af de respektive landes BNP.

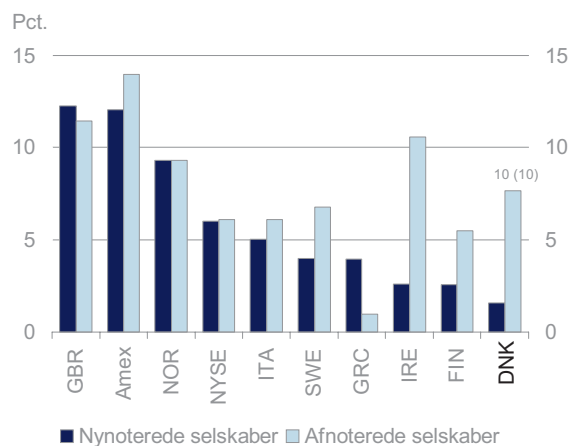
Kilde: FESE, Eurostat, Nationalbanken, OMX og Statistiska Centralbyrån.

I forhold til sidste års redegørelse er Danmarks placering nogenlunde uændret.

Det danske aktiemarkeds størrelse sammenlignet med andre lande skal ses i lyset af, at de fleste danske virksomheder er meget små i international sammenhæng.

I de seneste år har det danske børsmarked oplevet et større antal afnoteringer og relativt få nynoteringer. Det peger alt andet lige i retning af en reduktion af størrelsen af aktiemarkedet, se figur 12.5.

Figur 12.5 Ny- og afnoteringer på fondsbørsen, gns. 2001-2005

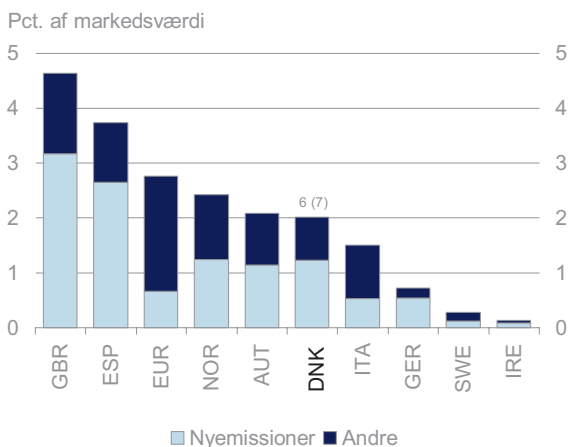
Anm.: Pct. af antal noterede selskaber. Flere fondsbørser er udgået grundet manglende oplysninger vedr. antal ny- og afnoterede selskaber.

Kilde: World Federation of Exchanges og OMX.

Endvidere har danske virksomheder igennem de seneste år kun i beskedent omfang brugt ny- og genudstedelser til at rejse kapital. Dette er dog meget karakteristisk for den generelle udvikling i Europa som følge af den økonomiske afmatning i euroområdet i perioden 2001 til 2005. Danmarks position i forhold til året før er derfor marginalt forbedret, se figur 12.6.

12. VELFUNDERENDE FINANSIELLE MARKEDER

**Figur 12.6 Kapitalrejsninger over bør-
sen, gns. 2001-2005**

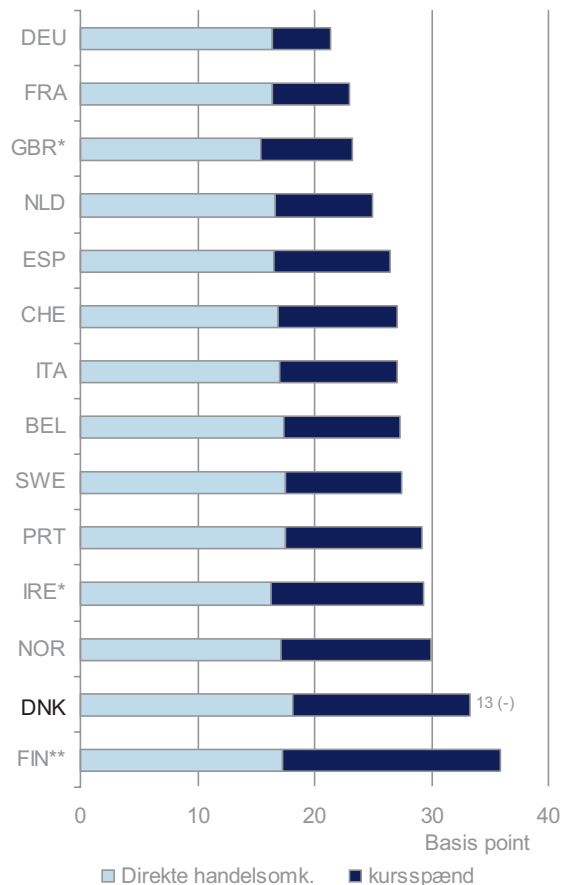

Anm.: EUR er Euronext; BEL, FRA, NLD og PRT. Tal for OMX viser dog, at niveauet for nyudstedelser i Danmark er betydeligt højere i 2006 sammenlignet med niveauet for de enkelte år i figuren.

Kilde: FESE og OMX.

Det relativt mindre marked for noterede aktier – sammen med det forhold, at de noterede virksomheder er relativt små i international sammenhæng – kan være årsag til forholdsvis høje direkte og indirekte handelsomkostninger internationalt set, se figur 12.7.

Figur 12.7 Direkte handelsomkostninger og kursspænd, 2005

Anm.: Direkte handelsomkostninger (kurtage m.v.) samt omkostninger ifm. kursspænd ved aktiehandel indberettet af internationale institutionelle investorer. Opgjort som basispoint. * Kun omkostninger ved salgsinitierede handler, da købsinitierede handler er pålagt en stempelafgift. ** For Finland er kursspændet for 2003. Kursspændet er et effektivt kursspænd opgjort ved at vægte markedsværdien af de institutionelle investorers handler. I 2005 ændredes opgørelsesmetoden, hvorfor kursspændet er højere. Det ikke-vægtede effektive kursspænd for hele Københavns Fondsbørs, som i højere grad afspejler kursspændet på mindre noterede virksomheder, ligger til gengæld noget over det tilsvarende kursspænd i Sverige, og på niveau med det norske, jf. "Aktiemarkedet og globaliseringen", Økonomi- og Erhvervsministeriet (2006).

Kilde: Elkins/McSherry LLC.

Generelt er konkurrencen på det danske aktiemarked øget de senere år.

For privatkunder der handler via deres netbank er det gennem de seneste år blevet billigere at handle aktier. I perioden fra 2004

12. VELFUNDERENDE FINANSIELLE MARKEDER

til 2007 er kurtagen faldet med over 50 pct, se tabel 12.3.

Tabel 12.3 Udvikling i kurtag for private investorer via netbank i Danmark

År	Handler under 100.000 kr.	Handler over 100.000 kr.
2004	43	42
2007	21	21

Anm.: Kurtage i basispoint. Tal for 2004 er et uvægtet gennemsnit baseret på opgørelse af omkostninger ved handel via netbank fra 35 banker udarbejdet af forbrugerrådet (inkl. 2 "rene" netbanker). Tal for 2007 er et uvægtet gennemsnit baseret på opgørelse af omkostninger ved handel via netbank fra 17 banker udarbejdet af Finansrådet. Der skelnes ikke mellem beløbsstørrelse ved handel via netbank.

Kilde: Finansrådet.

Det er ikke kun for privatkunder at det er blevet billigere, men også for de institutionelle investorer, hvor kurtagen er faldet fra 23 basispoint i 2001 til 15 basispoint i 2006, se tabel 12.4.

Tabel 12.4 Udvikling i kurtag for institutionelle investorer i Danmark

År	Kurtage i basispoint
2001	23
2002	19
2003	18
2004	18
2005	17
2006	15

Kilde: Prospera.

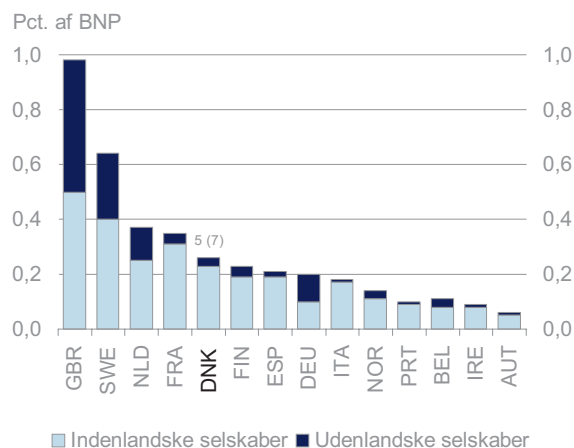
Risikovillig kapital og unoterede aktier

Risikovillig kapital er egenkapital, der tilføres virksomhederne før en eventuel børsnotering. Risikovillig kapital opdeles traditio-

nelt i venturekapital og buy-out kapital. Venturekapital tilføres virksomhederne i de tidlige faser i forbindelse med opstarten og den første ekspansion af virksomheden. Buy-out kapital tilføres mere modne virksomheder til fx udvikling eller omlægning af virksomheden.

Adgangen til risikovillig kapital er afgørende for virksomhedernes evne til at skabe vækst og arbejdspladser. Markedet for risikovillig kapital i Danmark har udviklet sig i en positiv retning i de senere år og er nu i top 5 i forhold til sammenlignelige lande, se figur 12.8.

Figur 12.8 Indenlandske investeringer af risikovillig kapital, gns. 2002-2005

Anm.: Risikovillig kapital er defineret som både venturekapital og buy-out kapital. Det er ikke muligt at opgøre investeringer på baggrund af modtagerens hjemland.

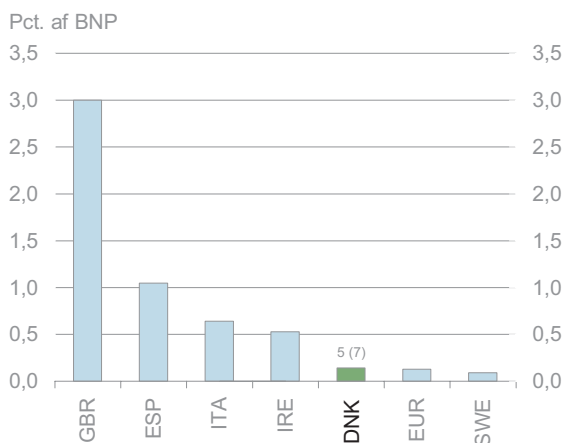
Kilde: EVCA, Eurostat, Nationalbanken og Statistiska Centralbyrån.

En alternativ markedsplads er en betegnelse for markedspladser med mere lempelige krav til de noterede virksomheder sammenlignet med større børser. De virksomheder som har valgt de alternative markedspladser, er generelt virksomheder, som ikke ønsker eller har råd til at leve op til de større krav på fx fondsbørsen, men som stadig har behov for egenkapital til deres videre udvikling.

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Danmark har i øjeblikket to markedspladser af denne karakter, Dansk AMP og First North (OMX).¹ Danmark er rykket op blandt top 5, men omfanget af de to markeder er dog stadig begrænset i forhold til en række tilsvarende udenlandske markedspladser som fx Storbritannien, se figur 12.9.

Figur 12.9 Størrelsen af "alternative markedspladser", ultimo 2006

Anm.: GBR (AIM og techMARK), ESP (Nuevo Mercad), ITA (MTAX), IRE (IEX), DNK (Dansk AMP og First North, DNK), EUR (Alternext), SWE (First North, SWE).

Kilde: FESE, OMX, Statistiska Centralbyrån, Nationalbanken, Euronext og Eurostat.

De hidtidige erfaringer fra Dansk AMP og First North viser, at de virksomheder, som vælger at blive noteret på en alternativ markedsplads, er små virksomheder i deres tidlige faser mellem opstart og tidlig ekspansion. Endvidere er hovedparten af virksomhederne kendetegnet ved at være innovative virksomheder inden for informations- og bioteknologi.

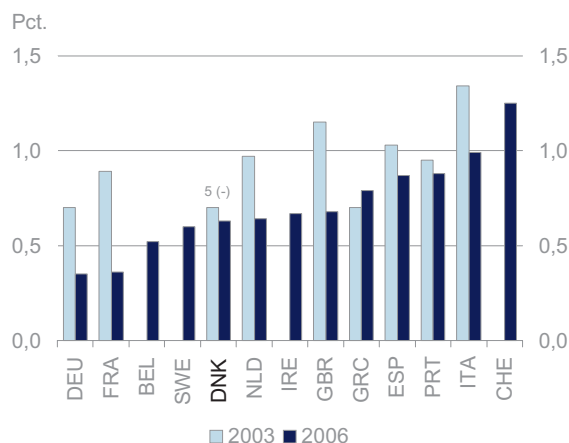
Realkreditmarkedet

Det danske realkreditmarked er en effektiv finansieringskilde for husholdninger og virksomheder. Realkreditlån er forholdsvis billige i Danmark, når der korrigeres for det generelle renteniveau og risikopræmier. Fra 2003 til 2006 er prisen på realkreditlån i

¹ Dansk AMP er i juridisk forstand en "reguleret markedsplads" på linie med Københavns Fondsbørs.

Danmark og i de fleste af de udvalgte lande faldet. Sammenlignet med de udvalgte lande er Danmark på en 5. plads, se figur 12.10.

Figur 12.10 Pris på realkreditlån i udvalgte lande

Anm.: Den justerede pris er den nationale rente på realkreditlån justeret for det generelle renteniveau, kreditrisiko og optionselement. Den justerede pris for Danmark i 2003 er i figuren ændret fra 0,84 % til 0,70 %, for at der kan være overensstemmelse mellem metodologien brugt for 2006.

Kilde: Mercer Oliver Wyman, "Study on the Financial Integration of European Mortgage Markets", 2003 og 2006.

Der er endvidere en klar tendens til, at prisforskellen på realkreditlån mellem de enkelte lande indsnævres i takt med, at de finansielle markeder bliver mere og mere integrerede.

Bankmarkedet

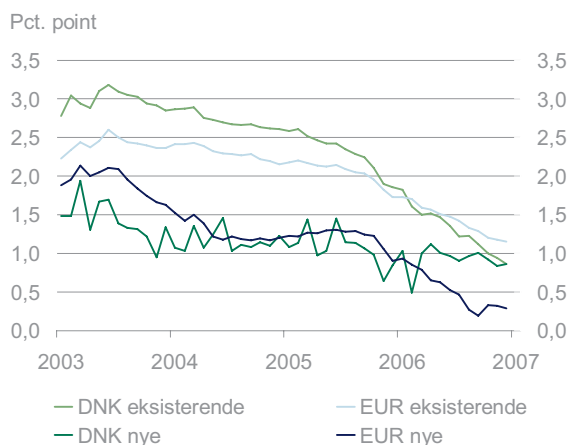
Bankmarkedets effektivitet i forhold til andre lande kan bl.a. måles ved at se på rentemarginalen. Rentemarginalen er et udtryk for prisforskellen mellem gennemsnitlige indlåns- og udlånsrenter og er en indikator for konkurrencen på penge- og realkreditmarkedet.

Danske penge- og realkreditinstitutters rentemarginal på eksisterende udlån til ikke-finansielle virksomheder har gennem de seneste år været faldende og har siden januar 2006 været lavere end i euroområdet. På nye udlån er rentemarginalen højere end i euroområdet, om end niveauet for nyudlån i

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Danmark er lavere end rentemarginalen på den eksisterende udlånsbeholdning, se figur 12.11 og figur 12.12.

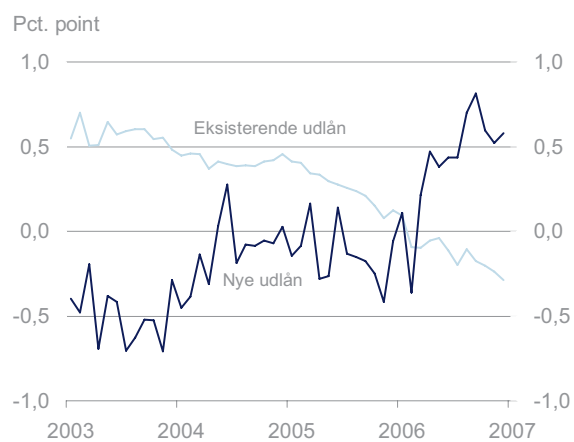
Figur 12.11 Rentemarginal på udlån til ikke-finansielle virksomheder

Anm.: Penge- og realkreditinstitutter. Rentemarginalen er defineret som udlånsrenten minus 3-måneders Cibor/Euribor-rente. Statistikken indeholder rentebetalinger samt løbende gebyrer.

Kilde: MFI-statistik fra Danmarks Nationalbank og ECB samt egne beregninger.

Figur 12.12 Rentemarginal på udlån til ikke-finansielle selskaber, forskel ift. euroområdet

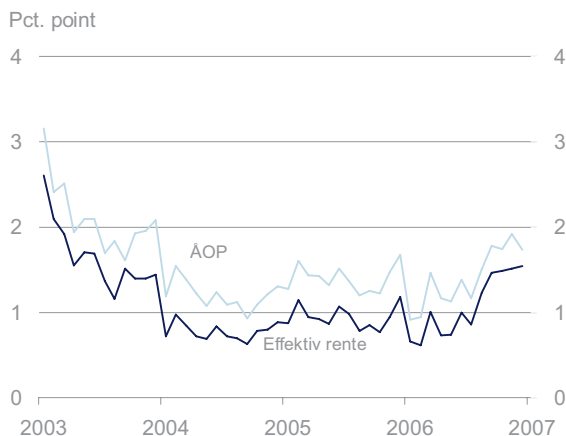
Anm.: Penge- og realkreditinstitutter. Difference ml. rentemarginal i Danmark og euroområdet, hvor rentemarginalen er defineret som udlånsrenten minus 3-måneders Cibor/Euribor-rente. Statistikken indeholder rentebetalinger samt løbende gebyrer.

Kilde: MFI-statistik fra Danmarks Nationalbank og ECB samt egne beregninger.

Omkostningerne ved et forbrugslån er højere i Danmark end i euroområdet, både når der ses på ”årlige omkostninger i procent” (ÅOP) og den effektive rente. Inden for det seneste år er ÅOP og den effektive rente øget i Danmark set i forhold til euroområdet. Forskellen mellem ÅOP og den effektive rente er et udtryk for engangsgebyrer i forbindelse med oprettelse af et forbrugslån, se figur 12.13.

12. VELFUNGEREDE FINANSIELLE MARKEDER

Figur 12.13 Nyudlån til husholdninger, forskel ift. euroområdet

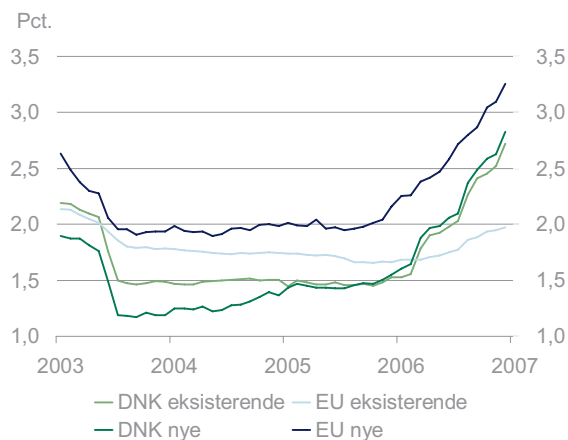

Anm.: Pengeinstitutter. ”Årlige omkostninger i procent” (ÅOP) angiver de samlede omkostninger ved etablering af et forbrugskreditlån, herunder fx etableringsomkostninger. Den effektive rente tager kun højde for renteomkostninger og evt. løbende provisioner.

Kilde: MFI-statistik fra Danmarks Nationalbank og ECB samt egne beregninger.

Efter en længere periode med næsten uændrede indlånsrenter er de danske indlånsrenter siden starten af 2006 begyndt at stige, pga. at det generelle renteniveau er steget, men også som følge af konkurrencepres fra udenlandske banker. Det er en udvikling, man også ser i EU, se figur 12.14 og figur 12.15.

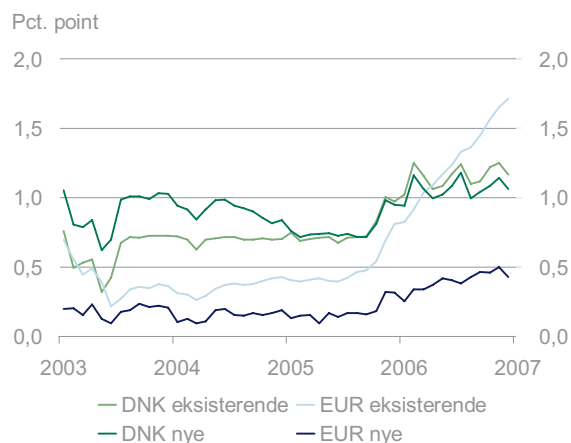
Figur 12.14 Indlånsrenter, husholdninger

Anm.: Penge- og realkreditinstitutter.

Kilde: MFI-statistik fra Danmarks Nationalbank og ECB samt egne beregninger.

Figur 12.15 Rentemarginal på husholdningers indlån

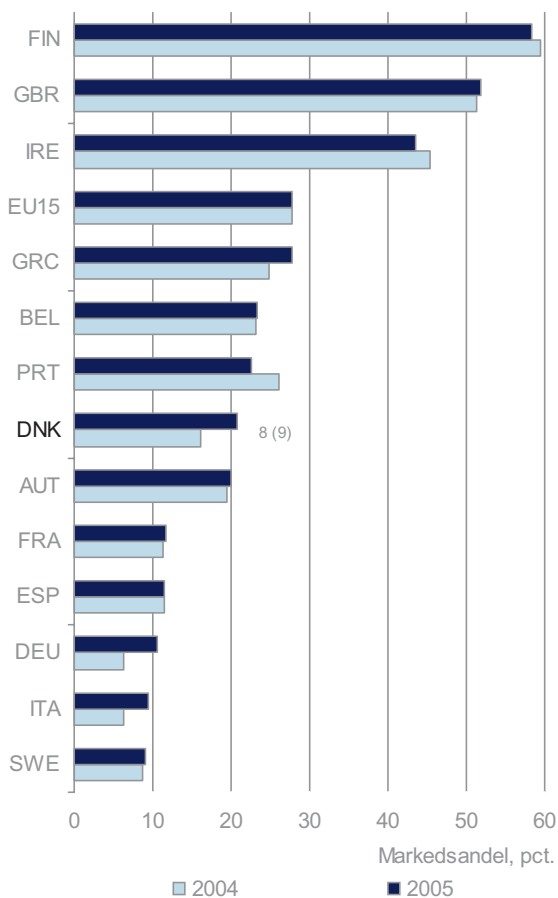

Anm.: Penge- og realkreditinstitutter. Rentemarginalen er defineret som 3-måneders Cibor/Euribor-rente minus indlånsrente.

Kilde: MFI-statistik fra Danmarks Nationalbank og ECB samt egne beregninger.

Udenlandsk tilstedeværelse på bankmarkedet bidrager til at øge konkurrencen til gavn for kunder og markedets effektivitet. De udenlandske kreditinstitutters markedsandel i Danmark er under gennemsnittet for EU15. Sammenlignet med 2004 er udenlandske bankers andel af markedet målt på balancen steget, se figur 12.16.

Figur 12.16 Udenlandske kreditinstitutters markedsandel

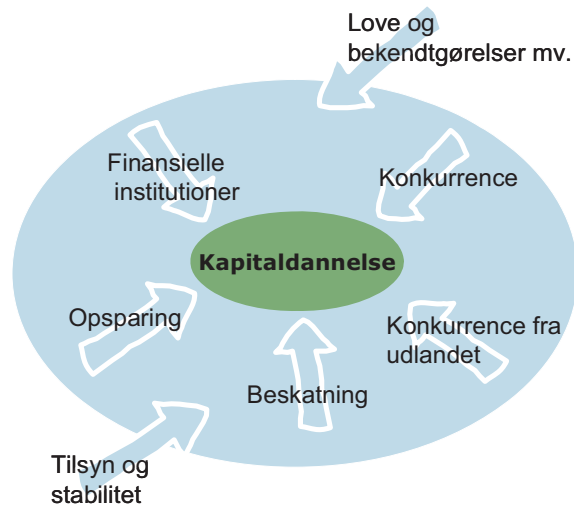
Anm.: Markedsandelen er beregnet på baggrund af balancen. I figuren er Nordea kategoriseret som indenlandsk bank, men udlandets markedsandel stiger til over 30 pct. hvis Nordea regnes som udenlandsk bank.

Kilde: ECB – EU Banking Structures 2006.

Rammevilkår for det finansielle system

Effektive finansielle markeder sikrer, at der investeres i de mest rentable projekter. I den forbindelse spiller de finansielle institutioner og konkurrencen på markedet en central rolle. Beskatning, regulering og tilsyn danner rammevilkårene for den finansielle sektor, se figur 12.17.

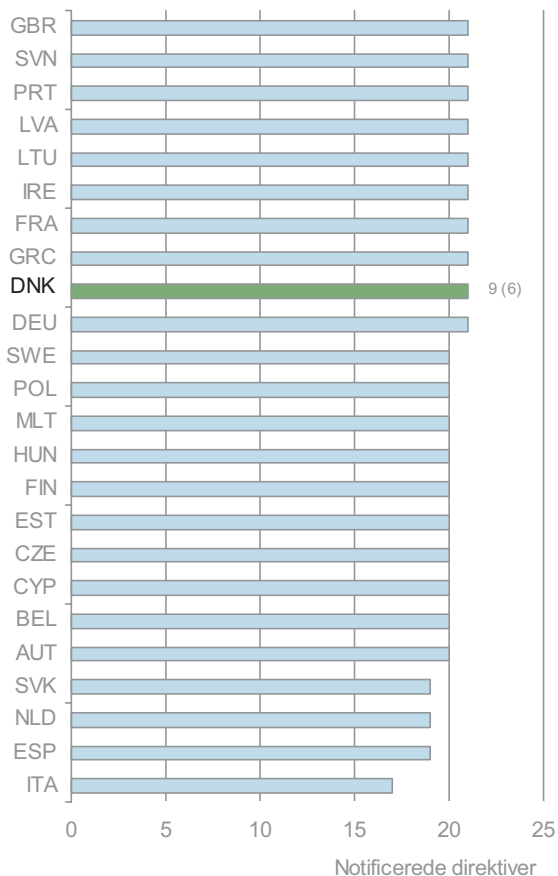
Figur 12.17 Rammevilkår for det finansielle system

Ensrettede rammevilkår, eksempelvis regler for grænseoverskridende betalinger, kan øge konkurrencen fra udlandet på de finansielle markeder og dermed fremme effektiviteten i den indenlandske finansielle sektor. Danmark ligger pænt, når det gælder hurtig og rettidig implementering af direktiver på det finansielle område i national lovgivning, se figur 12.18.

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

Figur 12.18 Notificerede direktiver på det finansielle område

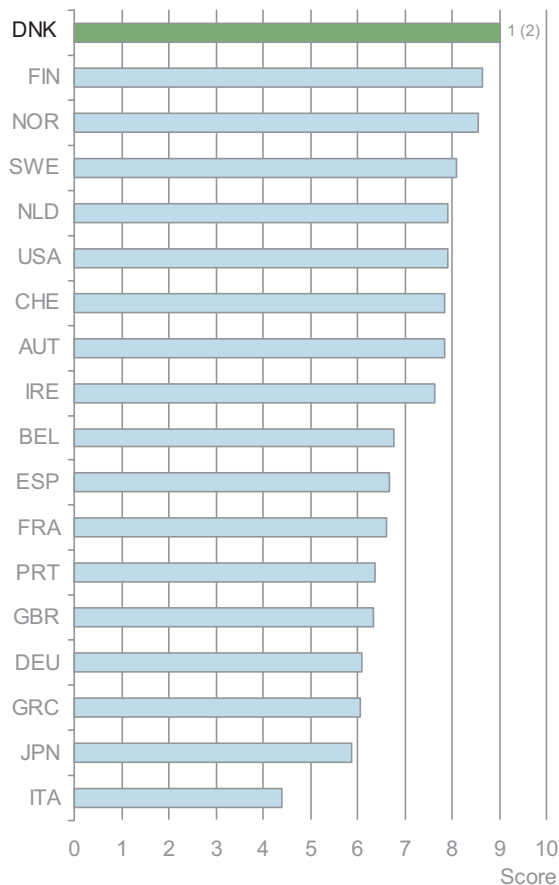

Anm.: Antal direktiver, der er notificeret og godkendt af EU-kommissionen per februar 2007. Efter implementeringen af et direktiv i national lovgivning indsender medlemslandene dokumentation til godkendelse i Kommissionen.

Kilde: EU-kommissionen.

IMD (International Institute for Management Development) vurderer, at den danske lovgivning på bankmarkedet ligger helt i top, når det gælder om at tilgodese pengeinstitutternes forretningsudvikling, se figur 12.19.

Figur 12.19 Bankregulering 2006

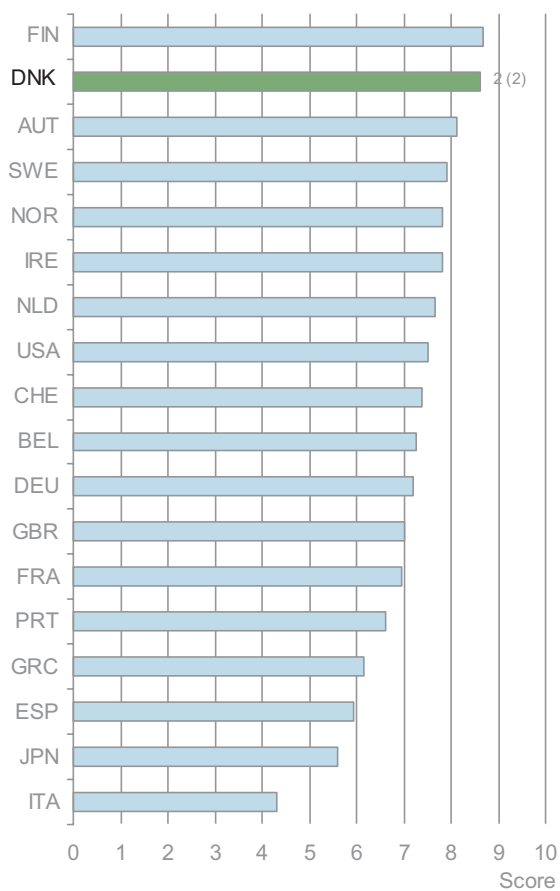

Anm.: Scoren går fra 0 til 10, hvor høje tal indikerer, at reguleringen ikke forhindrer forretningsudvikling. Kilde: IMD World Competitiveness Yearbook (2006).

Det skal bemærkes, at reguleringen af den finansielle sektor ikke alene sigter mod at øge konkurrencen og virksomhedernes udviklingsmuligheder. Reguleringen skal også tilgodese forhold som finansiel stabilitet og forbrugerbeskyttelse mv.

Reguleringen af og tilsyn med værdipapirmarkederne bidrager bl.a. til større sikkerhed og gennemsigtighed for investorerne. I forhold til juridisk investorbeskyttelse ligger Danmark i top sammen med Finland ifølge IMD's undersøgelse, se figur 12.20.

Figur 12.20 Aktionærbeskyttelse 2006

Anm.: Scoren går fra 0 til 10, hvor høje tal indikerer, at aktionærer er godt beskyttet.

Kilde: IMD World Competitiveness Yearbook (2006).

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

Den offentlige sektor spiller en nøglerolle i samfundet. Det offentlige er med til at sætte de fælles rammer, som borgere og virksomheder skal agere indenfor.

Borgerne møder det offentlige i den direkte kontakt i forhold til offentlige serviceydelser. En effektiv offentlig sektor har også central betydning for virksomhederne. Fx vil lave administrative byrder betyde, at nye virksomheder lettere kan starte op, og at virksomhederne bedre kan koncentrere sig om deres hovedopgaver, produktion og salg.

Vedvarende fokus på nytænkning er et fokus for at sikre en fortsat udvikling af en effektiv offentlig sektor. Det er derfor regeringens mål, at

- Danske offentlige institutioner skal være blandt de mest innovative i verden. De skal have fokus på at udvikle nye idéer, som kan omsættes til bedre service for borgere og virksomheder.

Der findes i dag ingen målinger af innovationskraften i den offentlige sektor. Brugertilfredshedsundersøgelser viser imidlertid, at der er en stor tilfredshed med den offentlige service på sundheds-, skole-, dagpasnings- og ældreområdet.

Internationale undersøgelser viser tillige, at Danmark fortsat har effektive offentlige institutioner og et velfungerende politisk system – også kaldet "Good Governance".

Undersøgelser viser endvidere, at Danmark i lighed med forrige år er blandt de lande, der har den mindst belastende administrative regulering i OECD. Nye opgørelser viser således, at der fra 2001 til 2006 er sket et fald på ca. 9,7 pct. i virksomhedernes administrative byrder som følge af regulering. Regeringen har en målsætning om at reducere de administrative byrder for virksomhederne med op til 25 pct. i 2010.

Ydermere er Danmark fortsat et af de lande i verden, der har opnået størst succes med digitalisering af den offentlige forvaltning. Og i forhold til om borgere, virksomheder og det offentlige kan anvende informations- og kommunikationsteknologi, ligger Danmark helt i top blandt 68 lande.

I de kommende år står Danmark overfor nye udfordringer i form af risiko for mangel på arbejdskraft. Der er derfor grund til at tænke nyt i den offentlige opgaveløsning. På den baggrund har regeringen iværksat et arbejde med en kvalitetsreform, der skal sikre bedre offentlig service - også i fremtiden.

Tabel 13.1 Hvordan ligger Danmark målt i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Good Governance	■			■
Lave administrative byrder*	➔			■
Digital infrastruktur og e-parathed	■			■
Samlet vurdering	➔			■

Anm.: ➔, ■ og ➔ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. * angiver, at der kun er data for Danmark, Tjekkiet, Storbritannien og Holland. De opstillede mål refererer til tabel 13.3 (Good Governance), figur 13.7* (Lave administrative byrder) samt tabel 13.4 (Digital infrastruktur og e-parathed).

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

Regeringen har i 2006-2007 iværksat en række nye initiativer til at styrke rammerne på området, se tabel 13.2.

Konkurrence om at udføre offentlige opgaver er en anden måde at styrke effektivitet

og kvalitet i den offentlige service. Konkurrence om offentlige opgaver er beskrevet i kapitel 8.

Tabel 13.2 Nye initiativer

KVALITETSREFORM

Regeringen har iværksat et arbejde med en kvalitetsreform, der skal forbedre kvaliteten af den offentlige service. Der er afholdt en række temamøder med inddragelse af brede kredse for at samle ideer og inspiration til arbejdet. Regeringen har offentliggjort fem temaoplæg med konkrete forslag til nye initiativer. Regeringens strategi for bedre kvalitet i den offentlige service forventes offentliggjort sommer 2007.

ADMINISTRATIVE LETTELSER

Regeringen har med udgangspunkt i en måling af al virksomhedsrettet regulering (AMVAB-måling) iværksat en samlet plan for indsatsen. De mest byrdetunge ministerier har hver især udarbejdet planer for, hvordan målet om 25 pct. reduktion af de administrative byrder skal nås på deres område. Eksempler på initiativer er:

- Krav om årlige oplysningssedler til kunder og medarbejdere om indberettede oplysninger til SKAT er ophævet. Endvidere er kravet om at indsende virksomhedsskema sammen med selvangivelsen ophævet, og en række virksomheder fritages for at indsende skatteregnskab sammen med selvangivelsen. Samlet giver dette administrative lettelse på ca. 851 mio. kr. årligt.
- Der er indført standardvilkår ved ansøgning om miljøgodkendelse for en række branchetyper, hvilket medfører årlige administrative lettelse på ca. 62 mio. kr.

DIGITALISERING

- Regeringen har i samarbejde med KL lanceret portalen borger.dk, der danner rammen for eksisterende og fremtidige offentlige digitale løsninger til borgerne. Formålet er at gøre det lettere for borgerne at finde rundt i det offentlige på internettet og at styrke sammenhæng, overblik og borgerinddragelse i den offentlige service.
- Regeringen har givet private virksomheder mulighed for at benytte det offentlige Nemkonto-system. Systemet tildeler hver borger og virksomhed en konto til hvilken alle offentlige betalinger udbetales. Udbetalinger skal derfor blot forsynes med CPR-nr. /CVR.-nr., hvorefter der automatisk tilknyttes et kontonummer.
- Det kommende eIndkomstregister samler oplysninger om borgernes arbejdsindkomst ét sted. Offentlige myndigheder, der skal bruge oplysninger om borgernes arbejdsindkomst, er forpligtet til at hente oplysningerne fra registeret. Virksomheder og borgere slipper dermed for at indberette de samme oplysninger flere gange til forskellige myndigheder. eIndkomstregisteret træder i kraft den 1. januar 2008.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceedvneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

Good Governance

Good Governance er et samlet begreb for den offentlige sektors og det politiske systems funktionsevne. Begrebet måler den måde, politiske beslutninger træffes og implementeres på. Verdensbanken, OECD, IMF m.fl. anerkender alle, at Good Governance er af afgørende betydning for et lands økonomiske udvikling og formåen.

Good Governance kan ifølge Verdensbanken måles ud fra en række indikatorer:

- Medbestemmelsesret og ansvarlighed
- Politisk stabilitet og fravær af vold
- Bureaukratisk effektivitet
- Kvalitet i regulering
- Retssikkerhed
- Kontrol med korruption

I lighed med sidste års opgørelse scorer Danmark generelt højt på de seks indikatorer, se tabel 13.3. Det indikerer, at Danmark har et velfungerende politisk system og velfungerende offentlige institutioner.

De øvrige nordiske lande - Norge, Sverige og Finland - placerer sig generelt også højt på Good Governance indikatorerne. Derimod placerer de sydeuropæiske lande - Spanien, Italien, Grækenland og Portugal - sig typisk lavere.

Danmarks gode placeringer afspejler, at det danske samfund generelt er velfungerende. Danmark har en effektiv og forholdsvis decentraliseret offentlig sektor. Danskerne har demokratiske civile rettigheder, og der er et lavt niveau af korruption og kriminalitet.

Ifølge Verdensbanken trækker den øgede risiko for internationale terrorhandlinger ned på Danmarks placeringer på indikatorerne vedrørende "Politisk stabilitet og vold" og "Retssikkerhed". Danmarks høje beskatningsniveau har også en negativ effekt på indikatoren "Kvalitet i regulering".

Danmark ligger også godt placeret i andre generelle undersøgelser, se fx World Economic Forum (2007): "The Lisbon Review 2004 - an assesment of policies and reforms in Europe".

Tabel 13.3 Good Governance indikatorer – top 10

Placering	Medbestemmelsesret og ansvarlighed	Politisk stabilitet og fravær af vold*	Bureaukratisk effektivitet	Kvalitet i reguleringen	Retssikkerhed	Kontrol med korruption
1	DNK (1)	FIN	DNK (1)	FIN	NOR	FIN
2	FIN	NOR	FIN	DNK (3)	DNK (4)	NZL
3	NOR	NZL	NOR	NZL	FIN	DNK (2)
4	NLD	SWE	NLD	NLD	NZL	SWE
5	SWE	AUT	SWE	AUS	AUT	NOR
6	IRL	PRT	CAN	CAN	SWE	AUT
7	NZL	CAN	NZL	IRL	CAN	NLD
8	CAN	DNK (6)	AUS	GBR	AUS	AUS
9	AUS	NLD	GBR	AUT	NLD	GBR
10	PRT	AUS	BEL	USA	DEU	CAN

Anm.: Undersøgelsen omfatter Danmark og 18 andre OECD-lande. Hver af de 6 Good Governance indikatorer er baseret på mellem 8 og 12 forskellige datakilder. Datakilderne bidrager med informationer fra over 200 enkeltindikatorer.

Kilde: Verdensbanken 2005.

Service på sundheds-, dagpasnings-, skole- og ældreområdet

Det er centralt, at brugere af den offentlige sektor er tilfredse med de serviceydelser, de modtager.

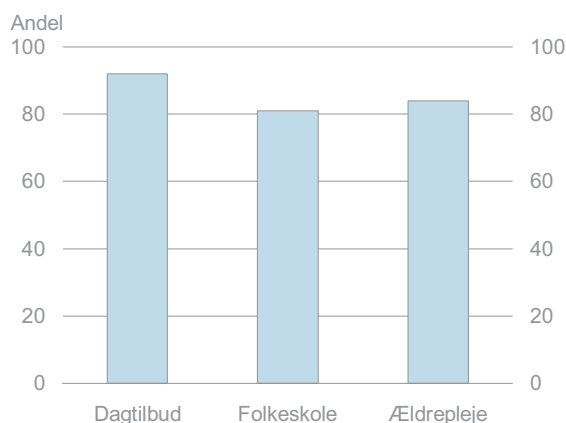
For at sikre en fortsat forbedring af den offentlige service har regeringen iværksat et arbejde med en kvalitetsreform. Der er afholdt en række temamøder om bl.a. ledelse, innovation mv., og brede kredse er blevet inddraget for at samle ideer og inspiration til arbejdet. Regeringens strategi for bedre kvalitet i den offentlige service forventes offentliggjort sommer 2007.

Undersøgelser af brugertilfredshed kan være et redskab til at vurdere kvaliteten af den offentlige service. Brugertilfredshedsmålinger afdækker brugernes oplevede kvalitet af den service, som de offentlige institutioner leverer. Samtidig giver undersøgelserne viden om brugernes holdninger og forventninger. Det giver et godt grundlag for at udvikle serviceydelser, der er mere sammenhængende, effektive og tilpasset brugernes behov. Se boks 13.1.

Dagpasnings-, skole- og ældreområdet

En undersøgelse fra 2006 viser, at brugere af serviceydelser på dagpasnings-, skole- og ældreområdet i Danmark generelt er relativt tilfredse. Tilfredsheden er størst i ældreplejen og lidt mindre på de øvrige områder, se figur 13.1.

Figur 13.1 Andel tilfredse brugere, 2006

Anm.: Brugerne er blevet bedt om at vurdere den modtagne serviceydelse på en skala fra 0: "Det kan ikke blive dårligere" til 10: "Det kan ikke blive bedre". Procentandelen af tilfredse brugere er givet ved personer, der har svaret 6-10 på denne skala.

Kilde: Epinion for Finansministeriet (2007).

Også de ansatte på de undersøgte serviceområder vurderer, at de leverer en service af god kvalitet, se figur 13.2.

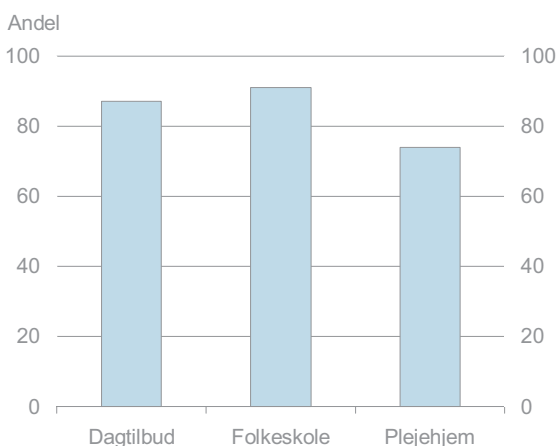
Boks 13.1 Indikatorer for brugertilfredshed

I Konkurrenceevneredegeørelse 2006 blev anvendt tal fra de såkaldte KL-kompasundersøgelser, der anvendes på dagtilbuds-, skole- og ældreområdet. Der blev foretaget en landsdækkende KL-kompas undersøgelse i 2003 og 2005. Der foreligger imidlertid ikke tal for 2006 eller 2007.

Regeringen har i forbindelse med arbejdet med kvalitetsreformen foreslået, at der gennemføres faste årlige brugertilfredshedsmålinger på en række serviceområder. Disse vil formentlig kunne bruges til at følge brugertilfredsheden systematisk.

På denne baggrund er det i dette kapitel valgt at vise de seneste opgørelser af brugertilfredshed i 2006. Disse data stammer fra en særskilt surveyundersøgelse.

Figur 13.2 Andel ansatte, der finder, at de leverede ydelser er af høj kvalitet, 2006

Anm.: De ansatte er blevet bedt om at vurdere den serviceydelse, som brugerne modtager, på en skala fra 0: "Det kan ikke blive dårligere" til 10: "Det kan ikke blive bedre". Procentandelen af fagpersoner, der vurderer, at ydelsen er tilfredsstillende, er givet ved personer, der har svaret 6-10 på denne skala.

Kilde: Epinion for Finansministeriet (2007).

Sundhedsområdet

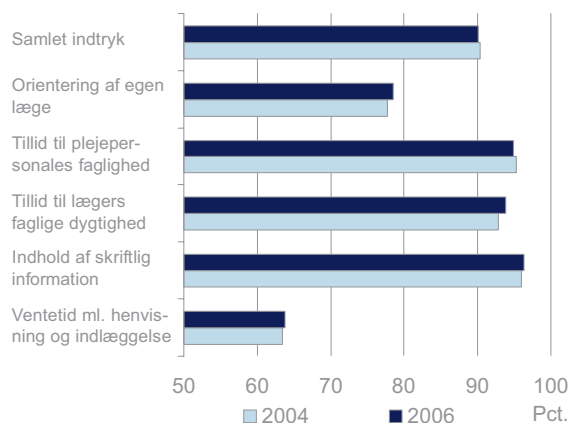
Landsdækkende undersøgelser af patienters oplevelser på de danske sygehuse kan give et billede af borgernes tilfredshed med den del af sundhedsområdet, der vedrører sygehuse.¹

Samlet set er patienternes tilfredshed med sygehuse stor. I alt 90 pct. af patienterne vurderede i 2006, at det samlede indtryk af indlæggelsen var virkelig godt eller godt. Den samlede tilfredshed er dermed på samme niveau som ved sidste undersøgelse i 2004.

Undersøgelsen fra 2006 viser endvidere, at der på en række centrale områder er en stor grad af tilfredshed med sygehuse, se figur 13.3. Det gælder fx vurderingen af samspillet mellem sygehuset og patientens egen læge og tilliden til personalets faglige dygtighed.

¹ Patienters oplevelser på landets sygehuse 2006, Enheden for brugerundersøgelser, Region Hovedstaden.

Figur 13.3 Tilfredshed med sygehuse

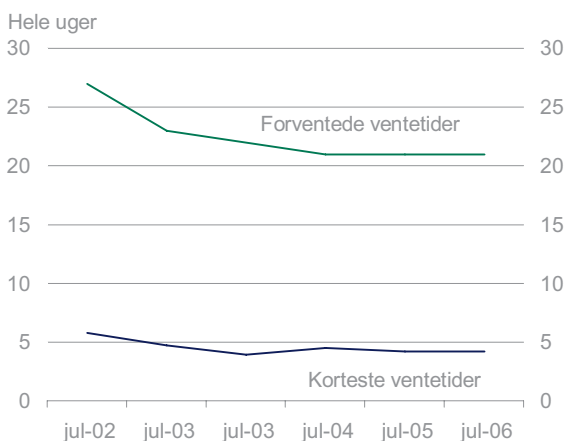
Anm.: Undersøgelsen måler andelen af patienter, der har svaret positivt på oplevelserne på de ovennævnte områder på sygehuset. Differensen op til 100 kan fortolkes som forbedringspotentialet.

Kilde: Patienters oplevelser på landets sygehuse 2006, Enheden for brugerundersøgelser, Region Hovedstaden.

Samtidig er tilfredsheden på flere punkter steget fra 2004 til 2006. Således har der været en fremgang fra 2004 til 2006 i andelen af tilfredse patienter på områder som ventetid mellem henvisning og indlæggelse, tillid til personalets faglige dygtighed og information fra sygehuset til egen læge.

De forventede ventetider er faldet markant fra 27 uger i juli 2002 til 21 uger i juli 2006, se figur 13.4. Den korteste ventetid, som er et udtryk for, hvor hurtigt patienten kan komme i behandling et sted inden for landets grænser, er samtidig faldet fra knap 6 uger til 4,2 uge.

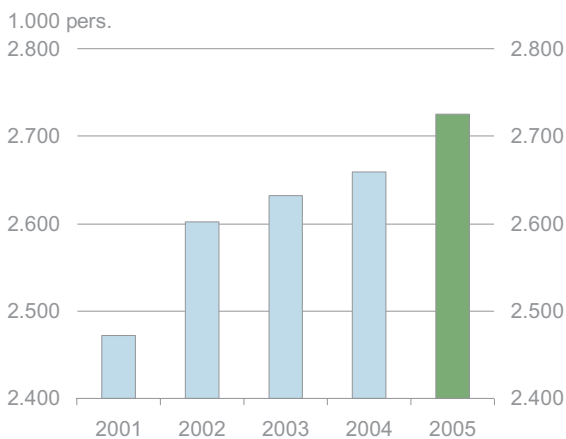
Figur 13.4 Ventetider

Anm.: Ventetiderne er opgjort for 18 vigtige behandlinger. De gennemsnitlige ventetider er de enkelte sygehuses skøn over den forventede ventetid. Den korteste ventetid måler landsgennemsnittet af de korteste ventetider for de 18 vigtige behandlinger. Kilde: Landspatientregistret, Sundhedsstyrelsen.

Fra 2001 til 2005 er aktiviteten på sygehuse i form af behandlede og opererede borgere øget med ca. 10 pct. fra godt 2,4 mio. til over 2,7 mio., se figur 13.5.

Figur 13.5 Antal behandlede og opererede borgere, 2001-2005

Kilde: Landspatientregistret, Sundhedsstyrelsen.

Administrative byrder

Reguleringen kan indebære administrative byrder for virksomhederne. Det kan fx omfatte omkostninger forbundet med at skulle indsende regnskabsoplysninger eller indberetninger til Danmarks Statistik.

Administrative byrder lægger beslag på ressourcer, som virksomhederne ellers ville kunne anvende til andre mere produktive formål. Såfremt virksomhedernes administrative ressourceforbrug kan mindskes, vil det frigøre ressourcer, hvorved virksomhedernes konkurrenceevne styrkes.

Beregninger viser, at værditilvæksten i samfundet stiger med 1,4 mia. kr., hver gang de administrative byrder reduceres med 1 mia. kr.² Det er derfor en god idé for samfundet som helhed at skabe administrative lettelser, hvis det kan ske, uden at andre vigtige samfundshensyn tilsidesættes.

Inden for de sidste par år har der internationalt været øget fokus på reduktion af virksomhedernes administrative byrder. Hvis Danmark skal fastholde sine komparative fordele, er det nødvendigt fortsat at sikre, at såvel ny som eksisterende regulering udformes og administreres på en sådan måde, at den pålægger virksomhederne færrest mulige administrative byrder.

Flere europæiske lande³ har på nationalt niveau taget initiativer og sat målsætninger for reduktion af administrative byrder. Og i forhold til lovgivning fra EU har Det Europæiske Råd sat et mål om 25 pct. reduktion af administrative byrder i 2012.

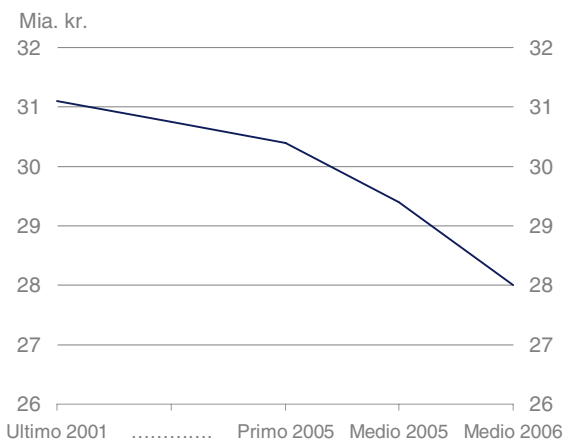
² Økonomi- og Erhvervsministeriet 2005, Vækststrategi 05. Resultatet er underbygget af undersøgelser gennemført af EU-kommissionen og af det hollandske finansministerium, der viser en lignende værditilvækst.

³ Holland, Frankrig, Belgien, England, Sverige, Norge, Polen, Tyskland, Østrig, Tjekkiet, Estland, Italien. Spanien har meddelt, at de er positive overfor at tage initiativer snart.

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

De administrative byrder i Danmark er faldet over en årrække. Siden 2001 er de årlige administrative byrder - målt ved AMVAB-metoden⁴ - således lettet med 3.019 mio. kr. svarende til en reduktion på 9,7 pct., se figur 13.6.

Figur 13.6 De administrative byrder i Danmark, 2001-2006

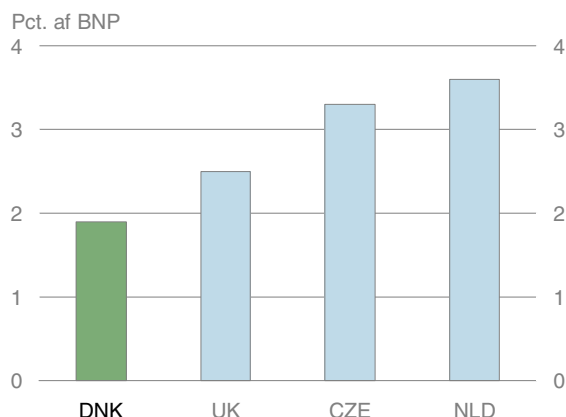

Kilde: Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (2007).

I lighed med tidligere år viser undersøgelser, at de administrative byrder i forhold til BNP i Danmark er blandt de laveste i Europa. I Danmark udgør byrderne på nuværende tidspunkt ca. 28 mia. kr. eller ca. 1,9 pct. af BNP. Det er væsentligt lavere end Storbritannien, Holland og Tjekkiet, der bruger tilsvarende opførelsesmetoder, se figur 13.7.

⁴ AMVAB (Aktivitetsbaseret Måling af Virksomhedernes Administrative Byrder) er en opgørelse af, hvor lang tid virksomhederne bruger på at efterleve krav i danske love og bekendtgørelser omregnet i kroner (intern og ekstern tid). Der tages ikke hensyn til, at virksomhederne i visse tilfælde vil udføre opgaven, selvom der ikke var krav herom.

Figur 13.7 Virksomhedernes administrative byrder, 2006

Kilde: Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (DK), Better Regulation Executive (UK), Department of Regulatory Reform and Central State Administration Reform (CZ) og Ministry of Finance (NL).

Andre undersøgelser indikerer tilsvarende, at Danmark er blandt de OECD-lande, der har den mindst byrdefulde regulering.⁵

Digital forvaltning

Digital forvaltning er et vigtigt redskab til at skabe en effektiv offentlig sektor, der kan mindske administrative byrder og give bedre service for virksomheder og borgere.

Danmark har gennem flere år været højt placeret i de internationale undersøgelser af digital forvaltning. I marts 2007 blev Danmark tillige kåret som verdens bedste it-nation af World Economic Forum⁶. Baggrunden er særligt Danmarks effektive lederskab indenfor digital forvaltning, liberaliseringen af telesektoren samt det store udbud af offentlige digitale services.

Danmark har siden 2001 udarbejdet fælles-offentlige digitaliseringsstrategier. I 2005 evaluerede OECD den daværende digitalise-

⁵ OECD Economics Department Working Paper No. 419, "Product Market Regulation in OECD Countries: 1998 to 2003" samt World Economic Forum (2006), "Global Competitiveness Report 2006-2007".

⁶ World Economic Forum (2007), "The Global Information Technology Report".

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

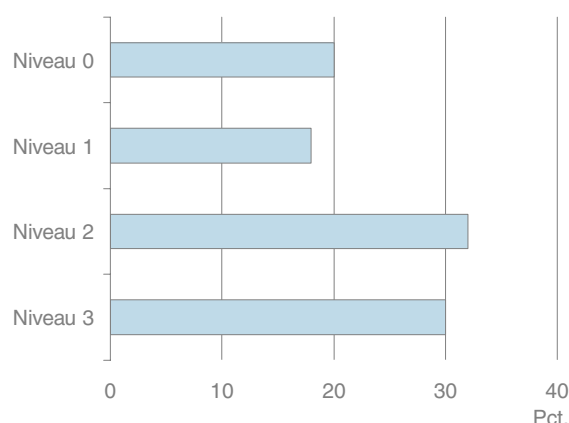
ringsstrategi, og påpegede, at Danmark er meget langt i udviklingen af digital forvaltning. En af årsagerne er, at Danmark har haft succes med at udvikle en fælles vision og strategi for digital forvaltning. Den daværende strategi udløb i 2006, og en ny digitaliseringsstrategi for den offentlige sektor frem til 2010 er sendt i høring og forventes offentliggjort sommer 2007. Den nye strategi sætter fokus på bedre digital service til borgere og virksomheder, digitalisering som et middel til effektivisering af den offentlige sektor og stærkere offentligt samarbejde om digitalisering for at skabe bedre sammenhæng i de digitale services.

Digital kommunikation med borgere og virksomheder

Borgerens tekniske færdigheder og forudsætninger er afgørende for at kunne begå sig i et digitalt samfund og opnå det højeste mulige serviceniveau i dagligdagen. Ligeså vigtigt er det en helt central parameter for innovation og konkurrenceevne ude på arbejdspladserne.

Regeringen har igangsat et IKT-færdighedsbarometer, som hvert år skal følge op på udviklingen af danskernes IKT-færdigheder. I 2006 var der ca. en tredjedel af danskerne, der blev placeret i den bedste gruppe, mens 20 % af danskerne aldrig havde brugt en computer, se figur 13.8.

Figur 13.8 Danskernes fordeling på IKT-færdighedsniveauer, 2006

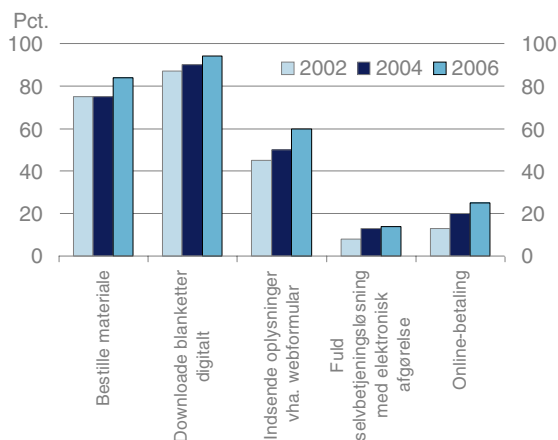
Anm.: Niveau 3: ”de bedste” (Score 71-100), Niveau 2: ”de middelhøje” (Score 41-70), Niveau 1: ”de svage” (Score 0-40), Niveau 0: ”har aldrig brugt en computer”. IKT-færdigheder omfatter viden om, hvilke informationer man har brug for, og hvordan man får adgang til dem. Det omfatter også evnen til at behandle og vurdere informationen, samt at skabe ny information og udveksle viden med andre, alt sammen via digitale kommunikationskanaler. Endelig udtrykker begrebet, hvor teknologisk selvhjulpne, borgerne er.

Kilde: IT- og Telestyrelsen, 2007.

Der er en fortsat fremgang i det offentliges tilbud af digitale serviceydelser til borgere og virksomheder. Eksempelvis kunne der i 2006 downloades blanketter fra 94 pct. af myndighederne. I 2002 var tallet 87 pct., se figur 13.9.

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

Figur 13.9 Det offentlige tilbud af digitale services

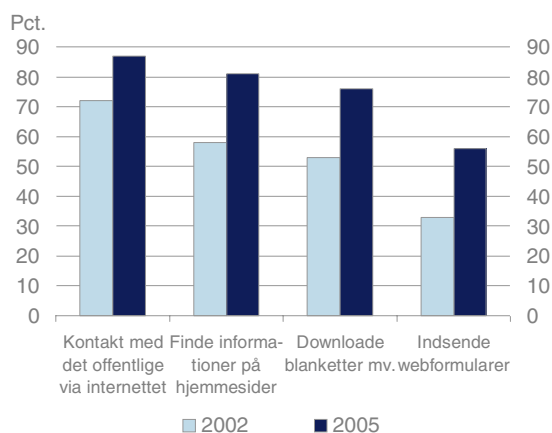

Anm.: Ved digitale ydelser forstås enten en funktion på egen hjemmeside eller via direkte link til funktion på ekstern side.

Kilde: Danmarks Statistik, Det offentlige brug af it.

I 2005 benyttede 87 pct. af virksomhederne sig af offentlige digitale serviceydelser, se figur 13.10.⁷ Det er en anelse mindre end den offentlige sektors mål på 90 pct., men dog en stigning på 15 procentpoint i forhold til 2002.

Figur 13.10 Virksomhedernes brug af offentlige digitale serviceydelser

Kilde: Danmarks Statistik, Danske virksomheders brug af it 2002 og 2005.

Integration af IKT-systemer⁸

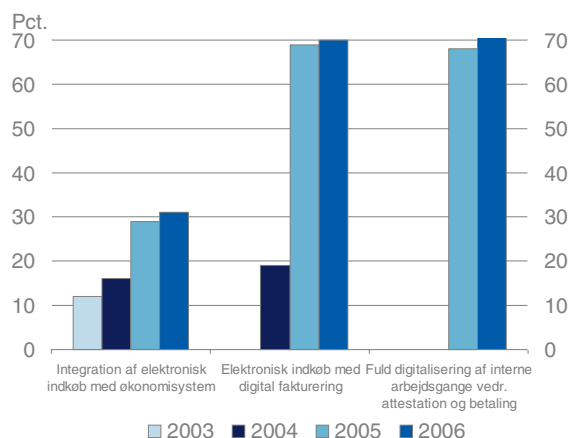
Integration mellem myndighedernes IKT-systemer er en af forudsætningerne for, at digital forvaltning kan give de fulde effektiviseringsgevinster og serviceforbedringer. Derudover skal de enkelte offentlige myndigheder lave tilpasninger i deres egne systemer, hvis den fulde effekt skal sikres.

Andelen af myndigheder, der foretager indkøb elektronisk med digital fakturering, er steget fra 19 pct. i 2004 til 70 pct. i 2006, se figur 13.11. Stigningen er bl.a. et resultat af bekendtgørelsen vedrørende e-faktura, der forpligter de offentlige myndigheder til at kunne modtage fakturaer digitalt.

⁷ Et eksempel herpå er Virk.dk, der er en central informations- og indberetningsportal, som giver erhvervslivet én elektronisk indgang til den offentlige sektor.

⁸ IKT er informations- og kommunikationsteknologi.

Figur 13.11 Elektroniske indkøb, attestationer og betalinger

Anm.: Andel af myndigheder, pct. Der er kun indsamlet data om elektronisk indkøb med digital fakturering i 2004, 2005 og 2006, mens data om fuld digitalisering af interne arbejdsgange kun er indsamlet i 2005 og 2006.

Kilde: Danmarks Statistik, Den offentlige sektors brug af it.

31 pct. af de offentlige myndigheder har integreret elektroniske indkøb med økonomisystemet. Det er således tale om over en fordobling siden 2004.

Endelig er der sket en stigning fra 68 pct. i 2005 til 75 pct. i 2006 af offentlige myndigheder, der fuldt ud har digitaliseret de interne arbejdsgange vedrørende attestation og betaling.

Digital infrastruktur

IKT-infrastrukturen lægger rammerne for en udbredt anvendelse af IKT i alle dele af samfundet. Digitale erhvervs muligheder bidrager til vækst i dansk erhvervsliv, og en sammenhængende og avanceret IKT-infrastruktur skaber nye muligheder for borgere.

Etableringen af en sikker og troværdig IKT-infrastruktur er en forudsætning for at få det fulde udbytte af digital forvaltning. En stadig udbredelse af digital signatur blandt både borgere, virksomheder og myndigheder er centralt for dette.

Ved udgangen af april 2007 var der udstedt i alt ca. 925.500 digitale signaturer. De fordelte sig på 760.000 personlige signaturer, 160.000 medarbejdersignaturer og 5.500 virksomhedssignaturer. På myndighedssiden er henholdsvis 98 pct. og 94 pct. af myndighederne i stand til at modtage og afsende sikker e-post med digital signatur.⁹

E-parathed er en måde at opgøre, om borgere, virksomheder og det offentlige er parate til at tage IKT i anvendelse. Danmark ligger forrest i en undersøgelse af e-parathed i 68 lande i 2004, 2005, 2006 og 2007. Samtidig er den danske IKT-infrastruktur blandt de bedste, når der sammenlignes med andre lande, se tabel 13.4. I forhold til sidste års opgørelse er Danmark dog rykket fra en førsteplads til en tredjeplads.

⁹ Danmarks Statistik, Den offentlige sektors brug af IT, 2006.

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

Tabel 13.4 e-parathed og digital infrastruktur. Top 10, 2007.

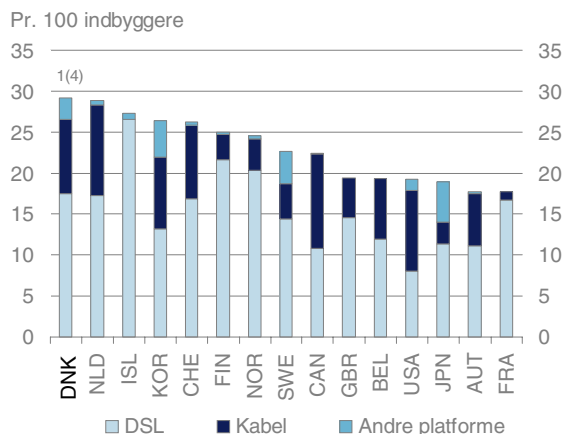
<i>e-parathed</i>		<i>Digital infrastruktur</i>	
DNK	8,88	CHE	9,60
USA	8,85	SWE	8,60
SWE	8,85	DNK	8,40
CHE	8,61	GBR	8,30
GBR	8,59	NLD	8,30
NLD	8,50	USA	8,10
AUS	8,46	AUS	8,10
FIN	8,43	BEL	8,00
AUT	8,39	ISR	8,00
NOR	8,35	AUT	7,90

Anm.: e-parathed måles på en skala fra 1-10, hvor 10 er udtryk for fuldstændig e-parathed. De 10 mest e-parate lande i verden - bortset fra Hong Kong og Singapore - er vist. E-parathed er overordnet målt ved den digitale infrastruktur, karakteristika for økonomien, borgere og virksomheders anvendelse af digitale ydelser og investering i IKT, de lovgivningsmæssige rammer, befolkningens kompetencer og tilgængeligheden af IT-supportfunktioner. Digital infrastruktur måler borgeres og virksomheders adgang til faste og mobile telefonserviceydelser, computere samt internet. Skalaen går fra 1-10, hvor 10 er udtryk for bedst adgang. De 10 mest e-parate lande i verden - bortset fra Hong Kong, Singapore og Taiwan - er vist.

Kilde: The Economist/IBM, The 2007 e-readiness rankings, 2007.

En anden opgørelse¹⁰ placerer også Danmark bedst inden for OECD, når det drejer sig om udbredelse af bredbånd til virksomheder og husstande. I december 2006 var der i Danmark 32 bredbåndsforbindelser per 100 indbyggere, se figur 13.12.

Figur 13.12 Bredbåndsforbindelser, 2006

Anm.: DSL er en samlet betegnelse for en type bredbåndsforbindelse, hvoraf ADSL er den mest udbredte.

Kilde: OECD ICT Key Indicators, december 2006.

Når det alene drejer sig om udbredelse af bredbånd til virksomheder, rangerer Danmark i den absolutte top inden for EU. Mere end 80 procent af de danske virksomheder har således en bredbåndstilslutning.

¹⁰ OECD ICT Key Indicators, december 2006 www.oecd.org/sti/ICTindicators.

14. SUND SAMFUNDSØKONOMI

Makroøkonomisk stabilitet og sund økonomi er vigtige betingelser for holdbar økonomisk vækst.

Stabile makroøkonomiske rammer giver forudsigelighed, hvilket er afgørende i forbindelse med langsigtet planlægning - både for virksomheder og borgere. Erhvervslivet kan med stabile rammer bedre foretage investeringer, ligesom private husholdninger vil have fordel af en høj grad af sikkerhed omkring deres økonomiske situation.

Ligesom det også blev fastslået i Konkurrenceevneredegørelse 2006, er dansk økonomi sund. Danmark har igen i den seneste opgørelse et af de største overskud på den offentlige saldo blandt alle OECD-lande, og det største overskud blandt EU-landene. Overskuddet har medvirket til at nedbringe den offentlige gældskvoteprocent yderligere, så bruttogælden ved udgangen af 2005 udgjorde ca. 36 pct. af BNP.

Den danske inflation har været afdæmpet og stabil siden begyndelsen af 90'erne, navnlig

som følge af fastkurspolitikken. Syv OECD-lande har en mere stabil inflation end Danmark, men kun enkelte af dem har samtidig en inflation i nærheden af den mere eller mindre eksplicitte inflationsmålsætning for mange lande på 2 pct.

Med hensyn til rente og valutakursstabilitet ligger Danmark også pænt.

Betalingsbalancen viser fortsat overskud, og udlandsgælden er løbende blevet nedbragt. Danmark var ved udgangen af 2005 for første gang siden anden verdenskrig gældfrit (netto).

Ledigheden er siden Konkurrenceevneredegørelse 2006 faldet yderligere til et efter danske forhold historisk lavt niveau.

Overordnet set ligger Danmark med hensyn til sund samfundsøkonomi og makroøkonomisk stabilitet stort set uændret placeret i forhold til i Konkurrenceevneredegørelse 2006.

Tabel 14.1 Hvordan ligger Danmark i forhold til andre lande?

	Placering blandt OECD-landene			
	Udvikling i Danmark	Under gennemsnittet	Midterfeltet	Top 5
Offentlig saldo	↗			■
Afdæmpet og stabil inflation	■			■
Rente (lang)	■		■	
Samlet vurdering	↗			■

Anm.: ↗, ■ og ↘ angiver henholdsvis fremgang, status quo og tilbagegang i danske data siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, mens kasserne angiver Danmarks position i forhold til andre OECD-landene. For den samlede vurdering opnås en placering i top fem, når Danmark ligger i top fem på mere end halvdelen af de viste områder. De opstillede mål refererer til figur 14.2 (Offentlig saldo), figur 14.5 og figur 14.6 (Afdæmpet og stabil inflation) samt figur 14.7 (Rente).

14. SUND SAMFUNDSØKONOMI

Regeringens vigtigste initiativ siden Konkurrenceevneredegørelse 2006 med henblik på at

sikre sund samfundsøkonomi og makroøkonomisk stabilitet fremgår af tabel 14.2.

Tabel 14.2 Nye initiativer

SIKRE EN HOLDBAR UDVIKLING I DE OFFENTLIGE FINANSER

- Velfærdsaftalen giver væsentligt øget sikkerhed for, at der ikke opstår større finansieringsproblemer på længere sigt for det offentlige på trods af længere levetid og flere ældre i fremtiden. Velfærdsaftalen har som det centrale omdrejningspunkt en holdbar udvikling i de offentlige finanser.
- Velfærdsaftalen er indregnet i fremskrivningerne i Danmarks Konvergensprogram fra november 2006. Konvergensprogrammet viser, at finanspolitikken er omtrent holdbar. Det er første gang, der fremlægges et forløb, som for alle praktiske formål opfylder kravet om finanspolitisk holdbarhed, uden at der stilles særlige krav om yderligere ikke-beslutede tiltag på arbejdsmarkedet.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se appendiks 2 samt boks 14.1. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3.

Samlet vurdering af samfundsøkonomien

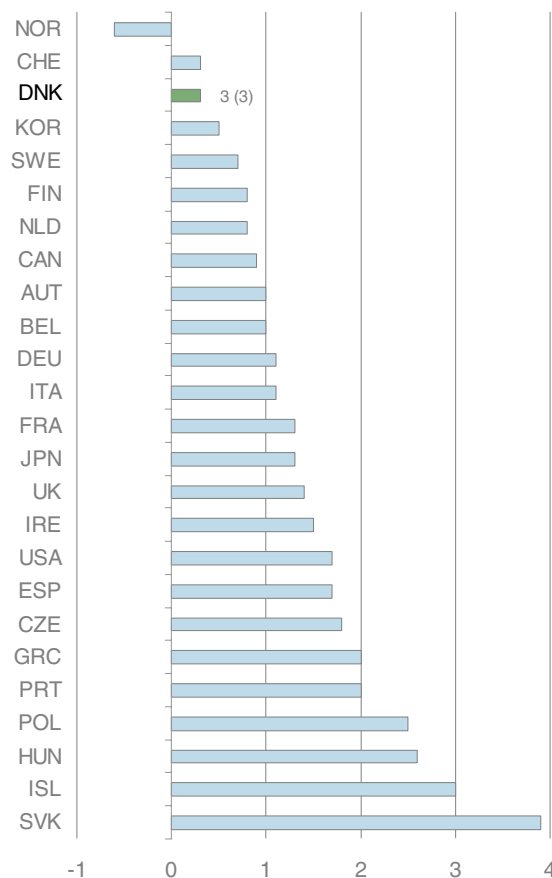
Der findes ikke én enkelt indikator, der sammenfatter samfundsøkonomiens tilstand. Det er nødvendigt at tage flere nøgletal i betragtning, herunder den offentlige saldo, inflationen, inflationsstabilitet, betalingsbalancen og ledigheden. Nøgletallene bør ses i sammenhæng, da en situation med for eksempel meget lav ledighed er mindre robust, hvis modstykket er stigende inflation og/eller underskud på betalingsbalancen.

Der findes imidlertid ikke en veldefineret metode til at sammenveje disse nøgletal og dermed beregne et samlet indeks for samfundsøkonomiens tilstand.

Hvis man benytter ens vægte for de fem indikatorer ligger Danmark på en fjerdeplads blandt OECD-landene. Det er to placeringer bedre end i Konkurrenceevneredegørelse 2006, hvilket primært skyldes den lavere ledighed i forhold til for et år siden og det større betalingsbalanceoverskud i 2005 i forhold til 2004. Hvis man i stedet benytter vægte¹, hvor indikatorer med store udsving mellem landene vægter mindre end indikatorer med små udsving, ligger dansk økonomi på en tredjeplads med meget lille afstand op til Schweiz på andenpladsen, se figur 14.1. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 lå Danmark ligeledes på tredjepladsen, men med større afstand til Schweiz.

¹Den reciprokke værdi af standardafvigelsen for hver indikator.

Figur 14.1 Samlet vurdering, vægtet gennemsnit

Anm.: Indekset er beregnet som et vægtet gennemsnit af følgende indikatorer: Ledighed, offentligt underskud, inflationen, inflationsstabilitet og betalingsbalanceunderskud. Som vægte er benyttet den reciprokke værdi af standardafvigelsen inden for hver indikator, således at indikatorer med store udsving mellem landene vægter mindre end indikatorer med små udsving. Se de respektive figurer for yderligere information om de enkelte indikatorer.

Kilde: Beregninger fra Finansministeriet.

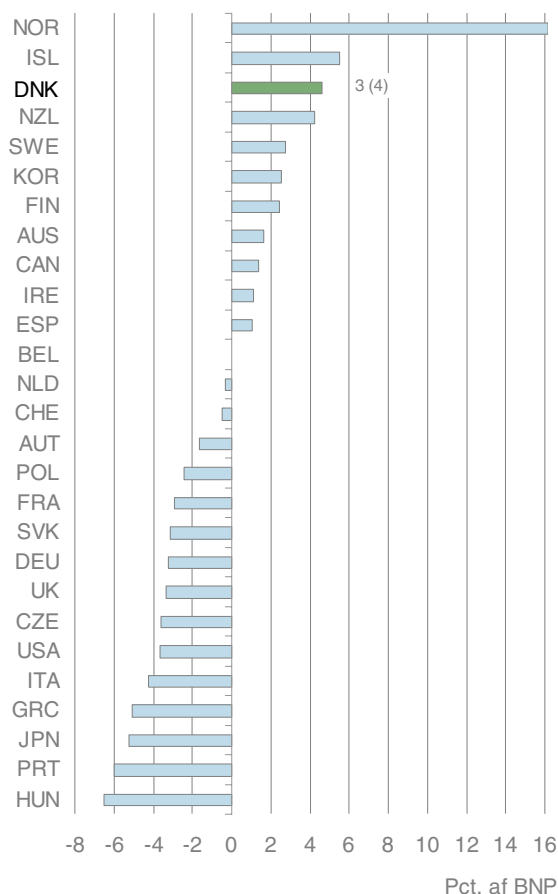
De indikatorer, som indgår i indekset, gennemgås i de følgende afsnit, idet ledigheden dog er omtalt i kapitel 11.

Offentligt overskud og offentlig gæld

Danmark havde med ca. 4,6 pct. af BNP det største offentlige budgetoverskud i EU i 2005 (EU's definition, som er inklusive overskuddet i ATP-fonden), se figur 14.2. I Konkurrenceevneredegørelsen fra sidste år

havde Danmark det næsthøjeste offentlige overskud i EU på 1,7 pct. af BNP.

Figur 14.2 Offentlig saldo, 2005

Kilde: OECD – Economic Outlook 80.

De store overskud er i betydeligt omfang udtryk for en midlertidig styrkelse af de offentlige finanser, som blandt andet afspejler, at aktivitetsniveauet i Danmark er højt. Hertil kommer blandt andet særligt store indtægter fra pensionsafkastskat og olie- og gasaktiviteterne i Nordsøen. Hvis der korrigeres for konjunkturernes påvirkning, midlertidige forhold og for suspensionen af SP-bidraget, er det såkaldte strukturelle overskud anslået til ca. 1,4 pct. af BNP i 2005.

Et centralt operationelt mål er, at det gennemsnitlige strukturelle overskud på de offentlige finanser (efter Danmarks Statistiks definition) skal udgøre mellem ½ og 1½ pct. af BNP frem til 2010. Det danske strukturel-

le offentlige overskud ligger dermed i den øvre ende af målintervallet.

Når aktiviteten er høj og ledigheden lav, forbedres de offentlige finanser typisk i takt med, at skatteindtægterne øges og udgifterne til fx overførsler falder. De såkaldte automatiske stabilisatorer medvirker til at stabilisere økonomien, og det er vigtigt, at de får lov til at virke.

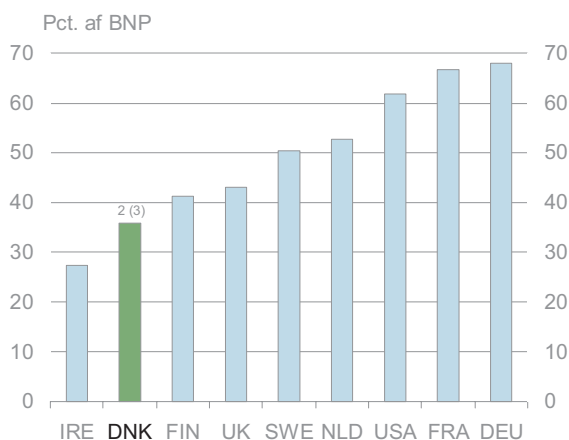
Finanspolitikken har fokus på langsigtet holdbarhed og stabilitet. Stabilitetsorienteret finanspolitik betyder, at finanspolitikken bidrager til at modvirke store konjunkturbetingede bevægelser i ledigheden.

Et mål for finanspolitikkenes stramhed er den såkaldte finanseffekt, som er et mål for de offentlige udgifters og indtægters påvirkning af aktiviteten i samfundet. Den diskretionære finanspolitik har i Danmark siden 1980'erne typisk virket stabiliserende, idet finanseffekten oftest har været positiv i perioder med ledige ressourcer, mens den har været omtrent neutral eller svagt negativ i perioder med pres på kapaciteten.

Ved udgangen af 2005 udgjorde den danske offentlige gæld ifølge ØMU-definitionen knap 36 pct. af BNP, se figur 14.3. Hermed er gælden nedbragt kraftigt i forhold til 2004, hvor den udgjorde knap 43 pct. af BNP.

Lavere offentlig gæld giver større fleksibilitet i tilrettelæggelsen af den økonomiske politik. Normalt reduceres finansieringsomkostninger også efterhånden, som gælden reduceres.

Figur 14.3 Offentlig gæld (ØMU-definition), 2005

Anm.: For USA er brugt General government gross financial liabilities.

Kilde: OECD – Economic Outlook 80.

Det finanspolitiske mål om overskud skal sikre, at Danmark har et godt udgangspunkt i forhold til at håndtere, at der bliver flere ældre og færre erhvervsaktive de kommende årtier.

Velfærdsaftalen, som blev indgået i juni 2006 af et bredt flertal i Folketinget, giver væsentligt øget sikkerhed for, at der ikke opstår større finansieringsproblemer på længere sigt på trods af længere levetid og flere ældre i fremtiden. Velfærdsaftalen har som det centrale omdrejningspunkt en holdbar udvikling i de offentlige finanser. De vigtigste elementer i Velfærdsaftalen ses af boks 14.1.

Boks 14.1 Indholdet i Velfærdsaftalen

Senere tilbagetrækning

- Det vigtigste bidrag til øget beskæftigelse på sigt kommer fra øget efterløns- og pensionsalder, som indføres fra 2019. Efterlønsalderen hæves således i 2019-2022 fra 60 til 62 år, og folkepensionsalderen hæves i 2024-2027 fra 65 til 67 år. Fra 2025 indekseres aldersgrænserne i pensionssystemet med levetiden for 60-årige.

Seniorpolitik mv.

- Der gennemføres initiativer til at styrke beskæftigelsen for ældre i arbejdsstyrken (harmoniseret dagpengeperiode og aktiveringsregler mv.) og forebygge nedslidning (fond mv.).

Forstærket indsats for at nedbringe ledigheden

- Beskæftigelsespolitikken styrkes ved at fremrykke aktivering til efter 9 måneders ledighed og ved fuldtidsaktivering efter 2½ års ledighed. Jobformidlingen styrkes, der stilles øgede krav til lediges reelle rådighed, og indsatsen mod sort arbejde øges.

Uddannelse mv.

- Hurtigere gennem uddannelserne
- Ungdomsuddannelse til alle
- Styrket voksen- og efteruddannelse

Flere indvandrere og efterkommere i arbejde

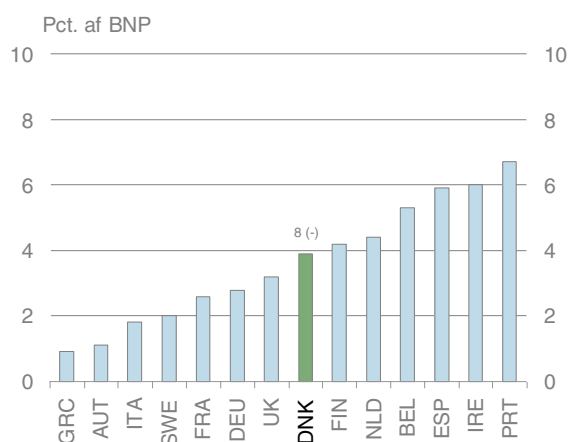
- Målrettet løntilskud
- Flere særlige jobkonsulenter

Velfærdsaftalen er indregnet i fremskrivningerne i Danmarks Konvergensprogram fra november 2006. Konvergensprogrammet viser, at finanspolitikken er omtrent holdbar. Det er første gang, der fremlægges et forløb, som for alle praktiske formål opfylder kravet om finanspolitisk holdbarhed, uden at der stilles særlige krav om yderligere ikke-besluttede tiltag på arbejdsmarkedet.

De to uafhængige institutioner Det Økonomiske Råd og DREAM-gruppen foretager også langsigtede fremskrivninger til belysning af finanspolitisk holdbarhed. Disse institutioners syn på holdbarheden er lidt mere pessimistiske end vurderingen i Konvergensprogrammet 2006. Forskellene i holdbarhedsvurderingerne afspejler en række forskelle i antagelser og modelgrundlag. Blandt forskellene kan nævnes forskellige renteantagelser og forskellige antagelser om effekten af Velfærdsaftalen på antallet af overførselsmodtagere i aldersgrupperne over 60 år. Ligeledes kan forskellene henføres til forskellige antagelser om den længere levetids betydning for de aldersbetingede offentlige udgifter til sundhed og ældrepleje.

Også EU-Kommissionen har fokus på finanspolitisk holdbarhed. EU-Kommissionen benytter dog en mere standardiseret og mekanisk metode til at vurdere holdbarheden, og derfor bør EU-Kommissionens opgørelse primært benyttes til sammenligninger på tværs af lande. Danmark ligger i midterfeltet med hensyn til effekten på de offentlige finanser fra fremtidige øgede offentlige udgifter relateret til befolkningens aldring mv., jf. figur 14.4. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 var Danmark et af landene med den mindste forventede fremtidige stigning i ældreandelen. Forskellen relaterer sig især til, at den forudsatte fremtidige stigning i levetiden i Danmark er større i den nyeste sammenligning.

Figur 14.4 Aldringsrelateret påvirkning af de offentlige finanser i EU

Anm.: Tallene for Grækenland er særligt usikre.

Kilde: 'The long-term sustainability of public finances in the European Union', EU-Kommissionen, European Economy no. 4/2006 Table II.1.

De danske offentlige finanser har ifølge EU-Kommissionen den bedste budgetmæssige udgangsposition blandt EU-landene.

Potentialet for at øge erhvervsfrekvensen og beskæftigelsen er til gengæld bedre i andre lande end i Danmark. Det skyldes, at der i en række lande er lavere erhvervsdeltagelse (især blandt kvinder og ældre) og højere ledighed end i Danmark.

Inflation, renter og valutakurs

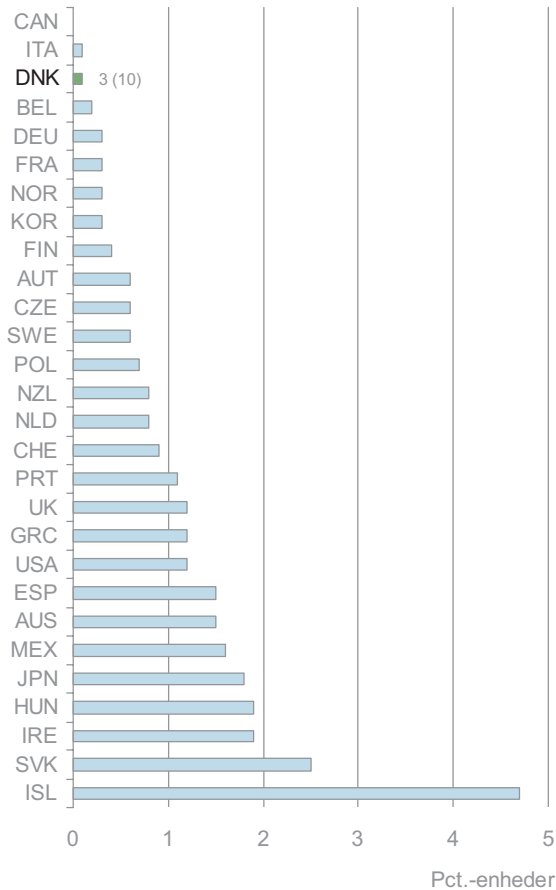
Et vigtigt element i makroøkonomisk stabilitet er en både lav og stabil inflation. Den danske fastkurspolitik betyder indirekte, at ECB's inflationsmål også gælder for Danmark. Inflationsmålet tjener dermed som et anker for inflation og inflationsforventninger i Danmark. Det har bidraget til at bringe inflationen ned på et lavt og stabilt niveau.

Den danske inflation var i 2006 1,9 pct. Det er på linje med den europæiske centralbanks målsætning om en inflation på lige under 2 pct., se figur 14.5. Både meget lav og meget høj inflation er problematisk. For at få et enkelt mål er landene i figur 14.5 rangordnet efter deres inflations numeriske afvigelse fra 2 pct. En inflation på 2 pct. er en mere eller mindre eksplisit inflationsmålsætning for

14. SUND SAMFUNDSØKONOMI

mange lande. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 lå Danmark med en inflation på 1,7 pct. i 2005 på en 10.-plads i den tilsvarende sammenligning.

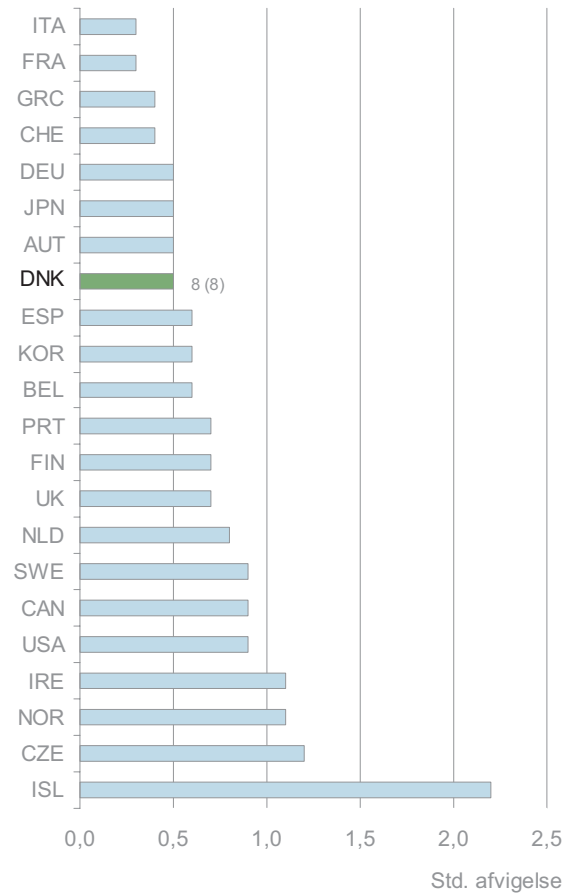
Figur 14.5 Inflation, 2006 (numerisk afvigelse fra 2,0 pct.)

Kilde: OECD – Main Economic Indicators.

Den danske inflation har været relativt stabil sammenlignet med inflationen i andre lande, se figur 14.6. Danmarks placering har ikke ændret sig siden Konkurrenceevneredegørelse 2006.

Figur 14.6 Inflationsstabilitet, 2002-2006

Anm.: Udregnet som standardafvigelsen for de månedlige år til år-prisstigninger.

Kilde: OECD – Main Economic Indicators og egne beregninger.

Niveauet for den danske lange rente (10-årig statsobligation) er tæt knyttet til renteniveauet i euroområdet gennem fastkurspolitikken. I forhold til renten i euroområdet er der i Danmark dog et rentespænd, som normalt er positivt.

Rentespændet afhænger blandt andet af de offentlige financers tilstand og af forventningerne til inflationen. De offentlige financer i Danmark er forbedret gennem de seneste ti år, og inflationen er som følge af den stabile udvikling blevet forankret på et lavt niveau.

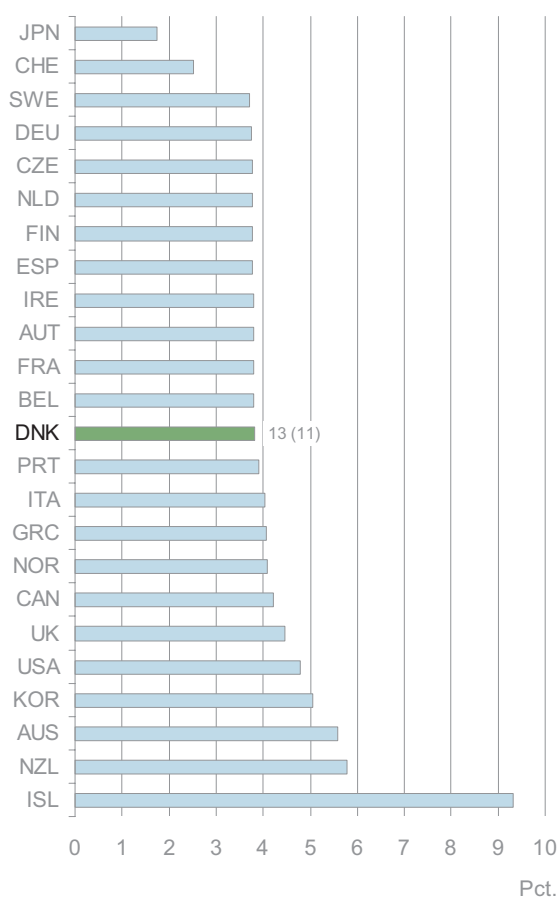
14. SUND SAMFUNDSØKONOMI

Rentespændet til den tyske lange rente har de seneste fem år ligget på under 0,5 pct.point. I det meste af 2005 var spændet endda svagt negativt, på trods af at der normalt må påregnes en lille risikopræmie på grund af valutakursrisikoen som følge af, at Danmark står uden for valutasamarbejdet.

I 2006 har spændet igen været positivt (omkring 0,05 pct.point). Det lave rentespænd kan blandt andet forklares ved, at Danmarks økonomiske situation er bedre end de store EU-landes.

Den danske lange rente er ligesom i Konkurrenceevneredegørelse 2006 på niveau med renten i eurolandene, se figur 14.7.

Figur 14.7 Rente (10-årig statsobligation)

Kilde: OECD – Main Economic Indicators.

En stabil valutakurs medvirker til at give forudsigelige og stabile vilkår både for sam-

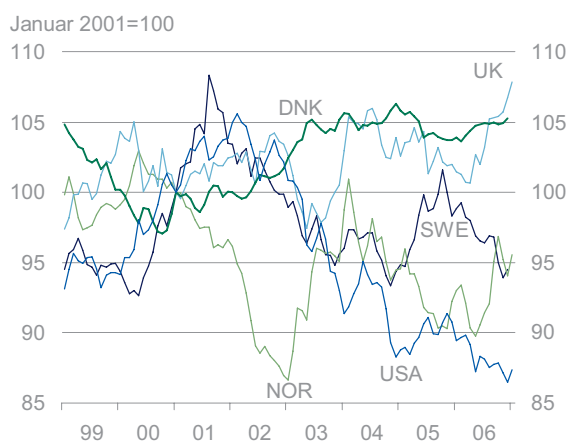
handlen med udlandet og for udenlandske investeringer. Desuden reducerer en stabil valutakurs udsving i bidragene til den indenlandske inflation fra importerede varer.

Som følge af fastkurspolitikken er udsving i kronen i forhold til euroen beskedne. Den effektive valutakurs er et handelsvægtet gennemsnit af valutaerne i de 27 lande, Danmark handler mest med. Også den effektive valutakurs har relativt beskedne udsving sammenlignet med en række andre lande, se figur 14.8.

En troværdig fastkurspolitik er central for at fastholde lav inflation, og medvirker til at reducere risikopræmier og rentespænd og øge finanspolitikken effektivitet. Et land med fastkurspolitik har ikke mulighed for gennem selvstændige ændringer i den pengepolitiske korte rente at stabilisere konjunkturerne.

Fastkurspolitikken har sikret lav og stabil inflation i Danmark, og indebærer samtidig, at inflationsforventningerne er forankret sikkert omkring 2 pct. Det er med til at sikre en stabil økonomisk udvikling.

Figur 14.8 Nominelle effektive kronekurs

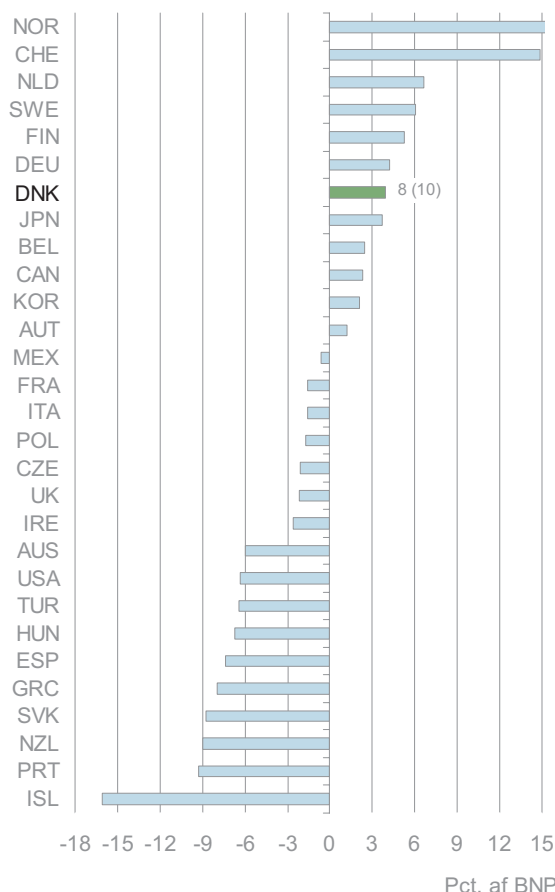

Kilde: Nationalbanken, Sveriges Riksbank, Federal Reserve, Bank of England og Norges Bank.

Betalingsbalance og udlands-gæld

Det danske betalingsbalanceoverskud er steget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006, idet overskuddet i 2005 var på 3,8 pct. af BNP, se figur 14.9. I 2006 er den danske betalingsbalance dog svækket igen.

Figur 14.9 Betalingsbalancen, 2005

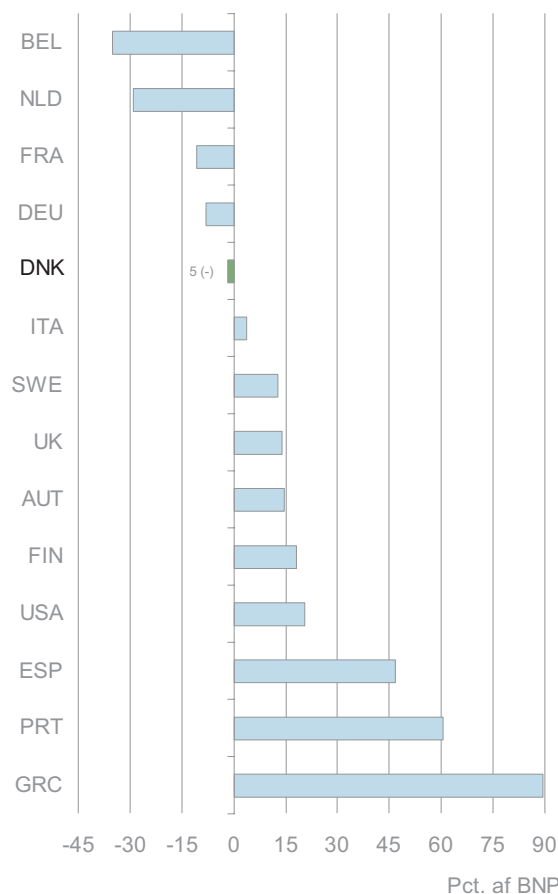

Kilde: OECD – Economic Outlook 80.

På baggrund af de løbende overskud på betalingsbalancen er udlandsgælden (netto) faldet fra lige under 40 pct. af BNP i sidste halvdel af 80'erne til lige under 0 pct. i 2005, se figur 14.10. Hermed havde Danmark i 2005 for første gang siden anden verdenskrig ikke nettogæld til udlandet. Udover betalingsbalancen er gælden til udlandet også påvirket af fx valutakurser og kurserne på aktier og obligationer. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 havde Danmark

gæld til udlandet på, hvad der svarer til omkring 8 pct. af BNP.

Figur 14.10 Udlandsgælden, 2005

Kilde: Eurostat og Bureau of Economic Analysis, U.S. Department of Commerce.

Den løbende nedbringelse af udlandsgælden medfører lavere rentebetalinger til udlandet, hvilket efterlader en større del af indkomsterne til forbrug og investeringer.

Vedvarende underskud og gældsstiftelse til udlandet er negativt, hvis det skyldes et uhensigtsmæssigt skattesystem og uheldige opsparingsincitament, sådan som det var tilfældet i 70'erne og 80'erne. Problemet med permanente underskud på betalingsbalancen ser nu ud til at være løst, idet Danmark har haft overskud på betalingsbalancen hvert år siden 1990, med undtagelse af 1998.

Ledighed og erhvervsfrekvens

Situationen på arbejdsmarkedet er en vigtig del af økonomiens tilstand. En sund økonomi er karakteriseret ved en høj erhvervsdeltagelse, en lav ledighed og mange jobåbninger, som gør det lettere at finde beskæftigelse for alle.

Danmark har både en lav ledighed og en høj erhvervsfrekvens, jf. henholdsvis kapitel 11. Fleksibelt arbejdsmarked og kapitel 1. Velstand.

Konkurrenceevneredegørelse 2007 giver ligesom sidste års redegørelse en status for Danmarks konkurrencedygtighed.

Områder af betydning for Danmarks velstand og sammenhængskraft belyses, og Danmarks styrker og svagheder fremhæves. Redegørelsen sætter endvidere fokus på udviklingen siden Konkurrenceevneredegørelse 2006.

Danmarks præstation på de enkelte områder afhænger af rammevilkårene. Der er derfor også lagt vægt på at sammenligne de danske rammevilkår med rammevilkårene i andre lande. På en række områder er talmaterialet dog begrænset.

Sammenligningsgrundlag

Redegørelsen belyser Danmarks præstationer på følgende 14 områder, der beskrives i hvert sit kapitel:

1. Velstand
2. Sammenhængskraft
3. Folkeskolen
4. Ungdomsuddannelser
5. Videregående uddannelser
6. Offentlige forskning og universiteter
7. Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation
8. Konkurrence
9. Åbenhed over for omverdenen
10. Iværksættere
11. Fleksibelt arbejdsmarked
12. Velfungerende finansielle markeder
13. Effektiv offentlig service
14. Sund samfundsøkonomi

Vurderingen af Danmarks præstation og rammevilkår sker på baggrund af:

- International benchmarking
- Et detaljeret system baseret på danske tidsserier

I benchmarkanalysen sammenlignes Danmark med de øvrige OECD-lande (der ses dog bort fra Luxembourg.).

I flere tilfælde mangler data for nogle OECD-lande, og i enkelte tilfælde findes alene tal for landene i EU.

Nationale data giver mulighed for en mere detaljeret beskrivelse af udviklingen i Danmark. Desuden er de danske data ofte hurtigere opdateret end de internationale data, hvilket giver et bedre billede af den aktuelle situation.

En række af regeringens mål kan desuden alene følges gennem nationale indikatorer, da der ikke findes brugbare internationale tal.

Det er langt fra alt, der kan måles i dag. På nogle områder findes der ikke statistiske indikatorer. På andre områder kan der alene gives et pejlemærke for målopfyldelsen baseret på en eller flere upræcise indikatorer.

I Konkurrenceevneredegørelse 2007 indgår der indikatorer, der ikke var med i sidste års redegørelse. Årsagerne hertil er flere: Nye indikatorer er blevet udviklet, som bedre belyser Danmarks konkurrenceevne. Andre indikatorer foreligger der ikke opdaterede data for, hvorfor alternative indikatorer er inkluderet i stedet. Endelig kan en indikator være udgået som følge af, at de undersøgelser, der ligger til grund for den, ikke længere gennemføres.

Arbejdet med at udvikle nye indikatorer til belysning af Danmarks konkurrenceevne fortsætter. Således vil der også næste år ske forbedringer af målemetoden, i takt med at nye og bedre data tilvejebringes.

Sådan skabes der overblik

I begyndelsen af hvert kapitel præsenteres en sammenfatning af den internationale benchmarkanalyse.

Oversigten viser en række centrale indikatorer for Danmarks præstation på området. For hver af disse indikatorer er Danmarks placering angivet inden for grupperne:

- Top 5
- Midterfeltet
- Under gennemsnittet

En placering i top 5 dækker over, at Danmark ligger blandt de fem bedste lande i OECD. En placering under gennemsnittet dækker over, at Danmark med stor sikkerhed ligger under gennemsnittet blandt OECD landene. En placering i midterfeltet betyder, at Danmark ligger på eller over gennemsnittet; men ikke i top fem.

Gennemsnittet for OECD (EU) beregnes som det simple gennemsnit, og landene vægtes med andre ord ikke efter fx størrelse.

På baggrund af klassificeringen af disse indikatorer, er der lavet en samlet vurdering af Danmarks præstation inden for hvert område. Her dækker top 5 over en placering blandt de 5 bedste lande indenfor mere end halvdelen af de underliggende internationale indikatorer. Under gennemsnittet dækker over, at mere end halvdelen af de internationale indikatorer ligger under OECD-gennemsnittet. Der rundes ned i tilfælde af "point-lighed".

Foruden angivelsen af Danmarks relative position indeholder den sammenfattende tabel i starten af hvert kapitel også pile, der angiver udviklingen i danske data i forhold til opgørelsen i sidste års redegørelse. Efter som de danske data ofte er af nyere dato end de internationale data, kan pilene og status ikke direkte kobles. I den samlede vurdering af et givent område vil en pil pege i samme

retning som flertallet af pilene for de underliggende indikatorer.

Udvikling i Danmarks relative placering blandt OECD landene kan følges i de internationale benchmarkfigurer. Her er Danmarks placering angivet for både den seneste og den forrige opgørelse. Placeringen i den forrige opgørelse angives i parentes ligesom det er tilfældet for publikationer fra fx OECD.

Inden for hvert af de 14 områder er der desuden lavet en oversigt over målopfyldelsen for de 42 mål, der indgår i regeringens strategi for Danmark i den globale økonomi "Fremgang, fornyelse og tryghed", se appendiks 3.

Sådan udvælges data

I både den internationale benchmark og analysen baseret på danske tidsserier er relevans, målbarhed og bred anerkendelse bærende principper for valg af indikatorer. Indikatorerne er desuden udvalgt, så de så vidt muligt giver et udtømmende billede af hvert af de 14 områder.

Redegørelsen er derfor fortrinsvis baseret på internationalt sammenlignelige "hårde" data, fra anerkendte internationale kilder. Hovedkilderne er Danmarks Statistik, OECD, EUROSTAT, UNCTAD, WTO, World Bank og GEM.¹ Kilder til de enkelte indikatorer fremgår af figurer og tabeller.

En række af de internationale sammenligninger er baseret på interviewundersøgelser udført af de nationale statistikbureauer. Der er så vidt muligt set bort fra andre mere usikre interviewbaserede oplysninger.

I enkelte tilfælde er der kendskab til afrapporteringsfejl i data (uden at der nødvendigvis er kendskab til det korrekte tal). I disse

¹ Global Entrepreneurship Monitor.

tilfælde er problemet anført i anmærkningen til figuren og i den ledsagende tekst.

Data er stillet til rådighed

Data kan hentes (og downloades) på konkurrenceevneredegørelsens hjemmeside www.konkurrenceevne.dk samt på www.factbook.dk. Her er der desuden adgang til en mere udførlig databeskrivelse, hvor der vurderes at være behov herfor. Endelig er der supplerende indikatorer inden for visse områder.

Sammenvejning

Den umiddelbart mest tilgængelige afrapportering af hele systemet ville bestå i et samlet tal for Danmarks konkurrencedygtighed, der kunne sammenlignes med andre lande. Det vurderes imidlertid ikke at være hensigtsmæssigt.

Årsagen hertil er, at der ikke findes et fagligt korrekt og dermed bredt accepteret metode til sammenvejning af de mange indikatorer til et tal.

Andre målinger af konkurrencedygtighed

De væsentligste internationale organisationer (OECD, IMF, Verdensbanken og FN) præsenterer ikke ét samlet mål for landenes evne til at skabe velstand, men en bred vifte af forskellige indikatorer. Lande som Storbritannien og USA, der arbejder med et koncept svarende til konkurrenceevneredegørelsen, har heller ikke valgt at opsummere deres målesystemer i et enkelt tal.

I en række internationale målinger primært udført af managementvirksomheder, tænketanke mv. er det valgt at præsentere én samlet indikator.

Danmark opnår generelt gunstige placeringer i disse målinger, der dog skal tages med betydelige forbehold, se tabel A1.

Tabel A1 Danmarks placering i forskellige målinger

1. World Competitiveness Yearbook 2007 (IMD)	5 (5)
2. Growth Competitiveness Index 2006-2007 (WEF)	3 (4)
3. Business Competitiveness Index 2006-2007 (WEF)	5 (4)
4. The Lisbon Scorecard 2007 (CER)	1 (1)
5. The Lisbon Review 2006 (WEF)	1 (2)
6. Global Competitiveness Report 2006-2007 (WEF)	4 (3)
7. Economist Intelligence Unit 2006	1 (1)
8. A.T. Kearney/Foreign Policy globalization index, 2006	5 (7)
9. Economic Freedom of the World 2006	17 (13)
10. Index of economic freedom 2007	13 (14)
11. Forbes Capital Hospitality Index, 2006	1

Anm.: Seneste foreliggende måling. Tidligere placeringer er angivet i parentes. Årstal er år for offentliggørelse af måling. Tallene bag beregningerne af indeksene er nyeste tal, men typisk fra tidligere år. Forkortelserne refererer til International Institute for Management Development (IMD), World Economic Forum (WEF) og Centre for European Reform (CER).

De internationale analyser lægger vægt på forskellige forhold. Rangordningen af landene varierer af den grund fra undersøgelse til undersøgelse.

Et fællestræk er, at fokus især er på de forhold, der er medvirkende til at skabe et godt erhvervsklima. Forhold, som en lille offentlig sektor, lave skatter, få administrative byrder, et regelret og gennemskueligt offentligt og politisk system samt en høj beskyttelsesgrad for ejendomsrettigheder trækker op.

I runde vendinger kan det siges, at Danmarks placering typisk trækkes op af, at Danmark er et velordnet samfund, hvor det

offentlige system generelt er indrettet effektivt, bureaukratiet ikke hæmmer erhvervslivet voldsomt, lovgivningen ikke virker skævvridende, og der er lav korrupsion og kriminalitet.

Derimod trækker den offentlige sektors størrelse, skattetrykket og marginals-katten Danmarks placering nedad. Typisk trækker det også ned, at lønfastsættelsen er relativt centraliseret i Danmark.

Undersøgelserne lægger typisk stor vægt på en række mere basale faktorer så som infrastruktur, retssikkerhed, demokrati og personlig sikkerhed. Disse forhold er selvfølgelig vigtige og er generelt på plads i de vestlige lande - ikke mindst i Danmark. Den store interesse om netop disse forhold betyder, at der er mindre fokus på forhold som uddannelse, viden og iværksætterforhold.

Resultaterne af de forskellige undersøgelser skal fortolkes varsomt af flere grunde:

- Datamaterialet er på mange områder kun tilnærmelsesvist sammenligneligt mellem landene.
- Inden for mange områder er den kvalitative vurdering meget upræcis (fx mht. uddannelse, forskning og konkurrence).
- Konjunkturforskel (og vurderingen af konjunktursituationen) spiller en stor rolle for en række af indikatorerne.
- De samlede indeks beregnes typisk blot som et simpelt gennemsnit af en række underindeks, der igen er simple gennemsnit af nogle tilordnede værdier til en lang række indikatorer. En anden sammenvejning kan give en helt anden rangordning af landene.

2. SAMMENHÆNGSKRAFT

INITIATIVER VEDRØRENDE INTEGRATION AF INDVANDRERE PÅ ARBEJDSMARKEDET

- Fornyet firepartsaftale mellem regeringen, DA, LO, KL, AC, FA, FTF, LH, SALA og Danske Regioner om integration 2006. Aftalen omfatter initiativer målrettet mod at få flere indvandrere i job. Aftalen berører følgende områder: trappemodell, jobpakker, mentorordning, netværk for indvandrerkvinder, kompetenceafklaring og lokalt samarbejde mellem kommuner/jobcentre, virksomheder, arbejdspladsens ledelse og ansatte. Aftalen i sin helhed kan findes på linket www.nyidanmark.dk/resources.ashx/Resources/Publikationer/Andet/2006/aftaletekst_firepart.pdf
- 300 mio. kr. til ekstra virksomhedsrettede jobkonsulenter til indvandrere i 15 kommuner i perioden 2007-2010. De ekstra jobkonsulenter skal sikre en tæt opfølgning og håndholdt indsats overfor den gruppe indvandrere, der har brug for en ekstra indsats for at komme i arbejde. Yderligere informationer kan findes via linket www.bm.dk/sw18079.asp.

TILTAG DER STYRKER ARBEJDSMARKEDSDELTAGELSEN OG REDUCERER LEDIGHEDEN

- Kommuner og staten kan indgå partnerskabsaftaler med virksomheder om rekrutteringsforløb af ledige med ringe beskæftigelsesmuligheder. Jobcentrene refunderer virksomhedens udgifter til opkvalificering af den ledige. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, ”Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven, lov om statens voksenuddannelsesstøtte og lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse”.
- Målrettet løntilskudsordning ved ansættelse i private virksomheder. Ordningen gælder personer, der har modtaget introduktionsydelse, kontanthjælp eller starthjælp i 90 pct. af tiden i de seneste 3 år. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, se ovenfor.
- Kommunerne har fået mulighed for at give tilbud til selvforsørgede. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, se ovenfor.
- Kommunerne mister fra 2008 refusionen for udgifter til start- og kontanthjælp i perioder, hvor de ledige ikke er i aktivering, men burde have været der. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, se ovenfor.
- Refusionen på 65 pct. for kommunernes forsørgelsesudgifter til ledige start- og kontanthjælpsmodtagere gøres fra 2008 betinget af aktivering i mindst 25 timer om ugen. Læs mere på www.retsinfo.dk, skrivelse nr. 9158 af 28/2/2008, ”Orientering om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats med flere love”.
- Kontant- og starthjælpsmodtagere, som er fyldt 30 år, får ret og pligt til gentagen aktivering. Læs mere på www.retsinfo.dk, skrivelse nr. 9158 af 28/2/2008, se ovenfor.
- Indførsel af en minimumslængde for aktivering på sammenlagt 4 uger, der tæller som et ret og pligt tilbud. Læs mere på www.retsinfo.dk, skrivelse nr. 9158 af 28/2/2008, se ovenfor.

Herudover er der med *Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden* afsat midler til en styrket voksen- og efteruddannelsesindsats og gennemført en række andre tiltag, der generelt øger arbejdsmarkedsdeltagelsen og dermed sammenhængskraften, se kapitel 11.

Med *Aftale om fremtidig indvandring* er der gennemført en række initiativer, der fremmer deltagelsen på arbejdsmarkedet via opholds- og arbejdstilladelser til bestemte arbejdsmarkedsrettede grupper, se kapitel 9.

3. FOLKESKOLEN

EVALUERING AF ELEVERNES UDBYTTE I UNDERVISNINGEN

- Indførelse af elevplaner, der vil indeholde oplysninger om, hvordan elevernes udbytte af undervisningen er blevet vurderet og evalueret igennem året, samt hvordan lærer og elev vil følge op på de opnåede resultater. Endvidere skal elevplaner styrke skole-hjem-samarbejdet, da forældrene vil få mere at vide om, hvordan eleven klarer sig i skolen og dermed i højere grad have mulighed for at yde en indsats for at hjælpe deres barn. Yderligere informationer kan findes via linket http://www.retsinfo.dk/_LINK_0/0&ACCN/A20060057230 (lov nr. 572 - historisk).
- Indførelse af nationale test i udvalgte fag på bestemte klassetrin. Resultaterne vil give et bedre overblik over elevernes faglige niveau samt om de bevæger sig i den rigtige retning. De skal hjælpe lærerne til at målrette undervisningen efter de behov, den enkelte elev har. Der er endvidere krav om skriftlig underretning af forældrene om elevernes testresultater. Yderligere informationer kan findes via linket http://147.29.40.90/_GETDOCM_/ACCN/B20060115705-REGL (bekendtgørelse nr. 1157) og http://147.29.40.90/_GETDOC_/ACCN/A20060031330-REGL (lov nr. 313 - historisk).
- Indførelse af obligatoriske afgangsprøver ved afslutningen af undervisningen i 9. klasse, herunder udvidelse af rækken af prøvfag med historie, samfundsfag og kristendomskundskab. Yderligere informationer kan findes via linket http://147.29.40.90/_GETDOC_/ACCN/A20060031330-REGL (lov nr. 313 - historisk).

KVALITETSRAPPORTER

- Indførelse af en forpligtelse for kommunalbestyrelserne til i en årlig kvalitetsrapport at vurdere status for kommunens skolevæsen og til i tilfælde af konstateret dårlig kvalitet på en skole at udarbejde en handlingsplan med henblik på at forbedre det faglige niveau. Formålet med kvalitetsrapporten er at styrke kommunalbestyrelsens mulighed for at varetage sit ansvar for folkeskolen. Yderligere informationer kan findes via linket http://147.29.40.91/_GETDOCM_/ACCN/B20070016205-REGL (bekendtgørelse nr. 162).

ANDET

- Indførelse af ekstra timer i dansk og historie. Yderligere informationer kan findes via linket http://www.retsinfo.dk/_LINK_0/0&ACCN/A20060057230 (lov nr. 572 - historisk).
- Styrket undervisning i dansk som andetsprog. Yderligere informationer kan findes via linket <http://www.uvm.dk/07/initiativer.htm?menuid=6410>.

Endvidere henvises til hjemmesiderne: www.uvm.dk, www.skolestyrelsen.dk, og www.evaluering.uvm.dk.

4. UNGDOMSUDDANNELSER

ÆNDRING AF ERHVERVSUDDANNELSESLOVEN

- En ny lov indebærer en fælles ramme for erhvervsuddannelserne, de grundlæggende social - og sundhedsuddannelserne samt landbrugsuddannelserne, så de tre uddannelsesformer nu er samlet i én lov. Loven sikrer bl.a., at der er uddannelsesstilbud til unge med forskellige forudsætninger, herunder forbedrede muligheder for trindeling samt en forstærket indsats mod frafald. Yderligere informationer kan findes via linket <http://www.folketinget.dk/?/Samling/20061/lovforslag/L173/index.htm> eller i publikationen Fremtidssikring af erhvervsuddannelserne, udgivet af Undervisningsministeriet i 2006. Publikationen kan downloades via <http://pub.uvm.dk/2006/eudfremtid/>.

VEJLEDNING

- Forbedret vejledning, herunder bl.a. udbud af uddannelse og efteruddannelse for vejledere, uddannelseskraft til vejlederne, den tidlige vejledningsindsats styrkes og målrettede elever med de største behov, uddannelsesplaner, forenklet brobygning mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, tilbud om mentorordninger i 9. klasse samt kommunerne forpligtes til opsøgende vejledning for alle unge under 25 år, der ikke har påbegyndt, eller som har afbrudt en ungdomsuddannelse. Yderligere informationer kan findes via linket <http://ft.dk/?/Samling/20061/lovforslag/L171/index.htm> (Lovforslag fremsat i februar 2007)

NY MESTERLÆRE

- Ny mesterlæreordning på erhvervsuddannelsesområdet, hvor eleven først er et år i en virksomhed med mulighed for at supplere med skoleundervisning fra grundforløbet. Resten af uddannelsen foregår ligesom i dag, og slutmålene for uddannelsen er de samme. Endvidere er der indført en ny mesterlæreordning for social- og sundhedshjælper-uddannelsen, som giver kommende elever mulighed for at begynde med det praktiske arbejde frem for at starte på skolebænken. Yderligere informationer kan findes i folderen Uddannelsesaftale - En sund investering i fremtiden, udgivet af Undervisningsministeriet i 2006. Folderen kan downloades via <http://pub.uvm.dk/2006/uddannelsesaftale/praktikant2006.pdf>.

LOV FOR ERHVERVSGRUNDUDDANNELSEN OG PRODUKTIONSSKOLEFORLØBET

- Der er vedtaget en ny lov om, at erhvervsgrunduddannelserne (egu) og produktionsskoleforløb skal yde et væsentligt bidrag til, at flere unge påbegynder og gennemfører en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Kommunerne forpligtes efter loven til at udbyde egu, men kan overlade til institutioner for erhvervsrettet uddannelse og produktionsskoler at varetage opgaven helt eller delvis. Yderligere informationer kan findes via linket <http://www.folketinget.dk/?/Samling/20061/lovforslag/L96/index.htm>.

5. VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

HURTIGERE IGENNEM

- Optagelsessystemet skal tilgodese unge, der starter tidligere på en videregående uddannelse. Unge, der begynder senest to år efter afslutning af den adgangsgivende eksamen, får ganget deres oprindelige karaktergennemsnit med en kvotient på 1,08. Ordningen træder i kraft fra optaget medio 2009. Yderligere informationer om optagelsesregler i kvote 1 kan findes via linket http://www.ug.dk/min%20baggrund.aspx?article_id=artik-kvotet eller i Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 (kan downloades via <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=8540>).
- Indretningen af universitetsuddannelserne skal understøtte de studerendes muligheder for hurtigere studie gennemførelse, herunder hurtigere omprøve og tidsbegrænsning på de studerendes speciale-skrivning. Yderligere informationer kan findes i Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 (kan downloades via <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=8540>).
- Universiteterne skal understøtte mulighederne for de unge for hurtigere studie gennemførelse, herunder en styrket vejledning, en omlægning af universiteternes taxametertilskud samt et færdiggørelsestaxameter på kandidatuddannelserne. Yderligere informationer kan findes i Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 (kan downloades via <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=8540>).

VEJLEDNING

- Krav om vejledning i forhold til frafaldstruede studerende. Yderligere informationer kan findes i Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden af 20. juni 2006 (kan downloades via <http://www.fm.dk/1024/visPublikationesForside.asp?artikelID=8540>).

ÆNDREDE ADGANGSKRAV TIL BACHELORUDDANNELSERNE

- De specifikke adgangskrav til universiteternes bacheloruddannelser er blevet skærpet for at styrke fagligheden ved studiestart med henblik på at reducere frafald og fejlvalg. De specifikke adgangskrav er samtidig gjort mere ensartet, idet samme typer af uddannelser, uanset hvor i landet de udbydes, får samme adgangskrav. Det gør det lettere for ansøgerne at se de faglige krav og åbner mulighed for at kunne vælge mellem flere forskellige uddannelser. Yderligere informationer kan findes i Adgangsbekendtgørelsen via linket http://147.29.40.90/_GETDOCM_/ACCN/B20040086705-REGL.

KVALITETSSIKRING

- Indførelse af en ny Akkrediteringsinstitution, der har til formål at sikre uddannelser af høj kvalitet og med relevans for arbejdsmarkedet. Dette skal ske ved at foretage en faglig vurdering (akkreditering) ud fra centralt fastsatte kriterier for kvalitet af eksisterende og nye uddannelser. Yderligere informationer kan findes i .Lov om Akkrediteringsinstitutionen for videregående uddannelser via linket http://147.29.40.91/_GETDOCM_/ACCN/A20070029430-REGL

6. OFFENTLIG FORSKNING OG UNIVERSITETER

STYRKELSE AF FORSKNINGSSYSTEMET

- Den strategiske forskning får i perioden 2007-2010 tilført yderligere 1,4 mia. kr. fra globaliseringspuljen til områder som fx vedvarende energi, miljø og transport og fødevarer, sundhed og miljø.
- Den fri forskning får i perioden 2007-2009 tilført yderligere 920 mio. kr. fra globaliseringspuljen til blandt andet det Frie Forskningsråd og fri midler til universiteterne.
- Der er etableret en pulje til investeringer i forskningsinfrastruktur på i alt 600 mio. kr. i perioden 2007-2009. De første 200 mio. kr. udmøntes i 2007.
- Præmiering af de forskningsinstitutioner, som hjemtager flest midler fra EU's 7. rammeprogram.
- Styrkelse af evaluering og måling af forskningskvaliteten i Danmark bl.a. med udviklingen af en forskningsindikator.

STYRKELSE AF FORSKNINGSUDDANNELSER OG UNIVERSITETER

- En række universiteter og sektorforskningsinstitutioner er fusioneret, så der fremover vil være i alt 14 slagkraftige forskningsinstitutioner, nemlig otte universiteter, fem sektorforskningsinstitutioner og en national forskningsinstitution.
- Der er i globaliseringsaftalen afsat midler, således at der i 2010 kan optages godt 2.400 ph.d. studerende. Forøgelsen vil særligt ske inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, IT og sundhedsvidenskab.

MERE KOMMERCIALISERING OG ERHVERVSSAMARBEJDE

- 'Proof of concept'-ordningen skal fremme modning og dokumentation af det teknologiske og kommercielle potentiale i opfindelser gjort ved offentlige forskningsinstitutioner.
- Omfanget af privat medfinansiering indgår som et element i vurderingen af ansøgninger til Det Strategiske Forskningsråd afhængigt af potentialet for kommerciel anvendelse. Det bidrager til at styrke samarbejdet mellem privat og offentlig forskning.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se side 14-28 i "Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen" af 2. november 2006 på http://www.fm.dk/db/filarkiv/15938/Globaliseringspuljen_samlet_aftale.pdf

7. VIRKSOMHEDERNES FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

SAMSPIL MELLEM VIDENINSTITUTIONER OG VIRKSOMHEDER

- Der er afsat midler til matchmakere, som sætter virksomheder og videninstitutioner i forbindelse med hinanden og igangsætter samarbejdsprojekter.
- Det er lavet et nyt tilbud til små og mellemstore virksomheder, som kan få rabat, når de køber viden hos en videninstitution.
- Det er vedtaget at igangsætte et dobbelt-op-initiativ, hvor der ydes offentlig medfinansiering til samfinansierede forskningsprojekter mellem små og mellemstore virksomheder og videninstitutioner.
- Der er besluttet at udbyde en åben pulje, der kan imødekomme nye ideer og behov for samarbejde mellem virksomheder og videninstitutioner.

GODKENDT TEKNOLOGISK SERVICE (GTS)

- Der er iværksat et åbent udbud med henblik på at få nye aktører i den teknologiske service. Det forventes at nye aktører kan godkendes i 2007.
- Det er vedtaget at etablere et innovationscenter for E-business, der skal understøtte små og mellemstore virksomheders brug af informations- og kommunikationsteknologi (IKT).

NY VIDEN OM KUNDER OG MARKEDER

- Der er iværksat et program for brugerdreven innovation. Formålet med programmet er at udvikle nye produkter, serviceydelser mv. på grundlag af et bedre kendskab til kundernes og brugernes behov. Under programmet igangsættes konkrete projekter i virksomheder, offentlige institutioner mv.

INNOVATION I SMÅ OG MELLEMSTORE VIRKSOMHEDER

- Det er vedtaget at etablere tre pilotprojekter, hvor regionale innovationsagenter skal fremme innovation og vidensamarbejde hos små og mellemstore virksomheder, som ikke har tradition for samarbejde med videninstitutioner.
- Det er vedtaget at iværksætte et treårigt Gazelle Growth program, der skal styrke innovation og værditilvækst i videnintensive små og mellemstore virksomheder.

ØVRIGE

- Der er igangsat et arbejde med sigte på udviklingen af et sæt indikatorer med henblik på bedre måling og evaluering af resultaterne af bevillinger til innovation og videnspredning.

Anm.: For en nærmere beskrivelse af initiativerne, se "Aftale om udmøntning af globaliseringspuljen" af 2. november 2006 (http://www.fm.dk/db/filarkiv/15938/Globaliseringspuljen_samlet_aftale.pdf) samt "InnovationDanmark 2007-2010" (<http://fist.dk/site/forside/publikationer/2007/innovation-danmark-2007-2010>)

8. KONKURRENCE

KONKURRENCEN I DEN PRIVATE SEKTOR

- Initiativer som led i konkurrencepakken (se www.ks.dk/konkurrence):
 - Indførelse af et straflempelsesprogram.
 - Øgede beføjelser under kontrolundersøgelser, herunder mulighed for elektronisk kopiering af computere mv.
 - Indførelse af nye bødeprocedurer i tilståelsessager
 - Konkurrencestyrelsen får mulighed for at rejse og udføre tiltale ved byretten og landsretten

KONKURRENCEN I DEN OFFENTLIGE SEKTOR

- Initiativer som led i konkurrencepakken (se www.ks.dk/konkurrence):
 - Øget kompetence til kontrol af afregningspriser ved fritvalgsordninger og øgede sanktionsmuligheder
 - Annonceringspligt for offentlige indkøb på over 500.000 kr., herunder også indkøb af ydelser, der ikke er omfattet af EU-udbudspligten (såkaldte bilag b-ydelser).
 - Konkurrencestyrelsen får klar kompetence til at indhente oplysninger om offentlige indkøb
 - Hurtigere afgørelse om opsættende og midlertidig opsættende virkning i Klagenævnet for Udbud

Regeringen og KL har i aftalen om kommunernes økonomi for 2007 besluttet, at kommunernes konkurrenceudsættelse af kommunale opgaver (målt ved ”den private leverandørindikator”, PLI) skal hæves fra 20 pct. i 2005 til 25 pct. i 2010. Se ”Aftale om kommunernes økonomi i 2007”, aftale mellem regeringen og KL, juni 2006.

9. ÅBENHED OVER FOR OMVERDENEN

- Der er indgået aftale mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om en handlingsplan for offensiv global markedsføring af Danmark. Planen indeholder en række tværgående initiativer samt en målrettet indsats inden for fem særlige områder. Den tværgående indsats skal særligt sikre en mere slagkraftig og koordineret markedsføring, bl.a. gennem etablering af Fonden til Markedsføring af Danmark. De fem særlige områder udgøres af: Danmark som kreativ nation, Danmarks som turistmål, Danmarks som uddannelsesland, Danmark som investeringsland og styrkelse og modernisering af eksportfremmeområdet. Yderligere information kan findes på Økonomi- og Erhvervsministeriets hjemmeside, <http://www.oem.dk/sw17043.asp>.
- Regeringen og Dansk Folkeparti har indgået aftale om en omlægning af den danske selskabsbeskatning. Formålet er at tilpasse reglerne for selskabsbeskatning med henblik på at gøre dem mere robuste og konkurrencedygtige fremover. Yderligere information kan findes på Skatteministeriets hjemmeside, <http://www.skm.dk/publikationer/notater/indgrebmodskattespekulation.html>. [Afventer forslagens vedtagelse].
- Der er indført en Greencardordning, der giver mulighed for at give udlændinge opholdstilladelse med henblik på at søge beskæftigelse. Opholdstilladelsen gives på grundlag af et pointsystem, hvor pointene afhænger af uddannelsesniveau, sprogfærdigheder, erhvervs erfaring mv. Udenlandske studerende, der afslutter en videregående uddannelse i Danmark, skal kunne blive i op til 6 måneder efter studiets afslutning med henblik på at søge beskæftigelse. Yderligere information kan findes på Integrationsministeriets hjemmeside [afventer forslagens vedtagelse].
- Der er sket en udvidelse af Jobkortordningen. Flere uddannelser optages på positivlisten, og alle job på almindelige løn- og ansættelsesvilkår med en årlig aflønning på mindst 450.000 kr. giver opholdstilladelse. Yderligere oplysninger om udvidelsen af jobkortordningen kan findes på Integrationsministeriets hjemmeside, http://www.nyidanmark.dk/da-dk/nyheder/pressemeddelelser/integrationsministeriet/2007/marts/udvidelse_af_jobkortordningen.htm.
- 13 nye initiativer der gør det lettere at få udenlandsk arbejdskraft, bl.a. en ny hjemmeside der samler al information om rekruttering af udenlandsk arbejdskraft. Yderligere information kan findes på Beskæftigelsesministeriets hjemmeside, <http://www.bm.dk/sw14594.asp>.
- Der er vedtaget lovforslag, der udvider Kvalifikationsnævnets kompetence. Hensigten er at gøre det nemmere at få overført kvalifikationer fra en dansk uddannelsesinstitution til en anden (meritoverførsel). Lovforslaget udvider Kvalifikationsnævnets kompetence til at omfatte klager over uddannelsesinstitutioners afgørelser om merit for uddannelsesforløb gennemført ved danske uddannelsesinstitutioner. Endvidere får Kvalifikationsnævnet kompetence i klager over afgørelser om forhåndsmerit i forbindelse med studieophold i udlandet. Yderligere information kan findes på folketingets hjemmeside, <http://www.folketinget.dk/?/samling/20061/MENU/00000004.htm>.
- Universitetsstuderende får ret til et udlandsstipendium som hel eller delvis betaling af studieafgiften ved et udenlandsk universitet i op til to år. Yderligere information kan findes på Videnskabsministeriets hjemmeside, <http://videnskabsministeriet.dk/site/forside/nyheder/pressemeddelelser/2007/tag-pengene-med-til-studier-i-udlandet>.

10. IVÆRKSÆTTERE

RÅGIVNING

- Midler afsat til nye regionale væksthuse, som skaber en samlet indgang for nye og mindre virksomheder med vækstambitioner til alle former for relevant rådgivning. Husene skal bidrage til et samlet kvalitets- og kompetenceløft i rådgivningsindsatsen over for nye og mindre virksomheder.
- Early Warning ordning igangsæt, som skal levere rådgivning til virksomheder med økonomiske problemer, fx om nye forretningsplaner og effektiv nedlukning.
- Lettere vej fra idé til patent igangsæt, som vil give iværksætterne adgang til kvalificeret rådgivning om patentsystemet, inden patentansøgningen indleveres.

FINANSIERING

- Ny kapitalstærk venturefond skal etableres gennem delvis privatisering af Vækstfonden.
- Ny lov vedtaget om iværksætterfond i Vestdanmark, der styrker adgangen til risikovillig kapital.
- Tidlig idéfinansiering (proof of business) vil give nye og mindre virksomheder mulighed for at få sparring om forretningsudvikling fra erfarne erhvervsfolk og kapital fra Vækstfonden.

KOMPETENCER

- Selvstændighedsfonden styrket for at sætte mere fokus på iværksætteri og idéudvikling i uddannelserne.
- Formålsparagraffen i erhvervsuddannelserne er præciseret, således at det fremgår, at elevernes iværksætterkompetencer skal udvikles.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006. Desuden findes en status for regeringens mål i Globaliseringsstrategien i appendiks 3. Der henvises til kapital 13 for omtale af administrative byder.

11. FLEKSIBELT ARBEJDSMARKED

AKTIVERING OG RÅDIGHED

- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats er ændret, hvilket bl.a. indebærer en ny model for ordinær formidling, skærpede rådighedskrav, fremrykning af aktivering fra efter 1 år til efter 9 måneders ledighed, intensiv aktivering af forsikrede ledige efter 2½ år samt uddannelses-, jobpligt eller virksomhedspraktik for ufaglærte 25-29-årige. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, ”Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven, lov om statens voksenuddannelsesstøtte og lov om godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse”.

VOKSEN OG EFTERUDDANNELSE (VEU)

- Lov om aktiv beskæftigelsesindsats er ændret, hvilket forenkler jobrotationsordningen samtidig med, at denne gøres permanent. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 176 af 27/2-2007, jf. ovenfor.
- Ny bekendtgørelse øger den økonomiske ramme for antallet af voksenlærlinge. Læs mere i Bekendtgørelse om tilskud til virksomheder, der indgår uddannelsesaftale med voksne, <http://www.ams.dk/sw1881.asp>.
- Forslag til ændring af lov om forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning for voksne skal gøre læse-, skrive- og regneindsatsen for voksne mere fleksibel og praksisnær. Læs mere på <http://www.ft.dk/?/Samling/20061/MENU/01174028.htm>, L95, eller på www.retsinfo.dk.
- Forslag til ændring af forskellige love på undervisningsministeriets område indfører på voksen- og efteruddannelsesområdet øget adgang til anerkendelse af realkompetencer. Læs mere på <http://www.ft.dk/?/Samling/20061/MENU/01174028.htm>, L94, eller på www.retsinfo.dk.

SÆRREGLER FOR DE LIDT ÆLDRE LEDIGE

- Ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring mv. ophæver den forlængede dagpengeret for 55-59-årige ledige, aktiveringsfritagelsen for 58-59-årige ledige og den kortere dagpengeperiode for over 60-årige ledige og indfører en særlig løntilskudsordning for personer over 55 år. Samtidig giver ny lov om seniorjob 55-59-årige, der ikke længere har ret til forlængede dagpenge, ret til at blive ansat i et seniorjob i bopælskommunen. Læs mere på www.retsinfo.dk, lov nr. 1540 af 20/12-2006, ”Lov om ændring af lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, integrationsloven og lov om påligningen af indkomstskat til staten” samt lov nr. 1543 af 20/12-2006, ”Lov om seniorjob”.

12. VELFUNGERENDE FINANSIELLE MARKEDER

GRÆNSEOVERSKRIDENDE VÆRDIPAPIRHANDEL OG INVESTORBESKYTTELSE

- Implementering af MiFID-direktivet. Direktivet har bl.a. til formål at øge konkurrencen for grænseoverskridende værdipapirhandel og samtidigt sikre et ensartet beskyttelsesniveau for investorerne. Ligeledes bliver det med MiFID muligt for investeringsselskaber og kreditinstitutter at drive egne handelssystemer på tværs af landegrænser på baggrund af tilladelse fra hjemlandet. Sådanne handelssystemer vil i princippet kunne konkurrere på lige fod med de traditionelle fondsbørser i Europa.

NYE SOLVENSREGLER FOR KREDITINSTITUTTER

- De nye solvenskrav, som bygger på Basel-komiteens overvejelser, gælder for penge- og realkreditinstitutter, børss- og fondsmæglerselskaber samt holdingvirksomheder for pengeinstitutter og investeringsselskaber i EU. Formålet med de nye solvenskrav er at skabe en mere korrekt sammenhæng mellem kreditinstitutters kapitalkrav og det enkelte kreditinstituts reelle risikoprofil.

BOLIGFINANSIERING

- En ny lov vedr. boligfinansiering bevirker, at bankerne på linie med realkreditinstitutterne får lov at udstede de såkaldt særligt dækkede obligationer (SDO). SDO'erne adskiller sig fra traditionelle realkreditobligationer ved, at pantets værdi skal overvåges i hele lånets løbetid. Institutterne kan frit vælge mellem to sæt regler for belåningsgrænser, løbetider og afdragsfrihed. SDO'erne vil skabe mere konkurrence på boliglån og give forbrugerne flere valgmuligheder.
-

13. EFFEKTIV OFFENTLIG SERVICE

KVALITETSREFORM

Regeringen har iværksat et arbejde med en kvalitetsreform, der skal forbedre kvaliteten af den offentlige service. Der er afholdt en række temamøder med inddragelse af brede kredse for at samle ideer og inspiration til arbejdet. Regeringen har offentliggjort fem temaoplæg med konkrete forslag til nye initiativer. Regeringens strategi for bedre kvalitet i den offentlige service forventes offentliggjort sommer 2007. Se www.kvalitetsreform.dk.

ADMINISTRATIVE LETTELSER

Regeringen har med udgangspunkt i en måling af al virksomhedsrettet regulering (AMVAB-måling) iværksat en samlet plan for indsatsen. De mest byrdetunge ministerier har hver især udarbejdet planer for, hvordan målet om 25 pct. reduktion af de administrative byrder skal nås på deres område. Eksempler på initiativer er:

- Lettelser på skatteområdet. Krav om årlige oplysningssedler til kunder og medarbejdere om indberettede oplysninger til SKAT er ophævet. Endvidere er kravet om at indsende virksomhedsskema sammen med selvangivelsen ophævet, og en række virksomheder fritages for at indsende skateregnskab sammen med selvangivelsen. Samlet giver dette administrative lettelse på ca. 851 mio. kr. årligt. For yderligere information se AMVAB-opdateringsrapporten af Skatteministeriet 05/06 på www.amvab.dk.
- Lettelser på miljøområdet. Der er indført standardvilkår ved ansøgning om miljøgodkendelse for en række branchetyper, hvilket medfører årlige administrative lettelse på ca. 62 mio. kr. For yderligere information se AMVAB-opdateringsrapporten af Miljøministeriet 05/06 på www.amvab.dk.

DIGITALISERING

- Borger.dk. Regeringen har i samarbejde med KL lanceret portalen borger.dk, der danner rammen for eksisterende og fremtidige offentlige digitale løsninger til borgerne. Formålet er at gøre det lettere for borgerne at finde rundt i det offentlige på internettet og at styrke sammenhæng, overblik og borgerinddragelse i den offentlige service.
- Nemkonto. Regeringen har givet private virksomheder mulighed for at benytte det offentlige Nemkonto-system. Systemet tildeler hver borger og virksomhed en konto til hvilken alle offentlige betalinger udbetales. Udbetalinger skal derfor blot forsynes med CPR-nr. /CVR.-nr., hvorefter der automatisk tilknyttes et kontonummer.
- eIndkomst. Det kommende eIndkomstregister samler oplysninger om borgernes arbejdsindkomst ét sted. Offentlige myndigheder, der skal bruge oplysninger om borgernes arbejdsindkomst, er forpligtet til at hente oplysningerne fra registeret. Virksomheder og borgere slipper dermed for at indberette de samme oplysninger flere gange til forskellige myndigheder. eIndkomstregisteret træder i kraft den 1. januar 2008.

Anm.: Større initiativer der er vedtaget siden Konkurrenceevneredegørelse 2006.

14. SUND SAMFUNDSØKONOMI

SIKRE EN HOLDBAR UDVIKLING I DE OFFENTLIGE FINANSER

- Velfærdsaftalen giver væsentligt øget sikkerhed for, at der ikke opstår større finansieringsproblemer på længere sigt for det offentlige på trods af længere levetid og flere ældre i fremtiden. Velfærdsaftalen har som det centrale omdrejningspunkt en holdbar udvikling i de offentlige finanser.
- Velfærdsaftalen er indregnet i fremskrivningerne i Danmarks Konvergensprogram fra november 2006. Konvergensprogrammet viser, at finanspolitikken er omtrent holdbar. Det er første gang, der fremlægges et forløb, som for alle praktiske formål opfylder kravet om finanspolitisk holdbarhed, uden at der stilles særlige krav om yderligere ikke-besluttede tiltag på arbejdsmarkedet.

Anm.: ”Aftale om fremtidens velstand og velfærd og investeringer i fremtiden” også kaldet Velfærdsaftalen er nærmere beskrevet på <http://www.fm.dk/db/filarkiv/15159/velfaerdsaftale.pdf>

Regeringen har med Globaliseringsstrategien sat 42 mål for Danmark i den globale økonomi. Nedenfor gives en status for disse 42 mål.

På nogle områder er det nødvendigt at inddrage en vifte af forskellige indikatorer for at kunne give en status.

1. Velstand

Regeringens mål

Danmark skal have en stærk konkurrencekraft, så vi fortsat hører til blandt de rigeste lande i verden

Måling i redegørelsen

Danmarks velstand er steget og Danmarks placering blandt de 10 rigeste lande er fastholdt. Den høje velstand skyldes et relativt højt produktivetsniveau (BNP per arbejdstime), og navnlig at en stor del af befolkningen er aktive på arbejdsmarkedet. De seneste danske tal viser, at både arbejdsmarkedsdeltagelsen og arbejdstiden per beskæftiget er steget fra 2005 til 2006. En udvikling, der har været understøttet af de gunstige konjunkturer. Derimod ligger den danske produktivetsvækst under gennemsnittet i OECD.

2. Sammenhængskraft

Regeringens mål

Danmarks skal have en stærk sammenhængskraft, så vi fortsat har et trygt samfund uden store skel.

Måling i redegørelsen

Der er relativt små forskelle i løn og ledighed mellem kort og langt uddannede i Danmark, og der er ikke tegn på stigende forskelle. Danmark er det land i OECD, hvor forskellene i de disponible indkomster er mindst.

Forholdsvis få har en relativ lav indkomst i Danmark og mobiliteten ud af lavindkomstgruppen er relativ stor sammenlignet med de øvrige EU-lande. Mønsteret for afgang ud af lavindkomstgruppen har praktisk taget været konstant siden midten af 1990'erne.

Der er tegn på at det danske arbejdsmarked er blevet mere inkluderende. Færre personer lever på kanten af arbejdsmarkedet og stadig flere indvandrere kommer i beskæftigelse.

Danmark ligger dog svagt i international sammenligning, når det gælder integration af indvandrere på arbejdsmarkedet. Det kan dog hænge sammen med, at sammensætningen af indvandrerbefolkningen er anderledes end i mange andre lande.

3. Folkeskolen

Regeringens mål

Danmark skal have verdens bedste folkeskole. Folkeskolen skal give eleverne faglige kundskaber og færdigheder, fremme kreativitet og selvstændighed samt forberede til videre uddannelse.

Eleverne i folkeskolen skal være blandt verdens bedste inden for de fire grundlæggende fagområder: Læsning, matematik, naturfag og engelsk.

Alle elever skal have gode faglige færdigheder. De dygtigste skal være på niveau med de bedste i andre lande. Og niveauet hos de svageste elever skal hæves.

Folkeskolen skal sikre, at alle unge får kundskaber og færdigheder, der kvalificerer dem til at deltage aktivt i en globaliseret verden.

Måling i redegørelsen

De faglige kundskaber og færdigheder er ikke på højde med de bedste OECD-lande. Danske elever har en positiv holdning til samarbejde. De danske elevers færdigheder i problemløsning ligger over OECD-gennemsnittet men uden for top fem. De danske elever vurderes på baggrund heraf at være forholdsvis kreative og selvstændige sammenlignet med gennemsnittet i OECD.

Ca. 83 pct. af eleverne, der forlod folkeskolen i 2005, påbegyndte en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen. Dette er et lille fald i forhold til året før.

I OECD's PISA-undersøgelse fra 2003 ligger de danske elever nr. 16, 12 og 26 i hhv. læsning, matematik og naturfagene. En undersøgelse blandt otte europæiske lande viser, at de danske elevers engelskkundskaber ligger fjerde bedst.

De dygtigste danske elever er ikke på niveau med de bedste i andre lande. De svageste elever i Danmark har et relativt højt niveau i læsning og matematik sammenlignet med svage elever i udlandet.

Foruden faglige kvalifikationer, herunder kendskab til fremmedsprog, forudsætter dette kendskab til og forståelse for andre landes kulturer. Det er ikke muligt at måle sidstnævnte i dag. Der skal udvikles indikatorer på dette område.

Anm.: De danske elevers faglige færdigheder i forhold til niveauet i de øvrige OECD-lande, vurderes i den såkaldte PISA-undersøgelse. Undersøgelsen gennemføres kun hvert tredje år, og der er derfor ikke adgang til nye tal i forhold til Konkurrenceevneredegeelse 2006.

4. Ungdomsuddannelser

Regeringens mål

Mindst 85 pct. af alle unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2010 og mindst 95 pct. i 2015.

Ungdomsuddannelserne skal være attraktive, og kvaliteten skal være i top.

Erhvervsuddannelserne skal udfordre de dygtigste elever og give dem muligheder for videreuddannelse. Samtidigt skal erhvervsuddannelserne rumme realistiske uddannelsesstilbud til elever med svage faglige forudsætninger.

De gymnasiale uddannelser skal give eleverne gode faglige og almene kompetencer, så flere kan gennemføre en videregående uddannelse.

Der skal være god sammenhæng i uddannelserne fra folkeskole til ungdomsuddannelser og fra ungdomsuddannelser til videregående uddannelser. Vejledningen skal bidrage til smidige overgange.

Vejledningen skal give de unge et kvalificeret grundlag for at vælge en uddannelse, der stemmer overens med egne ønsker og evner og med samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft.

Måling i redegørelsen

Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet vil ca. 81 pct. af eleverne i 8.klasse i 2005 fuldføre en ungdomsuddannelse. Herudover vil 4 pct. fuldføre en videregående uddannelse uden forudgående ungdomsuddannelse.

Høj tilgang til ungdomsuddannelserne, gode beskæftigelsesmuligheder og overgang til videregående uddannelse, tyder på høj kvalitet. Omvendt kan relativt lave fuldførelsesprocenter være tegn på det modsatte. Efter mange års fald i fuldførelsesprocenterne på grundforløbene, var denne uændret fra 2004 til 2005.

Ca. 11 pct. af de elever, der fuldførte en erhvervsuddannelse i 2005, vil påbegynde en videregående uddannelse. Dette er et lille fald i forhold til i 2004.

Efter indførelsen af den ny mesterlære i august 2006, blev der frem til udgangen af 2006 indgået 529 aftaler.

Ca. 60 pct. af de erhvervs-gymnasiale og godt 80 pct. af de almengymnasiale studenter fra 2005 vil påbegynde en videregående uddannelse. Begge er steget siden 2004. Andelen af en ungdomsårgang, der vil fuldføre en videregående uddannelse, er dog faldende, se kapitel 5.

God sammenhæng i uddannelsessystemet vil betyde stigende overgangsfrekvenser til videreuddannelse, lavere frafald, færre omvalg og højere fuldførelsesprocenter på ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. Der udvikles nye indikatorer, bl.a. om vejledernes uddannelse.

Højt frafald kan tyde på manglende sammenhæng mellem de unges evner og valg af uddannelse.

Der er høj beskæftigelse blandt finansuddannede og social- og sundhedsassistenter og lav beskæftigelse blandt tekniske designere og uddannede inden for data og kommunikation..

5. Videregående uddannelser

Regeringens mål

Mindst 50 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i 2015.

Flere unge skal tage en uddannelse inden for teknik, natur og sundhed.

Unge, der tager en videregående uddannelse, skal på længere sigt som hovedregel være færdige, når de er omkring 25 år.

Kvaliteten af de korte og mellemlange videregående uddannelser skal kunne måle sig med de bedste i verden.

De korte og mellemlange videregående uddannelser skal have et indhold, som svarer til samfundets behov.

Universitetsuddannelserne skal være af høj kvalitet og have et indhold, som dækker samfundets behov for arbejdskraft med en forskningsbaseret uddannelse.

Måling i redegørelsen

Med den nuværende adfærd i uddannelsessystemet forventes 44 pct. af eleverne i 8. klasse i 2005 at fuldføre en videregående uddannelse. Det er et lille fald i forhold til årgangen fra 2004.

I 2005 fuldførte ca. 15, 9 og 14 pct. af de nyuddannede en uddannelse inden for hhv. teknik, natur og sundhed. Samlet set er det en stigning på ca. 1 pct. point i forhold til de nyuddannede fra 2004.

Danske unge er gennemsnitlig ældre ved afslutningen af deres uddannelse end unge i de fleste andre lande. Ca. 42 pct. af de studerende, der fuldførte en videregående uddannelse i 2005 var 26 år eller yngre. 29 pct. er 25 år eller yngre. Udviklingen fra 2004 til 2005 indikerer, at de studerende fuldfører i en yngre alder end tidligere.

Der er behov for at udvikle indikatorer til belysning af kvaliteten af uddannelserne. En ny akkrediteringsinstitution for de videregående uddannelser har til formål at sikre og dokumentere kvalitet og relevans af videregående uddannelse. På baggrund af institutionens arbejde, vil det på sigt blive muligt at udvikle indikatorer for kvaliteten af uddannelserne.

Der er forsat høj beskæftigelse blandt nyuddannede officerer, sygeplejersker og folkeskolelærere. Beskæftigelsen er lav blandt nyuddannede designere og datamatikere.

Generelt har der været et større fald i ledigheden blandt nyuddannede kandidater end i den gennemsnitlige ledighed. Der er lav ledighed blandt kandidater inden for sundhedsvidenskab, men relativt høj ledighed for humanister.

Der er behov for at udvikle indikatorer til belysning af kvaliteten af universitetsuddannelserne, jf. ovenfor.

6. Offentlig forskning og universiteter

Regeringens mål

De offentligt finansierede udgifter til forskning og udvikling i 2010 skal nå op på 1 pct. af bruttonationalproduktet. Det offentlige og de private virksomheder skal tilsammen bruge mindst 3 pct. af bruttonationalproduktet til forskning og udvikling i 2010.

Den offentlige forskning skal være nyskabende, og kvaliteten skal kunne måle sig med det bedste i verden.

Den offentlige forskning skal være relevant og understøtte høj velstand og velfærd.

De danske universiteter skal kunne måle sig med de bedste universiteter i verden.

Universiteterne skal skabe forskning i verdensklasse og være blandt de bedste i verden til at omsætte forskningsresultater til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Universiteterne skal fortsat udvikle og videreudvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

Måling i redegørelsen

Udgifterne til offentlig forskning og udvikling er steget fra 0,75 % i 2006 til 0,81 % i 2007. De samlede udgifter til forskning og udvikling er ifølge OECD gået fra 2,48 pct. i 2004 til 2,44 pct. i 2005.

Danmark ligger i top tre i OECD hvad angår antallet af publikationer per indbygger og antallet af citationer per publikation. Der er igangsat et arbejde med at styrke evaluering og måling af forskningskvaliteten i Danmark bl.a. med udviklingen af en forskningsindikator.

I perioden 2007-2010 vil forskning og udvikling blive styrket yderligere med i alt 10,9 mia. kr. fra globaliseringspuljen.

En række universiteter og sektorforskningsinstitutioner er fusioneret, så der fremover vil være i alt 14 slagkraftige forskningsinstitutioner, dvs. otte universiteter, fem sektorforskningsinstitutioner og en national forskningsinstitution.

I 2005 solgte universiteterne tre gange så mange patenter og licenser som året før. Antallet af nyetablerede virksomheder baseret på universiteternes patenter og licenser blev i samme periode fordoblet.

Universiteterne har oplevet en stigning i andelen af udlændinge i ansøgerfeltet, herunder andelen af kvalificerede ansøgere. Antallet af optagede ph.d'ere steg med ca. 10 % fra 2004 til 2005.

7. Virksomhedernes forskning, udvikling og innovation

Regeringens mål

Danske virksomheder skal være blandt de mest innovative i verden.

Danmark fortsat skal være blandt de lande i verden, hvor de private virksomheder forsker og udvikler mest. Den private sektor skal bruge mindst 2 pct. af bruttonationalproduktet på forskning og udvikling i 2010.

Danmark skal også være blandt de bedste lande til at omsætte nye forskningsresultater og viden på universiteterne og i andre forsknings- og uddannelsesinstitutioner til nye teknologier, processer, varer og tjenester.

Måling i redegørelsen

Der er i Danmark sket i stigning i andelen af innovative virksomheder, og der er sket en vækst i antallet af europæiske patentansøgninger per mio. indbyggere, men Danmark ligger på begge mål fortsat i midterfeltet i EU-15. Omsætningen fra nyudviklede varer og serviceydelser er faldet.

Dansk erhvervslivs investeringer i forskning og udvikling svarer i 2005 til 1,7 pct. af BNP, hvilket er det samme som i 2004. Danmark ligger fortsat nummer 8 blandt OECD-landene.

Antallet af licensaftaler, solgte patenter og nye virksomheder nærmer sig 100. Danmark er dog ikke blandt de bedste lande målt på antallet af patentansøgninger og licensaftaler (se kap. 6). Danmark ligger for så vidt angår samspillet mellem virksomheder og universiteter i midterfeltet i EU-15. Knap 20 pct. af de privatansatte har en videregående uddannelse, hvilket er en stigning i forhold til sidste måling.

8. Konkurrence

Regeringens mål

I 2010 skal konkurrencen i Danmark være på højde med de bedste OECD-lande, og antallet af brancher med konkurrenceproblemer skal være halveret.

Måling i redegørelsen

Der findes ikke et præcist, samlet mål for konkurrencesituationen. Prisniveauet er højere i Danmark end i EU-9. Dette er uændret i forhold til Konkurrenceevneredegørelse 2006.

Danske virksomheders avancer tilhører fortsat midterfeltet ad OECD-lande.

Der er utilstrækkelig konkurrence i godt 36 ud af ca. 500 brancher i Danmark. I Konkurrenceevneredegørelse 2006 var tallet 48. En del af faldet kan tilskrives en ændret vurdering af konkurrencen i 4 brancher.

Udbuddet af offentlige opgaver er lavere i Danmark end i de fleste lande i EU-15. Der kan dog konstateres en mindre fremgang fra 2003 til 2005.

Sammenlignet med andre EU-lande har danskerne generelt gode muligheder for frit valg af leverandører af velfærdsydelser. Derimod ligger anvendelsen i Danmark generelt under gennemsnittet. Der er dog tegn på øget anvendelse siden Konkurrenceevneredegørelse 2006.

Der er behov for at udvikle mere dækkende indikatorer for konkurrencen om offentlige opgaver.

9. Åbenhed over for omverdenen

Regeringens mål

Danske interesser skal varetages effektivt på den globale scene – politisk, økonomisk, kulturelt og konkret for danske borgere og virksomheder.

Det danske samfund skal have god indsigt i og forståelse af andre lande og kulturer – også kulturer, der er meget forskellige fra vores.

Udlandet skal have kvalificeret viden om Danmark og Danmarks særlige kompetencer.

Alle unge skal have en uddannelse med globalt perspektiv.

Mange flere danske studerende skal på uddannelsesophold i udlandet, så de kan få international indsigt og større forståelse for andre kulturer.

Det skal være mere attraktivt for højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere at komme til Danmark.

Uddannelsesinstitutionerne skal udvikle attraktive faglige miljøer, så de kan bidrage til at tiltrække og fastholde højt kvalificeret arbejdskraft og virksomheder i Danmark.

Måling i redegørelsen

Antal eksportforberedelsesforløb gennemført med henblik på at gøre SMV'er eksportparate har været stigende.

Det samme har antal rådgivningsopgaver til virksomheder om konkrete internationaliseringsaktiviteter.

Virksomhedernes tilfredshed med ydelser leveret af Danmarks Eksportråd ligger på et konstant højt niveau.

Antal unge der rejser til udlandet for at studere har været konstant siden seneste måling.

Indikatorer for sprogevner forventes i december 2008.

Indikator forventes at foreligge i 2008. Midlertidigt anvendes Anholt Nation Brand Index, der placerer Danmark i midterfeltet mht. kendskab til Danmarks styrker og kompetencer.

Både ind- og udrejsende studerende er stort set uændret siden seneste måling.

Antallet af udrejsende studerende er stort set uændret siden seneste måling, mens antallet af indrejsende studerende er steget.

Andelen af udenlandske studerende er faldet lidt, mens antallet af udenlandske studerende er steget.

Udenlandske virksomheder placerer et næsten uændret men relativt højt niveau af investeringer i Danmark.

Antallet af personer, der kommer til Danmark for at arbejde eller studere, er steget.

Nettoindvandringen af højtuddannede er konstant.

10. Iværksættere

Regeringens mål

Danmark skal fortsat være blandt de europæiske lande, hvor der hvert år startes flest nye virksomheder.

Danmark skal i 2015 være blandt de lande i verden, hvor der er flest vækstiværksættere.

Måling i redegørelsen

Etableringsraten i Danmark er blandt de højeste i Europa.

Danmark har en lavere andel af vækstiværksættere end mange andre lande. Afstanden op til de bedste lande er dog blevet mindre, idet andelen af vækstiværksættere i Danmark stort set har været konstant de seneste år, mens andelen af vækstiværksættere har været fallende i de førende iværksætterlande.

11. Fleksibelt arbejdsmarked

Regeringens mål

Alle skal uddanne sig hele livet.

Voksen- og efteruddannelsesindsatsen skal være effektiv og fleksibel og understøtte gode jobmuligheder for den enkelte, en god konkurrenceevne i virksomheden og høj beskæftigelse og velstand i samfundet.

Voksen- og efteruddannelserne skal give mulighed for at løfte kompetencerne for alle, ikke mindst de kortuddannede.

Voksen- og efteruddannelserne skal afspejle ændringer i kvalifikationskrav og behov på arbejdsmarkedet.

Måling i redegørelsen

Danmark er i seneste opgørelse fra 2006 blevet det førende EU-land med hensyn til deltagelse i voksen- og efteruddannelse.

Nye tillægsspørgsmål i arbejdskraftundersøgelsen vil kunne belyse kursisters og virksomheders tilfredshed med voksen- og efteruddannelsesforløb i løbet af 2008.

Seneste opgørelse over ufaglærtes deltagelse i voksen- og efteruddannelse viser, at danske ufaglærte nu er de i EU, der oftest deltager i voksen- og efteruddannelse. Dog deltager ufaglærte også i Danmark mindre i voksen- og efteruddannelse end personer med højere uddannelsesniveau.

Nye tillægsspørgsmål i arbejdskraftundersøgelsen vil kunne belyse kursisters oplevede udbytte af voksen- og efteruddannelsesforløb i løbet af 2008.

13. Effektiv offentlig service

Regeringens mål

Danske offentlige institutioner skal være blandt de mest innovative i verden. De skal have fokus på at udvikle nye idéer, som kan omsættes til bedre service for borgere og virksomheder

Måling i redegørelsen

I dag findes der ikke egentlige målinger af innovationskraften i den offentlige sektor.

De foreliggende indikatorer viser imidlertid, at der er stor brugertilfredshed med den offentlige service, lave - og faldende - administrative byrder og en effektiv digital forvaltning. Fx. har der siden 2001 været et fald i de administrative byrder på mere end 3 mia. kr. svarende til en reduktion på knap 10 pct.

